Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Straßburg], 1481

[Legende CLI (De sancto Luca) – CC (De sancta brigida)]

urn:nbn:de:bsz:31-306710

Visual Library

CXLVI

Tercia vero nocte ſcūs leonard⁹ pegrinū accipiens extra opidū dedu
xit.ſtatimqȝ turris cum media pte caſtri corruens.oppreſſis pluribus
ſolum pncipem ad ſui confuſiōem fractis cruribus reſuauit. Miles
quidā in britānia incarceratus ſcūm leonardum inuocabat. Qui ſtatiȝ
cunctis videntib⁹ ꝛ cognoſcētibus ꝛ ſtupentibus. in media domo app
uit:et carcerem intrans ꝛ vincula frangens. hominí catenas in māib⁹
poſuit.ꝛ p medium illoꝝ deducens om̄s ſtupore pterruit. Fuit ꝛ ali⁹
leonardus eiuſdem pfeſſionis et virtutis:c⁹ corpus apō corbiacum re;
quieſcit. Hic cū in monaſterio eſſet prelatus.tanta ſe humilitate deiici;
ebat:vt oibus inferior videretur. Sed cū omnis pene populus ad eum
cōflueret.quidā inuidi regi clotario ſuaſerūt q nisi puideret. p leonar
dum q̄ multos ſub obtentu religiōis colligebat.regnū francie detrimē
tum nō modicū ſuſtineret. Quib⁹ rex nimis credulus euȝ expelli iuſſit.
Venientes āt milites adeo eius verb ꝯpuncti ſunt : q ſe ſuos futuros
diſcipulos ſpopondert . Rex qȝ penitēs veniā petiit.ꝛ detractores re
bus et honorib⁹ puauit.ꝛ ſcūm leonardum valde dilexit.ꝛ vix ad pces
ſancti detractores dignitati pſtine reſtituit. Qui a deo ſimil'r impetra;
uit:vt q̄cunqȝ in carcere tenerentur mox inuocato ſuo nomie ſoluerent.
Dum aūt q̄dam die orōni incūberȝ. ſerpens q̄dam maxim⁹ a pte pedū
vſqȝ in eius ſinū tetendit. Qui ppter hoc nullaten⁹ ab orōne ſurrexit.
Completa vero orōne dixit ei. Scio q ab initio creatōis tue hoīes q̄n;
tum preuales inquietas:ſed nunc ſi in me tibi tradita eſt poteſtas. fac
in me quicq̄d merui. Quo dicto ſpens p capuciū exiliens ad pedes ei⁹
mortuus corruit. Poſt hoc aūt cum duos epōs diſcordātes ſedaſſet in
craſtinū ſe finiendū predixit circa āños dn̄i.d.lxx.

CXLI

De B. Luca

A.

Lucas interpretatur ipſe conſurgens vl'eleuās. vl' dicit lucas
a luce. Ipſe ei fuit cōſurgens ab amore mūdi.eleuās ſe i amo
rem dei. Fuit etiā lux mundi eo q mundū illuminauit vniuer;
ſum. Math.v. Voſ eſtis lux mundi. Lux aūt mūdi eſt ipſe ſol:que quidē
lux hȝ in ſitu ſublimitatē. Eccleſiaſtici.xxvi. Sol oriens mūdo in altiſſi
mis dei. In aſpectu delectabilitatem eccleſiaſtes.xi. Dulce lumē et dele
ctabile eſt oculis videre ſolem. In motu velocitateȝ.ii.heſdre.iiii. Ma
gna eſt terra:ꝛ excelſum eſt celū:ꝛ velox curſus ſol'. In effectu vtilitatē
q ſm phm hō genāt hoīem et ſol. Sic lucas habuit ſblimitatem p cele
ſtium cōtemplatōem.delectabilitatem p dulcem conuerſatōem. veloci
tatem per feruentem predicatōeȝ. vtilitateȝ p doctrine ſue ꝯſcriptōeȝ.

B.

Lucas ſyrus natione antiochenus. arte medicus:fuit ſm quoſ
dam vnus de.lxxii.dn̄i diſcipulis. Sane cum hieronim⁹ dicat

eum fuiſſe diſcipuluz ap̄loꝝ non domini. ⁊ glo. ſuper .xxv. exodi notet:
L, dn̄o predicanti nō adheſit: ſed p⁹ reſurrectōz eius ad fidem venit.
magi tenendū eſt ꝙ nō fuerit vn⁹ de .lxxii. licet aliq̄ ſic fuerint opinat i
Qui tāte fuit pfectōis ⁊ vite: vt optie ordinat⁹ fuerit q̄tū ad deū ⁊ q̄n
tum ad proxim. ⁊ q̄ntum ad ſeipm̄. ⁊ q̄tum ad ſuum officiū. Et i ſignū
h⁹ q̄druplic̄ ordinatōis quatuor facies habere deſcribitur. ſcz faciē ho
mis ⁊ leōis. bouis ⁊ aquile. Q̄libet eni de aīalibus habebat quatuor
facies. ⁊ q̄tuor pennas: vt dicit ezechiel. i. Et vt hoc meli⁹ videat. ima
ginemur aliquod aīal quod hēat caput quadratū. vt lignū q̄dratum. et
in qualibz ſupficie imagiemur vnā faciem. a pte anteriori faciem hoīs
a dextris faciem leonis. a ſiniſtris faciem vituli. a pte poſteriori facież
aquile. Quia vero facies aq̄le ſup alias eminebat ppter colli pductōez
quod i ea lōgū eſt. iō dicitur ꝙ erat deſup Quodlibz etiā hoꝝ quatuor
pennas habebat: q2 cū quodlibz aīal q̄ſi quadratum imaginemur. ⁊ in
quadrato ſint quatuor anguli: in q̄libet āgulo erat vna penna Per iſta
quatuor aīalia ſm ſcōs quatuor euāgeliſte ſignificātur. quoꝝ q̄libz ha
buit quatuor facies ſcribendo. ſcz de hūanitate: paſſiōe. reſurrectōe. et
diuinitate. Singule tn̄ ſingul' p q̄dam appropriatōez attribuūtur ſm
hiero. Mathe⁹ i hoīe figuratur: q2 pncipal'r circa xp̄i hūanitatē immo
ratur Lucas in vitulo agens de xp̄i ſacerdocio. Marc⁹ in leōe euiden
tius ſcribens de reſurrectōe. Catuli ei leonū vt dicūt vſq3 in diem ter
ciū .q. mortui iacent. ſed rugitu leōis i die tercio excitātur Itē q2 icepit
a rugitu predicatōis. Johānes in aq̄la ceteris alti⁹ volās ſcribens de
criſti diuinitate Criſt⁹ etiā de q̄ ſcribūt oīa iſta quatuor: fuit. ſ. hō nat⁹
de virgie. vitul⁹ in paſſiōe. leo i reſurrectōne. aq̄la i aſcenſiōe. Per has
igit quatuor facies i quib⁹ deſigtus eſt lucas ſicut q̄libet alius euāgeli
ſta. oñditur qual'r illis q̄tuor modis fuerit ordinat⁹. Nā p faciē hoīl oñ
ditur ꝙ recte fuerit ordiat⁹ q̄tum ad pxim q̄m deb3 rōne inſtruere mā
ſuetudīe attrahere. ⁊ liberalitate fouere. Hō ei ē anial rōnale māſuetū
et liberale. Per faciem aq̄le oñditur: ꝙ recte fuerit ordinat⁹ q̄tum ad
deum. q2 i eo oculus intellect⁹ ꝯtuetur deum p ꝯtemplatōem. roſtꝝ af
fectus ad ipſū exacuitur p meditatōz. ſenectus inſup abiicitur p nouā
ꝯuerſatōz. Aquila ei acuti luminis eſt: vt rotam ſolis irreuerberatis ocul'
aſpiciat. et in altū mirabil'r eleuata piſciculos in medio maris videat.
Roſtꝝ etiā nimis aduncatū ne impediatur in cibo capiendo petre alli
dit: et ſic vſui cibādi habile efficit. Exuſta inſup a calore ſol': ⁊ in fontē
magno impetu ſe proiiciens ſenectutē abiicit. calore ſoliſ oculoꝝ caligi
nem ꝯſumente et pennas alleuiante. Per faciem leōis oñditur ꝙ recte
fuerit ordiat⁹ q̄tū ad ſe: q2 habuit generoſitatē p honeſtā moꝝ ꝯuerſa
tiōem. ſagacitatez p inſidiaꝝ hoſtiliū vitatōz ⁊ paſſibilitatez per affli
ctoꝝ compaſſionem. Leo enim eſt animal generoſum: q2 rex animaliū.

Eſt ſagax qꝛ veſtigia cauda delet cum fugit ne inueniat. Paſſibile qꝛ
quartanã patitur. ꝑ faciē vituli ſiue bouis oñditur q̄ recte fuerit ordi
natus q̄tum ad ſuum officiũ: qd̄ fuit ſcribere euãgeliũ. Ibi ei moroſe
ꝓceſſit. qꝛ incepit a natiuitate p̄curſoris: ⁊ natiuitate ⁊ infãtia xp̄i: ⁊ ſic
paulatī ꝓceſſit vſqꝫ ad vltiaꝫ ꝯſũmatōeꝫ. Diſcrete icepit: qꝛ pꝰ alios du
os euãgeliſtas. vt qd̄ illi omiſiſſent iſte ſuppleret. ⁊ qd̄ ſufficient dixiſſet
omitteret. Circa tēplũ et ſacrificiũ imoratꝰ fuit: quod ptꝫ in p̄ncipio ⁊
in medio ⁊ ī fine. Bos enī eſt aīal moroſũ. in vngul' fiſſum. ꝑ quod itel
ligit diſcretio imolantiũ. ¶ Tercī ꝗliter btūs lucas in p̄dictis q̄tuor
modis ordiatus fuerit. meliꝰ oñditur ſi vite eiꝰ ſeries meliꝰ indagetur
¶ Primo igitur ordinatꝰ fuit q̄tum ad deũ. Tripliciter ãt ordiatur hō
q̄tum ad deũ ſm btūm bern̄. ſ. affectiōe. cogitatōe ⁊ intentōe. Affectō
debꝫ eſſe ſãcta. cogitatō munda. ⁊ intentō recta. Affectōem igit' ſcãm
habuit: qꝛ ſpũſcō pleuꝰ fuit. Hiero. ī ꝓlogo ſr' lucã. Obiit inq̄t in bithi
nia plenus ſpũſcō. Secũdo habuit cogitatōeꝫ mundã: qꝛ fuit virgo cor
pore ⁊ m̄te. in q̄ notatur mundicia cogitatōis ipſiꝰ. Tercio habuit īten
tionem rectã. qꝛ in oībus q̄ faciebat honoreꝫ dn̄i q̄rebat. De his duobꝰ
vltis dicitur ī ꝓlogo ſr' actus apl'oꝝ. Sine crimīe in virginitate ꝑmanēs
Hoc q̄tũ ad mundiciã cogitatōis. Dn̄o maluit ſuire. id eſt ad honorē
dn̄i. Hoc q̄ntũ ad rectitudīeꝫ intentōis. ¶ Secũdo fuit ordiatus q̄ntũ
ad ꝓxim. Ad ꝓxim aũt ordiamur cũ ei impendimꝰ quod debemꝰ. Tria
aũt ſm richardũ de ſcō victore ſunt q̄ ꝓxio debemꝰ. ſcꝫ noſtꝝ poſſe no
ſtꝝ noſſe. noſtꝝ velle: ⁊ vt q̄rtum addatur noſtꝝ agere. Noſtꝝ poſſe in
ſubſidiis. noſtꝝ noſſe in conſiliis. noſtꝝ velle in deſideriis. noſtꝝ agere
in obſequiis. Quãtum ad hec q̄tuor ordinatꝰ fuit beatꝰ lucas. Dedit ei
p̄mo ꝓxio poſſe ſuum ī ſubſidiis: quod ptꝫ ex hoc: q̄ paulo in oībus tri
bulatōibus ſꝑ adheſit. ⁊ ab eo nunq̄ diſcedens eidem in p̄dicatōis ſub
ſidiũ fuit. ii. thi. iiii. Lucas eſt mecũ ſolus. In hoc q̄ dicit mecum tanq̄
ſcꝫ adiutor et defēſor. notatur q̄lit' ſibi ſubſidia p̄ſtitit. In hoc q̄ dꝛ ſolꝰ
notatur q̄ ꝯſtãter eidem adheſit. Iteꝝ. ii. coꝝ. viii. dicit de luca Nō ſo
lum aũt: ſꝫ ⁊ ordiatus eſt ab eccleſiis ſociꝰ peregrinatōis nr̄e ⁊c. Secũ
do ſuum noſſe in ꝯſiliis. Tunc enī ſuũ noſſe ꝓxio tribuit: cum doctrīam
apoſtolicã et euãgelicã quã ipē nouerat: ad vtilitatē ꝓrimoꝝ cōſcripſit
De h̄ ipē teſtimoniũ ſibi perhibꝫ in ꝓlogo ſuo dicens. Viſũ eſt et mihi
aſſecuto oīa a p̄ncipio diligenter ex ordīe tibi ſcribere optīe theophile
vt agnoſcas coꝝ verborum de q̄bus eruditus es veritatem. Qualiter
etiam prebuit ſuum noſſe in cōſiliis: ptꝫ ex illo verbo quod dicit hiero.
in ꝓlogo: qꝛ eius verba anime languentis ſunt medicina. Tercio eius
velle in deſideriis: qd̄ patet ex hoc q̄ eis ſalutem eternaꝫ deſiderauit.
Col'. iiii. Salutat vos lucas medicus. i. ſalutem eternã exoptat. Quar
to eius agere in obſequiis: quod ptꝫ ex hoc q̄ dn̄m quē aliq̄m ꝑegrinũ

extimabat hoſpicio recepit. ⁊ ei om̄e obſequm caritatis exhibuit Fuit
eni ſocius cleophe dn̄i ibat in emaus ſicut aliq̄ dixer̄t prout refert greg.
in moralib⁹. licʒ ambro. dicat aliū fuiſſe cui⁹ etiaʒ nomen ponit. ¶
Tercio fuit bn̄ ordinat⁹ q̄tum ad ſeipſum. Tria aūt ſunt ſm bern. q op
time ordināt hoīem ad ſeipm̄ et ſanctū faciunt ſcʒ vict⁹ ſobrius: actus
iuſtus: ſenſus pius Et q̄libet hoꝝ ſm ipm̄ bern. in tria diuiditur Ui
ctus inq̄t ſobrius erit: ſi continenter: ſi ſocialiter: ſi humil'r vixerimus.
Actus iuſt⁹ erit: ſi fuerit rectus: diſcretus: fructuoſus: Rectuſ ꝑ bonā
intentōem: diſcretus ꝑ moderatōem: fructuoſus ꝑ edificatōem. Senſ⁹
pius erit ſi fides nr̄a ſentit deum ſūme potentem: ſūme ſapientem: ſum
me bonū: vt ꝑ eius potentiā nr̄am credam⁹ iuuari īfirmitatem. ꝑ eius
ſapientiā nr̄am credamus corrigi ignorantiā. ꝑ eius bōitatem noſtraʒ
credam⁹ dilui iniquitatem. Hec bern. In his oībus beatus lucas fuit
optie ordinat⁹: Prīo ei hūit victū ſobriuʒ: et hoc tripliciter: qꝛ vixit ꝯ
tinentur. Nā vt teſtatur hiero. de eo in ꝓlogo ſup lucā: ipſe nec vxoreʒ
vnq̄ habuit: nec filios. Secundo ſocialiter hoc notatur: in hoc ꝙ dicit
de ipſo: et de cleopha: ſuppoſita opiōe predicta luce vltimo. Duo ex di
ſcipul' iheſu ibant ipa die ꝛc. Socialitas eni notatur in hoc ꝙ dicitur
duo: ⁊ i h̄ ꝙ dicitur diſcipuli .q. diſciplinati. i. bene morigerati. Tercō
humiliter: cuius hūilitas inſinuatur in hoc ꝙ nomen ſocii ſui: ſcilicet
cleophe expreſſit et ſuum tacuit: Nam ſm opiōem quorundā lucas ex
humilitate nomen ſuum ſiluit. Secundo habuit actum iuſtū: qui quid
actus fuit rectus per intentōem. hoc notatur in oratione cum dicitur.
Qui crucē mortificatōem iugiter in ſuo corpe ꝓ tui nois amore porta
uit. Diſcret⁹ ꝑ moderatōem. Unī in forma bouis mōſtrat⁹ eſt q̄ vngu
lam findit. ꝑ qđ virtus diſcretōis exꝓmitur. Fructuoſus ꝑ edificatōeʒ
adeo q̄ppe fuit ꝓximis fructuoſus ꝙ ab omibus cariſſim⁹ habebatur
Unī col'. iiii. vocatur ab apl'o cariſſimus. Salutat īquit vos lucas medi
cus cariſſim⁹. Tercio habuit ſenſum piū: qꝛ credidit et in ſuo euāgelio
ꝓfeſſus eſt deum eſſe ſūme potenteʒ: ſūme ſapientem: ſumme bonū. De
duobus ꝑmis dicit in. iiii. c. Stupebāt i doctrina eius: qꝛ in poteſtate
erat ſmo ipſi⁹. De tercio patʒ. xviii. c. Nemo bonus niſi ſolus deus.
¶ Quarto et vltimo fuit optime ordinatus q̄tum ad ſuū officiū: qđ
fuit ſcribere euāgelium. In hoc āt ptʒ q̄liter fuerit ibi ordinat⁹: q̄m ip
ſum ſuū euangelium fulcitur multa veritate: repletur multa vtilitate.
decoratur multa venuſtate. et autenticatur multorum autoritate.
¶ Primo nāqʒ fulcitur multa veritate. Eſt aūt triplex veritas ſcʒ vi
te iuſticie et doctrine. Ueritas vite eſt adequatio manus ad linguam.
Ueritas iuſticie: eſt adequatio ſententie ad cauſam Ueritas doctrine
eſt adequatio rei ad intellectum. Hac triplici veritate ipm̄ euangeliuʒ
fulcitur. quia in ipſo euangelio hec veritas edocetur. Oſtendit enim

lucas et chriſtum hanc triplicem veritatem habuiſſe et alios docuiſſe.
Oñdit aũt xp̄m hãc triplicē veritatem i ſe habuiſſe p̄ teſtimõiuʒ aduer
ſarioꝝ ſic p̄z luce.xx. Magiſter ſcim⁹ qꝛ recte dic̄ ꝛ doceſ. Ecce veri
tas doctrine Et ñ accipis pſonã Ecce veritas iuſticie Sʒ i veritate viã
dei doces. Ecce veritaſ vite. Nõa enĩ vita dicit via dei. Secũdo oñdit
in ipſo ſuo euãgelio criſtũ hanc triplicem veritatē docuiſſe. Primo enĩ
ibidem docetur veritas vite q̄ ꝯſiſtit in obſuatõe mãdatoꝝ dei. Vñ dr
x.c. Diliges dñm deũ tuũ ꝛc̄. Hoc fac et viues. Itēʒ.xviii. interrogauit
eũ q̄daʒ. Magiſter q̄d faciẽdo vitã eternã poſſidebo: et ſeq̄t mãdata
noſti Nõ occides ꝛc̄. Sc̄do veritaſ doctrine. vñ q̄buſdã hanc veritateʒ
doctrine p̄uertentib⁹ dicebat. xi.c. Ve vob phariſeis q̄ dcimatis id eſt
decimãdo p̄dicatis. mentã rutam et omne olus et p̄teritis iudiciũ ꝛ ca
ritatem dei ꝛc̄. Item ibidem. ve vob legiſpitis q̄ tuliſtis clauem ſciẽtie
ꝛc̄. Tercĩo veritaſ iuſticie: Vñ dicitur xx.c. Reddite ergo q̄ ceſaris ſũt
ceſari: ꝛ q̄ dei ſunt deo. Item. xix.c. verumtñ inimicos meos illos q̄ nõ
luerũt me regnare ſup ſe adducite huc: ꝛ interficite añ me Item xiii. vbi
agitur de iudicio vbi repbis dicturus eſt Diſcedite a me omnes operarii
iniq̄tatis. ¶ Secũdo et⁹ euãgeliũ repletur mlta vtilitate. Vnde ꝛ
ille q̄ ſcripſit medic⁹ fuit ad deſignãdũ q̄ nob medicinã vtiliſſimã p̄pina
uit. Eſt aũt triplex medicina: curatiua: p̄ſuatiua: ꝛ melioratiua. Hãc tri
plicem medicinã nob lucas in ſuo euãgelio celeſtem medicũ oñdit pro:
pinaſſe Medicina aũt curatiua ē q̄ curat a morbo ꝛ hec ē penitẽtia q̄ omſ
morbos ſpũales curat. Hanc medicinã dicit medicuʒ celeſtē nob exhibu
iſſe: cum ait. iiii.c. Sanare cõtritos corde: p̄dicare captiuis remiſſiõem
ꝛc̄. Item v.c. Nõ veni vocare iuſtos ꝛc̄. Medicina melioratiua eſt q̄ ſa
nitatem auget: ꝛ hec eſt obſuatõ ꝯſilioꝝ Cõſilia eĩ hoĩem meliorem ꝛ
p̄fectiorem faciũt: Hanc medicinã oñdit nob medicũ p̄pinaſſe .xviii.c.
cuʒ ait: Omnia q̄cũq̄ʒ hēs vende ꝛ da paupib⁹ ꝛc̄. Item. vi.c. Ab eo q̄
aufert veſtimẽtuʒ ꝛc̄. Medicina aũt preſuatiua ē q̄ p̄ſeruat a caſu: ꝛ hec ē
vitatio occaſiõum peccãdi ꝛ malaꝝ ſocietatũ Hãc medicinã oñt medi
cum tradidiſſe cũ ait xii.c. Attendite a fermẽto phariſeoꝝ ꝛc̄. vbi edo
cet maloꝝ cõſorcia euitare. vel poteſt dici: q̄ ipm euãgelium multa vti
litate repletur quoniã in ipo virt⁹ oĩs ſapientie continetur De hoc ſic
dicit ambroſius Lucaſ omnes ſapientie virtutes euangelii ſui comple
cit hiſtoria: Docuit eĩ naturalia cũ de ſpũſãcto dñicã icarnatõeʒ extri
tiſſe reſerauit: Vñ ꝛ dauid naturalē docens ſapientiã ait: Emitte ſpũʒ
tuuʒ ꝛ creabũtur: Item cũ docuit tenebras in paſſiõe xp̄i factas: terrã
tremuiſſe: ſolem radios extraxiſſe Docuit moralia cũ in ipis beatitudi
nibus mores docuit. Rõnalia docuit cum ait Qui fidelis eſt in minio
et i magno fidel' eſt. Sine hac triplici ſapientia ipſa fides ipʒ miſteriũ
trinitatis eſſe nõ põt. h̄ eſt naturali, rõnali, ꝛ morali. Hec ambroſius.

¶ Tercio eius euangeliū decoratur multa venuſtate: Eius enī ſtil⁹
ꝛ mod⁹ loq̄ndi valde venuſtus ꝛ decor⁹ eſt. Ad hoc āt ꝙ aliq̄s in dictiſ
ſuis venuſtatem et decorem teneat. tria ſunt neceſſaria q̄ tradit auguſt.
ſcȝ vt placeat. vt pateat. ꝛ vt moueat. Ut placeat debet loq̄ ornate. vt
pateat dȝ loq̄ apte. vt moueat debȝ loq̄ cū feruore. Hunc triplicē modū
habuit lucas in ſcribendo et ī predicando. De duobus p̄mis .ii. cor.
viii. Miſim⁹ āt cum illo frēm gloſa: barnabā l' lucam: cui⁹ laus eſt in
euāgelio p omnes eccl'ias. In hoc ꝙ dr̄ c⁹ laus eſt. ꝛc̄. notatur ꝙ locut⁹
eſt ornate. In hoc ꝙ dicitur p oēs eccleſias: notatur ꝙ locutuſ eſt apte
Qȝ aūt cum feruore locut⁹ ſit. patȝ ex hoc ꝙ cor ardens habuit dicēs:
Nōne cor noſtrū ardens erat in nob. ꝛc̄. ¶ Quarto eius euāgeliū au-
tenticatur multorū autoritate. Multorū q̄ppe autoritate autenticatuȝ
fuit. qm̄ a p̄re fuit p̄ordinatuȝ. Hiere. xxxi. Ecce dies veniūt dicit dn̄s
et feriaȝ domui iſrael et domui iuda fedus nouum. nō ſcd̄m pactum qd̄
pepigi cum p̄ribus eorū. ꝛc̄. Sed hoc erit pactuȝ quod feriā cum domo
iſrael: poſt dies illos dicit dn̄s dabo legeȝ meā in viſcerib⁹ eorū. ꝛc̄. Ad
litterā loq̄tur de doctrina euāgelica. ¶ Secundo a filio corroboratum
Un̄ dicitur in eodem euāgelio. xxi. c. Celum et terra trāſibūt. verba āt
mea nō trāſibūt. ¶ Tercio a ſpū ſancto inſpiratum. Un̄ dicit hiero.
in p̄logo ſr lucā. Scō inſtigante ſpū ī achaie p̄tibus hoc ſcripſit euāge-
liuȝ. ¶ Quarto ab angel' p̄figuratū. Fuit ei prefiguratū ab illo āgelo
de q̄ dicitur in apoc. xiiii. Uidi angelū dei volātem p mediū celi hn̄tem
euāgelium et'num. Iſtud at euāgelium dicitur eternū: ꝙ ab eterno effi-
cienter. i. a xp̄o q̄ eſt etern⁹. de eterniſ materialr̄ ad eterna finalr̄ inter-
num ppetualr̄. ¶ Quinto a pphetis prenunciatū. Nā ezechiel pph̄a
iſtud euāgelium p̄nunciauit: cum vnū de aīalib⁹ faciē vituli habere di-
xit: p quod euāgelium luce ſignatum eſt vt ſup̄ dictum eſt. Item qm̄ di-
xit ezechiel. ii. ſe vidiſſe librū q̄ erat ſcriptus int⁹ ꝛ foris: ꝛ in q̄ erāt ſcri-
pta lamētum carmē ꝛ ve. Per hunc eī librū intelligitur euāgelium luce
qd̄ eſt ſcriptuȝ intus p p̄fundi miſterii occultatōȝ ꝛ foris p hiſtorie ap-
tōem. In q̄ etiā ɔtinet̄ lamētum paſſiōis carmē r̄ſurrectōis ꝛ ve eterne
dānatōiſ. ſicut patȝ. xi. c. vbi mlta de ponūtur. ¶ Sexto a virgīe reſeratū
Uirgo eni beata oīa in corde ſuo cōſeruabat: ꝛ diligenter cōferebat: vt
dr̄ luce. ii. vt hec poſtmodū ſcriptorib⁹ reſeraȝ vt dicit gloſa ibidem.
Oīa q̄ de dn̄o vl' a dn̄o facta l' dicta cognouit in mēoria recōdebat: vt
cum temp⁹ p̄dicāde vl' ſcribēde incarnatōis adueniret ſufficienter vni-
uerſa p ut eēnt geſta poſſȝ explicare q̄rentib⁹. Un̄ etiā bern. aſſignat
rōnem q̄re angelus hec virgini nunciauit cōceptum elizabeth aīt Jō
concept⁹ elizabet nunciatur marie. vt dum nunc ſaluatoris. nunc p̄cur
ſoris edocetur aduētus rerū temp⁹ et ordinem tenens: ipſa p⁹modū me-
lius ſcriptorib⁹ ac predicatorib⁹ euāgelii reſeraret veritatem q̄ plene

CCLIX.

de omnib⁹ a ꝑncipio celitus fuit inſtructa miſteriſ. Creditur igitur ꝙ
euāgeliſte eā de multis inq̄rebāt. et ipſa eos certificabat. Et ſpecialiť
creditur de beato luca. ꝙ ad eā tāq̄ȝ ad archā teſtamēti recurrit. ⁊ ab ea
de multis certificat⁹ fuit. ꝓcipue de his q̄ ſibi ſoli cōſtabāt: ſicut de an
gelica ānunciatōe. et xp̄i natiuitate: et huiōi de q̄bus ſol⁹ lucas agit.
Septio ab apl'is intimatū. Cum vero lucaſ n̄ fuerit cum criſto ī oīb⁹
actibus ⁊ miracul' criſti. iō ſuū euāgeliū ſcripſit ſm̄ quod apl'i q̄ p̄ntes
fuerāt ſibi intimauerīt et ꝯtulerūt: ſicut ipſe in ꝓlogo ſuo iſinuat dicenſ
Sicut tradiderīt nob̄ q̄ ab initō ipſi viderūt: et miſtri fuerunt ſmōis ⁊c̄.
Cum eni dupliciter ꝯſueuerit ferri teſtimōiuȝ ſcȝ de viſis et auditis. iō
dn̄s vt ait aug̃. duos teſtes voluit habere de viſis. ſ. matheū ⁊ iohānē
⁊ duos de auditis. ſ. marcū ⁊ lucā. Et qm̄ teſtimoniū quod eſt de viſis
firmi⁹ ⁊ certius eſt ꝙ̄ illud qđ eſt de auditis. iō vt dicit aug̃. duo euāge
lia q̄ ſunt de viſis ponūtur extrema: et alia duo q̄ ſunt de auditis ponū
tur media: vt hec media tāq̄ȝ īfirmiora ab illis extremiſ q̄ ſunt certiora
hinc īn̄ fulciātur et roborētur. Octauo a paulo mirabilr̄ approbatū.
Nā et⁹ euāgeliū mirabiliť appbabat qn̄ ad ꝯfirmatōȝ dictoꝝ ſuoꝝ lu
ce euangeliū adducebat. Vn̄ dicit hiero. in li. de viris illuſtrib⁹. Quī
daȝ ſuſpicātur q̄tienſcūq; paulus ī epl'is ſuis dicit: ſm̄ euāgeliū meuȝ
de luce ſignificare volumine. Et⁹ etiā euāgeliuȝ mirabiliť approbauit
cum de eo ſcribit. ii. coꝝ. viii. c⁹ laus eſt in euāgelio per oīs eccleſias.
Legitur ī hiſto. antiochena: ꝙ dum criſtiāi q̄ erāt in antiochia ml'tis
flagicijs ſe dediſſent. obſeſſi a ml'titudīe turcoꝝ: fame ac miſeria mul
tiplici affligebātur Sȝ cum plene ad dn̄m ꝑ penitentiā fuiſſent ꝯuerſi
apparuit cuidā in eccl'ia ſācte marie de tripoli vigilanti. vir q̄daȝ luci
dus cādidis veſtimētis indut⁹. et cum q̄reret q̄ſnam eſſet. dixit ſe eſſe lu
cam q̄ de antiochia venerat vbi dn̄s miliciā celi et apl'os ⁊ martireſ cō
uocauerat. vt pro ſuis ꝑegrinis pugnarent. Chriſtiani igitur animati
omnem turcoꝝ exercitum cōfregerunt. CCLX.

De S. criſāto

CRiſantus filius polimii viri illuſtriſſimi dū fideȝ criſti edoct⁹
eſſȝ ⁊ a p̄re ad ydola reuocari n̄ poſſȝ iuſſit eū p̄r in conclaui re
cludi: et. v. puellas eidem vt eaꝝ ſeducatur blādicijs ſociari.
Qui cum oraſſet deū. ne a fera peſſima carnali. ſ. ꝯcupiſcentia ſuperareť
cōtinuo predicte puelle ſōno oppreſſe nec potū nec cibum ſumere pote
rant: ſed educte exteri⁹ cōtinuo hec ſumebāt. Tunc daria virgo prudē
tiſſima dee veſte dicata rogatur vt ad criſantū introeat: ⁊ eū dijs ⁊ p̄ri
reſtituat. Qua ingreſſa ⁊ a criſanto de pompa veſtiū rep̄henſa r̄ndit ſe
nō propť pompā ſȝ vt dijs ⁊ p̄ri eum lucrifaceret ſic indutā. Cuȝ criſā
tus iteꝝ eā apprehenderȝ. cur pro dijs illos coleret quos autores ipoꝝ

flagicioſos ſꝑ viros ⁊ impudicas femiaſ affirmaret. rñdit daria pħos ꝑ noia hoim elementa ſanxiſſe. Cui criſantus. Si vn⁹ terrã vt deaȝ veneretur. ⁊ alter vt ruſticuſ aret. pl⁹ ruſtico q̃ʒ venerãti exhibere ꝓbatur et de mari ⁊ aliis ſimil'r. Tunc criſant⁹ ⁊ daria ab eo ↄuerſa ſciſpũs copula vniri. ⁊ carnale matrimoniũ ſimulãtes ad criſtũ plurimos ↄuertebant. Nã et claudiũ tribunũ q̇ ꝑus eius tortoꝛ fuerat. cuȝ vxoꝛe eius ⁊ filiis et pl'ibus aliis militib⁹ ad fidem cõuerterũt. Criſantus igiť iuſſu numeriani in fetidiſſimũ carcerem recluditur. Sed fetoꝛ in odoꝛeȝ ſuauiſſimũ ↄmutatur. Daria ãt lupanari traditur. Sȝ leo ab amphiteatro fugiens. hoſtiari⁹ lupanaris efficitur. Mittitur igiť q̇dam vt virgieȝ coꝛrumpat. ſed a leõe capitur ⁊ q̃i innuens a ſancta q̇d de captiuo fieri iubeat ſciſcitatur. Que p̃cepit ne eũ lederet ſed ad ſe venire ꝑmitteret. Qui mox cõuerſus ꝑ vrbem cucurrit. et dariã deam eſſe clamare cepit. Mittũtur igitur venatoꝛes vt leonem capiãt: ſed oĩs a leõe capiũtur et añ pedes virgis ponuntur. ⁊ ab ea cõuertũtur. Tunc p̃fect⁹ copioſũ ignem iuſſit in introitu celle mitti. vt leo cum daria cõburatur. Quod leo cõſiderans timuit ⁊ rugiens a virgĩe licentiã accepit: vt nullũ ledens quo vellet abiret. Cum ĝ criſanto prefect⁹ et darie diuerſa penaꝝ ſupplicia irrogaret. et nequaq̃ʒ ledi valerent. tandem inuiolati coniuges ĩ foueam deponuntur. et terra et lapidibus obruti chriſto martires conſecrantur. tempoꝛe cari narbonenſ͛ epiſcopi q̇ cepit anno domini. cc.l. Hoꝝ ſolennitas hic celebrius recolitur. CLIII. C A.

De xi. milibus virginum

Undeciȝ miliũ virgini paſſio hoc oꝛdie celebrata fuit. In britãnia nãqȝ rex xp̄ianiſſim⁹ q̇dam fuit noie nothus vl' maurus. q̇ quandã filiã noie vrſulam generauit. Hec mirabili honeſtate moꝝ. ſapientia et pulcritudine pollebat: ita q̧ ei⁹ fama vbiqȝ volabat. Rex ãt anglie cum nimis p̃potens eſſet. et multas natõnes ſuo impio ſubiugaret. audita h⁹ virgis fama. beatũ ſe ꝑ oĩa fatebatur. ſi predicta virgo ſuo vnigẽito copularetur. Iuuenis etiã ad hoc plurimũ eſtuabat. Mittunt igiť ſolennes nuncios ad p̄rẽ virgis. magnis ꝓmiſſiõibus ⁊ blandiciis. magnas adiicientes minas ſi ad dñm ſuũ vacui reuertantur. Rex ãt cepit plurimũ anxiari. tum q꜠ criſti fide inſignitam cultori ydoloꝝ tradere indignũ duceret. tum q꜠ ipſã nullaten⁹ cõſentire cognoſceret. tum q꜠ ipſã regĩ ferocitatem pl'imũ foꝛmidaret. Ipſa ãt diuinit⁹ inſpirata p̄ri ſuaſit vt predicto regi aſſenſum p̃beret. ea tñ conditõe propoſita. vt ipſe rex cum p̄re. x. virgines electiſſimas ſibi ad ſolatiũ traderet. et tam ſibi q̃m aliis mille virgies aſſignaret. ⁊ comparatis trieribus inducias triennii ſibi daret ad dedicatõȝ ſue virginitatis. et ipſe iuuẽis baptizatus. in his trib⁹ ãnis in fide inſtrueretur. Sapienti ſiq̇dem vſa

ꝯſilio.vt aut difficultate ꝓpoſite ꝯditōis animū eius ab hoc auerteret
aut hac oportunitate predictas virgīes ſecū deo dedicarꝫ. At iuueniſ
libenter hac cōditōe accepta apd̄ p̄reꝫ inſtitit: ⁊ ꝓriꝰ baptizatꝰ accele
rari cūcta q̄ b̄ta virgo p̄cepat impauit. Pater āt puelle ordiauit ꝙ fi
lia ſua quā valde diligebat.viros quoꝝ ſolatō tā ipſa q̄ꝫ eius exercituſ
indigebat in comitatu ſuo haberet. Undiqꝫ igitur virgīes cōfluunt.
vndiqꝫ viri ad tam g̃nde ſpectacl'm currunt. Nam multi ep̄i ad eas ꝯ
fluxerūt vt ſecū ꝑgerent. Inter quos fuit pantulꝰ baſilienſ ep̄us.q̄ eas
vſqꝫ romā ꝑduxit.et inde reuerſus cū eis martiriū ſuſcepit. ¶
Sancta quoqꝫ geraſina regina ſicilie.q̄ viꝝ ſuum regem crudeliſſimū
q̄ de lupo fecerat agnū ſoror matriſii ep̄i et darie m̄ris ſ̄acte vrſule.cuꝫ
eideꝫ p̄r ſancte vrſule ſecretū ꝑ lr̄as intimaſſet. cōtinuo inſpirante deo
cum q̃ttuor filiabus ſuis babilla.iuliana.victoria et aurea.et paruulo
ſuo adriano :q̄ amore ſoroꝝ ſuaꝝ vltro ſe ꝑegrinatōni ingeſſit.relicto
regno in manu vniꝰ filii ſui.vſqꝫ in britāniaꝫ nauigauit. Cuiꝰ conſilio
virgines de diuerſis regnis colligebātur.et eaꝝ ſp̄ ductrix ext̄is cum
eis tandem martiriū paſſa eſt. Iuxꝫ ꝯdictum igitur virgibus trierībꝰ
et ſumptibꝰ ꝑepatis cōmilitonibꝰ ſuis regina ſecreta reuelat. ⁊ in no
uā miliciā oīs cōiurāt. Nam mō belli preludia inchoāt. mō currunt
mō diſcurrūt. Interdū belli cā plerꝫqꝫ fugā ſimulāt.oīqꝫ genere ludoꝝ
exercitate nihil quod anīo occurrebat relinq̄bant intactum. Aliq̄n me
ridie aliq̄n vix veſpe redibant. Cōfluebāt proceres et p̄mates ad tā g̃n
de ſpectacl'm.et omnes admiratōe ⁊ gaudio replebātur. Tādem cū vr
ſula omnes ad fidem virgīes cōuertiſſet.ſub vniꝰ diei ſpacio flāte pro
ſpero vento ad portū gallie q̄ tiella dicitur.et inde coloniā deuenerūt.
Ubi vrſule āgelus dn̄i apparuit. et predixit eas illuc integro numero
reuerſuras.⁊ coronas ibideꝫ martirii p̄cepturas. Inde igitur ad āgeli
admonitōem romā tendentes.ad vrbeꝫ baſileā applicuerūt.et ibid̄ relic
tis nauibus romā pedeſtres venerūt. Ad q̄ꝝ aduentū pp̄ ciriacus val
de gauiſus cū ipſe de britānia ortundꝰ eſſet.et multas ibidem inter eas
cōſanguineaſ haberet.cum omī clero ipſas ſummo cū honore ſuſcepit
In ipſa āt nocte pape diuinitꝰ reuelatur cum cū ipſis virgibꝰ palmam
martirii perceptuꝝ. Quod apud ſe celans multas ex ipſis q̄ adhuc ba
ptizate nō fuerāt baptizauit. Eleꝝ cuꝫ oportunū tempus videret.⁊ an
no vno et.xi.hebdomadibꝰ pꝰ petꝝ eccleſiā decimuſnonꝰ rexiſſet.in cō
uentu oīm ꝓpoſitū ſuuꝫ indicauit.et corā oībus ⁊ dignitati et officō re
ſignauit. Sed cū oēs reclamarent et maxīe cardinales q̄ eum delirare
putabāt:eo ꝙ relicta pontificatꝰ gl'a poſt quaſdaꝫ mulierculas fatuas
ire vellet.ille nullatenꝰ acq̄eſcens.q̄ndam viꝝ ſcūm q̄ ameros dictꝰ eſt
loco ſui in pōtificem ordiauit. Et q2 ſedē apoſtolicā inuito clero reliq̄t
nomen eius de cathalogo pontificū idem clerus abraſit. omnēqꝫ g̃tiaꝫ

quā ſacer ille virgīm chorus in curia romana habuerat a tp̄e illo ami
ſit. Duo aūt iniq̄ pⁿcipes romane milicie ſcʒ maxīmꝰ ⁊ affricanus vi
dentes magnā virgīm multitudiem: et ꝙ multi mlṫeqʒ ad eas ꝯfluerēt
timuerūt ne ꝑ eas nimis creſceret religio criſtiana. Quapꝓpter iter eaꝝ
diligentiꝰ explorātes nūcios miſerūt ad iuliū cognatū ſuuʒ ꝓncipeʒ gen
tis hunoꝝ. ⁊ educto cōtra eas exercitu ipſas cū xp̄iane eſſent. cuʒ veni
rent coloniā trucidarent. Beatꝰ igitur ciriacꝰ cū illa nobili virgīm mlṫ
titudine de vrbe egreſſꝰ eſt. Secutus eſt āt ipʒ vincenciꝰ pſ̄biter cardi
nalis. ⁊ iacobꝰ q̄ de britānia patria ſua in antiochiā ꝓfectus. archiepa
tus dignitatem. vii. ānis ibidem tenuit. Qui cum papā tunc tp̄is viſi
taſſet. et iaʒ vrbem egreſſus de virgīm aduentu audiſſet. cōcitꝰ rediit. et
itineris ac paſſiōis ſe eis ſociū fecit. Mauriſiꝰ quoqʒ leuicane vrb' ep̄s
auunculꝰ babile et iuliane. nec nō ⁊ follariꝰ lucenſ ep̄s ⁊ ſulpiciꝰ rauē
nenſ ep̄us q̄ tūc romā aduenerāt predictis virgibus adheſerūt. Etherēꝰ
quoqʒ ſpōſus beate vrſule manens ī britānia. ꝑ viſiōʒ angelicā a dn̄o
admonetur: vt mr̄eʒ ſuā hortaretur fieri criſtianā. Nā pr̄ eius ꝑmo an
no quo xp̄ianꝰ factꝰ fuerat mortuus eſt. ⁊ filꝰ eius ethereus eidem in
regno ſucceſſit. Cū aūt ſacre virgines cum p̄dictis ep̄is a roma redirēt
etherēꝰ a dn̄o admonetur. vt ꝓtinꝰ ſurgens ſponſe ſue occurrat: vt cuʒ
ea in colonia martirii palmā accipiat. Qui diuinis monitis acq̇eſcens
mr̄em ſuā baptizari fecit. et cū ipſa ⁊ ſorore ſua puula florentina iā cri
ſtiana necnō ⁊ clemente ep̄o ipſis virgibus obuians ſe ad martiriū ſo
ciauit eiſdeʒ. Marculus quoqʒ ep̄s grecie ⁊ neptis ſua ꝯſtācia filia do
rothei reg̃ cōſtātinopolitani. q̄ nubens cuidā adoleſcenti filio cuiꝰdaʒ
reg̃. ſed an̄ nupcias morte ꝑuento. virgitatem ſuā dn̄o vouit. ꝑ viſiōeʒ
admoniti romā venerūt. ⁊ predictis virgibus ad martiriū ſe iūxerunt.
Oēs igitur virgines cuʒ predictis ep̄is coloniā redierūt. ⁊ ipſā iam ab
hunis obſeſſā inuenerūt. Quas barbari videntes ſuꝑ eos. cū clamore ni
mio irruerūt. ⁊ q̄ſi lupi ſeuientes ī oues totā illā multitudiem occiderūt.
Cum āt ad bt̄am vrſulā ceteris iugulatis veniſſent. videns princeps
eius mirā pulcritudiem obſtupuit. ⁊ cōſolās eā ſuꝑ necem virgim ꝓmi
ſit: ꝙ eā ſibi ī ꝯiugem copularet. Sed cuʒ hoc illa penitꝰ reſpuiſſet. ille
cōtemptū ſe vidēs directa ſagitta eā traſfixit: et ſic martiriū ꝯſūmauit
¶ Quedā aūt virgo noīe cordula timore perterrita ī naui nocte illa
ſe abſcondit: Sed in craſtinū ſponte morti ſe offerens martirii coronā
ſuſcepit. Sed cū eius feſtū nō fieret. eo ꝙ cum aliis paſſa ñ eſſʒ. ipſa pꝰ
longū tempꝰ cuidā recluſe apparuit. precipiens vt ſeq̄nti die a feſto vir
ginū eius quoqʒ ſolennitas recolatur. Paſſe ſunt āt āno dn̄i. ccxxviii
¶ Ratio aūt tp̄is vt q̇buſdā placet ñ ſuſtinʒ: ꝙ hec tali tp̄e ſint pacta
Sicilia eni tunc nō erat regnū nec cōſtātinopol' cum hic fuiſſe dicatur
cum virgibus has reginas: Uerius creditur ꝙ diu poſt conſtantinum

impatorem cum huni ⁊ gothi ſeuiebāt. tale ſit martiriū celebratū tpe
ſcꝫ marciani impatoris: vt in q̄dam crōica legitur. q̇ regnauit āno dn̄i
cccclij. Abbas q̇daꝫ ab abbatiſſa colōie corp⁹ vni⁹ virgim īpetrauit
promittens ꝙ ipm in capſa argentea in ſua eccl'ia collocaret. Sed cum
per annū integꝝ ſup altare eaꝫ in capſa lignea tenuiſſet. q̄dam nocte
dum abbas ipi⁹ mōaſteriū cum ſuo cōuentu matutinas cantaret. vir-
go illa corpalr deſup altari deſcendit: et añ altare reuerenter inclināſ
per medium choꝝ videntibus mōachis ⁊ ſtupentib⁹ inde receſſit. Ab-
bas igitur ad capſam currens ⁊ vacuam ipſā inueniens coloniā ꝑpera-
uit. et abbatiſſe rei ordiem intimauit. Pergenteſqꝫ ad locū vn̄ illd cor-
pus ſumpſerant. illud ibidem inuenerūt. Cum abbas veniā petens illud
vl' aliud peteret certiſſime ꝑmittens capſā ꝓcioſam citius ſe facturꝝ nl'-
laten⁹ impetrauit. Religioſus q̇dam cum has virgines in deuotiōe
multa haberet. q̄dam autem die dum ḡuiter infirmaretur. vidit q̄ndā
virginem pulcerrimā ſibi appentem: ⁊ ſi ſe cognoſceret inq̄rentē. Qui
cum ad eius viſiōꝫ miraretur. ⁊ ſe nequaꝙ̄ ipſam cognoſceret fateret.
Illa ait. Ego ſum vna virgim: erga quas tm̄ habes deuotōis affectuꝫ
Et vt inde mercedē accipias ſi amore et honore noſtri vndecies millieſ
dominicam orōnem dixeris in hora mortis in ꝓtectionem et ſolatium
nos habebis. Qua diſparente ille q̄m citius potuit hec impleuit. Sta-
timqꝫ vocato abbate inungi ſe fecit. Qui cū inungeretur. ſubito excla-
mauit vt fugerent. ⁊ venientib⁹ ſacris virginibus locum darent. Que
cum abbas. quid hoc eſſet interrogaret: ⁊ ille ꝑmiſſionem virgis ſibi
per ordinem enarraſſet. recedentibus cunctis ⁊ paulo poſt redeuntib⁹
ipſum migraſſe ad dominum inuenerunt.

CLIIII.

De S. Symōe et iuda apoſtolis

Symō interp̄tatur obediens. l' ponens triſticiā. Hic habuit du-
plex cognomen. Dictus eſt eni ſymon zelotes. ⁊ ſymō chana-
ne⁹ a chana vico galilee vbi dn̄s aq̄m in vinū mutauit: Et id
eſt zelotes quod chananeus. Chana ei zelus interp̄tatur. Habuit igi-
tur obedientiā preceptoꝝ per executōem. triſticiā afflictoꝝ ꝑ ꝯpaſſiōeꝫ
zelum animaꝝ ꝑ cōſtātem feruorem. Judas interpretatur cōfitens
vl' gloſus. Vel iudas q̄i iubilū dās. Ipſe ei habuit cōfeſſiōꝫ fidei. glaꝫ
regni. ⁊ iubilum interni gaudii. Hic multiplex habuit cognomen. Di-
ctus eſt ei iudas iacobi ſupple frater: fuit ei fr̄ iacobi mioris. Secundo
dictus eſt thadeus. quod interpretatur apprehendens ꝓncipem Vel dr̄
thade⁹ a thadea ⁊ deus. Thadea dicitur eſſe veſtis regia. Ipſe eni fuit
veſtis regia dei ꝑ ornamētum virtutum ꝑ quā apphendit ꝓncipem cri-
ſtū. Vl' thade⁹ q̄i tam de⁹ id eſt magnuſ deus. ſ. per adoptōem. Tercō
dict⁹ eſt i hyſto. eccl'iaſtica lebeus quod ſonat q̄i cor l' corculuſ. i. cordis

cultoꝛ. vl'lebeꝰ q̄ſi lebes. Coꝛ per magnanimitatem. coꝛculꝰ ꝑ puritatē
lebes per gr̄iaꝝ plenitudiem: qꝛ q̄ſi olla ⁊ vas virtutum gr̄ie eſſe ꝓme
ruit. Coꝝ paſſiōem ⁊ legendā hebrayce abdias epiſcopus babilōie ab
ipis apoſtolis ep̄s oꝛdinatꝰ ſcripſit. Quā tropeus abdie diſcipulꝰ tran
ſtulit in grecum. affricanus in latinū. ¶ A

Symon chananeꝰ ⁊ iudas q̄ et thadeꝰ f̄res fuerūt iacobi minoris
et filii marie cleophe q̄ alpheo nupta fuit. Judas vero ad ab
agarum regem ediſſe a thoma miſſus fuit. pꝰ aſcenſiōem dn̄i
Legitur ei in eccle. hyſto. ꝙ predictus rex abagarus dn̄o nr̄o ih̄u cristo
in hunc mundū ep̄l'am deſtinauit. Abagarꝰ rex euchanie filius. Jheſu
ſaluatoꝛi bono. qui apparuit in loc̄ hieroſolimoꝝ ſalutem. Auditū eſt
mihi de te ⁊ ſanitatibꝰ q̄s facis. ꝙ ſine medicam̄tis aut herb̄ fiāt iſta ꝑ
te. ⁊ ꝙ verbo fac̄ cecos videre. claudos ambulare. leproſos mundari. et
moꝛtuos reuiuiſcere. Quibꝰ oībus auditis de te. ſtatui in aīo meo vnū
eſſe e duobus. aut qꝛ tu ſis deꝰ et deſcenderis de celo vt hec facias. aut
ꝙ filius dei ſis q̄ hec fac̄. Propterea ego ſcribens rogauerim te vt di
gneris fatigari vſqꝫ ad me. ⁊ egritudiné meā qua diu laboraui curare.
Nam ⁊ illud cōperi. ꝙ iudei murmurāt aduerſuꝫ te ⁊ volunt inſidiari
tibi. Ueni ergo ad me. quia eſt mihi parua ciuitas. ſed honeſta q̄ vtriſ
qꝫ ſufficiet. Dominus autem iheſus in hec verba ſibi reſpondit. Be
atus es qui credidiſti in me cum ipſe nō videris me. Scriptum eſt eni
de me. quia hi qui me nō vidēt credent. et hi qui me vident nō credent
De eo autem ſcripſiſti ad me: vt veniam ad te. opoꝛtet me hec omnia
cōplere ꝓpter q̄ miſſus ſum. ⁊ poſtea recipi me ab eo a quo miſſus ſum
Cum ergo aſſumptꝰ fuero. aliq̄m de diſcipul' meis mittā ad te vt curet
te. ⁊ viuificet te. Hec in hyſto. eccle. Uidens aūt abagarus: ꝙ p̄ñtialit̄
criſtū videre nō poſſet. ſ̄m quod in q̄dam āntiqua hyſtoꝛia inuenitur. ſic
iohānes damaſcenꝰ in li. iiii. teſtatur. pictoꝛem q̄ndaꝫ ad ih̄m miſit. vt
dn̄i imagiem figuraret. vt ſic ip̄m ſaltem ꝑ imagiem conſpicerꝫ. quem
in facie videre nō poterat. Sed cuꝫ ad eū pictoꝛ veniſſet. ꝓpter nimium
fulgoꝛem q̄ ab eiꝰ facie ꝓcedebat. in eiuſ facié clare neq̄bat videre vl' in
tendere. nec ipſā vt ſibi iuſſum fuerat figurare. Quod cernens dn̄s ve
ſtim̄tum lineū ipſiꝰ pictoꝛis accipiens. ⁊ ſue faciei ſupimponens. ſui ip
ſius imagieꝫ eiō impſſit ac deſiderāti regi abagaro deſtinauit. Cꝰmoi
aūt imagis dn̄s fuerit ī eadem antiq̄ hiſtoꝛia legit̄ ſicut idem iohānes
damaſcenꝰ teſtatur. Fuit ei vt ibideꝫ dicitur bn̄ oculatus. bn̄ ſupciliatꝰ
longū vl'tū habuit. ⁊ fuit accliuꝰ quod ſignū maturitatis fuit. ¶ B
Jlla āt ep̄l'a dn̄i iheſu criſti tante virtutis eſſe dicitur. vt in illa ciuitate
ediſſa nullus hereticꝰ l' paganus viuere valeat. nec tyrānus aliq̄s eidē
nocere p̄ſumat: Nā ſi aliq̄n gens aliqua armata manu cōtra illā ciui
tateꝫ inſurrexerit. infās aliq̄s ſup poꝛtā ſtans ep̄laꝫ illā legit. et ea die

hoſtes aut territi fugiūt. aut pacati cum eis cōponunt. ſicut ferť olim
fuiſſe adimpletū. Sed poſtmodū ciuitaſ a ſaracenis capta fuit et ꝓpha
nata ſublato bñficio propť abundantiā peccatoꝝ ī oriente vndiqȝ pate
factā. ¶ Poſtq̄ꝫ vero dn̄s aſſumptus eſt. vt ī hiſto. eccleſiaſtica legitur
miſit thomas aplm̄ thadeū q̄ ⁊ iudas dictus eſt ad abagaꝝ regem ſm̄
dei promiſſiōeȝ. Qui cū ad eū veniſſet. ⁊ ſe diſcipl'm ihēu ſibi ꝓmiſſuȝ
dixiſſet. vidit abagarꝰ in vultu thadei q̄ndā mirꝫ ⁊ diuinū ſplendorem
Quo viſo ſtupefactus ⁊ territus dn̄m adorauit dicens Vere diſcipl'us
es ieſu filii dei q̄ michi dixerat. mittam aliq̄m ad te de diſcipl'is meis
qui te curet et tibi vitā p̄ſtet. Cui thadeꝰ Si in dei filiū credideris oīa
tui cordis deſideria obtineb. Cui abagarꝰ. Credo vere. ⁊ iudeos q̄ euȝ
crucifixeřt libenť trucidarem ſi mihi poſſibilitas adeſſet. et nequaq̄ꝫ ro
manoꝝ autoritas impediret Cuȝ igitur abagarus ut in aliq̄bus libris
legitur leproſus eſſet: thadeꝰ epl'am ſaluatoris accepit. ⁊ de ea eiꝰ faciē
confricauit. ⁊ ſtatim plenā ſanitatem recepit. ¶ Iudas āt poſtea in me-
ſopotamia ⁊ ponto predicauit. ſimō vero ī egipto. deinde ī pſidam am
bo veneřt. et ibideȝ duos magos zaroen ⁊ arphaxat quos matheus de
ethiopia fugauerat inueneřt. Tunc baradach dux reg̃ babilonie cōtra
indos ad p̄liuȝ ꝓfecturus. nullū a diis ſuis potuit hr̄e reſponſum. Per
gentes āt ad phanū proxīe ciuitatis: ibideȝ habueřt reſponſū: q̄ꝫ propť
apl'os q̄ venerūt dii reſpondere nō poſſent. Tunc dux eos inq̄ri fecit. ⁊
inuentos quinā eſſent. vel q̄ de re veniſſent inq̄ſiuit. Qui reſponderunt
Si genꝰ queris hebrei ſumꝰ. Si cōditōem ſeruos ieſu xp̄i nos eſſe fate
mur. Si cām. ſalutis veſtre cā huc venimus. Quibꝰ dux rn̄dit. Cum fe
lix reuerſus fuero audiā vos. Cui apl'i: Modo mag̃ cōgruum eſt te co
gnoſcere illū cꝰ ope vincere poſſis: vel certe rebelles pacatiſſimos inue
nire. Quibus dux. Diis nr̄is potentiores vos video. fineȝ belli nobis
rogo p̄dicite. Cui apl'i. Vt deos tuos mēdaces eſſe cognoſcaſ. iubemꝰ
illos ad q̄ſita dare reſponſa: vt dum dixerit que ignorāt. ꝓhemus eos
ꝑoia eſſe mentitoſ. Tunc phātaſtici g̃nde bellū dixerūt futuꝝ. ⁊ inťem
popl'm hinc inde prelio ruituꝝ. Tunc apl'i ridere ceperūt: Dicit eis dux
Me timor inuaſit: ⁊ vos ridetis. Cui apl'i. Noli timere. quia pax huc
nobiſcū intrauit. et cras hora diei tercia legati indoꝝ ad te venient. et
tue ſe poteſtati cū pace ſbiicient. Tunc pōtifices riſum etiā leuauerūt.
et duci dixeřt. Ad h̄ iſti ſecuꝝ te reddere volūt. vt dū incautꝰ fueris ab
aduerſariis occuperis. Cui apoſtoli: Nō diximꝰ tibi expecta vnū men
ſem ſed vnū diem. et cras in pace victor exiſtes: Tūc dux vtroſqȝ cuſto
diri fecit: vt ex rei exitu veraces honorarentur: et mendaces ꝑ crimine
punirentur: Cum ergo in craſtinum quod apoſtoli predixerāt euenitſȝ.
et dux incendere voluiſſet pontifices: ꝓhibueřt apoſtoli ne hoc fieret cū
ipi nō viuentes occidere ſȝ mortuos viuificare miſſi eſſent. ¶ Tūc

dux valde miratus: quia eos occidi nō ꝑmitterent. et qꝛ de bonis illoꝝ
aliq̄ recipere nollēt. eos ad regem duxit dicens. Iſti rex ſunt dii latētes
in effigie hoīm. Cumq; ſibi oīa p̄ntibus p̄dictis magi narraſſet. zelo in
uidie magi cōmoti dixerūt eos malignos eſſe. ⁊ contra regnum ſubtil'r
cogitare. Dixit eis dux. Si audetis cū eis ꝯfligite. Cui magi. Si vis
videre quia nob p̄ntibus loqui non poterūt. veniāt huc viri eloq̄ntiſſi;
mi: ⁊ ſi coram nobis auſi loq̄ fuerint. nos ꝑ omnia imꝑitos probabis.
Cum aūt plurimi aduocati adducti fuiſſent. cōtinuo corā mag̃ ita mu
ti facti ſunt. vt nec nutib⁹ ꝙ loq̄ nō poterāt indicarēt. Dixerūtq; ma;
gi ad regem. vt ſcias nos deos eſſe. ꝑmittem⁹ eos loqui. ſed ambulare
non poſſe Iterūq; reddemus eis greſſum. ſed faciemus eos ap̄tis ocu
lis nil videre. Qui cū hec oīa feciſſēt. dux aduocatos illos turpiter ꝯfu
ſos ad apoſtolos duxit. Quos cum aduocati pānoſos vidiſſent. eos in
animo cōtempſerunt. Quib⁹ ſymon. Sepe euenit vt itra ſcrinea aurea
et gēmata: vilia queq; habeantur incluſa. ⁊ intra viliſſimas ⁊ ligneas
capſas ſint gēmaꝝ monilia p̄cioſa compoſita Quicunq; ergo alicuius
rei cupit eſſe poſſeſſor. n̄ magnop̄e geſtatoriū. ſed ip̄m quod geſtatur ex
pectat Promittite igitur. vos ab ydoloꝝ cultura diſcedere: ⁊ ſolū deū
inuiſibilem adorare. ⁊ nos ſignum crucis in frontibus veſtris faciem⁹
et magos cōfutare poteritis: Quod cum feciſſent. ⁊ in frontib⁹ eorum
conſignati eſſent. ad regem coram magis iteꝝ ingreſſi ſunt. Et cū a ma
gis ſupari non poſſent: imo ipſis corā oībus inſultarent. irati magi mul
titudinem ſ̄pentum aduenire fecerunt. Statimq; ad iuſſum regis veni
entes apoſtoli pallia ſua de ſ̄pentibus impleuerūt. et in magos ꝓiecerūt
dicentes. In noīe domini nō moriemini. ſed a ſ̄pentib⁹ lacerati dolorū
veſtroꝝ mugitus dabitis Cum ergo ſerpentes carnes eoꝝ comederēt
et ipſi tanq̄ lupi vlularent. rex ⁊ ceteri rogabāt ap̄los. vt eos a ſ̄penti;
bus occidi ꝑmitterent. Quibus apoſtoli r̄nderunt. Nos miſſi ſum⁹ re;
ducere de morte ad vitam. non a vita p̄cipitare ī mortem. Et facta ora
tione. iuſſerunt ſ̄pentibus vt omne venenū quod infuderāt reuocarent
et poſtmodū ad loca ſolitaria redirent. Maiores aūt cruciatus magi
ſenſerūt. cū venena ſ̄pentes retraherent. ꝙ cum aū carnes comederent.
Quibus ap̄li dixerūt. Tribus dieb⁹ dolores ſentietis. tercia vero die ſa
ni eritis. vt vel ſic a vr̄a malicia recedatis. Cum ergo tribus dieb⁹ ſine
cibo et potu ac ſomno doloribus nimiū cruciati manſiſſent. ap̄li venien
tes ad eos dixerūt. Nō dignatur dn̄s habere coacta ſ̄uicia. ideoq; ſur;
gite ſani: ⁊ abite h̄ntes liberā facultatem faciendi quod vultis. Illi āt
in malicia ꝑdurātes ab eis fugerūt. ⁊ pene contra eos totā babiloniā
cōmouerunt. ¶ Poſt hoc filia cuiuſdā ducis ex fornicatōne concepit
et filium ꝑturiens quendā ſcūm dyaconū infamauit: ꝙ eam violauerit
et ex ipſo concepit. Cum aūt parentes dyaconē occidere vellent. ap̄li

aduenīūt. ⁊ quando puer natꝰ ſit requirunt. Qui reſponderunt Hodie
hoꝛa pͥma diei. Dixeruntqꝫ apoſtoli. Infantem huc adducite. ⁊ dyaco
num quem accuſatis huc etiam ꝑducite. Quod cum factū eſſet apoſto
li infanti dixerunt. Dic infans in nomine dn̄i ſi iſte dyaconus hec pre
ſumpſit. Ad hoc infans. Iſte inquit dyaconus caſtus et ſãctus eſt. nec
vnq̄ carnem ſuaꝫ coinquinauit. Cum aūt parentes puelle inſtarent vt
apoſtoli q̄rerent. quiſ autoꝛ huius ſceleris fuiſſet. reſponderūt apoſtoli
Nos innocentes abſoluere decet. nocentes prodere non decꝫ. ¶ Tunc
etiaꝫ tempoꝛis contigit. vt due tigrides ferociſſime que in ſingulis ca
ueis clauſe erant fugerent: ⁊ om̄s qui ſibi occurrerent deuoꝛarent. Tūc
apoſtoli ad eas venerūt. et in noīe domini eas velut oues manſuetas fe
cerunt. ¶ Volentibꝰ aūt apl'is ab inde diſcedere: rogati ꝑ annum ⁊
tres menſes ibidem ꝑmanſerunt. In quo ſpacio pluſq̄ .lx. milia hoim̄
exceptis puulis cum rege ⁊ ꝑncipibuſ baptiſati ſunt. ¶ Predi
cti aūt magi ad q̄ndam ciuitatem noīe ſamir vbi erant .lxx. ydoloꝝ pō
tifices venerūt. et eos cōtra apoſtolos cōcitauerūt. vt cū illuc venirent.
aut eos ſacrificare ꝯpellerent: aut penitꝰ necarent. Perluſtrata igitur
vniuerſa ꝓuincia. cū apoſtoli ad predictā ciuitatē veniſſent. ecce ꝑdicti
pōtifices cū vniuerſo populo eos capiunt. et ad templuꝫ ſolis deducūt
Demōes aūt ꝑ energuminos clamare ceperunt. Quid nobiſ ⁊ vobis
apoſtoli dei viui. Ecce in ingreſſu vr̄o flam̄is exurimur. Tunc angeluſ
dei eis apparens dixit. Vnū e duobꝰ eligite. aut hoꝝ repentinū interi
tū: aut vr̄m martiriū. Cui apl'i. Adoꝛanda eſt dei miſ̄icoꝛdia: vt ⁊ iſtoſ
cōuertat. ⁊ nos ad palmā martirii ꝑducat. Facto āt ſilentio apoſtoli di
xerūt vt ſciatis ꝙ hec ydola demonibꝰ plena ſunt: ecce eis imꝑamꝰ vt
exeāt: ⁊ ſinguli ſimulacra ſua cōfringāt. Statiqꝫ duo ethiopes nigri
et nudi cūctis ſtupentibus de ſimulacris exierunt. ⁊ confractis illis cū
diris vocibus abſceſſerunt. quod videntes pōtificeſ in apoſtolos irrue
runt. ⁊ eos protinus trucidarunt In ipſa aūt hoꝛa cum nimia eſſet celi
ſerenitas tāta fulgura extiterūt: vt templuꝫ ip̄m triphariē ſcinderetur.
⁊ illi duo magi in carbōes ictu fulguris verterētur. Rex āt coꝛpa apo
ſtoloꝝ ad vrbem ſuā tranſtulit: ⁊ in honoꝛē eoꝝ eccleſiaꝫ mire magnitu
dinis fabꝛicauit. ¶ De beato auteꝫ ſymōe in pluribꝰ locis inuenitur
ꝙ cruę patibulo ſit affixꝰ. Quod etiā yſidoꝛus in libꝛo de obitu apl'oꝝ:
et euſebius i hyſtoꝛia eccleſiaſtica. et beda ſup actus apl'oꝝ. ⁊ magiſter
iohānes beleth ī ſumma ſua teſtātur. Cum ei vt aiunt in egipto ꝑdicaſ
ſet. hieroſolimā rediit. ⁊ poſt moꝛtē iacobi mīoꝛis in ep̄m hieroſolimi;
tanū ab apoſtolis vnanimiter eſt electꝰ. ⁊ añ moꝛtē ſuā .xxx. moꝛtuos ſu
ſcitaſſe narratur. Vñ cātatur de eo. Ter denos moꝛtuos fluctibꝰ merſ
ſos hūane vite reddidit Cū āt eccleſiā hieroſolimitanā ꝑ ānos multos
rexiſſet. et .c.xx. ānum ageret temꝑe traiani imperatoꝛis cum atticus

ꝯſularis hieroſolimis hr̄etur·ab eo capitur.et iniuriis mltis afficitur. Ad vltim̄ in cruce ipꝫ affigi iuſſit oibꝰ q̄ aderāt et ipſo iudice mirātibꝰ vt.c.xx.ānoꝝ ſenex crucis ſuppliciū ꝑtuliſſet. Nonulli vero dicūt ſicut eſt rei veritas.ꝙ n̄ fuit iſte ſymō q̄ crucꝫ martiriū pertulit.⁊ q̄ epūs hieroſolimitanꝰ fuit.ſed fuit aliꝰ ſymō filꝰ cleophe fr̄is ioſeph. quod etiā euſebiꝰ ceſarienſ epūs in ſua crōica teſtatur. Idē dicūt yſidorꝰ ⁊ beda in ſuis crōicꝫ. Nā yſidorꝰ et euſebiꝰ quod ꝓus dixerāt poſtmodū i crōicꝫ ſuis correxerāt.quod patꝫ ꝑ bedā q̄ ſe hoc ſenſiſſe redarguit i retractiōibꝰ ſuis. Vſuardus q̄ꝫ in ſuo martirilogio idem teſtatur. CLV.

De S. quintino

A

Quintinus genere nobil' ⁊ ciuis romanꝰ.ad vrbem ambianum venēs ⁊ multa miracula faciēs.iuſſu maximiāi a prefecto vrb capitur.et vſqꝫ ad defectū cedentium verberatꝰ carceri mancipatur. Sed ſoluente eum angelo in mediaꝫ vrbeꝫ iuit.⁊ ibi poplo predicauit. Vn̄ iterꝝ captus ⁊ in eculeo vſqꝫ ad ruptiōem venaꝝ diſtentꝰ neruis quoqꝫ crudis duriſſime ceſus.oleū picem ⁊ adipē feruentiſſimū tolerauit. Et cum preſidem derideret.iratꝰ calcem acetū ⁊ ſinapium in os eiꝰ ꝓiecit. Sed cū adhuc imobil' permaneret ⁊ apud veromādum adductꝰ fuiſſꝫ.duos clauoſ a capite vſqꝫ ad crura.⁊ decem int' vnglas et carnem preſes infigens tādem eū decollari fecit. Cuiꝰ corpꝰ i flumē proiectū:cum ꝑ ānos.lv.latuiſſet.a q̄dam matrona nobili romana tal'r reptum eſt. Nam cū aſſidue orōni vacaret.nocte ab angelo monita ad caſtꝝ veromandū ꝓperare iubetur.vt i tali loco corpꝰ incorruptū ſācti quintini requireret ⁊ honorifice ſepeliret. Cū igitur ad predictū locū cū multo comitatu veniſſet.⁊ orōem ibidem funderet.corpꝰ ſcī quintini incorruptum ⁊ redolens ſuꝑ fluuiū ꝓtinus enatauit: Quod ſepeliens pro ſepulture beneficio lumen oculoꝝ recepit.⁊ ibideꝫ edificata eccleſia ad propria remeauit. CLVI

De ſancto Euſtachio

A.

Euſtachiꝰ añ placidus vocabatur. Hic erat magiſter militum trayani imꝑatoris. Erat aūt opibꝰ miſericordie valde aſſiduus ſed tamen ydolorum cultui deditus. Habebat autem cōiugeꝫ eiuſdem ritus et miſericordie exiſtentem. Duoſqꝫ filios ꝓcreauit quos iuxta ſuam magnificentiam magnifice educari fecit. Et quia operibuſ miſericordie ſedulꝰ inſiſtebat.ad viam veritatiſ meruit illuſtrari. Quadam enī die cum venatōi inſiſteret.gregem ceruoꝝ reperit.inter quos vnuꝫ ceteris ſpecioſiorem ⁊ maiorem conſpexit:qui ab alioꝝ ſocietate diſcedens in ſiluā vaſtiorem ꝓſiluit. Vn̄ aliis militibꝰ circa ceruos reliquos occupatis.placidꝰ hunc toto niſu inſequitur.⁊ ipm̄ cape nitebat

Quez cũ totis viribꝰ inſeq̄ref. ceruꝰ tandē ſup q̄ndam rupis altitudinē
ꝯſcendit: ⁊ placidꝰ appꝓpiās q̄lr capi poſſꝫ aĩo ſedulꝰ reuoluebat. qui cũ
ceruũ diligent̄ cōſideraret. vidit inter cornua eiꝰ formā ſacte cruc̄ ſup̄
ſol' claritatez fulgentē. ⁊ imagīez ih̄u xp̄i q̄ ꝑ os cerui ſicut oliz ꝑ aſinā
balaā ſic ei locutꝰ eſt dicens. O placide q̄d me inſeq̄ris. Ego tui gr̄a ī
hoc aĩali tibi appui. Ego ſum xp̄c q̄m tu ignorās colis. Elemoſine tue
coram me aſcenderūt. ⁊ ob h̄ veni vt ꝑ hūc q̄m venabaris ceruũ. ego q̄z
te ipſe venarer. Alii tñ dicūt ꝙ ipſa imago xp̄i q̄ inter cornua cerui ap
ꝑuit hec verba ꝓtulit. Hec audienſ placidꝰ nimio timore correptꝰ d̄ eq̄
in terrā ꝓcidit. ⁊ pꝰ vnā horā ad ſe rediens de t̄ra ſurrexit. ⁊ ait. Reue
la michi q̄d loq̄ris: ⁊ ſic credā in te. Et ait xp̄c. Ego placide ſũ xp̄c q̄ ce
lum et terrā creaui qui lucem oriri feci: ⁊ a tenebris diuiſi. q̄ tempa et
dies ⁊ annos cōſtitui. q̄ hoīem de limo terre formaui. qui propter ſalu
tem hũani generis in terris in carne apparui. qui crucifixus ⁊ ſepultꝰ
tercia die reſurrexi. Hec audiens placidus iterū in terrā decidens ait.
Credo dñe: q2 tu es qui oīa feciſti: et q̄ errantes conuertis. Et dixit ad
eum dominus. Si credis vade ad ep̄m ciuitatis. ⁊ te baptiſari facias.
Cui placidꝰ. Uis dñe vt hec eadem vxori mee ⁊ filiis meis nunciez. vt
et ipſi pariter in te credant. Cui dñs. Renuncia illis vt ⁊ ipſi pariter tecũ
mundentur. Tu q̄z die craſtina huc venias vt tibi rurſus apparea. ⁊ q̄
futura ſint plenius tibi pādam. Cũ ergo domũ veniſſet. et hec vxori in
lecto renunciaſſet. exclamauit vxor eius dicens. Dñe mi. et ego cũ trāſ
acta nocte vidi dicentē michi. Cras tu ⁊ vir tuꝰ ⁊ filii tui ad me venie
tis. Et nunc cognoui: q̄m ipſe eſt ih̄s xp̄c. Surrexerūt igit̄ ad ep̄z rome
media nocte q̄ eos cũ magno gaudio baptizauit. et placidũ euſtachiuz
vocauit. eius vxorem theoſpitem. ⁊ filios eiꝰ agapitum ⁊ theoſpitum.
Mane facto euſtachius ſicut ꝑius ad venatōnem ꝓceſſit. ⁊ prope locuz
veniens milites ſuos quaſi ſub obtentu inueſtigande venatōis diſpſit
Stanſq3 in loco formā prime viſionis aſpexit: cadenſq3 in faciem ſuaz
dixit. Supplico tibi domie: vt manifeſtes que ꝓmiſeras ſeruo tuo Cui
dominꝰ. Beatus es euſtachi qui accepiſti lauacrū gratie mee: quia mō
dyabolum ſuꝑaſti. modo eum qui te deceperat. conculcaſti. mō appare
bit fides tua. Dyabolus eñi eo ꝙ ipſum dereliqueris contra te ſeue ar
matur. Oportꝫ igitur te multa ſuſtinere vt accipias coronaz victorie.
opꝫ te m̄lta pati vt de alta ſeculi vanitate hũilieris. ⁊ rurſus in ſpūali
bus diuitiis exalteris. Tu ḡ ne deficias: nec ad gl'am ꝑſtinam r̄ſpicias
q2 ꝑ temptatōes oportꝫ te alterū iob demonſtrari: Sed cũ humiliatus
fueris veniā ad te: ⁊ ī gl'am ꝑſtinā reſtituā te. Dic ḡ ſi mō temptatōes
vis accipe: aut ī fine vite. Dicit ei euſtachiꝰ: dñe ſi ita fieri oportꝫ. mō
nob accidere temptatōes iube. ſꝫ virtutē paciencie tribue: Cui dñs. cō
ſtans eſto: quia gratia mea cuſtodiet animas veſtras. Sicq3 dominus

in celum aſcendit. ⁊ euſtachi⁹ domum rediens hec vxori ſue nunciauit.
C Poſt paucos igitur dies mors peſtifera cunctos ſuos ⁊ an
cillas ipſi⁹ inuaſit. ⁊ vniuerſos occidit. Deiñ poſt aliquod temp⁹ oĩs
equi ⁊ oĩa eius pecora ſubito interierũt. Quidã autem ſceleſti ei⁹ depͣ
dationem videntes. ⁊ ꝑ noctem in domũ eius irruentes. cuncta q̃ repe
rerunt aſportarũt: ⁊ domũ totã auro ⁊ argento et reb⁹ aliis ſpoliarunt.
At ipſe cum vxore ſua ⁊ filiis gr̃as agens nocte nud⁹ affugit Qui ru
borem verentes egiptũ ꝑgebant. Totaq3 ei⁹ poſſeſſio ꝑ rapinã maloꝝ
ad nichilũ eſt redacta. Rex aũt totuſq3 ſenat⁹ ꝓ magiſtro militũ tã ſtre
nuo mltm dolebant. eo q͛ de eo nullũ indicium repire poterant. Cuz aũt
iter agerent appropinqueꝛt mari. et inuenientes nauem ſup eã nauiga
re ceperunt Uidens aũt dñs nauis vxorẽ euſtachii q͛ pulcra eſſet nimis
ipſã plimũ habere deſiderauit. Cum vero trãſfretaſſet naulũ ab eo exi
gebat. Nõ hñtibus vero illis vñ ſoluerent. iuſſit pro naulo detineri vx
orem. volens illã ſecuz hr̃e. Quod vt euſtachi⁹ audiuit. nullaten⁹ aſſen
tire voluit. Illu vero eo cõtradicente. innuit dñs nautis ſuis: vt euz in
mare precipitarent. vt ſic vxorem ſuã hr̃e poſſet. Quod cũ euſtachi⁹ cõ
periſſet. vxorem eis triſtis reliq̃t. ⁊ duos infãtes accipiens ingemiſcẽs
ibat ac dicebat. Ue mihi ⁊ vob. q2 mr̃ vr̃a alienigene marito tradita ẽ.
Perueniensq3 ad q̃ndam fluuiũ ꝓpͭ aquaꝝ abundãtiã nõ eſt auſus cũ
duob⁹ filiis fluuiũ ptranſire. Sed vno circa ripaz fluminis relicto alteꝝ
trãſportabat Qui cum fluuiũ trãſuadaſſet. illum infãtem q̃m baiulaue
rat ſup terrã poſuit. ⁊ ad accipiendũ alium feſtiauit Cum aũt circa me
dium fluminis puenisſet. ecce lupus cõcit⁹ venit. ⁊ infãtem q̃m depoſue
rat rapiens in ſiluã aufugit. Qui de eo deſperans ad alium feſtinauit.
Sed cum abiret. leo venit ⁊ alium filiũ rapiens abiit. Quẽ cum cõſequi
nõ valens. cũ eſſet in medio fluminis cepit plangere. ⁊ capillos ſuoſ euel
lere. volens ſe in aquã proiicere. niſi eum diuina ꝓuidentia cõtinuiſſet
Paſtores aũt videntes leõem pueꝝ viuũ portare euz cũ canib⁹ inſecuti
ſunt. Per diuinã aũt diſpenſatõz leo pueꝝ illeſum abiiciens receſſit.
Quidã inſup aratores p⁹ lupũ inclamantes. aliũ pueꝝ de ei⁹ faucib⁹ i
columẽ liberarũt. Utriq3 vero. ſ. paſtores ⁊ aratores de vno vico fueꝛt.
⁊ penes ſe pueros nutrieꝛt. Hoc vero euſtachi⁹ neſciebat: ſ3 merẽs ac
plorãs ibat dicenſ Heu mihi q2 aũ vt arbor pollebã ſed mõ penit⁹ ſuz
nudat⁹. Heu me q2 multitudĩe militũ circundari ſolebã. ſed nunc ſolus
remanens. nec filios cõceſſ⁹ ſuz hr̃e. Memini dñe te mihi dixiſſe. q2 op
tet te temptari ſicut iob. Sed ecce pl⁹ aliq̃d in me fieri video. Ille enĩ
et ſi poſſeſſiõib⁹ nudat⁹ fuerit. tñ ſterc⁹ habuit ſr̃ quod ſedere potuit
Mihi aũt nil hoꝝ remanſit Ille amicos ſibi ꝯpacientes habuit. ego im
mites feras habui q̃ meos filios rapuerũt. Illi vxor eſt relicta a me ve
ro ablata. Da requiem domine tribulationibus meis. et pone cuſtodiã

ori meo: ne declinet cor meum in verba malicie. ⁊ eiiciar a facie tua. Et hec dicens cum lacrimis ad quandam vicū abiit. ⁊ data ſibi mercede agroſ illoꝝ hoīz p annoſ .xv. cuſtodiuit. Filii āt eiꝰ in alio vico educati ſūt nec ſe eē fr̄es ſciebāt. Dn̄s aūt vxorē euſtachii ꝯſuauit nec illam ille alienigena cognouit. ſed potiꝰ eam intactam dimittēs vitam finiuit.

¶ Imperator aūt ⁊ ppl's romanꝰ plimū ab hoſtibꝰ moleſtabātur. Et recordatꝰ placidi q̄ ſtrenue ꝯ ipſos hoſtes ſepiꝰ dimicaſſet. de eiꝰ ſbita mutatōe plimū triſtabatur. Direxitq; multos milites p diuerſas mūdi ptes. pmittens oībꝰ q cū inueniſſent multas diuicias ⁊ honores. Duo aūt ex militibꝰ q aliqn̄ placido miſtrauerāt ad ipm vicū i quo degebat venerūt. Quos placidꝰ de agro venire ꝯſiderās. eoſ ex inceſſu ptinꝰ recognouit. et veniens in memoriā dignitatis ſue. pturbari cepit ac dicere Dn̄e ſicut iſtoſ q aliqn̄ mecū fuerūt pter ſpē vidi. ſic da vt aliqn̄ ꝯiugē meā videre poſſim. Nam de filiis ſcio q a feris comeſti ſunt. Venit āt ad eū vox dicens. Cōfide euſtachi: qr cito honorē tuū recupabis ⁊ filios ⁊ vxorem recipies. Cū igit militibꝰ obuiaſſet. ipi eū minime cognouerant. Tunc eū ſalutaſſent. queſierūt ſi aliqm pegrinū noīe placidum cū vxore ⁊ duobꝰ filiis cognoſceret. Ille aūt ſe neſcire pfeſſꝰ eſt. Ad preces tn̄ eius i hoſpicō ſuo diuerterūt. ⁊ euſtachiꝰ eis ſuiebat. Et recolenſ pſtinū ſtatum ſuū lacrimas ꝯtinere nō poterat. Egreſſus aūt foras ſuā faciē lauit. ⁊ iterū rediens eis ſuiebat. Illi vero cōſiderātes ad inuicem dicebāt. Quā ſilis eſt hō hic illi quē qrimꝰ. Et r̄ndens alter dixit. Valde quidem ſimil' eſt. Cōſideremꝰ igitur ⁊ ſi habet ſignū cicatricis in capite qd ſibi i bello accidit. ⁊ ſi hoc hz ipe eſt. Et reſpicientes. ⁊ ſignū videntes ipm eſſe quē qrebant. ptinꝰ cognouerūt. Et inſilientes ⁊ oſculantes eū de vxore et filiis eꝰ ſciſcitati ſūt. Qui dixit eiſ: q filii mortui eſſent: ⁊ vxor detenta. Vicini aūt oīs qui ad ſpectaclm cōcurrebant. dum milites virtutē eiꝰ ⁊ p̄mā glām p̄dicabant. Tunc milites preceptum iperatoris ei exponunt ⁊ optīs indumentis ipm induunt. Poſt vero iter .xv. dierū ad imperatorē deuenerūt. Qui eius aduentū audiens ptinꝰ eidē occurrit: ⁊ ipſ videns i oſcula eiꝰ ruit. Narrauit quoq; oībꝰ cuncta q ſibi p ordinem acciderant. ſtatimq; ad magiſterium milicie trahitur. ⁊ idē qd pꝰ officiū exercere ꝯpellit. Qui numeratis militibus ⁊ paucos contra tot hoſtes eſſe cognoſcēs iuſſit tirones colligere per oīs ciuitates ⁊ vicos. Contigit autem illam terram in qua filii eius educati ſunt deſcribi. vt darent duos tyrones. Uniuerſi āt eiꝰ loci incole illos duos iuuenes tanquam ceteris aptiores magiſtro militum conſignarunt. Uidens vero iuuenes elegantes. ⁊ morum honeſtate compoſitos. cum ſibi plurimum placuiſſent inter primos conuiuas ſuos ordinauit eoſdem. Et ſic profectus ad bellum. ſubiectis hoſtibus exercitum ſuum tribꝰ diebus in quodam loco vbi vxor ſua pauper hoſpita manebat requieſcere fecit.

Jlli vero adoleſcentes in tabernaculo m̄ris ſue nutu dei hoſpitati ſunt
neſcientes tñ ꝙ mater ſua eſſet. Et ſedentes circa meridiē ⁊ mutuo cō
fabulantes exponebant ſibi inuicem de infātia ſua. Mater vero eorū
contra ſedens q̄ ipſi referebant attentius audiebat. Dicebat enī maioꝛ
minoꝛi. Ego dum infans eſſem. nihil aliud recolo niſi ꝙ pr̄ me⁹ magi
ſter militum erat. et mater mea ſpecioſa valde. Duoſqz filios habuerit
ſcz me. et aliū minorem me. q̄ et ipſe ſpecioſus valde erat. Accipienteſqz
nos egreſſi ſunt de domo nocte. Jngreſſiqz ſunt nauem neſcio q̄ eunteſ
Cum aūt de naui egrederemur. mater noſtra neſcio quomō in naui reli
cta eſt. Pater vero noſter poꝛtans nos duos flens ꝑgebat. Peruenieſ
qz ad q̄ndam fluuium. tranſiuit cū fratre meo iunioꝛe. ⁊ me ſuꝑ ripam
fluminis dereliquit. Cum aūt reuerteretur. vt me acciperet lupus venit et
illum infantem rapuit. et anteq̄ȝ ad me appropinq̄ret. leo de ſilua exiēs
me rapuit et in ſiluā deduxit. Paſtoꝛes vero eruerūt me de oꝛe leonis.
et nutritus ſum in illa poſſeſſiōe in qua ⁊ ipſe ſcis ⁊ nō potui ſcire quid
factum ſit de pr̄e meo neqz de infante. Hec audiens minoꝛ cepit flere
ac dicere. Per deum vt audio frater tu⁹ ſum ego. qm̄ etiā q̄ me educa
uerant hoc dicebant: qm̄ de lupo eruimus te. Et in amplexus ruentes
oſculabātur ſe inuicem ⁊ fleuerūt. ¶ Audiens hec mater eorum
et conſiderās ꝙ euentū ſuū ita ſeriatim dixiſſent. diu apud ſe tractauit
ſi illi filii ſui eſſent. Altera aūt die ad magiſtꝝ militū adiit. ⁊ interpella
uit eum dicēs. Deꝓcoꝛ te dn̄e: vt me ad patriā meā ꝑduci iubeas. Ego
enī de terra romāoꝝ ſum. ⁊ ꝑegrina hic ſum. Et hec dicens vidit in eo
ſigna mariti ſui. Et eū cognoſcens cum ſe iam cōtinere nō poſſz ꝓcidit
ad pedes ſuos ⁊ ait. Precoꝛ te dn̄e vt exponas mihi p̄ſtinam vitā tuā.
Puto enī ꝙ tu ſis placidus magiſter militum q̄ alio nōie diceris euſta
chius. quem placidum ſaluatoꝛ cōuertit. qui talem ⁊ talē temptatiōem
ſuſtinuit. ⁊ cui vxoꝛ q̄ ego ſuȝ in mari ablata fuit. q̄ tñ ab oī coꝛruptōe
ſuata ſum. q̄ et duos filios ſcz agapitum ⁊ theoſpitū habuit. Hec au
diens euſtachi⁹. et ipſam diligenter cōſiderās vxoꝛem ſuā recognouit
et lacrimatus p̄ gaudio ipſā oſculatus eſt gl̄ificans deū q̄ cōſolatur af
flictos. Tūc dicit ei vxoꝛ ſua: Dn̄e vbi ſunt filii nr̄i. Et ait: A feris ca
pti ſunt. Et expoſuit ei quō ꝑdidit illos. Et illa. Gr̄as agam⁹ deo. Pu
to enī ꝙ q̄ȝadmodū deus dōauit nob vt inueniremꝰ nos inuicem. dōa
bit etiaȝ recognoſcere filios noſtros. Et ille: Dixi tibi ꝙ a feris capti
ſunt. Et illa. Heſterna die ſedens in oꝛto. audiui duos iuuenes ſic ⁊ ſic
ſuā infantiā exponentes. ⁊ credo ꝙ filii noſtri ſint. Jnterroga igit̄ ab
eis ⁊ dicent tibi. Et conuocās eos euſtachi⁹ ⁊ audienſ ab eis infantiā
ſuā recognouit ꝙ filii ſui eſſent. Et āplectentes eos ipſe et mr̄ ſuꝑ coꝝ
colla pl̄imū fleuerunt. et crebri⁹ eos oſculabātur. Omnis igitur exerci
tus pl̄imum gaudebat. ⁊ de inuentōne eoꝝ et de victoria barbaroꝝ.

Cũ igitur rediret ꝯtigit iam traianũ obiiſſe ⁊ ſucceſſiſſe ei peiorẽ in ſceleribꝰ adrianũ. Qui pro victoria obtenta ⁊ inuentõe vxoris ⁊ filioꝝ magnifice eos ſuſcepit. ⁊ magnũ cõuiuiũ ꝑparauit. Alia ãt die ad templũ ydoloꝝ ꝓceſſit. vt ibi ſacrificaret pro victoria barbaroꝝ. Uidens vero imperator. ꝙ euſtachiꝰ nec ꝓ victoria nec pro inuentõe ſuoꝝ ſacrificare vellꝫ. hortabatur vt ſacrificium imolaret. Cui euſtachiꝰ. ego xp̄m deuꝫ colo et illi ſoli ſacrifico. Tunc imperator ira repleṫꝰ ip̄m cũ vxore ⁊ filiis in arena ſtatuit et leõem ferocem ad eos dimitti fecit. Accurrenſ vero leo ⁊ dimiſſo capite q̄ſi eos adorãs ab eis humilr̃ receſſit. Tunc imperator bouem eneũ incendi fecit. ⁊ eos ibidem viuos immitti mãdauit. Orantes igitur ſcĩ ⁊ ſe dñ̃o ꝯmendãtes bouem intraueṙt. ⁊ ibidem dñ̃o ſpũꝫ reddideṙt. Tercia aũt die de boue coram imperatore extracti. ita penitꝰ intacti iuenti ſunt. ꝙ nec capillos nec quicq̃d eoꝝ vapores incendii aliquatinꝰ cõtigeṙt. Criſtiãi vero eoꝝ corpa tuleṙt. ⁊ in loco celeberrimo recondentes. ibidem oratorium cõſtruxeṙt. Paſſi ſunt ãt ſub adriano q̄ cepit circa annum dñ̃i. c. xx. kal̃. nouembris vel ſc̄m quoſdam. xii. kal̃. octobris.

CLVII.

De omibus ſanctis

Omnium ſcõꝝ feſtiuitas q̃tuor de cauſis inſtituta fuiſſe videtur. Primo ꝓpter cꝰdam templi dedicatõeꝫ. Secundo ꝓpter omiſſoꝝ ſuppletõem. Tercõ propṫ negligentiaꝝ expiatõneꝫ Quarto ꝓpter faciliorem oratõnũ nr̃aꝝ impetratõem. Primo igitur inſtituta eſt propṫ cꝰdã templi dedicatõem. Romani eñi cum vniuerſo orbi domiarentur. quoddã templũ maxim cõſtruxeṙt. in cuiꝰ medio ſuũ ydolum collocãtes. oim ꝓuinciaꝝ ſimulacra ꝑ circumitũ ſtatueṙt. reſpicientia rectis vultibꝰ ydolũ romãoꝝ. Si qñ ãt aliq̃ prouĩcia rebellaret ꝯtinuo vt aiũt arte dyabolica illiꝰ ꝓuincie ſimulacꝝ ydolo romãoꝝ poſteriora voluebat: tanq̃ innuenſ ꝙ ab eiꝰ dñ̃io receſſiſſꝫ. Conciti igitur romani ad illam prouinciã copioſum exercitũ deſtinabãt ⁊ ipſam dñ̃io ſuo ſbiugabãt. Uerꝝ ñ ſuffecit romãis. ꝙ oim ꝓuinciaꝝ ſimulacra ĩ vrbe ſua haberẽt: q̃n potiꝰ fere ſingul̃ dĩis ſingula tẽpla ꝯſtruxeṙt tãq̃ q̄ eos cũctaꝝ prouĩciaꝝ victores ⁊ dñ̃os effeciſſẽt. Sꝫ qꝛ oĩa ydola tẽplũ ibidem hr̃e nõ poterãt. ad maiorem ſue veſanie oſtentatõeꝫ vnũ tẽpluꝫ ceteris mirabiliꝰ et ſublimius ĩ honorem deoꝝ oim erexerunt. ⁊ pãtheon. quod ſonat toti dĩ. vocaueṙũt. a pan quod totum et theos deꝰ. Pontifices ei ydoloꝝ ad maiorem populi deceptõnem finxerunt. ꝙ ſibi a cybele q̄m oium deoꝝ matrẽ vocabant. fuerit imperatũ: vt ſi ð oibus gentibus vellent victoriã obtinere. filiis ſuis templuꝫ magnificũ fabricarent Fundamñtuꝫ ãt ipſiꝰ templi ſpericũ iacitur vt ex ipſa forma. deoꝝ eternitas demõſtreṫ. Sed qꝛ latitudo teſtudĩs inſuſtentabil̃ videbatur

cum ſup̄ terrā in edificio aliq̄tuluz ꝓceſſiſſent totū intuſ terra replebāt
ſimlˀ vt dicitur cū terra denarios iacientes: ⁊ ſic fecer̄t quouſqʒ p̄dictū
templū eſt mirabilˀr cōſūmatū: Nunc data licentia vt q̄cunqʒ terraz aſ
portare vellet. tota q̄m in ipſa terra īueniſſet pecunia ſua eſſet. feſtine
turba properat et ip̄m templū cito euacuat. Deniqʒ romāi pināā ene
am et deauratā fabricant. et in ſummitate collocant. Aiunt quoqʒ q̄ i
hac oīs ꝓuincie mirabilˀr ſculpte erāt: ita vt q̄cunqʒ romā veniſſʒ. ver
ſus quo eſſet ſua prouintia ſcire poſſet. Hec āt procedente tp̄e iñ ceci
dit. vñ et in p̄dicto templo in ſummitate aptura remanſit. Tp̄e igitur
foce imꝑatoris cū iam dudū roma fidem dñi recepiſſʒ. bōifacius pp̄ q̄r
tus a magno gregorio circa ānos dñi. dc. v. predictū templuz a foca ce
ſare īpetrauit. et oīm ydoloꝝ eliminata ſpurcicia ip̄m templū. iiii. yd⁹
maii in honore beate marie et oīm martiꝝ cōſecrauit. ac locum ſancte
marie ad martireſ appellauit. q̄ nunc ſcā maria rotunda a pplo appella
tur. Nōdum ei cōfeſſoꝝ ſolennia ab eccl'ia agebātur Sed q̄ ad hoc fe
ſtū multitudo maxia ꝯfluebat: et ꝓpter defectū victualiū celebratōi va
care ñ poterāt. iō quidā pp̄ gregori⁹ hoc feſtū i kal'. nouembris q̄ñ ma
ioꝛ victualium copia videtur eſſe meſſib⁹ et vindemus celebratis fieri
inſtituit. ac per vniuerſū mundū hunc diē in honore oīm ſcōꝝ celebrari
ſolenniter ordīauit. Et ſic templū q̄ð fabricatuʒ fuerat oibus ydolˀ nūc
dedicatū eſt oibus ſcis. et vbi multitudo colebatur ydoloꝝ. ibi deuote
laudatur multitudo ſcōꝝ. ¶ Ħ Secundo inſtituta eſt ꝓpter omiſſiōe
ſuppletōem. Nos ei multos ſcōs omiſim⁹. de q̄bus nullā feſtiuitatem
ſiue etiā memoriā fecim⁹. Non eni poſſum⁹ oīm ſcōꝝ feſta agere. tum
ꝓpter ſcōꝝ multiplicitatē: q̄ꝛ multi et quaſi infiniti ſunt. tū ꝓpt nr̄am
infirmitatez. q̄ꝛ infirmi et debiles ſum⁹. nec ad ħ ſufficere poſſem⁹. tuʒ
propt tp̄is breuitatē. q̄ꝛ etiā temp⁹ ñ ſufficerʒ. Nam ſicut ait hierom.
in q̄dā ep'la q̄ ſuo kalendario ꝓponitur. Null⁹ dies ē excepto die kalē
daꝝ ianuarii q̄ nō intra. v. milia martiꝝ numeꝝ repiri poſſit aſcript⁹.
Ideoqʒ eccl'ia ratōabilˀr ordinauit: vt q̄ꝛ oīm ſcōꝝ ſingulariter feſta fa
cere ñ poſſum⁹. ſaltem oīſ generalˀr ⁊ inſimul honorem⁹. ¶ Quare āt
inſtitutum ſit vt feſtiuitates ſcōꝝ i terris agam⁹. magiſter guillerm⁹
altiſiodorenſis i ſumma de officio ponit ſex rōnes. ¶ Prima eſt pro
pter honorem diuine maieſtatis. Cum ei ſcis honorem impendimus.
deum in ſcis honoram⁹. et ip̄m in eis mirabilem p̄dicam⁹. q̄ꝛ q̄ ſcis ho
norem tribuit. illū ſp̄aliter honorat q̄ eos ſc̄ificauit. ¶ Secunda eſt ꝓ
pter auxiliū nr̄e infirmitatis. q̄ꝛ eni p̄ nos ſalutem habere ñ poſſum⁹.
ideo ſcōꝝ interceſſionib⁹ indigem⁹ a q̄bus vt adiuuari mereamur me
rito ipſos honorare debem⁹. Legitur ei. iii. Re. i. q̄ herſabee q̄ interp̄
tatur pute⁹ ſacietatis. i. eccl'ia triumphās. filio ſuo. i. eccleſie militanti
regnum ſuis p̄cibus obtinuit. ¶ Tercia eſt propter augm̄tum noſtre

ſecuritatis.vt ſcʒ ꝑ ſcõꝝ gl̃am que nobis in eoꝝ feſtiuitate ꝓponitur: nr̃a ſpes ⁊ ſecuritas augmẽtetur. Si eni hoies mortales nob ſimiles potuerũt ita per ſua merita ſublimari.ꝯſtat ꝙ nos ſimil'r poterim⁹ cũ man⁹ dñi abbreuiata nõ ſit. ¶ Quarta eſt ꝓpter exemplũ nr̃e imitatõis. Cũ ei eoꝝ feſtiuitas.recenſetur.ad eoꝝ imitatõeʒ ꝓuocamur.vt ſcʒ eoꝝ exemplo t̃rena contemnam⁹ ⁊ celeſtia deſiderem⁹ Quinta eſt propt̃ debituʒ mutue viciſſitudis Sancti ei de nob in celo feſtũ faciunt.gaudiũ ei eſt ãgel'dei.⁊ aĩabus ſcĩs ſup vno peccatore penitentiã agente. Ut igitur eis viciſſitudinem rependam⁹.iuſtum eſt vt q̃ꝛ ipſi d̃ nob feſtum agunt i celis.⁊ nos de ip̃is feſtũ agam⁹ in terris ¶ Sext̃ eſt propt̃ ꝓcuratõem noſtri honoris. Cum eni ſcõs honoram⁹.tunc nr̃aʒ rem agim⁹ et noſtꝝ honorem ꝓcuram⁹.q̃ꝛ eoꝝ feſtiuitas eſt noſtra dignitas. Naʒ cum honoram⁹ fr̃es noſtros.honoramus noſipſos.caritas nãqʒ facit omnia eſſe cõmunia. oĩa quidem noſtra ſunt celeſtia terreſtria ⁊ et̃na.

¶ Preter aũt has rõnes ponit alias rõnes iohannes damaſcenus in li.iiii.c.vii.q̃re.ſ. ſancti ⁊ ꝑiter eoꝝ corpa ſiue eoꝝ reliquie debeant honorari. Quaꝝ q̃dam ſumũtur q̃tum ad eoꝝ dignitatẽ:q̃dam q̃tum ad corpoꝝ ipſoꝝ precioſitatẽ. Dignitas aũt eoꝝ vt ibidem dicit q̃druplex eſt Q̃m ipſi ſũt amici dei.filii dei.heredes dei.⁊ duces nr̃i. Et ponit iſtas autoritates: De p̃mo ioh.xv. Iã ñ dicã vos ſuos:ſʒ amicos ⁊c̃. De ſecũdo ioh.i. Dedit eis poteſtatẽ filios dei fieri. De tercõ ro.viii. Si aũt filii ⁊ heredes ⁊c̃. De iiii.ſic dicit: Quãtum laborares vt ducez inuẽires:q̃ mortali te regi adduceret:et ꝓ te ad ip̃m ſmõeʒ faceret. Duces igitur totius generis humani q̃ ad deum ꝓ nob interpellatiões faciunt.nõne honorãdi ſunt. Utiqʒ q̃dem honorãdi ſunt templa erigentes deo ⁊ eoꝝ memoriã venerãtes: Alie ſumũtur q̃tũ ad corpm ipſoꝝ precioſitatẽ: Et ponit idem dama.iiii.et aug.addit:q̃ntaʒ ꝑ q̃s manifeſtatur ꝓcioſitas corpoꝝ ſiue reliquiaꝝ ſcõꝝ: Ipſa eni ſcõꝝ corpora fuerũt ꝓmptuariũ dei:templũ xp̃i.alabaſtꝝ ſp̃ũalis vnguenti:fontes diuini:et organum ſp̃ũſſancti. ¶ Primo ei fuerũt ꝓmptuariũ dei: Uñ dic̃ Hi ei ꝓmptuaria dei. pura cenacula facti ſunt Secundo templũ criſti Uñ ſeq̃tur Quoniã ꝑ intellectum i corporib⁹ eoꝝ hitauit de⁹.ait apl̃s Neſcitis q̃m corpa v̄ra templũ inhitãtis in vob ſp̃ũſſancti ſunt: Deus auteʒ ſp̃ũs eſt. Qual'r igitur nõ honorãda animata dei templa:⁊ aĩata dei tabernacula ⁊c̃. De hoc etiã chriſo. Homo in edificatõne parietum dlectatur:deus ãt in cõuerſatõe ſcõꝝ. Uñ p̄ſ. Domie dilexi deco.do.t. Quem decorẽ. Non q̃m diuerſitas marmoꝝ ſplendentiũ facit:ſed q̃m p̄ſtat varietas viuentium g̃tiaꝝ. Ille decor carnem delectat:iſte viuificat animã. Ille ꝓ t̃pe deiicit:et d̃cipit oculos.iſte ãt inppetuum edificat intellectum. Tercio alabaſtꝝ ſp̃ũalis vnguenti Uñ ait.vnguentuʒ bõi odoris ex ſe manãs ſcõꝝ reliquie tribuentes. Et null⁹ h̃ diſcredat.

Si eniꝫ ex rupe ⁊ firma petra aqua in heremo emanauit. ⁊ ex maxilla
aſini ſamſoni ſitienti aqua venerat: mlͭo potꝰ ex martiꝝ reliquiis vn
guentum bñ olenſ emanare incredibile nequaꝙ̄ eſt ſitientibꝰ diuinã vir
tutẽ ad ipoꝝ ſcõꝝ honorẽ. Quarto fõtes diuini. Vñ ait. Iſti viuentes
in veritate cũ libera pñtia deo aſſiſtunt. Fontes nobis ſalutareſ dñator
chriſtꝰ ſcõꝝ ſuoꝝ prebuit reliq̃as multiformia bñficia irrigantes. Quin
to organum ſpũſſancti. Hanc rõnem aſſignat aug. in libro de ciui. dei.
dicens. Nõ ſunt ꝯtemnenda ſed plurimũ reuerenda ſcõꝝ corpora. q̃bꝰ
dum adhuc viuerent ſpũſſanctꝰ q̃i q̃buſdã organis ad omne opꝰ bonũ
vſus ẽ. Vñ apl's. An expimentũ q̃ritis eiꝰ q̃ i me loq̃tur criſtus Et de
ſtephano dicitur: ꝙ nõ poterãt reſiſtere ſapientie ⁊ ſpũi qui loq̃bat᷑ ⁊c.
Item ambro. in exameron. Hoc eſt precioſiſſimũ ꝙ hõ diuine vocis fit
organũ. ⁊ corꝑalibus labiis exꝓmit celeſte oracl'm. ¶ B Tercõ in
ſtituta eſt propť negligentiaꝝ expiatiões Licet eni paucoꝝ ſanctoꝝ fe
ſta agamus. adhuc tñ illa pauca negligenter ſepe agimꝰ. ⁊ multa ibidẽ
per ignorantiã l' negligentiã obmittimꝰ. Si igitur i aliis ſolennitatibꝰ
ſcõꝝ q̃ſ egimꝰ aliq̃d neglexımꝰ. i hac gñali feſtiuitate ſupplere poſſumꝰ
et de negligentia nos purgare valemꝰ. Hec ratõ videtur tangi i ſmõe
qui hac die per eccleſias recitatur. in q̃ ſic dicitur Decretuꝫ eſt vt hac
die ſcõꝝ oim memoria habeatur. vt quicq̃d humana fragilitas ꝑ igno
rantiã vl' per negligentiã ſeu ꝑ occupatõem rei ſecularis in ſolennitati
bus ſcõꝝ minꝰ bene pegiſſet. in hac ſcã obſuatõe ſoluatur. ¶ Notan
dum ãt ꝙ q̃druplex eſt dĩa ſcõꝝ noui teſtamenti quos per ãni circulũ
colimꝰ: ⁊ quoſ hodierna die inſimul ꝛcolimꝰ: vt ea q̃ negligenter fecimꝰ
ſuppleamꝰ ſcꝫ apl'i. martires. ꝯfeſſores. ⁊ virgines. Et hi ſm rabanum
per quatuor mundi ꝑtes ſignificantur. Per orientem apl'i. ꝑ meridieꝫ
martires. ꝑ aq̃lonem confeſſores. per occidentem virgines. ¶ Prima
igitur dĩa eſt apoſtoloꝝ. quoꝝ dignitas ⁊ excellentia manifeſtatur. ex
eo ꝙ omnes alios ſcõs in quatuor excedunt. ¶ Primo in ꝑeminentia
dignitatis. Ipſi eni ſunt ſapientes ꝑncipes eccleſie militãtis. potentes
aſſeſſores eťni iudicis. dulces paſtoreſ dominici greg̃ Bern. Tales dece
bat humani generis paſtores ⁊ doctores ꝯſtitui. qui ⁊ dulces eſſent et
potentes ⁊ ſapienteſ. Dulces vt me blande et miſicorditer ſuſciperent
potẽtes vt fortiť protegerent. ſapiẽtes vt ad viã ⁊ ꝑ viã ducerẽt. q̃ du
cit ad ciuitatẽ ſupnã. ¶ Secundo in ꝑeminentia poteſtatis. De quoꝝ
poteſtatis ꝑeminentia ſic dicit aug. Apoſtol' deus dedit poteſtateꝫ ſuꝑ
naturã vt eã curarent. ſr̃ demões vt eos euerterent. ſuꝑ elementa vt ea
mutarent. ſr̃ animas vt ipſas a peccatis ſoluerent. ſr̃ mortem vt ipſam
cõtemnerent. ſuꝑ angelos vt corpuſ dominicum cõſecrarent. ¶ Tercõ
in ꝑrogatiua ſcitatis. Unde propter coꝝ maximã ſcitatem: et gratiaꝝ
plenitudinem: vita et cõuerſatio xp̃i in eis tanꝙ̄ in ſpeculo relucebat et

cognoſcebatur in eis ſicut ſol in ſuo ſplendore: ſicut roſa in ſuo odore.
ſicut ignis in ſuo calore. De hoc dicit criſo. ſup matheū. Miſit criſtus
apl'os quaſi ſol radios ſuos. q̄i roſa ſuauitatis ſue odorē. q̄i ignis ſcin-
tillas ſuas diſpſit: vt ſicut ſol in radiis ſuis appar3. ſicut roſa in odori
bus ſuis ſentitur. ſicut ignis in ſcintillis ſuis aſpicitur. ſic in illoꝝ vir
tutibꝰ xp̄i potētia cognoſcatur. Hec criſo. ¶ Quarto in efficacia vti
litatis De quoꝝ efficacia ſic dicit aug. loq̄ns d aplis. Ex abiectiſſimis
ex imperitiſſimis ex pauciſſimis nobilitātur. illuminantur. mltiplicātur.
dulciſſima eloquia. preclariſſima ingenia. copioſiſſima agmina. mirabi
leſq3 peritias autoꝝ facundoꝝ at3 doctoꝝ ſubiugāt criſto. ¶ Secūda
dīa eſt martiꝝ. Quorum dignitas ⁊ excellentia manifeſtatur ex eo ꝙ
paſſi ſunt multiplicit. vtiliter ⁊ conſtāter. ¶ Multipliciter qm̄ preter
martiriū ſanguiſ paſſi ſūt triplex aliud martiriū ſine ſāguie De q̄ tripli
ci martirio dicit bern. Triplex eſt martiriū ſn̄ ſanguie. ſc3 parcitas in
vbertate quā habuit dauid. largitas i pauptate quā exhibuit thobyas
et vidua. caſtitas in iuuentute. q̄ vſus eſt ioſeph in egipto Scd̄m autē3
grego. triplex eſt martiriū ſine ſanguie. ſc3 patientia aduerſoꝝ. Unde
dicit. Sine ferro martireſ eſſe poſſumꝰ. ſi patientiā in aīo veracit cuſto
dimꝰ. Compaſſio afflictoꝝ: Uñ dicit. qui dolorem exhibet in aliena ne
ceſſitate crucem portat. in mente. Dilectō inimicoꝝ. Uñ dicit. Ferre
ↄtumelias. odientem diligere: martiriū eſt in occulta cogitatōe. ¶ Se
cundo vtilr. Que vtilitas ex pte ipſoꝝ martiꝝ eſt oīm peccatoꝝ remiſ
ſio. meritoꝝ cumulatio. ⁊ eterne glīe perceptio. Illa p̄cio ſui ſanguinis
ſibi emerūt. ⁊ iō eoꝝ ſanguis dicitur precioſus. i. precio plenꝰ. De p̄mo
et ſecundo dicit aug. de ci. dei. Quid eſt precioſiꝰ q̄ꝫ mors propt quam
delicta dimittūtur. ⁊ merita cumulātur. Idem ſr iohānē3. Precioſꝰ eſt
ſāguis xp̄i ſine precio. fecit tñ ipē ſuoꝝ ſāguiē3 p̄cioſū p qbꝰ dedit ſan
guinem i preciū. Nam ſi ſuoꝝ ſanguiem nō faceret p̄cioſu3 nō diceret
precioſa i cōſpectu dn̄i ⁊c̄. Item cypanus. Martiriū eſt delictoꝝ finis
periculi terminꝰ. dux ſalutis. patientie magiſter. domꝰ vite: De tercio
bern. Tria ſunt q̄ mortem ſcōꝝ faciūt precioſā. quies a labore. gaudiū
de nouitate. ſecuritas de eternitate. ¶ Ex pte nr̄a duplex eſt vtilitas
q2 dati ſunt nob in exemplar ad certandum: Chriſoſtomꝰ. Tu criſtiane
delicatus es miles. ſi putas te poſſe ſine pugna vincere ſine certamine
triumphare: Exerce vires fortit. dimica atrociter. in prelio iſto ↄcerta.
conſidera pactum. conditō3 attende. militiā noſce. pactū quod ſpopon-
diſti: conditōem quā accepiſti: militiā cui nomen dediſti. Hoc eni pacto
cuncti pugnauerūt: hac conditōe vniuerſi vicerūt: hac militia triūphaue-
runt. Hec chriſo. Secundo dati ſunt nobis in patronos ad auxiliādu3
Adiuuant eni nos et meritis ſuis. ⁊ orōnibus ſuis. De p̄mo auguſtiꝰ
O immenſa dei pietas. martiꝝ merita noſtra vult eſſe ſuffragia. Illos

examiat vt nos erudiat. illos cōterit vt nos acquirat. illoꝝ cruciatꝰ no
ſtros vult eſſe ꝓfectus. De ſecundo hiero. contra vigilātium. Si apl'i ⁊
martires adhuc in corpe poſiti poſſunt orare ꝑ ceteris. qn̄ de ſe adhuc
deberent eſſe ſoliciti. quātomagis poſt coronas victorias ⁊ triumphos
Unꝰ homo moyſes impetrauit veniā a deo ſexcentis milibꝰ armatoꝝ
Et ſtephanus paulo ⁊ multis aliis veniā obtinuit. Sed poſtq̄ cū xp̄o
eſſe ceperūt multomag̃ poſſunt. Paulus apl's. cclxxvi. ſibi dicit in naui
animas condonatas. et poſtq̄ reſolutus cepit eſſe cū criſto multomag̃
pōt: ¶ Tercio conſtāter. Augꝰ. Framea eſt aia martiris ſplēdida ca
ritate. acuta veritate. dei pugnātis vibrata virtute. q̄ bella fecit. q̄ con
tradicentium catervas redarguendo ſupauit. percuſſit infeſtos. ꝓſtra
uit aduerſos Item criſo. Torti torq̄ntibus fortiores ſteterūt ac lanian
tes vngulas laniata membra vicerūt. ¶ Tercia dr̄ia eſt ꝯfeſſoꝝ
Quoꝝ dignitas et excellentia manifeſtatur ex eo q̄ deum cōfeſſi ſunt
tribꝰ modis. ſcʒ corde ore ⁊ ope. Cōfeſſio āt cordis n̄ ſufficit ſn̄ ꝯfeſſiōe
oris. ſicut probat criſo. quatuor ratōibus ſr̄ matheū. ¶ Quantuʒ ad
ꝑmā ſic dicit. Radix ꝯfeſſiōis fides eſt cordis. ꝯfeſſio āt fructꝰ eſt fidei
Sicut ergo q̄diu radix eſt viua in terra. neceſſe eſt vt aut ramos produ
cat aut folia. Si aūt nō ꝓduxerit. ſine dubio intellige: q2 radix in terra
ſiccata eſt. Sic q̄diu fides cordis integra eſt. ſꝑ germinat ꝯfeſſionem
in ore. Si āt confeſſio marcida fuerit oris. intellige ſine dubio q2 fides
cordis eiꝰ iam an̄ ſiccata eſt. ¶ Quātum ad ſecundā ſic dicit. Si tibi
prodeſt corde credere. ⁊ corā hoibꝰ nō ꝯfiteri. ergo et infideli ypocrite
confiteri xp̄m prodeſt etiā ſi corde nō credat. Si aūt ille nihil proficit
ſine fide confitens. nec tu ꝓficis credendo ſine confeſſiōe. ¶ Quātuʒ
ad terciā ſic dicit. Et ſi ſufficit xp̄o q2 cognoſcis eū etiā ſi cōfeſſus euʒ
nō fueris corā hoibus. ergo ⁊ tibi ſufficiat q2 cognoſcit te criſtus etiā
ſi confeſſus nō fuerit te corā deo. Si aūt tibi non ſufficit cognitō eius
nec illi ſufficit cognitio tua. ¶ Quātum ad q̄rtā ſic dicit. Si eni ſuffi
ceret tibi fides cordis. cor tm̄mō tibi deus creaſſet. Nunc āt et os tibi
deus creauit vt corde credas et ore confitearis ¶ Tercio cōfeſſi ſunt
deum ope. Qualr̄ aūt q̄s deū opere cōfiteatur. aut neget. oſtendit hie
ronimꝰ in originali ſuꝑ illud. cōfitentur ſe noſſe deū dicens. Chriſtus
eſt ſapientia. iuſticia. veritas. ſc̄itas. fortitudo. Negatur ꝑ inſipientiā
ſapientia. ꝑ iniquitatē iuſticia. ꝑ mendaciū veritas. per turpitudiēʒ ſan
ctitas. ꝑ imbecillitatē animi fortitudo. et quotienſcūq3 vincimur viciis
atʒ peccatis totiens deum negamꝰ. ⁊ ecōuerſo q̄tiens bn̄ quid agimꝰ
deū cōfitemur ¶ Quarta dr̄ia eſt virgim. Quaꝝ dignitas ⁊ excellētia
manifeſtatur ꝑmo: q2 ip̄e ſunt ſponſe eterni reg̃. Ambro. Pulcritudīeʒ
quis pōt maiorēʒ eſtimare decore eiꝰ q̄ amatur a rege. ꝓbatur a iudice
dedicatur a deo. ſemꝑ ſponſa. ſꝑ innupta Secundo q2 cōꝑantur āgelis

Ambroſius. Virginitas cōditōem hūane nature ſupgreditur. p quā
hoīes angelis ſociātur. maior tñ eſt victoria virgīm q̄ angeloꝝ. An
geli enī ſine carne viuūt. virgines vero in carne triumphāt. Tercio q̄a
illuſtriores ſunt fidelibus vniuerſis. Vñ cyprian⁹. Virginitas eſt flos
eccleſiaſtici germis. decus atq̧ ornamētuȝ grē ſpūalis. leta indoles lau
dis et honoris. opus integꝝ atq̧ incorruptū dei imago. rurſus ad ſan
ctimoniā dei illuſtrior. portio gregis criſti. Quarto q2 pferuntur con
iugatis. Hec āt excellentia quā hȝ virgītas reſpectu copule cōiugalis
ptȝ ex multiplici comparatōe ad illam. Illa ei impḡnat ventreȝ. iſta men
tem. Aug. Generoſius elegit in carne vitā iam imitari angeloꝝ q̄ ex
carne numeꝝ augere mortalium. Eſt aūt vberior feliciorq̧ fecūditas
nō ventre ḡueſcere. ſȝ mente ḡndeſcere. Illa pturit filios doloris. iſta
filios gaudii et exultatōis. Aug⁹. Ipſa cōtinētia nequaq̄ ſteril' eſt. ſed
fecunda mr̄ filioꝝ gaudioꝝ de marito te dñe. Illa filiis replet terram
iſta celum. Piero. Nupcie terrā implent. virginitas paradiſuȝ. Illa āt
eſt multe ſolicitudīs. iſta quietis. Gilbertus. Virgitas eſt curaꝝ ſilen
tium. pax carnis. redemptō vicioꝝ. pncipat⁹ virtutū Illa eſt bonū. iſta
meli⁹. Piero. ad pammachiū. Tm̄ eſt inter nuptias ⁊ virgītatem: q̄tū
inter nō peccare ⁊ bñfacere. Imo vt leui⁹ dicā. q̄ntum inter bonū ⁊ me
lius. Illa cōparatur ſpinis: iſta roſis. Piero. ad euſtochiuȝ. Laudo nu
ptias: ſed q2 mihi virgīes generāt. lego de ſpinis roſam: de terra auꝝ
de cōcha margaritā. Quinto q2 multis gaudent puilegiis. Ipſe nāq̧
virgines coronā aureolā habebūt. canticum nouum ſole cātabunt veſti
mentis eiſdem cum xp̄o gaudebūt. poſt ipm agnuȝ ſemper ambulabūt

CS Quarto et vltio inſtituta eſt propt faciliorem orōum noſtraꝝ
impetratōem: vt ſicut omnes ſcōs vniuerſal'r hac die honoram⁹. ſic et
ipſi omnes pro nob inſimul intercedāt. vt ſic dei mīſicordiā facili⁹ im
petrem⁹. Si ei impoſſibile eſt multoꝝ preces nō exaudiri: conſtat quia
impoſſibile valde erit oīm ſcōꝝ pro nob orantiū preces non exaudiri.
Hec ratio ī orōne tangitur cū dicit: Deſideratā nob tue propiciatōis
abundantiā multiplicatis interceſſorib⁹ largiaris. Intercedunt enīȝ p
nobis ſancti merito ⁊ affectu Merito. dū nob eoꝝ merita ſuffragātur
Affectu. dum vota noſtra cupiunt adimpleri. quod tñ non faciunt niſi
voluntate dei adimplenda didicerit. Qȝ autem in hac die omnes ſci
ad intercedendū vniuerſaliter pro nobis cōueniant. oſtenditur in q̄dā
viſione q̄ ſeq̄nti anno ab hui⁹ ſolennitatis inſtitutōe contigiſſe narrat
Cum eni in hac die cuſtos eccleſie ſancti petri ex deuotiōe omnia alta
ria circūiſſet: ⁊ oīm ſcōꝝ ſuffragia imploraſſet. et demū ad altare ſācti
petri rediſſet. ibi paululū cōquieſcens ext ſe rapitur. Et ecce vidit regē
regum in ſublimi ſolio cōſiſtentem ⁊ oīs angelos in eius circūitu com
morantes. Tunc virgo virginū in dyademate pfulgenti aduenit. quā

innumerabilis m̃ltitudo virgĩm ⁊ cõtinentiũ ſeq̃batur. Huic rex prius aſſurrexit: ⁊ poſito ſolio iuxͣ ſe ſedere fecit. Poſt hoc aduenit q̃dam veſtitus pilis cameloꝝ. q̃m ſeq̃batur multitudo venerabiliũ ſenioꝝ. Deĩ aduenit ⁊ alius pontificali hitu decoratus q̃m aliquoꝝ chorus in hitu cõſimili ſeq̃batur. Poſtea vero ꝓceſſit innumerabil' multitudo militũ. Poſt quos aduenit turba diuerſaꝝ gentiũ infinita. Om̃s igitur ante regẽ ſolium aduenerũt. ⁊ ipm̃ flexis genib⁹ adorauerũt. Is aũt qui in pontificali hitu erat. matutinas ceteris proſeq̃ntibus inchoauit. Angelus aũt q̃ p̃dictũ cuſtodem ducebat. eidem viſiõꝫ expoſuit. aſſerens virgĩꝫ in p̃ma acie m̃rem dei eſſe. veſtitum de pil' cameloꝝ: iohãnem baptiſtã. cum p̃tarchis ſimul ⁊ prophetis: pontificali ornatum hitu. petꝝ cum ceteris ap̃lis. milites martires. turbã reliquã cõfeſſores. Qui iõ om̃s añ regeꝫ venerũt: vt pro honore ſibi hac die a mortalib⁹ exhibito g̃tias agerent. ⁊ pro orbe vniuerſo orarent. Deĩ ad locum aliũ ipm̃ duxit. ⁊ vtriuſqꜫ ſex⁹ hoies alios in ſtratis aureis. alios in menſis gaudentes diuerſis deliciis. alios nudos et inopes auxilium mendicãtes oſtendit. Dixit aũt hũc locũ purgatoriũ eſſe. abundãtes vero aĩas illas eſſe qb⁹ ab amic̃ ꝑ m̃lta ſuffragia copioſe ſubueniebaꝰ. egentes vero eſſe quoꝝ cura nllaten⁹ hẽbatur. Juſſit ergo vt oĩa iſta ſũmo põtifici intimarꝫ: vt p⁹ feſtũ oĩm ſcõꝝ diem ſtatueret aĩaꝝ. vt ſaltem g̃nalia ſuffragia ꝑ illis illa die fierent: q̃ ſpecialia habere nequirent.

CLVIII

De cõmẽoratõe oĩm fideliũ defunctoruꝫ

Commemoratio oĩm fidelium defunctoꝝ hac die in eccl'ia fieri inſtituta eſt: vt generalib⁹ bñficiis adiuuentur. q̃ ſpecialia habere ñ ꝑualent. ſic in predicta reuelatõe mõſtratum eſt. Ait qꜫ petrus damiani: q̃ ſanct⁹ odilo cõpiens: q̃ apud vulcanũ ſicilie crebro voces: ⁊ vlulat⁹ demõuꝫ audiebãtur. plãgentiũ q̃ aĩe defunctoꝝ ꝑ elemoſinas ⁊ orõnes de eoꝝ manibus eripiebãtur. in ſuis mõaſteriis ordinauit: vt poſt feſtum oĩm ſcõꝝ fieret ꝯmemoratõ defunctoꝝ. qd̃ fuit poſt ab omni eccleſia approbatum. De duob⁹ aũt hic ſpecialiꝛ videri põt. Primo de ipis purgãdis Secundo de eoꝝ ſuffragiis. Circa p̃muꝫ tria videnda ſunt. Primo qui ſunt illi q̃ purgãtur. ſecundo ꝑ quos purgãtur. tercĩo vbi purgãtur. Illoꝝ aũt q̃ purgãtur tria ſunt genera. Primi q̃ ſatiſfactõe ſibi iniũcta nõdum ꝯpleta decedunt. Nec tñ ſi tantã hñent cordis cõtritiõem q̃ ſufficeret ad delendũ peccatuꝫ. liberi ad vitã tranſirent. etiã ſi ſatiſfactõem minime cõpleſſent. q2 contritio eſt maxĩa pro peccato ſatiſfactio et maxima peccati deletio. Hiero. Apud deũ nõ tam valet menſura tp̃is q̃ doloris. nec tam abſtinentia ciboꝝ q̃ mortificatio vicioꝝ. Sed q̃ nõ adeo cõteruntur. ⁊ añ ꝯpletõem penitentie moriũtur. igne purgatorii

grauiſſime puniũtur. niſi forte eorꝫ ſatiſfactio ab aliq̃bus caris ſuis ꝑ
ficienda aſſumatur. Ad hoc tñ ꝙ p̄dicta cõmutatio valeat quatuor re
quirũtur. Primũ eſt ex pte cõmutantis ſcꝫ eius autoritas. qꝛ de ſacer
dotis autoritate dꝫ fieri. Sciendũ eſt ex parte illi⁹ pro q̃ fit cõmutatõ
ſcꝫ ei⁹ neceſſitas. qꝛ in tali ſtatu debet eſſe ꝙ ꝑ ſe ſatiſfacere nõ valeat:
ſed adiuuari indigeat. Terciũ eſt ex parte illius ĩ quẽ fit cõmutatõ ſcꝫ
caritas: qꝛ neceſſe eſt ipm̃ eſſe in caritate q̃ faciat ipſã ſatiſfactõem eſſe
meritoriã ⁊ ſatiſfactoriã. Quartũ eſt ex pte pene ſcꝫ debita ꝓportõabi
litas. vt vicꝫ minor pena cõmutetur in maiorem. qꝛ plus ſatiſfacit deo
pena ꝓpria q̃ꝫ aliena: Eſt enim triplex pena ſcꝫ ꝓpria et voluntaria. et
hec maxīe ſatiſfacit. Secunda eſt ꝓpria ⁊ nõ volũtaria: q̃ eſt ĩ purgato
rio. Tercia eſt voluntaria: ſed nõ ꝓpria. ſicut eſt in p̄dicta cõmutatõe
et hec min⁹ ſatiſfacit q̃ꝫ p̄ma: ex eo ꝙ nõ eſt ꝓpria. ⁊ mag̃ q̃ꝫ ſecunda ex
eo ꝙ eſt voluntaria. Sextũ ſi iſte pro quo ſatiſfactõ eſt aſſumpta dece
dit nichilominus tñ in purgatorio cruciatur. ſed tamen ꝑ penã quam
ipſe ſuſtinet. ⁊ quã alii ꝓ eo ſoluũt. citi⁹ liberatur. quoniã dñs et penã
ſuam: ⁊ penã illorꝫ in ſortem cõputat: Vñ ſi debuit in purgatorio penã
duorꝫ menſiũ ſuſtinere. talis ſic poterit iuuari ꝙ liberabitur vno mẽſe.
Nunq̃ꝫ tñ inde eripitur quouſqꝫ debitũ ſit ſolutum. Quo ſoluto. illud
quod ſoluitur deinceps eſt ipſi⁹ qui facit et in ſinum ei⁹ cõuertitur: ⁊ ſi
ipſe nõ indiget cõuertitur in ſinũ eccleſie. vl' valꝫ aliis q̃ in purgatorio
ſunt. Secundi qui in purgatoriũ deſcendunt. ſunt. qui ſatiſfactiõeꝫ
quidẽ iniunctã cõpleuerũt: ſed tñ ad illã penã ignorantia vl' negligentia
ſacerdotis nõ fuit ſufficienſ. Hi enĩ niſi magnitudo cõtritõis ſuppleat
totũ in purgatorio ꝯplebunt quod min⁹ in hac vita fecerũt. Deus enĩꝫ
qui modos et menſurã peccatorꝫ ⁊ penarꝫ nouit: addit penã ſufficientẽ
ne aliquod peccatum impunitũ remaneat. Vñ penitentia iniuncta aut
eſt maior aut eq̃lis aut mĩor. Si maior: tunc illud quod pl⁹ fecerit cedit
ei ad augm̃tum glorie. Si equal' tunc ſufficit ad dimiſſiõeꝫ toti⁹ culpe
Si minor tunc illud qđ reſtat ſuppletur ex virtute diuine iuſticie. De
his vero q̃ in fine penitẽt audi quid auguſtin⁹ ſentiat. Baptizatus ad
horam ſecur⁹ hinc exit. fidel' bñ viuens ſecurus hinc exit. agens peni
tentiã et reconciliat⁹ cum ſan⁹ eſt ſecur⁹ hinc exit. agens penitẽtiaꝫ ad
vltim ⁊ recõciliatus ſi ſecurus hinc exit: ego nõ ſum ſecur⁹ Ergo tene
certũ et dimitte incertum. Hec aũt iõ dicit aug⁹. qꝛ tales conſueuerũt
potius penitere ex neceſſitate q̃ꝫ ex voluntate. poti⁹ timore pene q̃ꝫ amo
re glĩe. Tercii q̃ in purgatorium deſcendunt: ſunt qui lignum fenũ ⁊ ſti
pulã ſecum ferunt. qui ſcꝫ circa ſuas diuicias infra tamen deũ carnali
tenentur affectu. Affectiones enĩ carnales q̃bus dediti ſunt domibus
cõiugibus poſſeſſionib⁹. ita tamen vt nil deo p̄ponãt. illis tribus ſigni
ficantur. Qui ſm̃ ſuos amandi modos vel diutius vt lignũ. vel minus

vt fenum vl' minimū vt ſtipula cremabūtur. Qui ignis ſicut dicit aug;
et ſi eternus nō ſit. miro tamen mō eſt grauis. excellit eni omnem penaꝫ
quā vnꝙ̄ paſſus eſt aliquis in hac vita Nunꝙ̄ in carne inuenta eſt tāta
pena. licet mirabilia martires paſſi ſint tormenta. ¶ B Circa ſe
cūdum per quos ſcȝ purgātur. ſciendum ꝙ illa purgatio et punitio fit
ꝑ malos angelos et non per bonos. Boni eni āgeli non vexant bonos:
ſed bōi malos. ⁊ mali bonos. ⁊ mali malos. Hic tamen credendum eſt
ꝙ boni angeli fr̄es et conciues ſuos freq̄nter viſitāt ⁊ cōſolantur. et vt
patienter ſufferant exhortātur. Hn̄t etiam aliud cōſolatōnis remediū.
et eo ſcȝ ꝙ certi gl'am futurā expectant. Hn̄t enim certitudineꝫ de gl'a
minorem tamen ꝙ̄ illi q̄ ſunt in patria. ſed maiorem ꝙ̄ illi qui ſunt ī via.
Certitudo eni illoꝝ q̄ ſunt in patria eſt ſine expectatōe ⁊ timore: qꝛ nec
illam futurā expectāt. cum p̄ntem habeāt. nec illam de cetero amittere
formidāt. Certitudo aūt illoꝝ qui ſunt ī via econtrario eſt. Sȝ certitu-
do illoꝝ q̄ ſunt in purgatorio medio modo eſt: Eſt eni cum expectatōne
qꝛ ipſam futuram expectāt. ſed eſt ſine timore: qꝛ cum habeant liberum
arbitriū confirmatū de cetero ſe peccare non poſſe cognoſcunt. Habēt
etiā aliam conſolatōem quādo ꝓ ſe ſuffragia fieri credunt. Forte tamē
verius credendum eſt: ꝙ illa punitio nō fit ꝑ malos angelos: ſed diuia
iuſticia iubente. ⁊ flatu eius ſuccendente. ¶ Circa terciū vbi ſcȝ pur-
gantur. ſciendū ē: ꝙ purgātur in quodā loco iuxta infernum poſito: q̄
purgatoriū dicitur ſm̄ poſitōem plurimoꝝ ſapientum. licȝ alijs videat'
ꝙ ſit in aere vl' in torrida zona. Sed tamen ꝑ diuinā diſpenſatōꝫ diuer
ſa loca diuerſis animabꝰ aliquādo deputātur. Et hoc multiplici de cā.
ſcȝ aut propter coꝝ leuem punitōnem. aut propter coꝝ celeriorem libe
rationem. aut propt' noſtram inſtructōnem. aut propter culpe in loco ꝑ
petrationem. aut ꝓpter alicuius ſancti orationem. ¶ Primo propter
coꝝ leuem punitōem. ſicut aliquibus ſm̄ gregoriū reuelatum eſt. aīas
quaſdam in vmbra punitas eſſe. ¶ Secundo propter coꝝ celerioreꝫ
liberationem. vt ſcȝ poſſint alijs ſuam indigentiā reuelare: ⁊ ab eis ſuf
fragia petere. ⁊ ſic celerius de pena exire. Sicut legitur ꝙ quidā piſca
tores beati theobaldi in autumno fruſtum magnū glaciei pro piſce p̄e
diderūt. d' quo magis ꝙ̄ de piſce gauiſi: maxie qꝛ epiſcopꝰ dolore pedū
laborabat. ipſam glaciem eius pedibus ſuppoſuerūt. ⁊ magnum refri
gerium ei p̄ſtabat. Quadā vero vice de glacie vocem hoīs audiuit. q̄
ab epiſcopo adiuratus quis eſſet dixit. Sum quedam anima: q̄ in hoc
gelicidio ꝑ peccatis meis affligor. ⁊ liberari poſſem. ſi. xxx. miſſas ſine
interuallo. xxx. diebus cōtinuis diceres. Qui cum miſſaꝝ medietatem
dixiſſet: ⁊ ſe iam ad miſſaꝫ aliā prepaſſet. dyabolica ſuggeſtiōe ꝯtigit ꝙ
fere omnes hoīes illius ciuitatis inter ſe bella mouerent. Vn̄ vocatus
ep̄s ad ſedandā diſcordiam ſacras deponens veſtes miſſam illa die ꝑ-

termiſit. Iterũ reincipiens: ⁊ iã duas partes ꝯplens. exercitus magnꝰ
vt videbatur ciuitatem obſedit. et cõpulſus miſſe officium intmiſit.
Et deinde reincipiens. cum oĩs miſſas vltra excepta dixiſſet. ⁊ vltimã
incboare vellet. tota villa et domꝰ epiſcopi vt videbaẜ accenſa eſt. Qui
cũ ſui dicerent vt miſſam intermitteret. ille dixit. Si tota villa cremari
deberet. miſſam nõ dimitterez: q̃ celebrata glacies ꝓtinus reſoluta eſt.
et ignis q̃m ſe vidiſſe credebãt tanq̃ fantaſma receſſit et nullũ dampnuz
intulit. ¶ Tercio propẜ noſtram inſtructõem: vt ſcz magnã penaz pꝰ
hanc vitã infligi peccãtibus cognoſcamꝰ. Sicut pariſiꝰ cõtigiſſe legiẜ
Magiſter enĩ ſilo vt ait cantor pariſienſ. q̃ndam ſuũ ſcolarem ſociuz
egrotãtẽ obire rogauit. vt poſt mortem ad ſe rediret. ⁊ ſtatum ſuũ ſibi
renunciaret. Poſt aliquot igitur dies ſibi appuit cũ cappa de ꝑgame=
no tota d̃ ſophiſmatibꝰ deſcripta ⁊ intus flãma ignis cõtecta. Qui re
quiſitus a magiſtro quiſnã eſſet. ait. Ille vtiq3 ſuz: qui ad te redire pro
miſi. Qui de ſtatu ſuo requiſitus ait. Hec cappa plus ſup me ponderat
et plus me p̃mit q̃3 ſi vnã turrim ſup me bɼem. ⁊ eſt michi data vt eaz
portem pro gl̃a quã in ſophiſmatibꝰ babui. Porro flãma ignis q̃ coop
ta eſt: pelles ſunt delicate. et varie quas ferebam q̃ flamma me cruciat:
et exurit. Sed cũ magiſter illã penam facilẽ iudicaret. Dixit ei defũctꝰ
vt manũ extenderet. ⁊ ſic facilitatem ſue pene ſentire poſſz. Cunq3 ma
num extendiſſet. ille guttam vnam ſui ſudoris dimiſit: quem predicti
magiſtri manum quaſi ſagitta citius ꝑforauit. ita ꝙ cruciatũ mirabilẽ
ſenſit: et ait. Talis ſum totus. Ille igitur magiſter ex illiꝰ pene acerbi
tate ꝑterritus. ſeculum deliberauit deſerere: ⁊ religionem intrare. Vñ
mane ſcolaribꝰ ꝯgregatis hos verſus cõpoſuit. Linquo coax ranis cra
coruis vanaq3 vanis. Ad logicam pergo: que mortis non timet ergo.
et ſic ſeculum deſerens: ad religionem confugit. ¶ Quarto propẜ cul
pe in loco ꝑpetratõem. Sic aliquãdo ſm augꝰ. anime puniũtur in locis
in q̃bus delĩq̃runt. ſicut patet ꝑ illud exemplum. quod recitat gregꝰ. in
q̃rto dyalogoꝝ. Quidã nanq3 pſ̃biter dum balneũ freq̃ntaret. q̃ndam
viꝝ incognitum ad ſuũ obſequiũ p̃ꝑatum iuenit. qui ſemp ſibi ſedule
miniſtrabat. Qui dum q̃dam die ꝓ benedictõe et laboris mercede q̃n=
dam panem benedictũ ſibi exhiberet. ille merens rñdit: Michi iſta q̃re
das pater. Iſte panis ſanctꝰ eſt. ego autem mãducare nõ poſſum. Ego
enim aliq̃n huius loci dominus fui. ſed pro culpis meis hic poſt mortẽ
meam deputatus ſum. Sed queſo vt omnipotenti deo hũc panem pro
peccatis meis offeras. Tunc autez te exauditum cognoſce: cum huc
ad lauandũ veneris. ⁊ me minime inueneris. Preſbiter aũt ꝑ vnã ebdo
madam ſalutarem ꝓ eo quotidie obtulit hoſtiam. Et reuerſus cum iã
minĩe inuenit. ¶ Quinto propter alicuiꝰ ſancti orõnem. Sicut legiẜ
ꝙ ſanctus patricius in quodam loco in terra qu ibuſdam purgatoriũ

impetrauit. Cui⁹ hiſtoriā poſt feſtū ſcī benedicti reperies ¶ Circa
ſecundū quod eſt de ſuffragiis tria ſunt vidēda. Primo de ipſis ſufra
giis que fiunt. Secundo de his ꝓ q̄bus fiūt. Terci o de his per quos
fiunt. Circa ſuffragia q̄ fiunt. notanduȝ ꝙ q̄tuoꝛ ſunt genera ſuffra
gioꝝ q̄ maxime defunctis proſunt: ſcȝ fidelium ꝛ amicoꝝ oratō. elemo
ſinaꝝ largitio. ſalutariſ hoſtie imolatō. ꝛ ieiunioꝝ obſuatō. Q, ꝑmuȝ
genus ſuffragioꝝ. ſcȝ amicoꝝ orō eis proſit. ptȝ ꝑ exemplū de paſca
ſio. de quo grego. in. iiii. libro dyalogoꝝ narrat. ꝙ cum vir mire ſancti
tatis et virtutis extiterit. ꝛ duo tunc in ſūmos pontifices electi fuiſſēt.
ſed tamen poſtmodū in vnuȝ illoꝝ eccleſia cōueniſſȝ. ipſe tamen paſca
ſius q̄i ex errore alium ſemꝑ ꝑtulit. et in hac ſententia vſq3 ad mortem
ꝑmanſit. Qui cum eſſet defūctus. ꝛ dalmaticā feretro ſuppoſitā demo
niacus tetigiſſet. ſtatim ſanatus eſt. Poſt mltm vero tpis cum germa
nus capuan⁹ eṗs balneum ob ḡtiam ſanitatis petiſſet. ꝑdictum paſca
ſium dyaconem ſtātem ꝛ obſeq̄ntem inuenit. Quo viſo vehementer ex
timuit: ꝛ quid illic tantus vir faceret inq̄ſiuit. Qui pro nulla alia cā ſe ī
illo loco penali deputatū aſſeruit. niſi q2 in illa tali cā plus iuſto ſenſit.
Et addidit dicens. queſo te pro me dn̄m depcare. Atȝ ī hoc cognoſces
ꝙ exandit⁹ ſis ſi huc rediens me n̄ inueneris. Qui cū ꝓ eo oraſſeȝ ꝛ illuc
poſt paucos dies rediſſet. ꝑdictū paſcaſium loco eodem minime iuenit.
¶ Petrus quoq3 cluniacenſ. ait ꝙ cum q̄dam ſacerdos quotidie pro
mortuis celebraret. ex hoc apud eṗm accuſatus ab officio eſt ſuſpenſ⁹
Cū āt eṗs in magna ſolennitate ꝑ cimiteriū ad matutinas ꝑgeret. cō
tra illū mortui ſurrexerūt dicentes. Iſte eṗs nullaſ miſſas nob dat: Inſu
per ſacerdotē nr̄ȝ nobiſ abſtulit. ſed certe niſi emendauerit morietur. q̄
et ſacerdotem abſoluit. et libenter ꝓ mortuis de cetero celebrauit.
¶ Quā grate etiā ſint defūctis orōes viuoꝝ ptȝ ꝑ h: q̄m q̄dā vt refert
cantoꝛ pariſienſ: dum ꝑ cimiteriū trāſiret ſꝑ pſalmū de ꝓfūdis dicebat
ꝓ defūctis. Qui cum ab inimic ꝑ cimiteriū fugiens inſeq̄retur. ꝓtinuo
mortui ſurrexerūt. ꝛ vnuſquiſq3 inſtrumentū ſui officii ī manu habebat
ꝛ ſic ipm viriliter defenderunt. ꝛ inimicos territos fugauerūt. ¶ Q,
vero ſcḋm genus ſuffragioruȝ. ſ. elemoſinaꝝ largitio eis ꝓſit. manifeſte
haberi pōt ex eo ꝙ in ii. machabeoꝝ legitur: quoniā vir fortiſſim⁹ iudas
collatiōe fcā. xii. milia dragmas argēti miſit hieroſolimā offerri ea ibi
ꝓ peccatis mortuoꝝ. iuſte et religioſe de reſurrectōe cogitās. Quātū
etiaȝ elemoſine defunctis valeant. colligitur per exemplū quod narrat
gregorius in. iiii. libro dyalogoꝝ. Quidam nāq3 miles ex corꝑe educt⁹
exanimis iacuit. Sed citi⁹ rediens q̄ cum eo geſta fuerāt enarrauit. Di
cebat nanq3: ꝙ pons erat ſub q̄ niger ꝛ caliginoſus fluuius ꝛ fetid⁹ de
currebat. Tranſacto āt pōte amena erāt prata odoriferis herbaꝝ flo
rib⁹ exornata. in q̄bus albatoꝝ hominū conuenticula eſſe vidēbantur

quos varia ⁊ mira floꝝ ſuauitas ſaciabat. Hec vero in p̄dicto ponte ꝓ
batō: vt quiſq̄s iniuſtoꝝ vellet trāſire. ī tenebroſum fetentemq3 fluuiū
laberet. iuſti vero ſecuro greſſu ad amena loca puenirent. Ibiq3 q̄ndā
petꝝ noīe deorſum poſitū magno ferri pōdere ligatū ſe vidiſſe aſſeruit
Qui du3 req̄reret cur illic eſſ3. dictū eſt ei. Hec idcirco patitur. qꝛ ſi q̄d
ei pro facienda vltione iubebatur: ad inferendas plagas plus ex crude
litatis deſiderio q̄ꝫ obedientia fuiebat. Ibi etiā q̄ndam ꝑegrinum ſe
vidiſſe fatebatur. q̄ ad p̄dictum pōtē veniēs tāta cū autoritate trāſiuit
q̄ꝫ ta hic ſinceritate vixit. Alter vero ſtephanus noīe du3 tranſire volu
iſſet ei⁹ pes lapſus eſt: ⁊ ex medio corpore iam ex̄ pontē deiect⁹ eſt Nūc
a q̄buſdā teterrimis viris ex flumie ſurgentib⁹ per coxas deorſum at3
a q̄buſdā albatis ⁊ ſpecioſiſſimis viris cepit ꝑ brachia trahi ſurſu3 Cū
q3 hec lucta fieret. is q̄ videbat ad corp⁹ redibat: ⁊ quis in illo occulti
arbitris examie obtinuerit. ſcire nō valuit. In quo datur intelligi: q̄ꝫ i
illo mala carnis cum elemoſinaꝝ largitōe certabāt. Qd̄ eni ꝑ coxas de
orſum. ⁊ ꝑ brachia trahebatur ſurſu3. pt3 nimiꝝ qꝛ et elemoſinas ama
uerat ⁊ carnis vicus perfecte nō reſtiterat. Q3 āt terciū gen⁹ ſuffra
gioꝝ. ſ. ſacre hoſtie immolatio. plurimū defūctis proſit. ex m̄ltis exem
plis apparet. Refert eni greg⁹. in. iiii. li. dyalo. q̄ꝫ cum q̄dam mōachus
ſuus noīe iuſt⁹ ad extremu3 veniens tres ſe occultos aureos indicaſſet
habere: ⁊ de hoc ingemiſcens mortuus fuiſſet. p̄cepit greg. fratrib⁹. vt
corp⁹ eius cum trib⁹ aureis in ſterquilinio ſepelirent dicētes Pecunia
tua tecu3 ſit in ꝑditōem Tandē cuidā e frīb⁹ greg⁹. p̄cepit: vt vſq3 ad
trigita dies omni die pro eo hoſtiā imolaret. Qui cū iuſſa cōpleſſet: is
qui defunct⁹ fuerat in die triceſima cuidam fratri apparuit. Quē frat
req̄ſiuit dicens. Quō es. Cui ille reſpondit. Nunc vſq3 male fui. ſed iā
mō bn̄ ſum: qꝛ hodie ꝯmuniōe3 recepi. CB Hec aute3 hoſtie imolatō
nō ſolum mortuis. ſed etiā viuis plurimū profuiſſe inuenta eſt. Quidā
nanq3 cum in quadam rupe argentum foderent. ſubito rupes cecidit: ⁊
funditus cunctos extinxit. Unus aūt eoꝝ ſubt⁹ in quodā ſinu ipſius
rupis mortem euaſit. inde tn̄ exire nō valuit. Uxor āt illi⁹ eū defunctu3
exiſtimās. omni die pro ip̄o miſſam celebrari faciebat. ⁊ panem vnu3 et
vrceum vini cū candela quottidie offerebat Cui dyabolus inuidens. ꝑ
tres dies cōtinuos eidem ī forma hūana appuit. ⁊ quo tender3 req̄ſiuit
Cui cū illa ſui itineris cauſā expōeret. ille aiebat. Noli fruſtra vexari
qꝛ iā miſſa celebrata eſt. ⁊ ſic illa trib⁹ dieb⁹ miſſam intermiſit. nec ip̄a3
celebrari fecit. Quidā aūt p⁹ hoc in p̄dicta rupe argentū fodiens. q̄ꝫdā
vocē audiuit de ſubt⁹ dicentem. Plane ꝑcutias: qꝛ capiti meo iminet
magnus lapis Cum aūt ille tremeret. ⁊ ad hanc vocem audienda3 plu
rimos conuocaſſet. iterum fodit et ſimilem vocem audiuit. Tunc om
nes propius accedentes dixerūt. Quis eni es tu. Qui rn̄dens dixit.

Plane faciatis:ꝙ magnus lapis q̄ ſuꝑ me cadit. Qui a latere fodien
tes:⁊ ad eū vſqȝ puenientes. eum ſanū et incolumē extraxerūt. Et ſciſci
tantes quō ibi tamdiu vixiſſet dixit. ꝙ qualibet die panis vnꝰ et vrceꝰ
vini ⁊ candela accenſa. niſi tantū tribꝰ diebꝰ. ſibi oblatꝰ fuit. Qd vxor
eius audiens:⁊ vehementer exultans. agnouit ꝙ de oblatōe ſua fuerit
ſuſtentatꝰ:⁊ ꝙ dyabolus eā deceperit. ne illis tribꝰ diebꝰ miſſaȝ cātari
fecerit. Illud vt teſtatur petrꝰ clunıacenſ. accidit in villa noīe ferraria
gracionopolitane dyoceſ. ¶ Gregoriꝰ etiā refert:ꝙ dum q̇dam nauta ī
mari naufragium perpeſſus fuiſſet. ⁊ q̇dam ſacerdos ꝓ eo hoſtiā immo
laſſet:ipſe tandem de mari ſanꝰ exiuit. Cū āt qualr̄ euaſiſſet. interroga
retur:dixit ꝙ dū in medio maris exiſteret:⁊ iā pene fatigatꝰ deficeret.
q̇dam ad eū venit:⁊ panem q̄ndā ſibi obtulit. Quem cū ille comediſſet
ſtatim cōfortatꝰ vires recepit:et in quadā naui inde tranſeunte recep
tus fuit. Inuentūqȝ eſt ꝙ illa hora panem hūit q̄ pro eo ſacerdos hoſti
am imolauit. ¶ Qd vero q̄rtum ſuffragioꝝ genꝰ ſcȝ ieiunioꝝ obſua
tio defunctis ꝓſit. teſtatur grego. agens tā de iſto q̄ de alijs tribꝰ dicēſ
Anime defunctoꝝ q̄tuor mōis ſoluuntur. aut oblatōibus ſacerdotum
aut p̄cibus ſcōꝝ:aut caroꝝ elemoſinis:aut ieiunio cognatoruȝ. Valet
nichilominꝰ ꝓ eis penitentia facta ab amicꝭ. Vn̄ retulit q̇dam ſolennis
doctor. ꝙ cum q̇dam mlr̄ viro mortuo de paupertate deſperarȝ appuit ei
dyabolꝰ dicens:ꝙ eā ditaret ſi ſuā faceret voluntatem. Qui ꝑmittendo
p̄mo iniunxit:vt viros eccleſiaſticos in ſuo hoſpicio receptoſ facerȝ forni
cari. Secundo:ꝙ pauperes ī die reciperet:⁊ in nocte vacuos expelleret
Tercio:ꝙ oratōes ī eccleſia garriendo impediret. Quarto ꝙ nulli hoc
confiteri deberet. tandem cū morti appropinquaſſet. ⁊ a filio ad confeſ
ſionem admoneretur. illa ei factum apiens dixit ſe confiteri nō poſſe
nec ſibi aliq̇d cōfeſſio valeret. Sed cū ille lacrimis inſtaret. ⁊ penitētiā
ſe ꝓ ea facturū promitteret:illa cōpuncta pro ſacerdote filium deſtinauit
Sed anteq̄ ſacerdos veniret. demōes ad eam irruerūt. quoꝝ horrore ac
timore mortua eſt. Filius ſuus pro ea peccatū ſuum cōfitens. ⁊ peniten
tiam ſeptennē faciens. ipa cōpleta vidit mr̄em ei de ſua liberatōe grās
referentē. Valent etiam eiſ indulgentie eccleſie. Vnde cum q̇dam apo
ſtolice ſedis legatꝰ q̄ndā ſtrenuū militem rogaret. vt in terra albienſi
in ſuiciū eccleſie militaret. facta indulgentia p̄ri ſuo defuncto. ꝑ vnam
ibidem q̄dragenā moratꝰ eſt. Qua ꝯpleta p̄r luce clarior ei appuit. et d̄
ſua liberatōe grās ei egit. ¶ C Circa ſecundū hꝰ ptis. ſ. illos ꝓ q̇bus
fiūt. etiaȝ q̄tuor videnda ſunt. Primo q̇ ſunt illi q̇bus pn̄t prodeſſe. Se
cundo q̄re debēt eis prodeſſe. Tercio ſi oibꝰ equalit̄ proſunt. Quarto
qualr̄ ſuffragia q̄ pro ipſis fiūt ſcire pn̄t. ¶ De p̄mo. ſ. qui ſunt illi q̇bꝰ
prodeſſe poſſunt. Sciendū eſt:ꝙ ſicut dicit auguſtinus:omnes q̇ d̄ hac
vita decedūt:aut ſunt valde boni:aut valde mali:aut mediocriter boi.

Suffragia igitur facta ꝓ valde bonis ſunt gratiaꝝ actiones.ꝓ valde
malis ſunt viuoꝝ qleſcunqȝ cōſolatōes.pro mediocrit bōis ſunt expia:
tōnes. Valde aūt boni dicūtur ꝗ ſtatim euolant.⁊ ab vtroqȝ igne tam
purgatorii ꝙ inferni liberi ſunt. Eoꝝ āt ſunt tria genera.ſcȝ baptizati
martires.⁊ viri pfecti.ꝗ ſcȝ tam perfecte edificauerūt auꝝ ⁊ argentuȝ
⁊ lapides pcioſos.i.dei dilectōem.ꝓximi amorem ⁊ bonā opatōem:vt
nō cogitent placere mūdo:ſed tm̄ deo. Qui et ſi qñqȝ venial'r peccant:
feruore tn̄ caritatis:ita in eis peccatū ꝯſumitur ſicut gutta aque a ca
mino ignis penit⁹ abſorbetur.⁊ iō ſecum cremabilia nunꝙ ferūt. Qui
igit pro aliꝗ iſtoꝝ triū generꝝ oraret.vel aliꝗ ſuffragia faceret.eiſ iniu
riā faceret. Quia ſicut dicit aug⁹.iniuriā facit martiri ꝗ orat pro mar
tire. Si vero aliqs pro aliquo valde bono oraret.de ꝗ tn̄ an euolaſſȝ du
bitaret:tunc ille orōnes eſſent ḡtiaꝝ actiones.et ad meritum cederent
exorantis ſm illud.oratio mea in ſinū meuȝ cōuertetur. His eni trib⁹
generibus celū protin⁹ aperitur cum decedunt.nec aliqueȝ purgatorii
ignem ſentient. Quod ſignificatū eſt per illos tres ꝗbus celum aptum
eſt: Apertū eſt eni chriſto baptizato. Luce.iii. Ihesu baptizato ⁊ orāte
aptum eſt celum. Per quod ſignificatur ꝙ celū aperitur oībus baptiza
tis:ſiue ſint puuli ſiue adulti.ita ꝙ ſi decederent protin⁹ euolarent. Ba
ptiſmus ei virtute paſſiōis chriſti mūdat ab omni peccato:⁊ originali
mortali et veniali. Secundo aptum eſt ſtephano lapidato Actuū.vii.
Ecce video celos apertos.⁊c. Per quod ſignificatur ꝙ apitur omnib⁹
martirib⁹:ita ꝙ ſtatim euolant cum decedunt.⁊ ſi aliꝗ cremabilia habe
ant oīa falce martirii reſecātur. Tercio apertum eſt iohāni pfectiſſimo
Apocal'.iiii. Vidi et ecce hoſtium aptum in celo: Per quod ſignificat
ꝙ viris perfectis ꝗ total'r penitentiā ꝯpleuerunt nec venialia admiſert
vel ſi aliqñ admittūtur a feruore caritatis protinus cōſumūtur.celum
ipm ꝯtinuo apitur et mox in illud perpetuo regnaturi ingrediuntur:
Valde āt mali ſunt ꝗ cōtinuo in inferni baratꝝ demerguntur. Pro
quib⁹ ſi de coꝝ dānatōne cōſtaret nulla ſuffragia aliqten⁹ eſſent fiēda
ſm quod dicit aug⁹. Si ſcirem prem meū eſſe in iferno.nō plus orarem
pro eo ꝙ pro dyabolo. Si āt pro aliqbus dānatis:de quoꝝ dānatione
dubitatur aliꝗ ſuffragia fierent.nihil tn̄ eis prodeſſent.nec ꝗtuȝ ad li
beratōeȝ:vt ſcȝ ab ipis penis liberentur.nec ꝗtuȝ ad mitigatōȝ:vt ſcȝ
pena i eis mitigetur vl' diminuatur.nec ꝗtum ad ſuſpenſiōȝ:vt ſcȝ ad
tēp⁹ l' ad horā coꝝ dānatō ſuſpendatur.nec quātū ad fortificatōȝ:vt.ſ.
ad tolerāduȝ leui⁹ roborentur. Quātū ei ad aliqd boꝝ ī inferno nulla
redemptō eſt. Mediocriter āt boni dicuntur:qui cremabilia aliqua
ſcȝ lignū fenum ſtipulā ſecum ferunt.vl' qui penitentiā iniunctam ⁊ ſuf
ficientem morte preoccupati complere non poſſunt.qui nec adeo boni
ſunt,quin ſuffragiis egeant:nec adeo mali quin eis prodeſſe valeant.

Suffragia igitur facta ꝑ his ſunt coꝝ expiatões. Unde iſti ſunt illi q̄-
bus ipſa ſuffragia ſolū prodeſſe poſſunt. In huiōi aūt ſuffragiis facien-
dis eccleſia conſueuit triplicē numeꝝ dieꝝ maxīe obſuare. ſcȝ ſeptena-
rium. tricenariū. ⁊ ānuerſariaȝ. Et ratio hoꝝ aſſigātur in libro mitrali
de officio. Obſuatur ſeptenarius vt aīe ad eternum quietis ſabbatum
ꝑueniāt. vl' vt eis omnia peccata remittātur que in vita egerūt q̄ ꝑ. vii.
dies ducitur. vel vt remittātur eis peccata q̄ egerūt cū corpe: quod conſi-
ſtit ex q̄tuor humorib⁹. et cum aīa in qua ſunt tres vires. Obſuatur
tricenarius qui conſtat ex tribus dnariis: vt purgetur in eis quicquid
in fide trinitatis. ⁊ in tranſgreſſione decalogi deliquerunt. Obſuatur
ānuerſarius: vt de annis calamitatis ꝑueniant ad annos eternitatis
Sicut eñi ānuerſariū ſanctoꝝ celebram⁹ ad ipſoꝝ honorem ⁊ ad nr̄aȝ
vtilitatem: ſic et ānuerſarium defunctoꝝ ad ipſoꝝ vtilitatem ⁊ nr̄am
deuotōnem. ¶ De ſecundo queritur quare ſcȝ eis debent ſuffragia
prodeſſe. Sciendū ꝙ triplici rōne debent eis ꝓdeſſe. Primo rōne vnita-
tis. Sunt eñi corpus vnū cuȝ illis de eccl'ia militāti. ⁊ ideo bona ſua de-
bent eis eſſe cōmunia. Secundo rōne dignitatis: qm̄ dum adhuc viue-
rent meruerūt vt hec ſibi ꝓdeſſent. Et iteꝝ. Dignū eſt: vt qui alios iuue-
runt: et ipſi ab aliis iuuentur. Tercio rōe neceſſitatis: qꝛ ſcȝ ſunt ī ſtatu
in quo iuuare ſe ñ poſſunt. ¶ De tercio. ſcȝ vtꝝ equal'r omnib⁹ ꝓſint:
Sciendū ꝙ ſi ip̄a ſuffragia in ſpeciali fiūt: magis ꝓſunt illis ꝑ quibus
ſpecial'r fiūt q̄ aliis. Si aūt in cōmuni fiunt: magis ꝓſunt eis qui plus
meruerūt in hac vita vt ſibi prodeſſent. ſi in equali vel maiori neceſſita-
te exiſtunt. ¶ De quarto q̄rit̄ ſcȝ ſuffragia q̄ pro eis fiūt ſcire poſſunt
Sciendū ꝙ ſm̄ auguſt. ſcire poſſunt trib⁹ modis Primo per diuinā re-
uelationem: quando ſcȝ deus hoc eis reuelat. Secundo ꝑ bonoꝝ ange-
lorum manifeſtatōnem. Angeli eniȝ q̄ hic ſemper nobiſcū ſunt. ⁊ oīa
actus noſtros conſiderāt. in inſtanti quaſi ad eos poſſunt deſcendere. ⁊
eis ꝓtinus nunciare. Tercio per animaruȝ hinc exeuntiū intimatōneȝ.
Anime eñi que de hoc mundo tranſeunt: hec et alia eis nūciare poſſūt.
Quarto nichilominus ſcire poſſunt per expientiam et releuatōem. Cū
enim a penis ſe releuari ſentiunt. ſuffragia pro ſe fieri cognoſcunt.
¶ F Circa tercium huius ſecunde partis: ſcȝ illos ꝑ quos fiunt.
Sciendū ꝙ ip̄a ſuffragia ſi ꝓdeſſe debēt. opꝫ ꝙ fiāt ab his q̄ ſunt ī ca-
ritate. Nā ſi ꝑ malos fiūt ꝓdeſſe nō poſſunt. Un̄ legitur ꝙ dum q̄dam
miles in lecto cuȝ vxore eſſet: ⁊ luna valde lucens per rimas intraret.
mirabatur quomō homo rationalis creatori ſuo nō pareret: cuȝ eidem
creature irrationales parerent. Et dum cuidā militi defuncto qui ſibi
fuerat familiaris dtraherȝ. ſubito ille qui mortuus fuerat in thalamū
introiuit: et dixit illi: Amice noli male ſuſpicari de aliquo: et condona
michi ſi q̄d in te peccaui: Cunqȝ ſuper ſtatu ſuo interrogaretur: dixit:

Uariis penis affligoꝛ. ꝑcipue qꝛ tale cimiteriū violaui: ⁊ ibi q̄ndā vulnerās cū cappa ſua expoliaui. q̄ mihi ſupponitur. ⁊ vno mōte mag̃ me premit. Rogauitqꝫ vt ꝑ ſe oꝛōnes fieri faceret. Cum āt ille ſibi dicerꝫ an vellet ꝙ a tali ⁊ tali ſacerdote ipſas oꝛōnes faceret fieri. ille ad hoc nihil rn̄dens caput moꝛe renuentis ꝯcuſſit. Bem̄ dixit. ſi vellꝫ ꝙ tal' heremita ꝑ ſe oꝛaret. Cui ille. vtinā pro me oraret. Qō cum ſe facturꝝ promitterꝫ. ille ait. Et ego dico tibi: qꝛ ab hac die vſqꝫ ad duoſ ānos. tu eē̄ moꝛieris. Sicqꝫ ille diſpuit. ⁊ miles vita ſua ī meli⁹ mutata in dn̄o obdormiuit. Qꝫ āt dictū eſt ſuffragia facta ꝑ malos ꝓdeſſe nō poſſe. itelligendū eſt: niſi ſint opera ſacramētalia: vt eſt celebratō miſſe q̄ a malo miniſtro violari nō pōt. Uel niſi ipſe defunct⁹. vel aliquis ei⁹ amicus. aliq̄bus etiā malis aliq̄ diſpenſāda reliquiſſꝫ. Que tn̄ ꝯtinuo diſpēſare debent. ne ſibi ꝯtingat quod cuidā ꝯtigiſſe legit̄. Miles ei q̄dā in bello karoli magni: vt ait turpin⁹ cū mauris pugnatur⁹. rogauit cognatum ſuū vt ſi ī bello moꝛeretur equū ſuū vēderꝫ: ⁊ paupib⁹ ꝑciū darꝫ. Quo moꝛtuo. cū equ⁹ ſibi nimis placeret. cum ſibi retinuit. Et poſt modicū tpis defunct⁹ ei tanꝗ ſol ꝛ̄fulgens appuit dicens. Cognate bōe ꝑ octo dies me feciſti pati penas ī purgatoꝛio propt̄ equū cui⁹ precium vt dixeram paupib⁹ nō dediſti. Sꝫ impune nō feres. hodie eni ferent aiā tuā in infernū dyaboli. ⁊ ego purgatus vado in regnū dei. Et ecce ſubito in aere auditus eſt clamoꝛ velut leōum. vrſoꝝ ⁊ lupoꝝ. ⁊ ipſū de medio abſtulerunt.

CLIX.

De quatuoꝛ coronatis

A.

Quatuoꝛ coronati fuerūt ſeuerus. ſeuerian⁹: carpofoꝛus. victorinus. qui iubente dyocleciano vſqꝫ ad moꝛtem ictib⁹ plūbatoꝝ ceſi ſunt: Hoꝝ nomina cum reperiri non poſſent. q̄ tamen poſt multos ānos domino reuelāte repta ſunt. ſtatutū fuit vt eoꝝ memoꝛia ſub noībus alioꝝ q̄nqꝫ martirꝝ ſcꝫ claudii. caſtoꝛii. ſimphoꝛiani. nichoſtrati et ſimplicii recoleretur: qui poſt duos annos a martirio predictorum paſſi ſunt. Iſti eni martires cū omnē ſculpture artem hr̄ent. ⁊ dyocleciano ydolū quoddā ſculpere nollent. nec ſacrificare aliquaten⁹ cōſentirent. iuſſu ipſi⁹ dyocleciani in loculos plumbeos viui miſſi ſunt: et ſic in mare precipitati circa annos dn̄i .cclxxvii. Sub noībus igitur iſtoꝝ quinqꝫ ſtatuit melchiades papa predictos q̄tuoꝛ honoꝛari: ⁊ quattuoꝛ coronatos vocari an̄ ſcꝫ ꝙ eoꝝ nomīa reperirentur. Et licꝫ p⁹modū noīa repta fuerint. vſus tamē obtinuit. vt quatuoꝛ coronati deinceps vocarentur.

CLX.

De S. Theodoro

A.

Theodorus in vrbe marmanitanoꝝ ſub deoclecião ꝛ maximia
no martiriũ paſſus eſt. Cui cũ pſes dicerꝫ ꝙ ſacrificaret. ꝛ ꝓ
ſtinã militiã recipet rñdit theodorꝰ. Ego milito deo meo: ꝛ filio
eius iħu xp̄o. Cui preſes Ergo deus tuꝰ filiũ hꝫ. Cui theodorꝰ. Etiã
Ad quẽ preſes. poſſemꝰ eũ cognoſcere. Et theodorꝰ. Eũ vtiqꝫ poteſtis
cognoſcere et ad euꝫ accedere. Datis igiť induciis ſcõ theodoro vt ſa-
crificaret. templũ matriſ deoꝝ noctu ſanctus introiuit. ꝛ igne ſuppoſi
to totum illud ſuccendit. Qui a quodã q̇ hoc vidit accuſatꝰ ĩ carcerem
vt fame ibi moreretur recluſus eſt. Cui dñs apparẽs dixit Cõfide fue
meꝰ theodore: qꝛ ego tecũ ſum. Tũc turba mlta dealbatoꝝ viroꝝ clau
ſo hoſtio ad eũ veniẽs cũ eo pſallere cepit. Quod videntes cuſtodes territi
fugerũt. Cum ãt inde eductꝰ fuiſſet. ꝛ ad ſacrificia inuitaretur ait Si car
nes meas igne cremaueris. ꝛ variis cõſumas ſuppliciis: donec fuerit
ſpũs in naribꝰ meis. ñ denegabo deum meũ. Tunc ad preceptũ pſidis
in ligno ſuſpenditur. ꝛ vngul' ferreis tam crudeliť latera eiꝰ raduntur
vt etiã eiꝰ coſte nudarẽtur. Ad quẽ preſes. Uis theodore nobiſcũ eſſe ã
cũ criſto tuo Cui ille. Cũ criſto meo ꝛ fui ꝛ ſũ ꝛ ero. Tunc iuſſꝰ eſt igne
cremari. In q̇ quidẽꝫ igne ſpm̄ emiſit. ſed tñ corpꝰ eius ab igne illeſuꝫ
pmãſit. circa ãnos dñi. cclxxxvii. Odore vero ſuauiſſimo oẽs repleti
ſunt: et audita eſt vox dicens: Ueni dilecte mi: intra in gaudiuꝫ dñi tui
Celum quoqꝫ apertum multi viderunt: CLXI

De S. martino A.

Martinꝰ q̄ſi martem tenens. id eſt bellũ cõtra vicia ꝛ peccata. vl'
martinꝰ q̄ſi martiꝝ vnꝰ. Fuit ei martir ſaltem voluntate: ꝛ car
nis mortificatõe. Uel martinꝰ inťpretatur q̄ſi irritans vl' puo
cans ſeu dñans. Ipſe nãqꝫ ꝑ meritũ ſue ſanctitatis irritauit dyaboluꝫ
ad inuidiã, puocauit dñm ad mĩſicordiã, dñatuſ eſt carni ſue ꝑ macera
tõem ꝯtinuã. Cui. ſ. carni ratõ ſiue animꝰ dñari dꝫ, vt dicit dioniſiꝰ in
epl'a ad demophilũ. ſicut domiatur dñs ſuo aut pr̄ filio. ã ſenior laſciuo
iuuenculo. Eiꝰ vitã ſeuerus cognomĩto ſulpicius diſcipulꝰ ſci martini
quem gennadius inť illuſtres viros cõnumerat ſcripſit.

Martinꝰ ſabarie pãnonioꝝ opido oriũdꝰ. ſed intra ytaliã papie
alitus. cum pr̄e ſuo tribuno militum ſub cõſtãtio ꝛ iuliano ceſa
ribꝰ militauit. nõ tñ ſponte. qꝛ ab infãtia diuinitꝰ inſpiratꝰ. cũ
eſſet ãnoꝝ. xii. inuitis parentibꝰ ad eccl'iam fugit. ꝛ cathecuminũ ſe fi
eri poſtulauit. ꝛ ex tunc heremuꝫ intraſſꝫ: niſi carnis ĩfirmitas obſtetiſ
ſet. Sꝫ cũ ceſares decreuiſſent. vt veteranoꝝ filii ꝑ pr̄ibus militarent.
martinꝰ cum eſſet annoꝝ. xv. ad militãdum vrgetur. vno tm̃ cõtentus
ſuo. cui tñ martinus ſuiens ſepiꝰ miſtrabat ꝛ calciamenta detrahebat
atꝫ tergebat. quodam hiemali tpe per portam ambianenſiũ tranſiens.

pauperem q̄ndam nudum obuiū habuit.q̄ cuꝫ a nullo elemoſinaꝫ acce
piſſet.martin⁹ hunc ſibi ſuatum intelligens. arrepto enſe clamidem q̄
ſibi tm̄ ſuperat diuidit.ꝛ partē pauperi tribuenſ reliq̄ rurſus induitur
Seq̄nti igitur nocte xp̄m clamidis ſue parte q̄ pauperem texerat veſti
tum vidit.ip̄mqꝫ ad circunſtātes angelos ſic loq̄ntem audiuit.Marti
nus adhuc cathecumin⁹ hac me veſte cōtexit.Vn̄ vir ſanct⁹ nō in glaꝫ
elat⁹:ſed dei bōitatem cognoſcens.cum eſſet annoꝝ.xviii. baptizari ſe
fecit.ꝛ adhuc ad inſtātiā tribuni ſui.q̄ tp̄e ſui tribunat⁹ expleto ſe ſecl'o
abrenunciaturꝫ promittebat.per bienniū militauit. Interea irruentib⁹
intra galliaſ barbaris.iulian⁹ ceſar ꝯtra eos pugnatur⁹ pecuniā militi
b⁹ erogauit. At martin⁹ nolens deinceps militare.donatiuū recipere
noluit:ſed ceſari dixit.Chriſti ego miles ſum.pugnare mihi nō licꝫ. In
dignatus iulian⁹ dixit.ꝙ nō religiōis grā. ſed metu belli iminentis mi
licie renunciaret.Cui martin⁹ intrepid⁹ rn̄dit.Si hoc ignauie nō fidei
aſcribitur.craſtia die an̄ aciem inermis aſtabo.ꝛ ī noīe criſti ſigno cruc̄
nō clipeo protect⁹ aut galea.hoſtium cuneos penetrabo ſecur⁹.Vn̄ cu
ſtodiri iubetur.ut inermis vt dixerat barbaris obiiceretur.Sed die ſe
q̄nti hoſtes legatōꝫ miſerūt.ſua oīa ſeqꝫ dantes Vn̄ nō dubiū eſt meri
tis ſancti viri talē victoriā ſine ſanguie dataꝫ eſſe. Exinde relicta mi
litia ad ſcūm hylariuꝫ pictauēſem ep̄m perrexit.ꝛ ab eo accolit⁹ ordia
tus monetur a dn̄o ꝑ ſoporem vt pentes ſuos adhuc gentiles viſitaret
Profectus igitur multa aduerſa paſſurꝫ ſe eſſe p̄dixit. Nā inter alpes ī
cidit in latrones.Cunqꝫ vnus ſecurim ī caput ei⁹ vibraſſet,ictum feri
entis dextre ſuſtinuit alt.Vinctis tn̄ p⁹ tergum manib⁹ vni eoꝝ cuſto
diend⁹ traditur:Percunctanti vero latroni an timuiſſet:reſpōdit nūq̄
ſe ita fuiſſe ſecuꝝ:qꝛ ſcirꝫ miſiā dei maxie ī temptatōib⁹ affuturā
Incipienſqꝫ latroni p̄dicauit:ꝛ ip̄m ad fidem xp̄i cōuertit. Qui marti
num ad viā reducens:laudabilem p⁹modū vitam duxit. C. B Cum
aūt mediolanum p̄teriiſſꝫ.dyabol⁹ ī humana ſpecie ſibi obuius fuit. et
quo tenderet r̄quiſiuit .Cui cum reſpōdiſſet ſe q̄ euꝫ domin⁹ vocaret tē
dere.ille ait Quocunqꝫ ieris:dyabol⁹ tibi aduerſabitur Cum āt marti
nus ſibi reſpōdiſſꝫ:dn̄s mihi adiutor eſt.nō timebo q̄d faciat mihi hō.
ſtatim ille euanuit Itaqꝫ mr̄em cōuertit.pr̄ vero in errore pmāſit Sed
cum hereſ arriana ꝑ totum orbem pullularet.ꝛ ille pene ſoluſ obſiſterꝫ
publice ceſus ꝛ de ciuitate eiect⁹.ad mediolanū rediit.ꝛ ibi ſibi mōaſte
riū ſtatuit:Sꝫ tn̄ ab arrianis eiectus ad inſulā gallinariā cuꝫ vno ſolo
preſbitero prexit:vbi elleboꝝ gramen venenatū inter alias herbas ī ci
bum ſumpſit.ꝛ vicinā mortē ſentiens omne picl'm et dolorem virtute
orōnis fugauit. Audiens vero ꝙ beat⁹ hylarius de exilio rediret:ob
uiam ei ꝓfectus eſt.ꝛ iuxͣ pictauū mōaſteriū ordiauit Ubi cum q̄ndam
adhuc cathecuminum hrēt:paulumper a mōaſterio diſcedens ꝛ rediēſ

repperit eum ſine baptiſmo defunctū. Quē in cellam ducens: ꝛ ſup eiꝰ
corpꝰ ſe proſternens. ipm̄ ſua oꝛōe ad vitam p̄ſtinā reuocauit. Idcꝫ ve
ro hō referre cōſueuit. ꝙ dum ſup eū data ſentētia obſcuris loc̄ deputa
tus fuiſſet. per duos angelos iudici eſt ſuggeſtū hunc eſſe pro q̄ marti
nus oꝛaret. Iuſſuꝫ eſt igitur vt per ipſos duos reduceretur. et martino
viuꝰ redderetur. ¶ Alium inſup q̄ laqueo vitā finierat vite reſtituit.
¶ Itē cum plebs turonica ep̄o careret. ipm̄ plurimū renitentem ſibi
oꝛdinari petiit. Quidā aūt ex ep̄is q̄ conuenerāt eo ꝙ defoꝛmis eſſꝫ hitu
et vultu deſpicabil' reſiſtebant. Inter quos p̄cipuus fuit q̄daꝫ noīe de
fenſoꝛ: Sꝫ cū lectoꝛ tūc deeſſet. q̄dam accepto pſalterio p̄mū q̄m inuenit
pſalmum legit. vbi verſus hic erat. Ex oꝛe infantium ꝛ lactentiū p̄feci
ſti laudem: vt deſtruas inimicū et defenſoꝛē. Et ſic ille defenſoꝛ eſt ab
oībus cōfutatꝰ. Oꝛdinatꝰ itaqꝫ ep̄s: cuꝫ ppl'i tumltum n̄ ferret. duobꝰ
fere milibꝰ ex̄ vꝛbem mōaſterium cōſtituit. vbi cum. lxxx. diſcipulis in
multa abſtinentia vixit. Nā ibi vinū nemo biberat: niſi quē infirmitas
coegiſſꝫ. mollioꝛ hitus ibi p̄ crimīe erat. Plurie ciuitates de his ep̄os
eligebant. ¶ Cum q̄dam ſub noīe martiris coleretur. et a martīo nl
de eius vita vl' merito inueniri poſſet. quadam die ſup ſepulcꝝ ſtās oꝛa
uit dn̄m vt quis eſſet vel cuiꝰ meriti indicaret. Conuerſus ad leuā vi
dit vmbꝛam nigerrimā ſtare. Qui a martino adiuratus dixit ſe latronē
fuiſſe. ꝛ ob ſcelꝰ percuſſū eſſe. ꝯtinuo igitur martinꝰ altare d'ſtrui prece
pit. ¶ Legitur q̄ꝫ i dyalogo ſeueri ꝛ galli diſcipuloꝝ ſci marti
ni vbi multa ſuppleta ſunt. q̄ in eius vita ſeuerus dimiſerat. ꝙ martinꝰ
quodā tp̄e valentinianū impatoꝛem pro quadā neceſſitate adiit. Sꝫ ille
ſciens euꝫ velle petere quod ipſe nolebat dare: foꝛes palatii ſibi claudi
fecit. At martinus ſel' et iterꝝ paſſus repulſam. cilicio obuolutus et ci
nere cōſperſus. p̄ vnā ebdomadā cibi et potus abſtinentia maceratur.
Tunc monente āgelo ad palatium venit. ꝛ nullo ſibi pꝛohibente ad im
patoꝛem vſqꝫ peruenit. Quem cū venientem videret. iratus qꝛ fuiſſet
admiſſus. ei aſſurgere noluit: donec ſellā regiaꝫ ignis operiret. ꝛ ipſuꝫ
impatoꝛē a parte poſterioꝛi ignis ſuccenderet. Tunc ſcō martio iratꝰ
aſſurgens virtutem diuinā ſe ſenſiſſe cōfeſſus eſt. mltumqꝫ ipm̄ cōplec
tens ſibi oīa anq̄uā rogaret cōceſſit. multaqꝫ munera obtulit. ſed mar
tinꝰ n̄ accepit. ¶ In eod̄ quoqꝫ dyalogo legitur. q̄liter terciū moꝛtuū
ſuſcitauit. Cum eñ q̄dam iuuenis defunctus fuiſſet: ꝛ mr̄ pꝛo reſuſcita
tōe filii beatum martinū lacrimis exoꝛaret. iſte i medio campi vbi erat
innumerabil' multitudo gentiliū genua flexit. ꝛ cunctis videntibꝰ puer
ſurrexit. Quapꝑter omnes illi gentiles ad fidem chꝛiſti cōuerſi ſunt.
¶ Eidem quoqꝫ viro ſcō obediebāt etiā inſenſibilia vegetabilia ꝛ irra
tionabilia. Inſſibilia ſicut ignis et aqua. Nā cū i quodaꝫ phano ignē
miſiſſet. in domo pꝛoxīa adherente agente vento flāma ferebatur. Tūc

martinus ſr tectum domꝰ aſcendens obuiuȝ ad ſe venientibus flāmis
inſeruit.mox cōtra vim venti flāma retorꝗtur.vt cōflictus ꝗdam ꝯpu
gnantiū inter ſe elemētoꝝ videretur. Nauis etiā ꝗdam cum ꝑiclita-
retur:vt in ꝑdicto dyalogo legitur.ꝗdā negociatoꝛ necdū xpianꝰ excla
mauit.Deuſ martini eripe nos.⁊ ſtatī tranquillitas magͣ ſucceſſit.
Similr vegetabilia. Nam cū in quodā loco templū antiqſſimū diru
iſſet:⁊ arboꝛem pini dyabolo dedicatā vellet excidere.obſiſtentibꝰ ru-
ſticis ⁊ gentibus.vnus eoꝝ dixit.Si ō deo tuo fiduciā habes.nos hāc
arboꝛem ſuccidemꝰ:⁊ tu eam ſuſcipe:⁊ ſi tecū eſt deus tuꝰ:vt dicis eua
des.Quo ānuente.ſucciſe arbori.⁊ iam verſus eū ibiō ligatum cadenti
ſignū cruċ oppoſuit.et in aliā ꝑteȝ rediens ruſticoſ ꝗ in tuto loco erāt
fere oppꝛeſſit.Qui viſo miraculo ad fidem cōuerſi ſunt. Irratōnabi
lia quoqȝ aīalia ſibi pluries obedierīt.ſicut legitur in predicto dyalogo
Cum ei canes lepuſcl'm inſeꝗntes vidiſſent.imꝑauit canibꝰ vt animal
inſequi deſiſterent.mox illi ꝯſtiterīt.⁊ ꝗ̄ vincti in ſuis veſtigiis fixi mā
ſerunt. Serpens etiaȝ ꝗdam cum fluuiū ꝗndā natando tranſiret:
Martinꝰ ait ad ſpentem. In noīe dn̄i iubeo te redire.mox ſe ad verbū
ſcī retoꝛſit.⁊ in ripā aliam trāſmeauit.Et ingemiſcens martinus ait:
Serpentes me audiunt.⁊ hoīes nō audiunt. Canis ſimilr ꝗdā cū
in ꝗndam ex martini diſcipul' latraret.ille ad eum ꝯuerſus ait.In noīe
martini iubeo te obmuteſcere Canis cōtinuo obmutuit:ac ſi linguam
habuiſſet abſciſam. B Fuit āt beatꝰ martinus mīte hūilitatis
Nam lepſum ꝗndā cunctis hoꝛribilē pariſiꝰ obuiū hn̄s ipm oſculatus
eſt atȝ bn̄dixit.ſtatimqȝ mundatꝰ eſt.In ſacrario quoqȝ reſidens nūꝗ̄
cathedra vſus eſt. Nam ī eccl'a nemo vnꝗ̄ eum ſedere cōſpexit. Sede
bat auteȝ ī ſellula ruſticana.ꝗs tripodes vocant. Multe dignitatis
Quia par apl'is dictuſ eſt:⁊ hoc ꝓpt̄ grām ſpūſſancti ꝗ in eum in ſpē
ignis ad robur deſcendit.ſicut fuit in apl'is:Unde ⁊ apl'i freꝗnter eum
tanꝗ̄ compem viſitabāt . Legitur enī in ꝑdicto dyalogo:ꝙ ꝗdam vice
dum martinꝰ ī cella ſolus ſederet:⁊ ſeuerus et gallus eiꝰ diſcipuli ꝑ fo-
ribus expectarent.ſubito mirabili ꝯcuſſi hoꝛroꝛe:plures ī cella audiūt
inſimul colloꝗntes.De ꝗ cum pꝰmoduȝ martinum requiſiſſent.ille ait.
Dicam vob.Sed vos ꝗſo nulli dicatiſ.Agnes tecla et maria ad me ve
nerunt.Nec tm̄ illa die:ſed ſepiꝰ ſe ab eis cōfeſſus eſt viſitari. Et petꝝ
et pauluȝ apl'os a ſe ſepe videri ꝓhibuit. Multe iuſticie.Cum eni
ab impatoꝛe noīe maximo inuitatus fuiſſet.⁊ martio pocl'm ꝑmo fuiſſȝ
oblatum.ſperantibꝰ cunctis vt poſt ſe regi tribueret. pꝛeſbitero ſuo de
dit.nullum eſtimās digniorem ꝗ poſt ſe deberȝ bibere.⁊ indignuȝ iudi
cans.ſi aut regem aut regi proxios pꝛeſbitero ꝑtuliſſet. Multe pati
entie.Tanta eni in oībus patientiā ſuabat.ꝙ cū eſſet ſummꝰ ſacerdos
impune ſepe a cleriċ ledebatur nec a ſua eoſ ꝓpt̄ h̄ caritate repellebat

Nemo illum vnq̄ vidit iratum. nemo merentem nemo ridentem. Nun
q̄ in illi⁹ ore niſi xp̄s. nunq̄ in illi⁹ corde niſi pietas. niſi pax. niſi miſe
ricordia inerat. Legitur quoqȝ ī predicto dyalogo: q̄ dū martin⁹ q̄daȝ
vice ī veſte hiſpida: nigro ꝛ pendulo pallio circūtectus ſup̄ aſellum pro
cederet. equis de cōtrauenietib⁹ expauefactis. milites ī terrā ſaltu p̄ci
piti ſe dederūt: ꝛ martinū arripientes ḡuiter verberauerūt. Ille āt q̄ſi mu
tus cedentib⁹ terga p̄bebat. Sȝ mag̃ illi furebant. eo q̄ ille q̄ſi nō ſenti
ens verbera illata cōtemnere videretur. Protin⁹ āt aīalia adeo humo
fixa p̄manebāt. vt q̄tumcunqȝ flagellata velut ſaxea moueri n̄ poſſent.
quouſqȝ ad martinū redeuntes. ꝛ peccatū ſuum quod ignorāter ī eum
cōmiſerant cōfitentes. ille eis licentiam dedit. ꝛ q̄du cocito aīalia pro
ceſſerūt. ¶ Multe aſſiduitatis ī orando. Quia vt ī legenda ſua dicitur
Nunq̄ vllū horaꝝ momētum p̄teriit. quo nō aut orōi aut lectōi incum
beret. Inf legendū tn̄ ꝛ op̄andū nunq̄ animū ab orōe laxabat. Naȝ vt
fabris ferrarius moris eſt. q̄ inter operandū p̄ quodā laboris leuamine
incudem feriunt. ita martin⁹ dum aliq̄d ageret ſp̄ orabat. ¶ Multe
auſteritatis ī ſeipſo. Refert ei ſeuerus ī ep̄la ad euſebiū: q̄ cū martin⁹
in q̄ndā villā ſue dioceſ̄ veniſſet. ꝛ clerici lectum ſibi plurimo ſtramine
prepaſſent. ille ibidem requieſcens. inſuetā molliciem p̄horreſcit. q̄ppe q̄
nuda humo vno tm̄ cilicio ſupiecto cubare cōſueuerat. Itaqȝ permot⁹
iniuria ſurgens ſtramētum omne p̄iecit. ꝛ ſe ſup̄ nudā humū collocauit.
Circa mediā vero noctem tota illa palea igne accenditur. ꝛ martinus
excitatus dum exire temptaret: ſed nequiret ab igne capitur. ꝛ eius iaȝ
veſtimenta vruntur. Rediens vero ad ſolitum orōis cōfugium ꝛ cruc̄
emittens ſignaculum. in medio ignis intactus p̄manſit: ꝛ flāmas ſenſit
rorantes q̄s male expertus erat vrentes. Monachi igitur excitati con
currūt: ꝛ martinuȝ q̄m iā cōſumptum putabant de medio flāmaꝝ illeſū
educunt. ¶ Multe cōpaſſiōis erga delinq̄ntes. Quia oīs volētes peni
tere cōpaſſionis ſinu recipiebat. Nā ꝛ cū dyabol⁹ martinū rep̄hēderet
cur ſel' lapſos ad penitentiā reciperet. eidem r̄ndit. Si tu ip̄e o miſabil'
ab hoīm infeſtatōe deſiſteres. ꝛ te factoꝝ tuoꝝ peniteret. ego tibi cōfi
ſus in dn̄o xp̄i miſicordiā pollicerer. ¶ Multe pietatis erga pauperes
Legitur ī predicto dyalogo: q̄ martinum ī quadā feſtiuitate ad eccl'am
tendenteȝ. pauper q̄daȝ nudus ſecut⁹ eſt. Martinus āt archidyacono
precepit: vt egentem veſtiret. Sed cum hoc ille facere diſtuliſſȝ. ingreſ
ſus martinus ſecretarium tunicā ſuā illi tribuit. ꝛ continuo abſcedere
iuſſit. Cum ergo archidyacon⁹ moneret: vt ad ſolennia pagenda p̄cede
ret. ille de ſe loq̄ns r̄ndit ſe ire nō poſſe. donec paup̄ veſteȝ accipiat. Ar
chidyaconus vero nō intelligens. q2 cuȝ extrinſecus cappa tectus eſſet
ip̄m nudum iterius nō videbat. pauperem nō adeſſe cauſatur. At ille
inq̄t. michi veſtis deferatur: ꝛ pauper nō derit veſtiendus. Cōpulſus

ille ad foꝝ vadit. ⁊ qnqꝫ argenteis tunicā vilem ⁊ curtā que dꝛ penula
quaſi pene nulla. rapiens. an̄ pedes martini iratꝰ ꝓiecit. Quā ille ſecre;
to induit. Cuiꝰ manice vſqꝫ ad cubitū. ⁊ lōgitudo vſqꝫ ad genua ꝓten;
debantur. Et ſic miſſam celebraturꝰ procedit. Dum aūt miſſam celebra
ret. globus igneꝰ ſuꝑ caput eiꝰ apparuit. ⁊ a multis ibidem viſus fuit.
ob hoc par apl'is dicitur. Huic āt miraculo addit magiſter iohānes be
leth. ꝙ cum in miſſa manꝰ ad deū vt moris ē leuaret. manicis lineis re;
tro labentibꝰ cuꝫ nec brachia eius eſſent groſſa nec multū carnoſa. nec
pꝛefata tunica ꝓtenderetur. niſi vſqꝫ ad cubitū. remanſerūt eadem bra
chia nuda. Tunc miraculoſe torques aurei et gēmati deferūtur ab an
gelis: ⁊ brachia decenter operiūtur. ¶ Quē cē tōſam ꝗdā vice conſpi
ciens euāgelicū inqͣt mādatum iſta ꝯpleuit. Duas tunicas iſta habuit
et vnā nō hñti largita eſt. Ita ⁊ vos inqͣt facere debetis. ¶ Multe
poteſtatis erga demōes expellendos. Sepe enī ipſos demōes ex homi
nibus expulit. Legitur etiā in ꝑdicto dyalogo: ꝙ ꝗdam vacca a demo
ne agitata. cū vbiqꝫ ſeuiret et multos cōfoderꝫ. ⁊ verſus martinum et
ſocios ſuos in itinere furibunda ꝯcurreret. ille manu eleuata ipāꝫ ſiſte
re iubet. Qua imobili permanente. vidit demōem dorſo illiꝰ īſidentem
Quē increpās diſcede inqͣt funeſte de pecude et innoxiū anīal agitare.
deſiſte. Quo ꝓtinꝰ diſcedente: vacca ad eiꝰ pedes proſternitur. ⁊ ad eiꝰ
impiū cuꝫ omni māſuetudīe ad gregē ſuuꝫ reuertitur ¶ Multe ſubti
litatis erga eos cognoſcendos. Demōes ei ſibi ita cōſpicabiles redde
bātur. vt aperte ab ipō ſub ꝗcunqꝫ imagine viderentur. Nā interdum
demōes in iouis ꝑſonā plurimūqꝫ mercurii. aliqñ veneris vel minerue
transfiguratos ſe eiꝰ vl'tibus offerebāt. quos ille oēs ſuis noībus in
crepabat. mercurium maxie patiebatur infeſtū. iouem brutū atqꝫ hebe
tem eſſe dicebat. ¶ Quadā etiā vice dyabolꝰ in forma regꝭ purpura ⁊
dyademate ⁊ aureis caligis oꝛnatꝰ. ſereno oꝛe letaqꝫ facie ſibi appuit.
Cumqꝫ diu ambo tacuiſſent. agnoſce inqͣt martine quē colis. Criſtus
ego ſuꝫ deſcenſurꝰ ad terras. ꝑus me manifeſtare tibi volui. Ad h̄ cū
adhuc martinꝰ admirās taceret. rurſꝰ ait: martie cur dubitas credere
cuꝫ me videas. Chriſtus ego ſuꝫ. Tunc ille a ſpūſancto doctus ait Do
minus ihūs xp̄s nō ſe purpuratum: nec dyademate renitentem vētuꝝ
eſſe ꝑdixit. Ego xp̄m niſi i eo hitu ⁊ forma q̄ paſſus eſt niſi cruc̄ ſtigma
ta ꝑferentem. veniſſe nō credā: Ad hanc vocē ille diſparuit ⁊ totā cel
lam fetoꝛe cōpleuit. ¶ E Martinus igitur obitum ſuū longe an̄
pꝛeſciuit. quem etiā frīb9 reuelauit. Interea candacenſem dyoceſim
cauſa ſedāde diſcoꝛdie viſitauit: Pergens ergo vidit mergulos in flu
mine piſcibus inſidiātes et quoſqꝫ capientes. Forma īquit hec demōuꝫ
eſt: inſidiātur incautis: capiūt neſciētes: captos deuoꝛant. ſaturari neq̄
unt duoꝛatis: Impat igitꝰ vt relicto gurgite deſtas peterent regiōes

Statimqȝ grege facto. montes ſiluaſqȝ petierũt. ¶ In illa igitur dyo
ceſi aliq̄diu ꝯmoratus virib⁹ corporis cepit deſtitui. et diſcipulis indi
cat ſe iam reſolui. Tunc oĩs flentes: cur nos inquiunt pr̄ deſeris: aut cui
nos deſolatos relinquis. Inuadent eñi gregem tuũ lupi rapaces. Et
ille eoꝝ mot⁹ precibus fletibuſqȝ. flens quoqȝ ſic orauit. Dñe ſi adhuc
pp̄lo tuo ſum neceſſarius. nõ recuſo laborem. fiat voluntas tua. Dubi
tauit eñi pene q̄d mallet: q2 nec hos deſere. nec a criſto volebat diutius
ſepari. Itaqȝ cum aliq̄diu moleſtia febrıũ teneretur. ⁊ a diſcipul' ſuis
rogaretur. vt in lectulo ſuo vbi in cilicõ et cinere decumbebat ſtramen
tum aliquod poneretur. nõ decȝ inq̄t filii criſtianũ niſi ĩ cilicio ⁊ cinere
mori. Ego ſi vob̄ aliud exemplũ relinquo ip̄e peccaui. Oculis ac manib⁹
in celum ſp̄ intentus. inuictum ab orõne ſpũm ñ relaxabat. Et cuȝ ſupi
nus ſp̄ iaceret. ⁊ a preſbiteris rogaretur: vt corpuſcl'm mutatõe lateris
releuaret. ſinite me inq̄t fratres. ſinite celum potius reſpicere q̄ terrã.
vt ſpiritus ad dñm dirigatur. Et hec dicens vidit dyabolum aſſiſtere.
Quid hic inq̄t aſtas cruenta beſtia. Nichil in me funeſtũ reperies. ab:
rae me ſinus recipiet. Et in hac voce ſub archadio ⁊ honorio q̄ cep̄rt
circa annũ dñi. cccc. xlviii. vite eius. lxxxi. ſpũm deo reddidit. Vultuſ
qȝ eius tãq̄ iã glĩficatus reſplenduit: ac chorus angeloꝝ ibidẽ ꝯcinens
a multis auditus fuit. ¶ Ad ei⁹ trãſitum pictaui ſicut turonici conue
nerũt. ibiqȝ mag̃ altricatio orta eſt. Dicebant eñi pictaui. noſter eſt mõa
chus. nos req̄rim⁹ cõmendatum. Quib⁹ illi. vobis eſt ablatus. nobis
a deo donatus. Nocte igitur media pictaui omnes penitus ſopiũtur.
et ſic a turonicis per feneſtrã eiectus. per ligerim nauigio ad vrbeȝ turo
nicã cum magno gaudio ꝺportatur. ¶ Beatus ãt ſeuerin⁹ colonienſ
ep̄us. cum die dñicã loca ſancta poſt matutinas more ſolito circumiret
illa hora q̄ vir ſanctus obiit. angelos cantãtes ĩ celo audiuit. Vocãſqȝ
archidyaconem interrogat ſi aliq̄d audiret. Et cuȝ ſe nil audire diceret
et archiep̄s: vt diligent' auſcultaret moneret. cepit ſurſum collũ exten
dere. aures erigere. ⁊ ſup ſummis articulis baculo ſuſtẽtante ſtare. Sȝ
dum archiep̄s p̄ eo oraſſet. q̄ſdam in celo voces audire ſe dixit. Cui ar
chiep̄s. Dñs meus martinus eſt. q̄ migrauit e mundo. ⁊ nunc ãgeli eum
in celum deferunt. Demões ãt affuer̄t q̄ cum retinere voluer̄t. ſed nihil
ſuum ĩ eo reperientes cõfuſi receſſer̄t. Archidyaconus igitur diem et
horã notauit. ⁊ tunc martinũ migrãſſe cognouit. Seuerus etiã mõach⁹
qui vitã eius ſcripſit. cum poſt matutĩas leuiter obdormiſſet. ſicut ip̄e
in quadã ep̄l'a teſtatur. ſcũs martinus albis indutus vultu igneo ſtellã
tibus oculis crine purpureo. tenens libꝝ in manu dextra queȝ de vita
eius idem ſeuerus ſcripſerat eidem apparuit. Tunqȝ poſt benedictõeȝ
in celum cõſcendere ip̄m videret: ⁊ cum eo aſcendere cuperet. euigilauit.
Poſt hoc ãt. nunciis venientibus eadem nocte ſcũm martinũ migrãſſe

audiuit ¶ Eo quoqȝ die ſcūs ambroſius mediolāenſ eṗs miſſaꝫ ce
lebrans ſuṗ altare inter ꝓpheciaꝫ ⁊ epl'am obdormiuit. Et cum nullus
eum excitare p̄ſumeret. ⁊ ſubdiaconꝰ niſi ipſo innuente epl'am nō auae
ret legere. tranſactis duaꝝ l' triū horaꝝ ſpaciis excitauer̄t eū dicentes
Jam hora preterit. et popl'us valde laſſus expectat: iubeat dn̄s nr̄ vt
clericus epl'am legat. Ad quos ille. Nolite turbari. frater eī meꝰ mar
tinus ad deū migꝰuit. ⁊ ego eiꝰ funeri interfui. ⁊ obſequiū prebui. ſed vl
timā orōem vobis excitātibus explere nō valui. Tunc illi diem ⁊ horā
notantes: inuener̄t ſcūm martinū tunc migꝰſſe ad celum. ¶ Cappam
eius vt ait magiſter iohānes beleth reges frācie in p̄lius portare ꝯſue
uerūt. Vn̄ ipſiꝰ cappe cuſtodes cappellāi dicebātur. ¶ Poſt mortem
aūt eius anno. lxiiii. cum beatꝰ perpetuꝰ eiꝰ eccleſiā magnifice āpliaſſꝫ
et in eam corpus eius trāſferre vellet. ſemel et bis ⁊ tercio ieiuniis et
vigiliis inſiſtentes. ſepulcꝝ eius nullatenꝰ mouere potuer̄t. Cumqȝ vel
lent dimittere. quidā ſenex pulcerrimꝰ apparuit eis dicenſ. Vſqȝ quo
tardatis. Nō videtis ſcūm martinuꝫ paratū iuuare vos ſi manꝰ appo
nitis. Tunc ille cum eis manus ſuppoſuit. et cū ſūma velocitate ſepul
cꝝ leuauer̄t. et in loco vbi nunc colitur poſuer̄t. Senex āt ille poſt hoc
nuſq̄ꝫ ꝯparuit. Hec trāſlatio in menſe iulii celebratur. Refert odo ab
bas cluniacenſ. ꝙ tunc omnes campāe in oībus eccleſiis nullo tāgen
te pulſabātur: ⁊ omnes lāpades diuinitꝰ accendebātur. ¶ Fertur qȝ ꝙ
tunc duo ſocii erant. quoꝝ vnuſ erat cecuſ: ⁊ alter contractꝰ. Cecus āt
cōtractum ferebat: ⁊ contractꝰ ceco viā demōſtrabat. Sicqȝ talif men
dicātes multā pecuniā acquirebāt Audientes vero vt ad corpꝰ ſci mar
tini multi ſanabātur infirmi: cum in trāſlatōne eius corpꝰ ex̄ eccleſiam
ꝓceſſionaliter duceretur. timere cepēr̄t ne p̄dictum corpus iuxta domū
vbi manebāt duceretur. ⁊ ſic ipſi forſitan curarentur. Nolebant eni ſa
nitatem conſequi. ne deperiret materia queſtus ſui. Quapꝓpter de illa
ſtrata fugientes ſe ad aliā tranſferebāt. ꝑ quā corpus nequaq̄ꝫ duci pu
tabant. Dum ergo fugerent. corpori eiꝰ ex impulſo protinꝰ obuiauer̄t
et qꝛ deus multa bona p̄ſtat inuitis. ambo cōtra coꝝ voluntatē ꝯtinuo
ſunt curati. licet de hoc plurimū triſtarentur. ¶ Ambroſius autem de
ſcō martino ſic ait. Beatus martinꝰ ꝓphani erroris templa deſtruxit.
vexilla pietatis erexit. mortuos ſuſcitauit: ab obſeſſis corpibꝰ demōia
ſeua excluſit: ac variis laborantes languoribus ſalutis remedio ſuble
uauit. Qui ita perfectus inuentꝰ eſt. vt criſtū texiſſet in paupe: ⁊ veſte
quā egenus acceṗat mundi dn̄m induiſſet. O felix largitas qua diuini
tas operitur. O clamidis gl'oſa diuiſio. q̄ militem texit et regem: O in
eſtimabile donū. quod veſtire meruit diuinitatem. Digne huic dn̄e cō
feſſionis tue premia contuliſti. Digne ei arrianoꝝ ſubiacuit feritas.
Digne amore martirii pſecutoris tormenta nō timuit. Quid erit pro

oblatōne integri corporis recepturus: qui pro quātitate veſtis exigue
deum veſtire meruit. et videre. Sic ſperātibus contulit medicinam: vt
alios ſupplicatiōibus. alios viſu ſaluaret.

CLXII

De ſancto briccio

A

Briccius ſancti martini dyaconus. eiuſqȝ plurimū emulꝰ mlta
eidem ſācto cōuicia inferebat. Nā cum q̄dam pauper martinū
requirerȝ. dixit ei briccꝰ. Si illū delirū q̄ris. proſpice eminꝰ: ille eſt ei q̄
q̄ſi amens celum reſpicit. Cum igiť paup a martio q̄ petierat accepiſſȝ
vir ſcūs bricciuȝ ad ſe vocās dixit An ego tibi delirꝰ videor bricci Qō
cū ille pre verecundia ſe dixiſſe negaret. ait martinꝰ: Nōne aures mee
ad os tuum erāt. qn̄ h̄ eminꝰ loq̄baris. Amē dico tibi q: a dn̄o obtinui
vt mihi i ep̄atu ſuccedas. ſȝ ſcias mlta te in ep̄atu aduerſa paſſurū. Qō
briccꝰ audiēs irridebat dicens. nōne verū dixi iſtū delirū eſſe. Pꝰ mor
teȝ igitur ſcī martini briccius i ep̄m eſt electꝰ. Qui deinceps orōi vaca
bat. ⁊ licet adhuc ſupbus tn̄ corpe caſtꝰ erat. Anno āt ep̄atus ſui .xxx.
mulier q̄dam religioſe veſtita q̄ eius veſtimēta lauabat cōcepit ⁊ filium
peperit. Tunc oīs pplus cuȝ lapidibꝰ ad eius ianuā ꝯgregatꝰ eſt dicēs
Diu pietate ſcī martini luxuriā tuaȝ diſſimulauimꝰ. ſed iā neq̄q̄ pollu
tas manꝰ oſculari valemus. Jllo āt virilr hoc negāte ait. Adducite ad
me infātem. Quo allato. cuȝ .xxx. eſſet dierū dixit ad euȝ briccꝰ Adiuro
te p filiū dei vt dicas corā oībus ſi ego te genui. Et ille. nō tu inq̄t es
pater meꝰ. Populo āt vrgente vt q̄s eſſȝ eius pr̄ req̄reret. ille ait. Nō
eſt hoc meū. feci quod ad me ptinuit. Pplus autȝ hoc totū magicis arti
bus attribuebat dicens. Nequaq̄ nob falſo paſtoris nomie dn̄aberis.
Tūc ille pro ſui purgatōe prunas ardentes vſqȝ ad tumbā ſcī martini
cunctis videntibꝰ deportauit. Proiectiſqȝ prunis veſtis eius illeſa ap
paruit. Et ait. Sicut hoc meū veſtimētum a prunis mā ſit illeſum: ſic cor
pus meum a ꝯtactu mlēris eſt mundū. Pplo āt adhuc n̄ credente ſcūȝ
bricciuȝ cōtumelijs ⁊ iniurijs afficiūt: ⁊ a ſua digtate eiciūt: vt verbuȝ
qō ſanctꝰ martinus dixerat iplerctur. Tūc briccius flens papā adijt: ⁊
ſeptē annis ibidē pmanens q̄cq̄d in ſcūm martinum delīq̄rat penitendo
deleuit. Ppl's āt iuſtinianum pfecit. ⁊ romā ꝯ bricciuȝ miſit. vt ep̄atuȝ
ſibi cōtra bricciuȝ defenſarȝ. Quo cum tenderet. in ciuitate vercellenſi
vitā finiuit. ⁊ armenium loco eius ppl's oīs prefecit Septio igitur āno
briccius cū autoritate pape rediens ſexto ab vrbe miliario hoſpiciū ac
cepit. ⁊ armenius eadeȝ nocte ſpūm exalauit. Qō briccꝰ per reuelatōȝ
ꝯgnoſcens. ait ſuis vt ſurgerent. ⁊ ſecum ad tumulandum turonenſem
epiſcopū pperarent Cum ḡ briccius p vnā portā ciuitateȝ ingrederet̄
ille āt p aliaȝ mortuꝰ efferebatur. Quo ſepulto. ſcūs briccius ſedē ſuā
accepit ⁊. vii. poſtmoduȝ annis p̄ſidens ⁊ vitā laudabilē ducens. xlvii

¶ CCLXXIX.

anno epiſcopatus ſui in pace quieuit

¶ CLXIII

¶ De S. Elizabeth

Elizabeth interpretatur deus meus cognouit. vel dei mei ſeptia ¶ A
vl' dei mei ſaturitas. Dicitur ergo primo elizabeth deus me⁹ co
gnouit. q2 deus eā cognouit. i. ſuo bn̄placito approbauit. vel cognouit. i.
noticiā ſue cognitōis ſibi infudit. Scd'o d' elizabeth. i. dei mei ſeptima
Ipſa ei habuit ſeptiaȝ dei. i. q2 ſepteȝ operib⁹ miſericordie ſe exercuit. vel
q2 nunc eſt in ſeptia etate quieſcentiū. peruentura tandem in octauam re
ſurgentiū: vel propter ſeptem ſtatus in quibus fuit. Ipſa nāqȝ fuit i ſtatu
virgiali. ſcd'o i ſtatu ꝯiugali. t'cio in ſtatu viduali. q̄rto in ſtatu actiuo.
quito in ſtatu cōtemplatiuo. ſexto i ſtatu religioſo. et nunc ſeptimo eſt i
ſtatu glorioſo. Et iſti ſeptem ſtatus manifeſte cōtinentur i legenda ſua
vt poſſet dici de ea qđ dicitur in daniele de nabuchodoſor. ſeptem tpa
mutabūtur ſup eā. Tercio dicitur dei mei ſaturitas. de⁹ ei eam mō ſa
tiauit: ꝛ repleuit ſplendore veritatis. dulcedie ſuauitatis. ꝛ vigore eter
nitatis. Vn̄ aug. in libro de ciuitate dei. agens de ciuitate celeſti dicit:
In eternitate dei viget. in veritate dei lucet. in bonitate dei gaudet.

Elizabeth illuſtris vngarie regis filia: genere nobilis. ſed fide
ac religione nobilior. ſtirpem tam nobilē nobilitauit exemplis
illuſtrauit miraculis et decorauit gr̄a ſanctitatis. Quā autor
nature ſup̄ naturā quodāmō extulit. dum puella regalibus nutrita de
licis. omnia puerilia aut omnino ꝯtemneret. aut eadem in dei obſequi
um manciparet. vt liquido clareat tenera eius infantia quanta ſimplici
tate viguit. quāta dulci deuotione incepit. Extunc ſiquidem cepit bo
nis aſſueſcere ſtudiis. ludos ſpernere vanitatis. ſucceſſus proſperos fu
gere mūdi. proficere ſemp in reuerentia dei. Cuȝ eni adhuc eſſet quin
quennis in eccl'a orandi gr̄a tam ſedula pmanebat. vt eā eius ſodales
vel ancille auellere vix valerent. Quam cū ancille vel coetanee eius ob
ſuarēt: aliquaȝ de illis cauſa ludi verſus cappellam inſequi videbatur
vt ex hoc intrādi eccleſiā oportunitatem captaret. Quā ingrediens ge
nua flectebat. aut pauimento totaliter incumbebat. Et licȝ litterarum
peritiā nō haberet. tn̄ corā ſe i eccl'iis ſepe pſalteriū expādebat. vt quo
dammō ſe legere fingeret. ne velut occupatā quis impediret. Sic q̄qȝ
cum puellis ad terrā pſtratam ludi ſpecie menſurabat: vt ſub tali occa
ſione deo reuerentiā exhiberet. In ludo etiā anulor̄ et aliis ludis ſpem
totā in deum ponebat. Et ex his q̄ puella paruula lucrabatur: vel aliaſ
peculiarit' poſſidebat. puellis pauperc'lis decimas exhibebat. inducēs
eas vt ſepe orōnem dominicā dicerent: et crebro virginem ſalutarent.
¶ Creſcens vero p etatem tpis: creſcebat ampli⁹ p affectū deuotōnis.

Nam beatã virginem dei genitricẽ in ſui patronã et aduocatã: ⁊ btm
iohãnez euãgeliſtã in ſue caſtitatis cuſtodẽ elegit. Cũ ei ſingule cedule
ſinguloꝝ apl'oꝝ noibus inſcripte altari imponerentur. ⁊ q̃libet aliarũ
puellaꝝ caſu ſibi cedulã cõtingentẽ acciperet: iſta oꝛõe fuſa trib⁹ vicibuſ
cedulã vbi nom̃ ſci petri erat iſcriptũ vt deſiderabat accepit. Ad quẽ
tanto deuotõis ferebatur affectu. vt nihil i eius noie petentib⁹ dñega
rz. Ne vero mũdi ſucceſſus ſibi nimiũ blãdiretur. quotidie i reb⁹ pſpe;
ris ſibi aliq̃d detrahebat. cum eni in aliq̃ ludo ſibi proſpe ſuccederz. re
liquũ intermittens dicebat. Nolo pcedere. ſz ppter deũ reliquũ inter\
mitto. ¶ B Ad choꝛeas quoqz cũ puell' ceteris aduocata cũ vnuz cir
cuitum pegiſſet dicebat. Sufficiat nob̃ vn⁹ circuit⁹. iã ppter deũ alios
dimittam⁹. et ſic p talẽ modũ puellas a vanitatib⁹ tpabat. Veſtimẽtoꝝ
laſciuos vſus ſp abhoꝛruit. et omnez i his honeſtatez dilexit. Certum
quoqz ſibi numerꝝ oꝛõum indixerat. q̃m ſi qñ aliqua occupatõne pũen
ta nõ potuiſſet pficere. ⁊ ab ãcill' lectũ ingredi cogeretur. cũ celeſti ſpõ
ſo vigilias vigilãter ſoluebat. Dies quoqz ſolenneſ puella nobilis tãta
deuotõe colebat. vt etiã manicas ſibi cõſui nulla rõne pateretur. anq̃
miſſaꝝ ſolennia cõplerentur. Cirothecar etiã vſus an̄ meridiem i die
bus dñicis ſibi iterdixit. volens in hoc ⁊ ſacre deferre ſolennitati. ⁊ ſue
ſatiſfacere deuotõi: Propter quod ſolita erat ad hec et ſilia ſe p votũ
aſtringere. ne quis eam poſſet aliq̃bus ſuaſiõibus a ſuo propoſito reuo
care. Officiũ eccleſiaſticũ audiebat cum tanta reuerentia. vt cum ſacra
legerentur euãgelia. vel ſacra hoſtia cõficeretur. manicas ſi forte con
ſute eſſent ſolueret. monilia deponeret. ⁊ cetera capitis oꝛnamẽta i imo
locaret. ¶ C At vbi gradum virgialem prudenter rexit: ⁊ innocenter per
currit. cõiugalez gdũ intrare ꝯpellitur. vtpote q̃ ad hoc paterno impe
rio vrgebatur. fructũ pceptura triceſimũ q̃ fidem trinitatis ſuauit cũ
decalogo pceptoꝝ. Conſenſit igit: licet inuita in copulã cõiugalem nõ
vt libidini cõſentiret. ſz ne patris preceptũ cõtemnerz: ⁊ vt filioſ educã
dos ad dei ſuiciũ pcrearz. Quãuis eni fuerit legi thoꝛi cõiugal' abſtri
cta. nulli tñ culpãde delectatõi fuit ſubiecta. Qd tñ maifeſte cõſtat: qm
in manib⁹ magiſtri cõradi votũ emiſit. q ſi viro ſuo eam ſupuiuere cõ
tingeret. cõtinentiã ppetuã obſuaret. ¶ C Fuit igitur languio tu
ringie ſociata coniugio: put regal' exhibebat magnificentia: ⁊ diſpoſi
tõ oꝛdiauit diuia: vt ſcz ibidem multos ad dei amorẽ adducerz. ⁊ incul
tos hoies edocerz. Licz aũt mutauerit ſtatum. nõ tñ mutauit mẽtis af
fectum. Quante aũt fuerit deuotionis ⁊ humiliatõis ad deuz: quante
auſteritatis et abſtinentie ad ſeipſaz: quãte largitatis ⁊ miſericoꝛdie ad
paupes. Ex his q̃ ſubiecta ſunt apti⁹ declarat̃. Nã in oꝛõe tãti extitit
feruoꝛis: vt etiã ancillas ad eccl'az gdu concito preueniret: vt quaſi qui
buſdam clandeſtinis oꝛationibus aliquam dei gratiam impetraret.

CCCLXXX

In nocte ad orõnem ſepe ſurgebat. rogante eam marito vt ſibi pceret
et qeti alicui corpus dõaret. Ordiauit ãt cum q̃dam domicella ſibi inť
ceteras mag̃ familiari. vt ſi forte ſõno depreſſa nõ ſurgeret. eam pede
tangens excitaret. Quadã vero vice pedem dñe tangere voluit. ⁊ caſu
in pede mariti impegit. Qui ſubito excitatus rem vt erat didicit: ⁊ pa
tienť ſufferens prudenter diſſimulauit. Et vt orõum ſuaꝝ deo pingue
redderet ſacrificiũ. ſepe ipm irrigabat abundãtia lacrimaꝝ. q̃s q̃dem
lacrimas fundebat iocunde: ⁊ ſine aliqua indecenti vultus ꝑmutatõne
ita vt ſꝑ cuȝ dolore fleret: ⁊ de dolore gauderet: ⁊ hoc q̃dã vultꝰ leticia
venuſtaret. tante ſe hũilitati ſubiecit: vt propť dei amorem vilia ⁊ ab-
iecta nõ ſperneret. ⁊ hec cum deuotõne nimia exerceret. Nã infirmum
q̃ndã vultu deformem. capitis fetore horribileȝ i ſinu ꝓprio reclinauit
⁊ horridũ crinem tondens. eius caput ancill' ridentibꝰ lauit. In rogatõ
nibꝰ ſꝑ pceſſiõem nudis pedibus iduta laneis ſeq̃batur. Et in p̄dicatio
num ſtatõibus inť paupercl'as tanq̃ pauper ⁊ humil' rſidebat. In puri
ficatõe poſt partũ neq̃q̃ ſe vt cetere gẽmis ornabat. vl' veſtibꝰ de aura
tis tegebat. ſȝ exemplo intemerate puerpe filium ꝓprius geſtãs i vlnis
ipm ad altare cũ agno ⁊ cãdela humil'r offerebat: vt ex his ⁊ ſeculi põ
pam ꝯtemnendã oñderet. ⁊ ſe illibate puerpe ꝯformaret: Deiñ domuȝ
rediens: veſtimẽta ipſa cum q̃bus ad eccl'aȝ pceſſerat alicui pauperi mu
lieri tribuebat. ¶ Accidit q̃ȝ ad ſue humilitatis p̄conium: q̃ ipſa liber
tate p̄cellens ⁊ dignitate ſblimis: cꝰdam viri ſcȝ mgr̃i cõradi pauperiſ
⁊ mendici: ſȝ tñ ſcientia ⁊ religiõe precipui ſaluo iure mr̃imonii ⁊ ꝯſen
tiente marito. obedientie adeo ſe ſubiecit: vt q̇cq̇d ille preciperȝ: ipſa cũ
reuerentia et multo gaudio adimpleret: vt ex hoc ⁊ obedientie pciperȝ
meritũ. et dñi ſaluatoris q̇ factꝰ eſt obediens vſq̃ȝ ad morteȝ imitareť
exemplũ. ¶ Quadã ãt vice ad q̃ndã predicatõȝ ab ipſo vocata. ſupueni
ente marchioniſſa miſſenenſe ipedita nõ venit. Qð ille egreferens tãtã
eiꝰ inobedientiã rlaxare noluit: donec vſq̃ȝ ad camiſiã expoliatã cũ qui
buſdã ancillis ſuis q̇ culpabiles fuerãt. fortiter verberari fecit ¶ B

Sibi q̃ȝ tantã abſtinentiã ⁊ rigorem iponebat: vt corpus ſuũ. vigiliis
diſciplinis ⁊ ieiuniis maceraret. Nã ſepe a viri thoro abſtinens noctes
ducebat iſomnes: vt orõibus poſſet inſiſtere: ⁊ in abſcondito patrem
celeſtem orare. Cunq̃ȝ ſomni interpellaret neceſſitas. ſuꝑ ſtrata tapetia
dormiebat: Sed cum maritus abeſſet: cum ſpõſo celeſti in orõibus per
noctabat: Sepe etiã per manus ancillaꝝ faciebat ſe in cubiculo fortiť
verberari: vt ſaluatori flagellato vicem rependeret. ⁊ carnem ab omni
laſciuia coerceret ¶ Tantã ãt in cibo ⁊ potu temperantiam exhibebat
vt in menſa mariti inter diuerſa ferculoꝝ genera interduȝ pane ſimpli
ci eſſet contenta. Magiſter eni conradus ſibi interdixit: ne de cibis ma
riti quicquaȝ contingeret. de quibus ſanam conſcientiam nõ haberet.

Quod ipa tanta diligentia obſuauit. vt aliis diuerſis deliciis abundā
tib⁹ ipſa cū ancill' ſuis cib groſſiorib⁹ vteretur. Sepe tñ ad menſā ſede
bat. ⁊ cibos manib⁹ cōtrectabat ⁊ diuidebat: vt ex hoc comedere vide-
retur. ne ſupſtitōis notā incurreret. ſed vrbanitate tali cunctos cōuiui
as letificaret. ¶ Quadā vice cum lōgi itineris fuiſſet laboris depſſa.
et marito ⁊ ſibi fuiſſent cibi diuerſi oblati qui nō credebātur de iuſtis
laborib⁹ acqſiti oīno abſtinuit. ⁊ nigꝝ panem et durꝝ ī aqua calida ma
defactū cum ſuis ancill' patient comedit. Ob hoc quoſdā reddit⁹ iuſtos
vir ſu⁹ ſibi aſſignauerat: de qbus cū qbuſdaꝫ ancillis ſuis q ſibi ad hec
oīa cōſentiebant viuebat. Sepe āt cibos curie reſpuit. ⁊ aliquoꝝ bono
rū viroꝝ cibaria reqſiuit. Hec aūt oīa vir ſuus cū patientia ſupporta
bat. aſſerens ꝙ hec ⁊ ipſe libenter faceret. ſi turbatiōem ſue familie nō
timeret. ¶ Statū qqꝫ pauptatis in ſūma gl'a conſtituta ſumope affe
ctabat: vt et criſto pauperi vicē rependeret. et mund⁹ in ea nil ꝓprium
haberet. Quapropt interdum cū ſola eſſet cum ancillis. veſtimentis vi
libus induens ſe. ⁊ deſpecto velo caput ſuū operiēs dicebat. Taliter i
cedam cum ad ſtatum venero pauptatis. Licet aūt ſibi abſtinentie fre
num impoſuerit, tanta tñ liberalitate ſe ad paupes effundebat: vt nllꝫ
aliqua premi inedia pateretur. ſed oībus adeo largiſſime ſubueniebat.
vt omnes eā mrēm paupeꝝ acclamarent: Sex eni miſicordie operibus
tota vigilātia inſudabat: vt regnū perpetuū ꝑpetuo regnatura paret.
et paternā bñdictōneꝫ cū benedictis ad dexterā poſſideret. Ipſa nāqꝫ
nudos veſtiebat. Siqdem veſtimenta impendebat. paupibus nudis pe
regrinoꝝ ⁊ paupeꝝ. corporib⁹ ſepeliēdis: ⁊ pueris baptizandiſ. Quos
quidem pueros ſepe de fonte ſacro leuabat. et ꝓprijs manib⁹ coꝝ veſti
menta ſuebat. vt cōpaternitate cōtracta eis liberi⁹ ſubueniret. ¶ E
Accidit āt vt cuidā paupercule quoddā ſatis bonū tribueret veſtimētū
Illa aūt videns donū tam magnificū: tā ingenti gaudio eſt pfuſa: vt
ad terrā cadens mortua crederet. Qd beata elizabeth videns. doluit ſe
ſibi tāta dediſſe, timēs ne ſibi fieret cā mortis. ſed tñ p ea orauit. ⁊ ipa
ſanata ſurrexit. Sepe āt ipa cū ancill' ſuis lanā ꝓprijs māib⁹ filabat et
iñ veſtimēta fieri faciebat, vt ex hoc bonoruꝫ laboꝝ glo'ſuꝫ reciperet fru
ctū ⁊ exēplū fere humilitatis pberet: ⁊ de ꝓprii corpis laborib⁹ elemo
ſinā daret deo ¶ Ipa eſurientes paſcebat. paupib⁹ eni alimēta pbebat
adeo vt lantgūio viro ſuo pfecto ad curiā friderici impatoris: q tunc
erat cremone. ipa oēꝫ annonā de ſuis gngiis collegit. ⁊ ꝯgregatis vn
decūqꝫ pauperib⁹. quotidie eiſ neceſſaria miſtrabat. eo ꝙ tūc cariſtia
et fames valida iminebat Sepe āt cū pecunia ei deficeret. ornamenta
vēdebat. vt paupib⁹ ſubueniret. Multa etiā ſibi et ſuis ancill' ꝯſueuit
ſubtrahere. ⁊ paupib⁹ reſuare ¶ Ipa ſitientes potabat. qdā aūt vice
ceruiſiam pauperib⁹ diſtribuens cum vnicuiqꝫ ſufficienter dediſſet.

inuentū eſt q̄ vas nll'm habuit diminutōem: ſed eandem quā p̄us men
ſuram ſeruauit. ¶ Ipſa hoſpicio peregrinos et pauperes ſuſcipiebat
Domuꝫ ei maximam ſub altiſſimo caſtro ſuo ꝯſtruxit. in qua infirmoꝝ
magnā multitudīeꝫ refouebat. q̄s diebus ſingul' nō obſtāte difficultate
aſcenſus l' deſcenſus viſitans. et eis oīa neceſſaria miſtrabat: ⁊ verb inſ
citatoꝛiis ad paciētiā inducebat. Et licet omneꝫ corruptōem aeris ſp
ēgre poꝛtauerit. infirmoꝝ tñ̄ coꝛruptōes propter dei amoꝛem: etiā tpe
eſtiuo nō abhoꝛruit. ſed remedia adhibuit. velo proprii capitis terſit. ⁊
manibus ꝓpriis cōtrectauit. licet ancille talia ḡuiter tolerarent. In ea
dem quoqꝫ domo puerulos paupeꝝ femīaꝝ nutriri cum ſūma diligen
tia faciebat. q̄bus ſe tam dulcem ⁊ humileꝫ exhibebat. vt eam omnes
matrem vocarent: et intrantem domum cuncti tanquam matrem filii
ſequerentur. et ante eam cateruatim cū ſummo ſtudio collocarentur.

¶ Ipſa vero et olliculas ⁊ anulos vitreos et q̄daꝫ alia vitrea emi fece
rat: vt pueri ludos pueriles in talibus exercerent. Que dum in pal
lio propo eq̄tans in caſtꝝ deferret. de rupe altiſſima ſup lapideſ ceccide
runt. ſed nulla in eis leſio eſt inuenta. ¶ Ipſa infirmos viſitabat. Mi
ſeroꝝ enī cōpaſſio adeo animū eius vendicabat. q̄ eoꝝ hoſpicia diligē
ter ꝑquirens eos ſolicite viſitabat. eoꝝ camerulas familiariſ ⁊ deuote
ſubintranſ. nec difficultate vie perterrita. nec longitudīe laceſſita. quib⁹
ſubueniebat in neceſſariis. ⁊ verba exhibebat cōſolatōis. Propť quod
ex quintuplici conſideratōe remuneratōem accepit. ſcꝫ ex dignatōe vi
ſitatōnis. ex laboꝛe itineris: ex affectu cōpaſſionis. ex affatu ꝯſolatōis
et ex largitōe muneris. ¶ Ipſa ſepulturas paupeꝝ freq̄ntabat. mente
nanqꝫ deuota paupeꝝ currebat ad funera. ⁊ veſtes quas ꝓpriis mani
bus fecerat. eoꝝ coꝛpoꝛib⁹ coaptabat. adeo vt ſemel velum ſuū lineuꝫ
magnum in partes cōcideret: ⁊ cuiuſdā pauperis coꝛpus inuolueret.
Eoꝝ etiā funera ꝓpriis manibus cōtrectabat. ⁊ in ipſoꝝ obſequiis de
uota manebat. Inter hec laudāda eſt deuotio viri ſui. q̄ licet negociis
eſſet multis implicit⁹. in dei tñ̄ obſequio erat deuotus. Et q2 ipſe talib⁹
perſonal'r intendere nō valebat. vxoꝛi ſue poteſtatem cōceſſerat agendi
omnia q̄ dei honoꝛem reſpicerent. ⁊ anime ſue ſalutem afferrent.

¶ Cupiens vero beata elizabeth: vt vir ſuus in fidei defenſiōeꝫ
potentie ſue arma cōuerteret. ipm ſalubri exhoꝛtatōne induxit: vt ad
terram ſanctā pergeret viſitādaꝫ. Ubi dū eſſet ipſe lantgrauis p̄nceps
fidelis deuotus et inclit⁹ fide inteḡ ⁊ deuotōe ſincera deo reddidit ſpi
ritum ſuoꝛum operum fructum recipiens gloꝛioſum. Et ſic ipſa vidua
lem ſtatum cum deuotōne amplectitur. ne vidualis continentie p̄emio
fraudaretur. ſed fructum ſexageſimū perciperet: vtpote que d̄calogū
preceptoꝛum cum ſex operibus miſericoꝛdie obſeruaret. ¶ Uerum
cum moꝛs viri ſui per totam fuiſſet turingiam diuulgata; ipſa tanquaꝫ

diſſipatrix ⁊ ꝓdiga a q̃buſdã vaſallis viri ſui turpiť ⁊ totaľr eſt eiecta. vt ex hoc eius patientia clareſceret. et paupertatis diu cõceptum deſiderium obtineret. Adueniente igitur nocte ĩ domo cuiuſdaȝ tabernarii in loco vbi porci iacuerãt ſe recepit. d̃o gr̃as multas agens. Hora vero matutiali ad domũ frm̃ mioꝝ pergens: rogauit vt pro ſua tribulatõe deo gr̃as agerent. ⁊ te deũ laudam⁹ cãtarent. Sequẽti die domũ cuiuſdã ſui emuli cum ſuis puulis iuſſa eſt ingredi arto ſibi loco ibidem admodum aſſignato. Que dum ab hoſpite ⁊ hoſpita plurimũ grauaretur parietibus valefecit dicens. Libenter hoibus valefacerẽ. ſi beneficos iuenirẽ. Cõpulſa igitur ad locũ priorem rediit. ⁊ puulos ſuos ad loca diuerſa alẽdos trãſmiſit. Dũ vero p̃ q̃dam viã ſtrictã luto ꝓfundo plenaȝ ſup̃ q̃ſdam lapides ibidem poſitos pergeret. ⁊ vetula q̃dam cui iam multa bñficia cõtulerat. ſup̃ eoſdem lapides trãſiens eidem cedere recuſaret. ipſa ĩ lutuȝ ꝓfundũ cecidit. ⁊ ſurgẽs veſtimẽta ſua gaudẽs ⁊ ridẽs abſterſit. ¶ Huius h̃ ãt abbatiſſa ei⁹ matertera ipſi⁹ paupertati nimiũ cõpatiẽs ad ep̃m babẽbergenſem ipſi⁹ auũculũ eam duxit. Qui eã hõeſte ſuſcipiens caute retinuit. intendens ipſam ſecundis nuptiis copulare. Quod cuȝ ancille que ſecũ cõtinentiã vouerant didiciſſent. ⁊ ex hoc ſe multis lacrimis affligerent. beate elizabeth cum gemitu hoc retuliſſent. Que eas cõfortans ait. Cõfido in dño ꝓ cui⁹ amore cõtinentiã voui ppetuã. q̃ meũ ꝓpoſitum firmũ cuſtodiet: ⁊ oẽm violentiã cõteret. ⁊ cõſilium humanũ diſſoluet: Et ſi forte auunculus meus voluerit me alicui copulare aĩo diſſentiam. ⁊ verb̃ pariter cõtradicam. Et ſi nullũ aliud michi euadendi ſupeſſȝ remediũ naſũ mihi ꝓpriũ detrũcarẽ: vt me ſic deformẽ q̃libet abhorreret. ¶ Cum igitur de mãdato ipſi⁹ ep̃i ad quoddã caſtꝝ inuita fuiſſet deducta. moratura ibidem donec traderetur in cõiugium. ⁊ ipſa ſuam caſtitatem dño cuȝ lacrimis cõmendaſſȝ. ecce dño diſponẽte oſſa viri ſui de vltramarinis ptib⁹ deferũtur. Iuſſa eſt igiť ab ep̃o reduci: vt oſſib⁹ viri ſui deuota occurreret. Ipſa g̃ oſſa ab ep̃o cum honorabili pceſſiõe et ab ipſa cũ multa deuotõe ⁊ lacrimaꝝ effuſiõe ſuſcepta ſunt. Que cõuerſa ad dñm dixit. Gr̃as ago tibi dñe: q2 in ſuſceptõe oſſium viri mei dilecti tui me miſerã cõſolari dignat⁹ es. Tu ſcis dñe q2 lȝ ipſȝ te amãtem multum amauerim. tñ ob tui amorem eius pñtia carui. ⁊ in ſancte terre tue ſubſidiũ deſtinaui. Et q̃uis delectabile mihi eſſet adhuc cum eo viuere tali cõditõe: vt cuȝ ipo per totũ mundũ paupcula mendicareȝ tñ te teſte cõtra tuã voluntatẽ vno crine ipm nõ redimerẽ. nec ad vitaȝ mortalem iteꝝ reuocarẽ. ipſȝ ãt ⁊ me tua gr̃e recõmendo. ¶ Sed Verum ne fructũ centeſimũ pderet: q̃ pfectõeȝ euangelicã ſuantib⁹ datur. q̃ de ſiniſtra miſerie ad dexterã gl̃e transferuntur. religioſum habitum induit veſtes. ſ. griſeas humiles ⁊ abiectas. cõtinentiã p⁹ mortẽ viri ppetuam ſuans obedientiã pfectã cuſtodiens: ⁊ voluntariã paupertatẽ amplectẽs

Mendicādo q̃ȝ ire hoſtiatim voluit. ſed magiſter cōradus nō permiſit
Fuit āt eius habitus tā deſpect⁹ vt deferret palliū griſeum pāno coloris
alteri⁹ ꝓlōgatum. manicas etiā tunice ruptas alteri⁹ coloris pāno hūit
emendatas. ¶ Pater vero ſu⁹ rex vngarie audiens filiā ſuā ad tantam
deueniſſe inopiā. comitē q̄ndā ad eā miſit: vt ipſā ad paterna limina re
ducere ꝓcuraret. Qui videns eam tali habitu ornatā. cernenſqȝ ſedentē
humil'r et filantē pre ꝯfuſiōe et admiratōe exclamans dixit. Nunq̄ fi
lia reg̃ tam vili habitu induta appuit. nec lanā aliq̄n filare viſa fuit. Cū
vero ꝑ ſua reductōe vehemēter inſtitiſſet nullatenuſ acqeuit. cū paupib⁹
malens in paupertate degere. q̄ diuitiis multis cū diuitib⁹ abūdare: Ut
vero eius anim⁹ ī deum totus trāſiret. ⁊ itenta eius deuotō nll'm impe
dimētum hēet. rogauit dn̄m vt oīm tpalium ꝯtemptū ſibi infunderȝ. ⁊ fi
lioꝝ dilectōȝ a ſuo corde euelleret: et ꝯ oēs cōtumelias cōtemptū ⁊ ꝯſtā
tiam largiretur. Fuſa vero orōe audiuit dn̄m ſibi dicentem. Exaudita
eſt orō tua. Que dixit ancillis exaudiuit dn̄s vocē meā. qꝛ ⁊ oīa tpalia
vt ſtercora reputo. et de filiis meis nō plus q̄ de aliis ꝓxis curo. ⁊ mei
cōtemptū ⁊ oppꝓbria paruipendo: nihilqȝ aliud iā diligere videor: niſi
deū. magiſter q̃ȝ cōradus ſepe ſibi moleſta ⁊ cōtraria īponebat. ⁊ quoſ
amplius diligere videbatur ab eius cōſortō ſeparabat adeo vt duas fi
deles ancillas et ꝑdilectas q̄ a iuuentute ſua ſecum fuerant enutrite ab
ea remouerit. multis effuſis lacrimis hinc ⁊ ind̄. Hec aūt faciebat vir
ſc̄ūs vt eius voluntatem frangeret. ⁊ vt ipſa ſuuȝ affectū ad deū total'r
erigeret: ⁊ ne aliqua de ancillis ꝑſtinam gl'am ad eius memoriā reuoca
ret. In his aūt oībus inueniebatur ⁊ velox ad obedientiā et cōſtans ad
patientiā: vt ꝑ patientiam aīaȝ ſuā poſſiderȝ. ⁊ per obedientiā victoria
decoraretur. Dicebat quoqȝ Si propt̄ deum tm̄ timeo hoīem mortalē
q̄ntum timere debeo iudicem celeſteȝ. Ideo auteȝ magiſtro cōrado pau
peri et mendico et nō alicui diuiti ep̄o obedientiā facere volui: vt oēm
occaſiōȝ tpal' cōſolatōis a me penit⁹ abdicareȝ. ¶ Quadā vice dū clau
ſtꝝ q̄rundā ſāctimonialiuȝ ab eis obnixe rogata intraſſet. nō habita li
centia a ſuo magiſtro. fecit eā tam g̃uit̄ verberari: vt p⁹ tres ebdoma
das in ea veſtigia verbeꝝ apperent Dicebat āt ſuis ancillis ſe et illaſ
cōſolans: Sicut g̃men fluuio inundāte depꝛimitur. ⁊ decreſcente erigit̄
ſic nos aliq̄ afflictōe adueniente debem⁹ per humilitatem ſubmitti. ceſ
ſante vero ad deum per ſpūalem leticiā eleuari. ¶ Tanta ſe humilitate
depꝛimebat: vt nullaten⁹ pateretur: q̄ ancille eā dn̄am appellarent ſȝ ſin
g'lari tm̄ ad eā numero loq̄rent̄. eo mō. ſ. quo iferiorib⁹ loq̄ ſolem⁹. ſcu
tellas inſup aliaqȝ coq̄ne vtenſilia lauabat: ⁊ ne ab ancillis ꝓhiberet̄.
eas tunc ad loca alia tranſmittebat: Dicebat etiam. Si vitam aliam
magis deſpectā inueniſſem. ipam potius elegiſſem. ¶ D Ceterum
vt cum maria optimam ꝑtem poſſideret ſedule ꝯtemplatōm vacabat.

In qua q̇dem ꝯtemplatõe ſpecialem grãm habuit lacrimas fũdere ce
leſtes viſiões crebro videre. ⁊ ad amorem dei alios inflãmare. Quãdo
quid̄ mag̃ iocunda videbatur. tunc iocunde deuotõis lacrimas emitte
bat: ita vt lacrime de vultu eiꝰ iocundo tanq̃ d̄ fonte ſereniſſimo efflu
ere viderẽtur: vt ſimul flens videretur ⁊ gaudens. nũq̃ i deformitatẽ
vel rugas vl̃tum ex fletu cõuertens. Dicebat ei de his q̇ vultũ in fletu
deformãt: videntur q̃i dñm deterrere. Dent ei dño quod hñt cũ iocũdi
tate ⁊ hylaritate. Viſiões celeſtes in ip̃a ſui orõe ⁊ ꝯtemplatõe ſepe vi
debat. Quadã vero die ſacro q̃dragesimali tp̃e i eccl'a exñs. ſic ad alta
re ocul' defixis intenta mãebat. ac ſi ibidem dei pñtiã miraretur. vbi p
magnũ ſpaciũ ꝯſolata diuia eſt reuelatõe refecta. Deinde domũ reuer
ſa dũ ſe p̄ debilitate i ancille gremiũ appodiaſſet. ⁊ illa per feneſtrã ocu
los ad celum defixos attolleret. tãta hilaritate vl'tꝰ eiꝰ pfunditur. vt eĩ
riſus mirabil' ſeq̃retur. Que cum diu tã iocunda viſiõe letificata fuiſſ;
ſbito i lacrimas ẽ ꝯuerſa. Rurſꝰ oculos apiens. p̄ſtina iocũditate pfrui
tur. ocl'oſq; claudens p̄ſtinis lacrimis irrigatur. Et ſic vſq; ad cõpleto
riũ talibꝰ eſt diuinis cõſolatõibꝰ imorata. Cum vero diu tacens nullũ
verbũ emiſiſſet penitꝰ. tandẽ prũpens locuta eſt dicens. Ita dñe tu vis
eẽ mecũ et ego tecũ. ⁊ nunq̃ volo a te ſepari. Poſtmodũ cum ab ancill'
rogaretur: vt ad dei honorẽ ⁊ ip̃arꝫ edificatõẽ q̇d viderit indicaret. illa
ip̃arꝫ iportunitate deuicta ait. Vidi celũ apẽtũ ⁊ ihm ſe ad me benigniſ
ſime iclinantẽ. vl'tũq; ad me ſinceriſſimũ oñdentẽ. Ego vero de ſua viſi
one ieffabili iocunditate perfuſa. de ſuo receſſu rmanebã mlto merore
deiecta. Qui mei miſertus. iterꝫ me ſui vl'tꝰ oſtenſiõe letificãs ait. Si tu
vis eſſe mecũ: ⁊ ego ero tecũ. Cui ego reſpõdi. put me loq̄ntẽ audiſtis
Cumq; rogaretur vt etiã viſiõẽ q̃m iux̃ altare vidit expõeret. illa rñdit
Que ibi vidi. nõ expedit enarrare Ibi tñ in gaudio multo fui. ⁊ dei mi
randa cõſpexi. ¶ Sepe q̃ꝫ dum in orõe cõſiſteret. facies eiꝰ mire ſplen
debat. ⁊ ex eiꝰ ocul' inſtar ſolis radii prodibant. ¶ Sepe autem eiꝰ orõ
tanti feruoris innuebatur: vt etiã alios inflamaret. Iuuenem q̃ꝫ q̄ndã
ſeculariẽ indutum ad ſe vocans ait. Videris nimis diſſolute viuere cũ
deberes creatori tuo ſuire. Velles ne q̃ pro te deũ orarẽ. Et ille. Volo
dña: ⁊ id vehementẽ expoſco. Cum igitur orõi ſe dediſſet. et iuuenẽ ſiſẽ
pro ſe orõm incumbere monuiſſet. iuuenis alta voce clamauit dicens.
Ceſſate domina ab orõe. iam ceſſate. Sꝫ cum illa iam attentiꝰ oraret iu
uenis altius clamans dixit. Ceſſate domĩa: quia totus deficio et cõ
buror. Ipſe enĩ tanto calore fuerat ſucceńſus. vt totꝰ ſudans ⁊ fumans
corpꝰ ⁊ brachia velut amẽs. iactarꝫ adeo: vt pleriq; accurrentes ⁊ ip̃ꝫ
tenenteſ. veſtes eiꝰ pre nimio ſudore madidaſ iuenirent. ⁊ eſtum eiꝰ ma
nibꝰ ferre nõ poſſent. ipſo clamante ⁊ dicente. Totꝰ ardeo ⁊ conſumor
Ut vero beata elizabeth orationẽ compleuit. iuuenis eſtuare ceſſauit

Qui rediens ad ſeipſum. et diuina gratia illuſtratus ordinez fratruz mi
noꝝ ingreſſus eſt. Illa aūt inflamatio ſic oſtenſa. feruorez orationū ſua
rū igneū demōſtrabat. qui tam validus extitit ꝙ etiam frigidū inflama
uit. Sed ille carnalib⁹ aſſuetus et ſpūalibus non dū ydoneus talia cape
nō valebat ¶ Ad ſummū vero cumulū pfectionis ppter marie ꝯtē
plationis ocium nō deſeruit marthe officium laborioſū. ſicut ſup in ſex
opibus mīe eſt oſtenſum. Nichilomin⁹ tamē poſtꝙ religioſum habituz
induit. ſedule pietatis opibus deſeruiuit. Nam cū pro dote ſua duo mi
lia marchaꝝ recepiſſet. ptem in paupes diſtribuit. et de reliquo in mar
burg magnū hoſpitale cōſtruxit Propter qd omēſ eā reputabāt diſſipa
tricē et prodigā. ⁊ cuncti appellabāt eam inſanā. Et qꝛ omēs iurias ino
uerat gaudēter accipe. imppcrabāt ei ꝙ nimis cito memoriaz viri ſui a
corde abieccrat q̄ taliter exultabat. Poſtꝙ āt hoſpitale ꝯſtruxerat. fui
cis pauperum ſe tanquaz ācillam humilem mancipauit. Nam pauperi
bus ſolicita miniſtrabat. vt eos etiam balnearet. et in lectis collocās op
iret. adeo vt ancillis gratulabūda diceret. Quam bene nobiſcum agit.
quia dñm ſic balneamus et tegimus. In ipſo autē pauperum obſequio
ſic humiliter ſe habuit. ꝙ puerulū qndaz monoculū et ſcabie pfuſū vna
nocte ſex vicib⁹ propriis brachiis ad locū neceſſitatis detulit. et pānos
ipſius fedatos libenter lauit. Quādaz etiam mulierē horribiliter lepro
ſā ſepe abluens in lectulo collocauit. vlcera tergens et ligans. medicamē
ta adhibens. vngueſqꝫ pcidens eius etiam pedibus proſtrata corrigiaſ
calciamentoꝝ ſoluens Ipſos autez infirmos ad cōfeſſionem et commu
nicatōem inducens. vetulam quādaz penitus renuentez verbere caſtiga
tā induxit. Cum vero a pauperum vacabat officio. filabat lanam de q̄
dam monaſterio ſibi miſſam. et precium quod inde accipiebat paupe
rib⁹ diuidebat ¶ Cū autez poſt multaz pauptatem qngentas marchas
pro dote ſua receptas paupibus diuideret. ⁊ oībus ordinate locatis ipa
ſuccincta trāſiens miſtraret. poſita eſt lex vt ſi quis in alioꝝ pauperum
piudicium locum mutaret. vt iteꝝ acciperet. capilloꝝ ſuoꝝ detruncatōnē
aliquam ſuſtineret. Et ecce quedā puella nomine radegundis que mira
capilloꝝ pulcritudine pollebat inde trāſitura aduenit. nō ad elemoſinā
ſed vt quandā ſororez ſuam īfirmaz viſitaret Que cū tanꝙ legis pvari
catrix ad beatam elizabeth adducta fuiſſet. eius capillos protinus ꝺtrū
cari mandauit. ipa flente et plurimum reluctante Cum vero quidam de
aſtantibus eam innocentem aſſererent. illa ait. Saltez decetero nō pote
terit cum tanta capilloꝝ ambitione ad choreas accedere. nec cū illis va
nitates aliqs exercere. Interrogata vero puella a beata elizabeth vtruz
aliqn ſalubris vite propoſitū ꝯcepiſſet. rñdit ꝙ iā diu habitū religionis
aſſumpſiſſet. niſi tanta fuiſſet in ea dilectio in capillis Et illa Carius eſt
michi ꝙ capillos pdideris. ꝙ ſi filius me⁹ fuiſſet in impiuz ſublimatus

Cōtinuo igitur puella habitū religionis induit. et in hoſpitali cū beata
elizabeth degēs laudabilē vitā duxit Cū q̄dā paupcula filia pepiſſet. be
ata elizabeth filiaꝫ de ſacro fōte leuauit ⁊ nom̄ ſuū .ſ. elizabeth eidē im
poſuit. et matri neceſſaria miniſtrauit. ita vt d̄ pellicio ācille ſue maicas
auferens ad inuoluendū puellā ſibi tribueret. ⁊ calceos ꝓprios eideꝫ do
naret. Poſt tres aūt ſeptianas mulier dimiſſa puella. latēter cū viro ſuo
aufugit Q̄ḋ cū ſancte elizabeth nūciatū fuiſſet. in orōneꝫ ſe dedit. ⁊ vir
et mulier vltra progredi nō valentes ad ipaꝫ coacti redierūt. ab ea veni
am poſtulātes Quos vt iuſtū erat de ingr̄itudie redarguens eis puellā
nutriendā tradidit ⁊ de neceſſariis eis ꝓuidit ¶ R Appropīq̄nte vero
tpe q̄ dn̄s dilectā ſuā de mūdi ergaſtulo vocare diſpoſuit. vt q̄ ꝯtēpſerat
regnū mortaliū regnū ꝑciperet angeloꝝ. xp̄s ſibi apparuit dicēs. Ueni
dilecta mea in ꝑparata tibi eterna tabernac̄la Dū igitur febre correpta
decūberet. et ad pieteꝫ facieꝫ verſā teneret. audita eſt a circūſtātib⁹ dul
ciſſimā ꝓmere melodiā. Que cū ab vna ancillaꝝ q̄dnā h̄ eſſet ꝑcūctata
fuiſſet. illa rn̄dit Auicula quedam inter me et parietem ſe ponens tam
ſuauiter cecinit q̄ me ad canendū ſimiliter ꝓuocauit. In ipſa auteꝫ ſui
egritudie ſemꝑ hilaris extitit. et nunq̄ȝ ab oratōne ceſſauit Ultia vero
die ante eius trāſitū dixit eis. Quid acturi eſſetis ſi dyabol⁹ ad vos ad
ueniret. Poſt paululū vero alta voce quaſi dyabolū licentiās. fuge tri
b⁹ vicib⁹ exclamauit. Deinde dixit Ecce appinquat media nox in qua
xp̄s naſci voluit et in ꝑſepio reqeuit ¶ Appꝓpiquāte vero hora ſui trāſi
tus ait. Iam temp⁹ inſtat in quo om̄ipotens deus eos q̄ amici ſui ſunt
ad celeſtes nuptias euocauit. Poſt paululū vero anno dn̄i m. ccxxvi. ad
extremaꝫ horam veniens dormiuit in pace. Licet autem eius venerabi
le corp⁹ inhumatuꝫ quattuor dieb⁹ iacuerit. null⁹ tamen fetor ex eo ꝓdi
bat. ſed q̄dam odor aromatic⁹ cunctos reficiens exalabat. Tūc aūt viſe
ſunt auicule multe ſuꝑ cacumē eccleſie cōgregate. quas nunq̄ȝ aliq̄s pri
us viderat. que tam ſuaui modulatōne cātabant. et tāta varietate mo
dos cantandi formabāt. vt cūctos in admiratōneꝫ adducerēt. eo q̄ eius
exeq̄as quodāmō agere viderentur Multus aūt ibi fuit clamor paupe
rū. m̄lta deuotio populoꝝ. ita vt alii capillos capitis detrūcarent. alii ꝑ
ticulas pānoꝝ inciderent. et hec ꝓ ſummis reliquiis reſuarent. Eius
aūt corp⁹ in monumento eſt poſituꝫ. qḋ poſtmodū redūdare oleo eſt rep
tum ¶ Manifeſtum eſt igitur in eius trāſitu q̄nte ipa beata elizabeth
fuerit ſanctitatis. ⁊ hoc quo ad auicule modulationeꝫ et demonis expul
ſioneꝫ Illā eīn auiculam q̄ inter ipſā et pietē ſe poſuit. ⁊ tā dulciter ceci
nit q̄ etiam ipam ad cātandū induxit. credim⁹ fuiſſe eius angeluꝫ. q̄ fue
rat ad eius cuſtodiam deputat⁹. q̄ eidem eternuꝫ gaudiū nunciauit. Si
cut eniꝫ reprobis interdū ante ſuū tranſitū reuelatur eterna ſui dānatō
ad maioreꝫ ſui cōfuſioneꝫ. ſic electis iterdū reuelatur eterna ſui ſaluatō

ad maiorem ſui cōſolationez Ille aūt cātus quez ipa protulit fuit immē
ſū gaudiū qd ex tali reuelatione cōcepit.qd q̇dē tā imenſū extitit q̄ i cor
de totaliter capi non potuit ſed ſe p ſuauitatis vocem manifeſtauit.
Dyabolus inſup ſi forte aliqd ius habeat ad ſāctos etiā morietes ac
cedit. Sed qꝛ in beata elizabeth nil iuris habuit.ideo turpiter licencia
tus aufugit. Per hoc igitur intelligi datur q̄nte fuerit ſanctitatiſ aqua
et dyabolꝰ territus fugit.et cui angelꝰ eternū gaudiū nunciauit Ma
nifeſtū eſt ſecundo quante fuerit mundicie ꝛ puritatis. et hoc quo ad
odoris exalationem Quia eni corpꝰ eiꝰ omi mundicia ꝛ caſtitate i vita
nituit.ideo in morte odoris ſuauitate fragrauit. Manifeſtum eſt
tercō quante fuerit excellentie et dignitatis.et hoc quo ad auiū iubila
tionem. Illas eni aues que in cacumie eccleſie iubilātes et cātantes ap
paruerūt.credimꝰ fuiſſe angelos.q̇ a deo miſſi fuerūt vt eius animaz in
celum deferrent.et eius corpꝰ celeſtibus iubilatōibꝰ honorarent. Sicut
eni ad reprobos morientes mltitudo cōuenit demonū vt eos terroribꝰ
crucièt et eoꝝ aīas ad tartara rapiant.ſic ad electos decedentes mltitu
do cōfluit angeloꝝ vt eos ꝯfortent.et eoꝝ animas ad celeſtia regna p̄
ducāt Manifeſtū eſt q̄rto q̄nte fuerit mīe et pietatis.et hoc q̄ ad olei
emanationez De eius eni corpe oleum emanauit.qꝛ in vita mīe opibus
tota redundauit. O quantis pietatis viſceribꝰ eiꝰ nūc affluit ſpūs.cuiꝰ
perfundi oleo inuentū eſt in puluere tacens corpuſ Manifeſtum eſt q̄r
to quāte ſit apud deū poteſtatis et meriti.et hoc multiplici miraculoꝝ
operatione. Poſtquā eni de corpore tranſiit.deus eam multiplici mira
culoꝝ gloria illuſtrauit.quoꝝ quedam inferius ſunt poſita. multa ve
ro breuitatis gratia intermiſſa In partibus ſiquidem ſaxonie in
monaſterio quodā hildeñ.dyoce.monachus quidā.ordinis ciſter. henri
cꝰ nomine tāta fuit infirmitate depreſſus.et grauibꝰ doloribus circūda
tus.vt omnes ad cōpaſſionez induceret.et clamoribꝰ inq̇etaret. Quadā
igitur nocte apparuit ſibi quedā venerabilis dnā veſtibus albis amicta
q̇ eū admonuit vt ſi ſanitatem recipe cupet beate elizabeth ſe ꝺuoueret
Sequēti nocte ſimilia pſuadens apparuit Ille autez cum abbas et prior
deeſſent .de conſilio ſuperioris votum emiſit. Tercia nocte eidem appa
rēs ſignū crucis ſup eū edidit.et ille cōtinuo ſanitatem recepit. Cū aūt
abbas ꝛ prior redeūtes hec audiſſēt.mirari q̇dez de eiꝰ ſanitate ceperūt
ſed de voti adimpletione plurimū dubitarūt. cum nulli monacho liceat
aliq̄ vota emittere.nec ſe ad talia obligare Adiecit quoqꝫ prior mona
chos ſepe ad huiuſmōi illicita ſub ſpecie boni demonū apparitione ꝺlu
di et ideo eſſet illi monacho cōſulendū vt mentez ſuaz inſtabilez cōfeſſio
ne firmaret. Sequēti igitur nocte eadez pſona q̄ priꝰ ſibi apparens dix
it. Infirmus ſemp eris donec impleas quod vouiſti Statim ergo eadez
infirmitas ipſum arripuit.et eiſdez doloribꝰ torq̇ri cepit. Qd cū abbas

audiſſet.ipſum ſtatim licenciauit et cerā ꝓ imagine faciēda dari ꝑcepit Qui mox ſanitate recepta votum ſuū.adimplere ſtuduit.et illiꝰ infirmitatis nichil poſtmodū paſſus fuit ¶ Puella quedā noie benigna magūtinenſis dyoce.cum ab ancilla potum petiſſet.illa cōmota potum porrexit dicens.Accipe et dyabolū bibe.Viſumqʒ eſt puelle vt ardens ticio ꝑ eius guttur deſcenderet.adeo vt ſe in collo pati clamaret.Cōtinuo igitur venter eius inſtar vtris intumuit.et quiddaʒ in eius ventre per ſingula menbra diſcurrere viſum eſt.Illa vero gemitus miſerabiles facieſ et voces inſanas emittens obſeſſa a demone fore credebatur.In ſtatu vero tali per bienniū māſit Deducta igitur ad tumulū ſancte elizabeth et ibidem pro ea voto emiſſo.dum ſup tumbā poſita fuiſſet.velut exanimis ibideʒ apparuit.ſed dum modicum panis ad manducāduʒ et aquā benedictā ad bibendū ſup eandem tūbam eideʒ obtuliſſent.mox cunctiſ ſtupentibꝰ et mirantibꝰ ſanata ſurrexit. ¶ Vir quidā de dyoceſi traiectenſi gedericus nomīe cum vna manu cōtractus eius vſum penitus amiſiſſet et ſepulcꝝ beate elizabeth bis viſitans curationeʒ nſinime recepiſſet.tercio illuc cum vxore ſua cum multa deuotione acceſſit.Quo dū tenderet.ſenem q̄ndam reuerendi aſpectus habuit obuium.Qui ab eo ſalutatus.et vnde veniſſet requiſiuit.dixit ſe de marburg vbi corpꝰ ſancte elizabeth requieſcit venire.vbi deus multa miracula opatur.Cum autē vir ſuam infirmitateʒ expoſuiſſet eidem.ille manu eleuata euʒ benedixit dicens.Securus pge:quia ſanitatē recipies.dummodo manū iſtā ad caput ſepulcri quadā fouea ibi facta ſub lapide miſeris Quam quāto ꝓfundius imiſeris tanto citius ſanitatem obtinebis.Tunc autē ſanctū nicolauʒ in memoria habeaſ.q̄ ſancte elizabeth tanq̄ꝫ comes et ſociꝰ in ſuis miraculis coopatur ibidem Adiecit etiam ſtultos eſſe q̄ ꝑſeuerantis oblationibꝰ ſtatim diſcedunt.cum ſanctis placeat vt cum pſeuerantia coꝝ ſuffragia poſtulentur Moxqʒ ſenex ab eis diſparuit.nec vltra ipm videre potuerūt Sup quo plurimū admirati pgebāt.plenaʒ ſanitatis recupande fiduciā obtinentes.Vir igitur iuxta ſenis conſiliū manū ſub lapide monumēti poſuit.et ipſam ꝯtinuo retraxit omino ſanatam ¶ Quidā de dyoceſi colonienſi hermānꝰ nomīe.dum in carcere a iudice teneretur.ad deuʒ ſe totaliter cōtulit.et beatā elizabeth et magiſtꝝ ꝯradū in ſui adiutoriū deuotōne qua poterat inuocabat .Sequēti aūt nocte ambo inſimul cū mlˀto lumine ſibi apparuerūt.mltipliciter euʒ cōſolātes Tandeʒ ſententia in eū data ſuſpendiť.et ad ſpaciuʒ vniꝰ miliaris teutonici in patibulo detinetur. Iudex aūt cōceſſit parentibꝰ vt ipm deponerent:et in tumulo ſepelirent.Preparata igiť fouea cū eſſʒ depoſitus.pr̄ et patruꝰ ceperūt ꝓ mortuo beate elizabeth patrocinia inuocare .Et ecce mirantibꝰ et ſtupentibꝰ vniuerſis.q̄ fuerat mortuꝰ ſurrexit viuus.
¶ Scolaris quidā de dyoceſi magūti.ouitardus nomine.dum piſcatoꝛ

minus cautus inſiſteret. in flumen lapſus cecidit. Magno aūt tempis
ſpacio interiecto. dum eius corpus eſſet extractū. adeo ſine ſenſu et mo
tu rigidum eſt reptum. ꝙ nullo in eo ſigno vite inuento. vere mortuꝰ ab
omnibꝰ eſt iudicatꝰ. Tūc beate elizabeth implorantur merita. et cunctiſ
videntibꝰ et admirantibꝰ ſibi reſtituitur ſalus et vita. ¶ M Iuuenis q̄
dā tres annoſ et dimidiū hn̄s de dyoce. magūti. hugolinꝰ nomīe dum
ſpm̄ emiſiſſet. et corpus eiꝰ ꝑ ſpaciū quattuor miliarioꝝ teutonicorum
rigidum et exanime iacuiſſet. mater ad inuocādaȝ ſanctaȝ elizabeth tota
deuotione ſe cōtulit. et pueꝝ viuuȝ et ſanum recepit. ¶ Puer quidam q̄
ttuor annoꝝ dum in puteuȝ cecidiſſet. caſu quidā veniens aquā haurire
animaduertit puerū ſubmerſum intus iacere. Quem poſtq̄ cum diffi-
cultate extraxit. ipm̄ mortuū dephendit. Cuius quidem mortis erāt in-
dicia. temporis diuturnitas. corporis rigiditas. oris et oculoꝝ horribi-
lis apertio. denigratio cutis. ventris inflatio. ⁊ omnimoda ſenſus ⁊ mo
tus priuatio. Pro ipo igit̄ ſuſcitādo ad beatā elizabeth votū emittit̄. ⁊
ꝯtinuo vite priſtine reſtaurat̄. ¶ Quedam etiā puella in flumīe ſubmerſa
dū fuiſſet extracta. beate elizabeth meritis ꝓtinꝰ eſt vite reſtituta. Vir
q̄dā nomīe fridericus de dyoce. maguntī. in arte natandi valde peritus
dū ſe in quadaȝ aqua balnearet et paupem quendā ꝑ beatā elizabeth il
luminatū deridens. in eius faciem aquā cōtemptibiliter ſpargeret. ille
ꝓuocatꝰ dixit. Domina illa ſancta q̄ michi grām pſtitit. de te me vindicȝ
ita vt hic n̄ exeas niſi mortuꝰ et ſubmerſus. Ille autem imprecationem
pauperis ꝑuipendens. et ī aquaȝ laſciue ſe immittens. viribus penitꝰ de
ſtitutꝰ ſe iuuare non potuit. ſed in ꝓfundū quaſi lapis deſcendit. Poꝰ mlꝰ
tū vero tempis reqſitus. de aqua mortuꝰ eſt delatus. Cūq̄ȝ magnꝰ plāc
tus fieret ſup euȝ. quidā eius ꝓpinq̄ ceperunt ꝓ eo ad beatam elizabeth
votum facere. et eius ſuffragia deuotiſſime implorare. Statim igitur ī
eum ſpūs redijt. et viuus ⁊ ſanus ſurrexit. ¶ Quidā nomine iohannes
de dyoce. magunt. cum quodā fure innocenter dephenſus. ⁊ ſuſpendio
cū ipo adiudicatus. cunctos rogauit vt beataȝ elizabeth orarent. vt ꝑ in
ſua merita iuuaretur. Cum eſſet ſuſpenſus. audiuit vocē ſup ſe dicētem
Cōfide. et ī ſanctā elizabeth fiduciā habe. ⁊ liberaberis. Statiq̄ȝ alio re
manēte ipſo fune fracto de loco alto grauiſſime cecidit. nullā tn̄ leſioneȝ
incurrit. licet noua qua indutꝰ erat camiſia rumpetur. Qui exhilaratꝰ
ait. Sancta elizabeth tu me liberaſti. ⁊ in ſtratum molle me cadere feci-
ſti. Cum eni aliqui dicerent ipſū iteꝝ ſuſpendēdū. iudex ait. Quem deꝰ
liberauit denuo ſuſpendi non ꝑmittam. ¶ Cōuerſus quidam fuit in quo
dam monaſterio dyoce. magunti. volemarus nomīe admodum religio
ſus. qui carnem ſuam ſic afflixit vt circa annos viginti loricam ad carnē
portaret. ⁊ inter lapides ⁊ ligna iaceret. Huius manū dū in molendino
eſſet lapis molaris caſu apphenſam ſic cōtriuit. vt carnē ab vtraq̄ȝ pte

auelleret. oſſa ⁊ neruos ɔtereret. ita vt in quodaȝ mortario cõtrita quo-
dammodo videretur. Qui tãto doloris aculeo vrgebatur. vt rogaret q
man⁹ ſibi ꝑcideretur. Cũ igiẗ beatã elizabeth crebro in ſui auxiliũ inuo
caret. q̃ etiã in vita ſua ſibi familiaris extiterat. quadã nocte ſibi appa-
ruit dicens. Vis ſan⁹ fieri. Qui cũ rñderet libenter. illa manuȝ appꝛehen
dens neruos ſanauit. oſſa integrauit. et carnem ab vtraqȝ pte reſtituit.
et priſtine ſanitati donauit. Mane aũt facto ꝑfecte ſanatũ ſe reperit. et
toti cõuentui ipſam manũ cunctis ſtupentib⁹ ſanatã oñdit. ¶ Qui-
dã puer quinquennis diſcretus noĩe magũti. dyoce. cũ cecus natus eſſet.
meritis beate elizabeth lumẽ recepit. Pellis ſiquideȝ integra ſine pilis
palpebrarum vel aliqua pellis diuiſione oculis ſuperinducta fuerat. a-
deo vt totaliẗ oculos tegeret. nec ſbe oculoꝝ vllũ indiciũ appareret. Mr̃
igiẗ ei⁹ ad ſepulcꝝ beate elizabeth ipſm ducens. de terra ſepulcri oculos
ei⁹ liniuit. et ſup eũ beate elizabeth merita inuocauit. Et ecce pell' integ̃
ꝑ mediũ ſciditur. et eius oculi puriſſimi turbulenti et ſanguinolenti vidẽ
tur. Sicqȝ puer beate elizabeth meritiſ ſuffragãtib⁹ viſus beneficio eſt
poſit⁹. ¶ Puella q̃daȝ eiuſdeȝ dyoce. beatrix noĩe. cum diu magnis et di-
uerſis fuiſſet infirmitatib⁹ moleſtata. tandẽ gibbo in dorſo et ſtruma i
pectore excreſcentibus. ſic eſt toto corꝑe incuruata. vt nulla ſe rõne eri-
geret. ſed manib⁹ ſup genua poſitis corp⁹ ſuũ taliter ſuſtẽtaret. Cũ igiẗ
mr̃ in quadã ſporta eã ad tumuluȝ ſancte elizabeth deportaſſȝ. ⁊ ꝑ. x. di-
es ɔmorãtes ibideȝ nullũ potuiſſent ſanitatis remedium inuenire. irata
mr̃ ei⁹ ɔtra beatã elizabeth murmurauit dicens. Oib⁹ bñficia ipendis.
⁊ me miſerã nõ exaudis. Reuertens igiẗ oẽs quos potero a viſitatõne
tui auertere ꝓcurabo. Cũ igiẗ irata recederet. et iam miliare et dimidi
um ꝑegiſſet. et ei⁹ filia dolorib⁹ cruciata lugeret. tãdẽ ipſa puella obdor
miens vidit quãdaȝ pulcerrimã dñam cũ facie refulgenti. q̃ corp⁹ eius
in dorſo et pectore linẽs dixit ei. Surge et ambula. Euigilãs puella. et
ſe ab oĩ deformitate et curuitate penit⁹ ſanatã inueniens. viſioneȝ mr̃i
retulit et gaudiũ ⁊ leticiã generauit. Redeũtes igiẗ ad ſepulcꝝ ſancte
elizabeth deo et ſibi gr̃as egerũt. ⁊ ibideȝ ſportã in q̃ puella portata fue
rat dimiſerũt. ¶ Mulier q̃dã gertrudis noĩe eiuſdẽ dyoce. ꝑ m̃ltos ãnos
vtroqȝ crure ɔtracta ⁊ toto corꝑe curua in ſomnis admoneẗ. vt ad ſanc
tũ nicolaũ ꝓficiſcẽs ei⁹ debeat merita iplorare. Que ad q̃ndã eccłiã ſanc
ti nicolai portari ſe fecit. ⁊ in vno crure ſanitatẽ inuenit. Tãdẽ ad ſepulcꝝ
beate elizabeth ꝑducta. ⁊ ſup ei⁹ tumulũ poſita. grauiſſis dolorib⁹ ſtimula
ta. ⁊ velut amens effecta. ſana ⁊ incolumis exurrexit. ¶ Mulier q̃dã ſci-
trudis noĩe eiuſdeȝ dyoce. cũ ꝑ annũ integꝝ penit⁹ ceca manſiſſet et ali
oꝝ ſemꝑ auxilio duceretur. ad rogandũ ſanctam elizabeth tota deuotõ
ne ſe cõtulit. et amiſſum lumen recepit. ¶ Vir quidã henricus magũti.
dyoce. cũ lumĩe oculoꝝ penit⁹ eſſet priuatus. ſepulcruȝ ſancte elizabeth

viſitās plene curatōnis beneficiū reportauit. Huiꝰmodū vero q̄d vir fluxu
ſanguinis adeo eſt grauatꝰ. vt moriturꝰ a familia crederetur. Accipiēſ
vero de terra ſepulcri ſancte elizabeth et ip̄az ꝯficiens aq̄ ꝯmiſcuit. ⁊ bi
bēs plenā ſanitatē recepit. Puella q̄dā methildis noīe treuerēſ̄. dyoce.
dū viſu et auditu priuata eſſet. et loq̄ndi ⁊ ambulandi potentiā amiſiſſ3
pater ſuꝰ et mater ad beatā elizabeth eā deuouerunt. et pfecte ſanataz
dei ⁊ elizabeth laudantes magnalia receperūt. Mulier q̄dam noīe beli
bingis treuerēſ̄. dyoce. cum p annū ceca penitꝰ extitiſſet. ⁊ p ſua curatio
ne beate elizabeth merita inuocaſſet. ad tumulū eiuſ duci ſe faciens. vni
us oculi lumē recepit. Que ad ꝓpria reuerſa i alio ḡuiter torq̄ri ſe ſenſit
Cum vero iterꝝ eiꝰ merita imploraſſet. apparuit ei dicens. Accedēs ad
altare fac cū corꝑali tuos oculos ventilari. et ſic recipies ſanitatē. Que
cū iuſſa cōpleuiſſet ſanitatez recepit. Vir q̄dam theodoricus nomine
maguntī. dyoce. in genibus et cruribꝰ diu grauiſſime infirmatus. ita vt
n̄ poſſet ꝓgere niſi ab aliis portaret. votū fecit q̄ ſepulcꝝ ſācte elizabeth
cū oblatōnibꝰ viſitaret. Et cum locꝰ eius a tumulo tm̄ p decem miliaria
diſtaret. vix i octo diebꝰ potuit peruenire. Cuz vero ibidez per quatuor
ſeptimanas manſiſſit. et nullum remedium impetraſſet. domum redibat
Cūq3 in loco quodā iuxta aliuz infirmū decūbens q̄eſceret. vidit in ſom
nis q̄ndaz ad ſe venientez. et aqua totaliter pfundentez. Qui euigilās ꝯ
ſociū iratꝰ ait. Quare me aq̄ total'r pfudiſti. Qui ait. Ego te n̄ pfudi. Sz
credo q̄ illa perfuſio erit tibi cauſa ſalutis. Ille igitur ſurgenſ. ⁊ ſe ſana
tum totaliter inueniens baculos ſuꝑ humerum poſuit. ⁊ ad tumulū ſan
cte elizabeth rediens. et gratias agens letus ad propria remeauit.

De S. cecilia

CLXIIII.

Cecilia quaſi celi lilia. vel cecis via. vel a celo et lya. Vel cecilia
q̄ſi cecitate carens. Vel dr̄ a celo et leos q̄d eſt populꝰ. Fuit em̄
celeſte liliū p virginitatis pudorem. Vel dr̄ liliū. q2 hūit can
dorez mūdicie. virorez ꝯſcientie. odorez bone fame. Fuit em̄ ⁊ cecis via
p exempli informationez. celū p iugem contemplationez. lya per aſſidu
am opatōnem. Vel dicitur celum. quia dicit yſidorꝰ celuz pħi volubile
rotundum et ardens eſſe dixerunt. ſic et ipſa fuit volubilis per opationē
ſolicitam. rotunda per pſeuerātiaz. ardens per caritatem ſuccenſā. Fuit
etiam cecitate carens p ſapientie ſplendorez. Fuit et celum populi. q2 in
ipſa tanq̄ in celo ſpūali populus ad imitandū intuetur ſolem lunā ⁊ ſtel
las. i. ſapiētie pſpicacitatē. fidi magnanimitatē. ⁊ virtutū varietatē.

Cecilia virgo p̄clariſſima ex nobili romanoꝝ genere exorta et
ab ipſis cunabul'i fide xp̄i nutrita. abſcōditū ſp euangeliū xp̄i
gerebat in pectore. ⁊ nō diebꝰ neq3 noctibꝰ a colloq̄is diuinis

et oratione ceſſabat. ſuāqȝ virginitatem ↄſeruari a dño exorabat Cū
aūt cuidā iuueni nomine valeriano deſponſata fuiſſet. ⁊ dies nuptiaꝝ i
ſtituta eſſet. illa ſubtus ad carnem cilicio erat induta. ⁊ deſuꝑ deauratis
veſtibus tegebaṫ Et cātantibꝰ organis. illa in corde ſoli dño decātabat
dicēſ. Fiat dñe cor meū ⁊ corpꝰ meūȝ imaculatū vt ñ ↄfūdar Et biduāis
et triduanis ieiuniis orans cōmendabat domino quod timebat. Uenit
autem nox in qua ſuſcepit vna cum ſpōſo ſuo cubiculi ſecreta ſilentia et
ita eū alloquitur. O dulciſſime atqȝ amātiſſime iuuenis. eſt miſteriū qđ
tibi cōfitear. ſi modo tu iuratus aſſeras tota te illud obſuantia cuſtodi
re Iurat valerianus ſe illđ nulla neceſſitate detegere. nulla ꝓdere rōne
Tūc illa ait. Angelū dei habeo amatorem. q̄ nimio zelo cuſtodit corpus
meū. Hic ſi leuiter ſenſerit ꝙ tu me polluto amore cōtingas. ſtatiȝ feri-
et te et amittes floreȝ tue gratiſſime iuuētutis Si aūt ↄgnouerit ꝙ me
ſincero amore diligas. ita q̄ȝ diliget te ſicut me et oñdet tibi glaȝ ſuam
Tūc valerianꝰ nutu dei correctus ait. Si vis vt credā tibi. ipm̄ āgeluȝ
michi oñde. et ſi vere ꝓbauero ꝙ angelꝰ ſit. faciā qđ hortaris. Si āt vi-
rū aliū diligis. te et illuȝ gladio feriā. Cui cecilia dixit Si i deū veꝝ cre
dideris. et te baptiſari ꝓmiſeris. ipm̄ videre valebis. Uade igiṫ i terciū
miliariū ab vrbe via q̄ apia nūcupaṫ. et paupibꝰ quos illic iuenies dicēſ
Cecilia me miſit ad vos vt oñdatis michi ſanctū ſeneȝ vrbanum. quoni
am ad ipm̄ habeo ſecreta mādata q̄ ꝑferam Hunc dū tu videris. indica
ei omnia verba mea: et poſtq̄ ab eo purificatus fueris et redieris. ange-
lum ipm̄ videbis. Tūc valerianꝰ perexit. et ſm̄ ſigna q̄ accepat ſanctum
vrbanū ep̄m intra ſepulcra martiꝝ latitanteȝ inuenit Cumqȝ ei oia ver
ba cecilie dixiſſet. ille manꝰ ad celum pandens cū lacrimis ait. Dñe ieſu
xp̄e ſeminator caſti cōſilii ſuſcipe ſeminū fructus q̄ in cecilia ſeminaſti.
Dñe ieſu xp̄e paſtor bone. cecilia famula tua quaſi apiſ tibi argumento
ſa deſeruit. Nā ſpōſum q̄m quaſi leonē ferocē accepit. ad te quaſi agnū
māſuetiſſimū deſtinauit. Et ecce ſubito apparuit ſenex quidā niueis ve
ſtibus indutus. tenens libꝝ aureis literis ſcriptum. Queȝ videns vale
rianꝰ p̄ nimio timore quaſi mortuꝰ cecidit. et a ſene leuatꝰ ſic legit. Unꝰ
deꝰ vna fides. vnū baptiſma. vnꝰ deꝰ ⁊ pr̄ omniū q̄ ſuꝑ omēs et ꝑ oia et
in omnibꝰ nobis Cūqȝ hec legiſſet. dixit ei ſenior. Credis ita eſſe an ad
huc dubitas. Tūc exclamauit dicēs. Nō eſt aliđ qđ veriꝰ credi poſſit ſb
celo. Statimqȝ illo diſparente: valerianꝰ a ſancto vrbano baptiſma ſuſ
cepit. Et rediens ceciliā cum angelo loq̄ntem in cubiculo inuenit. An-
gelus aūt duas coronas ex roſis et liliis in manu habebat. ⁊ vnā cecilie
et alteram valeriano tradidit dicens. Iſtas coronas immaculato corde
et mundo corpore cuſtodite. q: de padiſo dei eas ad vos attuli. nec vnq̄
marceſcēt. nec odoreȝ amittēt. nec ab aliis niſi quibꝰ caſtitas placuerit
videri poterūt. Tu auteȝ valeriane q: vtili cōſilio credidiſti. pete quod

cūq; volueris.et cōſeqris.Cui valerian⁹ Michil mihi i hac vita extitit
dulci⁹ q̄vnic⁹ fr̄is mei affect⁹ Peto igitur vt et veritatē ipe mecū ag
noſcat Cui angel⁹ Placet dn̄o petitio tua.et ābo cū palma martirii ad
dn̄m venietis ¶ Poſt hoc ingreſſ⁹ tiburcius fr̄ valeriani.cum nimiū
roſaꝝ ſenſiſſet odorem dixit. Miroꝛ hoc tempe roſeus hic odoꝛ et lilio;
rū vnde reſpiret. Nam ſi ipas roſas vel lilia in manib⁹ meis tenerē nec
ſic poterāt adoꝛamenta tāte michi ſuauitatis infūdere. Cōfiteoꝛ vobis
ita ſum refectus vt putē me totum ſubito immutatū. Cui valerianus
Coronaſ habem⁹ quaſ tui oculi videre nō p̄ualent floꝛeo colore ⁊ niueo
candoꝛe vernātes.et ſicut me interpellāte odoꝛē ſenſiſti.ſic et ſi credide
ris videre valebis. Cui tiburcius In ſomnis hoc audio. an in veritate
iſta tu loqueris valeriane Cui valerian⁹ In ſomnis vſq; modo fuimus
ſed iam nūc in veritate manemus Ad q̄m tiburcius Unde hoc noſti Et
valerianuſ. Angelus dn̄i me docuit.quē tu videre poteris ſi tu purifica
tus fueris.et omnibus ydolis abꝛenunciaueris ¶ Huic miraculo de co
ronis roſaꝝ āb ro.teſtat in p̄fatione ſic dicēs. Sacta cecilia celeſti dono
repleta. vt martirii palmā aſſumeret. ip̄m mūdū ē cū thalamis execra;
ta. Teſtis eſt valeriani cōiugis et tiburcii p̄uocata ↄfeſſio. q̄s dn̄e ange
lica manu odoꝛiferis floꝛib⁹ coꝛonaſti. Uiros virgo duxit ad gloriā mū
dus agnouit q̄tū valeat deuotio caſtitatis Hec ambroſi⁹ ¶ Tunc ceci
lia euidenter oſtendit ei omnia ydola eſſe inſenſibilia et muta ita vt tibur
cius reſpōderet ac diceret. Qui iſta nō credit pecus eſt. Tunc cecilia oſ
culans pect⁹ eius dixit Hodie te fateoꝛ meū eſſe ↄgnatum. Sicut enī
amoꝛ dei fratrē tuum michi cōiugem fecit.ita te michi ↄgnatū ↄtemp;
t⁹ faciet ydoloꝝ Uadē igit̄ cū fr̄e tuo vt purificatōnē accipiaſ.⁊ āgelicoſ
vult⁹ videre valeas Dixitq; tiburcius fratri ſuo. Obſecro te frater vt
michi dicas ad q̄m me ducturus es. Cui valerianus Ad vꝛbanum epi;
ſcopum Cui tiburcius De illo vꝛbano dicis qui totiens dānatus eſt.et
adhuc in latebꝛis ↄmoꝛat̄. Hic ſi inuent⁹ fuerit cremabit̄.⁊ nos i illius
flamis p̄iter inuoluemur. et dū q̄rimus diuinitatē latentē i cel'. incur
rem⁹ furoꝛē exurentē in terris. Cui cecilia Si hec ſola eſſet vita iuſte
hanc p̄dere timerem⁹. Eſt aūt alia melioꝛ que nunq̄ amittit̄.q̄m nobis
dei fili⁹ enarrauit. Om̄ia em̄ q̄ facta ſunt fili⁹ ex patre genit⁹ condidit.
Uniuerſa āt q̄ cōdita ſunt ex patre p̄cedens ſpūs animauit Hic igit̄ fi
li⁹ dei in mūdum veniēs verbis et miracul' aliam vitā eſſe nobis mōſtra
uit. Cui tiburci⁹ Certe vnū deū eſſe aſſeris.⁊ quomō nūc tres eſſe teſta
ris Reſpōdit cecilia Sicut in vna hominis ſapientia ſunt tria.ſc; inge
niū memoꝛia et intellectus. ſic et in vna diuinitatis eſſentia tres pſone
eſſe poſſunt. Tunc cepit ei de aduentu filii dei et paſſione predicare. et
multas cōgruitates ipius paſſionis oſ̄dere Nam ideo inquit filius dī
eſt tentus. vt genus humanum dimittatur peccato detentū. Benedict⁹

maledicitur. vt homo maledictus benedictionez conſequatur. Illudi ſe
patitur. vt homo ab illuſione demonũ liberetur. Spineam coronã acce
pit in capite. vt a nobis ſententiaz auferat capitalem. Fel ſuſcepit ama⸗
rũ. vt ſanaret hominis dulcez guſtum. Expoliatur vt pentum noſtrorũ
nuditatem opiat. In ligno ſuſpenditur. vt ligni preuaricationem tol⸗
lat. Tunc tiburciꝰ fratri ſuo dixit. Miſerere mei. ⁊ perduc me ad homi
nẽ dei vt purificationez accipiam. Ductus igitur et purificatus, ange⸗
los dei ſepe videbat. et omnia que poſtulabat protinus obtinebat ¶
Ualerianus igitur et tiburcius elemoſinis inſiſtebãt. et ſanctoꝝ corpa
quos almachius prefectus occidebat ſepulture tradebant. Quos alma
chiꝰ ad ſe vocãs. cur pro ſuis ſceleribus damnatos ſepelirent inquiſiuit
Cui tiburcius. Utinã illoꝝ ſerui eſſemus quos tu damnatos appellas.
Qui cõtempſerunt illud qđ videtur eſſe et non eſt. ⁊ inuenerunt illud qđ
non videtur eſſe et eſt. Cui prefectus Quid nam eſt illud. Et tiburciuſ
Quod videtur eſſe et non eſt. eſt omne quod in hoc mũdo eſt. quod homi
nẽ ad non eſſe pducit Quod vero nõ videtur eſſe et eſt. eſt vita iuſtorũ et
pena maloꝝ. Cui pfectus. Nõ puto q mente tua loquaris Tũc iubz aſta
re valerianũ dicens ei. Qm̃ nõ eſt ſani capitis fr tuus. tu ſaltem poteris
ſapienter dare reſpõſuz Conſtat plurimũ vos errare. q gaudia reſpuitiſ
et oĩa inimica gaudiis affectatis. Tũc vale. ſe vidiſſe ait glaciali tẽpo
re ocioſos iocantes. et operarios agricolas deridentes. Sed eſtiuo tem
pore dum aduenissent glorioſi fructus laborũ. gaudentibꝰ illis q puta
bãtur vani. ceperunt flere q videbãtur vrbani Sic et nos nũc q̃dẽ ſuſti
nemꝰ ignominiã ⁊ laborez. in futuro aũt recipiemus gloriã ⁊ eternã mer
cedem Uos autez nũc tranſitoriũ habetis gaudium. in futuro aũt inue
nietis eternum luctũ. Cui pfectuſ Ergo nos inuictiſſimi principes eter
num habebimꝰ luctũ et vos perſone viliſſime ppetuum poſſidebitis gau
diũ. Cui valerianꝰ Homũciones eſtiſ non principes. tempore noſtro na
ti citiꝰ morituri. ⁊ deo rationez plus oĩbus reddituri. Dixit aũt pfectuſ
Quid verboꝝ circuitu immoramur Offerte diis libamina ⁊ illeſi abſce
dite Sancti reſpõderunt Nos deo vero quottidie ſacrificiuz exhibemꝰ
Quibꝰ pfectus Quod eſt nomen eius Cui valerianus Nomen eius in
uenire nõ poteris etiaz ſi pennis volaueris. Prefectus dixit Ergo iupi
ter nomen dei nõ eſt Cui valerianꝰ Nomen homicide ⁊ ſtupratoris eſt.
Ad que almachius Ergo totus mũdus errat. ⁊ tu cũ fratre tuo verum
deum noſti. Ualerianus rñdit Nos ſoli non ſumus. ſed innumerabilis
multitudo hanc ſanctitatẽ recepit. Traduntur igitur ſancti in cuſtodiam
maximi. Quibꝰ ille ait O iuuentutis flos purpureus. o germanus fra
ternitie affectꝰ. quõ ad mortez quaſi ad epulas feſtinatis. Cui valeria
nꝰ ait q ſi crederet ſe promitteret. gl̃am animarum eorum poſt mortem
videret. Et maximus Fulminibus igneis cõſumar. ſi nõ illũ ſoluz deum

cõfitear quē adoratis ſi cõtingat qđ dicitis Ipſe igitur maxim⁹ ꝛ om̄iſ
ci⁹ familia ac vniuerſi carnifices crediderūt. ꝛ ab vrbano q̄ illuc occulte
venit. baptiſma ſuſceperūt ¶ Igit dū aurora nocti finē daret. ce
cilia exclamauit dicens. Eya milites xp̄i abiicite opa tenebraꝝ ꝛ indui
cīūtur. Et dū ſacrificare nollent. ꝑiter decollātur Tūc maxim⁹ cum iura
mento aſſeruit ſe in hora paſſionis coꝝ angelos vidiſſe fulgentes et ani
mas coꝝ quaſi virgines de thalamo exeuntes. quas in gremio ſuo in ce
lum angeli detulerunt Almachius vero audiens maximū chriſtianum
effectum. cum plumbatis tamdiu cedi fecit. quouſqȝ ſpiritum exCuſſit.
Cuius corpus ſancta cecilia iuxta valerianum et tiburcium ſepeliuit.
Tunc almachius facultates amborum cepit inquirere. et ceciliam tan
ꝙ valeriani coniugem coram ſe fecit aſtare. Iuſſitqȝ vt ydolis immola
ret. aut ſententiam mortis incurreret. Cum autem ad hoc ab apparito
ribuſ vrgeretur. ꝛ illi vehementer flerent: eo ꝙ puella tam decora ꝛ nobi
lis vltro ſe morti traderet. dixit ad eos Hoc boni iuuenes non eſt iuuē
tutem perdere ſȝ mutuare: dare lutum et accipere aurum. dare vile habi
taculum et accipere precioſuȝ. dare breuem angulum. et accipe forum ꝑ
lucidum. Si quis pro numo ſolidos daret. nonne velocius feſtinaretis.
Deus autem quod acceperit ſimplum reddet centuplum. Creditis his
que dico. Et illi. Credimus chriſtum verum eſſe deū qui talem poſſidet
famulam Vocato igitur vrbano ep̄o. quadringenti ꝛ amplius baptiſati
ſunt. Tunc almachius ſanctam ceciliam ad ſe vocans ait. Cuius condi
tionis es. Et illa Ingenua ſum et nobilis. Cui almachius. Ego te d̄ re
ligione interrogo Et cecilia. Interrogatio tua ſtultum ſumit initium.
que duas reſpōſiones vna putat inquiſitione concludi. Cui almachius
Vnde tibi tanta preſumptio reſpondendi At illa De conſcientia bona
et fide non ficta Cui almachius. Ignoras cuius poteſtatis ſim. Et illa
Poteſtas veſtra eſt quaſi vter vento repletus. quem ſi acus pupugerit
omnis protinus rigor palleſcit. et quidquid in ſe rigidum habere cernit
incuruatur. Cui almachius. Ab iniuriis cepiſti. et in iniuriis perſeue
ras Cecilia reſpōdit. Iniuria non dicit niſi qđ verbis fallentib⁹ irroga
tur. Vn̄ aut iniuriā doce ſi falſa locuta ſum. aut teip̄m corripe calūniā in
ferentē Sed nos ſcientes ſanctū dei nom̄. omnino negare nō poſſumuſ
Melius eſt enim feliciter mori. ꝙ infeliciter viuere Cui almachius. Et
quid cum tanta ſupbia loqueris. Et illa Non eſt ſuperbia. ſed conſtātia
Cui almachius Infelix ignoras qꝛ viuificandi et nō mortificandi mihi
eſt tradita poteſtas. Et illa. Cōtra veritatem publicam ꝓbo te nunc eē
mētitū. Vitā eni viuentib⁹ tollere potes. mortuis aūt dare non potes.
Es igitur miniſter mortis. non vite Cui almachius Iā depone amētiaȝ
et ſacrifica diis. Cui cecilia Neſcio vbi oculos amiſeris Nam quos tu

deos dicis omnes nos ſaxa eſſe videmus. Mitte igitur manũ et tãgẽ lo
diſce quod oculis nõ vales videre. Tunc iratus almachiꝰ. iuſſit eam ad
domũ ſuam reduci ibiqꝫ tota die et nocte iuſſit eam in bulliente balneo ꝯ
cremari. Que quaſi in loco frigido manſit. nec modicũ ſaltẽ ſudoris per
ſenſit. Quod cum audiſſet almachius iuſſit eam in ipo balneo decollari
Quã ſpiculator tribus ictibꝰ in collo ꝑcuſſit. ſ; tñ caput eius ãputare nõ
potuit. Et qꝛ decretũ erat. ne q̃rtam ꝑcuſſionẽ decollandꝰ acciper eam ſe
miuiuã cruentꝰ carnifex dereliq̃t. Per triduũ aũt ſupuiuẽs. oĩa q̃ habe
bat paupibꝰ tradidit. et omnes quos ad fidẽ cõuerterat vrbano epo cõ
mendauit dicens. Triduanas michi inducias poſtulaui. vt hos tue bea
titudini cõmendarẽ. et hãc domũ meã in eccleſiã cõſecrares. Sãctꝰ aũt
vrbanꝰ corpꝰ eiꝰ inter epos ſepeliuit. et domũ ſuã i eccleſiã vt rogauerat
cõſecrauit. Paſſa eſt aũt circa ãnos dñi. cc. xxiii. tpe alexandri iparoris
Alibi ãt legit̃ ꝙ paſſa ſit tpe marcii aurelii q̃ iꝑauit circa ãnos dñi. ccx

De ſancto clemente

CLXV

A.

Clemens dicitur a cleos qḋ eſt glã et mens. quaſi gloſa mens
Huit enĩ gloſam mentez. ſ. purgatã ab omni ſorde. ornatã in
oĩ virtute. ⁊ decoratã nũc omni felicitate. q̃ felicitas ꝯſiſtit in
h ſicut dicit augu. in libro de tri. quia ibi eſſe noſtꝝ nõ habebit mortem.
noſſe noſtꝝ nõ habebit errorẽ. amare noſtꝝ nõ habebit offẽſionez. Uel
dr a clemẽtia. qꝛ clemens ⁊ miſericors valde fuit. Uel ſicut dri i gloſario.
clems dr dulcis. iuſtus. maturꝰ. pius. Iuſtꝰ in actõne. dulcis in ſmone.
maturꝰ in ꝯuerſatione. pius in intentõne. Eiꝰ vitã ipe in ſuo itinerario
inſeruit maxime vſqꝫ ad illum locum. in quo qualiter beato petro in pon
tificatu ſucceſſit oſtenditur. Cetera ex eius geſtis que cõmuniter haben
tur ſumuntur.

B

Clemẽs eps ex nobili romanoꝝ ꝓſapia ortus eſt. Mater eius
macidiana nuncupata eſt. Huit
faustinianꝰ. mater vero eius macidiana nuncupata eſt. Huit
qꝫ duos fratres. quoꝝ vnꝰ fauſtinꝰ. alter fauſtꝰ dicebat. Cũ
qꝫ macidiana mater eius mira corpis pulcritudine polleret. frater viri
ſui libidinoſo amore in eam vehementer exarſit. Cum aũt eã quottidie
moleſtaret. et ipſa ſibi nullatenus aſſentire vellet. viroqꝫ ſuo hoc reue
lare timeret. ne inter duos fratres inimicicias ſuſcitaret. cogitauit per ali
quod tempus ſe a patria abſentare. donec illicitus amor conquieſceret
quem aſpectus ſue preſentie inflamaret. Ut aũt hoc a viro ſuo obtine
re valeret. ſomnium callide confinxit. quod in hunc modum viro ſuo re
tulit dicens. Ecce quidam michi per viſum aſtitit. michi precipiens vt
confeſtim cum duobuſ geminis ſcilicꝫ fauſtino et fauſto ex vrbe diſcede
rem et tamdiu abeſſem donec ipſe michi reditum imperaret. Quod ſi nõ

facerez.ſimul cum omnibꝰ liberis interirez Nō vir audiens vehementer
expauit.ac vxorez cum duobꝰ liberiſ et familia mlta athenas miſit.vt ⁊
ibi maneret et filios faceret erudiri. Minorē aūt filiū ſcz clementē cuz
eſſet annoꝝ qnqz ſibi pater in ſolatiuz retinuit. Cū aūt mr̄ cum filiis na
uigaret.nocte quadā nauis naufragiū ꝑtulit.et mater ſine filiis a flucti
bꝰ eiecta ſup quodā ſaxū euaſit Que duoſ natos ꝑiſſe cōſiderās.ꝑ nimio
dolore in maris fundū ſe p̄cipitaſſet. niſi qz ſaltez coꝝ cadauera ſe reper
turā ſperabat At vero vbi nec viuos nec mortuoſ ſe reꝑire poſſe cogno
uit.clamores et vlulatus maximos dabat manꝰ ſuas morſibꝰ lacerabat
nec vllaz cōſolationez ab aliquo recipe volebat. Cūqz multe mlieres aſ
ſtarent .q ſua infortunia eidez narrarent.et illa ex hoc cōſolationē nō re
cipet.affuit quedā mulier inter ceteras que virū ſuuz adoleſcētez ⁊ nau
tā in mari ꝑiſſe aſſeruit.et ob hoc ſui amore poſtmodū nubere recuſauit
Recepta igitur qualicūqz ꝯſolatione.apud ipſam manebat.⁊ quotidia
nū victuz ſuis manibꝰ acqrebat. Sed nō multū poſt manꝰ eius quaſ cre
bris morſibus lacerauerat. ſine ſenſu et mortue adeo ſunt effecte.vt cuz
ipſis nullatenꝰ opari poſſet. Illa āt q eam ſuſceperat.palaſim incurrit.⁊
de lecto ſurgere nō valebat. Sicqz macidiana mendicare compellitur.⁊
ipſa cum hoſpita ex his que inuenire poterat paſcebatur Completo igiť
anno quo macidiana cū liberis diſceſſit e patria miſit athenas nuncios
vir eiꝰ vt ipſos reqrerent.⁊ qd agerent intimarēt. Sed illi q miſſi fuerāt
nullatenꝰ redierūt. Deniqz cū alios miſiſſet.⁊ illi reuertentes ſe nullum
inde veſtigiū repiſſe narrarent.clementē filiuz ſuum ſub tutoribꝰ dereli
qt.⁊ ipſe ad querendū vxorez cum filiis nauem conſcēdit.ſed minime re
dut Uiginti igitur annis clemens orbatus ſtetit.nec de patre vł de ma
tre vel de fratribus aliquod indiciū inuenire potuit. Ipſe autem clemēs
ſtudio literaꝝ ſe cōtulit.⁊ ſummū phie apicez apphendit. Deſiderabat
aūt vehementer ⁊ ſtudioſe querebat qualiter ſibi anime immortalitas
perſuaderi poſſet. Ob hoc phoꝝ ſcolas ſemp adibat.⁊ ſiquidez ꝙ imor/
talis eſſet obtinebatur.gaudebat.ſi qn vero ꝙ mortalis eſſet cōcludebať
triſtis diſcedebat. C Deniqz cum barnabas romā veniſſet ⁊ fidem
xpi p̄dicaret.phi eum tanꝙ inſanum ⁊ amentez deridebāt. Uñ ⁊ qdā.q
ſcđm quoſdā fuit clemens phs.q eū primo ſicut alii deridebat.⁊ eius p̄
dicationez cōtēnebat.talez qſtionem ꝑ deriſu barnabe fecit dicens. Cū
culex animal ſit exiguuz.quid eſt ꝙ ſex pedes habet ⁊ iſup alas poſſidz
elephas autem cum ſit immane animal nec alas poſſidet.et tantuz qua
tuor pedes habet. Cui barnabas. Stulte.tue queſtioni reſpondere per
facile poſſem.ſi veritatis cauſa diſcende querere videreris. Sed nunc
de creaturis vobis dicere aliquid abſurdum eſt.cum a vobis creatura
rum conditor ignoretur. Quia enim creatorem non cognoſcitis iuſtum
eſt vt in creaturis erretis. Hoc verbū cordi clementis phi valde inheſit

ita ꝙ fidem xpi inſtructus a barnaba recepit. et in iudeam ad petrum
poſtmodum properauit. Quem ille de fide chriſti inſtruxit. et anime im
mortalitatem euidenter edocuit ¶ Eo tempe ſimon magus duos diſci
pulos habebat. ſ. aqlam et nicetam. q̄ eius fallacias agnoſcentes cū reli
q̄rūt et ad petrū ↄfugerūt. ⁊ ei⁹ diſcipuli ſūt effecti Cū aūt petr⁹ clemen
tē de ſua interrogaſſet ꝓgenie. ille q̄d matri et fr̄ibus et pr̄i acciderit p
ordinē enarrauit. ad dēs ꝙ credebat ꝙ mater cū fratribuſ in mari piſſent
pater vero aut merore aut ſil'r naufragio interiſſet. Quod audiēs petr⁹
lacrimas continere nō potuit ¶ Quadam aūt vice petr⁹ cū diſcipul' ſuiſ
antaradū ⁊ inde ad inſulā p. vi. miliaria diſtantē in q̄ macidiana mr̄ cle
mentis morabatur venit. vbi q̄daꝫ columne vitree mire magnitudinis
erant. Quas cuꝫ petr⁹ cuꝫ ceteris miraretur. videns ipaꝫ mēdicantem
cur nō potius ſuis maībus oparetur increpauit. Que rn̄dit Speciē tm̄
dn̄e habeo manuū. q̄ meis ſic ſunt debilitate morſib⁹ vt omnino ſunt in
ſenſibiles effecte. Atqꝫ vtinā me in mare p̄cipitaſſē vt vltra nō viuerē
Cui petrus. Quid eſt q̄d loq̄ris Neſcis q̄ aīe eoꝝ q̄ ſe iterimunt graui
ter puniūtur Cui illa. Vtinā h̄ michi certuꝫ fieret ꝙ aīe poſt mortem vi
uant. libenī enim meipſā occidereꝫ. vt ſaltē vna hora dulces meos natos
videre poſſē. Cūqꝫ petr⁹ ab ea cām tāte triſticie interrogaſſet. ⁊ illa ei or
dinē geſte rei narraſſet. ait petr⁹ Eſt q̄daꝫ adoleſcens apud nos nōie cle
mens. q̄ hec q̄ refers matri et fr̄ibus aſſerit accidiſſe Qd̄ illa audiens ni
mio ſtupore ꝑcuſſa corruit Cūqꝫ ad ſemeipſā rediſſet. cuꝫ lacrimis ait.
Ego ſum adoleſcentis mr̄. Et ꝓcidens ad pedes petri. rogare eū cepit.
vt ſibi filiū ſuū feſtināter oſ̄ndere dignaret̄. Cui petr⁹. Cū adoleſcēteꝫ vi
ris paululū diſſimula q̄uſqꝫ ab inſula cuꝫ naui egrediamur. Qd̄ cum illa
ſe facturā ꝓmiſiſſet. tenens petr⁹ manuꝫ eius ipſā ad nauem vbi erat cle
mens ducebat. Videns vero clemens petꝝ manu mlierē ducētē. ridere
cepit. Mox aūt vt ml'r iuxta clementē fuit. ſe cōtinere nō potuit. ſ; ſtatī
in amplex⁹ eius ruit. et crebro oſculari cepit. Quā ille tāq̄ inſanientem
mulierem cum indignatione repellebat. et aduerſus petꝝ indignatione
non modica mouebatur. Cui petrus. Quid agis o fili clemēs Noli re
pellere matrem tuam. Quod cum audiſſet clemens lacrimis infuſus
ſuper matrem iacentem concidit. et eam recognoſcere cepit. Tunc ad
preceptum petri hoſpita ſua que paralitica iacebat adducitur et ab eo
continuo liberatur. Tunc mater clementem de patre interrogauit. Cui
ille. Ad te querendum iuit. et vltra non rediit. At illa audienſ ſolummo
do ſuſpirauit. grande enim pro filio inuento gaudium habens. reliquos
conſolabatur merores ¶ B Interea cum niceta et aquila deeſſent
et redeuntes mulierem cum petro vidiſſent. que nam ſit hec mulier per
cunctatur. Quibus clemens ait. Mater mea eſt. quam michi deus re
donauit ꝑ dn̄m meū petꝝ Poſt hec petr⁹ omnia eis ꝑ ordinē enarrauit.

Que cū audiſſent niceta et aq̄la. ſubito ſurrexerunt et obſtupefacti con
turbari ceperunt dicentes. dominatoꝛ dñe deꝰ vera ne ſunt hec. an ſom
nium eſt quod audiuimꝰ Tunc petrus Filii non inq̄t nos inſanimus. ſꝫ
hec vera ſunt. At illi faciem cōfricantes aiūt. Nos ſumus fauſtinus et
fauſtꝰ. quos mr̄ noſtra eſtimat in mari interiſſe. Et accurentes in cōplex
us matris ruunt. et eā crebriꝰ oſculātur At illa ait. Quid vult hoc eſſe.
Ad quā petrꝰ Iſti ſunt filii tui fauſtinus et fauſtus. quos in mari p̄iſſe
putabas Hec audiens mater p̄ nimio gaudio velut amens effecta coꝛ
ruit. et poſt ad ſe reuerſa ait. Obſecro vos dulciſſimi filii narrate michi
quō euaſiſtis. Qui reſpōderūt Cum nauis fuiſſet reſoluta et nos ſuper
quandā tabulā veheremur. quidā pirate nos inuenientes in ſuam nauicu
lam poſuerunt. ac mutatis noībus cuidā nos honeſte vidue iuſtie noīe
vendiderunt. que tanq̄ filios nos habuit. et liberalibꝰ artibꝰ nos erudi
ri fecit. Tandeꝫ phie opam dedimꝰ. ⁊ ſimoni cuidā mago nobiſcū edu
cato adheſimꝰ. Cūqꝫ eius fallaciā ꝯgnouiſſemꝰ. ipm omnino deſeruimus
⁊ petri diſcipuli p̄ zacheū effecti ſumꝰ ¶ Sequenti aūt die aſſumptis pe
trꝰ tribus fratribꝰ. ſ. clemente aquila et niceta. ad q̄ndam ſecretiorem lo
cū oꝛōis grā deſcendit Quos venerādus q̄dam ſenex. ſed tn̄ paup̄ allo
q̄ cepit dicens. Miſereoꝛ veſtri frēs qꝛ ſub ſpē pietatis vos grauiter er
rare cōſidero Neqꝫ eniꝫ deꝰ eſt. neqꝫ cultus hic aliquis eſt. neqꝫ p̄uidē
tia in mundo. ſed fortuitus caſus et geneſis omnia agunt. ſicut et ego ex
meipſo manifeſte ꝯperi in diſciplina matheſis p̄ ceteris eruditus. Noli
te ḡ errare. ſiue eñ oꝛetis ſiue nō. qđ vr̄a geneſis cōtinet vobis erit Cle
mens aūt i eū reſpiciens animo pulſabat. ⁊ ſibi ſe eū alias vidiſſe videba
tur Cūqꝫ de mādato petri clemens aq̄la ⁊ niceta cū eo diutiꝰ diſputaſſēt
⁊ p̄uidentiaꝫ aptis rationibꝰ oñdiſſent. eūqꝫ ob reuerentiā crebro p̄rem
vocarent. dixit aq̄la Quid neceſſe eſt vt eum patrem vocemus. cuꝫ ī mā
datis habeamꝰ nemineꝫ ſup̄ terram patrem vocare. Et poſt hoc reſpici
ens ad ſenem ait. Nō iniurioſe accipias pater. q̄ frēm meuꝫ culpaui. qꝛ
te p̄rem vocauit. Habemꝰ eniꝫ tale mādatum. ne aliquē iſto nomine vo
cemꝰ. Cūqꝫ aquila hec dixiſſet. riſit omniū aſtantiū cetus vna cuꝫ ſene
et petro Et cum ille cām riſus inq̄reret. dixit ad eum clemens Qꝛ facis
id de quo alios culpas. ſenem p̄rem vocādo At ille negabat dicens. Ue
re neſcio ſi eum p̄rem vocauerim Senex cū ſatis de p̄uidentia diſputatū
eſſet. dixit ſenex Crederē vtiqꝫ p̄uidētiā eſſe. ſed a p̄pria cōſcientia pro
hibeoꝛ huic fidei accōmodare conſenſum Noui eniꝫ meam et coniugis
mee geneſim. et ſcio ea que vnicuiqꝫ noſtrum dictabat geneſis accidiſ
ſe. Audite igitur coniugis mee thema et inuenietis ſcema cuius exi
tus accidit Habuit nanqꝫ marteꝫ cum venere ſuper centrum. lunam ve
ro in occaſu in domo martis et finibus ſaturni. quod ſcilicet ſcema adul
teras facit. et ſeruos proprios amare et peregre proficiſci. et in aquis

defungi Quod et ita factū eſt Incidit nāqꝫ in amorē hui ⁊ piculuꝫ atqꝫ
opprobriū metuēs cū ipo aufugit ⁊ in mari periit. Nā ſicut fr̄ me⁹ retu
lit ipm̄ primo adamauit Sed cum ipe aſſentire ſibi nollet. in ſuuꝫ ſue li
bidis amorē retorſit Nec tñ ei imputādūꝫ eſt qꝛ eā geneſis hoc facere ꝯ
pulit Narrauitqꝫ qūo ſomniū finxerit. et quō cū libris athenas vadens
naufragio pierit ¶ Cūqꝫ filii vellent in eū irruere. et rē aperire. pro
hibuit petr⁹ dicēs Quieſcite q̄adusqꝫ michi placuerit. Dixitqꝫ ei petr⁹
Si hodie ꝯiugeꝫ tuā caſtiſſimā cū tribus filiis tuis ꝯſignauero. credes
qꝛ geneſis nichil ſit. Cui ille. Sicut īpoſſibile eſt te exhibere qḋ ꝓmiſiſti
ita et īpoſſibile eſt extra geneſiꝫ aliq̇d fieri Dixit ei petr⁹ Ecce iſte eſt fi
li⁹ tu⁹ clemens. et hi duo gemini tui fauſtin⁹ et fauſt⁹. Tūc ſenex reſolu
tis mēbris cecidit. ⁊ q̄ſi exanimiſ fact⁹ eſt. Filii aūt irruentes in eū oſcu
labātur. verentes ne ſpūm reuocare poſſet Tādeꝫ ad ſe rediens. oīa vt
acciderāt ꝑ ordinē audiuit Tūc ſbito vxor aduenit. ⁊ cū lacrimis clama
re cepit. Ubi eſt vir meus et dn̄s me⁹ Hec cū illa. q. amens clamaret. ſe
nex cucurrit. et cū multis lacrimis amplecti et ſtringere eā cepit. Dum
igitur ſimul manerēt. aduenit q̇dā nunciās apioneꝫ et ambioneꝫ fauſti
ani amiciſſimos cū ſimone mago hoſpitari De quoꝝ aduentu fauſtinia
n⁹ valde gauiſ⁹ ad eos viſitandos iuit. Et ecce nuncius venit. q̇ diceret
miniſtrꝫ ceſaris antiochiā aduenisse. vt magos oēs q̄reret et morte pu
niret Tūc ſimō mag⁹ in odium filioꝝ q̇ ipm̄ reliq̄rant vult⁹ ſui ſimilitu
dineꝫ in fauſtinianū impſſit. vt nō fauſtinian⁹. ſed ſimon mag⁹ ab omni
b⁹ putaretur. Hoc aūt fecit vt a miniſtris ceſaris loco ſui teneretur et
occideretur Ipe aūt ſimō de ptib⁹ illis abſceſſit. Cū aūt fauſtinian⁹ ad
petrū et filios rediſſet. expauerūt filii vultū ſimonis. in eū intuentes. vo
cē aūt pr̄is ſui audiētes Solus āt petr⁹ erat q̇ vultū ei⁹ naturaleꝫ vide
bat Cūqꝫ filii ei⁹ et vxor ei⁹ eū refugerēt et execrarēt. dicebat eis Cur
execramini et refugitis pr̄em veſtꝝ. Qui rn̄derūt. qꝛ iō eū fugerent. q꞉i
eo vultus ſimonis magi appareret. Cōfecerat eīm ſimon q̇dam vnguen
tū. et faciem ei⁹ punxerat. et vultū ſuuꝫ arte magica īpreſſerat ī euꝫ Ipe
igit̄ lamētabat̄ et dicebat. Quid michi miſero accidit vt vna die recog
nit⁹ ab vxore et filiis letari nō potueri cū eis Uxor vero eius ſparſis cri
nib⁹ et filii plīmū flebāt ¶ Simō aūt mag⁹ dū adhuc eſſet ātiochie
petrꝫ plurimū infamauerat. magū maleficū et homicidā eū dicēdo. De
niqꝫ intantū aduerſus petrꝫ populū ꝯcitauerat. vt ipm̄ inuenire plimuꝫ
affectarēt. vt carnes ei⁹ dentib⁹ laniarēt. Dixit ergo petr⁹ fauſtiniano.
Qm̄ q̇dem ſimon mag⁹ eſſe videris. ꝑge antiochiā et coram omni popu
lo me excuſa. ac ea que de me dixit ſimō ex pſona ſui retracta Poſt hoc
ego antiochiā veniam. et alienū hunc vultū a te effugabo et proprium
vultum coraꝫ omnib⁹ reddā Hoc tamen nullo mō credendum eſt qꝫ be
at⁹ petrus mentiri mandauerit. cū de⁹ n̄ indigeat noſtro mēdacio. Ipſe

Cccxci.

itinerarium clementis in quo hec ſcripta ſunt liber apocriphus eſt. nec vt q̄buſdā placet ſuſcipiēdus eſt in talib⁹ Uerūtñ dici pōt ꝙ petr⁹ ſi dili genter verba ſua ꝯſiderent nō ſibi dixit vt ſimonē magū eſſe ſe diceret ſed vt populo effigiē faciei ſupinductā oñdens petrū ex pſona ſimonis ꝯmēdaret. et mala q̄ dixerat reuocaret. Et ille dixit ſe eſſe ſimonē. ñ q̄tū ad veritatē ſꝫ q̄tū ad apparētiā Unñ qđ īfra dixit fauſtinīā⁹. ego ſimō ⁊c. ſic dꝫ accipi. i. q̄tū ad apparētiā videor eē ſimō Fuit ergo ſimō ſupple putatiu⁹. Perrexit ergo fauſtinian⁹ pr̄ clementis ātiochiā. ⁊ ppl'm ꝯuo cās dixit Ego ſimō annūcio vobis et confiteor omnia fefelliſſe de petro Nequaꝙ̄ eñ eſt ſeductor vel mag⁹. ſed ad ſalutē mūdi miſſ⁹. Quapꝑ ſi de cetero aliq̄d ꝯ ipm̄ dixero. me tanꝙ̄ ſeductorē et maleficū repella tis Nūc eñ penitentiā ago. q2 male me dixiſſe cognoſco. Moneo igit̄ vos vt ipī credatis. ne vos et ciuitas vr̄a inſimul peatis. Cūqꝫ hec oīa q̄ petr⁹ iuſſerat cōpleſſet. et iam in amorē petri ppl'm incitaſſet. petrus ad eum venit. et orōne facta effigiē vultus ſimonis ab eo penitus effu gauit. Popul⁹ aūt antiochen⁹ petrū benigne et cū m'lto honore recepit. et ipm̄ in cathedra ſublimauit. Qđ audiens ſimon illuc ꝑrexit. ⁊ ppl'm cōuocās ait. Miror ꝙ cum vos ſalubrib⁹ p̄ceptis inſtruxerim. et a ſe ductore petro vos cauere monuerī. vos ipm̄ nō ſolū audiſtis. ſed etiam epiſcopali cathedra ſublimaſtis. Tūc oēs cū furore aduerſus eū dixe rūt Monſtro nobis ſimilis es. Nudius tercius te penituiſſe dicebas. ⁊ nūc te ⁊ nos p̄cipitare conaris Et īpetū ī eū faciētes cū ignominia eū ꝓtin⁹ expulerunt. Hec oīa clemens in libro ſuo de ſeipō narrat. et hāc hiſto riā ibidē inſeruit Post hec aūt petrus cum romā veniſſet. et ſuā paſſionē iminere videret. clementē p⁹ ſe epm̄ ordinauit Mortuo igitur principe apoſtolorū petro. clemens vir ꝓuidus p̄cauens in futurū ne. ſ. ꝑ hoc exemplum q̄libet vellet ſibi in eccleſia ſucceſſorē ſtatuere. ⁊ here ditate ſanctuariū dñi poſſidere. lino ceſſit. et p⁹modū cleto. Nonulli aſ ſerūt ꝙ lin⁹ et cletus nō fuerūt ſummi pōtifices. ſed tm̄ petri apl'i coad iutores. ꝓpter qđ in cathalogo pōtificum meruerūt ānumerari. P⁹ hos aūt clemens eligitur. et p̄ſidere cōpellitur. Qui ita morū ornamento pol lebat. vt iudeis et gentilib⁹ et omnibus xp̄ianis popul' cōplaceret Sigu lorū inopes regionū nominatim ſcriptos habebat. et quos baptiſmi ſan ctificatione mundauerat. nō ſinebat publice fieri mendicitati ſubiectos Cū itaqꝫ domicillā virginē neptem domiciani imꝑatoris ſacro vela mine cōſecraſſet. et theodorā vxorem ſiſinnii amici imꝑatoris ad fidem cōuertiſſet. et in caſtitatis ꝓpoſito manere ꝑmitteret. ſiſinn⁹ zelo duct⁹ eccleſiā poſt vxorē ſuā occulte intrauit. ſcire volens ꝓpter q̄d illa ſic ec cleſiā freq̄ntaret At vbi a ſancto clemēte orō fuſa eſt. et a populo reſpō ſum eſt amē. ſiſinnius cecus et ſurdus penitus effectus eſt. Qui ſtatim pueris ſuis dixit Cito me tollite et foras educite Pueri autē per totā

ecclesiam cũ girabant·ſed et ad ianuas ꝑuenire nõ poterãt. Quos cum
vidiſſet theodora ſic errãtes. primo quidez ab eis declinauit. putans ꝙ
vir ſuus eam cognoſcere poſſet. Poſtmodũ aũt quidnã hoc eſſet inter-
rogauit Qui dixerũt Dñs noſter dũ vult videre et audire q̃ nõ licet ce-
cꝰ et ſurdus factus eſt. Tunc illa in oratõez ſe dedit. depcans vt vir ſu-
us inde exire poſſet. Et poſt orõnez dixit pueris Ite modo. et perducite
dñm veſtruz ad domũ. Cumqz abiiſſent. ſancto clementi theodora quid
acciderit indicauit. Tunc ſanctus rogatu theodore ad eum venit. et ipz
inuenit aptis oculis nil videntem. et nil penitꝰ audientez. Cũqz clemẽſ
ꝓ eo oraſſet. et ille auditũ et lumẽ recepiſſet: videns clementẽ iuxta vxo-
rez ſuam ſtantem amens efficitur. et ſe illuſuz magicis artibꝰ ſuſpicat̃.
Precepitqz ſeruis ſuis vt tenerent clementẽ dicens. Vt ingrederet̃ ad
vxorez meã magicis artibus me excecauit. Precepitqz miniſtris vt cle-
mentez ligarent et ligatũ traherent. At illi ligãtes colũnas iacentes et
ſaxa. putabant ſicut etiã ſiſinnio videbatur ꝙ ſanctũ clementem cũ ſuis
clericis traherent et ligarent. Tũc clemẽs ſiſinnio ait. Qz ſaxa deos di-
cis. ſaxa trahere meruiſti. Ille aũt vere cũ ligatuz exiſtimãs ait Ego te
interfici faciam. Clemens aũt inde abſcedens. theodorã rogauit ne ab
orõne ceſſaret. donec virꝫ ſuũ dñs viſitaret. Oranti igitur theodore pe-
trꝰ apl's apparuit dicens. Per te vir tuus ſaluabitur. vt impleat̃ qđ dix-
it fr̃ meus paulus Saluabitur vir infidel' ꝑ mulierem fidelem. Et ħ di-
cens abſceſſit Statimqz ſiſinniꝰ vxorez ſuã ad ſe vocauit. obſecrãs vt ꝓ
ſe oraret. et ſanctũ clementez ad ſe vocaret. Qui cũ veniſſet. ipm i fide i-
ſtruxit. et eum cuz. cccxiii. de domo ſua baptiſauit. Per hunc aũt ſiſinni-
um multi nobiles et amici nerue imperatoris dño crediderũt Tunc comeſ
ſacrorꝫ pecuniaz multis dedit. et cõtra ſanctum clemẽtez ſeditionẽ maxi-
mã excitauit. C Tunc mamertinus vrbis prefectus populi ſeditio-
nem maximam nõ ferens. ad ſe clementez adduci fecit. Quem cũ redar-
gueret. et ad ſe inclinare attemptaret. ille ait. Optarem te ad rõnem ac-
cedere Nam ſi canes multi cõtra nos latrauerint. et morſibus attrecta-
uerint nunq̃ hoc nobis auferre poſſunt ꝙ nos ſumus rõnabiles homi-
nes. et ipſi ſunt irrationabiles canes Seditio aũt ab imperitis exorta.
oñdit ſe nichil hr̃e certum vel verꝫ Tunc mamertinus de eo traiano im-
patori ſcribens. reſpõſum accepit. ꝙ aut ſacrificaret. aut tranſpontum
mare in heremo qđ adiacet ciuitati terſone ipm in exiliũ mitteret. Tũc
ꝑfectus clementi cum lacrimis ait. Deus tuus quem pure colis ipſe te
adiuuet. Prefectꝰ aũt ei nauez tribuit. et omnia neceſſaria miniſtrauit.
Multi aũt clerici et laici ipm in exilium ſunt ſecuti Profectꝰ aũt i inſu-
laz. inuenit ibi pluſq̃ duo milia xp̃ianorꝫ. ibidez iaz diu ad ſecãda mar-
mora damnatorꝫ. Qui ſanctuz clementez videntes. ſtatim in fletum et la-
crimas prupeꝛunt. Quos ille conſolans ait. Non meis meritis ad vos

me miſit dñs veſtre corone ꝑncipē me fieri. Et cū ab eis didiciſſet ꝙ a
ſexto miliario aquā ſuis humeris deportarēt. dixit eis Oremus oēs do
minū ieſum xp̄m vt cōfeſſoribus ſuis fontem in loco iſto ac venas aque
apiat. Et q̄ ꝑcuſſit petrā i deſerto ſina ⁊ fluxerūt aque in abundātia. ipe
nobis laticē affluentē impriat. vt de eiꝰ beneficiis ꝯgratulemur. Cumq̄
oratōe facta hinc inde circūſpiceret. vidit agnū ſtātē q̄ pede erecto dex
tro quaſi locū ep̄o oñdebat. Et intelligēs dñm ieſū xp̄m eſſe q̄m ſolꝰ ip
ſe videbat. perrexit ad locū et dixit In noīe p̄ris et filii et ſp̄uſſancti i iſto
loco ꝑcutite Sz cū nullꝰ i iſto loco i q̄ agnꝰ ſteterat ꝯtingeret. ip̄e accepto
breui ſarculo leui ictu locū ſub pede agni ꝑcuſſit. et ſtatim maximꝰ fōs
erupit. et in fluuiū creuit. Tunc vniuerſis gaudentibꝰ ſanctꝰ clemens ait
Fluminis ip̄etus letificat ciuitatē dei Ad hāc famā multi ꝯfluxerunt.
et vna die q̄ngenti et ampliꝰ ab eo baptiſma ſuſceperūt. et ydolorū tem
pla deſtruentes ꝑ totā ꝓuinciā intra vnū annū. lxxv. eccl'ias edificauerūt
Poſt tres aūt ānos traianꝰ impator q̄ cepit anno dñi. cvi. hoc audiens
quēdā ducē illuc miſit Qui cū oēs libenter mori ꝯſpiceret. multitudini
ceſſit. et ſolū clementē ligata ad collū eius anchora in mare p̄cipitauit
dicens Iā nō poterunt ip̄m ꝓ deo colere xp̄iani Stante aūt omni mul
titudine ad litꝰ maris. cornelius ⁊ phebꝰ diſcipuli eiꝰ oēs orare p̄cepe
rūt vt dñs corpꝰ ſui martiris eis mōſtraret Statimq̄ mari ꝑ tria milia
ria recedente. oēs ꝑ ſiccū ingreſſi. inuenerūt in modum tēpli marmorei
habitaculū a deo parā . ⁊ ibi in archa corpꝰ ſancti clementis. ⁊ anchorā
iuxta eū Reuelatū eſt aūt diſcipulis eiꝰ ne inde tollerēt corpꝰ eiꝰ Omi
aūt anno tp̄e paſſionis ꝑ ſeptē dies ad tria miliaria mare recedit. ⁊ ſic
cū iter aduenientibꝰ tribuit In vna aūt ſolēnitatū mlr cū filio ſuo ꝑ
uulo ad locum acceſſit Cōpletis aūt feſtiuitatis ſolenniis cū puer obdor
miret. ſonꝰ inundantiū aquarū ſubito factus eſt Mulier aūt territa. ⁊ filii
ſui oblita. cū reliq̄ multitudine ad ripā aufugit Que poſtmodum filii
memor cū eiulatu maximo flebat. et vſq̄ ad celū lamentabiles voces
dabat. ac ꝑ littora clamans et eiulās diſcurrebat. ſi forte filii corpuſ a li
toribꝰ eiectū videret. Sed cū in ea ſpes omnis deficeret ad domū redi
it. et totū illū annū in fletu ⁊ merore duxit. Poſt annū igitur aperto ma
ri omnes anticipās ad locū ꝯcita venit . ſi de filio forte aliqͦd veſtigiū
inuenire poſſet Cū ergo ante tumulū ſancti clementis ſe in orōnē de
diſſet. ſurgēs vidit infātē in loco vbi eū reliq̄rat dormientē Eſtimans
aūt eū eſſe defunctū. acceſſit ꝓpius quaſi corpꝰ collectura exanime Sed
cū eū dormientē cognouiſſz. excitatū velociter ſpectātibꝰ popul' inco
lumē in vlnis leuauit. et vbi nam ꝑ illū annū fuerit requiſiuit Ille aūt ſe
neſcire reſpōdit ſi ānꝰ integer p̄terierat. ſz tm̄ vniuſ noctis ſpacio ſe ſua
uiter dormiſſe putabat Ambroſius in p̄fatione ſic ait. Cū iniq̄ſſimus
ꝑſecutor beatum clementem penis afficere a dyabolo cogeretur. non ei

tormentũ intulit ſed triũphuz Iactatur ergo martir i fluctib⁹ vt merge
retur .et ex hoc ꝓuenit ad premium vñ petr⁹ mgr̄ eiuſ ꝓuenit ad celum.
Amboꝝ ergo in fluctib⁹ xp̄s apꝓbans mentes.clementē ad palmā vic
torie de profũdo reuocat.petꝝ ad celeſtia regna in eodē elemēto ne mer
geretur eleuat. ¶Refert leo hoſtienſ ep̄s ꝙ tēpe quo michael imꝑator
noue rome regebat imꝑiuz.ſacerdos quidā noīe ph̄s q̄ ob ſummũ inge-
niũ a puericia fuerat ſic vocat⁹.cuz terſonā ꝑueniſſet .et de his q̄ narrā-
tur in hiſtoria clemētis habitatores interrogaſſet. qꝛ aduene poti⁹ q̄ in
digene erāt.ſe neſcire ꝓfeſſi ſunt. Siquidē miraculũ marini receſſus ob
culpā inhabitātiũ iam diu ceſſauerat.⁊ ob incurſũ barbaroꝝ tempe ma
rini receſſ⁹ venientiũ templũ deſtructũ fuerat.et archa cũ corꝑe marini
fluctib⁹ obruta erat.exigentib⁹ culpis inhabitantiũ Sup quo miratus
ph̄s. et accedēs ad ciuitatũculā noīe georgiā.cuz ep̄o ⁊ clero acceſſit ad
q̄rendũ ſacras reliq̄as ad inſulā in qua eſtimabant eſſe corp⁹ martiris.
Ubi cuz hymnis et oratōib⁹ fodientes.diuina reuelatōe inueneſt corp⁹
et anchorā cum qua fuerat in mare ꝓiectũ.et deportaueſt terſonā. De
inde ꝑdict⁹ ph̄s cum corꝑe ſancti clementis romā venit.et multis oſten
ſis miracul' in eccleſia que nunc dicitur ſancti clementis.honorifice cor-
p⁹ collocatũ fuit. In quadā aũt cronica legitur ꝙ mari ab illo loco exic-
cato. a beato cirillo moranoꝝ ep̄o romam tranſlatum eſt.

CLXVI

De ſācto criſogono

C.A.

Criſogon⁹ iuſſu dyocleciani in carcere recluditur. vbi ſancte
anaſtaſie alimoniis fouebatur. Cuz ergo anaſtaſiā vir eius i
artiſſimā cuſtodiā poſuiſſet. criſogono qui eaz erudierat talia
ſcripta direxit .Sancto cōfeſſori xp̄i criſogono anaſtaſia Sacrilegi iu-
gũ mariti ſuſcepi.cuius deo miſerante thoꝝ mentita infirmitate decli-
nāſ.die noctuq̄z dñi noſtri ieſu xp̄i amplector veſtigia. Cũ iſte primoniũ
meuz ex quo illuſtraſ.cuz indignatōne ac turpib⁹ ydolatris exhauriat.
me quoq̄z velut magā atq̄z ſacrilegā cuſtodie tam ḡuiſſime mācipauit.
vt me vitā tempalē amittere ſuſpicer. Nichil ei ſupeſt niſi vt amiſſo ſp̄ū
morti ſuccũbā. In qua morte licet glorier.tñ mea mens valde cōteritur
qꝛ opes mee quaſ deo deuouerā a turpib⁹ ꝯſumũtur Uale vir dei.mem̄
toq̄z mei. Cui criſogon⁹ ſic rñdit Uide ꝙ nō ꝯturberis in hoc ꝙ tibi pie
viuēti inferāſ aduerſa. Nō ei deciperis ſed ꝓbaris. Cito ad te placituz
temp⁹ xp̄s cōuertet.et quaſi p⁹ noctis tenebras floriduz dei lumē aſpici
es atq̄z p⁹ glaciei frigus.aurea tibi tempa et ſerena ſuccedent. Uale in
dño et ora pro me Deniq̄z cum beata anaſtaſia ſic in cuſtodia artaretur
vt vix ei panis quadrās daretur. eſtimans ſe moriturā ſācto criſogono
epiſtolā in hec verba ſcripſit Confeſſori xp̄i criſogono anaſtaſia. Finis
venit corporis memento mei vt egredientem animā meaz ipſe ſuſcipiat

p cuius amore iſta ſuſtineo que ex ore huius vetule recognoueris Cui
ille reſcripſit Supereſt vt lumen tenebre antecedant. ſicut etiam poſt in
cõcludũtur et aduerſa hui⁹ mundi et pſpera. ne vel triſtib⁹ deſperatõ vl
letis elatio. dominet Unuz mare eſt in quo nauicule corpis noſtri velĩ
ficãt. et ſub vno corpis gubernatore aĩe noſtre nautico fũgũtur officio
Quorũdam igitur naues fortiſſimis carinaꝝ nexibus ſolidate crebros
equoris cõcitatos fluctus illeſe ꝑtereunt Quorundã vero fragiles iun
cture lignoꝝ etiaz i tranquillo vicinũ morti conficiunt curſum Tu autẽ
o xpi famula crucis tropheum tota mente conſtringe. et teipam prepa
ra ad opus dei Igitur dyocecianus aquileie partibus poſitus ceteros
chriſtianos occidens ſanctuz criſogonũ ſibi preſentari iuſſit Cui cuz di
ceret. accipe poteſtatez ꝑfecture tue ꝛ cõſolatum generis tui. ꝛ ſacrifica
dijs. reſpõdit criſogonus Unum deum in celo adoro. dignitates tuas
quaſi lutum cõtemno Data igitur ſuper eum ſententia. ad quendã locũ
ducitur. et ibidẽ protinus decollatur circa ãnos domini. cclxxxvii. Cui⁹
corpus cum capite ſanctus ſelus preſbiter ſepeliuit.

De ſãcta katherina

clxvii.

Katherina dicit a catha qd̃ eſt vniuerſuz ꝛ ruina q̃ſi vniuer- A
ſalis ruina Omne eñ edificiũ dyaboli i ea vniuerſaliter cor
ruit Nam in ea corruit edificium ſupbie p humilitatez quaz
hũit. carnalis cõcupiſcẽtie p virginitatẽ quã ſeruauit. cupiditatis mun
dane. q: omnia mundana deſpexit Uel katherina quaſi cathenula. ipa
eñ ſibi p bona opa quãdaz cathenaz fecit. p quam vſqz ad celũ aſcendit
Que quidez cathena ſiue ſcala quattuor gradus habet. qui ſũt innocen
tia opis. mũdicia cordis. deſpectio vanitatis. ꝛ locutio veritatis. Quoſ
ꝓpheta p ordinem ponit dicens. Quis aſcendet in mõtez domini ꝛc. Et
reſpondet Innocẽs manib⁹ et mundo corde. q̃ nõ accepit in vano animã
ſuaz. neqz iurauit in dolo pximo ſuo. qualiter aũt iſti quattuor gradus i
beata katherina fuerunt patet ex legenda ſua.

Katherina coſti regis filia omnibus liberalium ſtudijs erudi B.
ta fuit Cum aũt maxencius impator oĩes tã diuites q̃ pau
peres ad alexandriaz cõuocaret vt ydolis immolarent. et xpia
nos immolare nolentes puniret Catherina cum eſſet annoruz. xviii. ꝛ in
palatio diuitijs et pueris pleno ſola remanſiſſet. audienſ animaliũ diuer
ſoꝝ mugitus et cantantiuz plauſus. miſſo illuc nuncio inqri iuſſit celeri
ter qd hoc eſſet Qd̃ dum didiciſſet aſſumptis aliq̃bus de palacio ſigno
crucis ſe muniens illuc acceſſit. ibiqz multos xpianos metu mortis ad
ſacrificia duci conſpexit. Que vehementi dolore cordis ſauciata. ad

impatorem ſe audacter ingeſſit.et ſic ait.Salutationez tibi ꝑferre imp
ator ⁊ ordinis dignitas et rationis via ꝑmonebat ſi creatorez celoꝝ ag
noſceres.et a diis animū reuocares.Staniq̄z ante ianuā templi.ꝑ vari
as cōcluſiones ſilogiſmoꝝ allegorice et methonomice diſerte ⁊ miſtice
multa cum ceſare diſputauit Deinde rediens ad cōmune colloquīz dixit
Hec tibi tanq̄ ſapienti ꝑferre curaui.Nunc aūt quare incaſſū congre‑
gaſti hanc multitudinē ad colendaz ſtulticiā ydoloꝝ.Miraris hoc tem
plū manu artificum opatum.miraris ornamenta ꝓcioſa q̄ velut puluis
ante faciez venti erūt Mirare potius celū et terram mare et oīa q̄ in eiſ
ſunt Mirare ornamenta celoꝝ.ſolez videlicet et lunā et ſtellas.Mira‑
re famulatū eoꝝ qualiter a mundi initio vſq̄z ad finez nocte et die cur‑
rūt ad occidentez.et redeūt ad orientē.nec vnq̄ fatigātur Et cū hec ani
aduerteris iterroga et diſce q̄s ſit eoꝝ potentior Cum aūt ipm ipſo do
nāte intellexeris.nec ſimilez illi inuenire valueris.ipſū adora.ipm glori
fica.Ipſe eñ eſt deus deoꝝ et dn̄s dominantiū Cūq̄z de filii incarnatio
ne ſapienter plurima diſputaſſet.ſtupefactus ceſar nō valuit ad hec rn̄de
re Tandez ad ſe reuerſus dixit ad eā.Sine o mlr.ſine nos finire ſacrifi‑
ciū.et pꝰ hoc tibi reſpōſa reddemꝰ.Precepit igitur eā ad palaciū duci,
et cum diligentia cuſtodiri.admirās nimiuz eius prudentiam et corpis
pulcritudinez Erat eñ ſpecioſa valde.et incredibili pulcritudine omniū
oculis admirabilis videbatur et gratioſa.Veniens igitur ceſar ad pa‑
latiū dixit katherine.Audiuimꝰ tuā eloq̄ntiā.⁊ mirati ſumꝰ tuā prudē‑
tiā.ſed in deoꝝ ſacrificiis occupati omnia plene intelligere nequimus.
Nunc aūt ab initio ꝓgeniem tuā reqrimꝰ.Et ſancta katherina ad hec.
Scriptuz eſt Nec te collaudes nec te culpaueris ipē Hoc faciunt ſtulti
quos glīa vexat inanis Confiteor tñ meā ꝓgeniem nō tumore iactātie
ſed humilitatis amore Ego enim ſum katherina coſti regis vnica filia.
Que quāuis in purpura nata.et liberalibꝰ diſciplinis nō mediocriter ī
ſtructa.hec tñ oīa ꝯtempſi et ad dn̄m ieſuz xp̄m cōfugi Dii aūt quoſ co
lis nec te nec alios iuuare poſſunt.O igitur infelices taliū numinū cul‑
tores.q̄bꝰ aduocatis.in neceſſitate nō aſſunt.in tribulatōe nō ſuccurrūt
in piculis nō defendūt.Cui rex.Si ita eſt vt dicis.totꝰ mundꝰ errat.et
tu ſola veruz dicis.cum tamē omne verbū in ore duoꝝ vel triū teſtiū ꝯ
firmetur Si angelus eſſes.ſi celica virtus.adhuc tibi credere nemo de
beret.quantominus cum femina fragilis eſſe probaris Cui illa Ne ob‑
ſecro ceſar a furore tuo te vinci ꝑmittas.vt in ſapientis animo non ſtet
turbatio dira.Sic namq̄z poeta ait.Tu ſi animo rexeris rex eris.ſi cor
pore ſeruus Et rex Vt video peſtifera calliditate nos illaquearedispo‑
nis.dum ꝑ exempla philoſophoꝝ ſermonem protrahere niteris.Vidēs
aūt ceſar q̄ eius ſapientie obuiare non poſſet.mādauit occulte ꝑ literaſ
vt omnes grāmatici ⁊ rhetores ad ꝓtoriū alexandrie feſtinanter venirēt

immenſa munera recepturi ſi cõcionatricez virginẽ ſuis aſſertionib⁹ ſup
arent ¶ Adducti ſunt igitur de diuerſis ꝓuintus q̄nquagita orato-
res.q̄ om̄es mortales in omni mũdana ſapientia excellebãt. Quib⁹ iter
rogãtib⁹ cur tã ď remotiſ ptib⁹ euocati fuiſſent.ceſar rn̄dit Eſt apȯ noſ
quedã puella ſenſu et prudẽtia incõpabilis.q̄ om̄es ſapientes cõfutat.
et deos noſtros demones eſſe affirmat. Quã ſi ſupaueritis.cũ honore
magno ad ꝓpria redibitis Ad hec vn⁹ indignatus ſtomachãti voce rn̄
dit. O magnũ imperatoris cõſiliũ.q̄ ob vni⁹ degenerez puelle cõflictum
ſapiẽtes mũdi de remotis ptibus aduocauit. cũ vn⁹ ex nr̄is clientulis cã
poterat leuiſſime cõfutare Et rex. Poterã q̄dez hanc vi ad ſacrificãdũ
impellere.aut penis extinguere.ſed meli⁹ iudicaui.vt vr̄is argumentis
penit⁹ cõfutetur Cui illi dixerunt Adducatur corã nobis puella.vt ſua
temeritate conuicta. nunq̄ ſe ſapientes vidiſſe cognoſcat. Sed cũ vir
go certamen qȯ ſibi imminebat didiciſſet.totã ſe dño cõmendauit Et ec
ce angel⁹ dñi aſtitit ſibi.et vt cõſtanter ſtaret admonuit. aſſerens q̄ non
ſolũ ab his vinci nõ poterit.ſed inſup illa ipſos cõuerſos ad palmaz mar
tirii deſtinabit Cũ ergo coram oratorib⁹ adducta fuiſſet.dixit imperatori
Quali iudicio cõtra vnã puellã q̄nq̄ginta oratores opponis. quos et ꝓ
victoria remunerãdos ꝓmittis.et me ſine ſpe mercedis pugnare cõpel-
lis. Erit tam̄ merces michi dñs ieſus xp̄s.q̄ eſt ſpes et corona pro ſe cer
tãtiũ Uer cum oratores deum fieri hominez aut pati impoſſibile dice
rẽt.virgo etiã hoc a gẽtilib⁹ ꝓdictũ eſſe oſtẽdit Nã plato aſtruit deũ cir
cũrotundũ et decurtatũ. Sibilla quoqz ſic ait. Felix ille de⁹ ligno q̄ pen
det ab alto Cũ igitur virgo cũ oratorib⁹ ſapientiſſime diſputaret.et eoſ
aptis ratõib⁹ cõfutaret.ſtupefacti illi.q̄d dicerent nõ inuenientes.muti
penit⁹ ſunt effecti. Tũc imperator cõtra eos nimio furore replet⁹.increpa
re eos cepit.cur ab vna puella tam turpiter ſe vinci permitterent Tunc
vn⁹ mgr̄ alioꝝ ſic ait. Noueris imperator q̄ null⁹ vnq̄ ante nos ſtare po
tuit.quin cõtinuo vinceretur. Hec aũt puella in qua ſpũs dei loq̄tur.ſic
nos in ãmirationez cõuertit.vt cõtra xp̄m aliq̄d dicere.aut omino neſci
am⁹.aut penit⁹ formidem⁹. Unde imperator cõſtanter fatemur.q̄ niſi ꝓ-
babiliorez ſententiaz de diis quos vſqz modo colum⁹ protuleris.ecce
om̄es ad xp̄m cõuertimur. Audiens hec tirãn⁹.nimio furore ſucceſus
om̄es in medio ciuitatis cõcremari iuſſit At virgo ipſos confortans ad
martiriũ cõſtãtes efficit.et de fide diligenter inſtruit. Et cũ dolerent q̄
ſine baptiſmo decederẽt.virgo reſpõdit. Ne timeatis.q2 effuſio veſtri
ſanguis vobis baptiſm⁹ reputabitur et corona. Cũ ergo ſigno crucis
muniti flamis fuiſſent iniecti.ita animas dño reddiderũt.vt nec capilli
nec veſtimẽta coꝝ ab igne in aliquo lederẽtur. Cũ aũt a xp̄ianis fuiſſent
ſepulti.tirãn⁹ virgini loq̄tur dicẽs. O virgo generoſa.iuuentuti tue cõ
ſule.et p⁹ reginã i palacio meo ſecũda vocaberis. et imagie tua i medio

ciuitatis fabricata a cūctis velut dea adoraberis. Cui virgo. Deſine
talia dicere. q̄ ſcelus eſt etiā cogitare. Ego me xp̄o ſpōſaʒ tradidi. Ille
gloria mea. ille amor meꝰ. ille dulcedo et dilectio mea. ab eiꝰ amore nec
blandimēta nec tormenta me poterūt reuocare. Tūc ille furore repletus
iuſſit eaʒ ſpoliatā ſcorpionibꝰ cedi. et ceſam in obſcurꝝ carcerem tradi.
ibiqʒ diebꝰ duodeciʒ fame cruciari ¶ Rege aūt ꝓ q̄buſdam cauſis
inſtātibꝰ extra regionis cōfinia ꝓcedente. regia eius nimio amore ſuc-
cenſa. cū pricipe militū noīe porphirio media nocte ad carcereʒ virgis
ꝓperauit. Quo cū regina itroiſſet. vidit carcereʒ ineſtimabili claritate
fulgentem. et angelos plagas virginis pungētes. Incipienſqʒ virgo
eterna ei gaudia p̄dicauit. et ad fideʒ cōuertens martiriu coronā eidem
p̄dixit Sicqʒ vſqʒ ad mediā noctem ſmonē ꝑtraxerūt. Que cū oia por
phiriꝰ audiſſet. ad pedes virginis procidit. et cum ducentis militibꝰ fi
deʒ xp̄i recepit. Quia vero ꝑ duodecim dies ſine cibo tirāꝰ eſſe eaʒ iuſ
ſerat. xp̄s ꝑ hos dieſ miſſa d̄ celo cādida colūba celeſti eā cibo refouebat
Deinde dn̄s cū multitudie angeloꝝ et virginū eideʒ apparuit dicēſ Ag
noſce filia creatoreʒ tuū. ꝓ cuiꝰ noīe laborioſū ſubiiſti cōflictū. conſtans
eſto q2 tecū ſum Rediēs igitur impator eaʒ ſibi p̄ſentari iuſſit. et videnſ
eā ſplendidiorem quam tanto ieiunio eſtimabat afflictam. putauit ꝙ eā
aliquis in carcere ſuſtentaſſet. et furore repletus cuſtodes torqueri pre
cepit. Illa vero ait. Ego cibum ab homine non accepi. ſed chriſtus me
per ſuum angelum enutriuit. Cui imperator. Reconde oro quod moneo
in corde tuo. et noli dubiis reſpondere ſermonibus Non te quaſi famu
lam poſſidere cupimus. ſed regina potens ⁊ electa decore in regno meo
triumphabis. Cui virgo. Attende et tu obſecro. et iudicii examine veri
dica ſanctione decerne quem magis eligere debeo. An potentem eter-
num glorioſum ⁊ decorum. vel infirmum mortalem ignobilem et defor
mem. Tunc imperator indignatus ait. E duobus tibi vnum elige. aut
ſacrificare vt viuas. aut exquiſita tormēta ſubi vt pereas Et illa Que-
cunqʒ tormenta potes cogitare ne differas quia carnem et ſanguinem
meum chriſto offerre deſidero; ſicut et ipſe pro me ſeipſum obtulit.
Ipſe enim deus meus. amator meus. paſtor et ſponſus vnicus meus.
Tunc quidam prefectus furenti regi ſuaſit vt infra triduum quattuor
rotas ſerris ferreis et clauis acutiſſimis circumſeptas prepararet. vt
eam tam horribile tormentum diſſecaret. et ceteros chriſtianos tam di
re mortis exemplū terreret. Ordinatumqʒ eſt vt due vno ordine volue-
rentur. due autem contrario impetu agerentur. vt ille deorſum laceran
do contraherent. ille repugnantes ſurſum deuorando impingerēt. Tūc
beata virgo dominum exorauit. vt ad laudem ſui nominis et conuerſio-
nem populi circumſtantis ipſam machinam diſſiparet Et ecce angelus
domini molam illam cum tanto impetu diuellendo concuſſit ꝙ quattuor

milia gentilium interemit ¶ Regina autem que deſuper hoc aſ-
piciebat. et viſq3 tunc ſe celauerat. ſtatim deſcendens impatorem de tan-
ta ſeuicia durius increpauit. Rex autem furore repletus cum regina ſa-
crificare contemneret iuſſit eā extractis prius mām̄illis decollari. Que
cum ad martirium duceretur. katherinam rogauit vt pro ſe dominum
precaretur. Que reſpondit. Ne timeas a deo dilecta regina. quia tibi
hodie pro tranſitorio regno commutabitur eternum. et pro mortali ſpō-
ſo tibi immortalem acquires. Tunc illa conſtans effecta tortores extra
hortabatur. ne qō iuſſi fuerant facere morarentur. Miniſtri igitur ex
ciuitatem eam ducentes. ferreis haſtilibus mammillas eius euellunt. et
poſt caput eius precidunt. Cuius corpus porphirius rapiens ſepeliuit
Sequente die cum de corpore regine queſtio fieret. et multos ex hoc ad
ſupplicium tirannus protrahi iuberet. porphirius prorumpens in me-
dium exclamauit. Ego ſum qui chriſti famulam ſepiliui. et chriſti fidem
recepi. Tunc maxencius amens effectus. rugitum terribilem emittens
exclamauit. O me miſerum et omnibus miſerandum ecce porphirius q̄
erat vnicus anime mee cuſtos et totius laboris ſolatium deceptus eſt.
Quod cum ſuis commilitibus referret. illi protinus reſponderunt. Et
nos chriſtiani ſumus. et mori parati ſumus. Tunc ceſar furore ebrius
precepit omnes cum porphirio decollari. et corpora eorum canibus di-
mitti. Deinde katherinam aduocans ait. Quamuis arte magica regi-
nam mori feceris. ſi tamen reſipueris prima in palatio meo eris Hodie
igitur aut diis ſacrificia offeres aut caput amittes Cui illa. Fac quecū-
q3 animo concepiſti. paratam enim me videbis ad omnia ſuſtinēda. Da-
ta igitur ſuper eam ſententia. decollari iubetur. Que cum ad locum de-
ducta fuiſſet. erectis in celum oculis orauit dicens O ſpes et ſalus cre-
dentium. o decus et gloria virginum ieſu rex bone. obſecro te vt quicun-
q3 paſſionis mee memoriam egerit. ſeu in exitu anime ſue vel in quacun-
q3 neceſſitate me inuocauerit. tue propitiationis conſequatur effectum
Factaq3 eſt vox ad eam dicens. Ueni dilecta mea. ſponſa mea. ecce tibi
celi ianua eſt apta Nam et his qui paſſionez tuam deuotis mentib9 ce-
lebrauerint. optata preſidia promitto de celis. Deinde cuz decollata fu-
iſſet. et de eius corpore pro ſanguine lac emanauit Angeli autem corp9
eius accipientes. ab illo loco ad montem ſinai itinere pluſq̄ dierum vi-
ginti deduxerunt. et ibidē honorifice ſepelierūt. Ex cuius oſſibus indeſi-
nenter oleum emanat. quod cūctorum debiliuz membra ſanat Paſſa eſt
autem ſub maxencio ſiue maximino tiranno. qui cepit circa annos domi-
ni. cccx. Qualiter autem maxentius pro hoc ſcelere et aliis que commi-
ſit punit9 fuit. in hyſtoria de inuentione crucis habetur ¶ Dicitur q̄ q̄-
dam monachus rothomagenſis ad montem ſinai prexit. ibiq3 p ſeptem
annos in ſeruicio beate katherine deuotus pmanſit Quā cū inſtantius

exorarz vt aliquid de corpe ſuo hr̄e mereretur. ſubito irrupit de manu il
liꝰ vnꝰ articulꝰ digitoꝝ. Qui donuz dei letus recepit. et ad ſuū monaſte
riū deportauit ¶ Fertur quoqz dū q̄dam beate katherine deuotꝰ exiſte
ret. et eā crebro in ſui adiutoriū inuocaret. ꝑ proceſſū tempis mentis in
curia reſolutꝰ. et deuotōēz mētis ꝑdidit. et ab ipſiꝰ inuocacōne ceſſauit
Qui in oratione poſitꝰ vidit multitudinez virginū ante ſe tranſeuntiuz
Inter quas vna erat q̄ ceteris ſplendidior videbatur Que cū ſibi appro
piquaſſet. faciez ſuā operuit. et ante ipm̄ facie velata tranſiuit Cuiꝰ ſplē
dorez cū ille nimiuz miraretur. et que eſſet interrogaret. vna ex eis ei rn̄
dit. Hec eſt katherina quā olim cognoſcere ſolitꝰ eras. nunc aūt quia eā
cognoſcere non videris. coram te ſic velata facie tanq̄ a te incognita ꝑ
tranſiuit. ¶ Notandum ꝙ beata katherina mirabilis apparet. in
quinqz Primo in ſapientia. ſecundo in eloquentia. tercio in cōſtātia. q̄r
to in mūdicia caſtitatis. quinto in priuilegio dignitatis. Primo admi
rabilis apparet in ſapientia In ipa enim fuit omnis ſpeciei philoſophie
Philoſophia enim ſiue ſapientia diuiditur in theoricaz practicā et logi
cam ¶ Theorica diuiditur ſm̄ quoſdaz ī tres. ſ. in itellectualem. natura
lem mathematicam. Habuit igitur beata katherina ſapientiaz intelle
ctualez in cognitione diuinoꝝ. qua maxime viſa eſt in diſputatione ꝯtra
rhetores qbꝰ vnuz ſolum deū verꝝ eſſe probauit. et deos oēs falſos eſſe ꝯ
uicit. Secūdo naturalez in cognitione omniuz inferioꝝ. qua maxīe viſa
eſt in diſputatōne contra imꝑatorez ſicut patet ibidez Tercio mathema
ticā in contemptu terrenoꝝ. hec em̄ ſcientia ſm̄ boetiuz ſpeculat̄ formaſ
ſine materia in abſtractione. Hanc beata katherina habuit qn̄ animuz
ſuū ab omni materiali amore abſtraxit. Hāc em̄ ſe habere oñdit cum im
ꝑatori iterrogāti reſpōdit. Ego em̄ ſū katherina coſti regis filia q̄ q̄uis
in purpura nata ꝛc. Hac maxime viſa eſt cum reginā ad cōtemptuz mū
di. et deſpectum ſui. et deſideriuz regni eterni animauit Practica aūt
diuiditur in tres. ſ. in ethicam. yconomicam. et publicam ſiue politicam
Prima docet mores informare. et ſe virtutibus exornare. et pertinet ad
omnes Secunda docet familiam bene ꝯponere. ⁊ ꝑtinet ad patreſfami
lias Tercia docet vrbes et ꝑplos et rempublicaz bn̄ regere. ⁊ ꝑtinet ad
rectores vrbiū. Hāc etiā triplicē ſcientiā hūit. beata katherina Primā
eniz habuit. cum ſe omni moꝝ honeſtate cōpoſuit. ſecūdam cū familiam
ſuam que ſibi magna relicta fuit laudabiliter rexit. terciam cum imꝑa
torem ſapienter inſtruxit Logica diuiditur in tres ꝑtes ſcz in demōſtra
tiuam; ꝓbabilem et ſophiſticaz Prima pertinet ad phos. ſecunda ad re
thores et dyalecticos. tercia ad ſophiſtas: Hanc etiam triplicē ſcientiā
habuiſſe videtur. cū de ea ſcribitur: Per varias cōcluſiones ſilogiſmo
rū allegorice: et methonomice diſerte et miſtice mlta cū ceſare diſputa
uit ¶ Secundo fuit admirabilis in eloquentia. Habuit eniz eloq̄ntiam

facũdiſſimã in p̃dicando.ſicut patet in ſuis predicationib⁹ Diſertiſſimã i
rationem reddendo.ſicut ptʒ cuʒ dicebat ĩpatori Miraris h̃ tẽplũ manu
artificũ fabricatũ Suauiſſimã i attrahẽdo.ſicut ptʒ i porphirio ⁊ i regia
q̃s eloq̃i ſui ſuauitate ad fideʒ attraxit Efficaciſſimã i ↄuincendo :ſicut
ptʒ i rhetorib⁹ q̃s tã potẽter cõuicit Tercio in ↄſtãtia Fuit em̃ cõſtan
tiſſima in minis illatis.quia ĩpas contempſit .Unde impatori ſibi minã
ti reſpondit .Quecunqʒ tormenta potes cogitare ne differas.quia car:
nem et ſanguinem meum chriſto offerre deſidero. Item Fac quecumqʒ
animo concepiſti.paratam enim me videbis ad omnia ſuſtinenda Secũ
do in donis oblatis.quia ea reſpuit .Unde cum impator ſibi ꝓmitteret
ꝙ eaʒ i palatio ſecundã h̃ret reſpondit Deſine talia dicere que ſcelus eſt
etiã cogitare ⁊c.Tercio in ſupplicìis irrogatis.q̃a ea ſupauit.Sicut pa
tet cum fuit poſita in carcere et ſuper rotam. Quarto in mundicia ca
ſtitatis.Seruauit em̃ caſtitatẽ inter ea ĩter que caſtitas periclitari ſolet
Quinqʒ em̃ ſunt in quibus caſtitas p̃iclitatur.ſ.affluentia reſoluẽſ .op:
tunitas inducens.iuuentus laſciuiens.libertas effrenãs.pulcritudo alli
ciens Inter hec beata katherina caſtitateʒ ſeruauit.Habuit em̃ maxi:
mã affluentiaʒ reꝝ. vtpote q̃ tam ditiſſimis p̃entibus ſucceſſit. Habuit
oportunitatem vtpote q̃ ſicut dña tota die inter ſuos famulos verſabaẽ
Habuit iteꝝ etateʒ iuuenileʒ. Iteʒ ſui libertateʒ.q2 ſola et libera ĩ pala
tio remanſit.De his q̃ttuor dicitur ſupra.katherina cũ eſſet ãnoꝝ.xviii
ĩ palatio diuitiis et pueris pleno ſola remãſit.Habuit etiã pulcritudinẽ
Uñ d2 q2 erat ſpecioſa valde ⁊ incredibili pulcritudine omniũ oculis ad
mirabilis videbatur Quinto ĩ priuilegio dignitatis. Quedã em̃ priui
legia ſpecialia fuerũt in aliquib⁹ ſanctis dũ decederẽt. vt xp̃i viſitatio q̃
fuit ĩ iohãne euãgeliſta .olei emanatio q̃ fuit ĩ beato nicolao.lactis effu
ſio.q̃ fuit in beato paulo.ſepulcri p̃paratio.que fuit in beato clemẽte.pe
titionũ exauditio.q̃ fuit in beata margaretha qñ orauit ꝓ agentibus ſui
memoriam Hec aũt omnia fuerũt in beata katherina. ſicut ptʒ in legẽ
da Dubitationeʒ aũt habʒ apud aliquos vtꝝ a maxencõ vł a maximi
no martirizata ſit Nũc em̃ tres impiũ tenebãt.ſ.cõſtãtin⁹. q̃ ex paterna
ſucceſſione impiuʒ ſumpſit.et maxencius maximiani filius a p̃torianis
militibus rome auguſt⁹ appellat⁹.⁊ maximinus in orientis partibus ce
ſar effectus.Secundũ auteʒ cronicas maxencius rome.maximin⁹ vero
in oriente contra xp̃ianos tirãnidem exercebat.Uidetur ergo vt aliqui
b⁹ placet ꝙ vicio ſcriptoris ſit factuʒ.vt ꝓ maximino maxenci⁹ poneret

CLXVIII.

De ſãcto ſaturnino

CA.

Saturnin⁹ ab apl'oꝝ diſcipl'is ep̃s ordinat⁹ ĩ vrbeʒ tholoſanã
directus eſt.Cum autem ip̃o ingrediente demones a reſpon
ſis ceſſarent.vnus gentilium dixit.ꝙ niſi ſaturninum occiderent a diis

ſuis nil penitus obtineret Apphendentes igitur ſaturninū nolētem ſa
crificare ad pedes tauri ligauerūt. eūq; ſtimulis agitātes a ſūma arce
p gradus capitolii pcipitauerunt Sicq; capite cōfracto et cerebro excuſ
ſo martirium feliciter conſummauit. Cuius corpus due femine rapien
tes in profundo loco propter metum gentiliu; condiderunt Quod poſt
ea ſucceſſores eius ad locum reuerentiorem tranſtulerunt. ¶ Fuit et
alius ſaturnin9 quem rome prefectus diu in carcere maceratum in ecu
leum leuari et neruis fuſtibus et ſcorpionibus cedi fecit. Deinde lateri
bus aduſtis depoſitum de eculeo decollari precepit circa annos domini
ducentoſoctuagintaſeptem. ſub maximiano ¶ Fuit et alius ſaturnin9
apud africam frater ſancti ſatiri. qui cum predicto fratre ſuo et reuoca
to. et felicitate ſorore dicti reuocati. necnon et cum perpetua genere no
bili martirium paſſus eſt. Quorum paſſio alio tempore potiſſimum reco
litur Cum ergo preconſul eis dixiſſet vt ydolis immolarēt. et illi nulla
ten9 aſſentirent. in carcere; miſſi ſunt. Qd videns pater ppetue. ad car
cerem flens cucurrit dicens. Filia qd feciſti. dehoneſtaſti genus tuum.
Nunq̄ aliquis de genere tuo in carcerem miſſus fuit. Cum aūt audiſſ;
q xpiana eſſet. in eam impetu cum digitis ad oculos irruit. et ei oculos
eruere voluit. et exclamans egreſſus eſt. Vidit aūt beata ppetua huius
modi viſione;. quā in craſtino ſociis enarrauit dicens. Vidi ſcalam au
reā mirabili altitudine vſq; ad celum erectam. q adeo anguſta erat vt n
niſi vnus et puus aſcendere poterat In dextra vero et leua erāt fixi cul
tri et gladii ferrei limati et exacuti. ita vt aſcendens circa vl infra ſe
nullaten9 reſpicere poterat. ſed ſp ad celum eū erectum ſtare oportebat
Sub ea draco teterrimus et ingentis forme iacebat. et p timore qlibet
aſcendere formidabat Vidi etiā ſatiz per eam aſcendentē vſq; ſurſū et
reſpicientē ad nos et dicentē Ne timeatis hūc draconē ſ ſecuri aſcēdite vt
mecū eē poſſitis Hec audiētes oēs grās egerūt. qz ſe vocatos ad martiri
um cognouerūt ¶ Pntati igit iudici cū ſacrificare nollēt fecit ſaturni
nu; cum aliis viris a mulierib9 ſepari. et dixit felicitati Habes virum.
Et illa Habeo. ſed contēno Cui ille Miſerere tui puella vt viuas. maxi
me cum infantem in vtero habeas Ad quem ait Fac de me quidquid
vis. qa ad voluntate; tuam nunq̄ me trahere valebis Parentes āt be
ate ppetue cū viro accurrentes. infāte; puulū beate ppetue q adhuc lac
tabatur adduxerūt Et videns eā pater ſtante; ante pfectū cadēs i faciē
dixit Filia mea dulciſſima miſerere mei. et hui9 meſtiſſime matris tue. et
hui9 miſerrimi viri tui. q poſt te viuere non valebit. Perpetua vero i
mobil ſtabat. Tūc pr filium ad collum eius iactauit. et ipe et mr et mari
t9 eius man9 tenentes et flentes oſculabātur eā dicentes. Miſerere nri
filia et viue nobiſcū At illa, piicēs puulū. et illos repellēs ait. Diſcedite
a me inimici dei mei qz nō noui vos Videns vero pfectus eoz cōſtantiā

diutiſſime verberatos in carcere poſuit Sancti vero dū plurimuz meſti
eſſent de felicitate ꝙ octo iaz menſibꝰ p̄gnans erat. pro ea orauerīt et do
lores ꝑtus ſubito in eā irruerīt. peperitqz filiuz viuū Quidā vero de cuſto
dibꝰ dixit ad eā Quid facies cuz ante p̄fectuz veneris. ſi nūc tam ḡuit
cruciaris Rn̄dit felicitas Hic ego pro me patior. ibi pro me deus pa-
tietur. Extracti igitur de carcere. ligatis poſt tergū manibꝰ. ⁊ nudatiſ
natibꝰ ꝑ plateas ducūtur. Et dimiſſis beſtiis. ſaturꝰ et ꝑpetua a leonibꝰ
deuorātur. reuocatꝰ et felicitas a leopardis ꝯmedūtur Beatꝰ vero ſatur
ninꝰ gladio capite trūcat̄ circa ānos dn̄i. cclvi. ſub valeriano et galieno
ipatoribꝰ

CCLXIX. De S. Iacobo iterciſo

Iacobꝰ martir cognomento interciſus nobilis genere ſed fide
nobilior. ex regione pſarum et ciuitate elape oriūdꝰ fuit Hic
ex xp̄ianiſſimis ꝑentibus ortus eſt. et vxorem xp̄ianiſſimā ha
buit Erat qꝫ notiſſimꝰ regi pſaꝝ. ⁊ inter optimates primꝰ. Accidit āt
vt a principe nimio amore ſeduceretur. ⁊ ad colēdum ydola flecteretur.
Hec aūt mater ⁊ vxor audientes. protinꝰ ſibi ſcripſerūt dicentes. Obe
diendo mortali deſeruiſti euz ꝙ vita eſt. placendo future cito putredini
deſeruiſti ſempiternū odorez. veritatez in mendaciū ꝯmutaſti. ⁊ morta-
li obtempans viuoꝝ ac mortuoꝝ iudicez reliquiſti. Noueris igitur nos
amodo a te futuras extraneas. nec tecuz decetero aliquatenꝰ moraturaſ
Cū aūt has lr̄as iacobus legiſſet. amare flens ait. Si mater mea ꝙ me
genuit. ⁊ vxor mea a me extranee facte ſunt: quāto magis a me extrane
us factus eſt deꝰ meꝰ. Cū ergo ꝑ errore ſuo ſe plurimū afflixiſſet. nūciꝰ
venit ad principē ꝙ diceret iacobum xp̄ianū eſſe. Quem princeps aduo
cans ait. Dic michi ſi nazarenus es. Cui iacobus Etiam nazarenꝰ ſum
Et ille Ergo magꝰ es. Cui iacobꝰ. Abſit a me magum eſſe Cū ergo ei
multa ſupplicia minaretur. dixit iacobus Nō me cōturbāt mine tue qꝛ tā
ꝙ̄ ventꝰ flās ſup petrā furor tuus aures meas cito ptranſit Cui pricepſ
Noli imprudenter agere. ne graui morte peas. Cui iacobꝰ Hoc n̄ morſ
ſed ſomnꝰ potiꝰ eſt dicendū. cum poſt modicū reſurrectio tribuatur. Cui
princeps Non te ſeducant nazareni dicentes mortez eſſe ſomnum. quia
magni impatores timent eā. Cui iacobus. Nos mortē nō timemꝰ. quia
de morte ad vitaz tranſire ſperamꝰ. Tunc princeps de cōſilio amicoruz
hāc ſup iacobuz tulit ſentētiā. vt ad terrorē alioꝝ mēbratim iacobꝰ puni
atur. Cum aūt quidā ex cōpaſſione ſup eū flerēt. ille ait. Nolite ſup me
flere. ſꝫ ſup voſipſos plāgite. qꝛ ego ad vitam pgo et vobis ſupplicia e-
terna debent̄ Tūc carnifices pollicez manꝰ eius dextre abſciderunt. Et
exclamans iacobus ait. Liberator nazarene ſuſcipe ramuz arboris mi-
ſericordie tue. Naz a cultore vinee ſarmentū abſciditur vitis. vt potiꝰ
germinet et vberiꝰ coronetur Cui carnifex Si aſſentire vis. adhuc tibi

parco.at medicamentum adhibeo. Cui iacobus. Nonne proſperiſti ſti
pitem vitis.quia cum amputantur ſarmenta.ille nodus qui remanet.in
ſuo tempore cum terra caleſcere incipit per ſingula abſciſionis loca pro
ducit germina. Si ergo vitis putatur viciſſitudine temporis vt germi
net.quāto magis fidelis homo q̄ in vera vite xp̄o compactꝰ eſt. Tūc ac
cedens carnifex ſcd̄m abſcidit digitū. Beatꝰ aūt iacobꝰ dixit Suſcipe
duoſ ramos q̄s plātauit dext̄ tua dn̄e Abſcidit et terciū Et dixit iacobꝰ
De triplici temptatione liberatꝰ benedicā patri et filio et ſpūiſancto.
Et cū tribuſ ereptis de camino pueris cōfitebor tibi dn̄e.et ī choro mar
tirū pſallā nomini tuo xp̄e Abſciſus eſt et q̄rtꝰ Et iacobus dixit. Pro
tector filiorū iſrael qui in quarta benedictione ꝓnunciatꝰ es.ſuſcipe a ſ
uo tuo cōfeſſionē quarti digiti tanq̄ in iuda benedicti. Abſciſo quinto
digito.dixit Cōpletū eſt gaudium meum. Tunc carnifices dixerunt ei.
Parce iam nunc anime tue ne pereas.nec cōtriſteris ſi vnā manū amiſe
ris.q̄m multi ſunt vnā manū tm̄ habentes.et multis diuitiis et honori
bꝰ abundātes Beatꝰ iacobus dixit. Quādo paſtores incipiunt pecora
tondere.nunquid dextꝝ tantum vellus auferūt et ſiniſtꝝ dimittūt Si g̊
pecꝰ qd̄ animal brutū eſt totū vult vellus amittere.q̄ntomagis ⁊ ego
homo ratōnalis nō dedignabor ꝓ deo occidi Accedētes igiť ipſi ad ſini
ſtram manū.digitū minimū inciderūt Et iacobꝰ dixit Tu dn̄e cū mag
nꝰ eſſes.minimꝰ et puꝰ ꝓ nobis fieri voluiſti.et idcirco reddo tibi corpū
et animā quā creaſti.et proprio ſanguine tuo redemiſti Abſciditur ſep
timꝰ digitus.et ait. Septies in die laudē dixi domino. Abſciditur oc
tauus et dixit Octauo die circumciſus eſt ieſus.⁊ hebreuſ circunciditur
octauo die vt tranſeat ad legales ceriminonias. et mens ſerui tui domi
ne tranſeat ab his incircūciſis. et coinq̄natū habentibꝰ ꝑpuciū.vt veni
am et cōſpiciā faciē tuā dn̄e Inciditur etiam nonꝰ digitꝰ.⁊ ait. Hora
nona tradidit xp̄s in cruce ſpūm Unde et ego dn̄e in dolore noni digiti
tibi cōfiteor.et gr̄as ago. Inciditur decimꝰ et ait Decimꝰ numerꝰ eſt in
preceptis.⁊ iota prima lr̄a ē nominis ieſu xp̄i Tunc quidam de aſtātibꝰ
dixerūt O dilectiſſime quondā noſter.ꝓfitere tantū corām conſule vt vi
uere valeas Licet em̄ abſciſe ſunt manus tue.ſunt tamen periſſimi medici
q̄ tuis doloribus valeant ſubuenire Quibus iacobus dixit Abſit a me
huiuſmōi nephanda ſimulatio. Nemo em̄ mittens manum ſuam ad ara
trum.et reſpiciens retro.aptus eſt regno dei Tunc indignati carnificeſ
acceſſerūt.et pollicem pedis dextri abſciderūt Et iacobꝰ dixit. Pes xp̄i
ꝑforatuſ eſt et ſanguis exiuit Abſciditur ſecūdꝰ pedis digitꝰ.⁊ ait Ma
gna michi dies hec ē ꝑ omnibꝰ diebꝰ.hodie q̄ppe ad deū fortem ꝯuerſꝰ
ibo. Abſciderūt et terciū.et ante ipm̄ ꝓiecerunt. Et ſubridens iacobus
dixit Uade tercie digite ad ſocios tuos.et q̄madmodum granum tritici
multum fructum affert.ita et tu in nouiſſimis diebus cum ſociis tuis

requieſces. Abſciditur quartus et ait Quare triſtis es anima mea. et q̄
re conturbas me Spero in deo quoniaꝫ adhuc cõfitebor illi ſalutare vul
tus mei et deus meus. Abſciditur quintus et ait. Nunc incipiam dice
re ad dominuꝫ quoniam dignum me fecit ſocium ſeruis ſuis Tunc ac
cedentes ad pedem ſiniſtꝝ digitũ ꝑuũ abſciderunt Et dixit iacobus. Di
gite pue confortare. q̄a magnus et ꝑuus vnam habent reſurrectionem
Capillus capitis nõ ꝑibit. q̄to minus a ſociis tuis minime ſeparaberis.
Abſciditur ſecũdus Et iacobus ait. Deſtruite vetereꝫ domũ. qꝛ ſplẽdi
dior paraſ. Abſciditur terciꝰ. et ait. iacobꝰ. Cũſiomibꝰ firmaſ incꝰ Ab
ſcidiſ et q̄rtꝰ. et ait. Cõforta me deus veritatis. q̄m in te ↄfidit aīa mea
et in vmbra alaꝝ tuaꝝ ſperabo donec tranſeat iniq̄tas Abſciditur ⁊ q̄n
tꝰ. ⁊ ait iacobus Ecce me tibi dñe imolo vicies Tũc accedẽtes pedẽ dex
tꝝ abſciderũt Et dixit iacobus. Nũc offeraꝫ munꝰ celeſti regi ꝓ cuius
amore hec patior Abſciderũt et pedeꝫ ſiniſtꝝ Et beatꝰ iacobꝰ dixit Tu
es q̄ facis mirabilia. exaudi me dñe et ſalua me. Abſciderũt dextrã ma
nũ. ⁊ ait Miſericordie tue dñe adiuuẽt me. Ad ſiniſtrã ait. Tu es deꝰ q̄
facis mirabilia Abſciderũt dextꝝ brachiuꝫ. ⁊ ait Lauda aīa mea dñm.
laudabo dñm in vita mea. pſallaꝫ deo meo q̄ diu fuero Abſciderũt ⁊ bra
chiũ ſiniſtꝝ et ait. Circũdederunt me dolores mortis. ⁊ in nomine dñi
vindicaor in eis Tunc accedentes abſciderunt ſurã dextri cruris ſcin
dentes vſqꝫ ad femur Tunc beatꝰ iacobꝰ ineffabili dolore grauatus ex
clamans ait. Dñe ieſu xp̄e adiuua me. qꝛ circũdederunt me gemitus mor
tis Et ait carnificibus Carne noua me dñs induet. quã veſtra vulnera
maculare nequibunt Iam carnifices defecerant. eo q̄ a prima hora diei
vſqꝫ ad nonã in eius inciſione ſudaſſent. Tunc iterꝝ accedentes ſiniſtri
cruris ſuram abſcindendo vſqꝫ femur extraxerunt. Tunc exclamans be
atus iacobus dixit. Dominator domine exaudi me ſemiuiuum. viuoruꝫ
et mortuorum dominus. Digitos domine nõ habeo vt ipos ad te porri
gã nec manus vt eas ad te extendam Pedes mei truncati ſunt ⁊ genua
mea demolita vt tibi genua flectere nõ valeã. et ſũ velut caſura domꝰ
ablatis quibus ſuſtentatur colũnis Exaudi me domine ieſu xp̄e. educ de
carcere animã meã. Hec cum dixiſſet vnus de carnificibꝰ acceſſit. ⁊ ca
put eius amputauit. Chriſtiani igitur occulte acceſſerũt ⁊ corpꝰ eius ra
pientes honorifice ſepelierunt Paſſus eſt aũt. v. kal. decembris.

Clxx.

De S. paſtore

Paſtor in heremo multis annis ĩ abſtinẽtia magna ſe affligẽs
multa ſanctitate et religione pollebat Cũ aũt mr̃ eius ipm ⁊ fra
tres eius deſideraret videre ſed nõ poſſet. obſeruauit diem. et
illꝰ ad eccleſiã euntibꝰ, ꝓtinꝰ ſe eiſdem obtulit. At illi fugiẽtes et cellam
intrantes. in faciem eius clauſerunt hoſtiuꝫ Illa aũt ante hoſtiũ ſtãs cũ

nimio fletu clamabat Paſtor aūt ad hoſtiū veniens dixit ei Quid ſic cla
mas o vetula. Que audiens vocez eius āplius clamabat flens ⁊ dicens
Volo vos videre filii mei Quid eñ ſi videaz vos. Nunqd nō ego ſum
mater vr̄a que lactaui vos. et iam canis tota ſum plena. Cui filiꝰ. Hic
nos vis videre. aut in alio ſecl̄o Que rn̄dit. Si n̄ videro voſ hic. videbo
vos illic fili. Qui ait. Si eq̄nimiter ferre valeſ vt nos hic n̄ videas illic
ꝓculdubio nos videbis Que diſceſſit gaudens et dicens Si vos viſura
ſum illic nolo vos videre hic Iudex ꝓuincie cum abbatem paſtorez
videre cuperet. ſed nequiret filium ſororis ſue tanq̄ malefactorem tenuit.
et in carcere poſuit dicens Si paſtor venerit. et ꝓ eo intercesserit euz di
mittam Mater igitur pueri ad hoſtiuz ſenis plorās dum ille ſibi nil re
ſpōderet ait. Et ſi viſcera ferrea habes. et nulla cōpaſſione moueris ſal
tem miſeratio ſanguis tui flectat te. et q̄ vnigenitus michi exiſtit. Ille
aūt mādauit ei. Paſtor filios nō generauit. et idcirco nō dolet Qua cū
dolore diſcedente dixit ei iudex Saltem verbo iubeat. et ego eū dimittā
Ille aūt ei remandauit dicens. Examina cauſam ſm̄ legem. et ſi dignuſ
morte habetur protinꝰ moriat̄. ſin aūt fac quō tibi placet Docebat aūt
fratres dicens Cuſtodire et ſeipm̄ conſiderare et diſcretionez hr̄e opa
tiones ſūt anime Pauptas tribulatio et diſcretio ſūt opatōes ſolitarie
vite Scriptū eſt eñ. Si fuerit hi tres viri noe iob et daniel ⁊c Noe per
ſonam habet nichil poſſidentiū. iob tribulatorꝝ. daniel diſcretorꝝ. Si du
as res oderit monachus poteſt ab hoc mundo liber eſſe. Et querenti fra
tri que eſſent dixit. Carnalis repauſatio et vana gloria Si vis requiem
invenire in hoc ſeculo et in futuro. in omni cauſa dic. Quis ego ſum et
non iudices quemq̄. Cum quidā frater de cōgregatione offendiſſ;
abbas de conſilio cuiuſdaz ſolitarii eū expulit. Qui cū quaſi flendo diſpe
raret. abbas paſtor eum ad ſe adduci fecit. Quez benigne cōſolās miſit
ad illum ſolitariū dicens Audiens de te. videre te deſidero Fatiga igit
te vſq; ad me. Qui cuz veniſſet dixit paſtor Duo homines erant qui am
bo habebant mortuos ſuos. Reliquit autem vnus mortuum ſuuz et abi
it plorare mortuum alterius Quod ſolitarius audiens et intelligens. in
ſermone eius cōpunctus eſt Cum quidā frater paſtori dixiſſet ſe ptur
batum eſſe. et locum velle deſerere eo q̄ quedam verba de quodā fratre
audiuiſſet que eam non edificauerant. dixit paſtor ne hec verba crede
re tquia vera n̄ eſſent. Ille vero eſſe aſſerebat. q2 fr̄ fidelis ea ſibi retulit
Cui paſtor. Nō ē fidelis q̄ tibi dixit. q2 ſi fidel̄ eſſet nequaq̄ tibi talia di
ceret. Et ille. Ego vidi oculis meis Ille aūt interrogatꝰ de feſtuca et d̄
trabe quid eſſent reſpondit de feſtuca q̄ feſtuca eſſet et de trabe q2 trabs
eſſ; Et paſtor Pone in corde tuo. q2 peccata tua ſūt ſicut hec trabs illiꝰ
aūt velut hec pua feſtuca B Fr̄ quidam q̄ peccatum grande fecerat
volens penitere triennio interrogauit abbatem paſtorem ſi multum eſſ;

Qui dixit. Multuz eſt. Et qſitus ſi annū iuberet ait Multū eſt Aſtan
tes aūt dicebāt Uſqꝫ ad. xl. dies. Et ille Mltū eſt Et adiecit Puto ꝙ
ſi ex toto corde hō penituerit. et pctm̄ nō iterauerit. etiā penitētiā tridu
anā ſuſcipiet dñs Interrogat᷒ de illo verbo: q iraſcit frī ſuo ſine cauſa
⁊c. ait. Ex omni re q̄ te grauare voluerit frī tu᷒ ne iraſcaris aduerſ᷒ euz
donec oculū dextꝝ tibi extrabat. et ſi aliter feceris. ſine cā ſibi iraſceris
Si aūt aliqs te voluerit ſepare a deo. ꝓ hoc iraſcere ei Dixit iterum
paſtor Qui qrulo ſ᷒ eſt. monachus nō eſt. Qui maliciā in corde ſuo te-
nuerit. monach᷒ nō eſt. Qui iracund᷒ eſt. monach᷒ nō eſt. Qui maluz ꝓ
malo reddit. monach᷒ nō eſt. Qui elat᷒ et verboſ᷒ eſt. monach᷒ non eſt.
Qui vero vere eſt monach᷒. ſemꝑ ē humilis. māſuet᷒. caritate plen᷒. ⁊ ti
morē dei ſꝑ ⁊ vbiqꝫ p̄ oculis hꝫ vt nō peccet Dixit iteꝝ ꝙ ſi ſunt tres
in vnū. ex qbus vn᷒ bene qeſcat. alius aūt infirmet. ⁊ gratias agat. ter
ci᷒ vero miniſter eius ſit ex ſincera volūtate. hi tres ſil'es ſunt velut ſint
vni᷒ opis Cū quidā frater ſibi ꝯquereretur ꝙ mltas cogitatōnes hīis
in ipis ꝑiclitaretur. eū ſub aere nudo eiecit dicens Expāde ſinū et app̄
hende ventū Qui ait. Nō poſſū. Et ille Nec cogitationes ꝓhibere po
tes ne introeant. ſed tuū eſt reſiſtere eis Interrogat᷒ a quodam fratre
qd de hereditate ſibi dimiſſa faceret. dixit vt poſt tres dieſ ad ſe rediret
Qui cum rediſſet ait illi. Si dixero da eam clericis facient inde cōuiuia
ſi dixero da eā ꝑentib᷒ nō eſt tibi merceſ. ſi dicā da eaꝫ pauperibus ſecu
r᷒ eris. Quidquid ergo vis fac. ego cauſaꝫ non habeo Hec ī vitaſpatꝝ

Clxxi.

De ſctō Johāne abbate Ca

Johannes abbas cum epiſius ꝑ annos. xl. in heremo habitaſ
ſet. iterrogauit euꝫ qdā qūtū ex h ꝑfeciſſet. Et iohāneſ. Ex q̄
cepi ſolitari᷒ eē. nūq̄ vidit me ſol māducātē Et ille dixit Nec
me iraſcentē Simile fere legitur ibideꝫ ꝙ cū epiphani᷒ eps abbati hila
rioni daret carnes. ille ait. Ignoſce michi qꝛ ex quo accepi habitū hunc
non dimiſi aliqueꝫ dormire q aduerſum me aliqd hēret. neqꝫ dormiui ha
bens aliqd aduerſus aliqueꝫ. Cui ille Ignoſce michi quia melior es q̄
ego Volens iohānes ad ſilitudinem angeloꝝ nichil opari ſed deo ſi
ne intermiſſione vacare. ſeipm expoliauit. et vnā hebdomodaꝫ ī heremo
fuit. Cū aūt fame ꝑiclitaretur. et aculeis muſcaꝝ et veſpaꝝ totus vulne
raretur. reuerſus ad hoſtiuꝫ fratris ſui pulſauit. Ad queꝫ ille Quis es
tu Et ille Ego ſum iohānes. Frater aūt dixit ei Nequaq̄ Johānes eīm
angelus factus eſt. et inter homines vltra nō eſt Et ille. Vere ego ſum
Et nō apperienſ ei. dimiſit eum affligi vſqꝫ mane. Poſtea apperiēs dix
it Si homo es opus habes iterum operari vt paſcaris et viuas Si aūt
angelus es. quid queris intrare cellam Et ille dixit. Ignoſce michi frat
quia peccaui Cū aūt moreretur. rogauerunt eū fratres vt aliquod verbū

ſalutare et cõpendioſũ loco hereditatis ſibi reliqueret Qui ingemiſcẽs
ait. Nũquã feci ꝓpriaʒ volũtatẽ nec aliquid docui quod prius ipſe non
fecerim Hec in vitaſpatrum.

CLXXII. De ſctõ moiſe abbate Ca

Moyſes abbas dixit fratri petenti a ſe ſermonem. Sede i cel
la tua et docebit te vniuerſa. Cũ quidã ſenex infirmatꝰ in egi
ptũ ire vellet. ne fratres nimis grauaret. dixit eĩ abbas mo
yſes Non vadas qm̃ in fornicationeʒ caſurus es. Qui cõtriſtatꝰ dixit.
Mortuũ eſt corpus meũ. et tu michi iſta dicis. Cũ ergo iuiſſʒ. ⁊ quedaʒ
virgo ex deuotione ſibi ſuiret. ille cõualeſcens eã violauit Que cũ filiũ
pepiſſet. ſenex puex in vlnis accipiens in die magne feſtiuitatis q̃ erat
in ſixti eccleſia corã multitudine fratꝝ intrauit Cũ aũt om̃es flerẽt dix
it Videtis infanteʒ hũc. Filius eſt inobediẽtie Cauete ergo vobis fr̃es
qꝛ in ſenectute h feci. et orate ꝑ me. Et pgẽs ad cellã ad priſtinũ ſtatum
reuerſꝰ eſt. Alius qʒ ſenex cũ dixiſſet alteri mortuꝰ ſum. ille ait Nõ ꝯ
fidas in te donec exeas de corpe Nam ſi dicis qꝛ mortuꝰ es. ſathanas
tñ mortuus nõ eſt. Cum fr̃ quidã peccaſſet miſerunt ad abbatem moy
ſen. Qui accepta ſporta plena arena venit ad eos Quẽ cũ fr̃es quidnaʒ
hoc eſſet interrogarẽt dixit. Peccata mea ſunt poſt me currentia. ⁊ non
video ea. et venio hodie aliena iudicare peccata. Illi aũt hoc audientes
fratri pepercerunt Simile legitur de abbate priori. Nã cum fratres de
quodã fratre culpabili loquerent. ille tacebat. Cũ ergo accepiſſet ſaccu
lũ plenum arena retro. et de eadẽ arena modicũ añ ſe ferret. interrogatꝰ
quid hoc eſſet dixit. Multa arena ſunt peccata mea q̃ poſt me ferens ip
ſa n̄ cõſidero. nec pro eis doleo. Modica vero arena ſunt peccata fr̃is
ãte me poſita. q̃ ſemꝑ ꝯſidero. et ipa video. cũ tñ peccata mea ãte me ſp
portare deberẽ. et de ipis cogitare. et ꝑ ipis deũ rogare Cum abbas
moyſes factꝰ fuiſſet clericꝰ. et impoſuiſſent ei ſuphumerale. dixit ei eps.
Abbas factꝰ eſt cãdidatꝰ Et ille Afforis dñe purpura. vtinã intꝰ. Vo
lens aũt eps eum ꝓbare. dixit clericis ſuis. vt qñ ad altare accederet. ip
ſũ cũ iniuria expellerent. deinde eũ ſeq̃ntes q̇d loqueretur audirẽt. Pro
iicientes aũt eũ foras dixerũt Exi foras ethiops Qui egrediẽs dicebat
Bene tibi fecerunt cinerate et caccabate. qꝛ cum hõ non ſis quare te in
medio hominum dare ꝓſumpſiſti. Hec in vitaſpatrum

CLXXIII De ſãcto arſenio abbate Ca

Arſeniꝰ cũ adhuc i palatio cõſiſteret. et vt ad ſalutẽ dirigeret
oraret. audiuit. Arſeni fuge homines. et ſaluaberis Accedẽs
igitur ad monachaleʒ vitã et ibidẽ orans audiuit Arſeni fuge
tace et q̇eſce Legitur eñ ibideʒ de hac q̇ete appetenda qꝛ tres fr̃es cum

facti fuiſſent monachi. vnꝰ elegit diſcordātes ad pacē reducere. ſcđus infirmos viſitare. tercius in ſolitudine quieſcere Primus igit laborās ꝓpter lites hominū nō potuit omnibuſ placere. et tedio victus venit ad ſecūduꝫ Queꝫ inuenit animo deficienteꝫ et mādatuꝫ ꝑficere non valentē Et cōcordātes ad terciū q̄ erat in ſolitudine venerunt Cui cū tribulationes ſuas narraſſent. ille miſſa aqua in cipho dixit Attendite i aq̄ꝫ Et erat commota et turbulenta Et rurſus dixit. Attendite modo quō quieta et limpida facta eſt Qui cū intenderent. et vultus ſuos viderent ait. Sic q̄ in medio hominum cōſiſtunt. ꝓ̄ turba non vident peccata ſua Cum aūt quieuerint. tūc peccata ſua videre valebunt Quidā etiā cū inueniſſet q̄ndā in heremo velut beſtiā herbas māducāteꝫ et nudū. currebat poſt ipſum fugientem dicens Expecta me qꝛ ꝓpter deum ſequor te Et ille Et ego ꝓpter deuꝫ fugio te. Cū autem veſtem ꝓieciſſet. expectauit eum dicens Qm̄ materiā mundi proieciſti a te expectaui te Cui ille Dic michi quō ſaluꝰ efficiar Qui reſpōdens ait. Fuge hoīes et tace.

Matrona quedā et nobilis et ſenex venit vt abbateꝫ arſeniū ex deuotione videret Qui rogatꝰ a theophilo archiep̄o vt ſe videri ꝑmitteret nullatenꝰ acquieuit. Tādem illa ad eius cellaꝫ ꝓperans ipm̄ foris ante hoſtium celle inuenit. et ſe ad eius pedes proſtrauit Ille aūt cum indignatione nimia eleuauit eam dicens. Si faciem meam videre vis. vide. Illa āt facieꝫ eiꝰ ꝓ̄ cōfuſione et verecūdia n̄ ꝯſiderauit. Cui ſenex Quomodo cū mulier ſis tantaꝫ nauigationeꝫ facere ꝑ̄ſumpſiſti. Ecce eī̄ romaꝫ redibis et ꝙ abbateꝫ arſeniū videris aliis mulieribꝰ enarrabis. et ille ſimil'r venient vt videāt me. Et illa Si deo dante romā redidero. nullaꝫ huc venire ꝑmittā Sed ſaltem obſecro vt ores ꝓ me. et mei memor ſis ſꝑ Cui ille. Oro deuꝫ vt deleat memoriaꝫ tuam de corde meo Et illa audiens turbata nimiū venit in ciuitateꝫ ⁊ pre triſticia febricitare cepit Qđ archiep̄s audiens ad eaꝫ cōſolandaꝫ acceſſit Illa aūt dicebat Ecce ego cōtriſtata morior Cui archiep̄s Neſciſ quia mľr es. et inimicus ſanctos ꝑ mulieres impugnat. et ꝓpterea ſenex h̄ dixit Naꝫ pro anima tua ſemꝑ orat: Et ſic cōſolatione recepta cū gaudio ad propria remeauit

De quodaꝫ alio patre legitur. ꝙ cum diſcipulꝰ eius ſibi diceret ſenuiſti abba. accedamꝰ paꝝ iuxta mundū Ille ait Vbi nō eſt mľr ibi eamus Dixit ei diſcipulus Et vbi eſt locꝰ nō hn̄s mulierē niſi forte ſolitudo Et ille Ergo in ſolitudinem me tolle Alius etiā frater cum matrem ſuam vetulam trans fluuiuꝫ portare deberet. ille manus ſuas pallio inuoluit. Cui illa Vt quid ſic operuiſti manꝰ tuas fili. Et ille. Corpꝰ mľieris ignis eſt. ⁊ ex eo ꝙ te contingā. aliaꝝ feminarum memoria in meo animo veniebat

Arſenius aūt per totum tempꝰ vite ſue ad opus ſedēs manuuꝫ ſuarum. pannum habebat in ſinu propter lacrimas que crebro de oculis eius currebant Totam noctem inſomnem ducebat. Mane āt

facto cum ꝓpter nature laſſitudinez dormire vellet. dicebat ſomno Ve
ni ſerue male. Et ſurripiebat parꝫ ſomni ſedendo. et ſtatim ſurgebat Di
cebat qꝫ Sufficit monacho ſi dormierit vna hora. ſi eſt tñ pugnator.
Cum qꝫ pater ſancti arſenii nobiliſſimꝰ ſenator vitam finiens et teſtamē-
tum faciēs magnā hereditatez arſenio dimiſiſſet. magiſtrianus ꝑdictū
teſtamētū ad ipm̄ detulit Quod ille accipiēs voluit illud ſcindere. Ma
giſtrianus aūt eius pedibus prouolutus rogauit ne hoc faceret. qa ca-
put eius ꝑderetur Cui arſenius Prius mortuꝰ ſum ꝗ̄ ille Ipſe igitur
cum mō mortuꝰ ſit. quō me fecit heredem Et remiſit teſtamentū nichil
accipere volens Quadā vice facta eſt vox ad eū dicens Veni et oñdā
tibi opa hominū Et eduxit eū in quendā locū. oñditqꝫ ei ethiopē incidē
tez ligna. et facientez ſarcinā grādē quā portare nō poterat. Deinde ite
rū ligna incidebat et ad ſarcinā addebat. et hoc faciebat diutius Oſten
ditqꝫ ei rurſum hominē haurientē aquā de lacu et effūdentem aquaz in
ciſternā ꝑtuſam. q̄ aquaz refundebat in lacū. et ipām ciſternam implere
volentē: Et oñdit ei iterꝫ templū: et duos viros ſedentes in eq̄s portan
tes lignū tranſuerſum Volentes aūt introire in templū nō poterant. eo
ꝙ lignū in tranſuerſo portarēt. Et expoſuit dicens Hi ſunt q̄ portāt q̄ſi
iugū iuſticie cum ſupbia. et nō humiliātur. ꝓpter qđ remanēt foris a re
gno dei Qui ligna incidit. hō eſt in peccatis multis et pro eo vt agat pe
nitentiā nō ſubtrahit de peccatis. ſꝫ addit iniq̄tates iniq̄tatibꝰ Qui āt
aquā haurit hō eſt bona opa faciens. Sꝫ qꝛ cuꝫ eis ſunt ꝑmixta mala ꝑ
dit bona opa ſua Veſpe ſabbati veniēte die dñico relinquebat poſt ſe
ſolem. et extendebat manꝰ ſuas ad celum donec mane die dñico ſol aſcē
dens faciem eius illuſtrabat. et ſic reſidebat. Hec in vitaſpatrum

CLXXIIII

De ſācto agathō abbate

Agathon abbas ꝑ trienniū lapidez in os ſuū mittebat: donec
taciturnitatem diſceret. Alius quoqꝫ frr̄ cum intraſſet con-
gregationez. dixit intra ſe Tu et aſinꝰ vnuz eſto Sicut ergo
aſinꝰ vapulat et nō loq̄tur. iniuriā patit̄ et nō rñdit: ſic ⁊ tu Aliꝰ quo
qꝫ frr̄ a menſa expulſus nichil reſpōdit. Poſtmodū ſup hoc interrogatꝰ
ait. Poſui in corde meo ꝙ equalis ſim cani: q̄ cum ſectatur foras egre-
ditur Interrogatꝰ agathon q̄ virtus plus haberet laboris reſpondit.
Puto non eſſe talem laborem qualez orare deū Nam inimici eius ſem-
per laborant eius orationez interrumpe. Naz in ceteris laboribꝰ homo
aliq̄ reqem poſſidꝫ. orator aūt opus habꝫ magni certaminis Interro
gatꝰ agathon a quodā frē quō cuꝫ fratribꝰ habitare deberꝫ. ait. Sicut
ī prima die. et nō aſſumas fiduciā. Nō eſt ei peior paſſio ꝗ̄ fiducia. geni
trix eſt em̄ omniū paſſionum. Dixit iterꝫ. Iracūdus ſi mortuos ſuſcitet
non placet alicui vel deo propter iracundiā ſuam. Frater q̄dā iracūdꝰ

intra ſe ait. Si ſolus habitarez. ad iraz nõ ita cito mouerer Quadã aũt vice cũ vrceolum aqua impleret. verſatus eſt. Secũdo impleuit et iterũ verſatus eſt. Tercio impleuit et verſat⁹ eſt. Qui cõmotus furore fregit vaſculũ In ſe aũt reuerſus cõgnouit. q̃ a ab eodem demone iracundie ſit illuſus et dixit. Ecce ſolus ſum. et tñ ira me vicit. Reuertar ergo in cõgregationez. q2 vbiq3 labor. et vbiq3 patiẽtia. ⁊ adiutorio dei op⁹ eſt
C Econtra erãt duo fratres q̃ multis ãnis inuicez cõuerſantes nunq̃ ad iracundiaz poterant ꝓuocari Quadã vice dixit vnus alteri. Faciamus nos litem ſicut homines de mundo faciũt Et ille rñdit Neſcio qualiter fiat lis Et dixit frater. Pono in medio laterculum et dico meum eſt. Tu aũt dic nõ. ſed meũ eſt. et inde fiet litis initiũ. Poſita eſt ergo teſta in medio Dixit vn⁹ meuz eſt hoc. ⁊ alter dixit. nõ. ſed meũ eſt Et ille reſpõdit. Etiaz tuũ eſt. Tolle ergo et vade. Et diſceſſerunt. nec inter ſe cõtendere potuerũt C Erat ãt abbas agathon ſapiẽs ad intellengẽdũ. impiger ad laborãduz. ꝑcus in cibo atq3 veſtimento. Dixit aũt. Secudũ voluntatez meã nuq̃ dormiui retinens in corde aduerſus q̃nq̃ dolorem. Nec dimiſi dormire aliũ habentem aduerſum me aliquid. C Moriturus quoq3 agathon tribus diebus manſit immobilis apertos tenẽs oculos. Qui cum pulſaretur a fratribus reſpõdit In cõſpectu diuini iudicii aſſiſto. Dicunt ei. Et tu times. Et ille. In cuſtodiendis mãdatis dei virtute qua potui laboraui. ſed homo ſum. et neſcio vtrũ placuerunt opera mea domino. Dicunt ei. Et non confidis de operibus tuis q̃ ſm deum ſunt. Et ille Nõ ꝓſumo donec venero ante illum Aliter eñi ſunt iudicia dei: et aliter iudicia hominũ Cũ aũt eum adhuc interrogare vellet ait Oſtendite caritatez. et nolite mecũ loqui. q2 occupatus ſum Quo dicto ſtatim ſpũm cuz gaudio emiſit. Videbãt eñi eum colligentez ſpm̃ quemadmodum ſi quis ſalutet amicos ſuos dilectos Hec in vitaſpatrũ.

CLXXV.

De ſancto barlaam C A

BArlaam cuius hiſtoriã iohãnes damaſcen⁹ diligenti ſtudio cõpilauit. oꝑante in eo diuina gratia ſanctũ ioſaphat regem ad fidem cõuertit Etenĩ cum vniuerſa india xp̃ianis et monachis plena eſſet. ſurrexit rex quidaz ꝑpotens nomine auennir q̃ xp̃ianos et precipue monachos plurimũ ꝑſequebatur Accidit aũt vt quidaz regis amicus et in palatio ſuo primus diuina cõmonitus gratia regiaz aulaz relinq̃ret. et monaſticũ ordinẽ introiret Qđ rex audiẽs ꝓ ira inſaniens cum per queq3 deſerta inquiri fecit. et vix inuentuz ad ſe adduci mandauit Videnſq3 eum vili tunica coopertum: et fame maceratum q̃ ſplendidis veſtimentis ornabatur: et multis diuitiis affluere ꝯſueuerat Dixit ei: O ſtulte ac mentiſ ꝑdite cur honorẽ in cõtumeliam cõmutaſti et te ludum puerorum feciſti; Cui ille. Si huius a me rationem audire

deſideras.inimicos tuos procul a te abiicias Rege aũt qui eſſent hui⁹
modi inimici querente.ait. Ira et cõcupiſcentia.hec enim impediunt ne
veritas videatur. Aſſideãt ãt ad audiẽtiã dicẽdoꝝ prudẽtia ⁊ eqtaſ. Cui
rex Fiat vt loqueris. Et ille Inſipientes ea que ſunt deſpiciũt quaſi nõ
ſint.ea vero que non ſunt quaſi ſint apphendere moliũtur. Qui aũt nõ
guſtauerit eoꝝ q̃ ſunt dulcedinez.non poterit eoꝝ que non ſunt addiſcere
veritatem Multa autez illo de miſterio incarnationis et fidei proſeq̃n
te rex ait. Niſi tibi in principio promiſiſſem ꝙ de medio cõſilii iram re-
mouerem nunc vtiqz igni tuas carnes traderem. Surge igitur et fuge
ex oculis meis ne vltra te videam.et male te perdam. Uir aũt dei triſtiſ
abſceſſit.eo ꝙ martirium ppeſſus non eſſet Interea dum rex liberos ñ
haberet.puer ei pulcerrimus naſcitur et ioſaphat appellatur Cõgregã
te aũt rege infinitaz mltitudinez vt diis pro ortu pueri immolarent.qn
quagintaqnqz aſtrologos conuocauit.a q̃buſ q̃d futuꝝ eſſet filio ſuo dili
genter q̃ſiuit. Cunctis aũt reſpondentib⁹ eum magnũ in potentia et di
uitiis futuꝝ.vnus ſapientioꝛ ex ipis dixit. Puer iſte q̃ natus eſt tibi o
rex ñ in tuo erit regno ſed in alio incõpabiliter melioꝛi. Nã illius quaz
pſequeris xpiane religionis vt eſtimo futurus eſt cultoꝛ. Hoc aũt non
a ſemetipſo ſz a deo inſpirante dixit. Audiens hoc rex.et plurimũ expa
ueſcens.in ciuitate ſeoꝛſum palatium ſpecioſiſſimũ conſtrui fecit.et ibi
pueꝝ ad habitanduz poſuit ibiqz ſecum iuuenes pulcerrimoſ collocauit
p̃cipiens illis vt nec moꝛtem nec ſenectutez.nec infirmitatez vel paup-
tatem.nec aliq̃d quod poſſet ſibi afferre triſticiã ei nominarent. ſed om
nia iocũda ei pponerent. quatenus mens eius leticiis occupata nil de
futuris cogitare poſſet Si quez vero miniſtrãtium infirmari continge-
ret:hunc protin⁹ rex p̃cipiebat eiici.⁊ aliũ loco eius incolumẽ ſubrogari
Precepitqz ne ſibi de chriſto aliquaz facerent mentionez: Eodez
tempe erat cum rege vir quidã xpianiſſim⁹ ſed occultus:q̃ inter nobiles
regis principes prim⁹ erat: Hic cum aliquãdo cum rege ad venandum
iuiſſet.hominẽ quendam paupem pedem leſum a beſtia habentem et in
terra iacentem inuenit.a quo rogatur vt ſe ſuſcipere debeat.quia ſibi in
aliquo foꝛſitan prodeſſe poſſet. Cui miles dixit. Ego quidem te libenter
ſuſcipio ſed in quo vtilis inueniaris ignoꝛo: Et ille dixit. Ego ſum ho-
mo medicus verboꝝ. Si eñ aliquis in verbis ledatur.cõgruam ſcio ad
hibere medelam Miles aũt quod ille dicebat pꝛo nihilo cõputauit.pro
pter deum tamẽ ipm ſuſcipiens eius curaz egit: Uiri aũt quidaz inuidi
et malicioſi videntes p̃dictuz principem in tanta gratia eſſe regis. ipſũ
apud regez accuſauerunt ꝙ non ſolũ ad xpianoꝝ fidem declinaſſet. ſed
inſuper regnum conabatur ſibi ſurripe.turbam ſolicitans et ſibi concili
ans. Sed ſi hec inquiunt ita eſſe o rex ſcire deſideras ipſum ſecreto ad-
uoca et vitam hanc cito finiendam ↄmemoꝛa.et idcirco gloꝛiã regni te

velle derelinq̄re et monachoꝝ habitū aſſumere aſſeras:quos tn̄ ignorā
ter acten⁹ fueras pſecut⁹ Et tūc videbis quid rn̄derit: Que cuꝫ rex oīa
vt illi ſuaſerant feciſſet .ille doli ignar⁹ pfuſus lacrimis ꝓpoſitū regis
laudauit.et vanitateꝫ mūdi rememorās quātotius hoc adimplendū cō
ſuluit. Quod rex audiēs:ꝛ verꝫ eſſe qd̄ illi dixerāt credēs:furoꝛe replet⁹
eſt:nichil tn̄ ſibi rn̄dit Vir aūt ppendens ꝙ rex grauiter verba ſua acce
perat tremens abſceſſit.ꝛ medicū ſe hr̄e verboꝝ recolens oīa ſibi narra
uit. Cui ille Notū ſit tibi ꝙ rex ſuſpicatur vt ꝓpter hoc dixeris ꝙ eius
regnū velis inuadere. Surge igitur cito:et comaꝫ tuā tonde.et veſtimē
ta abiiciens ciliciū indue.et ſummo diluculo ad regeꝫ ingredere. Cūqꝫ
rex q̄d ſibi hoc velit interrogauerit.rn̄debis. Ecce rex parat⁹ ſū ſeq̄ te
Nam et ſi via p quā cupis ire difficilis ſit.tecū tn̄ exiſtenti facilis mihi
erit. Sicut ei ſociū me habuiſti in pſperis.ſic habebis piter in aduerſiſ
Nūc igiť pſto ſum.q̄d moraris. Quod cū ille p᷑ oꝛdinem feciſſet.rex ob
ſtupuit et falſarios arguens viruꝫ ampliori honoꝛe dotauit Fili⁹ aūt
eius in palatio educatus ad etateꝫ adultaꝫ puenit:et in omni ſapientia
plene edoct⁹ fuit: Admirās aūt cur pater ſic eū recluſiſſet.vnuꝫ de ſuis
ſibi familiarioꝛeꝫ ſecreto de hac re interrogauit.dicens ſe in multa me
ſticia poſitū pro eo ꝙ foras egredi nō liceret. adeo vt nec cib⁹ ſibi ſape
ret nec pot⁹ Quod pr̄ audiens et dolens:equos ydoneos parari fecit:ꝛ
choꝛos plaudētes āte euꝫ mittens.ne q̄d ſibi feduꝫ occurreret diligēter
prohibuit. Predicto igitur iuuene taliter procedēte.quadā vice vnus
lepros⁹ et vn⁹ cecus ſibi obuiauerūt. Quos ille videns et ſtupens q̄ ſint
ꝛ q̄dnā habeāt inq̄ſiuit: Et miniſtri dixerūt Paſſiones iſte ſunt q̄ hoīb⁹
cōtingere ſolent. Et ille Omnib⁹ hominib⁹ cōtingere poſſunt huiuſmo
di Negantib⁹ illis reſpondit. Noti ſunt igitur qui hec pati debeant.an
ſic indiffinite proueniūt: Et illi. Et quis hominū futura ſcire valꝫ. Val
de igitur anxius eſſe cepit pro incōſuetudine rei Alia autem vice quē
dam valde ſenem rugoſam habentem faciem.et doꝛſum incuruatum: et
cadentibus dentibus balbutiendo loquentem inuenit: Stupefactus igi
tur diſcere cupit viſionis miraculuꝫ: Cumqꝫ didiciſſet ꝙ propter anno
rum multitudinem ad talem ſtatum veniſſet.ait. Et quis eſt huius finis
Dicunt ei Moꝛs Et ille Eſt ne moꝛs omnium vel aliquoꝛum Cumqꝫ di
diciſſet omnes moꝛi debere.interrogauit. In quot annis hec ſuperueni
unt. Et illi . In octoginta vel centum annis ſenectus inducitur: deinde
moꝛs ipſa ſubſequitur Hec igitur iuuenis frequenter in coꝛde ſuo reco
gitans i mſ̄ta deſolatione erat .ſed coꝛam patre leticiam protendebat.
plurimum deſiderans in huiuſmodi dirigi et doceri Igitur quidā
monachus vita et opinione perfectus habitans in deſerto terre ſennaar
nomine barlaam.hic que circa filium regis agebantur per ſpiritum cg
nouit et mercatoꝛis habitum ſumens ad ciuitatem illā deuenit Accedēſ

qꝫ pedagogo filii regis locut⁹ eſt dicens Ego cũ negociator ſim lapidẽ
ꝓcioſuꝫ venaleꝫ habeo:q̄ cecis lumen tribuit: ſurdis aures aperit.mu‑
tos loq̄ facit:inſipientib⁹ ſapientiā infūdit. Nūc igitur duc me ad filiū
regis et hūc ſibi tradā. Cui ille. Uideris hō mature prudētie:ſed verba
tua prudentie nō cōcordāt: Uerū tam̄ cum lapidū noticiaꝫ habeā ipm la‑
pideꝫ michi oñde:et ſi talis vt aſſeris fuerit ꝓprobat⁹.a filio regiſ hono‑
res maximos ꝯſeq̄ris Ad q̄m ille. Lapis meus īſup hāc habꝫ virtuteꝫ
Quia qui non habet ſanam oculorum aciem:et qui non ſeruat integrā
caſtitateꝫ:ſi forte illū aſpexerit.ipaꝫ virtuteꝫ quā hꝫ viſibileꝫ ꝑdit. Ego
aūt medicinal' artis nō expers:video te ſanos oculos nō hr̄e: Filiū aūt
regis audiui pudicum eſſe.et oculos pulcerrimos et ſanos hr̄e. Cui ille
Si ſic eſt noli michi oñdere.qꝛ et oculos ſanos nō habeo et in peccatis
ſordeſco: Nūcians igitur hec filio regis ipm ad euꝫ q̄ꝫ totius introdux‑
it: Cuꝫ ergo introduct⁹ fuiſſet:et rex euꝫ reuerenter ſuſcepiſſet:ait bar‑
laam In hoc rex bn̄ feciſti qꝛ deforis paruitati apparenti non attendiſti
Nā rex q̄dā magn⁹ in curru deaurato ꝓcedens cū q̄buſdaꝫ attritas ve‑
ſtes indutis et macie attenuatis obuiaſſet.continuo de curru exiliēs ad
pedes coꝝ ꝓcidens ipos adorauit.et ſurgens in oſcula coꝝ ruit: Proce‑
res aūt ei⁹ indigne hoc ferentes:ſed regeꝫ ſup hoc arguere formidātes
fr̄i eius retulerūt quō rex magnificentie regali indigna feciſſet. Frater
aūt regeꝫ ſup hoc redarguit. Erat aūt regi cōſuetudo q̄ q̄n aliq̄s morti
tradend⁹ erat.rex ante ei⁹ ianuā ꝓconeꝫ cū tuba ad hoc deputata mitte‑
bat Veſpe igitur veniente āte fr̄is ianuā tubaꝫ ſonari fecit. Qō ille au‑
diens.et de ſua ſaluatione deſperās:totā nocteꝫ inſomneꝫ duxit. ⁊ teſta‑
mentū fecit. Mane aūt facto indut⁹ nigris veſtib⁹:cū vxore et filiis ad
fores palatii lugens acceſſit. Quē rex ad ſe ingredi faciens dixit: O ſtul‑
te ſi ꝓconeꝫ fr̄is tui cui nichil te deliq̄ſſe cognoſcis adeo timuiſti.quō ꝓ‑
cones dn̄i mei in q̄m adeo peccaui timere nō debeā.q̄ ſonabilius michi
tuba morteꝫ ſignificāt.et terribileꝫ iudicis aduentū michi denunciant.
Deinde q̄ttuor capſas fieri iuſſit:et duas caruꝫ extrīſecus auro vndiq̄ꝫ
operiri.et oſſibus mortuoꝝ putridis impleri.duas vero pice liniri.⁊ gē‑
mis et margaritis ꝓcioſis impleri fecit. Uocanſq̄ꝫ illos magnates q̄s
ſciebat q̄rimoniaꝫ apud fr̄em depoſuiſſe.q̄ttuor illas capſas āte eos po‑
ſuit:⁊ q̄ ꝓcioſioreſ eſſēt inq̄ſiuit Illi vero duaſ deauratas magni eſſe ꝓcii
reliq̄s vero viliſ ꝓcii eē iudicauerūt Precepit igit̄ rex deauratas apiri:et
cōtinuo īde fetor intolerabil' emanauit. Quib⁹ rex Hec ill' ſimileſ ſunt.q̄
glōſis veſtib⁹ ſūt amicti.int⁹ vero īmūdicia vicioꝝ pleni. Deinde alias
apiri fec̄:⁊ ecce odor mirabil' īde exalauit. Quib⁹ rex Iſte ill' pauperimiſ
q̄s honoraui ſimiles ſūt.q̄ et ſi vilib⁹ veſtimētis opiant̄.int⁹ tn̄ om̄i virtu‑
tū odore reſplendēt: Uos āt ſolū q̄ deforis ſunt attenditis:et que deint⁹
ſunt nō cōſideratis Scd̄m igitur illū regem tu q̄ꝫ feciſti bn̄ ſuſcipiēs me

Caaaxxi.

Incipiens igitur barlaam·cepit ei de mundi creatione et hominis pua-
ricatione. ac filii dei incarnatione paſſione et reſurrectione. longū ſmo
nem retexere. necnon de die iudicii. et de retributione bonoꝝ et maloꝝ
multa proferre: et ſeruienteſ ydolis plurimuz exprobrare: ac de eoꝝuz fa
tuitate tale exemplum ponere dicens. Sagittarius quidam auicu-
lam paruam nomine philomenaz capienſ cū vellet eā occidere. vox data
eſt philomene et ait: Quid tibi proderit o homo ſi me occideris. Neqȝ
eñ ventrem tuū de me implere valebis Sed ſi me dimittere velles tria
tibi mandata darem. que ſi diligentius conſeruares: magnam inde vti-
litatem conſequi poſſes. Ille vero ad eius loquelam ſtupefactus promi
ſit ꝙ eam dimitteret: ſi hec ſibi mandata proferret. Et illa. Nunꝗ rem
que apprehendi non poteſt. apprehendere ſtudeas. De re perdita irre-
cuperabili nunꝗ doleas Verbum incredibile nunꝗ credas. Hec tria cu
ſtodi: et bene tibi erit. Ille autem vt promiſerat eam dimiſit. Philome
na igitur per aera volitans dixit ei. Ve tibi homo. ꝗ malum conſilium
habuiſti: et ꝗ magnum theſaurum hodie perdidiſti: Eſt enim in meis
viſceribus margarita. que ſtrucionis ouū ſua vincit magnitudine. Quo
ille audiens: valde contriſtatus eſt ꝙ eam dimiſerit: et eam apprehende
re conabatur dicens: Veni in domum meam. et omnem tibi humanita
tem exhibebo. et honorifice te dimittam. Cui philomena Nunc pro cer
to cognoui te fatuum eſſe. Nam ex his que tibi dixi nullum profectum
habuiſti. quia et de me perdita ſed irrecuperabili doles. et me temptaſti
capere cum nequeas meo itinere pergere. et inſuper margaritam tam
grandem in meis viſceribus credidiſti eē. cū ego tota ad magnitudinem
oui ſtrucionis non valeam pertingere. Sic ergo ſtulti ſunt illi qui confi
dunt in ydolis. quia plaſmatos a ſe adorant. et cuſtoditos a ſe cuſtodes
ſuos appellant. Cepitqȝ contra fallacem mundi delectacionem et
vanitatem multa diſputare et plura ad hoc exempla adducere dicens.
Qui corporales delectationes deſiderant. et animas ſuas fame mori ꝑ
mittunt. ſimiles ſunt cuidam homini. qui dum a facie vnicornis. ne ab
eo deuoraretur. velocius fugeret. in quoddam baratrum magnum ceci
dit. Dum autem caderet manibus arbuſtulam quandam apprehendit.
et in baſe quadam lubrica et inſtabili pedes fixit Reſpiciens vero vi-
dit duos mures vnum album et alium nigrum inceſſanter radicez arbu
ſtule quam apprehenderat corrodentes. et iam prope erat vt ipſam ab-
ſciderent. In fundo autez baratri vidit draconem terribilem ſpirantem
ignem. et aperto ore ipſum deuorare cupientem. Super baſem vero vbi
pedes tenebat vidit quattuor aſpidum capita inde prodeuntia. Ele-
uans autem oculos. vidit exiguum mellis de ramis illius arbuſtule ſtil
lans. Oblituſqȝ periculi in quo vndiqȝ poſitus erat. ſeipſum dulcedini
illius modici mellis totum dedit. Vnicornis autem mortis tenet figurā

q̄ hominem ſemꝑ ꝑſeq̄tur et appͥhendere cupit. Baratꝝ vero mundꝰ eſt
omnibꝰ malis plenꝰ. Arbuſtula vero vniꝰcuiuſqꝫ vita eſt q̄ ꝑ horaſ diei
et noctis quaſi ꝑ murēꝫ albuꝫ et nigꝝ inceſſanter cōſumitur. et inciſioni
appinq̄t. Baſis vero q̄ttuoꝛ aſpidū corpꝰ ex q̄ttuoꝛ elementis cōpoſituꝫ.
q̄bꝰ inordinatis corꝑis cōpago diſſoluitur. Draco terribilis os inferni
cūctos deuoꝛare cupiens. Dulcedo ramuſculi delectatō fallax mūdi. ꝑ
quā hō ſeducit vt ꝑiculū ſuū minime intueat̄. ¶ Addidit qꝫ dicēſ. Si
miles ſunt iteꝝ mūdi amatores hoī q̄ tres amicos hūit: quoꝝ vnū plus
q̄ ſe. ſcḿ tm̄ q̄tū ſe. terciuꝫ minus q̄ ſe et quaſi nichil dilexit. In magno
itaqꝫ ꝑiculo poſitꝰ: et a rege citatus. cucurrit ad primū amicū eiꝰ auxili
um q̄rēs: et q̄liter eū dilexerit ſemꝑ cōmemorās. Cui ille. Neſcio q̄s ſis o
hō. habeo alios amicos cū q̄bꝰ me hodie letari oportet. q̄s et amicoſ am
mō poſſidebo. ꝑbeo tibi tn̄ duo ciliciola vt habeas quibus valeas operi
ri. Cōfuſꝰ igit̄ ad ſcḿ venit. et ſilr̄ eius auxiliū poſtulauit. Cui ille. Non
vacat michi tecū ſubire agonēꝫ. curis etem̄ multis circūdoꝛ: modicū tn̄
vſqꝫ ad hoſtiū palatii te ſociabo. et ſtati domū reuertar ꝓprius vacans
negociis. Triſtis igitur et deſperās ad terciū amicū ꝑrexit: ſibiqꝫ facie
demiſſa dixit. Nō habeo os loq̄ndi ad te q̄m vt debui nō amaui te. Sed
ī tribulatione circūdatꝰ: et ab amicis deſtitutꝰ. rogo vt michi auxiliuꝫ fe
ras. et michi veniā ꝑbeas. Et ille hilari vultu dixit. Certe amicū cariſſi
mū fateoꝛ te eē. ⁊ tui licꝫ modici bn̄ficii nō īmemoꝛ: p̄cedā te et apud re
gēꝫ interueniā ꝓ te: ne in manibꝰ tradet te inimicoꝝ. Primꝰ igit̄ amicuſ
ē. diuitiaꝝ poſſeſſio. ꝑ q̄bꝰ hō ml̄tis ꝑicul' ſubiacet. Veniēte vero mortiſ
termio: nichil ex oībꝰ niſi viles accipit ad ſepeliēdū pānicul os. Scḋus
amicꝰ ē vxoꝛ. filii. et ꝑentes. q̄ tm̄ vſqꝫ ad monumētuꝫ ſecū ꝑgētes ꝓtinꝰ
reuertuut̄: ſuis vacātes curis. Terciꝰ amicꝰ ē fides ſpes et caritas. ⁊ ele
moſina. ⁊ cetera bona opa q̄ nos cū eximꝰ de corꝑe ꝑūt p̄cedere. ⁊ ꝓ nob
apō deū interuenire ⁊ ab inimicis demonibus nos liberare. Hoc inſuper
addidit dicēs. In q̄dā magna ciuitate ꝯſuetudo fuit. q̄ hoīeꝫ ex̄neuꝫ et
ignotū oī āno ī ꝓncipeꝫ eligebāt. Cui oī poteſtate accepta q̄dq̄d volebat
facere licitū erat ⁊ ſine oī ꝯſtitutōe terrā regebat. Illo igit̄ ī oībꝰ delici
is ꝑmanente. et ſꝑ ſibi ſic eſſe eſtimāte: repente ciues ī eū inſurgebāt. ꝑ
totā ciuitateꝫ nudū trahentes ī remotā inſulaꝫ exulē tranſmittebāt. vbi
nec cibū nec veſtimentū inueniens fame et frigore vrgebat̄. Tādēꝫ q̄dā
alius ſublimatus in regno: cuꝫ illoꝝ ciuiū cōſuetudineꝫ didiciſſet. infini
tos theſauros ad inſulaꝫ illaꝫ p̄miſit. vbi poſt annū in exiliū relegatꝰ: ce
teris fame deficientibꝰ ille īmenſis delicis abūdabat. Ciuitas hec mun
dꝰ iſte eſt. Ciues tenebraꝝ principes. q̄ nos falſa mundi delectatōne alli
ciunt. nobiſqꝫ nō ſperantibꝰ mors ſuꝑuenit: et in locū tenebraꝝ demer
gimur. Diuitiaꝝ vero ad eternū locū p̄miſſio fit manibꝰ egenoꝝ. ¶
Igitur cū barlaā ꝑfecte filium regis docuiſſet. et ipe eū iam relicto ꝑre

ſeq̄ vellꝫ.dixit barlaā Si hoc feceris.cuidā iuueni ſimil' eris.q̄ cū q̄ndaꝫ
nobileꝫ nollet deſpōſare vxoreꝫ:ipſe renuens aufugit.et in q̄ndā locū de:
ueniens virgineꝫ q̄ndaꝫ cuiuſdā ſenis paupis filiaꝫ laborāteꝫ ⁊ ore deū
laudātem vidit: Ad quā ille Quid eſt qḋ agis mł'r. Cū em̄ ita paup ſis.
grās tn̄ agis deo ac ſi magna recepiſſes ab eo. Ad q̄m illa. Sicut pua
medicia ſepe a magno lāguore liberat. ſic grāꝝ actio ī puis donis mag:
noꝝ efficit̄ auctrix donoꝝ: Hec tn̄ que extrinſec⁹ ſunt nr̄a nō ſunt: ſꝫ ea
q̄ in nobis ſunt et nr̄a ſunt: A deo magna accepi.qꝛ me ad ſuā imaginē
fecit:intellectū michi dedit.ad ſuā me gloriā vocauit.et ianuaꝫ regni ſui
iā michi aperuit. Pro tātis ergo et tā magnis donis ipm̄ laudare cōue
nit Vidēs iuuenis ei⁹ prudētiā.eā a pr̄e ſuo in vxoreꝫ petiit Cui ille Fi
liā meā accipe nō vales.qꝛ diuitū et nobiliuꝫ fili⁹ es.ego āt paup ſū Sꝫ
cū ille omino inſtaret.ait:ſenex Nō poſſum eā dare:vt in domuꝫ patris
tui ducas eam:cum vnica michi ſit: Et ille. Apud vos manebo:et vobiſ
me in omnibus cōformabo: Deponens igitur p̄cioſum ornamentuꝫ.ha
bitum ſenis induit:et apud eum manens ipāꝫ in vxoreꝫ accepit: Poſtq̄
vero ſenex diutius eum probauit in thalamū eum duxit:et immenſū pō:
dus diuitiaꝝ quantum nunq̄ viderat ſibi oſtendit:et omnia ſibi dedit:
Dixit autem ioſaphat. Conuenienter iſta me tangit narratio:et a te h̄
dictum eſſe de me exiſtimo Sed dic michi pater quot annoꝝ es:et vbi ꝯ:
uerſaris:quia a te nunq̄ volo ſepari. Et ille Annoꝝ ſum:xlv:in deſer:
tis terre ſennaar degens: Ad quem ioſaphat. Amplius pr̄ michi appa
res.lxx.annoꝝ Et ille. Si a natiuitate mea om̄es ānos meos q̄ris diſce
re.bn̄ eoſ exiſtimaſti: Sꝫ nl'lo mō a me in mēſura vite ꝯputāt̄:q̄tq̄t ī vani
tate mūdi expēſi ſt: Nūc eī ī īteriore hoīe mortu⁹ erā:et ānos mortis nūq̄
vite noīabo. Cū igit̄ ioſaphat eū ī deſ̄tū ſeq̄ vellet:dixit barlaā. Si h̄ fe
ceris et tuo cōſortio carebo.et pſecutōis fratrib⁹ meis autor exiſtaꝫ Sꝫ
cum oportunuꝫ temp⁹ videris ad me venies: Barlaā igitur filiuꝫ regis
baptiſans: et in fide optime inſtruens.cum oſculat⁹ eſt:et ad locū ſuū re
uerſus eſt. C Poſtq̄ aūt rex filiū xp̄ianū factuꝫ audiuit in dolore ni
mio poſit⁹ eſt. Quem quidā amic⁹ ſu⁹ nomine arachis cōſolans ait. Co
gnoſco rex ſeneꝫ q̄ndaꝫ heremitaꝫ q̄ de noſtra ſecta eſt:qui p omnia bar
laam ſimilis eſt: Hic igitur barlaaꝫ ſe ſimulans primo xp̄ianoꝝ fidē de
fendet:deinde ſe ſupari pmittet:et omnia q̄ docuerat reuocabit:et ſic fi
lius regis ad nos redibit: Aſſumpto igitur p̄dicto principe magno exer
citu ad querendum barlaam iuit:et heremitaꝫ illuꝫ capiens ſe barlaam
cepiſſe dixit: Quem filius regis audiēs captum ſcꝫ magiſtꝝ ſuū amare
fleuit: Sꝫ poſtmodū p dei reuelationē hūc nō eſſe ꝯgnouit: Ingreſſ⁹ igi
tur pr̄ ad filium ait: Fili mi in triſticia magna me poſuiſti:et meam cani
ciem inhonoraſti:et lumē oculoꝝ meoꝝ abſtuliſti. Quare fili hoc feciſti
et deoꝝ meoꝝ cultuꝫ reliquiſti Cui ille. Tenebras pr̄ fugi.et ad lumen

cucurri.errorem deſerui:et veritatē agnoui: Noli aūt fruſtra laborare
q̄m nunq̄ a xp̄o me poteris reuocare: Sicut ei tibi impoſſibile eſt altitu
dinē celi manu tangere:aut maximū ſiccare pelagus:ſic et iſtud eſſe co
gnoſce. Tunc rex ait: Et q̄s horꝝ michi autor eſt malorꝝ niſi ego q̄ tam
magnifica tibi feci q̄ nunq̄ aliq̄s patrꝝ fecit filio Quapropter prauitas
voluntatis tue:et cōtentio effrenata aduerſus caput meū te inſanire fe
cit. Merito aſtrologi ī natiuitate tua dixerūt te arrogātē et parentibꝰ
īobedientē futurꝝ: Nunc vero ſi michi nō acq̄eueris a mea diſcedes fi
liatione ⁊ p̄ p̄re inimicuſ effectꝰ illa tibi faciā que nec hoſtibꝰ adhuc feci
Cui ioſaphat Cur rex triſtaris.qꝛ bonorū p̄riceps effectus ſum. Quis
vnq̄ pater in filii ſui p̄ſperitate triſtis apparuit. Nō ergo iam patrē vo
cabo te. Sed ſi michi aduerſaberis ſicut a ſerpente fugiā a te Rex igi
tur ab eo cum ira diſcedens arachi amico notā fecit filii duriciā Qui ſi
bi cōſuluit vt nō aſperis verbis cū eo vteretur:qꝛ blādis et lenibꝰ puer
meliꝰ traheret. Sequenti igit̄ die rex ad filiū venit:et circūplectens oſcu
labatur eū dicens. Fili dulciſſime honora caniciem p̄ris tui: Verere fili
p̄rem tuū An neſcis quale bonū p̄ri obedire: et eū letificare. ſicut econ
tra malū eſt ip̄m exacerbare. Quotq̄t eīm fecerunt male perierunt Cui io
ſaphat: Tēpꝰ amādi et tp̄s odiēdi ⁊ tpꝰ obediēdi:tempꝰ pacis et tempꝰ
belli: Nullo ei mō auertētibꝰ noſ a dō obedire debemꝰ:ſiue ſit p̄r ſiue ſit
mr̄ Ch Videns igit̄ p̄r eiꝰ ꝯſtantiā ait. Ex quo video tuā p̄tinaciam
nec michi obedire vis:ſaltē veni et ābo pariter veritati credamꝰ: Barla
am ei q̄ te ſeduxit a me victꝰ tenetur Mri igitur et vr̄i cum barlaā cōue
niant: ⁊ preconem mittam.vt omnes galilei ſine timore veniant: Et diſ
putatione incepta ſi veſter barlaam obtinuerit vobis credemus.ſi autē
noſtri nobis cōſentietis. Quod cum regis filio placuiſſet. et illi cū ſimula
to barlaam ordinaſſent.quō priꝰ deberet ſimulare ſe fidē xp̄ianorū de
fendere.et poſtea ſe p̄mittere ſuperari:omnes inſimul ꝯuenerunt Conuer
ſus igit̄ ioſaphat ad nachor dixit Noſti o barlaā qualiter me docuiſti.
Si igitur fidē quā me docuiſti defenderis in doctrina tua vſq̄ in finē
vite p̄manebo. Si aūt ſuperatus fueris:ſtatim in te meā cōtumeliā vindi
cabo:et cor tuū et linguā manibus extrahēs dabo canibꝰ ne alii āplius
p̄ſumant filios regū in errorē mittere His auditis nachor triſtis et pa
uidꝰ vehementer factuſ eſt. videns ſeip̄m in foueā quā fecit cecidiſſe:⁊ la
queo ſuo cōp̄henſum eſſe Animaduertens igitur ꝯgnouit melius eſſe fi
lio regis adherere:vt p̄iculū euadere poſſet. Rex aūt ſibi palā dixerat
vt fidē ſuam ſine timore defenderet Vnꝰ ergo rhetorꝝ ſurgens dixit.
Tu es barlaā q̄ filiū regis ſeduxiſti Et ille Ego ſū barlaā q̄ filiū reg
nō in errorē miſi:ſed ab errore liberaui: Et rhetor Cum eximii et mira
biles viri deos noſtros adorauerūt.quō tu aduerſꝰ eos audes īſurgere
Et ille r̄ndens ait. Chaldei greci et egiptii errātes.creaturas deos eſſe

dixerūt. Nā chaldei elemēta deos eſſe arbitrati ſunt. cum creata ſint ad vtilitatē hominū vt eoꝝ dñationi ſubiaceāt. et multis paſſionibꝰ corrūpātur. Greci qꝫ nephādos hoīes deos putant. ſicut ſaturnū. quem aūt filios ſuos comediſſe. et virilia ſibi abſcidiſſe. et in mare proieciſſe. et venerē inde natā fuiſſe. a filio qꝫ ſuo ioue alligatū ⁊ in tartaꝝ proiectū eſſe. Jupiter quoqꝫ rex alioꝝ deoꝝ eſſe deſcribitur. Quē tñ ī animalia trāſformatū ſepe dicūt vt adulteria ꝯmitteret. Venerē qꝫ deā adulterā eſſe dicūt. Nā aliqñ habuit mechū martē. aliqñ adonidē. Egipti āt aīalia coluerūt. ſ. ouē. vitulū. porcū. et hꝰmōi. Chriſtiani aūt filiū altiſſimi colūt q̄ de celo deſcendit et carnē aſſūpſit. Cepit igitur nachor fidē xp̄ianoꝝ euidenter defendere. et rationibꝰ ꝯmunire. ita ꝙ rhetores illi muti effecti nihil omnino rñdere ſciuerūt. Joſaphat igitur vehementer exultabat eo ꝙ dñs ꝑ inimicū veritatis veritatē defendiſſet. Rex aūt furore nimio repletꝰ eſt. Juſſit igit̄ ꝯſiliū diſſolui quaſi de hiſ ſeq̄nti die denuo tractaturꝰ. Dixitqꝫ ioſaphat pr̄i. Aut mgr̄m meū ꝑmitte mecū hac nocte manere. vt ſimul de reſpōſiōibꝰ fiendis craſtino cōferamus et tu tuos tecum aſſumas: et cum eis conferas. Aut tuis mecum permiſſis accipe meū. Alioquin non iuſticiam ſed violentiam exercebis. Quapropter nachor ſibi conceſſit ſpem adhuc habens ꝙ eum ſeduceret. Cū igitur filius regis cum nachor domum rediſſet. dixit ei ioſaphat. Ne putes me ignorare quis ſis. Scio te non eſſe barlaam ſed nachor aſtrologū Incipienſqꝫ ioſaphat viam ſalutis ei predicauit. et ad fidem conuertēs mane ad heremum miſit. Ibi baptiſmum ſuſcipiens heremiticam vitā duxit. C Magus autē quidā nomine theodas hec que gerebātur audiēs ad regē venit. ⁊ ꝙ filiū ſuū ad leges patrias redire faceret promiſit. Cui rex. Si hoc feceris. ſtatuā auream tibi erigam. et ipſi ſicut diis ſacrificiū offeram. Et ille. A filio tuo cunctos remoue. ⁊ mulieres decoras et ornatas introduci ꝓcipe. vt ſemꝑ cum eo ſint et miniſtrent ei conuerſentur et morentur cum eo. Ego aūt vnum de ſpiritibus meis ad eum dirigā. q̄ eū ad libidinē inflamabit. Nichil eñ iuuenes ſic pōt ſeducere ſicut facies mulieꝝ. Rex eñ quidā cum filiū vix habuiſſet. dixerūt peritiſſimi medici ꝙ ſi infra decem annos ſolem vel lumen viderit. lumine oculoꝝ priuabitur. Rex igitur in quadā petra ſpelunca exciſa filiū ibi vſqꝫ ad ānos. x. manere fecit. Quibꝰ finitis iuſſit rex vt oīm̄ reꝝ genera ante eū adducerent. vt omniū noīa et noticiā poſſz hr̄e. Adductis igitur āte eū auro et argento. lapidibꝰ ꝓcioſis veſtibus ſplendidis. eq̄s regalibꝰ. et omniū reꝝ generibꝰ. cū d̄ vnꝰ cuiuſqꝫ rei nomine interrogaret. miniſtri omniū ſibi nomina indicabāt. Cū aūt nomen mulierū diſcere anxie quereret. ſpatarius regis ludendo dixit. demones eas eſſe q̄ homines ſeducunt. Rege autem interrogante filium q̄d d̄ oīm̄bꝰ que viderat plus amaret. quid inq̄t pater aliud niſi demones illos q̄ ſeducūt

homines In nullo eñ ſicut in his ſic exarſit anima mea. Nõ igit̃ aliter
putes te filiũ tuũ ſupare niſi h̃ mõ Rex igit̃ omnib⁹ miſtris eiectis.puel
las decoras ei ſociauit.q̃ eũ ſemp ad libidinem ꝓuocabãt.nec habebat
aliũ ad q̃m reſpiceret aut cum quo loq̃retur vel cũ quo veſceretur Mali
gnus vero ſpũs a mago miſſus in iuuenẽ irruit.et magnũ int⁹ caminũ
ignis accendit Malign⁹ igitur ſpũs int⁹ inflamabat. puelle aũt exteri
us virum excitabãt ardorẽ. Qui ſe tã fortiter vexari ſentiens turbabat̃
et deo ſe totum recõmendans diuinã cõſolationẽ recepit.et om̃is tem
ptatõ abſceſſit. Deinde quandã puellã pulcerrimã cuiuſdã regis filiã ꝑ
pr̃e orbatã ad eã miſit. Cui cũ vir dei p̃dicaret.illa r̃ndit. Si me ab ydo
loꝝ cultura ſaluare deſideras.cõiungere michi nuptiaꝝ copula. Nã et
xp̃iani cõiugia non abhorrent ꝗ laudãt qꝛ p̃riarche coꝝ ⁊ ꝓphete et pe
trus coꝝ apoſtol⁹ cõiuges habuerũt Ad quã ille. Inaniter mulier iſta
michi proſequeris Permittitur quidem xp̃ianis vxores ducere.ſed nõ
his qui promiſerunt xp̃o virginitatẽ ſeruare. Et illa Sit ita vt vis: Sꝫ
ſi animam meam ſaluare deſideras.vnã minimam petitionem michi ꝑ
fice Concumbe mecum tantum hac nocte.et promitto tibi q̃ſummo di
luculo efficiar chriſtiana Nam ſi vt dicitis gaudiũ eſt angelis in celo ſu
per vno peccatore penitentiam agente. ipſi autori conuerſionis non
ne magna merces debetur. Semel tantum michi acquieſce et ſic meipã
ſaluabis Illa igitur turrem anime illius fortiter concutere cepit. Quod
demon videns ſociis ſuis ait. Videtis quomodo puella iſta concuſſit
quẽ nos ñ potuimus concutere. Venite ergo et in eũ fortiter irruamus
ex quo congruum tempus inuenimus Cernens igitur ſanctus iuuenis
ſe tam fortiter captiuatum.quia et concupiſcentia incitabat̃.et ſal⁹ virt⁹
puelle dyabolo ſuggerente ipſum commouebat.lacrimis infuſus oratõ
ni ſe dedit. In qua oratione obdormiens.vidit ſe duci in quoddã pratũ
decoris floribus exornatum.vbi folia arborum dulcem ſonum reddebãt
aura quadã grata agitata:et odorẽ mirificũ emanabãt Ubi fruct⁹ vna
ſpecioſiſſimi.et guſtu deſiderabiles. Ubi ſedes poſite erãt auro ⁊ gẽmis
fabricate.lecti lucidi cum p̃cioſiſſimis ornamentis.aque limpidiſſime ꝑ
terfluentes. De hinc in ciuitatem ip̃m introduxerunt. cuius muri ex au
ro obrizo erant.q̃ claritate mirabili refulgebat. Ubi etherei quidam ex
ercitus cantantes canticũ quod auris mortaliũ nunq̃ audiuit. Dictũq̃
ẽ ei Iſte eſt locus beatorũ Cũ aũt viri vellent eũ reducere.rogabat vt
eũ ibi manere pmitterent Qui dixerũt Cũ labore mĩto venies huc.ſi tñ
tibi vim inferre poteris Deinde ad loca teterrima ip̃m duxerũt omni fe
ditate plena Dictũq̃ eſt ei Iſte eſt locus iniuſtorũ Cum aũt euigilaſſet
pulcritudo illius puelle et ceteraꝝ ſtercore fetidior ei videbatur. Verũ
cũ maligni ſpũs ad theodam rediſſent.et ipſe eos exprobraret dixerunt.
Priuſq̃ ſigno crucis ſignaret̃:ſup ip̃m irruẽtes fortit̃ ip̃m ꝯturbauim⁹

Ut autem ſeipm̄ ſigno crucis muniuit . nos perſecut⁹ eſt cuꝫ ira. Tunc theodas cum rege ad eū intrauit. ſperās ꝙ ei pſuadere poſſꝫ Sꝫ p̄dict⁹ mag⁹ capt⁹ eſt ab eo quē cape voluit. et ab eo cōuerſ⁹ baptiſma ſuſcepit et laudabileꝫ vitā duxit. CR Rex igit̄ deſperās dimiſit ei de conſilio amicoꝝ mediū regni ſui. Ille aūt licet deſertuꝫ tota mente deſideraret. tn̄ ꝓpter fidei dilatationeꝫ ad tēp⁹ ipm̄ regnuꝫ ſuſcepit: ac ī ſuis ciuitatib⁹ tēpla et cruces erexit. et oēs ad xp̄m ꝯuertit. Pr̄ aūt tandem filii rōnibus et p̄dicatōib⁹ aſſenſuꝫ p̄bens. fidem xp̄i recepit . et baptiſmum ſuſcipiens. et totuꝫ regnū filio ſuo dimittens. ipſe mīe opib⁹ vacabat. et p⁹ h̄ laudabiliter vitaꝫ finiuit Ioſaphat autē barachiaꝫ regē p̄nunciās pluries fugere voluit . ſed ſp̄ a pplo captus vix tandeꝫ euaſit: Cū ḡ p d̄ſtum ꝑgeret. cuidā paupi regaleꝫ habituꝫ dedit . et ipſe in paupꝛima veſte remanſit. Dyabolus aūt multas ei inſidias pabat Aliqñ eīm gladio euaginato in eū irruebat . et cum pcutere minabat̄ niſi deſiſteret Aliqñ in forma feraꝝ ſibi apparebat frendens et diꝝ mugitum emittens . Ille āt dicebat. Dn̄s michi adiutor eſt: nō timebo q̄d faciat michi hō . Duob⁹ igit̄ annis in heremo ioſaphat vagabund⁹ manſit . nec barlaam inuenire potuit: Tandem autem ſpelūcam inuenit. et ante hoſtium ſtans dicebat Benedic pater benedic . Cuius vocem barlaam audiens foras exilit . et oſculantes ſe feruentiſſime ſeſe alterutrum amplexibus conſtrīgebant. nec ſatiari poterant. Retulit autem ioſaphat barlaam oīa q̄ acciderant. et ille immenſas gratias egit deo. Manſit autem ioſaphat ibidem multis annis in abſtinentia mirabili et virtute Tandeꝫ completis diebus barlaaꝫ in pace quieuit circa ānos domini. cccLxxx. Ioſaphat igitur in anno. xxv. regnuꝫ deſerens trigintaquinqꝫ annis heremiticuꝫ laborem ſubiit Et ſic multis clarus virtutibus in pace quieuit. ⁊ cū corpore barlaam poſitus fuit Quod audiēs rex barachias illuc cum multo exercitu venit: et corpora reuerenter aſſumens in ciuitatem ſuam tranſtulit Ad quorum tumulum miracula multa fiunt.

CLXXVI

De ſcō pelagio

Pelagius papa mlt̄e ſanctitatis fuit. ac in pōtificatu laudabiliter ſe gerens. tādeꝫ plen⁹ bonis opib⁹ in pace quieuit. Nō fuit aūt iſte pelagius p̄deceſſor ſancti gregorii. ſed alius āte ipſū Huic eīm pelagio ſucceſſit iohānes tercius: iohāni tercio ſucceſſit benedictus. bn̄dicto pelagi⁹. pelagio gregori⁹: Tempe igitur primi pelagii lōgobardi in ytaliā venerūt Et qꝛ multi huius hiſtoriaꝫ ignorare ꝓbantur ideo eā hic inſerendā decreui: prout ī hiſtoria lōgobardoꝝ quā paulus longobardoꝝ hiſtoriograph⁹ compilauit: et in diuerſis cronicis explanata habetur Gens etenī quedam erat germanica plurimuꝫ populoſa: que de littoribus occeani parte ſeptentrionali egreſſa cum de inſula

ſcandinaria p bellorꝫ multa certamina diuerſarꝫqꝫ terrarꝫ circuit⁹ tādeꝫ
pānonīā deueniſſꝫ. vltra nō audens ꝓcedere. ſedē ſibi in ea perpetue ha
bitationis instituit Hi primo ƶvinuli poſtea longobardi ſunt appellati
Dū auteꝫ adhuc in germania reſiderēt. agilmund⁹ rex lōgobardorꝫ ſep
tem pueros in piſcina a meretrice ad necāduꝫ ꝓiectoſ inuenit quoſ vno
ptu dicta meretrix ediderat. Quos dū rex cāu reptos cū haſta āmirans
reuolueret. vn⁹ eorꝫ haſtā regis manu tenuit Quē rex vidēs et ſtupens
nutriri fecit. et lamiſſioneꝫ vocauit. magnū cū futurum eſſe prenunciās
Qui tante ꝓbitatis extitit ꝙ mortuo rege eū lōgobardi regeꝫ fecerunt
Per idē fere tēp⁹ ſcꝫ āno ab incarnatiōne dñi. cccclxxx. dū q̄dā ep̄s arria
n⁹ vt ait eutropi⁹ q̄ndā noīe barbaꝫ baptizare volens diceret. baptiſo te
barba in nomīe p̄ris p filiū in ſpūſancto. filiuꝫ et ſpūſanctū minoreꝫ p̄re
p h oñdere volēs ſubito aq̄ diſparuit. et baptiſand⁹ ad eccleſiā confugit
Per ideꝫ fere temp⁹ floruerūt ſancti medard⁹ et gildard⁹ f̄res vteri
ni vno die nati. vno die ep̄i cōſecrati. vno die mortui. vno die a xp̄o aſſup
ti. Ante vero hoc temp⁹ vt in quadaꝫ cronica dicitur. ſcꝫ circa ānū dñi.
cccci. dum intra gallias arriana hereſis pullularꝫ. vnitas ſubſtātie triū
perſonarꝫ euidenti miraculo demōſtratur. vt ait ſigibertus Dum enim
in vrbe vaſacenſi miſſam ep̄s celebraret. vidit tres guttas clariſſimas e
qualis magnitudinis ſup altare emiſſas· que ſimul defluentes in vnum
cōiuncte gemmaꝫ pulcerrimā effecerant. Quā cum in medio cuiuſdam
crucis auree poſuiſſet. alie gemme que ibi erāt de ipa protin⁹ ceciderūt.
Addidit quoqꝫ ꝙ impiis obſcura: et mundis clara videbatur: ⁊ ꝙ infir
mis dabat ſanitateꝫ. et adorantibus crucem augebat deuotionē
Poſt hoc autem longobardis his quidā rex p̄erat nomine albuin⁹ vir q
dem fortis et ſtrenu⁹ Qui cum rege gebidaniorꝫ prelium gerens. ei⁹ ex
ercitum cōtriuit. et regem interfecit: Quapropter filius p̄dicti regis ex
ciſi: qui ſibi in regnuꝫ ſucceſſerat. in vltioneꝫ p̄ris ſui cōtra albuinū ma
nu armata fortiter ꝓceſſit. Cōtra queꝫ albuin⁹ exercitum ſuuꝫ mouit. et
ipm ſupans interfecit Filiamqꝫ ſuaꝫ nomīe roſimundā captiuaꝫ ducēs
in vxorē accepit Hꝫ et de capite ipſi⁹ regis ſibi cupā parauit. q̄m argento
circunducens inde bibebat In illis autem diebus iuſtinus iunior impe
riū gubernabat. q̄ quēdaꝫ principē eunuchū habebat. qui dicebatur nar
ſes. virum quideꝫ nobileꝫ ⁊ ſtrenuum. qui cōtra gothos qui totam yta
liam inuaſerant ꝓcedens ipos ſupauit. et regem eorꝫ attilā occidit. ⁊ vni
uerſam ytaliā pacatam reddidit. Qui pro magnis beneficiis magnā in
uidiā ptulit a romanis. Quapropter apud impatorē falſo accuſat⁹. a p̄e
fato imperatore depoſitus eſt. Vxor quoqꝫ impatoris nomine ſaphina
hāc cōtumeliā ſibi miſit. ꝙ eū cū ancillis ſuis filare facerꝫ et lanarꝫ p̄ſa
diuidere Ad hec verba narſes r̄ndit. Et ego talem telam tibi ordiri ꝑu
rabo. quā donec vixeris deponere non valebis Neapolim igit̄ narſes

ſecedens. lōgobardis mādauit vt pauprima pānonie rura deſererēt et
ad ytalie fertile ſoluȝ poſſidendū cōfluerent. Nō albuinꝰ audiēs pānoni
am deſeruit ⁊ ānno ab incarnatione dn̄i. d. lxviii: cū longobardis ytaliā
intrauit. Erat aūt cōſuetudo eis lōgas valde barbas portare. Vn̄ cum q̄
dā vice vt aiunt exploratores ad eos venire deberent p̄cepit albuinꝰ vt
om̄es mulieres ſolutos crines circa mētū circūducerent vt barbati ho
mines ab exploratoribꝰ crederent. Et inde lōgobardi a longis barbis
pꝰmodū ſūt vocati. Barda eī in eoꝝ ligua barbā ſonabat. Alii dicūt ꝙ
cū ɔvinuli cū ɔvādal' pugnaturi eēnt ⁊ ad q̄ndā q̄ hēbat ſpm̄ ꝓphetie ac
ceſſiſſēt: vt ꝑ eoꝝ victoria exoraret et bn̄diceret. de cōſilio vxoris ıux̄ fe
neſtrā in qua mane ad orientēȝ orabat ſe poſuerūt et mlīres circa mētū
capillos circūducere de eiuſdēȝ cōſilio p̄ceperūt: Cū ergo ille feneſtram
apiens eos vidiſſet exclamauit Qui ſunt iſti lōgobardi: Et vxor ſua ad
iunxit. vt q̄bꝰ nomē dederat: victoriaȝ cōdonaret. Ingreſſi igit̄ ytaliam
oēs pene ciuitates ceperūt cūctiſ habitatoribꝰ interfectis Papiā aūt tri
bꝰ ānis obſeſſā tandēȝ ceperūt. Rex aūt albuinꝰ iurauerat ſe om̄es xp̄ia
nos occiſuꝝ. Vnde cū papiā intrare deberȝ. equꝰ eiꝰ ante portaȝ ciuita
tis genua figens q̄ntūcunqȝ calcaribꝰ vrgeret̄ ſurgere nō valebat: quouſ
qȝ ad monitionēȝ cuiuſdā xp̄iani rex iuramentū mutauit. Mediolanuȝ
ergo lōgobardi ingreſſi. totaȝ pene ytaliā intra breue ſpaciuȝ tēpis ſub
iugarūt p̄ter romā et romaniliā Que romanilia eſt vocata q̄ſi altera ro
ma. ex eo ſcȝ ꝙ rome ſemꝑ adheſiſſet. C Cū igit̄ rex albuinꝰ verone eſ
ſet. et quoddā magnū ɔuiuiū ꝑparaſſet. ciphum ſuū q̄m de capite regis
fecerat afferri faciens et eo bibit: et vxorēȝ ſuā noīe roſimundam de eo
bibere fecit dicens. Bibe cū p̄re tuo. Qd̄ cū roſimunda didiciſſet. odi
uȝ magnū cōtra regēȝ cōcepit Erat aūt regi dux q̄dā q̄ quādaȝ domicel
lā regine carnal̄r cognoſcebat. At regina abſēte rege. q̄dā nocte ancille
ſue cubiculū intrās p̄dicto duci ex ꝑſona ipiꝰ ancille mādauit vt ad ſe il
la nocte deberet accedere: Qui cum veniſſet. regina p̄dicto duci vice an
cille ſe ſuppoſuit: et poſtmodū dixit ei. Scis que ſum Cui cū ille eſſe talē
amicaȝ ſuā diceret et illa ait. Nequaq̄ Sed ſum roſimūda: Certe taleȝ reȝ
ꝑpetraſti hodie ꝙ aut albuinū occides. aut albuini gladio interibis. Vo
lo igitur vt de ipſo viro meo q̄ p̄rem meū occidit: et de eiꝰ capite cupā ſi
bi faciens me in ea bibere fecit. me debes vindicare Cui ille non acqeſ
cens. aliū ſe inuenire ꝓmiſit. q̄ h̄ negociū ꝑpetraret Vn̄ illa arma ſubtra
hens ſpatā illius q̄ erat ad lectuli caput ne tolli aut euaginari poſſet for
titer colligauit. Dū ergo rex in ſtratu dormiret. homicida eiꝰ cubiculuȝ
intrare conatur: Qd̄ rex ſentiens de ſtratu exiliit: et ſpataȝ arripiens. ſȝ
extrahere nō valens: cū ſcabello ſe viriliter defendere cepit Sȝ ille cum
optime eſſet armatꝰ. in regēȝ inualuit. et occidit. Accipiēs igitur vniuer
ſos theſauros palatii cū roſimūda rauēnā vt dicitur aufugit. Sed cum

roſimunda q̄ndaȝ iuuenez pulcerrimū p̄fectuȝ ſcȝ rauenne vidiſſet: ipm
in virū hr̄e deſiderans venenū viro in calice ꝓpinauit: Cuius amaritudi
nez ille p̄ſentiens: iubet vxori vt reſiduū bibat. Qḋ cū recuſaret ille eua
ginato gladio eaȝ bibere coegit: et ſic āбo ibideȝ perierūt: Tādeȝ rex
q̄dam longobardoꝝ nomie adalaoth baptiſatus eſt. et fideȝ xp̄i ſuſcepit
Sed et theudelina longobardorum regina xp̄ianiſſima et deuota apud
modoeciam pulcerrimū oratorium conſtituit Ad quam reginam grego
rius libros dyalogoꝝ tranſmiſit Que virum ſuum noīe agilulphum pri
mo duceȝ thaurinenſeȝ: ꝑ poſtmoduȝ longobardoꝝ regeȝ ad fidem con
uertit: et cum romano imperio et eccleſia eum pacem hr̄e fecit. Sicq̄ȝ in
feſto ſanctoꝝ geruaſii et prothaſii facta eſt pax inter romanos et longo
bardos Et ideo gregorius. in eodeȝ feſto cantari inſtituit in officio miſſe
Loq̄tur dn̄s pacem ꝛc. In natiuitate q̄ȝ ſancti iohānis bap. predictorū
pax et cōuerſio amplius cōfirmata fuit. Theudelina vero in beatuȝ iohā
nē ſpecialeȝ deuotioneȝ habebat. Cuius meritis gentis ſue cōuerſioneȝ
aſcribens. p̄dictum oratorium apud modoeciā fabricauit eiuſq̄ȝ gentis
iohāneȝ p̄ronū et defenſoreȝ eſſe cuidā viro ſancto reuelatū fuit. ¶B
Mortuo gregorio ſucceſſit ei ſabinus et ſabino bonifacius terciuſ et bo
nifacio tercio bonifacius quartus Ad cuius preces focas impator do
nauit eccleſie xp̄i pantheon circa ānos dn̄i. dcx. Et ad preces tercii bo
nifacii prius ſtatuit ſedeȝ romanā eſſe caput omniū eccleſiaꝝ. Nā eccl'ia
cōſtantinopolis ſe primam omniū eccleſiaꝝ ſcribebat ¶Huius boni
facii tempe mortuo foca et regnante eradio circa annū dn̄i. dcx. macho
meth pſeudo propheta et etiaȝ magus. agarenos ſiue iſmaelitas id eſt ſa
racenos hoc modo decepit. ſicut legitur in quadā hiſtoria ipſius et in q̄
dā cronica Clericus quidā valde famoſus cū in romana curia honorem
q̄m cupiebat aſſequi nō potuiſſet: indignatus ad partes vltramarinas ꝯ
fugiens: ſua ſimulatione innūerabiles ad ſe attraxit. Inueniēſq̄ȝ mach
ometh dixit ei. ꝙ ipſum illi pp̄lo p̄ficere vellet: Nutrienſq̄ȝ columbam
grana et alia hm̄ōi in auribus machometh ponebat. Columba aūt ſuper
eius humeros ſtans: de auribus eius cibum ſibi ſumebat Sicq̄ȝ iā adeo
aſſuefacta erat ꝙ q̄ñcūq̄ȝ machometh videbat protinus ſuper humeros
eius proſiliens roſtrum in eius aure ponebat. Predictus igitur vir po
pulū conuocans dixit ſe illum ſibi velle preficere queȝ ſpūſſanctus i ſpe
cie columbe mōſtraret. Statimq̄ȝ colūbā ſecrete emiſit. et illa ſup hume
ros machometh q̇ cum aliis aſtabat euolans: roſtꝝ in eius aure appoſu
it Qḋ pp̄lus videns: ſpm̄ ſanctū eſſe credidit qui ſup eū deſcenderet ac in
eius aure verba dei inferret: Et ſic machometh ſaracenos decepit. Qui
ſibi adherentes regnū p̄ſidis: ac orientalis imperii fines vſq̄ȝ ad alexā
driā inuaſerūt. Hoc quidē vulgariter dicit̄ Sed verius eſt qḋ inferiuſ ha
betur ¶Machometh igitur proprias leges cōfingens ipas a ſpūſācto i

ſpecie colūbe que ſepe vidente pplo ſup eum volabat. ſe recepiſſe mētiebatur. In qb⁹ quedā de vtroqꝫ teſtamento inſeruit. Nā cū in primeua etate mercimonia exerceret. et apud egiptuꝫ et paleſtinā cū camel' pgeret. cū xpianis et iudeis ſepe cōuerſabatur. a qb⁹ tam nouū ꝙ vetus didicit teſtamētū. Unde ſm ritū iudeoꝝ circūcidūtur ſaraceni. carnes porcinas nō comedūt. Cuius ratōeꝫ cuꝫ vellet machometh aſſignare dixit ꝙ ex fimo cameli porcus poſt diluuiū fuerit ꝑcreat⁹. et ideo tanꝙ imundus a mūdo pplo ē vitād⁹. Cū xpiāis āt ꝯueniūt qꝛ credūt vnū ſolū deū oīpotētē oīm creatorē. Aſſeruit etiā pſeudo ꝓpheta vera qdā falſis imiſcēs ꝙ moyſes fuit magn⁹ ꝓpheta. ſed xps maioꝛ et ſumm⁹ ꝓphetaꝝ: nat⁹ ex maria virgine virtute dei. abſqꝫ ſemine hoīs. Ait quoqꝫ ī ſuo alcorano ꝙ xps dū adhuc puer eſſet. ꝺ limo terre volucres ꝑcreauit. Sed venenū immiſcuit. qꝛ xpꝫ nō vere paſſū nec vere reſurrexiſſe dixit. ſed aliū qndā hominēꝫ ſibi ſimileꝫ huiuſmōi egiſſe. vel paſſū eſſe docuit. ¶ Quedā aūt matrona noīe cadigan que ꝑerat cuidaꝫ ꝓuincie noīe corocanica videns hominēꝫ iudeoꝝ et ſaracenoꝝ cōtubernio vallari. extimabat ī illo maieſtateꝫ diuinā latere. Et cum eſſet vidua ipm in maritū accepit. Et ſic machometh totius illi⁹ ꝓuincie obtinuit principatū. Ille aūt ſuis ꝑſtigiis nō ſolū ꝑdictaꝫ dn̄aꝫ ſed etiaꝫ iudeos et ſaracenos demū adeo demētauit. vt ſe meſſiaꝫ in lege ꝓmiſſū publice fateref. Poſt hoc vero machometh cepit freqnter cadere epilētica paſſione. Qd cadigan cernens plurimū triſtabatur. eo ꝙ impuriſſimo homini et epilentico nupſiſſet: Quā ille placare deſiderans. talib⁹ eā ſmonib⁹ demulcebat dicens Gabrielē archangelū freqnter mecuꝫ loqnteꝫ cōtemploꝛ et nō ferens ſplendorem vult⁹ eius. in me deficio et tabeſco. Qd ſic eſſe mulier et ceteri crediderūt. ¶ Alibi tn̄ legitur ꝙ fuit quidā monach⁹ q̇ machomethū inſtruxit noīe ſergi⁹. Qui in erroꝛeꝫ neſtorii incidens dū a monachis fuiſſet expulſ⁹ in arabiā venit et machometo adheſit: Licet alibi legatur ꝙ fuit archidyacon⁹ in ptib⁹ antiochie degēs. et fuit vt aſſerūt iacobita. q̇ circūciſioneꝫ ꝑdicāt. xpmqꝫ nō deū ſed hoīeꝫ tātū iuſtuꝫ ⁊ ſanctū de ſpūſācto ꝯceptū et de virgīe natū affirmāt. Que oīa ſaraceni affirmāt et credūt. Predict⁹ igit̄ ſergi⁹ machomethū ꝺ nouo ⁊ veteri teſtamēto vt tradūt plura edocuit: Machometh⁹ em̄ vtroqꝫ parente oꝛbatus ſub patrui ſui cura puericie ānos agebat. multoqꝫ tpe cū vniuerſa gente ſua arabuꝫ ydoloꝝ cultui deſeruiuit. qmadmodū in alcoꝛano ſuo teſtatur deū ſibi dixiſſe Oꝛphan⁹ fuiſti. et ſuſcepi te: in erroꝛe ydolatrie diu māſiſti ⁊ inde eduxi te. paup eras et ego locupletaui te: Uniuerſa em̄ gens arabū cū machometho venereꝫ ꝓ dea colebat. et inde eſt ꝙ adhuc ſexta feria apud ſaracenoſ in magna veneratione habetur. ſicut apud iudeoſ ſabbatū. et apō xpianos dies dominica colitur. Machomethus igitur predicte cadigā locupletatus diuitiis. in tantam proꝛupit mentis audaciam vt regnum

arabum ſibi vſurpare cogitarȝ Sed cum videret ſe per violentiam hoc
aſſequi nõ valere. maxime cum a contribulib⁹ ſuis qui eo maiores fue-
rant deſpiceretur. ꝓphetam ſe fingere voluit. vt quos nõ poterat ſubiu-
gare ꝑ potentiaȝ ſaltem ꝑ ſanctitateȝ attraheret ſimulatã : Predictiqȝ
ſergii viri valde prudentis cõſiliis adherebat Ipm eñ abſcodire mane-
re faciebat: et ab eo omnia requirebat. et ppl'o referebat. ac gabrielẽ ar-
changelũ eũ nomiabat Et ſic machometh⁹ toti⁹ gẽtis illi⁹ ꝓphetã ſe ſi-
mulando obtinuit principatũ. oẽſqȝ ſibi ſponte vel timore gladii cre-
diderunt Et iſtud verius eſt ꝙ illud quod ſupra dictuȝ eſt de columba.
Et ſic eſt tenenduȝ. ¶ Predict⁹ igitur ſergius cũ monachus eſſet
voluit vt ſaraceni monachali habitu vterentur. ieȝ cucula ſine capucio.
et vt inſtar monachoꝝ multas et ordinatas genuflectõnes facerẽt et or-
dinate valde orarent. Et qꝛ iudei verſus occidentem et xp̄iani verſus
orienteȝ orabãt. voluit vt ſui verſus meridieȝ orarent: Que oĩa adhuc
ſaraceni obſuant. Multas aũt leges machometh⁹ promulgauit quas
p̄dictus ſergius eũ docuit. quaꝝ multas d̄ moſayca lege accepit. Sepe
nanqȝ ſaraceni ſe lauãt et maxime cum orare debent. Lerenda ſua ma-
n⁹ brachia: faciem et os et oĩa menbra corpis abluũt. vt mundius orare
poſſint. Orãtes aũt vnuȝ cõfitenſ deũ q̄ nullũ equalem vel ſimilem ha-
bet eiuſdeȝqȝ machomethũ ꝓphetã. In anno q̄ȝ integrũ menſeȝ ieiunãt
Ieiunãtes aũt nocturno tp̄e comedũt. diurno vero ieiunãt. ita vt ab ea
hora diei qua nigrũ ab albo diſtinguere pñt vſqȝ ad ſolis occaſuȝ come-
dere vel bibere aut ſe vxoriſ ꝯmixtõe fedare nemo audeat Poſt ſol' occu-
bitũ vſqȝ ad ſeq̄ntis diei crepuſculũ ſemꝑ licet eis cibo potu et propriſ
vxoribus vti Infirmi aũt ad hoc nõ obligãtur Semel aũt ꝑ ſinglos an-
nos cã recognitionis ad domũ dei que eſt in mecha ire p̄cipiuntur: ⁊ ibi
adorare. eamqȝ icõſutilibus tegumentis circuire. et lapideſ ꝑ media fo-
ramina pro dyabolo lapidando iactare. Quã domũ dicunt adaȝ cõſtru-
iſſe. omnibuſqȝ filiis eius. et abraaȝ et yſmaheli locũ orationſ fuiſſe. de-
mũ mahomethũ eã domũ ſibi cũctiſqȝ gentib⁹ ſuis tradidiſſe affirmãt
Oẽs carnes p̄ter porcinas: ſãguineȝ. et morticinũ comedere pñt. Qua-
tuor legitimas vxores inſimul hr̄e eis licet. ⁊ quãlibȝ vſqȝ tercio repu-
diare: ⁊ ruſuſ recipe. ita tñ vt quaternariũ numeꝝ nõ tranſcẽdãt. Amp-
ticias vero atqȝ captiuas quot volũt hr̄e licitum eſt. et eas vendere pñt
cuȝ velit niſi eaꝝ aliquã imp̄gnaſſent. Cõceditur eis de ꝓpria cognatio-
ne hr̄e vxores vt ſanguis ꝓles accreſcat. et forti⁹ inter eos amicicie vin-
culum aſtringaſ: Circa poſſeſſiones repetendas obſuant. vt actor teſti-
bus probet et re⁹ iuramento ſe cõꝓbet innocenteȝ Cũ adultera dep̄hen-
ſus cum ea p̄iter lapidatur Cum alia aũt fornicatuſ octoginta verberi-
plectitur. Machometh⁹ tñ dixit ſibi a dño angelo gabriele nũciãte fu-
iſſe cõceſſum. ꝙ ad alioꝝ vxores accedere poſſet vt viros virtutis et pro-

ꝓbetas generaret Quidaȝ aūt ſeru⁹ eius cum pulcram vxorem hrēt et ſibi ne cum dño ſuo loqretur interdixiſſet. quadaȝ die ipſaȝ cum eo loqn tem inuenit et protinus eam a ſe reiecit. Quā machometh⁹ recipiens i ter alias ſuas vxores cōnumerauit. Timens vero ex hoc murmur popu li. cartam de celo ſibi delatam cōfinxit. in qua cōtinebatur: ꝙ ſi aliquis vxorem repudiaret. eius eſſet vxor qui eam ſuſcepiſſet. Quod ſaraceni vſqȝ hodie pro lege obſuant Fur prima et ſecūda vice verberib⁹ plec titur. tercia manus ei ꝑciditur: quarta pedis truncatione punitur A vi no ſemp abſtinere iubentur ¶ Seruantib⁹ hec et alia mandata ꝓmi ſit de⁹. vt aſſerunt padiſum. i. ortuȝ deliciaꝝ aquis ꝑterfluentibus irri gatuȝ in quo ſedes habebūt ꝑpetuas. nec frigore aut eſtu aliquo affligē tur. omnib⁹ ciboꝝ generib⁹ veſcentur. quicqd pecierint continuo inue nient: ſericis veſtimentis omnicolorib⁹ induētur. et virginib⁹ ſpecioſiſ ſimis cōiūgentur. in delicijs omnib⁹ accubabūt. Quib⁹ angeli picerna rū more cū vaſiſ aureiſ ⁊ argēteiſ. i aureiſ lac i argēteiſ vinū afferērēt di cēt. Comedite ⁊ bibite in leticia: Tria flumia ſcȝ lactis mell' et vini opti mi aromatici eos habere dixit machomethus in padiſo. et ꝙ angelos pulcerrimos ſunt viſuri. et adeo magnos ꝙ ab vno oculo angeli vſqȝ ad aliū ſit ſpacium vnius diei. Non credentibus vero deo nec macho metho erit vt aſſerunt infernalis pena ſine fine: Quibuſcūqȝ aūt pecca tis quilibet obligatus fuerit. ſi in die mortis deo et machometho credi derit. in die iudicii machometho interueniente vt aſſerūt ſalu⁹ erit Hūc pſeudo ꝓphetam ſaraceni tenebris inuoluti ſpiritū ꝓphetie ſup omnes habuiſſe affirmant. et decem angelos ſibi fauentes et euȝ cuſtodientes eū habuiſſe ꝑdicant. Addunt qȝ ꝙ anteqꝫ deus celum et terraȝ creaſſet. nomen machomethi in cōſpectu dei aſtabat. et niſi ipſe machomethuſ qȝ futur⁹ fuiſſet: nec celum nec terra nec padiſus fuiſſet. Mentiūtur quoqȝ de eo ꝙ luna ad eū acceſſit. quaȝ ille in ſinu recipiens in ꝑtes duas diui ſit et iteꝝ cōiunxit: Veneuȝ inſup ſibi in carne agnina oblatū fuiſſe di cunt: Agnus aūt ei locuſ eſt dicens. Caue ne me ſumas. quia in me ha beo venenū Et tñ p⁹ plures ānoſ veneno ſibi dato interiit Sed iā nūc ad lōgobardorum hiſtoriaȝ proſeqndam ſtilus ſe vertat. Lōgobardi igi tur romano imperio plurimuȝ moleſti erant. licet fidem xpi recepiſſent. Poſt hoc aūt pipinus princeps maior regie domus francoꝝ defunctus eſt. Cui ſucceſſit karolus filius ei⁹ q̄ tutides appellabatur. Qui mltas victorias faciens. reliqt duos filios eiuſdeȝ aule regie principes ſcȝ ka rolū magnuȝ et pipinum. Sed karolus magn⁹ relicta ſeculi pōpa caſſi nenſis monach⁹ eſt effectus. pipinus aūt aulaȝ regiam ſtrenue guberna bat Sed cum childericus rex eſſet inutilis et remiſſus. cōſuluit pipinus zachariaȝ papā. an ille deberet eſſe rex qui ſolo nomine regio erat contē t⁹ Qui papa rñdit illum debere regem vocari: qui bene rem publicā ge

reret Qua reſponſione franci animati: childericū in monaſteriū recluſe
rūt. et pipinū regem creauerūt circa ānos. dñi. dccxl. Rex cū arſtulphꝰ
rex lōgobardoꝝ eccleſiā romonā ſuis poſſeſſiōibꝰ ⁊ dñio ſpoliaſſet: ſte-
phanꝰ papa q̄ zacharie ſucceſſerat ad pipinū regeȝ francie ꝯtra longo-
bardos auxiliū petiturꝰ acceſſit ¶ Pipinꝰ aūt copioſū exercitū cō
gregans in ytaliaȝ venit: et arſtulphū regeȝ obſedit. A quo q̄draginta
obſides accepit. vt eccleſie romane oīa p̄dta que abſtulerat redderet
et ipſam ampliꝰ non inq̄etaret Sed recedente pipino arſtulphꝰ totū qd
ꝓmiſerat irrituȝ fecit. Qui tñ poſt modicū dum venatū p̄geret ſubito ex
pirauit. ⁊ deſideriꝰ eideȝ ſucceſſit. ¶ Per ideȝ tps dum theodoricus rex
gothoꝝ iuſſu imꝑatoris ytaliaȝ regeret. et arriana hereſi deprauatus
eſſet. et boe. p̄bs cōſularis patriciꝰ cū ſimacho patricio cuiuſ gener erat
rēpublicā illuſtraret. et autoritateȝ romani ſenatꝰ ꝯtra theodoricum de
fenſaret. ideȝ theodoricꝰ boetiuȝ papie ī exiliuȝ truſit. vbi librꝫ de ꝯſola
tōne cōpoſuit et tandeȝ eū extinxit Cuiꝰ vxor elpes noīe hīnnū apłoꝝ pe
tri et pauli q̄ ſic incipit. felix ꝑ oēs feſtuȝ mundi cardines. edidiſſe fertur
Epitaphiū q̄ȝ ſuuȝ ipſa ꝯpoſuit ita dicēs. Elpes dicta fui ſicilie regiōis
alūna Quā ꝓcul a patria ꝯiugis egit amor. Porticibꝰ ſacris iā nūc pe-
grina q̄eſco. Judicis eterni teſtificata thronū Theodoricꝰ āt ſubito de
fūctus. a q̄dā ſcō heremita viſꝰ eſt a iohe papa et ſimacho q̄s ipſe occide
rat: nudꝰ et diſcalciatꝰ in ollā vulcani demergi. ſicut ait grego. ī dyalo.
¶ Circa ānū dñi. dclxxvii. dagobertꝰ rex frācoꝝ vt in q̄dā cronica hēt:
q̄ lōge aū pipinū regnauerat. a ſui puericia ſcm̄ dyoniſiū ī magna vene
ratōe hēre cepit Nā et qñ lothariū p̄ris ſui irā metuebat ad eccłiā ſci dy
oniſii ꝯfugiebat Cū ergo ſcūs iā rex mortuꝰ fuiſſet. cuidā ſcō viro in vi
ſione mōſtratuȝ eſt. ꝙ aīa eius ad iudiciuȝ rapta fuit. et m̄lti ſci ſuaꝝ ec
cłiaꝝ expoliationeȝ obiiciebāt eideȝ. Cū ergo mali angeli iaȝ ad penas
rape eā vellent. affuit beatꝰ dyoniſiꝰ et eiꝰ interuētu liberatuſ ē ⁊ penaȝ
euaſit: Forte ei eiꝰ aīa ad corpꝰ rediit et ibi pn̄iaȝ egit Clodoueus rex
corpꝰ ſci dyoniſii minꝰ religioſe diſcooperiens: os brachii eiꝰ fregit. ⁊ cu
pide rapuit. Qui mox ī amētiaȝ verſꝰ eſt Circa ānū dñi. dclxxxvii: be
da venerabił p̄ſbiter et monachꝰ in anglia claruit. q̄ licet ī ſcōꝝ cathalo
go ꝯputeť. tñ ab eccłia nō ſcūs ſ venerabił appellať: Et h̄ duplici de cā
Prima ē. q2 cū ꝑ nimia ſenectute eiꝰ oculi caligaſſent. hēbat vt aiūt q̄n
dā ductoreȝ a quo ꝑ villas et caſtella ſe duci faciebat. et vbiq3 verbū do
mini p̄dicabat. Quadā vice dū ꝑ quādā valleȝ magnis lapidibꝰ plenaȝ
trāſirēt. eiꝰ diſcipulꝰ deriſionis cā eideȝ dixit. ꝙ ibi eſſet magnꝰ ppłs ꝯ
gregatꝰ q̄ eiꝰ p̄dicatōneȝ ſilenter et auide expectaret. Tūc ille feruenter
p̄dicare incipiens. cū ī fine ꝑ oīa ſc̄la ſcłoꝝ ꝯcluſiſſet: mox vt aiunt alta
voce lapides clamauerūt: Amē venerabił pr̄. Q2 igiť venerbileȝ euȝ mira
cłoſe lapides vocauerūt. idō venerabił pr̄ appellatur. Vel vt alii aſſerunt

ei angeli rñderűt. Bñ venerabilˀ pr̄ dixiſti: Beda cã eſt qꝛ pꝰ eiꝰ mortem
q̇daʒ clericus ſibi deuotꝰ q̄ndaʒ verſum edere cupiebat. q̄m in eiꝰ tumu
lo facere ſculpi volebat: ita incipiens Hac ſűt in foſſa. volẽs verſű tali
ter termiare bede ſancti oſſa Sed qꝛ taleʒ fineʒ verſꝰ ꝯgruitas nõ pati
ebař. et ſedula mente reuolueret. nec ꝯgruũ fineʒ videꝛʒ. dű q̄dã nocte
mltű ſup hoc cogitãs mane ad tumulű ꝑperaſſet: manibꝰ ãgelicis verſũ
taľr ſculptuʒ repit et finitű. Hac ſűt in foſſa bede venerabilˀ oſſa In die
ãt aſcenſionis cű morti appꝑpinquaret. ad altare portari ſe faciens an
tiphonaʒ. o rex glĩe dñe virtutuʒ. vſqʒ ad fineʒ dixit deuote. Qua finita
ĩ pace dormiuit. tãtuſqʒ odor oĩes ꝑfudit vt in ꝑadiſo ſe eſſe exiſtima
rent. Eiꝰ corpus cũ deuotione cõgrua colitur apud ianuaʒ Per idem
tꝑs ſcʒ circa annũ dñi. dcc. radbodꝰ rex frizonuʒ cuʒ baptizari deberet
et iam vnũ pedeʒ in lauacro intixiſſet. alterꝫ retrahẽſ interrogauit. Ubi
nã plures maioꝝ ſuoꝝ eſſent. in inferno an ĩ ꝑadiſo Et audiens plures
eſſe in inferno. intinctű pedeʒ retrahens. ſãctiꝰ eſt inquit plures q̄ꝫ pau
ciores ſeq̇: Et ita ludificatꝰ a demone ꝑmittente q̄ꝫ tercia die ab hic in
cõpabilia dona ſibi daret ipẽ quarta die ſubita et eterna morte periit
In cãpania ytalie frumentuʒ et ordeuʒ et legumĩa inſtar pluuie de ce
lo cecidiſſe refertur Per idem tꝑs. ſcʒ circa annũ dñi. dccxl. cum corpꝰ
ſancti bñdicti de mõte caſſino ad monaſteriuʒ floriacenſe. et corpus ſcẽ
ſcolaſtice ſororis eiꝰ apud ceromanas fuiſſet tranſlatű. Karolꝰ monachꝰ
caſſinenſis corpꝰ ſancti bñdicti ad caſtꝝ caſſinuʒ transferre volebat Sʒ
miraculˀ a deo oſtenſis. et frãcis reſiſtentibꝰ ꝓhibitꝰ fuit Eo tẽ
pore circa annũ dñi ſepetingenteſimũq̄drageſimũ terremotꝰ magnꝰ fa
ctus eſt. quo vrbes alie ſunt ſubuerſe. alie a montanis ad ſubiecta cam
peſtria cum muris et habitatoribus ſuis integre et ſalue vltra ſex milia
ria vt dicitur tranſmigrarunt Corpus ſancte petronelle petri apłi fi
lie transfertur. in cuius ſepulcro marmoreo ipiꝰ petri manu ſcriptum le
gebatur. Auree petronelle dilectiſſime filie. vt ait ſigibertus Eo tẽ
pore tirii armeniam infeſtant. in quorum patria cum olim peſtilentia fu
iſſet. ſuaſu xp̄ianoꝝ in modum crucis ſua capita totonderunt: et qꝛ ꝑ h̄
ſignuʒ ſalus reddita eſt hunc tondẽdi retinuerűt ritum Pipino tan
dem poſt multos triumphos defuncto. Karolus magnus eius filius eiđ
in regnum ſucceſſit: cuius tempore in romana ſede adrianus pontifex ꝑ
ſidebat. Qui ad Karolum magnum legatos miſit. poſtulans ab eo auxili
um contra deſiderű regem longobardoꝝ. qui more patris ſui arſtulphi
eccleſiam plurimű infeſtabat Cui Karolus obediens. magno congrega
to exercitu per montem ſeniſium ytaliam intrauit: et papiam ciuitatem
regiam potenter obſedit: et ibi deſiderium capiens cuʒ vxore filiis ⁊ pri
cipibus ad gallias in exilium miſit. et omnia iura eccleſie que longobar
di abſtulerant ibi reſtituit. Erant tunc in exercitu Karoli amicꝰ et ame
lius ſtrenuiſſimi milites chriſti: quorum miri actus legűtur. Qui apud

moꝛtariam vbi longobardos karolus ſuperauit ceciderunt. Et hic ter‑
minatum eſt regnum longobardoꝛum Nam deinceps illum regem ha‑
bebant quem ceſares ſibi dabant. ¶ Proficiſcente karolo romam pa
pa ſynodum.cliii.epiſcopoꝛum congregauit. In qua ſynodo papa ius
eligendi pontificem romanum et ordinandi apl'icam ſedem karolo de‑
dit: Archiepõs quoqꝫ et epõs per ſingulas prouincias ante conſecra‑
tionem ab ipſo inueſtituram accipe diffiniuit: Filii quoqꝫ eius rome re
ges vnguntur.ſcꝫ pipinus ſup ytaliam:ludouicus ſup aquitaniam. Al
chuinus magiſter karoli tunc floꝛebat . Pipinus karoli filius de coniu
ratione cõtra patrem conuict⁹ in monachum tonſuratur. Circa annũ
domini:dcclxxx.tempe ſcꝫ hyrene impatricis:et filii ſui nomine conſtã‑
tini.homo quidam in longis muris tracie fodiens ſicut in quadam cro
nica legitur.inuenit archam lapideam. Quam cum expurgaſſet et reue
laſſet.virum iacentem ibi repit.et lr̃as taliter cõtinentes. Chriſt⁹ naſce
tur ex maria virgine.et credo in eum. Sub conſtantino et hirene ipato
rib⁹ o ſol iterũ me videbis ¶ Defũcto adriano leo in romanam ſedem
ſublimatus eſt .vir ꝑ omnia reuerendus Cuius ſublimationeꝫ ꝓpinqui
adriani egreferẽtes.cum letanias maioꝛes ageret.cõtra euꝫ ꝓpſo cõcita
to ei oculos eruerũt.et liguaꝫ ꝑciderunt. Sed deus miraculoſe liguã ſi
bi et viſum reſtituit. Qui dum ad karolũ cõfugiſſet: ipſe eũ in ſede ſua
collocauit:et reos puniuit: ¶ Romani igitur ſuadente papa ãno dñi.d‑
cclxxxiiii.relicto impio cõſtãtinopolitano. vno oĩm cõſenſu impatorias
laudes karolo acclamãt:eumqꝫ ꝑ manũ leonis impatoꝛem coꝛonãt: ce
ſarẽ et auguſtum appellãt. Poſt cõſtantinũ eñi magnuꝫ impialis ſedes
apd̃ ꝯſtantinopolim hẽbatur:ꝓ eo ꝙ ꝑdictus cõſtantin⁹ romanã ſedeꝫ
vicariis beati petri reliqt.et apud ꝑdictã vrbeꝫ ſedẽ ſibi oꝛdinauit: Ve
runtñ ꝓpter dignitateꝫ impatoꝛes romani nũcupati ſunt vſqꝫ ad illud
tp̃s quo impium romanũ ad reges francoꝝ tranſlatũ ẽ: Poſtea vero il
li grecoꝝ ſiue conſtantinopolitani.iſti vero romanoꝝ impatoꝛes vocati
ſunt. Hoc aũt de tanto impatoꝛe valde mirabile fuit:ꝙ nullã filiarũ
ſuaꝝ ꝙdiu vixit voluit ꝯiugio copulare: Dicebat eñi ſe eaꝝ ꝯtubernio
nõ poſſe carere. Et vt alchuinus ei⁹ magiſter de eo ſcribit:licet alias fe
lix eſſet:in hoc aduerſe foꝛtune malignitateꝫ exptus eſt.ſatis declarans
quid ſup hoc dicere vellet. Quod tñ ita impatoꝛ diſſimulauit ac ſi de eo
nulla ſuſpitio haberet.ꝙuis de hĩ mult⁹ ſmo fieret. Vñ et quocũqꝫ ibat
ſemp eas ſecuꝫ ducebat ¶ Hui⁹ karoli tp̃e officiũ amboſianũ ma‑
xime dimiſſuꝫ eſt.et gregorianũ ſolemniter diuulgatũ:impiali autorita
te ad hoc plurimũ adiuuãte Ambroſi⁹ nãqꝫ vt teſtat aug⁹.in libro con
feſſionũ.cũ a iuſtina impatrice arriana ꝑfidia deprauata ꝑſecutionẽ pa
teret.et intra eccleſiã cũ plebe catholica inſidiis vrgeretur:inſtituit hi
nos et pſalmos ſecũdũ moꝛem oꝛientalium decantari:ne populus mero
ris tedio contabeſceret. Quod per omnes fuit poſtmodum eccleſias de

riuatum. Uerum gregorius poſtmodum ſuperueniēs plura mutauit. ad
didit: et detruncauit. Sancti enim patres non ſtatim omnia ad decorē
officii pertinentia videre potuerunt. ſed diuerſi diuerſa ordinauerunt.
Nam et miſſe inceptio tres varietates habuit. Olim enim a lectione in
choabatur. ſicut adhuc in ſabbato ſancto fit. Poſtmodum celeſtinus pa
pa pſalmos ad introitum miſſe cantari inſtituit: Gregorius vero intro
itum miſſe cum cantu ordinauit. et vnum verſum de illo pſalmo qui to
tus cantabatur retinuit. Pſalmos olim circa aram in modū corone cir
cumſtantes concorditer concinebant et inde chorus dicitur. Sed flaui
anus et theodorus ꝙ alternatim cantarent inſtituerūt: ab ignacio hoc ha
bētes q̄ ſup hoc diuinitus fuit edoctꝰ. Hieroꝰ quoqꝫ epl'as euangelia et
ex magna pte officia diurna et nocturna pter cantū ordinauit. Ambro
ſiꝰ gelaſius et gregorius orōnes et cantus addiderunt: et lectionibꝰ et
euangeliis coaptauerunt Gradualia tractꝰ et alleluia gelaſiꝰ et grego
rius ad miſſā cantari inſtituerunt: Hilarius. vel ſm quoſdam ſimachꝰ
papa: vel ſm alios theleſphorus papa: addidit ad gloria in excelſis. lau
damꝰ te: et cetera que ſequuntur ¶ Nocherus abbas ſancti galli ſeqn
tias p neumis ipſius alleluia primꝰ cōpoſuit. ſed nicolaus papa ad miſ
ſas eas cantari cōceſſit. Hermannꝰ cōtractus theutonicꝰ fecit. rex oipo
tens. ſanctiſpūs aſſit nobis gratia. et aue maria. antiphonā: alma redēp
toris mater et ſymon bariona. Petrus vero de compoſtella epiſcopus
fecit: ſalue regina Sygibertus tñ dicit ꝙ robertus rex francoꝝ fecit ſe
qntiā. ſanctiſpūs aſſit nobis gratia ꝛc. ¶ Karolus. vt refert turpinus
archiepiſcopus. erat corpe decorus. ſed viſu ferus: ſtatura eius pedum
octo. et facies eius palmum et dimidium in longitudine poſſidebat. bar
ba vero eius palmū vnum. frons erat vnius pedis Militē armatū ſup
equū ſedētē a vertice ſimul cū equo vno ictu cū ſpata. ſcindebat Quat
tuor ferraturas equoꝝ ſimul facile maibꝰ extēdebat: Militē armatū
recte ſtātem ſup manū ſuā ſola manu velociter eleuabat: Leporem inte
grum aut duas gallinas. vel anſerē edebat. Modicum vinū et liphatū
bibebat. Tam parcus in bibendo erat ꝙ ſemp in cena raro pluſq̄ ter
bibere ſolebat: Cenobia multa ꝯſtruxit: et laudabiliter vitā finiuit. ꝛ i
fine: rex ſuaꝝ chriſtum heredem fecit Cui in impium ſucceſſit ludoui
cꝰ eiꝰ filius vir clementiſſimꝰ circa annos dñi. dcccxv. Cuius tempe epi
et clerici cingula auro texta. et exq̄ſitas veſtes et alia ornamenta ſecula
ria depoſuert: Theodolphꝰ aurelianenſis eps falſo apd ipatorem ac
cuſatus ad eodem eſt cuſtodie andegauis mancipatꝰ. Cū aūt vt in qua
dā cronica habetur in die palmaꝝ pceſſio iuxta domū in qua cuſtodieba
tur tranſiret. ille apta feneſtra. factoqꝫ ſilentio pulcerrimos illos verſus
a ſe editos ſcilicꝫ. Gloria lauſ et honor tibi ſit rex chriſte redemptor ꝛc.
preſente imperatore cantauit. Qui intantum imperatori placuerunt ꝙ
ipſum a vinculis mox abſoluit: et in ſuam ſedem reſtituit. ¶ Legati

michaelis imperatoris conſtantinopolitani inter cetera munera detule
runt ludouico filio karoli magni libros dyonisii d gerarchia de greco in
latinum tranſlatos. Qui cum gaudio ſunt recepti et .xix. infirmi in ipſa
nocte in eccleſia eiꝰ ſunt curati. ¶ Mortuo ludouico lotharius impe
rium tenuit: Cui fratres eius ſcilicet karolus et ludouicus belluȝ indicē
tes. tanta vtrimqȝ facta eſt ſtrages. vt nulla etas meminerit tantam
aliquando fuiſſe in regno francorum. Tandem pacto inito karolus reg
nat in francia: ludouicꝰ in germania. lotharius in ytalia et parte frācie
que ab ipſo lotharingia dicta eſt: Qui poſtmodum ludouico eius filio i
perium derelinquens habitum monachalem accepit ¶ Hutus tempo
re vt in alia quadaȝ cronica dicitur erat papa ſergius natione romanuſ
qui primo os porci dictꝰ eſt. ſed mutato nomine vocatꝰ eſt ſergius. Ab
illo tempe ordinatum eſt vt omnes pape nomina mutent. tū qȝ dominꝰ
bis quos in apoſtolatum elegit nomen mutauit. tum qȝ ſicut mutantur
in noīe. ſic mutari debent in vite pfectione. tum ne ille qui ad tam decoꝝ
officiū eligitur aliquo noīe indecoro turpetur ¶ Huiꝰ ludouici tempe
ſ. anno dñi. d. ccc. lvi. vt in cronica quadaȝ habetur in parochia magun
tina malignꝰ ſpūs parietes domoꝝ quaſi malleis pulſando et manifeſte
loq̄ndo. et diſcordias ſeminando. adeo homines infeſtabat. vt quocūqȝ
intraſſet ſtatim illa domus exurebatur. Preſbiteris aūt letanias agen
tibꝰ. et aquā benedictā ſpargentibꝰ: inimicus lapides iactabat. et multos
cruentabat: Tādeȝ aliquādo conq̄ieſcens cōfeſſus eſt ſe q̄ñ aqua ſparge
batur ſub cappa talis ſacerdotis quaſi familiaris ſui latuiſſe. accuſās eū
q̄ cum filia procuratoris in peccatum lapſus fuerit ¶ Per ideȝ tempꝰ
rex bulgarorum cum gente ſua ad fidem conuerſus tante pfectionis fu
it: vt maiore filio in regnum ordinato ipe habitum monachalem accepit
Sed cum eius filius iuueniliter agens ad gentilitatis cultū redire velleȝ
reſumpta milicia pſecutus eū cepit. effoſſiſqȝ oculis in carcereȝ truſit. ⁊
in regnum ſtatuto filio iuniore habitum ſacrum reſumpſit ¶ In ytalia
apud brixiam tribus diebus et tribus noctibus ſanguis de celo pluiſſe
narrat: Per ideȝ tempꝰ locuſte innumerabiles in gallis apparuerūt. ſe
nas hītes alas. ſex pedes duos dentes lapidibꝰ duriores. vt caſtroruȝ
acies turmati volātes ſpaciū diurni itineris q̄ttuor aut q̄nqȝ milibuſ ex
tendentes. oīa viridia i herbis et arboribꝰ vaſtātes. q̄ vſqȝ ad mare bri
tānicū puenientes tādeȝ flatu ventoꝝ in pfundo maris demerſe ſūt Sȝ
eſtu occeani ad litꝰ reiecte. ex putredie ſua aereȝ corrupeꝛūt. vñ mortali
tas maxima ⁊ fames pualida eſt ſecuta: vt fere tercia ps hoīm interiret
¶ Deniqȝ primus otto imparuit ſcȝ anno dñi. d. cccc. xxxviii. Dū auteȝ in
paſchali ſolemnitate dictꝰ otto principibꝰ cōuiuium preparaſſet. anteq̄
ſederent cuiuſdam principis filius more puerili ferculum de menſa ac
cepit. quem dapifer fuſte proſtrauit. Quod cernens pedagogus pueri.
ipſum dapiferū mox pemit. Queȝ cuȝ ſine audientia ceſar cōdemnare

vellet:ille ceſarez ad terram deiecit.et ſuffocare cepit:Qui cum de eius manib⁹ vix erutus fuiſſet.ipm reſuari iuſſit.ſe culpabilez clamãs ꝙ feſto honorez nõ detulit.Unde ipm libere abire pmiſit. Ottoni primo ſucceſſit otto ſecund⁹.Hic dum ytalici pacem ſepi⁹ violarent romã venit:et omnib⁹ ꝓcerib⁹ magnatib⁹ et põtificib⁹ apud gradũ eccleſie cõuiuiũ grãde fecit:Quib⁹ epilantib⁹ latenter oẽs cingi fecit armatis.Deide de violata pace ꝗrimoniã mouẽs iubet in ſcriptis culpabiles recitari:Quos ſtatim ibidem decollari fecit:alios vero epulari ſatagebat. Huic ſucceſſit otto tercius circa annũ dñi.dcccc.lxxxiiii:Iſte cognominabatꝰ mirabilia mundi.Hic vt in quadã cronica dicitur quãdaz vxorez habuit.que cuidaz comiti ſe ꝯſtituere voluit Sed cum ille nollet tm̃ facin⁹ ꝑpetrare:illa indignata predictum comitez apud impatorem adeo infamauit ꝙ eum impator ſine audientia decollari fecit . Qui antequã decollaretur.rogauit vxorez ſuaz vt iudicio candentis ferri p⁹ mortem eum comprobet innocentem Adeſt dies in quo ceſar pupillis et viduis ſe aſſerit iudicium facturuz. Affuit et vidua mariti ſui caput ſecũ ſuis portans in vlnis.Tũc queſiuit ab impatore qua morte dignus eſſz qui iniuſte aliquem occidiſſet:Qui cũ priuatõne capitis dignuz euz aſſereret illa intulit dicens:Tu es ille vir qui maritu3 meũ ad ſuggeſtionez vxoris tue innocenter occidi mãdaſti.Et vt me verꝫ dicere ꝯprobes hoc cãdentis ferri iudicio cõprobabo:Quod ceſar videns obſtupuit:et i manu femine puniendũ ſe dedit.Interuentu tñ pontificuz et procerũ inducias decem dieruz.deinde octo:tercio ſeptem:ꝗrto ſex a vidua accepit. Tũc impator eã examinata et veritate cognita:vxorez viuam cõcremauit:et ꝑ redemptõne ſui quattuor caſtra vidue dedit:Que caſtra ſunt in epiſcopatu lunenſi.⁊ vocantur ab inducijs dieꝝ.x.viii.vii.vi. Poſt hũc beat⁹ heinric⁹ q̇ fuit dux bauarie anno dñi milleſimoſcdo impium ſumpſit:Qui ſtephano regi vngarie adhuc gentili ſororez ſuam nomie galaz in vxorez dedit:et tam ipm regez ꝙ totã ei⁹ gentem ad fidem xpi ꝯuertit. Qui ſtephanus tante religionis fuit vt multoꝝ miraculorum gloria deus ipm illuſtrem redderet.Hic heinricus et vxor eius kunegũdis virgines ꝑmanſerũt.et celibez vitam ducẽtes i pace quieuerũt Huic ſucceſſit cõradus quidã dux francoꝝ qui neptem ſãcti heinrici duxit i vxorez .Hui⁹ tpe viſa ẽ in celo trabs ignea mire magnitudinis ſuꝑ ſolem iaz ad occaſum vergentez currere:et ad terram cadere Hic quoſdã ep̃os de ytalia i vincula ꝯiecit. Et qꝛ mediolanẽſ archiep̃s ð vincul' fugit ſuburbia mediolani incendit. Hic vero pentecoſtes cum impator i ꝑua eccleſia ſec⁹ vrbez coronaretur ad miſſam tam grauia tonitrua fulgura qꝫ fuerunt vt aliqui mente excideret.aliqui ſpiritu3 exalarent. Bruno vero epiſcopus qui miſſam cantabat et ſecretarius imperatoris cum alijs dixerunt ſe inter miſſarum ſolennia vidiſſe ſanctũ ambroſiũ ipatori

ꝯminātez. Hui⁹ cōradi tempe ſcʒ anno dñi. M.xxv. comes lupold⁹ vt i
quadaʒ cronica dicitur. iraʒ regis metuens cū vxore ſua in ſilvaʒ fugi
ens in quodam tugurio latitabat In qua ſilua dum ceſar venaretur. no
cte ſupueniente in eodeʒ tugurio ipm oportuit hoſpitari Cui hoſpita p
gnās vicinaqʒ ꝑtui decenter vt potuit ſtrauit. et neceſſaria miniſtrauit.
Eadeʒ nocte mulier filium peperit. et vocem tercio ad ſe venientē ceſar
audiuit Conrade hic puer modo ꝓgenitus gener tu⁹ erit Mane ille ſur
gens. duos armigeros ſibi ſecretarios ad ſe vocauit dicens Ite et pue
rulu illuʒ de manib⁹ matris violenter auferte. et ipm ꝑ mediuʒ ſcinden
tes cor eius michi portate Conciti illi eūtes de gremio matris puerum
rapuerūt: Queʒ videntes elegantiſſime forme. mia cōmoti ipm ſup quā
dam arborem ne a feris deuorarer̄ repoſuerunt et leporeʒ ſcindentes cor
eius ceſari detulerūt. Eodeʒ die dum qdam dux inde tranſiret. et pueꝝ
vagientem audiret. euʒ ad ſe duci fecit. Et dum filiuʒ non haberet vxo
ri attulit et nutriri eum faciens a ſe de vxore ſua genitum eſſe finxit. et
heinricuʒ vocauit Cum igitur iam creuiſſet. erat corpe pulcerrim⁹. ore
facund⁹. et omnib⁹ gratioſus. Queʒ ceſar tam decoꝝ et prudentem vi
dens a patre ipm petiit. ⁊ in curia ſua manere fecit. Sed cū videret pue
rū omnib⁹ gratioſū. et ab omnib⁹ ꝯmendari. dubitare cepit: ne poſt ſe re
gnaret: ⁊ ne iſte ſit ille queʒ occidi mandauerat Volens igit̄ eſſe ſecurus
lr̄as manib⁹ ſuis ſcriptas ꝑ eū vxori dirigit in hunc modū Inquātuʒ eſt
tibi cara vita tua mox vt lr̄as iſtas acceperis pueꝝ hūc necabis Dum
igit̄ ꝑgens in quadā eccleſia hoſpitatus fuiſſet. et feſſus ſup bancuʒ qe
ſceret. ⁊ burſa in qua erant litere dependeret. ſacerdos curioſitate duct⁹
burſā apuit. ⁊ lr̄as ſigillo regis munitas vidēs: ipſas ſaluo ſigillo apuit
⁊ legens ſcelus abhorruit. Et radens ſubtiliter qd̄ dicebat̄. iſtū necabis
ſcripſit. filiaʒ noſtraʒ. iſti in vxoreʒ dabis. Cumqʒ regina lr̄as ſigillo im
patoris munitas videret. ⁊ de manu impatoris ſcriptas eſſe cognoſceret
ꝯuocatis principib⁹. celebrauit nuptias. et filiā ſuā eideʒ i vxoreʒ dedit
Que nuptie aqſgrani celebrate ſunt. Cuʒ aūt ceſari a dicentib⁹ narrare
tur ꝙ ſolenniter fuiſſent filie ſue nuptie celebrate. ille obſtupefact⁹ a du
ob⁹ armigeris et duce ⁊ ſacerdote veritate cōꝑta dei ordinatōi nō reſi
ſtendum eſſe vidit. et ideo pro puero mittens eum eſſe ſuum generum
approbauit. et poſt ſe in imperio regnare inſtituit. In loco autē vbi pu
er heinricus natus fuit nobile monaſterium edificatum eſt. quod vſqʒ
hodie vrſania nominatum eſt ¶ II Iſte heinricus omnes ioculato
res a curia remouit. ⁊ que his dari conſueuerant pauperibus erogabat
Hui⁹ tpe tantū ſciſma in eccleſia fuit. vt tres in ſūmos pōtifices electi
eſſent: A quodā tādeʒ pſbitero noīe ḡtiano magna illis data pecunia ei
deʒ ceſſerūt. et ipſe papatū obtinuit: At heīric⁹ dux pro ſedādo ſciſmate
romā ꝑgeꝫ. ḡtia⁹ ei obuiāſ aureā coronā ſibi obtulit vt ꝓpiciū ſibi hr̄et

¶ .cccxiii.

Ille aūt cuncta diſſimulās ſynodo cōuocato gratianū de ſymonia cōui: cit ⁊ aliū ſubrogauit. In libro tñ bonizi quē miſit ad comitiſſaʒ mechtil dim dicit̄ q cuʒ p̄dictus p̄ſbiter ſimplicitate duct⁹ pōtificatuʒ ſibi p pe cuniā acq̄ſierit vt ſciſmati obuiaret: ip̄e poſtmodū erroreʒ ſuuʒ cogno ſcens ſeip̄m ſuadente imp̄atore depoſuit ¶ Poſt hūc heinricuʒ tercius heinric⁹ imp̄at: Cui⁹ tempe bruno in papaʒ eligit̄. et leo vocatur. Qui dū ad capeſcendā ſedeʒ apoſtolicā romā p̄gereret. audiuit voces ange loꝝ canentiū Dicit dñs Ego cogito cogitationes pacis ⁊c. Hic de m̄l tis ſanctis cant⁹ cōpoſuit. Hoc tēpe p berengariū turbata fuit eccl'ia q̄ aſſerebat corpus et ſanguineʒ xp̄i nō vere ſed figuratiue eſſe in altari. Cōtra quē ſcripſit egregie laufranc⁹ prior betenſis. natione papieñ qui fuit mḡr anſelmi cantuarieñ. ¶ Deinde quart⁹ heinric⁹ imp̄at anno do mini. m. lvii. Cui⁹ tp̄e maxime floruit laufranc⁹ Ad cui⁹ eximiā doctri na cōuolauit de burgundia anſelm⁹ vir poſtmodum multa virtute et ſa pientia adornat⁹. et ei in prioratu monaſterii betenſis ſucceſſit. Sub hoc tp̄e hieruſaleʒ a ſaracenis capta a fidelib⁹ recup̄ata eſt: Oſſa bea ti nicolai apud bareñſeʒ vrbeʒ tranſlata ſunt. De quo inter cetera legit̄ q dū in quadā eccleſia q̄ dicit̄ ſancta crux ſubiecta ſcē marie d̄ caritate nōdum beati nicolai noua hiſtoria cantaretur. fr̄es prioreʒ vt eam ſibi cantare liceret inſtanti⁹ exorabāt. Qui nullaten⁹ acq̄eſcens dixit incon gruū eſſe moreʒ priſtinuʒ de nouitatib⁹ imutare Cū adhuc fr̄es inſtarēt ille indignat⁹ r̄ndit. Recedite fr̄es. nunq̄ a me licentia cōcedetur vt no ua cantica imo ioculatoria q̄dā i mea eccleſia decātent Adueniēte vero feſtiuitate eiuſdeʒ: fr̄es cuʒ q̄daʒ triſticia matutinaꝝ vigilias perege rūt Cūq3 omnes ſe in lectis recepiſſent: ecce nicola⁹ viſibiliter priori ap paruit terribilis. Queʒ p capillos a lecto abſtrahēs dormitorii pauimē to colliſit Incipiēſq3 antiphonaʒ. o paſtor eterne. p ſinglas vocuʒ v̄ras virgis q̄s in manu tenebat grauiſſimos ictus ſup dorſū prioris ingemi nās p ordineʒ moroſe canendo antiphonā ad fineʒ vſq3 p̄duxit: Qui cū omnes ſuis clamorib⁹ excitaſſet ſemiuiu⁹ ad lectuʒ deportatur Eādem ad ſe rediens ait. Ite et hiſtoriā nouā ſcī nicolai amodo decātate. Hoc tempe ex molinenſi cenobio. xxi. monachi cuʒ abbate ſuo roberto ciſter cii ſolitudineʒ adeūtes vt ibi regule ſue p̄feſſioneʒ diſtricti⁹ obſuarent. nouū ordineʒ ex veteri inſtituerūt Hildebrād⁹ prior cluniacēſis fact⁹ papa. grego. eſt vocat⁹. Hic duʒ in minorib⁹ cōſtitut⁹ legatōne fūgeret̄ apud lugdunuʒ archiep̄m ebronenſem de ſymonia conuicit miraculoſe. Nam dum idem archiep̄s omnes accuſatores ſuos corrūpet. et cōuici nō poſſet. legatus vt gloria p̄ri et filio et ſpirituiſancto diceret imp̄auit. Ille gloria p̄ri et filio expedite dicebat. ſpirituiſācto vero dicere n̄ pote rat. quippe quia in ſpiritumſanctū peccauerat: Qui peccatuʒ ſuū confi tens mox vt depoſitus eſt clara voce ſpiritumſanctum nominauit. Hoc

miraculū recitat bonizo in libꝛo ad comitiſſā mechtildim ¶ O Moꝛ-
tuo heinrico.iiii.ſpire.et cū aliis regib⁹ ſepulto. in ei⁹ epitaphio verſus
iſte fuit inſcript⁹. Filius hic:pr̄ hic:auus hic.pauus iacz iſtic. Huic ſuc
ceſſit heinric⁹ q̄ntus anno dn̄i·milleſimocentiſimoſeptimo:Qui papā
cū cardinalib⁹ cepit et eos dimittens inueſtiturā ep̄oꝝ et abbatū p anu
lū et baculū paſtoꝛalē accepit ¶ Sub hoc tempe bernard⁹ cū frib⁹ ſu
is ciſtercium ingreditur. ¶ In parochia legienſi poꝛca poꝛcellū faciem
hoīs habentē enixa eſt. Pullus galline q̄drupes nat⁹ eſt: ¶ Lothari⁹
ſucceſſit heinrico . Cui⁹ tempe mlr̄ q̄dam in hiſpania mōſtꝛ bis gemini
coꝛpis enixa eſt.auerſis vultib⁹ et coꝛpib⁹ ſibi coherēs. Vn̄ q̄dē effigi
es erat hoīs integro coꝛpis mēbꝛoꝝq̄ oꝛdīe diſtincta. retro vero facieſ
canis coꝛpis et mēbꝛoꝝ ꝓprietate integra ¶ P⁹ hūc regnauit cōrad⁹
āno dn̄i.m.c.xxxviii. ¶ Eo tēpe hugo de ſancto victoꝛe doctoꝛ excellē
tiſſim⁹.et in oī ſciētia ſumm⁹.et religione deuot⁹ obiit De quo referunt
q̄ cū infirmitate vltia laboꝛaret.et nullū cibū retinere poſſet. coꝛpuſ tn̄
dn̄icū ſibi dari cū mlt̄a inſtantia poſtulabat. Tūc fr̄es c⁹ turbationē ſe
dare volentes ſimplicē hoſtiā inſtar coꝛpis dn̄ici ſibi detulerūt:Qd ille
p ſpm̄ recognoſcēs ait Miſereatur vr̄i dn̄s fr̄es Cur me dludere volui
ſtis. Iſte eī nō eſt dn̄s meus q̄m deportaſtis . Mox illi ſtupefacti cucur
rerūt et ſibi coꝛp⁹ dn̄icū detulerūt. Sed ille videns q̄ recipe nō valeret.
eleuatis in celū māib⁹ ſic oꝛauit. Aſcendat fili⁹ ad pr̄ē:et ſpūs ad deū
ſuū q̄ fecit illum:Et inter hec verba ſpm̄ exalauit·et coꝛp⁹ dn̄i ibidē diſ
paruit ¶ Eugenius abbas ſancti anaſtaſii papa cōſtituitur.Qui ab vr
be expulſus eo q̄ ſenatoꝛes alium creauerunt gallias venit:et bernardū
ante ſe miſit. qui viam domini predicabat et multa miracula faciebat.
¶ Gilbert⁹ poꝛretanuſ floꝛebat Fridericus nepos cōradi impauit āno
dn̄i.m.c.liiii. ¶ Eo tpe floꝛuit magiſter petrus lōbardus ep̄s pariſien
ſis q̄ librum ſententiarum.gloſas pſalterii et epiſtolarum pauli vtiliter
compilauit ¶ P. Eo tempoꝛe treſ lune in celo viſe ſunt.et in medio
ſignum crucis.nec multo poſt viſi ſunt tres ſoles. Tūc alexander in pa
pām canonice eſt electus. Contra quem octauianus. iohannes cremen
ſis tituli ſancti caliхti.et iohannes ſtrumenſis ſucceſſiue in papam eligū
tur:et fauoꝛe imperatoꝛis fulciuntur. Durauit hoc ſciſma annis:xviii.
Infra quod tempus theutonici qui apud tuſculanū pro imperatoꝛe mo
rabantur romanos apud montem poꝛtum inuadunt.et tot a nona vſq̄
ad veſperas occiderunt. vt nunq̄ ex romanis tot milia ſint occiſa. Licet
tempoꝛe hanibalis tot occiſi ſint vt tres cophinos anuloꝛum quos d di
gitis procerum occiſoꝛum idem hanibal extrahi fecit cartaginem deſti
nauerit . Quoꝝ mlt̄i apud ſanctū ſtephanū ⁊ ſcm̄ laurentiū ſepulti ſūt
Et habent hoc epitaphium. Mille decem decies ſex decies quoq̄ ſeni
¶ Imperatoꝛ fridericus dū terram ſanctam viſitaſſet et ī flumīe q̄dā

lauaretur ibidez necatus periit. Uel vt alii aſſerunt equo ſuo impigẽte
in aquam cecidit. ibiqꝫ interiit. Huic ſucceſſit heinricꝰ filiꝰ eius ãno
dñi. M.cxc. Eo tpe tante pluuie cũ tonitruis. et fulminibus et tempe-
ſtatibꝰ facte ſunt. q̃ntas nulla meminit hoim antiq̃tas. Lapides eñi i q̃n
titate ouoꝝ quadranguli mixti cum pluuia de celo cadẽtes: arbores: vi
neas. et ſegetes deſtruxerunt. et multos homines occiderunt. Corui
quoqꝫ et q̃ꝫ plures aues ꝑ aera in hac tempeſtate volãtes viſi ſũt carbo
nes viuos in roſtris portare et domos incendere. Cõtra romanã eccle
ſiaz ſemꝑ tyrannidez heinricꝰ exercuit. et ideo eo mortuo innocentiꝰ ter
ciꝰ ne frĩ eiꝰ philippus promoueref ſe oppoſuit et ottoni filio ducis ſax
onie adheſit et eũ aquiſgrani in regez alemanie coronari fecit. Eo tẽ
pore dum plures barones francie pro liberatione terre ſancte vltra ma-
re ꝑgerent. cõſtantinopoliꝫ ceperũt. His tpibus ordines p̃dicatoruꝫ
et minoꝝ frm orti ſunt. Innocẽtiꝰ quartus legatos ad philippuꝫ regeꝫ
francoruꝫ miſit vt terram albigenſium inuaderet et hereticos deleret.
Qui oẽs capiens cõcremari fecit. Deniqꝫ innocentiꝰ ottonez impato
reꝫ coronauit. et vt iura eccleſie ſaluaret ab eo iuramentuꝫ exegit. Qui
ſtatim ipſo die cõtra iuramentũ fecit et romipetas expoliari iuſſit. Unde
papa eũ excõicauit: et ab imperio depoſuit. Eo tempore fuit ſancta eliza
beth filia regis vngarie. que fuit vxor lãtgrauii thurigie. Que inter alia
innumera miracula pluref. i. xvi. mortuoſ vt ſcribif ſuſcitauit. et cecũ na
tũ illuminauit. De cuius corpe vſqꝫ hodie oleuꝫ fluere ꝑhibef. Ottone
depoſito fridericꝰ heinrici filius elegitur et ab honorio coronatur. Le-
ges optimas pro libertate eccl'ie et contra hereticos edidit. Hic ſuꝑ om
nes diuiciis et gloria abundauit. ſed eis in ſuperbia abuſus fuit. Nam
tyrannidez cõtra eccleſiã exercuit. duos cardinales viculauit p̃latos q̃s
grego. ix. ad cõcilium cõuocauerat capi fecit. et ideo ab ipſo excõicatur
Deniqꝫ gregoriꝰ multis tribulationibꝰ preſſus moritur et innocentius
q̃rtus natione ianuenſis cõcilium apud lugdunum cõuocans ipm impa
toreꝫ depoſuit. Quo depoſito ⁊ defũcto ſedeſ imperii vſqꝫ hodie vacat

CLXXVII

De dedicatõne Templi

Dedicacio eccleſie inter alias feſtiuitatef ab eccleſia celebratur
Et qm̃ duplex eſt eccleſia ſiue templũ: ſcꝫ materiale et ſpũale.
ideo de huiꝰ templi duplicis dedicatione hic breuiter eſt agen
dũ. Circa dedicationeꝫ aũt templi materialis tria videnda ſunt Pri
mo quare dedicatur ſiue cõſecratur. ſecundo qualiter cõſecratur. tercio
ꝑ q̃s ꝑphanatur: Et qꝛ in templo duo ſunt q̃ cõſecrãtur ſcꝫ altare. et ip
ſũ tẽplũ ideo primo videndum eſt q̃re ꝯſecraf altare. ſcd̃o q̃re templum
Altare aũt cõſecratur ad tria. Primo ad ſacramentũ dñi offerendum.
Geñ. viii. edificauit noe altare dño. et tollens de cunctis volucribꝰ ⁊ pe

coꝛibꝰ mūdis obtulit ſuꝑ altare Hoc aūt ſacramentū eſt corpꝰ et ſang‑
uis xp̄i.q̄ in memoꝛiā paſſionis dn̄ice immolamꝰ: iuxta quod nobis p̄ce
pit dicens. Hoc facite in meaꝫ cōmemoꝛationeꝫ Habemus enī triplex
memoꝛiale dn̄ice paſſionis. Unum in ſcripto ſcꝫ paſſio xp̄i imaginibus
figurata. Et hoc habet fieri quātū ad viſum Ipa enī crucifixi imago ⁊
alie imagines in eccleſia fiūt ꝓpter rememoꝛationeꝫ excitādaꝫ deuotio
neꝫ et inſtructioneꝫ:qꝛ ſunt quaſi libri laycoꝝ Scd̄m in verbo ſcꝫ paſſio
xp̄i p̄dicta Et h̄ habet fieri q̄ntū ad auditū. Terciū in ſacramento.ſ.paſ
ſio in hoc ſacramento taꝫ ſignāter expſſa.in q̄ corpꝰ et ſanguiſ xp̄i vera
citer cōtinetur nobis offertur. Et hoc memoꝛiale hꝫ fieri quātuꝫ ad gu
ſtū Si ergo affectuꝫ nr̄m accendit paſſio xp̄i deſcripta ⁊ amplꝰ p̄dicata
multo foꝛtius inflamare debꝫ ī h̄ ſacramento taꝫ ſignāter Scd̄o ad no
mē dn̄i inuocandū Gen̄.xii. Edificauit abꝛaā altare dn̄o q̄ apparuerat
ei et inuocauit ibi nomē dn̄i. Hec aūt inuocatio ſc̄m aplm prima ad thi
moth.ii.hꝫ fieri.aut ꝑ obſecrationes q̄ fiunt cuꝫ adiuratione ꝓ malis re
mouēdis .aut ꝑ oꝛatiōes q̄ fiūt ꝓ bonis ipetrandis.aut ꝑ poſtulationes
q̄ fiūt ꝓ bonis cumulādis.aut ꝑ gratiaꝝ actōes que fiunt ꝓ bonis habi
tis cōſuandis. Inuocatio āt q̄ fit ſuꝑ altare ꝓpꝛie dr̄ miſſa.eo ꝙ celeſtis
miſſꝰ ſcꝫ xp̄s a p̄re mittitur.q̄ ipſā hoſtiā cōſecrat.et ꝑ eūdeꝫ a nobis pa
tri mittitur vt ꝓ nobis intercedat. Unde hugo. Ipſa hoſtia ſacra miſſa
vocari poteſt.qꝛ tranſmiſſa eſt.primo a p̄re nobis ꝑ incarnationeꝫ.ſecū
do a nobis p̄ri ꝑ paſſioneꝫ Similiter in ſacramento primo a p̄re nobis ꝑ
ſanctificationeꝫ qua nobiſcū eſſe incipit.poſtea a nobis p̄ri ꝑ oblationeꝫ
qua ꝓ nobis intercedit Et nota ꝙ miſſa tribꝰ linguis cantur:ſcꝫ gre
ca hebꝛaica ⁊ latīa ad rep̄ntādū titulū dn̄ice paſſiōiſ q̄ ſcriptꝰ erat grece
hebꝛaice et latine. Itē ad notāduꝫ ꝙ omnis lingua debet deū laudare.q̄
ꝑ hāc tripliceꝫ linguā intelligitur. Latina aūt ſunt euangelia epl̄e:orati
ones et cantꝰ: Greca ſunt kyri heleyſon chꝛiſte heleyſon.q̄ noueꝫ vicibꝰ
cantātur vt ad ſocietatē.ix.oꝛdinū āgeloꝝ ꝑueniamꝰ. Hebꝛaica ſunt al
leluia:amen.ſabaoth et oſanna Tercio ad cantādū. Eccleſiaſtici.xlvii.
Dedit illi cōtra inimicoſ potentiā Et ſtare fecit cōtra altare cantoꝛes.et
in ſono coꝝ fecit dulces modulos. Et dicit modulos in plurali.quia ſc̄m
hug.de ſancto victoꝛe.tres ſunt ſpēs ſonoꝝ q̄ faciunt tres modulos. Fit
enī ſonus pulſu flatu et cantu Ad cithară ꝑtinet pulſus.ad oꝛganuꝫ fla
tus.ad voceꝫ cantuſ. Aſſignari pōt hec cōſonātia ſonoꝝ cōcoꝛdie moꝝ
ſi referatur ad pulſū cithare manuū opatio.ad flatū oꝛgani mētis deuo
tio.ad cātū vocis ſmōis exhoꝛtatio. Et infra. Quid ꝓdeſt dulcedo oris
ſine dulcedie coꝛdis. Frāgis voceꝫ frāge et volūtateꝫ Seruas cōſonan
tiā vocū.ſua cōcoꝛdiā moꝝ.vt ꝑ exemplū cōcoꝛdes ꝓximo.ꝑ volūtateꝫ
dn̄o.ꝑ obedientiā magiſtro Hoc igitur triplex genuſ muſicoꝝ refertur
ad tripliceꝫ differentiaꝫ officii eccleſie.ſicut dicitur in mitrali de officio

Nam ipm officiũ eccl'e conſiſtit in pſalmis in cantu ⁊ in lectõnib⁹. Pri
mum igitur gen⁹ muſicoꝝ eſt qḋ fit pulſu digitoꝝ vt in pſalterio ⁊ ſilib⁹
Et ad illud ptinet pſalmodia. Pſalmiſta. Laudate eũ in pſalterio et ci
thara. Scḋm eſt quod fit cantu ſicut in voce. Et ad iſtud ptinẽt lectões
Pſal'. Pſallite ei in vociferatõne. Tercium quod fit flatu. ſicut in tuba
Et ad iſtud ptinet cãt⁹. Pſal'. Laudate eũ in ſono tube. B Tem
plum ãt ſeu eccl'a ꝯſecratur qͥntuplici rõne. Prio vt inde dyabol⁹ ⁊ eiuſ
poteſtas expellatur vt refert grego. in dyalogo q͛ cũ q̄dam eccl'a arria
norum fidelib⁹ reddita cõſecraretur ⁊ reliq̄e ſancti ſebaſtiani ⁊ btẽ aga
the illuc delate fuiſſent. pplus ibidẽ ꝯgregat⁹ porcũ ſubito intra ſuoſ pe
des huc illucq; diſcurrere ſenſerũt. Qui fores eccl'e repẽtes a nullo vide
ri potuit. oẽſq; in admiratõz cõmouit. Quod idcirco dñs oſtendit. vt cũ
ctis pateficeret q͛ de loco eodem imund⁹ habitatoꝛ exiret. Sequenti aũt
nocte magn⁹ in eiuſdem eccl'e tectis ſtrepitus factus eſt ac ſi in hoc ali
quis errando diſcurreret. Secũda nocte iteꝝ grauioꝛ ſon⁹ increuit. Tẽrcio
vero terroꝛe tercia inſonuit. ac ſi oĩs illa eccl'a a fundamentis fuiſſz euer
ſa. ſtatimq; receſſit. nec ampli⁹ illa antiq̄ hoſtis iquietudo apparuit. Sz
p terroris ſonitũ quẽ fecit innotuit. a loco quem diu tenuerat q̃ coactus
exibat. Hec grego. Secũdo ꝯſecraſ vt ad eã fugiẽtes ſaluenſ. Vñ
aliq̄ue eccl'e p⁹ dedicatõz a pͥncipib⁹ puilegiãtur. vt q̄ ad eam ꝯfugerint
ſaluẽtur. Vnde dicit canõ. Reos ſanguis defendit eccl'a ne vitã pdant
⁊ mẽbra. Et ob hoc ioab in tabernaculũ fugit ⁊ cornu altaris appꝛehen
dit. Tercõ ꝯſecratur vt ibidem orõnes exaudiãtur. Qḋ ſignatũ eſt
tercõ reg. viii. vbi ſalomõ dedicato templo ait. Quicũq; rogauerit in
loco iſto exaudies in loco habitaculi tui in celo. ⁊ cum exaudieris ppici⁹
eris. Adoramus ãt in ipĩs eccleſiis ad orientẽ. quod fit triplici rõe
ſm damaſcenũ li. iiii. ca. v. Prio vt patriam noſtrã nos reqͥrere oſtenda
mus. Secundo vt ad xpm crucifixum reſpiciam⁹. Tercõ vt venientem
iudicem nos expectare mõſtrem⁹. Ait ei ſic. Deus padiſum in eden ad
orientem plãtauit: vñ hoiem tranſgreſſum exulem fecit. ⁊ añ padiſuz ex
occidente habitare fecit. Antiquã igitur patriam exqͥrentes. ⁊ ad ipſam
aſpicientes. deũ ad orientẽ adoram⁹. Sed ⁊ dñs crucifixuſ ad occidentẽ
reſpiciebat. ⁊ ita adoram⁹ ad ipm reſpiciẽtes. Et aſſumpt⁹ ad orientem
ſurſum ferebatur. ⁊ ita ipm apl'i adorauerũt. Et ita veniet quomõ vide
runt eum euntem in celum. Ipm igitur expectantes ad orientem adora
mus. Hec damaſcen⁹ Quarto ꝯſecratur vt ibidem laudes deo ſol
uãtur. Qḋ qͥdem fit in ſeptem horis canonicis. ſ. matutinis pͥma tercia
ſexta nona veſpa ⁊ cõpletorio. Et licet in q̄libet hora diei de⁹ eſſet laudã
dus. tñ qꝛ ad hoc infirmitas noſtra nõ ſufficit ordinatũ eſt. vt his horis
ſpẽaliter deũ laudem⁹: eo q͛ he hore ab aliis puilegiate ſunt in aliq̄bus.
Nam in nocte media q̄ matutine celebrãtur xpc natus eſt. capt⁹ ⁊ illuſ⁹

a iudeis fuit. In hac iterū hora infernū ſpoliauit. Dicit̄ .n. in mitrali q̄
in media nocte infernū ſpoliauit large accipiendo. ſ. an̄ lucem mane ſur
rexit. hora pma apparuit marie magdalene. In media etiā nocte ad iu
dicium venturus aſſeritur. Vn̄ hiero. Reor inq̄t traditōꝫ apoſtolicam
pmāſiſſe vt die vigiliarū paſche an̄ noctis mediū dimittere nō liceat po
pulos expectātes aduentū xpi. Et poſtq̄ aduenerit illud tpus ſecurita
te pſumpta feſtum cunctos agere diem. In hac igitur hora laudes deo
cantamꝰ: vt ei de eius natiuitate. captōne: ⁊ patrū liberatōne grās aga
mus ⁊ eiꝰ aduētum ſoliciti expectemꝰ. Adduntur etiā matutinales lau
des. q2 in mane egiptios in mare ſubmerſit. mundū creauit. ⁊ ſurrexit.
In hac ergo hora laudes deo reddimꝰ ne in mari huiꝰ mundi cū egiptiis
demergamur. vt p noſtra creatōe ⁊ eius reſurrectōe gr̄ias deo reddamꝰ
In hora pma xpc ad templū marie cōueniebat. et pplus ibidē ad eū ma
nicabat. i. ad eum mane feſtinabat. vt dicitur luce. xxi. Pilato pſentatꝰ
fuit. In hac etiā hora reſurgens mulieribꝰ pmo apparuit. Hec eſt etiaꝫ
pma hora diei. Ideo ergo in hac hora in eccl'a deo laudes exoluimꝰ. vt
xpm imitemur ⁊ ſibi reſurgenti ⁊ apparenti grās agamꝰ. ⁊ vt deo tāq̄
omniuꝫ pncipio ipſius diei pmitias ſoluamꝰ. In hora tercia xpc linguis
iudeorū crucifixus eſt. a pilato ad columnā flagellatus eſt. ⁊ adhuc vt di
citur in hiſtoriis colūna vbi ligatus fuit veſtigia cruoris oſtendit: ⁊ hac
eadem hora ſpūſſanctꝰ miſſus eſt. tenebre p vniuerſū mundū facte ſunt.
vt in morte domi ſui ſol lugēs ſe veſtibus nigris contegeret. ⁊ ne domi
num crucifigentibꝰ lumen pberet. ⁊ in hac hora in die aſcenſionis cum
diſcipulis diſcubuit. In nona hora xpc ſpūm emiſit. miles latus eiꝰ ape
ruit. cetꝰ apoſtolorū ad orādum cōuenire cōſueuit. ⁊ xpc in celum aſcēdit
Propter has pͥrogatiuas deum in his horis laudamꝰ. In veſpa criſtꝰ
in cena ſacramentum corpis ⁊ ſanguis inſtituit. pedes diſcipulorū lauit
de cruce depoſitꝰ in ſepulcro collocatus fuit. diſcipul' in habitu pegrini
ſe manifeſtauit. Pro his oībus eccl'a in hac hora xpo gr̄ias agit. In cō
pletorio criſtus ſanguineas guttas ſudauit. monumento eius cuſtodia
deputata fuit. ⁊ ibidem q̄euit. reſurgens pacem diſcipul' nunciauit. Et
p his grās deo reddimus. Has aūt laudes q̄liter deo exoluere debeamꝰ
dicit bernardꝰ. Fres mei immolātes hoſtiā laudis iungamꝰ verbis ſen
ſum. ſenſui affectū. affectui exultatōnem. exultatōni maturitatē. matu
ritati humilitatē. humilitati libertatem ¶ Quinto cōſecratur vt ibidē
ſacramēta eccleſiaſtica miſtrentur. Vn̄ ipſa eccl'a efficitur quaſi taberna
dei. in q̄ ſacramēta ↄtinentur ⁊ miſtrātur. Quedam em̄ miſtrantur tm̄
tur intrātibus vt baptiſmus. q̄dam exeuntibꝰ. ſ. extrema vnctō. quedaꝫ
cōmorantibꝰ. ⁊ horū q̄dam ſunt miniſtrantes. his datur ordo. Quidam
pugnātes. ⁊ horū q̄dam pugne succūbunt. his datur penitēcia. Quidaꝫ
inſiſtunt. ⁊ his cōfertur audacia animi vt roborenť. ⁊ hoc p ↄfirmatōeꝫ

datur cibus vt ſuſtententur ⁊ hoc ꝑ eucariſtie ſumptõẽ. fit remotõ impe
dimenti ne deficiatur. ⁊ hoc ꝑ matrimonij ↄiunctõẽ. Secũdo vidẽdũ
eſt q̃liter ↄſecratur. Et pmo de altari. ſcdo de eccl'a. ¶ Ad cõſe
cratõẽ aũt altaris plura cõcurrũt. Primo .n. q̃tuor cruces de aq̃ bñdicta
in q̃tuor cornibꝰ altaris ↄfigurãtur. Secũdo ipm ſepties circuitur. Ter
cio aq̃ bñdicta cũ yſopo ſepties aſpgitur. Quarto incẽſuz in ipo cremat
Quinto criſmate inungitur. Sexto mũdis pãnis operitur. Hec aũt repre
ſentãt ea q̃ dꝫbent habere illi q̃ ad altare accedũt. Debent .n. pmo hr̃e ca
ritatem q̃druplicem ꝑ crucẽ acq̃ſitã. vt .ſ. diligãt deũ ſeipſos aicos et ini
micos. Et hec ſignãt q̃tuor cruces in q̃tuor cornibꝰ altaris facte. Et de
his q̃tuor cornibꝰ caritatis dr̃ in gen̄. xxviij. Dilataberis ad orientem ⁊
occidentem. ſeptentrionem ⁊ meridiem. Uel ideo q̃tuor cruces in q̃tuor
cornibꝰ fiunt. ad ſignificandũ ꝙ xp̄c ꝑ crucem q̃tuor mũdi ptes ſaluauit
vel idõ ad ſignificandũ ꝙ crucem dñi q̃tuor modis dꝫbemꝰ portare .ſ. in
corde ꝑ meditatõẽ. in ore ꝑ ↄfeſſionem. in corpe ꝑ mortificatõẽ. in facie ꝑ
aſſiduã impreſſionem ¶ Secũdo dꝫbent hr̃e curam ⁊ vigilantiã. qḋ ſigni
ficatur ꝑ circuitus. Un̄ tũc cãtatur. Inuenerunt me vigiles ⁊c̃. Debent
eñi ſolicite vigilare ſup gregem ſuũ. Unde negligentiã prelati poit gil
bertus inter riduculoſa dicens. Ridiculoſa an magis periculoſa res eſt
ſpeculator cecus. precurſor claudus. negligens prelatus. doctor neſcius
p̄co mutus. Uel ꝑ ſeptem circuitꝰ circa altare ſignificãtur ſeptẽ medita
tões ⁊ ↄſideratões q̃s circa ſeptemplicem virtutem humilitatis xp̄i ha
bere dꝫbemꝰ. ⁊ ꝑ ipas frequenter circuire. Prima virtꝰ eſt ꝙ cum diues
eſſet factꝰ eſt paup. Secũda ꝙ in p̄ſepio poſitꝰ. Tercia ꝙ parentibꝰ ſub
ditus. Quarta ꝙ ſub manu ſerui caput inclinauit. Quinta ꝙ diſcipulum
furem ⁊ ꝓditorem ſuſtinuit. Sexta ꝙ añ iniquũ iudicem mãſuetus tacu
it. Septima ꝙ ꝓ crucifixoribꝰ clementer orauit. Uel ꝑ ſeptẽ illos circui
tus ſignificantur ſeptem vie xp̄i. Prima fuit de celo in vterũ: ſecũda de
vtero in p̄ſepiũ. tercia de p̄ſepio in mundũ. q̃rta de mũdo in patibulum
q̃nta de patibulo in ſepulcrũ. ſexta de ſepulcro in limbum. ſeptĩa de limbo
reſurgẽs in celũ ¶ Tercio dꝫbent hr̃e dñice paſſionis memoriã. quod ſi
gnificatur ꝑ aſpſionem aq̃. Septem eñi aq̃ aſpſiones ſunt ſeptẽ ſangui
nis xp̄i effuſiones. Quarũ pma fluxit in circũciſione. ſecũda in oratõne.
tercia in corpis flagellatõe. q̃rta in capitis coronatõe. q̃nta in manuũ ꝑ
foratõne. ſexta in pedum affixione. ſeptima in lateris aptõe. Hec aũt ſan
guinis aſpſiones facte fuerũt cum yſopo humilitatis ⁊ ineſtimabilis ca
ritatis. Yſopus .n. eſt herba humil' ⁊ calida. Uel ideo ſepties aſpgitur.
ad ſignificandũ ꝙ in baptiſmo ſeptẽ dona ſpũſſancti dãtur ¶ Quarto
dꝫbent habere oratões feruentẽ ⁊ deuotã quod ſignificatur ꝑ cõcrematõ
nem thuris. Thus eñi hꝫ virtutẽ aſcendendi ex fumi leuitate cõſolidãdi
ex ſua q̃litate. ↄſtringendi ex cõglutinitate. ↄfortandi ex aromaticitate.

Sic oratõ aſcendit in dei memoriã.aiaꝫ cõſolidat q̃ntum ad culpã pte-
ritam impetrãdo medelã.cõſtringit q̃ntum ad futurã ipetrãdo cautelã.
ꝯfortat q̃ntuꝫ ad pñtem impetrãdo tutelã. Uel põt dici ꝙ deuota ora
tio p thus ſignificaꝛ qꝛ habet ad deũ aſcendere. Eccleſ. xxxv. Oratio
humiliantis ſe nubes penetrat. Odorẽ deo reddere. Apoc. v. Habentes
ſinguli citharas ⁊ phialas ſuas plenas odoramentoꝝ ꝛc. Ex corde in-
flamato pcedere. Apoca. viii. Data ſunt illi incenſa multa ꝛc. Et ifra.
Accepit angelus thuribulũ ⁊ impleuit illud de igne al. ꝛc. ¶ Quinto
dñt habere nitorẽ cõſcientie ⁊ odorẽ bone fame. quod ſignificaꝛ p cri
ſma:quod ꝯficitur ex oleo ⁊ balſamo. Debent eñi hr̃e purã cõſcientiam
vt poſſint dicere cũ aplo. Glia noſtra hec eſt teſtimoniũ ꝯſcientie noſtre
Bonã famam. Unñ pma thi. iii. Oportꝫ illũ teſtimoniũ hr̃e bonũ ab his
q̃ foris ſunt. Chriſ. Clerici nullã dñt habere maculã nec i verbo nec
in cogitatu.nec in facto nec in opinione.quia ipi ſunt pulcritudo et vir-
tus eccleſie.⁊ ſi mali fuerint totam deturpãt eccleſiã ¶ Sexto debent
hr̃e mundiciã opatõis bone:quod ſignificatur p pannos albos ⁊ mũ-
dos q̃bus altare opitur. Uſus eñi veſtimentoꝝ inuent⁹ eſt ad tegenduꝫ
calefaciendũ ⁊ ornãdum. Sic bona opa tegunt aĩe nuditatem. Apoc.
tercõ. Ueſtimẽtis albis induaris:vt nõ appareat cõfuſio nuditatis tue.
Ornãt aĩmaꝫ ad honeſtatem. Ro. xiii. Induamur arma luc̃ ꝛc. Calefa
ciunt inflamãdo ad caritatem. Iob. xxxvii. ca. Nõne veſtimenta tua ca
lida ſunt ꝛc. Modicũ eñi valeret accedenti ad altare ſi hr̃et dignitatem
ſummã ⁊ vitã infimã. Bern. Mõſtruoſa res eſt ſedes pma ⁊ vita ima.
g̃dus ſupmus ⁊ ſtatus infim⁹.vultus g̃uis.actus leuis.ſermo multus.
fructus null⁹.ingens autoritas.⁊ animi inſtabilitas ¶ B Secũdo
videndũ eſt q̃liter eccl'a ꝯſecraꝛ.⁊ ad hoc plura cõcurrũt. Eps eñi ipam
eccl'am ter circuit.⁊ q̃libet vice veniẽs ad ianuã pcutit baculo paſtorali
dicens. Aptite portas pncipes vr̃as ꝛc. Interi⁹ ⁊ exterius aq̃ bñdicta
ipa eccl'a irrigatur. In pauimẽto fit crux de cinere ⁊ ſabulo ex trãſuerſo
angulo orientis vſqꝫ ad angulum occidentis: ⁊ ibi lr̃is grecis ⁊ latinis
ſcribitur alphabetũ. In parietib⁹ eccl'e cruces depingũtur:⁊ ipſe cruces
illuminãtur ⁊ criſmate inungũtur. ¶ Primũ ergo ſcꝫ triplex circũit⁹
ſignat triplicem circũitũ quem fecit xpc ppter ipius eccl'e ſanctificatõꝫ
Prim⁹ fuit ꝙ de celo venit in mundũ.ſecũdus ꝙ de mũdo deſcẽdit ad li
bum.terci⁹ ꝙ de libo rediens ⁊ reſurgens aſcendit in celum. Uel triplex
circũitus fit ad oſtendendũ ꝙ illa eccl'a cõſecratur ad honoreꝫ trinitatis
Uel triplex circũitus ſignat triplicem ſtatuꝫ ſaluandoꝝ de eccl'a.q̃ ſunt
virgines ꝯtinentes ⁊ coniugati. Hec etiã deſignãtur in diſpoſitõe mate-
rialis eccl'e ſicut oſtendit richard⁹ de ſancto victore. Nam ſanctuarium
ſignat ordinem virginũ.chorus ordinem ꝯtinentiũ.corpus ꝯiugatoruꝫ
Strictius eſt ſanctuarium q̃ chorus:et chorus q̃ corpus.qꝛ paucõres

ſunt virgines q̄ cōtinentes. ⁊ cōtinētes q̄ cōiugati. Sanctior eſt etiam
locus ſanctuarii q̄ chorus: ⁊ chorus q̄ corpꝰ: q2 dignior eſt ordo virgi
num q̄ ꝯtinentiū. ⁊ cōtinentiū q̄ cōiugatoꝝ. Hec richar ¶ Secūdū. ſ.
trina ad oſtiū ꝑcuſſio ſignat triplex ius quod habꝫ xp̄c in eccl'a quare ſi
bi d̄bet apiri. Eſt enim ſua creatōe. redemptōe ⁊ glorificatōis ꝓmiſſiōe
De hoc triplici iure di. anſhel. Certe dn̄e q2 me feciſti d̄beo amori tuo
meip̄m totum: q2 me redemiſti debeo amori tuo meip̄m totū: q2 tanta ꝓ
mittis debeo meip̄m totū, imo tm̄ d̄beo amori tuo pluſq̄ meip̄m. q̄ntum
tu es maior meip̄o, ꝑ quo dediſti teip̄m: ⁊ cui ꝓmittis teip̄m. Trina aūt
ꝓclamatō. attollite poꝛ. pn̄. ve. ſignificat trinā eiꝰ potētiam ſcꝫ in celo. in
mūdo ⁊ in inferno ¶ Tercō interiꝰ ⁊ exterius aq̄ bn̄dicta aſꝑgitur. qđ
fit triplici de cauſa. Primo ꝓpter demonis expulſionem. Aq̄ eīm bn̄dicta
habet ꝓpriā virtutē expellendi ip̄m dyabolū. Unde in exorciſmo aq̄ d̄r.
Ut ſis aqua exorciſata ad effugandā omnē poteſtatem inimici et ip̄m
inimicū eradicare ⁊c̄. Iſta āt aqua bn̄dicta fit ex quatuor rebꝰ ſcꝫ ex aq̄
vino ſale ⁊ cinere. q2 videlicꝫ quatuor ſunt q̄ maxime inimicū expellunt
ſcꝫ lacrimaꝝ effuſio q̄ ꝑ aquā. ſp̄ualis exultatō q̄ ꝑ vinuꝫ. matura diſcre
tio q̄ ꝑ ſal: ⁊ ꝓfunda humiliatō q̄ ꝑ cinerem deſignātur. Secūdo ꝓpter
ip̄ius eccl'e expiatōnem. Omia eīm terrena hec ꝓpter peccatuꝫ corrupta
ſunt ⁊ fedata: ⁊ ideo locus ip̄e aqua bn̄dicta aſꝑgitur: vt ab omi fedita
te ⁊ immūdicia liberetur purgetur ⁊ expietur. Hinc eſt etiam q̄ in lege
omīa pene ꝑ aquā mundabātur. Tercō ꝓpter omnē remouendā maledi
ctōnem. Terra. n. a ꝑncipio cū fructu ſuo maledictōem accepit. ex eo q̄
ex eius fructu deceptō facta fuit. aqua vero nulli maledictōi ſubiacuit
hinc eſt q̄ dn̄s comedit piſcē ſed nō legitur comediſſe carnem nomiatim
niſi forte de agno paſcali ꝓpter ꝑceptum leg̃ in exemplum. ſ. abſtinendi
aliq̄n a licitis. ⁊ aliquādo eadem comedendi. Ut ergo omis maledictio
remoueatur. ⁊ bn̄dictō introducatur. ideo aqua benedicta aſpergitur.
¶ Quarto in pauimēto alphabetum ſcribitur. quod q̇dem repſentat
ꝯiunctōꝫ vtriuſqꝫ ppl'i ſcꝫ gentilis ⁊ iudei. vel paginā vtriuſqꝫ teſtamē
ti: vel articulos noſtre fidei. Illud eni alphabetū ex lr̄is grecis ⁊ latinis
in cruce factis repſentat vniōnē in fide populi gentilis ⁊ iudei ꝑ crucem
xp̄i factam. Unde ⁊ illa crux ex trāſuerſo angulo orientis vſqꝫ ad āgu
lum occidentis ducitur. ad ſignificādum q̄ ille q̇ ꝑus erat dexter factus
eſt ſiniſter. ⁊ q̇ erat in capite factus eſt in cauda. ⁊ ecōuerſo Secundo re
p̄ſentat paginam vtriuſqꝫ teſtamēti. quod ꝑ crucem xp̄i adimpletuꝫ eſt.
Unde moriēs dixit cōſummatū eſt Et crux ex trāſuerſo ducitur: q2 vnū
teſtamentū in alio continetur. Quia rota erat in rota. Tercō repſentat
articulos fidei. Eccleſie eni pauimentū eſt noſtre fidei fundamentū. ele
menta que inſcribuntur ſunt articuli fidei. quibus rudes ⁊ neophici de
vtroqꝫ populo in eccleſia erudiuntur. q̇ ſe puluerem ⁊ cinerem reputare

debent. iuxta illud quod dixit abraam geñ. xviii. Loquar ad dñm meuȝ
cũ ſim puluis ꝛ cinis ¶ Quito cruces in eccl'a depingunt. quod ſiqui
dem fit triplici rõne. Prio ꝓpter demonũ terrorem vt ſcȝ dmones q̃ in
de expulſi ſunt vidẽtes ſignum cruc̃ terreãtur. ꝛ illuc ingredi nõ preſu
mant. Timẽt em̃ valde ſignum crucis Unde criſ. Ubicunq; dmones ſi
gnuȝ dominicũ viderint. fugiũt. timentes baculũ quo plagã acceperũt
Secũdo ꝓpter triumphi oſtenſionẽ. Cruces em̃ ſunt vexilla xp̃i ꝛ ſigna
ei⁹ triumphi. Ugñ vt oſtendat q̃ loc⁹ ille xp̃i dominio ſubiugat⁹ eſt iõ ibi
dem cruces depingũtur. Nam ꝛ apud imꝑialem magnificentiam obſ
uatur vt qñ aliq̃ ciuitas ei traditur. imꝑiale vexillum in ea erigitur. In
hui⁹ figuratõe dr geñ. xxviii. q̃ iacob lapidem quem ſuppoſuerat capiti
ſuo erexit in titulũ. videlicet in titulum ꝑconialeȝ memorialẽ ꝛ triũpha
lem. Tercõ ꝓpter ap̃lorum repſentatõem. Nam illa. xii. luminaria ante
cruces poſita ſignificãt. xii. ap̃los q̃ ꝑ fidem crucifixi totum mundũ illu
minauerunt. Hec igitur cruces illuminantur ꝛ criſmate inungũtur qm̃
ꝛ apoſtoli fide paſſionis xp̃i totuȝ mundũ illuminauerunt ad cognitõȝ.
inflamauerunt ad amorem. vnxerũt ad ↄſcientie nitorem quod per oleũ
ꝛ ad bone vite odorem quod ꝑ balſamũ intelligitur. ¶ De tercõ
ſcȝ ꝑ quos ꝓphanatur. ſciendũ q̃ ipſam domum dei ꝑ tres ꝓphanataȝ le
gimus. ſ. ꝑ ieroboam ꝑ nabuzardan ꝛ ꝑ anthiochum. Ieroboam em̃ ſicꝫ
legiſ. iii. reg. xii. duos vitulos fecit ponẽs vnuȝ in dan: ꝛ aliũ in bethel
que dr domus dei: ꝛ hoc ꝓpter auariciam fecit. ne ſcȝ regnum ad roboã
rediret. Per hoc ſignificatur q̃ auaricia clericoꝝ multũ eccl'iam dei cõ
taminat. q̃ in ipſis clericiſ mltum regnat. Hiere. viii. A minimo vſq; ad
maximum omẽs auariciã ſequũtur. Bern. Quem dabis mihi de nume
ro p̃latorum. q̃ non magis inuigilet ſubditoꝝ euacuandis marſupiis q̃
viciis extirpandis. Uituli ſunt nepotuli. quos in bethel. i. domo dei po
nunt. Eccleſia etiã ꝑ ieroboam ꝓphanatur ſi ex auaricia vſurarioꝝ vel
raptoꝝ edificatur. Unde legitur q̃ cum q̃dam vſurarius eccl'am quan
dam de rapinis ꝛ vſuris cõſtruxiſſet. epũm ad eius dedicatõnem mltis
ꝑcibus inuitauit. Cum igiſ ep̃s cum ſuo clero officiuȝ cõſecratõis age
ret. vidit poſt altare dyabolum ſtantem in cathedra in habitu epiſcopa
li. Qui dixit epiſcopo. Quare eccl'am meam ↄſecras. ceſſa iam. q: ad me
iuriſdictõ eius ꝑtinet. quia de vſuris ꝛ rapinis edificata eſt. Cum ergo
ep̃s inde cum clericis territus fugeret. dyabolus ↄtinuo ipſam eccleſiaȝ
cum grandi ſtrepitu deſtruxit ¶ Nabuzardan ſicut legitur q̃rto regũ
xxv. domũ dei combuſſit. Nabuzardan aũt ꝑnceps coquoꝝ ſignificat il
los q̃ gule et luxurie dediti ſunt. q̃ de ventre ſuo deum ſuũ fecerunt ſm
quod dicit ap̃lus. Quoꝝ deus venter eſt ꝛc. Qualiter aũt venter de⁹ di
catur. oſtendit hugo de ſancto victore in ſuo clauſtrali dicens. Solent
diis templa conſtrui. altaria erigi. miniſtri ad ſuiendũ ordiari. imolari

pecudes.thura cõcremari: Deo ſiquidem ventri templũ eſt coquina: alta
re menſa: miniſtri coqui. immolate pecudes carnes cocte: fumus incen
ſorum odor ſapor. Rex anthiochus q̄ fuit ſuperbiſſim⁹ ⁊ ambitõſus do
mum dei polluit ⁊ ꝓphanauit ſicut legitur p̄mo mach. i. Per quẽ ſigni
ficatur ꝙ ſupbia ⁊ ambitõ q̄ vigent in cleriq̄ q̄ nõ appetũt ꝓdeſſe: ſ3 peẽ
multũ eccl'am dei ↄtaminãt. De quoꝝ ſupba ambitõne dicit bernardus
Honorati incedunt de bonis domĩ cui tñ dño honorem nõ ↄ̇ferunt. In
de his quem quotidie vides meretrici⁹ nitor. hiſtrionicus habit⁹. regi⁹
apparat⁹: Inde auꝝ in frenis ⁊ ſellis ⁊ calcaribus. ⁊ plus calcaria q̄̃ al
taria fulgent Et ſicut p tres ꝓphanata extitit: ita p alios tres dedicata
⁊ cõſecrata fuit. Dedicatõ3.n. p̄mo fecit moiſes. ſecundo ſalomon. tercĩ
iudas machabe⁹. Per quod inſinuatur quod in dedicatõe eccl'e ↄ̇bem⁹
habere humilitatem q̄ fuit in moyſe. ſapiam et diſcretõ3 q̄ fuerunt in ſa
lomone. vere fidei ↄfeſſionem q̄ fuit in iuda. ¶ E Secũdo videndũ
eſt de cõſecratõe ſiue ↄ̇dicatõe templi ſpũalis. quod templũ ſumus nos
ſc3 ↄgregatõ oĩm fideliũ. quod cõſtruitur ex lapidib⁹ viuis. i. pe. ii. Tan
q̄̃ lapides viui ſupedificati ⁊c̄. Ex lapidib⁹ politis. Unde cãtatur. Tun
ſionib⁹ p̄ſſuris expoliti lapides ⁊c̄. Ex lapidibus q̄dris. Quatuor.n. late
ra lapidis ſpũalis ſunt fides ſpes caritas ⁊ opatõ. q̄ equalia ſunt. q̄a vt
di. grego. q̄ntum credis tm̃ ſperas. q̄ntum credis et ſperas. tm̃ dilig. q̄n
tum credis ſperas ⁊ diligis tm̃ oparis. In hoc q̄dem templo altare eſt
cor noſtrũ. ſup quod altare tria ↄ̇bent deo offerri. Primũ eſt ignis dile
ctõnis ppetue. Leuit. vi. Ignis ſc3 dilectõis erit ppetuus: ⁊ nunq̄̃ defi
ciet in altari ſc3 cordis. Secundũ eſt incenſum orõis odorifere. i. pal'. vi.
Aaron ⁊ filii ei⁹ adolebunt incenſum ſup altare olocauſtomatis ⁊ thimi
amatis. Terciũ eſt ſacrificiũ iuſticie. quod ſacrificiũ cõſiſtit in oblatõne
penitẽtie ⁊ in olocauſto dilectõis pfecte: ⁊ in vitulo carnis mortificate.
De his pſal'. Tunc acceptabis ſacrificiũ iuſticie ob. ⁊ olo. tũc imponent
ſup al. tu. vi. ¶ Templum ãt ſpũale quod ſumus nos ad ſimilitudinẽ
templi materialis cõſecratur. ¶ Primo.n. ſumm⁹ pontifex ſc3 xp̄c ho
ſtium cordis clauſu3 inueniens ter circuit. dũ peccatũ oris cordis ⁊ opiſ
ad memoriã ei⁹ reducit. De hoc triplici circuitu ↄ̇r eſaie. xxiii. Sume ci
tharam quo ad p̄mu3. circui ciuitate3 cordis. ſ. quo ad ſecundũ. meretx
obliuioni tradita quo ad terciũ ¶ Secundo ip̄m hoſtiũ cordis clauſu3
ter pcutit vt ſibi apperiatur. Percutit.n. ip̄m cor ictu bñficii ↄſilii ⁊ fla
gelli. De qua triplici pcuſſione ↄ̇r puer. i. q̄ntum ad malos Extendi ma
num meã ⁊c̄. hoc q̄ntum ad collata bñficia. Deſpexiſtis om̄e ↄſiliũ meũ
hoc q̄ntum ad inſpirata cõſilia. Et increpatões meas neglexiſtis. h quã
ſum ad illata flagella. Uel ter pcutit dum ratõnalem mouet ad peccati
cognitõnem. cõcupiſcibilem ad dolorem. iraſcibilẽ ad peccati vindicta3
et deteſtatõe3 ¶ Tercĩ ip̄m templũ ſpũale ter aqua int⁹ ⁊ extra debet

irrigari. Hec āt trina irrigatō eſt trinā lacrimaꝝ interioꝝ vl' aliqñ exte
rioꝝ effuſio. Mens eīm ſancti viri vt dicit grego. doloꝛe afficitur cōſi
derando vbi fuit. vbi erit: vbi eſt: ⁊ vbi nō eſt. Ubi fuit inqt in peccato
vbi erit in iudicō. vbi eſt in miſeria: vbi nō eſt in gl'a: Quādo ergo inte
rioꝛes vel exterioꝛes lacrimas fundit conſiderando ſcʒ q̄a fuit ī peccato
et de ip̄o ratōem reddet in iudicio tunc iſtud tēplum iam ſemel aq̄ aſpgi
tur: Quādo āt ꝑ miſeria in qua eſt ad fletum cōpungitur tunc ſecundo
aq̄ irrigatur. Quādo ꝑ gloꝛia in q̄ non eſt lacrimas fundit. tunc terciaʒ
aquā aſpgit. Huic āt aque admiſcentur vinū ſal ⁊ cinereſ. qꝛ cuʒ his la
crimis d̄bemus habere vinū ſpūalis exultatōis. ſal mature diſcretōnis
⁊ cineres ꝓfunde humiliatōis: Vel ꝑ vinum limphatū intelligitur hūili
tas xp̄i quā habuit in carnis ſuſceptōe. Uinum. n. limphatum eſt verbū
humanatū. Per ſal intelligitur ſanctitas ſue vite. q̄ eſt omib⁹ cōdimētū
religionis. Per cinerem intelligitur ei⁹ paſſio. His igitur trib⁹ coꝛ nr̄m
d̄bemus aſpgere ſcʒ bñficio incarnatōis ꝑ quod ꝓuocemur ad humilita
tem. exemplo ſue ꝯuerſatōis ꝑ quod informemur ad ſanctitatē: ⁊ memo
ria paſſionis ꝑ quod incitemur ad caritatem ¶ Quarto ſcribit in hoc
templo coꝛdis ſpūale alphabetū ſiue ſpūalis ſcriptura. Hec āt ſcriptu
ra q̄ ibi ſcribitur triplex eſt. ſ. dictamia faciendoꝝ. teſtimonia diuinoꝝ
bñficoꝛum. accuſatō ꝓprioꝝ delictoꝝ. De his trib⁹ ro. ii. Cum. n. gētes
q̄ legem nō habent naturaliter ea q̄ legis ſunt faciūt eiuſmodi legeʒ nō
habentes. ip̄i ſibi ſunt lex. q̄ oſtendunt op⁹ legis ſcriptum in coꝛdib⁹ ſuiſ
Ecce ꝓmum. Teſtimoniū reddente illis cōſcientia ip̄oꝝ. Ecce ſecundū.
Et inter ſe inuicem cogitatōnuʒ accuſantiū vel etiā defendentiū. Ecce
terciū. ¶ Quinto d̄bent pingi cruces. i. aſſumi penitentie auſteritates
q̄ q̄dem d̄bent inungi ⁊ igne illuſtrari. qꝛ nō ſolū ferende ſunt patienter
ſed etiā libenter. quod ſignificatur ꝑ vnctōnem: ⁊ ardenter quod ſignifi
catur ꝑ ignem. Unde bern. Qui moratur in timoꝛe. crucē xp̄i poꝛtat pa
tienter. Qui ꝓficit in ſpe poꝛtat libenter. Sed q̄ ꝯſummatur in caritate
amplectitur iam ardenter. Item. Multi vident cruces noſtras ſed non
vident vnctōnes noſtras. Qui ergo in ſe hec habebit vere templum ad
honoꝛem dei dedicatum erit: dignus plane in q̄ xp̄c habitet ꝑ gratiā vt
tandem in eo habitare dignetur ꝑ gl'am. Quod ip̄e nobis ꝓſtare digne
tur. q̄ viuit ⁊ regnat de⁹ ꝑ omnia ſecula ſeculoꝝ. amen

¶ Explicit legenda lombardica iacobi de vo-
ragine oꝛdinis predicatorū epiſcopi ianuenſis.

Sequũtur quedam legende a quibuſdam aliis ſupad dite. Et primo de decem milibus marti rum.

CLXXVIII

PAſſio ꝛ memoria .x. miliũ martirꝝ veneratur ꝛ colitur .x. kl'. iulii .q̄ oẽs vna die ꝑ xp̄i noīe paſſi ſunt ſub adriano īpatore aliiſq3 ſex regib⁹ q̄ ei venerῑt in adiutoriũ Hi ſancti martireſ cum ab impatore ad ſacrificandũ ydol' ꝯpellerentᷣ dixerunt. Sacrificiũ viuũ ꝛ īmaculatũ offerim⁹ noſmetipos dño noſtro ihesu xp̄o q̄ ꝓ humano genere naſci dignat⁹ eſt: ꝛ deſcendere de celis multis malis affligi: ꝛ ad vltimũ voluit etiã ꝓ nobis crucifigi. quem tu miſer ignoras Tunc irat⁹ impator iuſſit eos diu torqueri ꝛ ad vltimũ crucifigi. Et om nia torm̄eta q̄ paſſus eſt dñs noſter ieſus xp̄c forti aīo ꝛ fide firmiſſima ꝓ dño ſuſtinuerũt. Locus igitur vbi paſſi ſunt beati martires mons eſt magn⁹: et vocatur ararat: ꝛ diſtat ab alexandria ciuitate q̄ngentis qua ſi ſtadus. A q̄bus ãt paſſi ſunt fuerũt exercit⁹ regũ q̄ illi venerãt ī adiu torium triginta milia. Hora vero ſexta illius diei terremot⁹ fact⁹ eſt ma gnus. petre ſciſſe ſunt. ſol obſcurat⁹ eſt: ꝛ oīa ſigna q̄ in paſſione domi viſa fuerῑt etiã ibi viſa ſunt. Tunc ſancti martires fundentes oratõez ad dñm dixerῑt. Dñe de⁹ mem̄eto noſtri in hoc patibulo cruc̄. ꝛ ſuſcipe peti tõnem nr̄am: ꝛ ea q̄ a te expoſcim⁹ nobis ꝯcedere digneris: vt q̄cũq3 me moriam noſtri corde et ore cũ ieiunio ꝛ deuotõe celebrauerit. mereantur a te aſſequi fructuoſam mercedem tribuendo eis ſanitatez corpoꝝ medi camen anime. ꝛ in domib⁹ eoꝝ intus ꝛ foris bonoꝝ oīm vbertatem con cede. Et ſi in ꝑlio fuerint. nõ eis nocere ꝑualeãt inimici viſibiles ꝛ inui ſibiles. te ꝓ eis pugnãte. ſed ſicut placet tibi armis tuis eos ꝓtege. Dieſ q3 vnus ieiunii nr̄e paſſionis vnũ penitentialem annũ cõpleat obſeruan tibus ſe deuoto corde. Et hoc domiator dñe a te poſcim⁹. diſſipa omnez occupatõz: et omnem immundũ ſpũm omnemq3 īfirmitatem eoꝝ expel le. q2 glo'ſum et laudabile eſt nomen tuuz ꝑ oīa .ſ.ſ. Et reſpõdentib⁹ omi bus amen. facta eſt vox de celo dicens. Que petiſtis dilectiſſimi mei ſci tote vos impetraſſe. Gaudete quoq3 et letami. q2 oratões veſtre coraz xp̄o et immortali rege veraciter ſunt exaudite Et his dictis in cõfeſſiõe emiſſerῑt ſpũm. veraciter ꝑcepturi ꝑmia regni celoꝝ amen

CLXXIX

De viſitatõne btẽ virginis marie ad eliſabeth

BEatiſſima virgo dei a ſuis ꝑmor diis deo conſecrata. propter bene ficia eius inaudita exhibita populo inuocanti. omnes in ne ceſſitate conſtituti ad eam confugiũt. tanq̄ ad ſingulare reme dium vbi humanuz ſubſiduz nõ ſufficit req̄ſitum. Diſpoſuit nãq3 oīa inferiora. ſua ſapientia prouidentia induſtria et gratia propulſata. Ubi

gubernatrix ſeculi ⁊ terrene potẽtie. in maria· Ubi mater miſericordie ⁊ impetratrix venie ·in maria. Ubi mater militantis eccl'e ·in maria. Ubi aduocata ſeculi ·in maria. Huiꝰ rei cõſideratõe. vrbanꝰ romanꝰ pontifex ſextus. dure ferens materiã ſciſmatis occurrentẽ. ꝑpendenſqz aĩmo perſpicaci ꝙ beata virgo ſit peritiſſima aduocata delinq̃ntiũ viatoꝝ: reparatrix ſagaciſſima diſcrepantiũ animoꝝ: ⁊ viſitatrix diligentiſſima errantiuz ſinguloꝝ. Pro gr̃ia extinctõis ſciſmatis ĩpetranda pie ſtatuit. ꝙ licet feſtum viſitatõis marie ad elizabeth ·illo tp̃e pꝰ annũciatõz dñicam debuerit celebrari. quo ipſam eliſabeth viſitauit. ꝓpter maximas virtutes inibi opatas: q2 tñ eccl'a illo tp̃e circa officiũ q̃dragesimale. aut paſſionez xp̃i ſpẽaliter occupatur. ne tãta officii ſolẽnitas ꝑtermittatur. ad laudẽ et gl'am virgis glo'ſe idem vrbanꝰ ſextꝰ pie ſtatuit viſitatõnis p̃fati feſti memoriã. in craſtinũ octauaꝝ beati iohãnis baptiſte cũ octauis ſequentibꝰ de feſto viſitatõis marie a cũctis fidelibꝰ celebrari. Ut autẽ oĩs fideliũ multitudo ad memoriã p̃fate viſitatõnis marie ad eliſabeth artiꝰ et deuotiꝰ excitetur. voluit idẽ vrbanꝰ vt omibꝰ vere ꝯfeſſis et ꝯtritis dictũ feſtũ viſitatõis marie celebrãtibꝰ cũ octauis. loco diſtributõnũ materialiũ ·in eccl'iis fieri cõſuetis. de theſauro ſpirituali. vere indulgentie: ſicut in feſto corꝑis xp̃i futuriſ tp̃ibus effectualiter largirentur. Cũ igitur angelꝰ nunciauit marie. ꝙ inueit gr̃iã apud dñm: ⁊ ꝙ de ea ꝯciperetur filiꝰ dei ad ſalutẽ oĩm populorũ. ꝙ cito ipa credidit ſtati cõcepit in vtero verbũ dei. Et poſt grãs exhibitas de tãto bñficio ſibi facto ex magna caritate ⁊ pietate ſtuduit ſuã cognatã elyſabeth. iam ſex menſibus ꝯ̃uidatã in hierl'm ſalutare. ⁊ ſibi cõpati ac ſuire. Unñ dr̃ de eadẽ. Exurgens maria abiit in mõtana cum feſtinatõne in ciuitatẽ iuda. ⁊ intrauit domũ zacharie ⁊ ſalutauit elyzabeth. Abiit igitur maria in mõtana cũ feſtinatõe. q2 ab angelo in itinere faciliter ductata fuit ſpũſſancti inſſamatõe ꝑ obrupta mõtiuz ducebatur q̃ eiuſdẽ ſpũs motõne ſuauiter fuit agitata. Beata igitur maria in dño cõfidẽs hilariter trãſmiguit ſuper cacumina montiũ ſicut paſſer. In aſꝑitate itineris cõgaudebat. ꝑ viam ſuauitatẽ colloq̃oꝝ aſꝑnabatur. bona mẽtiũ in hierl'm collaudabat. hieruſalẽ in mõtanis celerrime cupiebat. Noluit ibi inueniri in publico vl' videri ſed abiit feſtinãter. Abiit cũ feſtinatõe in ciuitatẽ iuda vt iohẽs p̃curſor domi ſtati ſanctificaretur in vtero. vt xp̃i incarnatõ in ciuitate magꝰ publica pãderetur: et vt de illo loco ad fines terre tãtoꝝ miſterioꝝ ꝯ̃claratõ vlteriꝰ pãderet. Et itrauit domũ zacharie: ⁊ ſalutauit eliſabeth Ecce quomõ intrauit ſupior ad minorẽ. dña ad ſuam regina celi ⁊ terre ad famulam ⁊ ãcillã: vt ſic laudãdo laudibꝰ elyſabeth viſitaret: ⁊ lauſ eiꝰ laudes recipcas reſonaret

¶ Tenor bulle ꝑ bonifaciuz papã. ix. trãſmiſſe ad diuerſas mũdi p̃tes ſuꝑ feſto viſitatõis btẽ marie ꝟgis ad elizabeth.

Cccxx.

Bonifaci⁹ epͣs ſeru⁹ ſuoꝝ dei. ad ꝑpetuam rei memoriam. Supni
benignitas cōditoris humanā naturā ad ſimilitudinem ſuam creatam
miſericordi pietate reſpiciens. ꝛ collapſam fore ꝓmi parentis lapſu ꝯſide
rans. illam miro decreuit cōſilio releuare: vt ſcꝫ verbū ſupnum qḋ erat i
ꝓncipio. eā a mortis nexib⁹ liberaret. Voluit igitur pii prīs q̄ nos dile
xit caritas. tpe venientis plenitudis verbuꝫ ipm̄ ſupnum ſub forma ſer
ui carnē noſtre mortalitatis aſſumere: vt tādem mortem noſtrā moriēdo
destrueret. ac damnatōnis ſententiā ſimͥl ꝛ maculā quam ꝑ reatuꝫ ꝓmi
hominis generis humani poſteritas incurriſſe noſcebat. clemens verbi
eterni bonitas aboleret. Quapꝑter de clara ſtirpe regia dauiticam pre
elegit virginem. in cuius vtero miſtico ſpiramie verbū ipm̄ carnem ſuſ
ciperet: vt egredetur iuxta verbum ꝑpheticū virga de radice yeſſe. ꝛ flos
de radice eius aſcenderet. ꝛ requieſceret ſpūs dn̄i ſup eū. Prouectam regi
nam inclitā in mr̄em eligens. q̄ tāto regi digna fuit corpis thalamū pre
parare. de quo tanq̄ ſpōſus ꝓ filiis hoim̄ ꝓcederet ſpecōſus. locuꝫ in na
zareth. q̄ flos ſiue ſanctitas dr̄ ad ſuā ꝯceptōꝫ elegit. In quo ꝑ angelice
ſalutatōis eloq̄a ipi⁹ icarnati verbi miſteria miraqꝫ fuerūt ſolennia cele
brata. Ibi. n. noſtre ſumpſimus exordia redemptōnis ibiqꝫ ꝓmuꝫ dies
ſanctificatōis illuxit. q̄ nobis de ſalute ſpem intulit: ꝛ de eternitate letici
am. In hoc etem̄ tante fecunditatis loco virgo regia venuſtiſſima a do
mino cōſecrata. flos caſtitatis. vas celeſtis gratie mundiſſimum. omniū
virtutum florib⁹ redimita. cui⁹ pulcritudinem ſol ꝛ luna mirātur redem
ptorem gentiū virgo cōcepit. datura lucem gentib⁹ ſub mortis caligine
ꝯſtitutis. Hanc ipſa regina celoꝝ in cui⁹ ſe clauſit viſcera dei fili⁹ factuſ
hō. ex tāti honoris faſtigio ſibi ꝑ angelū nūciato nequaq̄ elatōis aſſum
pſit ſpūm. ſed tanq̄ ancilla humilis q̄uis effecta mater domī. hūilitatiſ
de quā reſpexit dn̄s exequens officium. exurgens maria abiit in mōta
na cum feſtinatōe. Et quemadmoduꝫ ab angelo humillime ſalutatōnis
ſuſcepat oraculū. ſic etiam elyzabeth humiliter ſalutauit. Elyzabeth ve
ro vt ſalutatōꝫ audiuit virgis glōſe. repleta ſpūſancto: ꝛ incarnati ver
bi miſteriū in vtero ſentiens virginali. voce magna exclamauit et dixit.
Bn̄dicta tu inter mulieres ꝛ bn̄dict⁹ fruct⁹ ventris tui. Et vnde hoc mi
hi vt veniat mater domini mei ad me. Ecce em̄ vt facta eſt vox saluta
tōis tue in auribus meis. exultauit pre gaudio infans in vtero meo. Et
beata q̄ credidiſti. qm̄ ꝑficientur in te. q̄ dicta ſunt tibi a domino. Ad q̄
virgo veneranda in humilitatis ſpū reſpondens. illud mirabile canticū
decantauit. Magnificat anima mea dominum. Et exultauit ſpiritus
meus in deo ſalutari meo. Quia reſpexit humilitateꝫ ancille ſue. ecce ei
ex hoc beatam me dicent omēs generatōes. Quia fecit michi magna q̄
potens eſt ꝛ ſanctum nomen ei⁹. Et miſericordia eius a progenie in pro
genies timentib⁹ eum. O magnum miſterium. o admirabile cōmerciuꝫ

o ineffabile ſacramentū vt matres de pignorib⁹ q̄ geſtabant in vteris ī
ſpū pſentarent ⁊ etiam ꝓphetarent. Et vt ſacri euangelii pandit hiſto-
ria. celi regina ḡuida partu cōſecranda diuino. ꝑ humilitatis amplio ri
ſignaculo pcurſoris ſui quē geſtabat filii genitrici grauide humanitatiſ
impendit obſequium. Quo impenſo cōpletoqꝫ hmōi viſitatōnis q̄ſi tri
um menſium tempe in domum ſuam eſt reuerſa. Hec eſt. n. illa de qua ſa
cra canunt eulogia. Sole amicta lunam habēs ſub pedibus ſtellis coro-
nari meruit duodenis. Hec eſt illa que in ſuis caſtis viſcerib⁹ celi terre
qꝫ geſtauit opificem. Et ſola cunctas hereſes interemit. Et ꝑ criſtiano
populo vt aduocata ſtrenua ⁊ exoratrix ꝓuigil ad regem quem genuit ī
tercedit. Igitur felic̄ recordatōnis vrban⁹ papa ſextus dignū reputans
et debitum vt feſtum viſitatōnis ipſius beate marie virgis quādo vt p
fertur viſitauit elizabeth. in dei eccleſia celebraretur. q̄m teſtimonio ſa
cri ſuffulto euāgelii humanis neq̄ ratōnibus detractari. Ac attendenſ
q laudes tāte virginis humana lingua nō ſufficit exp̄mere. Nec etiam
ſancti et iuſti eam. in cui⁹ ille quē celi cape nō poterāt. ſe cōtulit aula vir
ginali. dignis laudum preconiis ad plenū efferre potuerunt. Et cōſide-
rans dict⁹ papa. q ex quo dominum in ſanctis ſuis laudamus. quātoma
gis in veneratōne beate marie virgis matris ipſius exultātib⁹ animis
collaudare: et ei⁹ laudum augendo titulos grās inferre quem genuit fi-
lio debeamus. Que etiā exaltata ſup ſidera. ſtellato conſidet ſui ſolio ge
nitoris. Nec etiam diuine viſus fuiſſet reſiſtere voluntati que tam ſibi
q̄ aliis viris deuotis ad hmōi ſanctam feſtiuitatē celebrādam vt pie idē
papa credidit. dignata fuit mentem inſpirare. Deliberatōne etiam ſup
hoc matura prehabita. De fratrū ſuoꝝ ſancte romane eccl'e cardinaliū
cōſilio ad exaltatōnem fidei catholice. digne ⁊ rōnabiliter. videlicꝫ. vi.
ydus aplis pōtificat⁹ ſui anno. xi. ſtatuit vt feſtū prefatū videlicꝫ viſita-
tōis beate marie virgis q̄n vt prefertur viſitauit eliſabeth. ſexto nonas
iulii annis ſingul' in dei eccl'a cū laudū cantico. leticie iubilo. cordiſqꝫ tri
pudio ſub duplici officō ꝑ orbē vniuerſum ſolēniter celebraretur. Qua
ſit etiā et cōſuluit idem vrban⁹ ſext⁹. vt ipſius feſti vigilia vt vigilia na
tiuitatis et aſſumptōnis predicte virgis feſtiuitatū. etiā in obſuatōe ie
iunii deuoti⁹ obſuaretur. Et mādauit q ſi'e nō tm̄ duplex officiū abſqꝫ
alicuius ſancti commemoratōne. exceptis p̄mis veſpis ante octauā apo
ſtolorum petri et pauli: et officō totius diei octaue. cum commemoratō
ne tamen eiuſdem noui feſti. ꝑ ſeptem ſequentes dies in dei eccleſia cuꝫ
celebritate debita cātaretur. Ac etiaꝫ volens idem vrban⁹ papa criſtifi-
deles ad colendum tante feſtum virgis: et etiā celebrandū. donis ſp̄ualī
bus animare. ipſoſqꝫ miſticis de theſauris militātis eccl'e bn̄dictōnum
munerib⁹ cupiens preuenire Oib⁹ vere penitentib⁹ et ꝯfeſſis. Qui ma
tutinali officō feſti eiuſdē in eccl'a qua idē celebrareturītereſſent. cētuꝫ

Qui vero miſſe. totidem. Qui āt ꝑmis ipſius feſti veſpis: ſimiliter cētū
Qui aūt ſecūdis. totidem Illi vero q̄ ꝑme tercie ſexte none ac ꝯpletorii
officiis intereſſent, ꝓ q̄libet horaꝝ ipaꝝ q̄draginta dies. Illis aūt q̄ ꝑ
octauas feſti p̄dicti matutinalib⁹ veſporum miſſe ac p̄dictaꝝ horaꝝ offi
ciis intereſſent. centū dies ſingulis octauaꝝ ipaꝝ dieb⁹. de omipotentiſ
dei mīſicordia et beatoꝝ petri et pauli apl'oꝝ eius autoritate confiſus.
de iniūctis ſibi penitentiis miſericorditer relaxauit. Ne āt ꝓ eo q̄ ipi⁹
vrbani p̄deceſſoris noſtri ſupueniēte obitu lr̄e apoſtolice ſup p̄miſſis cō
fecte nō extiterint. hmōi cōſtitutō dicti p̄deceſſoriſ fruſtraretur effectu
volentes et autoritate apl'ica decernentes q̄ hmōi cōſtitutō a dicto die
videlicz. vi. ydus aplis ꝑinde ſortiatur effectuz ac ſi ſup ea dicti p̄deceſ
ſoris lr̄e. ſub ipſius diei data cōfecte fuiſſent ꝓut ſupius enarratur. Q3
q3 p̄ſentes lr̄e ad ꝓbandum plene cōſtitutōz hmōi vbiq3 ſufficiāt Neq3
ad id ꝓbatōnis aliud adminiculū req̄ratur. Uniuerſos igitur p̄triarchaſ
archiepōs epos et alios eccl'aꝝ p̄latos monem⁹ et hortamur in domi
no ꝑ apoſtolica eiſ ſcripta in virtute ſancte obedientie diſtricte p̄cipien
do mādantes: et in remiſſionez peccaminū iniungentes. Quatenus ta3
glorioſum feſtum et celebre annis ſingulis ſexto nonas iulii vt p̄fertur. de
uote ac ſolenniter celebrent: ac ieiuniū hmōi vigilie ſuadeant in augmē
tu3 meriti obſeruari. Et faciāt ꝑ vniuerſas eccl'as ſuaꝝ ciuitatū ⁊ dyo
ceſium celebrari ac officiū p̄ägi ſup̄dictum. vt pia eiuſdem virgis inter
ceſſione. ipſi xp̄ifideles hic a noxiis ꝓtegi. et in futuro ſempiterna cōſe
qui gaudia mereātur. Nulli ergo omnino hoim liceat hāc paginam no
ſtre volūtatis cōſtitutōnis munitōnis hortatōis et mādati infringere.
vel ei auſu temerario cōtraire. Siq̄s aūt hoc attemptare p̄ſumpſerit. i
dignatōz oīpotentis dī. ⁊ beatoꝝ petri et pauli apl'oꝝ ei⁹ ſe nouerit icur
ſurum. Datū rome apud ſanctū petꝝ. v. ydus nouēbris pōtificatus noſ
tri anno p̄mo. videlicet ſub anno dn̄i. m. ccclxxxix.

Ex ſermone venerabilis bede.

Beata dei genitrix virgo ſemper maria templum domini ſacrarium
ſpiritusſancti. cum ab angelo ſalutata fuiſſet. ſeq3 prole grauidam co
gnoſceret confeſtim in montana perrexit. portans a quo portabatur. Et
apte poſt viſionez angeli beata dei genitrix in mōtana ſubiit. q̄ guſtata
ſuauitate ſupnoꝝ ciuiū. humilitatis greſſib⁹. ad alta virtutum ſe trāſtu
lit. Intrat igitur domū zacharie atq3 elizabeth. quā fuum ⁊ p̄curſorez
domi parturā nouerat. Salutat nō quaſi dubia de oracl'o quod accepe
rat. ſed vt gratulaturā de dono quod cōſeruam accepiſſe didicerat Non
vt verbum angeli mulieris atteſtatōe ꝓbaret. ſed mulieri ꝓuecte etatis
virgo iuuencula miſterium ſedula impenderet. Ut aūt audiuit ſalutatō
nez marie elizabeth. exultauit infans in vtero eius. ⁊ repleta eſt ſpiritu.

ſancto eliſabeth. Et exclamauit voce magna. Recte voce magna. quia dei dona cognouit. Recte voce magna. q2 illū quem vbiq3 pñtē noue rat etiā corpaliter adeſſe ſētiebat. Mag etei voce ñ tā clamoſa q̄ deuota intelligendū eſt. Neq3.n. modice vocis deuotōe dñm laudare voluit. que ſpūſancto plena flagrabat. q̄ et illum in vtero geſtabat. quo in natis mulier maior nemo eſt. Eū eteni aduenīſſe gaudebat q̄ cōceptus ex carne matris virgis filius altiſſimi vocaretur et eſſet. Exclamauit autē voce magna elizabeth et dixit. Benedicta tu inter mulieres. O vere bñdicta inter mulieres que ſine exemplo muliebris condicōnis cum decore virginitatis gauiſa es honore parentis. Et bñdictus fructus vētris tui. Non quia tu benedicta. ideo bñdictus fructus ventris tui. ſ3 quia te puenit in bñdictōnibus dulcedinis ideo tu benedicta. Benedicta tu inquit inter mulieres. que illam generalem maledictōnem euaſiſti qua dictum eſt. In triſticia paries filios. Et nihilominus illam que ſecuta ē. Maledicta ſterilis in iſrael. Ac ſingularem conſecuta es benedictōnē vt nec ſterilis maneas nec cum dolore parturias. Et benedict⁹ fructus ventris tui. Nec ipe generali ſanctorum more benedictus: ſed ſicut ait apoſtolus. quorum patres ex quib⁹ criſtus ſm carnem qui eſt ſup omnia deus benedictus in ſecula. De huius ortu fructus pſalmiſta miſtico ſermone teſtatur dicens. Eteni domin⁹ dabit benignitatem et terra noſtra dabit fructum ſuū. Dedit q̄ppe domin⁹ benignitatem. q2 gen⁹ humanū a reatu puaricatōis p vnigenitū ſuū liberare diſpoſuit. Dedit benignitatem q2 ei⁹ ingreſſu virginalis vteri templū ſanctiſpūs gr̄a ꝯſecrauit. Et terra noſtra dedit fructū ſuum. Quia eadem virgo que de terra corpus habuerat filium genuit. diuinitate quidem deo patri coequalem. ſ3 ſibi carnis veritate conſubſtantialem. De hoc et eſayas templum humane redemptōnis intuens ait. In illa die erit germen domi in magnificentia et gloria. et fructus terre ſublimis. Germen nāq3 domi fuit in magnificentia et gloria qñ ſupnus dei fili⁹ in carne: tempalis apparens magnitudine virtutū celeſtiū mūdo clarus effulſit. Fructus q̄3 terre ſublimis effectus eſt. qñ carnē quā de noſtra natura mortalem de⁹ ſuſcepat virtute verſatōnis immortalem iā redditam ad celos ſubleuauit. Recte ergo dicitur. Bñdicta tu inter mulieres. et benedict⁹ fruct⁹ ventris tui. Bñdicta eſt incompabiliter. que et diuini germis gloriam ſuſcepit et coronam integritatis ſeruauit. Benedictus fructus ventris illius. p quā et ſemen incorruptōnis ſuperne hereditatis quam pdidimus in adam fractum recepimus. Et vere ac ſingulariter benedictus. qui nō noſtro more poſtq̄ natus eſt gratiam benedictōis a domio pcepit. ſed et ipe ad ſaluandum mundum benedictus venit in nomine domini. Et vnde hoc michi vt veniat mater domini mei ad me. O quanta in pphetiſſe mente humilitas. q̄ ver⁹ ſmo dei quē dixit. Sup quē requieſcit ſpirit⁹ niſi ſup

humilem ꝛ qetuz ac trementem verba mea. Mrem qdez dn̄i. q̄ ad ſe ve
nerat mox vt vidit eſſe cognouit. Sed nihil in ſe talis meriti repꝛiens
quo digna fieret a tāta hoſpite viſitari. vnde hoc michi inqt. vt veniat
mater domi mei ad me. Qui nimiꝝ ſpūſſanctus. q̄ ei donū ꝓphetie con
tulit. munus pⁱter humilitatis pſtitit. Prophetico repleta ſpū genitricē
ad ſe aduentaſſe ſaluatoꝛis intelligit. Sed humilitatis ſpū circumſepta
minus dignā ſe eius aduentu dephendit. Ecce eīm vt facta eſt vox ſalu
tatōnis tue in auribus meis exultauit in gaudio infans in vtero meo.
Intellexit eliſabeth eodem quo impleta erat ſpū reuelante q̄d exultatio
illa ſui ſignificaſſet infantis. hoc eſt illi⁹ veniſſe mr̄em cuius ipſe precur
ſor ac demonſtratoꝛ eſſet futur⁹. At ꝙ miranda ꝙ cita ſanctiſpūs opatō
Nulla qppe in diſcendo moꝛa eſt vbi ſpūſſanctus doctoꝛ adeſt. In vno
eodemq; momento cum voce ſalutantis. gaudium naſcit̄ infantis. quia
dum vox ad aures ꝑuenit coꝛpales. virtus ſpiritalis coꝛ intrauit audiē
tis. nec ſolum genitricem. ſ; ꝛ ſobolem amoꝛe domi aduenientiſ accēdit
Unde mox eadez pcurſoꝛis domi genitrix ea q̄ in occulto cognouerat.
his q̄ ſiml' aderant ꝛ audiebāt palam euāgelizare curauit. Nam ſubdit
Et beata q̄ credidit. qm̄ ꝑficientur ea q̄ dicta ſunt ei a domīo. Nam ex
hoc quoq; p ſpūm didicit elizabeth. q̄ angelus ad mariam verba protu
lit. ꝙ illa mox euangelizāti credidit. ꝙ hec diuina opante potētia abſq;
vlla eſſent dubeitate ꝯplenda. Mirẜq; in modū idem ſpūs eam cum im
pleuit pſentium ſiml' pteritoꝝ ꝛ futuroꝝ ſcientia inſtruxit. De pſentib⁹
nāq; ſe edoctam mōſtrauit. cum beatā mariā mr̄em domi ſui vocās q̄a
redemptoꝛem humani generis in vtero geſtaret. indicauit. Vn̄ etiā fru
ctum ventris ei⁹ ſingulariter bn̄dictum eſſe, ꝑfeſſa eſt. Preteritoꝝ ſe no
ticiam accepiſſe ſignauit. q̄ ꝛ verba angeli ad mariam ꝛ ꝯſenſum marie
credentis ſibi innotuiſſe, ꝓdidit. Sed ꝛ futuroꝝ ſcientiam ſibi non nega
tam intimauit. cum ꝑficienda a domino q̄ ei dicta eſſent aperuit. Quis
aūt fratres mei dicere q̄s exiſtimare ſufficiat que tunc gratia ſpūs dei
genitricem repleuit. cū tāta in matre pcurſoꝛis lux domi celeſtis emicuit
Verꝫ audiam⁹ verba que dixit. ſi foꝛte ex his aliq̄ ntulū valeam⁹ dinoſce
re q̄d intus habuerit. Audita ergo reſpōſione elizabeth. q̄ eam beatam
inter mulieres pdicauit. mr̄em domi ſui cognomiauit. fidem foꝛtez lau
dauit. ad cuius ingreſſum ſeipām cum filio ſpūſancto repletam eſſe ſig
uit. non ampli⁹ tacere potuit dona q̄ pceperat. ſed que ſemp animo ge
rebat vbi aptum tempus inuenit. etiā deuota oꝛis ꝑfeſſione patefecit.
Nanq; vt virginalē decebat pudoꝛem. acceptū diuinitus oꝛaculum ali
quādiu ſilencō tegebat archanū. miſterii celeſtis in ſui pectoꝛis abdito
venerabatur occultū. expectabat reuerenter donec ipſe donoꝛum diſtri
butoꝛ q̄d ſibi domi ſpecialis tribuiſſet. quid ſecreti reuelaſſet. quādocūq;
vellet oſtenderet. At poſtq̄ eadem q̄ ſibi erant cariſmata pſtita p alios

ſpū reuelāte eſſe patefacta cernebat. mox etiā ipa theſaurꝫ celi quē in cor
de ſuabat apud. Ait ergo. Magnificat aīa mea dñm. ⁊ exultauit ſpi
ritus meꝰ in deo ſalutari meo ⁊c. Quibꝰ p̄mo dona ſibi ſpēaliter conceſſa
ꝯfitetur. Deinde generalia dei bñficia q̄bus generi humano ineternum
cōſulere nō deſiſtit enumerat. Eiꝰ āt anima dñm magnificat q̄ omnes i-
terioris hominis ſui affectꝰ diuinis laudibꝰ ac ſeruicijs mācipat. q̄ obſer-
uantia p̄ceptoꝝ dei ſp̄ eius potentiā maieſtatis ſe cogitare demōſtrat.
Eius ſpūs in deo ſalutari ſuo exultat. quem nihil in terrenis libet. nulla
caducaꝝ reꝝ affluentia emollit. nulla aduerſitas frāgit. ſed ſola illiꝰ a q̄
ſalus ſperatur eterni ſui cōditoris memoria delectat. Que cū omibꝰ ꝑfe
ctis verba recte ꝯueniāt. maxime tñ ea beatā dei genitricem ꝓferre de-
cebat q̄ meriti ꝓuilegio ſingularis ſpiritali ipſius dilectōe flagrabat. ⁊
corꝑali cōceptōe gaudebat. Que iure in ieſu. i. in ſalutari ſuo ſpeciali p̄
ceteris ſanctis gaudio potuit exultare. qꝛ quem ꝑpetuum ſalutis auto-
rem nouerat hūc ipm̄ tp̄ali ortu de ſua carne naſciturꝫ eſſe ſciebat. q̄tenꝰ
in vna eademq̄ꝫ ꝑſona veraciter ſuus filiꝰ eſſet ⁊ dñs

CLXXX.

De ſancto Arbogaſto

Sanctiſſimi ſacerdotis xp̄i arbogaſti exortū vel conuerſatio
nem eius a puero ad ꝑfectōnem vſq̄ꝫ pontificatꝰ. ſeu antiq̄
tas obliterauerit vel ſcriptoꝝ raritas nō declarauerit. quia
ſcriptō nō docet incertū habetur. At vero tāti p̄ris īſignia
q̄bꝰ in diebꝰ ſuis miraculꝰ choruſcātibꝰ claruit nō ex toto ſunt ſilencō opꝰ
preſſa. q̄ ꝑ aures fideliū trāſeūdo. poſteris narrātibꝰ auribꝰ nr̄is ſunt īfu
ſa. Tradūt nāq̄ꝫ cū in tp̄ibꝰ dagoberti reg̃. cū ſancta eccl̃a longe lateq̄ꝫ
flores doctrine catholice ſuaue redolentes diffunderet. ⁊ verbū dei vſq̄ꝫ
q̄q̄ꝫ ꝓſpere curreret. de aq̄tania ꝓgreſſum. diuino nutu argentinenſis ec
cleſie cathedram ꝯſediſſe ſuſceptūq̄ꝫ culmen regiminis felici gubernatōe
diu rexiſſe. Hic beatꝰ xp̄i ſacerdos p̄fato regi amica familiaritate adeo
eſt innexus vt eo intra regalem aulā aſcito illius alloquio delectaretur
ꝯſilio vteretur. Qua iocunditate cū vterq̄ꝫ ſuo. rex in regno. epiſcopus
in ep̄atu ꝓſpere ſe agerent. hoſtis humani generis inuidia res leta ver-
titur in cōtraria. Nā cum q̄dam die venatores regis more ſolito apruꝫ
inſequerentur in ſaltu. regis etiā filius q̄ erat ei vnicus pariter cum eis
in codeꝫ diſcurſu feſtinauit. Dū āt illi ꝑ deuia queq̄ꝫ ⁊ diuerſos amfra
ctus cū canibus oberrarent. ſolus relictus ſingulari occurrit incautus.
Quo viſo ſonipes in quo ſedit pauefactus. curſum retorquens in fugaꝫ
vertitur. Puer vero cū eū freno retinere conaretur. ⁊ in alterā ꝑtem ha
benam ſtrictius traheret. heu nimiuꝫ ꝓnus a ſella eſt ꝓlapſus. Adhuc
aūt habena quā in manu tenebat inherens ꝑ terram tractus. calcibus

equi miſerabiliter eſt ꝑrit⁹. Quē ſui pediſſequi diu q̄ſitū: ⁊ ita inuenien
tes attritū. nō ſine maxio merore tollentes. ⁊ in eq̄s leuātes. funere lu
gubri domū ſunt reuerſi. Cū āt in palatō reḡ quod factū fuit ꝑſonaret.
q̄ntus vndiqꝫ cōcurſus viroꝝ ac mulieꝝ. quātus plāctus. q̄nt⁹ eiulatus
regales edes. vicos cāpos. vbicūqꝫ auditū eſt impleuerit nemo valꝫ ex
plicare. Interea puer in lecto collocatus. altera die vita p̄ſenti eſt exut⁹
Quid igitur hmōi cōcuſſionis facto op⁹ ſit: ⁊ quomō reḡ dolorē mitiga
rent. cū ſecū q̄rerent. tādem ꝯſilio inuento. vt eṗs inuitet. regi ſuggerit
Quod ille deuotiſſime amplectēs. mox ſine dilatōe legatis directis. vt
ad ſe eṗs omi feſtinantia fatigare ſe dignetur expoſcit. Nec mora. iuſſa
faciūt. eṗm adeunt. cām inuitatōis nō ſine luctu exponūt. Ille vero au
dito caſu amici. tot⁹ ſpiritu ꝯturbat⁹. flens m̄ltumqꝫ gemens. ſtatī ꝑpe
rare non diſtulit. Nec min⁹ interea rex ad aduētum pontificꝫ impatiens
egreſſus. ſenem emin⁹ feſtinātem cōſpicatus. fuſis lacrimis. velato capi
te. multis comitātib⁹ atqꝫ lacrimātib⁹ ſtipatus occurrit. Qui cum ſe in
uicem ſolito ſalutare pararēt. p̄ nimio cordis dolore vox heſit in gutture
Quātum lacrimaꝝ ex vtraqꝫ ꝑte fluxerit. nulli cognitū eſſe poterit. Tā
dem luctu ſauciati. cū nox aduenisset: ⁊ omēs ſopor g̃uiſſim⁹ opp̄ſſiſſꝫ. ad
oratōꝫ ꝓceſſit epūs: Quō aut q̄bus verbis orauerit nō patet. q̄d āt ipe
trauerit nō latet. Finita āt orōe acceſſit ad feretꝝ. eiectiſqꝫ omib⁹ ad ex
eq̄as vigilātib⁹. flexis genib⁹ cōmittit ſe beate marie patrocinijs. vt il
la q̄ vitā mundo genuit. vitā puero impetraret a filio. Inter orādū puer
ſurrexit. exutūqꝫ funebrib⁹ indumētis. q̄bus an̄ viſus eſt eṗs iuſſit indui
regalib⁹. Igitur q̄ huic officiō aderāt clamorem gaudij diuti⁹ cohibere
nō poterāt. q̄n libere eruptū atriū oēmqꝫ aulam reḡ vociferato maxio
implebāt. Quo omnes a ſomno excuſſi huc illucqꝫ diſcurrebāt. cām tāti
ſonit⁹ ignorātes. Necnō rex ipſe q̄ tunc ꝑmū paꝝ ſomni carpebat exter
ritus. nam nimiū triſtis tota nocte iacebat inſomnis. cubiculū vbi tātus
fragor exort⁹ eſt feſtin⁹ erupit. Quāta leticia cor e⁹ pulſauerit. fuſe p̄ gau
dio lacrime teſtātur. cū reuiuiſcere vidit. ꝓ quo ſi eū recipet ipe mori cō
cupiuit. Vocata mater ad ſancti viri pedes feſtinat. qꝛ cor ei⁹ triſte fili⁹
viuus mulcebat. Necnō oms̄ q̄ ad funus deflendū ꝯfluxerāt gaudio re
pleti. ad āmiratōꝫ reſurgentis pueri. q̄qꝫ ꝓ alijs ire feſtinabant. Rex er
go ne morā faceret. eṗo domū ne laudaretur a ppl̄o feſtinātī. ꝯſiliū cum
regina duxit quō ſanctū remuneraret. q̄ eis tāta bn̄ficia a deo p̄ſtitiſſet
Auꝝ argentū q̄cūqꝫ ꝯcupiſcibilia ⁊ regio dono honorabiliora ī theſau
ris inuenire poterant. g̃tiſſime p̄cepit offerri. humiliter dep̄cans. vt ac
cipere dignaretur. Que ſanct⁹ vir accipe deuitās ait. Si aliq̄d ꝓ grārū
actōe deo offerre te delectat. ad augendū dei ſuicium in eccl̄a beate ma
tris xp̄i cui⁹ meritis filiū viuum recepiſti. termios ei⁹ qꝛ anguſti ſunt ad
tm̄ ſuiciū dilatare aliq̄ ꝑte regni tui. vt ſit in viſufructuario. ibi ſuiētib⁹

deo. Si ita regie maieſtati placet poteris.qꝛ hoc firmus ac ſtabiliꝰ eſt
ad beatitudinem tuã.tuoꝝqꝫ ⁊ ꝓcedentium patruꝫ: ⁊ ſequentiũ poſtero
rum ꝓmerendã.ꝙ auꝝ qꝺ oculos cum videtur delectat:⁊ coꝛ cũ ꝑdituꝫ
fuerit cõtriſtat. Quã ꝓpoſitõꝫ põtificꝗ rex ꝯgtulanter amplectens. vbi in
quit inuenire poterimꝰ locuꝫ talem ꝗ cõgruat ad ſuiendꝫ matri celeſti
regis.cuiꝰ ſunt vniuerſa in celis ⁊ in terris. Cunqꝫ hec ſecum volueret
mentemqꝫ ꝑ omnem alſaciaꝫ ſpargeret ſic vbi forte talis locꝰ inueniret
ꝗ tãte domiatõni aptꝰ haberetur occurrit animo rubiachã opidum cun
ctis vſibus.i.agris vineis cãpis ac ſiluis.aquis edificiis popul' opulen
tiſſimum ſumme regine in dotem ꝯuenire. Nõ diſtulit rex.voto tandem
inuento. corã optimatibus ſuis aſſenſum tã bono ꝯſilio ꝓbentibꝰ. teſta
mẽtum facit.vt rubiacha cuꝫ omibus appendiciis cõfinibuſqꝫ ad ſe ꝑti
nentibus.etiaꝫ et cum villis totũ ⁊ integꝝ amodo ⁊ deinceps ſit ſub do
minio ſancte argentinenſis eccl'e. ſuiẽtis genitrici dei marie.ſtabili et i
extricabili ſtipulatõe ſubmiſſũ. Hoc nobili donatiuo ditatus. valedicens
regi:ad ꝓpꝛia remeauit epũs:cõuocatoqꝫ clero.militumqꝫ cetu. populi
qꝫ ꝯuentu.cunctis aſtantibꝰ ⁊ aſpicientibꝰ teſtamentũ acceptum poſuit
ſuꝑ altare cõſecratum in honoꝛe ſancte marie. Poꝰea vero multis annis
vixit.pollens virtutibꝰ ſanctis E qbus vnũ miraculũ fidelibꝰ valꝺ ꝓficu
um.huic opi dignũ duximꝰ inſerendũ. Ferunt nãqꝫ eũ circa flumẽ quod
de ſaltu voſagi.noie bruiſcha mixtũ cum alſa fluuio. ꝗ aluco ꝑ alſaciaꝫ
eo vſqꝫ decurrit.oratoꝛiuꝫ ligneũ paruũ ſibi fieri iuſſiſſe. quo nocturno
ſilencio fluuiũ trãſiens veniret:vt ibi ſecretiꝰ in oꝛatõe noctaret. mentẽ
qꝫ in diuina cõtemplatõne latiꝰ extenderet. Subinde vero cũ nauigium
nõ inuenit ſiccis pedibꝰ fluuiũ trãſiuit.cõpletaqꝫ oꝛõe. rurſus ſuꝑ vndã
ambulãs repedauit. Ita ergo religioſam vitã ducẽs. diuerſis moꝛb op
ꝑſſos curauit.dmones ab obſeſſis coꝛpibus fugauit.diſcoꝛdãtes cõcoꝛ
dare fecit:qbꝰ ꝯm moduꝫ neceſſitatis cõmodus extitit moderatoꝛ. Cuꝫ
ãt ſentiret iminere ſibi diẽ extremũ in mõticulo vrbi vicino extra ciuita
tem vbi ſancti michaelis eſt eccl'a cõſtituta. ſepulturã ſibi fieri precepit
⁊ eo ſe ferꝛi ac ſepeliri.imitãs ſaluatoꝛem xp̃m.ꝗ extra poꝛtã elegit ſibi
ſepulcꝝ

CLXXXI.

De Badelfo

Beati adelfi metenſis epiſcopi celebꝛatur natalis.ꝗ decimus
a beato clemente ꝗ ꝑmꝰ eandeꝫ ſedeꝫ regendã a beato petro
ſuſcepat.gubernauit. Huius pater felix noie de aqtania oꝛ
tus extitit.mater beatrix ꝺ nobili burgundioꝝ genere oꝛigi
nem duxit. Huic in ſomno angelus dei apparens ꝙ filiuꝫ paritura eſſet
annunciauit:⁊ cuius nomis qͣnteqꝫ virtutis ⁊ meriti ſuccedente tẽpe fo
ret intimauit. Natus ergo beatꝰ adelfus ⁊ ablactatꝰ.eccleſie diſciplinis

imbuend⁹ traditur: in q̄bus ita ꝑfecit vt nulli videret̃ eſſe ſecūdus. Ad ꝑfectū igitur erudit⁹ beato rufo auunculo ſuo metenſi ep̄o traditur vt eius bonis actib⁹ ꝓbiſqȝ moribus ad bn̄ viuendū informaretur. Beato āt rufo viceſimooctauo ep̄atus ſui anno defuncto. ſanctus adelfus con cordi voto cleri ⁊ populi ep̄s eligitur: ⁊ licet reluctante paſtor metenſi ec cleſie ꝯſecratur. Adepto āt ep̄atu. q̄ꝫ largus in elemoſinis. q̄ꝫ ꝓnor i ora tōnibus ⁊ vigilus. q̄ꝫ aſſiduus in ieiunus fuerit. nullius lingua ad liqui dum enarrare poterit. Cū āt eādem ſedem decem ⁊ ſeptem ānos in omi ſanctitate rexiſſet. de hoc ſeculo ad celeſtia regna migrauit: ⁊ iuxta beatū rufum auunculū ſuū in eccl̃a ſancti felicꝭ martiris ſepultus eſt: Et q̄n ti meriti apud deum vterqȝ fuerit miracula oſtendunt. Poſt multa ve ro annoꝝ curricula anno videlicꝫ dn̄ice incarnatōis. dccc. xl. ſub ludui co impatore. drugone venerabili ep̄o metēſem regentem ſedem. peritō ne lantfridi cep̄i ipſius eccl̃e: ⁊ totius cōgregatōnis monaſterii qd̄ ꝯr nouū ꝯuilere. clero q̄ȝ ⁊ populo alſatie ꝓuintie id ſumma deuotōne fieri poſcentibus. ad ſupranominatū cenobiū venerabile corpus ſancti adel fi trāſlatum eſt. eo q̄ꝫ idem locus metenſi eccleſie ſubiectus ſit. Cum āt ſacratiſſimū corp⁹ de tumulo leuaretur. odore īmenſe ſuauitatis aſtātes ꝑfuſi ſunt: ⁊ hic odor vſqȝquo ad deſtinatū locum ꝑuentū eſt a naribus comitātium nō receſſit. Silua etiā voſagi vie q̄ ferebatur cōtigua: ſe ob honorē ſacri corpis q̄ſi ſalutādo inclinauit. Cum āt ꝺ villis ⁊ agris om nibuſqȝ locis. ad dei viri corp⁹ deducendum multitudo ppl̄i cōcurreret. q̄dam hō in agro occupat⁹ cū ceteris occurrere noluit. inſup etiā ſancto dei ꝯuicia ingeſſit dicens. q̄ꝫ nō vere dei ſanct⁹ eſſet ſed ꝓpter pecuniam cōgregandā ei⁹ corp⁹ in feretro ꝺducer etur Stati ergo vt blaſfemie ver ba ore ꝓtulit ita febrib⁹ colligat⁹ eſt. vt ad ꝓpriā domum niſi alioꝝ mā̄i bus ꝺportatus redire nō poſſet. Utrū āt ab hac infirmitate conualuerit vel in ſua infidelitate ꝺfecerit. nobis manet incognitū. Ali⁹ quoqȝ mul to tp̄e in mag̃ infirmitate depſſus acceſſit ad feretꝝ: ⁊ ſe ad ꝺportādum ſubmiſit: ⁊ ſtatim ſanitatem quā ꝺſiderabat accepit. Ut āt ad locum ſe pe iam nominatū ꝑuenit. maxima cleri ⁊ populi turba excipitur: et cum magna gl̃a in eccl̃a ſancti iohānis baptiſte collocatur. ibiqȝ q̄ꝫ cum xp̄o regnet manifeſtis ſignoꝝ indiciis comꝓbatur.

CLXXXII.

De S. iodoco

Beatus iodoc⁹ fuit iudabeli reg̃ britonū fili⁹ Habuitqȝ fra trem maiorē natu beatū videlicet iudabelum. q̄ ſucceſſit pa tri in regno. Iſti duo fr̃es imo due gemme celeſtes cōtem poranee fuerūt regis francoꝝ dagoberti. cum quo poſt gra ues inimicicias ad inuicem pacificatus eſt ip̄e rex britonum iudabelus

ꝛ magnis ab ipo munerībꝰ honoratꝰ. Regreſſus itaqȝ in britānīā. cogi-
tauit regnū terrenū ꝓ celeſti regno relinquere: ꝛ vitā monachicam duce
re. frēm ſuū iodocū iuniorē coram ſe cōueniri fecit de ſuſcipiendo regni
gubernaculo vt ſuū poſſet adimplere ꝓpoſitum: ꝛ frui cohabitatōne mo
nachoꝝ. Beatꝰ āt iodocus nō minꝰ feruens in dei dilectōe deliberādi in-
ducias. viii. dieꝝ. vix a fratre impetrauit. Interim die noctuqȝ anxiꝰ co
gitare cepit. quō poſſet effugere regnū ſimul ꝛ patriā: ꝛ fratris ſui circa
ſe ſtudium declinare. Ipo igitur in monaſterio q̄dam vbi lr̄as didicerat
commorāte. ꝛ orōni frequentiꝰ incūbente. contigit vndecim illuc ꝑegri
nos venire. q̄ cauſa deuotōis limina aploꝝ petri ꝛ pauli viſitare deſide
rabant. His ſecreto aſſociatꝰ pariſiꝰ venit cū eis. ac vtꝝ vlteriꝰ cū eiſdeȝ
ꝓcederet dubitauit. Conſiliū tādem a ſpū ſancto ꝯſecutꝰ q̄ greſſus eiꝰ in
omībꝰ dirigebat. ab hoc itinere ꝛ a ſociis itineris declinauit. Et ad pōti
nii cōfinia q̄ antiq̄s plena nemoribus erāt: ꝛ feris ac animalibꝰ ſolū ha-
bitabilia feſtinauit. Delectatus itaqȝ loci illiꝰ vaſta ſolitudine. diſpoſu
it habitatōȝ ibi facere ſuꝑ fluuiū alzeiā. Sed a duce heymone illiꝰ terre
dn̄o ꝑ. vii. annos ab hoc ꝓpoſito retardatus eſt. inter q̄s annos lr̄as ma
gis didicit: ꝛ ſacros ordines ſuſcepit. Tādem ſacerdos effectꝰ. iaȝ dicti
ducis filiū q̄ eum in maxia veneratōne habebat de ſacro fonte ſuſcepit.
Elapſo ſeptennio. ad vitā ſolitariā trāſiens in loco alzei flumis riuulis
vndiqȝ circūdato ibidem eccl'am ꝛ domunculā edificauit. Preter plura
que ꝑ eum dn̄s opatus eſt miracula. hic eſt ꝯſiderandū q̄ volucres ꝛ pi
ſces diuerſi generis ad ſacrā eiꝰ manū palpabiles receptis ab eo alimen
tis veniebāt ꝛ recedebant q̄ſi domeſtici. Quadā vero die dum ad victū
quotidianū nō haberet niſi panem modicū. ſibi ꝛ diſcipulo ſuo dominꝰ i
ſpecie paupis aduenit elymoſinā petēs. Vir dei iodocus panem diuidi
iuſſit in q̄tuor ptes: ꝛ paupi petenti vnā ꝑtem de q̄tuor erogari. Vix e-
greſſus erat: ꝛ ecce dn̄s reuertit in forma egeni d̄ficientis inedia: ꝛ ſecū
do panis q̄drante ſatiſfactū eſt eius petitōni. Nec mora regreſſus tercō
q̄ſi eſuriens ꝛ d̄ficiens fame. donata eſt etiam ei ꝑs panis tercia. Cōſe-
quenter viſus eſt dn̄s in altera paupis effigie rogaturus elymoſinam ſi
cut iam tercō fecerat añ. nec erat vnde reficeretur niſi de reſiduo panis
q̄drante. Viro itaqȝ dn̄i iodoco ꝛ hunc erogare iubente ait eiꝰ miniſter.
Vis ne aliq̄d nobis remaneat. Volo inq̄t ſanctꝰ totum tribui eſurienti
q2 potens eſt dn̄s etiam hodie noſtre ꝓuidere neceſſitati. Vix receſſit do
minus: ꝛ interī dum ꝯſolaretur verꝰ dei amicꝰ diſcipulū de panis eroga
tōne cōmotum ecce ꝑ feneſtrā viſe ſunt ꝛ inuente in alueo flumis quatu
or nauicule onuſte victualibus. De q̄bus q̄s eas adduxerit: vel quo ille
d̄uenerint poſtq̄ fuerunt victualibꝰ exonerate. vſqȝ in hodiernum diem
ignoratur. Hec ꝛ alia que ꝑ eum dominꝰ ibidem miracula demonſtrare
dignatꝰ eſt. lōge lateqȝ patriam ad eius viſitatōneȝ ad impetrāda eius

ſuffragia cōmouerūt. Cūqꝫ ibidē .viii. annis elapſis. populi frequentiā
nequiret ſuſtinere. ad alteriꝰ deſertum dn̄o duce ꝓceſſit. Conſtructoqꝫ ibi
oratorio in honore beati martini ⁊ mā̄ſiuncula. ibidem plimas ab hoſte
antiquo paſſus eſt inſidias p .xiiii. ānos q̄bus illic eſt cōmoratꝰ. Eo i lo
co ſigno crucis facto ꝓpria manu aq̄lam de ſublimi ꝓſtrauit. que galluꝫ
ſuum abſtulit: ⁊ .xi. gallinas ſingillati. gallūqꝫ ſuum incolumē ſuſcepit.
Nō lōge poſt dyabolus in horribilem mutatꝰ colubrum ḡuiter ipm̄ mo
mordit in pede. Qua leſione p ſpūmſanctū edoctꝰ vt ad aliū locū trāſirꝫ
adducto ſibi duce heymone vaſtā circūibat heremuꝫ vt inueniret habita
tōis locum. Ingrendo aūt cū ibideꝫ ḡui dux torqueret ſitis inopia. pre
laſſitudine et ſiti obdormiuit. Interim ſuus dei iodocus oratōni icubu
it: ſurgēſqꝫ baculo quo innitebatur terre infixo ſicut alter moyſes aquā
ꝓduxit ⁊ fontem inde largiter effluentem: Quo exhilarati dux ⁊ eiuſ fa
milia ſue ſitis extinxerūt ardorem: ⁊ trāſeuntibꝰ ibidem adhuc aquā ad
miſtrat ſufficienteꝫ. Progreſſus inde verſus mare in vmbroſa valle cli
uum aſcendit paruū. Quo dlectatus. hec eſt inq̄t cathedra. hec eſt requi
es mea in ſecl'ū. Duce itaqꝫ reuerſo ad ꝓpria. vir dei ꝓpria mā̄u duo ibi
dē cōſtruxit oratoria Vnū petro aploꝝ ꝓncipi. alteꝝ paulo gētiū docto
ri: Profectꝰ eſt etiā poſtmodū romam vocatꝰ a beatiſſimo martino tunc
romane ſedis antiſtite. q̄ a mlto tp̄e ꝯcupierat videre eū: ⁊ a ſanctiſſimo
eiꝰ colloquio ſatiari. Receptus eſt ab eo cū honore d̄bito et tractatꝰ Ibi
dem a ſpūſancto doctus eſt quem in omibꝰ cuſtodeꝫ ⁊ magiſtꝝ habuit vt
ad heremū ſuā reuerteref. quā in terriſ ſibi elegit habitatōꝫ. inde in bre
ui exiturꝰ a corpe: ⁊ trāſmigraturꝰ ad conſortium angeloꝝ: ⁊ ꝑpetuā di
uine maieſtatis cōtemplatōꝫ. Poſt ſacra ⁊ multa de eternitate colloq̄a
⁊ mutua oratōnum ſuffragia inter ipm̄ ⁊ ſummū pōtificem habita. pre
cioſiſſimis a dn̄o papa ſibi collatis ſanctoꝝ reliquiis. reuerſus eſt cū to
tius patrie gaudio ad pontiuii cōfinia. Vbi in mōte habitatōnis ſue in
q̄ modo req̄eſcit corpꝰ ſancti iodoci. ꝓpoſito parentū cōſilio. adducta eſt
ſibi puella abſqꝫ ocul' nata. q̄ ſicut docta fuerat in viſione facieꝫ et loca
vbi oculi d̄bebant eſſe lauit de aq̄ illa qua vir ſanctꝰ manus abluerat Et
mox receptis ocul' clare cepit videre. Duce itaqꝫ heymone ꝓ̄ſente cū in
numera dei plebiſqꝫ turba in occurſum beati iodoci cōgregata ſanctiſſi
mis q̄s attulerat reliquiis cum omi q̄ decuit veneratōe repoſitis i noua
beati martini eccl'a. in qua nūc ſacrū corpꝰ eꝰ req̄eſcit. tunc de nouo facta
lapidea a ꝓ̄fato duce: ipſe vir beatꝰ ꝓparauit ſe ad diuia miſteria celebrā
da caſula indutꝰ ad modum niuis alba. Qui cū aſtaret altari tercō ydui
iunii ⁊ miſtraret cū duotōne maxima. diuina manus apparuit ſup eum
viſibiliter. inter ſacroſancta miſſaꝝ ſolēnia. ſuūqꝫ ſacerdotem ⁊ locuꝫ il
lum aſſignauit ⁊ confirmauit benedictōne ꝑpetua cum ꝑmiſſione tali. ⁊
voce mirabili celitus ſubſecuta. Quia contempſiſti diuitias terrenas. ⁊

refutaſti paterni regni culmĩa. et elegiſti pauꝑ eſſe: ⁊ latere abiectus in terra iſta deſta. ꝓparaui tibi coronam inter agmina angeloꝝ. eroq; loci huiꝰ in quo reſolueris defenſor ac iugis cuſtodia. vniuerſiq; hũc locum viſitaturi imppetuum cum deuotõe ⁊ pura cordis intentõne ꝓ tui nois memoria. diuina in terris grã non defraudabũtur: ⁊ pꝰmodum ad gaudia ꝑuenient ſempiterna. Sequenti itaq; tempe beatꝰ iodocꝰ in carne ꝑter carnem viuendo nõ homo ſ; angelus videbatur. Idus decẽbris obdormiuit in domino ipo dño pſente. ⁊ angelorum obſequiis. Domini pſẽtiam oſtendit intolerabilis claritas ſplendoris: ⁊ incomꝑabilis dulcedo diuini odoris. Corpꝰ etiam eiꝰ. qꝛ virgo fuerat. ⁊ immunis a carnal' commixtionis cõtagio. ita ſanum ꝑmanſit ⁊ integrum vſq; ad annos q̃draginta in tumulo acſi ſpũs vite foret in eo. Et a cuſtodibꝰ corporis ſibi vngues manuum ⁊ vngues pedum: ⁊ capilli capitis ⁊ barbe q̃ſi viuer; excreſcentes incidebantur ⁊ radebãtur omĩ ſabbato. quoaduſq; ſucceſſor ducis heymonis minus reuerẽter ⁊ pſumptuoſe immemor ſcripture dicẽtis. nõ temptabis dñm. ſacrariũ violenter irripuit cum ſatellitibꝰ ſuis. ⁊ intrauit vbi repoſitum erat corpꝰ ſanctiſſimũ. Viſoq; miraculo ſtatim cecitate ꝑcuſſus verſus eſt in amentiã: ⁊ exclamãs ha ha ſancte iodoce ſurdꝰ ꝑmanſit et mutus quoaduſq; diem clauſit extremũ. Prolixitatem ãt miraculoꝝ q̃ ꝑ ipm dñs exhibere dignatꝰ eſt ſuis fidelibꝰ in nris temporibꝰ videmus. ſicut de pluribꝰ a morte reſuſcitatis vel ſuſpẽdio vl' alio mortis genere d̃functis. ſiue in aq̃ ſuffocatis. ſeu etiã ipius bñficia quoad multiplicatõz bonoꝝ tpalium. nec calamo ſcribere nec ſmone enarrare ſufficimꝰ. Cuiuſdam duoti ſibi filium in cunabul' iacentem. cum eſſet incendiũ vndiq; in domo circa puerũ. beatꝰ iodocus miraculoſe conſuauit. pannis q̃bus inuolutꝰ fuit ⁊ ipis cunabul' cum puer leuatꝰ eſſet in fauillam ⁊ cinerez penitus reſolutis. vt omibꝰ pateret ꝙ edacitas flame q̃ lignoꝝ ac lapidum potuit duriciam conſumere tenerum infantẽ beati iodoci cuſtodie traditum nõ licuit ledere. Qui poſtmodũ filiꝰ in mõaſterio ſancti iodoci monachus factꝰ eſt. Quot ſurdos claudos ꝑaliticos et alios infirmos curauit nõ eſt numero colligere. Unde eſt ꝙ de regio faſtigio ſibi voluit poſt mortem retinere ne in loco vbi ſacrũ eiꝰ corpꝰ requieſcit alius ardeat liquor niſi liquor cere. Quod infortunio ſuo expti ſunt tres monachi. q̃ in eccleſia vbi corpꝰ eiꝰ fuit delatum de ſepo lucernas tẽptauerunt accendere nec aliq̃tenus potuerũt. Contigit ãt in ſignum temeritatis ſue duos iporum incõtinenti decedere. tercium vero oris contractõne puniri. ac ita ꝑmanſit omibꝰ diebus vite ſue. Sunt aũt he feſtiuitates beati iodoci Prĩa videlic; in die btĩ barnabe q̃ñ infra miſſaru; ſolẽnia manus domĩ ſuꝑ eum apparuit Quod etiã miraculum ſepius ꝑ alios ſanctos oſtenſum. virtus diuina ad veritatem illiꝰ veri ⁊ ſanctiſſimi ſacrificii comꝓbandã in cordibus fragiliũ miſericorditer d̃mõſtrauit

¶ cccxxvi.

Secūda eſt in die ſancti iacobi apoſtoli fratris ſancti iohānis euangeli
ſte. de inuentōe ſancti corporis eius. Tercia eſt de morte eius in die ſā
cte lucie virginis

¶ clxxxiii.

¶ De B. othmaro

OThmarus in ꝓuintia alemanie natus atqꝫ nutritꝰ eſt Cuꝫ
eſſet puer a fratre ſuo curiā ꝑducit̄ ⁊ lr̄is imbuitur. Virtu
tibus tamen plus vel eque vt ſciētia ſtuduit. iuxta illud ſa
pientie. Que in iuuentute nō cōgregaſti. quomō inuenies
ea in ſenectute. Victori comiti eiuſdem regionis. factꝰ adoleſcens ſerui
uit. Per cuiꝰ ꝓuidentiā ac dilectōem integram ad ipm̄. qꝛ vidit in eo in
dolem bonam ad ſacerdotium promouetur titulo ſancti florini. Cogen
te p̄fato comite ꝑlatus ibi poſitus eſt ꝓpter ſuam religionem ſcientiaꝫ
⁊ famam volanteꝫ de mundicia vite ſue. zvaltramus q̄ ex iure heredita
rio dominus fuit heremi illius in q̄ beatus gallus cellam ſibi cōſtruxe
rat. obtinuit a p̄fato comite vt othmarꝰ p̄eſſet illi celle in omibus que ad
ipſam ꝑtinere videbantur. Inſuꝑ duxit eum ad pipinū regem vt autori
tate regia cōcedente ipm̄ eiuſdem loci abbatem confirmaret. Cuius pe
titōni tanq̄ iuſtus rex ꝯſenſum p̄buit. Et ꝑ manum regis othmaro con
firmato in abbatem zvaltramus omīa bona ſua ſeu poſſeſſiones libere ⁊
integraliter reſignauit. Mandauit itaqꝫ rex ac ꝓprio ore iuſſit ibidē vi
tam inſtituere regularem. Rediens igitur othmarus. locum reforma
uit: ⁊ infra annos paucos tam in poſſeſſionibus q̄ in religione valde di
ues effectus eſt: ⁊ in edificiis pluribꝰ ꝯfirmatus Beatꝰ igitur othmarꝰ
abbas cuꝫ vidiſſet poſſeſſiones tp̄ales ſuo monaſterio ex dei bonitate ac
creſcere in immēſum. timens ſue ꝑſone virtutū incrementa decreſcere.
a ſeipſo incepit: ⁊ parſimonie vehemētius inſiſtebat. ita vt etiam in pre
cipuis ieiunioꝝ diebꝰ de ꝯſuetudine biduo abſtinentiā cōtinuaret. Pau
ꝑtatis ⁊ humilitatis amator p̄cipuus: ⁊ cum his elymoſinator magnus
fuit. Pauptatem eꝰ illud oſtendit q̄ crebriꝰ ſine tunica ſola tātuꝫ cappa
indutus ad monaſteriū remeauit exemplo xp̄i q̄ vilibus pānis in ſuā na
tiuitate obuolutus fuit. Et poſtea creuit in omibus eiꝰ pauꝑtas vt nos
ſuꝑ inſtanti pecunia minime cōfidamus. In neceſſitate mōaſterii ſui aſel
lo ꝓ equo frequentiꝰ vtebatur. In miſericordia ⁊ elymoſina nulli ſecꝰ fu
it. Unde ⁊ paupibus in ꝓpria ꝑſona ſeruiuit. Leprſis non longe a mōa
ſterio habitaculum fecit. Capita paupeꝝ ⁊ pedes in ꝓpria ꝑſona lauit.
Unde ⁊ pater pauperum a pluribus eſt appellatꝰ. Nocte eos viſitauit.
⁊ eiſdem vt dictum eſt diligēter obſecutus eſt ¶ Hoſpitale inſuper cō
ſtruxit vbi ceci paupes recipiebantur Quoꝝ curam adeo ſolicite geſſit.
vt etiam de nocte monaſteriū egrediens infirmitati eoꝝ multo obſequio
deſeruiret. Inter hec zvarinus ⁊ ruthardus q̄ tunc totiꝰ alemanie cur ā

amminiſtrabāt dyabolo ſuadente immaniſſimo morbo auaricie ꝑuenti res eccl'aruꝫ ſub ſua poteſtate ſitaꝝ ꝑ vim ſibi iniuſte vendicabāt. Que mala loco ſancti galli ſimiliter inferebāt. Sup qbus iniuriis beatꝰ othmarus pipino regi de ipis q̄rimoniam mouit. dicens ſe ḡuiſſima incurſurum ſi eis diſſimulando ꝯſentiret. Quibꝰ rex ḡtiam ſuam interdixit. ſi illi mōaſterio nō reſtituerēt oīa iniuſte ablata. Illi vero auaricia victi regis ꝑceptum nullatenꝰ obſuarunt. ſed inſup beatum othmaꝝ duꝫ reuereretur a rege captiuantes. miſſis ob hoc militibus. vinctum ad ſe duci fecerunt. ⁊ lampertum falſum fratreꝫ cenobii ipius othmari. q̇ ab ipſiſ inductꝰ fuit vt abbatem ſuū falſo ⁊ mendaciter de crimīe accuſaret. ⁊ nequiter infamaret cōduxerunt. Quam ꝓditōnem ꝯtra innocentē neq̄ ille monachus ꝯmittere nullatenꝰ formidauit. Itaqꝫ cōcilio iniquo cōuocato coram multis ipe lampertꝰ beatum othmaꝝ de femina accuſauit. Unde ad penam exilii ipm condemnauerūt. in inſulam reni miſerabiliſ relegantes. Ubi pꝰ multas quas patiēter ſuſtinuit miſerias in cōfeſſiōe xpi. xvi. kal'. decembris bono fine quieuit. Puiꝰ āt lamperti iniquā machinatōnem qua ſuum ꝑlatum innocēter inuoluit. deus iuſtus iudex ſic puniuit. q̄ ipm monachum febris adeo ḡuis arripuit vt reſoluto vigore mēbrorum caput ipſiꝰ ad terram frequētius verterež: ⁊ more quadrupedum cogeretur ambulare. Unde etiam coactus diuino iudicō cum ꝑurgente vt ſe peccaſſe in ſanctū dei publice fateretur. Quieſcite inq̇t ſācta ſinodus nicena. ⁊ nolite ꝑſequi eos q̇ recte deo famulātur. ⁊ ſincera voluntate ſupna dei mandata cuſtodiunt. ⁊ veſtris legibꝰ ſubiugantur. q2 non decet vt carnales ſpūaleſ ꝑſequantur. Un̄ etiam grego. ait. Qui calūniam illatam non ꝓbat: penaꝫ incurrere debet: quaꝫ ſi ꝓbaſſet reus vtiqꝫ ſuſtineret. Cōcilium āt illud neq̇ter inchoatum nequiꝰ eſt finitum. Sepultus āt beatus othmarus in exilio vbi hodie in inſula capella oſtēditur annis decem ibidem corpꝰ ſuum incorruptum ꝑmanſit. Poſt decē vero annos viſum eſt diſcipulis ipius vt corpꝰ ſui abbatis ad ſancti galli monaſterium. cui ſm̄ volūtatem dei ꝑfuit in ſpūalibꝰ ⁊ temporalibus. deferre modis omnibꝰ deberent. Pergentes itaqꝫ ad locum corpꝰ tollentes naui impoſuerunt. Quoꝝ deuotōem ⁊ corpis ipſius ſanctitateꝫ miracula crebra ⁊ plura cōſequuntur. Tempeſtas. n. multa ventorum et ꝓcellarum q̇ ꝑ totum lacum cōſtātienſem tūc tempis viſa fuit. in omi via illa nulli coꝝ impedimento fuit. Vaſculum etiam modicū vino plenum quod ſecum tulerant ipis monachis ad refectōꝫ conſedentibꝰ quotieſcūqꝫ exhauſtum fuit liquoris vini nullum ſenſit detrimentum. Beati igiť othmari corpus ad monaſterium beati galli delatum. multis ibidem ꝓcedentibus ⁊ conſequentibus miraculis. feliciter ⁊ honorifice requieuit.

CLXXXIIII.

CCCCXXVII.

De feſto preſentatōnis marie ad templū in hieruſalez

Paulus epiſcopus ſeruus ſuorum dei ad futurā rei memo-
riam. Ratōni cōgruit ꝛ conuenit honeſtati vt ea que de ro
mani pontificis gratia ꝓceſſerunt licet eius ſupueniēte obi
tu litere apoſtolice deſup confecte nō fuerint. ſuū ꝯſequant
effectuz. Sane felicꝭ recordatōnis pio pape ſecūdo ꝑdeceſſori noſtro ꝓ ꝑ
te dilecti filii nobilis viri wilhelmi ducis ſaxonie duduz expoſito. ꝙ ipſe
dux ex ſpecialis deuotōnis affectu quem ad inclitam ꝓpugnatricem no
ſtram glorioſiſſimam virginem mariam feruenti animo gerebat ab inti
mis ꝓpterea deſiderabat feſtum ꝑſentatōnis eiuſdem beatiſſime virgis
marie. quod viceſimaprima die menſis nouembris annis ſingulis in ter
ris ꝛ dominus ſuis de conſuetudine celebratur. etiam ex ſpeciali ſedis
apoſtolice decreto ꝛ ſtatuto annis ſingulis ꝑpetuis temporibꝰ dicta die
ſolenniter venerari. idem ꝑdeceſſor ſincere deuotōnis affectum quem ꝑ-
fatus dux ad ipm̄ ꝛ romanaz eccl'am gerere compbatur attendēs. ꝛ pie
conſiderans ꝙ merita beatiſſime virgis ꝑdicte erga genus humanuz tā
tis honoribus compenſari nequibant. quin illa maioribus indies ꝛ illu
ſtrioribus digniſſima cenſeret. ꝑfati quoqꝫ ducis in ea parte ſupplicatō
nibus inclinatus videlicꝫ ſub dato die non̄. iunii pōtificatꝰ ſui anno. vi.
autoritate apoſtolica ſua ꝑpetua ꝛ irrefragabili ſanctōne ſuarum ſi ſup
hoc confecte fuiſſent literarum tenore ſtatuit decreuit et ordinauit ꝙ fe
ſtum ꝑſentatōnis hoc modo ſicuti aſſumptōnis viſitatōnis et alia feſta
beate marie memorate. in terris ꝛ dominiis ꝑfati ducis dicta die annis
ſingulis ꝑpetuis futuris temporibus de mandato ſedis apoſtolice dein
ceps a cunctis xp̄ifidelibus ſolenniter celebraretur. Mandamus nihil
ominus ſtatutum ꝛ decretum ſua hmōi de celebrando feſtum predictuz
ꝑ ꝑlatos ꝛ alias eccleſiaſticas ꝑſonas in dominiis ꝛ terris ꝑdictis ſolē
niter publicari. Ne āt de ſtatuto decreto ꝛ mandato predictis ꝓ eo ꝙ ſu
per illis ipſius pii predeceſſoris noſtri eiuſ ſupueniente obitu lr̄e apoſto
ſtolice confecte non extiterunt poſſit quomodolibet heſitari volumus et
dicta apoſtolica autoritate decernimus ꝙ preſentes lr̄e ad ꝓbanduz ple
ne ſtatutum decretum ꝛ mandatum pii predeceſſoris hmōi vbiqꝫ ſuffi
ciant nec ad id ꝓbatōnis alterius āminiculum reqratur. Nulli ergo om
nino hominū liceat hanc paginam noſtre volūtatis et cōceſſionis infrin
gere vel ei auſu temerario contraire. Si qs autem hoc attemptare pre
ſumpſerit indignatōnez omipotentis dei et beatoꝝ petri ꝛ pauli apoſto
lorum eiꝰ ſe nouerit incurſuꝝ. Datum rome apud ſanctuz petrum anno

incarnatōnis dñice. m. cccclxiiii. xvi. kal'. octobris pōtificatus noſtri āno
pmo. Sequitur bulla indulgentiaꝝ pfati feſti. Paulus eps ſeru⁹
ſeruorum dei. Uniuerſis xpifidelibus pſentes lras inſpecturis ſalutem
ꝛ aplicam bñdictōnem. Ad id maxime verſatur noſtra intentō vt xpifi
deles ad maiorem deuotōem ꝛ frequentōrem veneratōem pcelſe dei ge
nitricis virgīs marie que velut aurora cōſurgenſ. pulcra vt luna. electa
vt ſol. terribilis vt caſtroꝝ acies ordinata. verum ſolem iuſticie redēpto
rem noſtꝝ ieſum xpm q̄ illuminat abſcondita tenebraꝝ. in mundo pote-
ſtatis tenebroſe ſpūſancto cooperante pduxit. que nec eſt viſa pmam ſi-
milem nec habere ſequētem. modis cōgruentibus excitemus: vt exinde
fideles ipſi deuotōne ꝛ oratōnib⁹ pprijs. ac ipſi⁹ virgis interceſſione ad
iuti noſtr iſqꝫ inducti excitationibus reddantur diuine gratie aptōres.
Sane dudum felicis recordatōnis pio pape ſecundo predeceſſori nro p
parte dilecti filii nobil' viri ꝛ vilbelmi ducis ſaxonie expoſito. q ipe dux
ex ſpecialis deuotōnis affectu ab intimis deſiderabat feſtum preſenta-
tōnis eiuſdem virginis. quod viceſima pma die menſis nouēbris annis
ſingulis in terris ꝛ dominiis ſuis de conſuetudine celebratur. etiam ex
ſpeciali ſedis apoſtolice decreto ꝛ ſtatuto ppetuis temporibus dicta die
ſolenniter venerari. idem predeceſſor prefati ducis ſupplicatōib⁹ inclina
tus. autoritate apoſtolica ſtatuit decreuit ꝛ ordinauit q feſtum preſen-
tatōnis hmōi ſicuti aſſumptōis viſitatōnis et alia feſta beate marie me
morate. in terris prefatis ppetuis futuris tempibus eadem die de man
dato ſedis aplice ab ipſis fidelib⁹ ſolēniter celebraretur. put in nris. cum
dict⁹ pi⁹ predeceſſor anteq̄ ſue ſup his lr̄e cōficerentur. reb⁹ fuerit huma
nis exemptus. inde cōfectis lr̄is plen⁹ continetur. Nos igitur cupiētes
q feſtum predictū in debita veneratōe habeatur: ꝛ ad illud colendum ei
demqꝫ virgini famulandum fideles ipſi eo libenti⁹ animent q̄ ex hoc do
no celeſtis ḡre vberi⁹ conſpexerint ſe refectos. de omipotentis dei miſi
cordia ꝛ beatoꝝ petri ꝛ pauli apoſtoloꝝ ei⁹ autoritate cōfiſi omib⁹ vere
penitentib⁹ ꝛ confeſſis q̄ die predicta ad laudem ꝛ honorem ipſi⁹ virgis
in ſingulis eccleſiis mōaſteriis ꝛ aliis locis eccleſiaſticis infra dicta do
minia exiſtentib⁹. in q̄bus officiū eiuſdem virgīs celebrari ꝯtigerit diui
nis interfuerint. vel in vigilia eiuſdem feſti ieiunauerint annuatim cētū
dies de iniunctis eis penitentiis miſericorditer in domio relaxamus p̄
ſentibus ppetuis tempib⁹ duraturis. Volumus aūt q ſi alias in vigiliis
ieiunantib⁹ vel diuinis huiuſmodi intereſſentibus aliq̄ alia indulgentia
imppetuum vel ad certum temp⁹ nondum elapſum duratura p nos con
ceſſa fuerit. pn̄tes litere nullius exiſtāt roboris vel momenti. Datum ro
me apō ſanctū petrū anno incarnatōis dñice. m. cccclxiiii. xii. kal'. febru
arii. pōtificatus noſtri anno pmo. Seq̄tur inſtitutō huius feſti p ar
chiepiſcopū maguntinenſem. Adolfus dei ḡria ſancte maguntine

ſedis archiepꝰ.ſacri romani imperii p̱ germaniā archicancellariꝰ ac pri
ceps elector:ad futurā rei memoriā. Ex ſpẽalis deuotõis affectu quā ad
inclitā ꝓpugnatricē noſtrā glorioſiſſimā ſemp̱ virginē mariam dei geni
tricem feruēti animo gerimꝰ.ab intimis ꝓpterea deſiderātes q̄ feſtum p̄
ſentatõis eiuſdē beatiſſime virgis quod viceſimapma die menſis nouē-
bris annis ſingulis celebrat̄ de cõſuetudine.deinceps annis ſingulis p̱
petuis tempibꝰ dicta die ſolenniter veneret̄.ea ꝓpter attendentes et pie
cõſiderātes q̄ merita beatiſſime virgis p̄dicte erga genꝰ humanū tātis
honoribꝰ repenſari nequeūt qn illa maioribꝰ indies ⁊ illuſtrioribꝰ digniſ
ſima cenſeatur.hac noſtra irrefragabili ſanctõe ſtatuimus ⁊ decernimuſ
ac ordinamus.q̄ feſtum p̄ſentatõis hmõi ſicuti feſtuꝫ cõceptõis btē vir
ginis marie memorate p̱ nr̃as ciuitates ⁊ dyoceſes dicta die ānis ſingu
lis ꝑpetuis futuris tempibꝰ deinceps a cūctis xp̄ifidelibuſ ſolenniter ce
lebretur cum ꝓpria hiſtoria de eodem feſto p̄ſentatõis ⁊ vbi ꝓpria de il
lo nõ habetur hiſtoria. tunc hiſtoria de natiuitate eiuſdem gloſiſſime et
intemerate virgis recipiatur.ſic q̄ vbi natiuitas habetur p̄ſentatõ inſe
ratur. Et inſup̱ vt xp̄ifideles ad maiorē deuotõnem ⁊ frequentõreꝫ vene
ratõnem dicte p̄celſe dei genitricꝭ que velut aurora conſurgens. pulcra
vt luna.electa vt ſol.terribilis vt caſtroꝝ acies ordinata.veꝝ ſolem iuſti
cie redemptorem nr̃m ihm xp̄m q̄ illumiat abſcondita tenebraꝝ in mun
no poteſtatis tenebroſe ſpūſancto coopante ꝑduxit.q̄ nec viſa eſt pmam
ſimilem nec habere ſequentem. modis cõgruentibꝰ excitemus vt exinde
fideles ipi deuotõnibus ⁊ oratõnibꝰ ꝓprijs ac ipiꝰ virgis interceſſionibꝰ
adiuti.noſtriſqꝫ inducti excitatõibus reddantur diuie grẽie aptiores nec
nõ ad p̄fatum colendū feſtum virgis intacte eo libentiꝰ animentur q̄ ex
hoc dono celeſtis grẽie vberius conſpexerint ſe refectos.de omipotentis
dei miſericordia ac beatoꝝ petri ⁊ pauli aploꝝ eius.necnõ ſancti martini
cõfeſſoris patroni nr̃i autoritate ⁊ meritis ꝯfiſi omibꝰ vere penitentibuſ
ac ꝯfeſſis q̄ die p̄dicta ad laudem ⁊ honorem ipius virgis in ſingulis ec
cleſijs monaſterijs et alijs locis eccleſiaſticis p̄fataꝝ noſtraꝝ ciuitatuꝫ
et dyoceſium in q̄bus officiū eiuſdem virginis celebrari ꝯtigerit. diuis
interfuerit.vel in vigilia eiuſdem feſti ieiunauerit annuatim.xl.dies de
iniunctis eis penitentijs miſericorditer in dño relaxamus.p̄ſentibus per
petuis tpibus duraturis In cuius rei teſtimoniū ſecretuꝫ noſtrū p̄ſenti
bus eſt appenſum.Datū in ciuitate noſtra maguntina die penultia mē
ſis auguſti.anno dñi.m.cccclxviii.

De eodem feſto

Que eſt illa puella mater et virgo ſemp̱ maria fratres cariſſimi. que
nunc mundo oſtenſa eſt:q̄ndecim gradus aſcendens hodie in templo a

parentibꝰ deo pñtata. Unde pceſſit. quo aſcendit: ⁊ quãte virtutiſ exiſtat videamꝰ. Quid aũt putas q̃lis olim fuerat vel nunc ſit iſta pſona. que ſã ctis omibꝰ ſpectanda pponitur ⁊ imitãda. Hoc aũt in pmis iſtruere pbaſ eſt. ꝙ aĩa eiꝰ ⁊ caro quã elegit ⁊ habitaculũ ſibi fecit ſapientia dei pa tris. ab omi malicia ⁊ immũdicia fuerit puriſſima. quando in ea ⁊ de ea verbũ extitit caro factum. dicente ſcriptura. In maliuolã aĩam nõ itroi bit ſapiẽtia. nec habitabit i corpore ſubdito peccatis. Inter oẽs itaqȝ ſã ctos huiꝰ beatiſſime virgis memoria eo frequentiꝰ agitur. q̃ maiorẽ apõ deum gr̃iaȝ inueniſſe credit. Hec q̃deȝ virgo maria pusq̃ naſceretur di uinis eſt oracul' denunciata: ⁊ miraculis deſignata. Eãdem vero nata a pgenie diuinitꝰ ordinata. Nata ſiq̃dem eſt vt legimꝰ nazareno pře beth leemita matre. q̃s vrbes ipius natiuitati vel ↄuerſatõi deſtinatas eẽ ñ tacuerunt pphete. Deſcendit aũt de radice illiꝰ fide pclara abrae. cui ſu perne pmiſſa fuerat omnis benedictõ gentium in ſuo ſemie. Deſcendit a ſtirpe dauid. quem deus ppter notam ſibi pbitatem ſublimauit dicẽs Inueni virum ſm cor meum. De regali nanqȝ tribu ſiml' ⁊ ſacerdotali duxit originem que ſummum erat paritura regem atqȝ pontificeȝ. Quo dam itaqȝ ſiderum micat in marie generatõne videlicet ꝙ longe añ pa tribus diuerſimode celitus eſt repmiſſa. ꝙ ex abrae ſemine ⁊ ex regibus orta. ꝙ etiã illi generatõni ob ſingulare puilegium ſanctitas diuinitus agnoſcitur conceſſa. Hanc eñi inter figuras vt dictuȝ eſt miſticas ſacer dotalis virga. dum ſine radice floruit. hãc gedeonis vellꝰ dum in medio aree ſicce maduit. hanc in viſione ezechiel' orientalis porta que nulli vn quã patuit pſignabat. Hanc etiam inter pphetas p ceteris eſayas nũc ex radice yeſſe virgam orituraã. nũc euidentiꝰ virgã pariturã pmittebat De his aũt de q̃bus certi ſumꝰ meritorum prerogatiuiſ paulisp loquamur ad edificatõnem noſtram. ac diuini nomis laudem vt pro famulatu reli gio cõſuetur: et p affectu deuotõ augeatur. Quis igitur niſi hec virgo que ſola vniuerſam prauitatem hereticam interemit. ſola pter deum ſit que nos in omni virtute confirmet ſuiſqȝ meritis commendet ⁊ auxilie tur pcibus. Vt et ipi digni inueniamur in eiꝰ laudibus. a quibꝰ ſiquidem humana mortalitaſ non debet ceſſare. ſed de illius gloria nec ſilere pati tur deuotõ. nec dignum aliquid põt cõcipere cogitatõ. vl' inerudita par turire locutõ. Hec eſt que totiꝰ mundi reparatõnem obtinuit. ſalutẽ om nium impetrauit. Quis tandem o benedicta miſericordie longitudineȝ ⁊ latitudinem. ſublimitatem ⁊ pfunditatem inueſtigare poſſit? Longitu do enim ipius viqȝ in diem nouiſſimũ ſubuenit vniuerſis eam inuocan tibus. latitudo eius replet orbem terrarum vt quoqȝ ſua miſericordia plena ſit omis terra: Sublimitas eius ciuitatis ſuperne ruinas reſtau rauit. Profunditas quoqȝ ſedentibus in tenebris et vmbra mortis re demptõnem obtinuit. Sic ergo tue pietatis o maria ipam quã apõ deũ

Gratiã inueniſti. notam facis mũdo. ſanctis p̃cibus tuis obtinendo reis veniã. egris medelam. puſillis corde robur. afflictis cõſolatõe. piclitãti bus adiutorium ⁊ liberatõnez. Qualis nanqz fuerit vita hui⁹ virginis marie expectantis in templo redemptionem generis humani dicat am broſius. Sit itaqz vobis tanq̃ in imagine deſcripta virginitas marie. ex qua velut in ſpeculo refulget ſpecies caſtitatis ⁊ forma virtutis. Vir go erat mente ⁊ corpe. corde humilis. verbis grauis. animo prudens lo quendi peritior. legendi ſtudioſior: intenta operi: verecunda ſermone: non in incerto diuitiarum. ſed in prece pauperis ſpem reponens. arbi trum mentis deum non hominem querens. Nullum ledere. cunctis be ne velle. maioribus aſſurgere. eq̃libus non inuidere. iactantiam fugere. Quando illa leſit parẽtes. Quãdo faſtidiuit humilem. Quãdo deriſit debilem. Quãdo vitauit inopẽ. Nichil toruuz in oculis. Nichil ꝓcax in verbis. Nihil in actu inuerecundum. Nõ geſtus fractõr. Non inceſſus ſolutõr. Non vox petulantõr: vt ipa ſpẽs corpis fieret ſimulacrũ mẽtis: et figura ꝓbitatis. Ipa nanqz eſt illa que celis gloriam dedit. terris de um pacemqz refudit. gentibus fidem: viciis finem. vite ordinem. mori⁹ bus diſciplinam. O plena grãrum. nõ ſolum puero abrae: ſed ⁊ cameliſ potũ tribuẽs de ſupaffluenti ydria tua. q2 tu es vera puella p̃electa: ⁊ al tiſſimi filio p̃parata. Offerẽtur inq̃t ꝓpheta virgĩes regi. ſed poſt eam. Nam p̃matũ ipa ſola vẽdicat ſibi. Et licz ad dei genitricẽ digne collau dandam nemo inueniat̃ ydoneus. tñ votis omib⁹ non debz ceſſare q̃libz etiã peccator a laudib⁹. q2 in laudibus ſaluatoris eſt iter ſalutis noſtre. In honore igitur ſancte genitricis ei⁹ a laudib⁹ nolite ceſſare. Ipa nãqz eſt virgo maria q̃ a nullo virtutum genere vacabat. cui g̃tie plenitudĩez ineſſe dei nunci⁹ aſſerebat. Quis. n. cum ammiratõe iocunda non ſpecu letur ipius adoleſcentis nature fortitudinem ⁊ prudentiam ac fidem in angelico colloquio. vbi tam cõſtanter loq̃tur. taz prudenter interrogat tam facile credit. Quis non iuſticiam miretur. q̃m ſic vniuerſa p̃cepta diuine legis adimplere ſatagebat. vt nec ad ſe ꝑtinentia q̃daz velut pu rificatõem legalẽ inexpleta relinqueret. Ipiuſ q̃qz tempantia ſatis emi cuit. q̃ virgitatis liliũ in valle humilitatis ꝓduxit. Reꝑmebãt itaqz vir tutes in cogitatõe et affectu cordis ei⁹ ineffabilem armoniam. quaz ipa creatrix et inhabitatrix ei⁹ dei ſapientia delectabatur audire. choruſca bant foris quoqz in ſupficie ſmones et actus vnde poſſent homies glo rificare deum: ⁊ ſalutis exempla accipe. Altius igitur intuemĩ fr̃es ca riſſimi ⁊ cõſiderate quãto deuotõnis affectu mariam a nobis honorari voluit. q̃ totius boni plenitudinem in ea poſuit. vt ꝑinde ſiquid in nobiſ eſt ſpei. ſiquid eſt gratie vel ſalutis. ab ea nouerimus redundare q̃ aſcen dit deliciis affluens. ortus plen⁹ deliciarum. quem non ſolum afflauerit ſed ꝑflauerit. ſuperueniens ille auſter diuinus vt vndiqz fluãt aromata

illius. Totis ergo medullis cordiū ꝛ votis omib⁹ veneremur mariā: q̄a
ſic eſt voluntas eius. q̄ totū nos hr̄e voluit p̄ illā. Ip̄a eſt apud deuz ad-
uocata nr̄a. q̄ non pōt ſuſtinere repulſam. qꝛ apud deū inueīt gr̄iaz. Pro
uidens q̄ppe erat. nō ſapiam vt ſalomō. nō diuitias. nō honores quere-
bat. ſed gr̄iam req̄rebat. Sola nimirꝫ eſt gr̄ia q̄ ſaluamur. Sola grā idi-
gemus. Quid aliud cōcupiſcim⁹. Queram⁹ igitur grām. ſed p̄ īuentricē
gr̄ie mariā. qꝛ q̄ querit inueīt: ꝛ fruſtrari nō valet. Ceterꝫ q̄dq̄d illud eſt
quod offerre paras deo. marie cōmendare memēto: ꝛ quod offerre deſi-
deras. gr̄iſſimis illis ꝛ omi acceptōe digniſſimis marie manib⁹ offerem-
dum trade. ſi nō vis repulſam ſuſtinere. Nec formideſ ad mariā accede-
re. qꝛ tāta gr̄ia eſt repleta: ꝛ ſpūſancto ꝑfuſa: vt fieret celiſ ſublimioꝛ. fa-
ſtigiis pulcrioꝛ. ſanctitate gl̄ioſioꝛ. Deniq̄ʒ ſi diligēter intendas in ma-
ria ſingulas virtutes. in ea ꝓrius inuenies ſingulares q̄ videbātur eſſe
ꝯmunes. Que etēm vel angelica puritas illi audeat virginitati compa-
ri. q̄ digna fuit fieri ſacrariū ſpūſſancti ꝛ habitaculū filii dei. Si rerum
p̄cia penſam⁹ de raritate. ſup̄ omēs eſt illa. q̄ p̄ma ꝓpoſuit angelicam in
terris vitā ducere: ꝛ ꝓpoſitum virginitatiſ imobile ſuare. qꝛ nec aliqua-
tenus titubauit angelo filiū ꝓmittēte. Aſcēſiones nāq̄ʒ in corde ſuo diſ-
poſuit cōuerſatōe p̄iter ꝛ oratōe. Aſcendit deniq̄ʒ in mōtana cū feſtina-
tōne. Dicam⁹ pie aſcendit p̄us in templū vt ibi p̄ſentaretur: ꝛ p̄ redem-
ptōne generis humani p̄rem ſuū in abſcōdito ꝛ cubiculo cordis oraret.
Feruebat ſiq̄dem in ꝯrenda grā caritas. ſplēdebat in carne virginitas.
in obſeq̄o eminebat hūilitas. Merito ꝓinde cātoꝛ ille diuin⁹ in e⁹ ādmi-
ratōne p̄cinebat. Que eſt iſta q̄ aſcendit plane ſup̄ homies. ipos etiā an-
gelos tranſcendit. Nimirū ſup̄ angelos aquā viuam neceſſe eſt hauriat
quaz homib⁹ refundat. O benedicta inuentrix grē. genitrix vite. mater
ſalutis fac vt p̄ te ſuſcipiat nos. q̄ p̄ te datus eſt nobis. Fac bn̄dicta per
grām quam inueniſti: vt q̄ mediante te fieri dignatus eſt p̄ticeps infir-
mitatis ꝛ miſerie noſtre. te quoq̄ʒ intercedente p̄ticipes nos faciat glo-
rie ꝛ beatitudinis ſue. xp̄c fili⁹ tu⁹ dn̄s noſter. q̄ eſt ſup̄ omia benedict⁹ de⁹
in ſecula amen.

CLXXXV

De S. cunrado

Sanct⁹ cunrad⁹ de nobilib⁹ parentibus in almania genit⁹ ꝛ e-
ducatus eſt. Hic qꝛ vir multe honeſtatis ꝛ bonorum moruꝫ
fuit. aduocat⁹ a nothingo eccleſie conſtantienſiſ epiſcopo to-
ti epiſcopatui auditoꝛ p̄ficitur cauſarꝫ. Succedēte āt tempe
in ꝑpoſitum maioris eccl'e eligit. Nothingo aūt ep̄o viam vniuerſe car-
nis ingreſſo. vocat ſanct⁹ vdalric⁹ eccl'e auguſten̄ epiſcop⁹ et ab ip̄o cor-
pus defuncti ep̄i ſepelitur. Qui clero ꝛ pp̄lo triduanū indixit ieiunium

vt benignitas dei illi eccl'e daret placentē ſibi antiſtitem. Statuto igit̄ die quo ad electōꝫ vel potiꝰ cōmuneꝫ inſpiratōꝫ de epō ꝓcedenduꝫ fuit. ſanctus vdalricus deſcribit ipſum ꝑpoſitum beatum cunraduꝫ tl'em eē ſicut ait apl's ad thi. ⁊ tytuꝫ. Oportet epm eſſe irrephenſibl'em. viniꝰ vxoris virꝫ. ſobriuꝫ. ornatū. prudentē. pudicū. hoſpitalem: doctorem: n̄ vinolentum. nō ꝑcuſſorem ſꝫ modeſtum. nō litigoſuꝫ. nō cupiduꝫ. ſue domui bene prepoſitum. filios habenteꝫ ſubditos cuꝫ oī caſtitate. Siq̄s domui ſue ꝑeſſe neſcit. quomō eccl'e dei diligentiā habebit. Nō neophitū. non in ſupbiam elatū. ne in iudiciū decidat dyaboli. Oportet āt ⁊ teſtimonium habere bonum ab his q̄ foris ſunt: vt in opꝓbrium non incidat et in laqueum dyaboli. Item ad thi. ſic ait. Oportet. n. epm ſine crimie eſſe ſicut dei diſpenſatorem. non ſupbum. non iracūdum. non vinolentum. nō ꝑcuſſorem. nō turpis lucri cupidum. ſed hoſpitalem. benignuꝫ. prudēteꝫ ſobrium. iuſtū. ſanctum: ꝯtinentem: amplectentem eum q̄ ſm doctrinam eſt fidelem ſmonem vt potens ſit exhortatōne in doctrina ſana: ⁊ eos q̄ contradicunt arguere. His omibꝰ coram multitudine a ſancto vdalrico de ipō recitatis. omēs ibidem cōſenſerunt. Vn̄ ibidem rapitur trahitur ⁊ quāuis plurimū renitens epūs inſtituitur. Cathedrali ergo īfula ſublimatus ſanctus cunradus ꝑncipalem ſancte dei matris eccl'am ditauit reliquiis ꝑcioſis ⁊ ornatu maximo. Inſup tres cōſtruxit eccl'as: vnā in ciuitate cōſtantienſi. duas extra. In quaruꝫ vna ſcꝫ in eccl'a beati mauricii ſepulcꝝ domi noſtri ieſu xpi ſimillimum illi quod eſt in hierl'm cum multa diligentia conſtrui ꝓcurauit Vbi etiam. xii. ꝑbendas clericꝭ ibidē xpo famulantibꝰ in ꝑpetuum inſtituit. Auxit nihilominꝰ canonicoꝝ numerum maioris eccl'e cum allodio ꝓprii patrimonii. Cupiens etiā idem vir ſanctus cum apoſtolo corpꝰ ſuū efficaciter caſtigare. tribus vicibus tranſfretans hierl'm ciuitatem ſanctam adiit. in q̄ locum paſſionis xpi ⁊ ſepulture ⁊ reſurrectōis ſimul ⁊ aſcenſionis in deuotōne maxima viſitauit. Poſtmodū āt apud caſtꝝ laufen cum ſancto vdalrico exn̄s. cū vidiſſet in ipſa turbine aque ꝓcellis hinc inde ſpumātibus aues introeūtes mergi ⁊ exeuntes intellexit vir ſanctus in ſpū duas animaſ fore ſub ſpecie illarum auium que ibidem ob ſceleꝝ ſuorum aliquādo commiſſorum multitudinem ſuū purgatoriū ſuſtinerent. Itaqꝫ ambo viſceribus miſericordie moti vdalricꝰ ꝑmā miſſā ꝓ defunctis celebrare n̄ diſtulit Cunradus aūt ipſa die ſcdām miſſam ſimiliter ꝓ defunctis complere nō pigritatus eſt: Et ſic in coꝝ deuotōne ⁊ ſolenni altaris oblatōe illarum auiū ſpecies amplius non viderunt. Gebhardo optimo adoleſcenti q̄ caſu ſuper epiſcopi ſedem cōſederat ꝓphetat cunradus dicens. Premature ſedem meā gebharde occupaſti. mihi ſuccedet q̄ poſt te in hac cathedra ſedebit. videlicꝫ gamelonus. Sanctꝰ etiā cunradus infra miſſaꝝ ſolennia poſt cōſecratōeꝫ corpis ⁊ ſanguinis domi noſtri ieſu criſti in die ſancto

paſche araneā .lapſaꝫ in calicem cū ſanguīe dn̄i fiducialiter ſumpſit Cū
qꝫ terminatis rite miſſaꝝ ſolēnis,pur digniſſimū eſt.ipa die ad prandiuꝫ
ꝯſediſſet.attenuat⁹ corpe ꝑ ſanctā q̄dragesimā non comedit.Interroga
tus a ſuis cur nō comederet ait·Expecto hoſpitē in,ꝓximo venientem.
Et inclinato capite ſup menſaꝫ exitū aranee ꝓbet apto ore Quāta ū ta
li aduentu q̄npotius miraculo inter cūctos ibidem exn̄tes fuerit leticia:
nullus ſane mentis ignorat.Obiit āt beat⁹ cunrad⁹ epūs p⁹ multaꝝ ex
ercitia virtutuꝫ.vi.kal'.decembris anno domī nōgenteſimo,lxvi.epat⁹
vero,xlii.ſenex ⁊ plen⁹ dieꝝ

CLXXXVI.

De ſancto hilarione

Hilarion ſanct⁹ monachus fuit cui⁹ vitā virtutib⁹ plenaꝫ ſcri
pſit hieronim⁹. Hui⁹ pentes ydolis dediti iṗe vt dr̄ roſa de
ſpinis floruit.Alexandriā miſſus ⁊ ibi grammaticā diſcens
ibidē eē baptiſat⁹ eſt.Totaqꝫ illi volūtas in eccl'e ꝯgregatōi
bus fuit.Audiēs nomen anthonii in egiptū perexit ad videndū eū Quē
vt vidit ſtatim habitū mutauit:⁊ duob⁹ menſib⁹ vix cū eo māſit.Cōtem
platus eſt em̄ ordiem vite ſue.ꝗuitatem morū.q̄ creber in oratōnib⁹ q̄
humilis in ſuſcipiendis fratrib⁹.q̄ ſeuer⁹ in corripiēdis.alacer in exhor
tandis.Talem etiā habuit ꝯtinentiam vt cibi ei⁹ aſpitatem nulla vnq̄m
eius iſirmitas frāgeret.His virtutib⁹ hylarion inſtructus redit ad pa
triam cū q̄buſdam monachis.Parentib⁹ ſuis iam defunctiſ ꝑteꝫ ſubſtā
tie fratrib⁹.ꝑtem etiā paupibus dedit.ſibi nihil omnino reſeruans.Erat
āt ānoꝝ.xv.⁊ ad ſolitudinē egreſſus eſt.ſacco tm̄ cooptus:⁊ ſagū ruſti
cum qd̄ beatus anthonius ei dedit cum ab eo diſceſſit ſecum tulit.Tātū
xv.caricas poſt ſol'occaſum comedenſ hoc cibo ꝯtent⁹ fuit a.xv.vſqꝫ ad
xx.etatis ſue annū.Eſtus ⁊ pluuias breui tugurio quod iunco ⁊ carici
texerat declinauit.Deinde breuem cellā parauit latitudine pedū.iiii.lon
gitudine vero pedum.v.vt ſepulcꝝ poti⁹ q̄ domum crederes.Capillos
ſemel in anno videlicꝫ die paſche totondit.ſup nudam terrā in ſtratu iū
ceo vſqꝫ ad mortē cubauit.Saccū quo ſemel fuit indut⁹ nunq̄ lauās nec
mutans altero.niſi cū ꝓm⁹ ſciſſus eſſet.Scripturas ſanctas q̄ſi memo
riter tenens poſt orōnem pſalmos q̄ſi deo ꝓſente cecinit A.xxi.āno vſqꝫ
ad.xxvi.tribus annis ꝓmis dimidiū lentis ſextariū madefactū aqua fri
gida comedit.aliis tribus ſequentib⁹ paneꝫ aridū cum ſale et aqua ſum
pſit.A.xxvii.vſqꝫ ad.xxx.herbis agreſtibuſ ⁊ virgultoꝝ radicibus cru
dis ſuſtentat⁹ eſt.A.xxx.vnciā panis ⁊ coctū modicū oluſ abſqꝫ oleo co
medit.Sentiens āt caligare oculos et totū corp⁹ in impetiginem verti
et pumicea ſcabedine cōtrahi.ad ſupiorem cibū adiecit paꝝ olei.et hoc
vſqꝫ ad.lxiiii.annū vite ſue tali cucurrit gradu.nihil guſtās pomorum
aut leguminum aut cuiuſqꝫ alteri⁹ delectabilis rei.Hic dum ſe videret

corpe fatigatū ⁊ exitum crederet imminere. a. lxiiii. vſqꝫ ad. lxx. pāe ab
ſtinuit incredibili feruore mentis. vt eo tpe q̄ſi nouus accederet ad hui
tutem dei. q̄ ceteri ſolēt remiſſius viuere. Fiebat āt ei ſorbiciuncula de fa
rina ⁊ cum mimo oleo cibo eiꝰ et potu vix q̄nqꝫ vncias appendentibus.
Sicqꝫ compleuit ordinē vite ſue. Nunq̄ ante ſolis occaſum nec in diebꝰ
feſtis nec in ḡuiſſima inualitudie vnq̄ ſoluit ieiuniū. Igit potentiſſimꝰ
in miraculis. ſanctitate incomparabilis. lxxx. etatis ſue anno cū abſens eſ
ſet eſicius. q̄ cum ſemp familiariꝰ dilexerat. q̄ſi in teſtimonium teſtamen
ti breuem cartā manu ꝓpria ſcripſit literatim omēs diuitias ei derelin
quens q̄s habuit. videlicꝫ tunicā de ſacco. cucullā ⁊ palliolū. Iāqꝫ mo
dicꝰ calor in pectore erat. et quaſi iam vix viuebat apris ocul' hec loq̄ba
tur. Egredere quid times. egredere q̄d dubitas. lxxx. fere annis xp̄o ſer
uiſti ⁊ mortem times. Inter hec verba exalauit ſpūm. Statimqꝫ corpuſ
eius humatū ⁊ obrutum eſt. Sicqꝫ ⁊ ipe omēs q̄ ad egrotantē venerāt
rogauit. ne q̄dem punctum hore pꝰ mortem eiꝰ corpꝰ eius ſuaretur. Pꝰ
modum eſiciꝰ vir ſanctꝰ cū piculo vite poſt. x. fere menſes corpꝰ eiꝰ furatꝰ
eſt: ⁊ in paleſtina deferens monachis crebris ꝓſequentibꝰ laudibꝰ mona=
ſterio cōdidit cū tunica cuculla ⁊ pallio. toto corpe q̄ſi adhuc viueret in
tegro: ⁊ multo fragrante odore quaſi optimis dilibutum eſſet vnguētis
in teſtimoniū eꝰ ſanctiſſime vite. ad laudem ⁊ inſuꝑabilem ipſius dei glo
riam q̄ viuit ⁊ regnat ⁊c. Feſtum āt ipſius recolitur. xii. kal'. nouēbris q̄
videlicꝫ die. xi. miliū virginū ⁊ beate vrſule feſtū celebratur.

CLXXXVII

De hiſtoria karoli magni

Turpinꝰ remenſis archiep̄s ſocius karoli. xiiii. annis cum hiſ
paniam ⁊ galiciā a poteſtate paganoꝝ liberaſſet q̄ vidit ſcri
bit leoprando decano aquiſgrani. Primo quō ſanctꝰ iacobus
ap̄ls apparuit karolo rogās vt locū ſepulture ſue purgaret. et viam ad
locū ſui ſepulcri ꝑpararet. vt mltitudo ꝑegrinoꝝ ibi peccata dlerꝫ. Pro
miſit etiā ſe ſibi fore adiutorē in omibꝰ ⁊ cum hoc vitam eternā in ꝑmio
Conuerſi. n. fuerant multi ꝑ ꝑdicatoꝫ diſcipuloꝝ iacobi. ſed recidiuum
paſſi ſunt: ⁊ fides xp̄i ibi deleta erat vſqꝫ ad tempꝰ karoli. q̄ hiſpaniaꝫ ⁊
galiciā xp̄ianam fecit ꝑ xp̄m. Prima vrbs quā obſedit fuit pampilonia
tribꝰ menſibus nequit eam cape. q2 inexpugnabiles erant muri. Orauit
ergo. Dn̄e ieſu xp̄e ꝑ cuius fide huc veni. da mihi hanc vrbem. ſācte ia
cobe ſi verꝝ eſt q mihi apparuiſti da michi cape eam. Tunc muri collapſi
funditꝰ ceciderūt. Saracenos q̄ baptizari voluerūt viuere ꝑmiſit alios
omēs occidit. Quo audito. alie ciuitates miſerunt ei tributuꝫ ⁊ ſe ei ſub
iecerūt. Et facta eſt tota illa terra ſub tributo. Viſitato ſarcophago bti
iacobi veit petronū: ⁊ ibi infixit lanceā in mare dicenſ grās. Et addidit

Hucuſq; nunq̄ niſi nūc venire potui. Tunc ſubiugauit ſibi omnē galici
am ⁊ hiſpaniā a mari vſq; ad mare. Item ciuitatē vnā obtinuit in qua
erant .xc. turres. Item lucernā ciuitatem q̄tuor menſib⁹ obſedit. Quam
cape nō valens deū ⁊ ſanctū iacobū inuocauit. Tūc ceciderūt muri ei⁹
Et eſt deſerta vſq; nunc cum aliis trib⁹ ciuitatib⁹ q̄s ipe dn̄s anathemati
zauit vt olim hiericho. Omnia ydola deleuit p̄ter vnū. qd̄ vt dicunt ſarace
ni machometh quem ipſi colunt cū viueret in ſuo nomīe fabricauit ⁊ de
monum legionē arte magica ibi alligauit. q̄ tanta fortitudine illō ſuāt
q͛ a nullo vnq̄ frangi potuit. Cum .n. aliq̄s xp̄ianus ad illud appꝑinq̄t.
ſtatim periclitat̄. Sed pagan⁹ cum orādi cauſa venerit. illeſus abit. Quis
q̄ ſup illud ſederit. ſtatim morit̄. Eſt igitur in maris margine lapis alt⁹
q̄tum poteſt coruus volare ſurſum. infra lat⁹ ⁊ q̄dratus. ſupra ſtrictus.
ſup quē eſt imago de auricalco optimo in effigie hoīs fuſa. ſup pedes
ſuos erecta. faciem habens verſus meridiem. in manu dextra hn̄s cla
uem magnam q̄ cadet de manu ei⁹ anno quo rex in gallia natus fuerit q̄
totā hiſpaniam xp̄ianam faciet. Mox q̄ viderint clauem lapſam. gazis
ſuis in terrā poſitis om̄es fugiēt. Ex auro qd̄ reges ⁊ p̄ncipes dab̄t
karolo ſil'r quoq; pagani ipe karol⁹ fecit templū ſancto iacobo. ⁊ or
namenta m'lta. ⁊ canonicos inſtituit. Sil'r aq̄ſgrani de illo edificauit
⁊ multas alias eccl'as. Reuerſo karolo pagan⁹ rex affrican⁹ hiſpani
am ſibi ſubiugauit. xp̄ianos multos occidit quos karol⁹ rex terre cuſto
des poſuerat. Quo audito karolus rediit cum multis exercitibus ⁊ ve
nit baionam vrbem vaſcorum vbi romaricus moriēs cuidam ꝯſangui
neo eius ſuum equū. ⁊ cetera ſacerdotib⁹ ⁊ paupibus diſtribuenda com
miſit. q̄ ſup ſe audiuit demones q̄ſi rugitus leonum lupoꝝ ⁊ vitulorum.
rapt⁹ ꝑ dictas q̄tuor ductus ab exercitu karoli eſt inuent⁹. karolo in cra
ſtinum pugnaturo cum argolando q̄ hiſpaniam reacq̄ſierat. in ſero pa
rant ſe milites karoli vt mane ſint ad bellum p̄mpti. ⁊ haſtas ſuas ante
tentoria in pratis fixerunt in terra. quas mane inuenerūt in corticib⁹ et
frondib⁹ decoratas ⁊ in terra radicatas. absciderunt eas p̄pe terrā et de
radicibus poſtea creuit magna ſilua. Quoꝝ haſte floruerūt q̄ ipo die oc
cidendi erant ⁊ ſanctoꝝ martirꝝ numero inſerendi. Sūt aūt tunc occiſa
xl. m. ⁊ dux milo pater rotolandi ⁊ equus karoli. Tunc ſtetit karolus cū
duob⁹ tm̄ milib⁹ ⁊ ſpata que dr̄ gaudioſa multos paganos occidit. In ſe
ro vtriq; redeunt in caſtra. Craſtino venerūt quatuor nobiles cū quatu
or milib⁹ pugnatorum. Tūc pagani fugiunt ⁊ karolus in galliam rediit.
Poſtea rediēs iterum cum q̄tuor milib⁹ militum karolus. ⁊ horū haſte
floruerunt. Qui leti et p̄mi pugnauerunt. ⁊ paganos innumerabiles oc
ciderunt: ⁊ poſt ipi occiſi ſunt ⁊ equus karoli. Ubi ſtans multos occidit
donec fugerent pagani. Iterꝝ mandauit argolandus karolo bellū. Unde
karol⁹ venit cum centū. xxxiiii. milibus. Tunc argolādus ⁊ karol⁹ m'lta

ſimul locuti ſunt de cā belli ⁊ fide. Inter q̄ dicit argolandus. Pugnem⁹
p̱ fide. Si vincar baptiſabor. Vadunt ergo .xx. xp̄iani ꝯtra .xx. paganoſ
⁊ occidunt eos. Poſtea .xl. ⁊ euenit vt p̄us. Poſtea .c. ⁊ factum eſt ſimili
ter. Iterū mille, ſed ſp̱ xp̄iani paganos occiderūt. Tūc datis treugis ve
nit argolandus ad karolum baptizand⁹ dicens karolo. Lex tua ſanctōr
eſt. Et p̄cepit oīb⁹ pagaīs vt baptizarent. Illi cōſenſerūt. Tūc argolād⁹
vidit ordines in menſa ⁊ q̄ſiuit q̄ eſſent. Reſpondit karolus. hos eē epi
ſcopos. hos monachos. hos canonicos. hos paupēs q̄s dicit eſſe nūcios
dei. Cui ille. Male tractas nūcios dei tui, ꝓpter hoc nolo baptizari. Et
abiit. Hic notandū ꝙ̄ grāue peccatū ſit male tractare paupes. Propt̄ hoc
karolus tāta leticia baptizandorum eſt p̄uatus. Craſtino karolus pugna
turus habuit .c.xxxiiii. milia. argolandus .c. milia. Ibi occiſus eſt argo
land⁹ ⁊ ſua .c.m. Victores in ſanguine ſtabant vſq3 ad baſes ciuitati. q̄
mox capta eſt, paganis omib⁹ occiſis. Tunc .m. xp̄iani nocte ſpoliauerīt
mortuos karolo ignorante. Qui onuſtati auro ⁊ argento cū ad karoluz
redire vellent: a paganis q̄ fugerant ſunt occiſi: ⁊ hoc fecit eis auaricia

¶ Princeps nauarrorum mandat karolo bellū. Qui orauit dominuz vt
oſtendat ſibi in illo bello morituros. Craſtino armatō exercitu karolus
vidit rubeā crucem in humeris moriturorum retro ſup loricas. Quos oēs
in oratorio ſuo retruſit ne occiderētur. Peracto bello ⁊ occiſis fere cētū
M. paganorum. karol⁹ quos in oratorio retruſerat repperit mortuos vid
licet .c.l. Tunc karol⁹ expugnauit totā patriam nauarrorum. ¶ Poſt ea d̄r
karolo ꝙ rex babiloniſ miſerat ꝯtra eum de ſyria .xx.m. curru ii: ⁊ ipe de
genere goliath q̄ vulnerari nō poterat niſi in vmbilico vires .xl. fortiuz
habuit. Statura ei⁹ cubitorum .xii. facies ei⁹ longa vni⁹ cubiti. digiti trib⁹
palmis. Qui omnes ꝯtra ſe miſſos portauit in ciuitatem otogorum. Pri
mo raynaldū, ſecūdo cōſtantinum regem romanorum ⁊ aliū comitem. tres
illos omēs ſimul leuās q̄ſi pueros dextra ⁊ leua tulit in carcerez. ⁊ .xx. pu
gnatores. q̄s ſimiliter deportauit. Rotholandus vero fixit eum in vm
bilico. Vnū clamauit. Machomet iuua q2 morior. Accurrūt ergo paga
ni: ⁊ portant eū in ciuitatem. Et ſic xp̄iani cum eis mox intrauerūt. et p̄
fatum gigantem occidunt: et ciuitatem rapiūt. Rotholand⁹ gigāti p̄di
cauit de trinitate q̄renti. Abraam vidit tres ⁊c̄: Item in cithara cuz ſo
nat, tria ſunt. ars man⁹ ⁊ corde. In amigdalo tria ſunt corū teſta nucle⁹
Similiter in ſole curſuſ ſplēdor ⁊ calor. In rota plauſtri, mediū brachia
circul⁹. In homīe corp⁹ anima vmbra. Sic vnum eſt tria. Ita in deo treſ
p̱ſone vnum ſunt. Item q̄rit gigas quomō potuit virgo parere. reſpon
dit rotholand⁹. Deus q̄ fabe gurgulioni ⁊ arbori facit gignere vermes
multoſq3 piſces ex aqua ꝓducit. vultures apes ſ̄pentes ſine maſculino
ſemine facit p̱lem gignere. potuit idem deus et virginem facere parere
De aſcenſione querenti reſpondit. Rota molendini quantum ad ima de

ſcenderit de ſupius tãtum aſcendit euerſo. auis de mõte dſcendens re
dit in altum. Sol in oriente ſurgit ⁊ tendit in occidentem. et iterū redit ĩ
orientem. Ita ⁊ xp̃c vnde deſcendit iterū aſcendit. Cui gigas. Mõ pu-
gnemus ꝑ fide. Tunc accidit qḋ in ꝑximo capitulo dictuꝫ eſt quomõ ex
ercitus karoli facies equoꝝ linteis opuit. ne viderent laruas hoſtiuꝫ. ⁊
obſtruxerunt aures equoꝝ ne audirent timpana ꝑ que ꝓus fugati fue-
rant q̃n pagani fecerãt ſingulos viros ante ſingulos equos incedere lar
uatos ⁊ timpana ꝑcutientes. Unde modo victoriã habuerũt. Tunc ka
rolus irrũpens vexillũ in curru abſcidit. alias .n. nunq̃ fugiſſent. Et tũc
occidit. viii. milia paganoꝝ. vrbem cepit: ⁊ poſtea in hiſpania nemo ka
rolum auſus eſt impugnare. Poſtea venit ad ſanctum iacobum ⁊ omia
deſtructa ibi reedificauit. ſtatuitq̈ꝫ ad honorẽ ſancti iacobi oẽs reges et
ꝓncipes p̃ſentes ⁊ futuros epo ſancti iacobi obedire Tunc ego turpinꝰ
remenſiſ archiepus ſancti iacobi eccl'am ⁊ altare cum. lx. epis karoli ro
gatu kal'. iunii honorifice dedicaui. Et karolus tũc dedit eccl'e ſancti ia-
cobi in dotem totam galiciã ⁊ hiſpaniã vt q̃libet poſſeſſor domꝰ annua
tim q̃tuor denarios p̃ſolueret. ⁊ ab oĩ ſuitute reg̃ ⁊ ꝓncipũ liber eſſet. ⁊
vt ibi ſint cõcilia: ⁊ virge ep̃ales ⁊ corone regales ꝑ manus epi loci p̃be
antur. Et vt beatꝰ iacobꝰ ⁊ iohãnes cuꝫ matre petierãt vt vnꝰ ſedeat ad
dexteram. alter ad ſiniſtrã xp̃i. iohãnes in oriente patronꝰ eſt apõ ephe
ſum. iacobꝰ in occidente. romam ap̃licam ſedẽ petrꝰ habet. merito. q2 ipi
erant xp̃o p̃ ceteris familiares. ꝓncipalis tamẽ eſt petrꝰ. q2 xp̃c eum vo-
luit eſſe ꝓncipem ap̃lorum Tãte fortitudis fuit karolus q̃ q̃tuor ferra
turas equi ſimul manibꝰ facile extendebat: ⁊ militem armatũ ſtantẽ ſuꝑ
palmam ſuã a terra viſq̈ꝫ ad caput ſuũ facile leuabat Tante largitatiſ q̃
in q̃tuor feſtis curiã ꝑcipue habuit in hiſpania videlicꝫ in natiuitate cri
ſti. in paſcha. penthe. ⁊ iacobi Per ſingulas noctes eum cuſtodiebãt. c.
xx. fortes. Prima noctis vigilia. xl. ei aſtiterũt. x. ad caput. x. ad pedes.
x. ad dexteram. x. ad ſiniſtram. dextra ſpatam nudã. ſiniſtra cãdelam ar-
dentem habẽtes. hoc mõ ſecundã vigiliam. xl. ſimiliť. ⁊. xl. terciam vigi
liam fecerũt. Qui plura de virtutibꝰ eiꝰ ſcire voluerit cernat quomõ ro-
me imꝑator fuit. eccl'as multas ⁊ abbatias inſtituit. ſepulcꝝ domi viſi-
tauit. multorum ſanctoꝝ corpa in argento ⁊ auro locauit. Quomodo li
gnum crucis ſecum tulit vñ multas eccl'as dotauit. Cum rediret karo-
lus de hiſpania. adhuc erant duo reges pagani apud ceſareã auguſtaꝫ
marſirꝰ ⁊ beligandus frater eius a rege babilonie de p̃ſide in hiſpaniaꝫ
miſſi. q̃ karolo ficte ſubiacebant. Quibꝰ karolus mãdauit vt baptizaren
tur vel tributum ſibi mittant. Qui miſerunt ei triginta equos oneratoſ
auro argento gaꝫiſq̈ꝫ hiſpanicis. ⁊. cccc. equos vino dulciſſimo onera-
tos pugnatoribus ad potandum: ⁊ mille ſaracenas feminas formoſas.
Nuncio vero karoli gamaleoni viginti equos oneratos auro ⁊ argẽto

⁊ palliis dederunt: vt pugnatores in manꝰ coꝝ traderet. Quod ⁊ fecit.
Nunciꝰ karolo munera tulit. Sꝫ vinum ⁊ mulieres acceperūt pugnato
res. Dixitqꝫ rex marſirus ꝙ veniret baptizandus: Cui occurrit karolꝰ.
cum q̄nquaginta q̄nqꝫ milibus. Venerūt ⁊ pagani: ⁊ hoꝝ. xx. milia oc
ciderunt xp̄iani: Similiter ⁊ criſtianoꝝ triginta. M. a paganis ſunt oc
ciſa ꝓpter ebetudinem animi ⁊ fornicatōꝫ coꝝ. Ibi occiſi ſunt omēs pu
gnatores p̄ter rotbolandum ⁊ alios q̄nqꝫ. Tunc rotbolandꝰ cum. c. viris
euaſit ⁊ occidit marſirum. Ipſe ſolꝰ q̄tuor lanceis fixꝰ euaſit. Tunc mar
moreum lapidem trino ictu in duas ptes diuiſit a ſummo vſqꝫ deorſuꝫ
gladio ſuo. quē voluit frangere qn̄ vidit ſe moritur. ne pagani eundem
gladiū acciperēt. Cornu ſuū ſufflando fregit: ⁊ ceruicem colli ſui leſit ſo
cios vocando. Cum ſufflatōeꝫ karolꝰ audiuit venire voluit. ſꝫ prefatus
traditor eum auertit dicens eum in venatōe eſſe Adhuc karolus necem
⁊ traditōꝫ ſuoꝝ ignorauit. Ad obitum rotbolandi venit theodoricꝰ qui
vidit compunctōeꝫ ⁊ oratōeꝫ eiꝰ. Tribꝰ vicibus carnem ſuam tetigit di
cens: Et in carne mea videbo deum ſaluatorem meū Similiter tetigit ⁊
oculos dicens. Quem viſurus ſum egoipſe ⁊c. ⁊ ait. Memēto mei domi
ne qꝛ ꝑ honore tuo exul morior. Memor eſto ſocioꝝ meoꝝ ſil'iter occiſo
rum ꝑ te. Tunc ſignās ſe cruce ait. Nunc videbo q̄d oculꝰ non vidit ⁊c.
Et ſic expirauit ſanctiſſimꝰ martir criſti rotbolandus. Ego turpinꝰ neſci
ens rotbolādum d̄functum. ip̄o die obitꝰ eius miſſam d̄functorum p̄ſen
te karolo celebraui. xvi. kal'. iulii. ⁊ raptꝰ in extaſi audiui choros in cele
ſtibus cantātes. ignorans q̄d hoc eſſet. Poſt hoc d̄mones audiui quaſi
p̄dam ducentes. Quibꝰ dixi. Quid fertis. Reſpōderunt. Marſiꝝ ad in
ferna ſicut michael rotbolādum ad celeſtia Miſſa celebrata dixi h̄ karo
lo. Cum hoc dicerem venit balderinꝰ ſup equum rotbolandi dicens ro
tbolandum ſe reliquiſſe in agonia: Cito exercitus venit ad funus ſed ka
rolus p̄mus inuenit eum exanimatū. brachia ſuꝑ pectꝰ poſuerat i formā
crucis. Tūc karolus irruit ſuꝑ eum. Quis plāctum illius explicet. Bal
ſamo mirra ⁊ oleo cōditus eſt. Et cuꝫ eo ibi ꝑnoctauit exercitus. Trigi
taocto annoꝝ obiit Craſtino armati vadunt ad locum certamis vbi cuꝫ
aliq̄s amicum ſuum ſemiuiuū repperit. aliq̄s mortuum. oliuerium d̄fun
ctum inueniunt q̄tuor palis in terram fixis extenſuꝫ teſtibꝰ retortis liga
tum. a collo vſqꝫ ad vngues pedum ⁊ manuū excoriatum. ſagittis. lāce
is ſpatis ꝑforatum. Totū nemus clamoribꝰ impletur: q̄libet ſuū amicuꝫ
eiulando. Tunc karolus iurauit ꝑ omipotentem ꝙ currere non ceſſaret
donec hoſtes inueniret: Et inuenit eos cenātes. iiii. m. q̄ occidit. Stetit
ſol immobilis ⁊ ꝓlongata eſt dies illa ſpacō trium dieꝝ. Et inuēto tradi
tore gamalеone p̄cepit eum karolus q̄tuor eq̄s fortiſſimis totꝰ exercitꝰ
alligari: ⁊ ſuꝑ eos aſſeſſores agitantes cōtra q̄tuor plagas orbis. Et ſic
digna morte interiit diſcerptus exemplo iude ꝓditoris. Duodeciꝫ milia

vnciaꝝ argenti: ⁊ .xx. milia talentoꝝ auri. veſtes ⁊ cibaria data ſunt pro
animabꝰ defunctoꝝ. Rotbolandꝰ in eccl'a romana ſepelitur. gladius eiꝰ
ad caput ſuſpenditur. Omnē terraʒ circa opidum blauieñ. vi. dieꝝ ſpa
cio vbi rotbolandꝰ ſepultus eſt canonicis regularibꝰ quos ipſe karolꝰ re
ſtaurauerat iuſſit dari. vt annuati in anniuerſario ſancti rotbolādi. xxx.
paupes omnibꝰ neceſſariis veſtibus induerēt. cibis reficerēt. xxx. pſalte
ria ⁊ tot miſſas ꝓ omniū d̃functoꝝ animabꝰ occiſoꝝ dicerent. de reliquo
ipſi viuerent. Poſt hoc karolꝰ ſanctum dyoniſium honorauit. oēm franci
am eccl'e eius in ꝑdio dedit: ⁊ ꝑcepit vt omnes frāci ꝑſentes ⁊ futuri eti
am reges paſtori eccl'e obedirent. ⁊ quelibʒ domus annuatim ꝗtuor de
narios daret ipſi eccleſie. Et ſtans apud corpꝰ beati dyoniſii orauit pro
animabꝰ occiſoꝝ in hiſpania. ⁊ ꝓ his q̇ libenter ꝑfatos denarios ſolue-
rent. Nocte ꝓxima regi dormienti dyoniſiꝰ apparuit eumqʒ excitauit di
cens. Qui tuo exemplo in hiſpania occiſi ſunt vel occidētur oim delicto
rum veniam impetraui. Similiter de ꝗtuor denariis ꝯtuloris ſui vulne-
ris medicinam impetraui. Hoc karolꝰ dixit omibus. Tunc karolꝰ aq̇ſg̃
ni mira matri dei opatus eſt. vnd̃ ꝓuocati ſunt etiam ad bona facienda
multi alii. Tunc mihi turpino mors karoli reuelata eſt hoc mō. Cū apd̄
viennā die q̇dam in extaſi raptꝰ oratōni vacarem. pſalmum deꝰ in adiu-
torium dicerem. demonū agmina ꝑcedebant verſus lotharingiā. Cū oēs
tranſiſſent. vidi vnū q̄ſi ethiopeʒ greſſu tardo ſequētem: Cui dixi. Quo
itis. Reſpondit. Aquiſgrani tollere animā karoli. Cui dixi. Adiuro te
ꝑ xp̄m vt redeas ad me dicens q̇d actum ſit. Tunc paꝝ morati redeūt
vt ꝑus ordinati. Dixi ergo ei cui ꝑus dixeram. Quid egiſtis. Reſpōdit
Galicianus ſine capite tot lapides ⁊ ligna eccleſiaruʒ tulit in ſtatera. ꝙ
plus appenderēt eiꝰ bona q̃ꝫ mala: ⁊ ideo animā eiꝰ a nobis abſtulit. Quo
dicto euanuit. Et ego cognoui illa hora karolum eſſe d̃functuʒ. Ipſe eti
am mihi quādo ab inuicem receſſimus me rogante ꝓmiſit. mihi ſi fieri
poſſet nuncium mortis ſue mitteret. Similiter ego ſibi de mea morte
ꝓmiſi. Unde egrotans ad mortem ꝑcepit cuidam militi alumno ſuo vt
mortem eius mihi nunciaret. Quod ⁊ fecit. Quinto kal'. februarii obiit
anno dn̄i octingenteſimo decimoq̄rto.

CLXXXVIII

De cōceptōe beate marie virginis

Anſhelmus cantuarienſis archiep̄us et paſtor angloꝝ. co
ep̄is ſuis cūctiſqʒ orthodoxis ſalutē ⁊ ꝑpetuā in dn̄o bn̄di-
ctōnem. Cōceptō veneranda dei genitric̄ ⁊ ꝑpetue virginiſ
marie. dilectiſſimi fr̄es quēadmodū ꝑ multoꝝ ſignoꝝ expi-
menta in anglia et francia ceteriſqʒ cōclimatibꝰ celebranda ſit. olim de-

clarata. me narrante audiat dilectõ veſtra. Tpe nanqȝ illo q̃ diuine pla
cuit pietati angloꝝ gentem de malis ſuis corrigere. ſueqȝ ſuitutis offi
ciis artius aſtringere. gloſiſſimo normãnoꝝ duci guilhelmo eandem pa
triam debellando ſubegit. Et regi eoꝝ eraldo nomĩe impio ⁊ tyrãno cle
riqȝ pſecutori et honoris eccleſiaſtici ſubuerſori. reddidit in bello ꝑ me
ritis talionem. Quo ceſo guilhelm⁹ fact⁹ dei virtute et induſtria ſua an
gloꝝ rex totius eccleſiaſtice dignitatis honores in melius reformauit.
Cui⁹ pie intentõis opibus inuidens ille bonorum omniũ inimicus dya
bolus. tum familiariũ fraudibus. tum extraneoꝝ incurſibus mltotiens
conatus eſt eius obſiſtere ſucceſſibus. Sed dño ꝓtegente ad nichilũ de
ductus eſt malignus. Audiẽtes ãt daci angliam ſubiectã eſſe normãnis
ꝑuiter indignati ſe ſuo q̃ſi hereditario iure ꝓuati. arma ꝑparant. claſſeȝ
aptant vt eos adeuntes a data ſibi diuinitus patria expellãt. Hoc com
ꝑto guilhelmus rex prudentiſſimus helſinũ q̃ndam religioſum abbateȝ
rameſienſ cenobii ad daciam dirigit vt inq̃rat veritatem hui⁹ rei. At il
le vir ad modum ſagacis ingenii ſtrenue negociũ regis exeq̃tur. Quo
fideliter pacto ad angliã reuerti cupiens mare ingreditur ⁊ iam maxiaȝ
ꝑtem maris pſpero curſu trãſierat. cum ſubito denſis ſurgentibus vndi
qȝ ventis horrida tempeſtas. celum cõmouit ⁊ vndas. Fatigatis igitur
nautis nec vltra valentib⁹ obniti fractis remis. funibus ruptis. cadenti
bus velis. ſpes ſalutis amittitur: ⁊ nihil niſi ſubmerſionis iudiciũ miſe
rabiliter expectatur. Cumqȝ de ſalute corpoꝝ deſperati animaꝝ curam
ſolũmõ creatori ſuo magnis clamorib⁹ cõmendarent. ⁊ beatiſſimam dei
genitricem mariã miſeroꝝ ſcȝ refugiũ ⁊ deſperatoꝝ ſpem. deuote inuo
carent. ſubito q̃ndam venerande habitudinis vir pontificali infula de
coratum q̃ſi inter vndas naui ꝓximũ viderunt: Qui aduocãs ad ſe hel
ſinum abbatem his verbis cepit compellari eum: Uis inq̃t ꝑiculuȝ eua
dere. vis ad patriam ſan⁹ ire. Cumqȝ ille cum fletu in toto corde dſidera
re id ſolum expetere reſpõderet. tunc ille. Scias inq̃t me ad te a dña no
ſtra dei genitrice maria. ad quam dulciter reclamaſti directũ. ⁊ ſi dictis
meis obtemperare volueris. ſanus cũ comitib⁹ imminẽs euades ꝑiculum
maris. Spondet ille ilico ſe ei in omib⁹ obtemperatuꝝ. ſi hoc euaderet pi
culum. Promitte inq̃t mihi ⁊ deo ꝙ diem conceptõis ⁊ creatõis mr̃is
xpi celebrabis. ⁊ celebrandũ ꝑdicabis. At ille vt vir prudentiſſim⁹ et q̃s
inq̃t mih. dies hoc feſto erit celebrandus. Sexto ait ydus decẽbris hoc
feſtum tenebis. Et quo inq̃t abbas officio vtemur in eccleſiaſtico obſe
quio. Omne inq̃t officiũ quod dr̃ in natiuitate ei⁹. dicetur in conceptõne:
excepto ꝙ nomen natiuitatis mutabitur in nomen ꝯceptõis. His di
ctis ille diſparuit ⁊ citi⁹ dictu ſedata tempeſtate. abbas cũ ſuis icolumis
concito flatu applicuit anglicis litorib⁹ ⁊ que viderat ⁊ audierat. quibus
potuit notificauit. Statuit aũt idem feſtũ in rameſienſi cenobio ſolẽnit

celebrari. ⁊ ipſe quoad uixit deuotis obſequiis ſolenniter celebrauit. Et
nos ergo fratres cariſſimi ſi portum ſalutis volumuſ apprehendere. dei
genitricis creatōnem et conceptōnem dignis officiis celebremus. vt ab
eius filio digna mercede remuneremur. qui cum patre et ſpūſancto vi-
uit et regnat in ſecula ſeculorum amen ¶ Rurſum hec ſolennitas alio
modo alibi declaratur. Temporibꝰ nanqʒ karoli regis francorum cleri
cus quidam ordine leuita vngarie regis germanus. beatam dei genitri
cem mariam toto corde diligere. eiuſqʒ horas cantare ſolitus. parentū
ſuorum conſilio nubere volens cum quadam adoleſcentula valde. acce
pta a p̄ſbitero nuptiali benedictōne die quadam miſſa etiaʒ iam celebra
ta recordatꝰ qꝛ eiuſdem beate marie virginis horas die illa iuxta moreʒ
ſuum non cantauerat. omnes ab eccleſia exire coegit. ſponſam domum
mittens. et ipſe iuxta altare ſolꝰ remanſit. Tunqʒ ſolus dominice mr̄is
horas decantando hanc antiphonaʒ .ſ. pulcra es ⁊ decora cantaʒ. ſubi
to apparuit ei domīa noſtra ⁊ ꝑpetua dei genitrix virgo maria cū duo-
bus angelis dexteram eiꝰ ⁊ leuam tenentibꝰ dicens ei Si ego ſuʒ pulcra
⁊ decora quid eſt ꝙ me dimittis. ⁊ aliam ſponſam accipis. Nunqd non
ego ſum pulcrior illa. nunqd non ego ſum optime formoſa. nunquid nō
ego ſum valde decora: vbi vidiſti tam pulcram. Cui ille. Domina mea
inquit claritudo tua omnem pulcritudinem mundi excellit. Tu es ſuper
thronos ⁊ choros angelorum eleuata. tu es ſup celos celorum exaltata.
Quid ergo vis vt faciam. At illa. Si ſponſam inqt carnalem cui adhe-
rere vis amore mei dimiſeris me ſpōſam in celeſti regno habebis. Et ſi
cōceptōis mee feſta annuatim ſexto ydus decembris ſolenniter celebra
ueris. ⁊ colenda p̄dicaueris mecum in regno vnigeniti mei laureatꝰ eri
His itaqʒ dictis. domina noſtra ab oculis ſe videntis diſparuit. Cleri-
cus vero domum redire nolens abſqʒ parentum ſuoꝝ cōſilio ilico abba
tiam quandam ingreſſus. monachi habitu d̄coratur. Ubi poſt exiguum
tempꝰ meritis beate marie ſemꝑ virginis. que diligentes ſe ſemꝑ remu
nerat. decorat: ⁊ beatificat. aquileie epiſcopꝰ patriarcha factus. feſtum
eiuſdem conceptōnis die p̄fato q̄diu vixit annuatim cum ꝓpriis etiam
octauis diligenter celebrauit. ⁊ celebrandum p̄dicauit. ¶ Iteꝝ hec feſti
uitas aliter alibi declaratur. In pago gallico canonicus qdam ordine
ſacerdos: ſolicitus cantare beate marie virginis horas nocturnales a
villa quadam vbi cum vxore cuiuſdam adulteratꝰ fuerat rediens ad opi
dum vbi morabatur tendere curans. fluuium ſecane tranſmeare cupiēs
ſolus nauim ingreſſus: dominice matris matutinas nauigando canere
cepit. Tunqʒ inuitatorium. aue maria gratia plena dominꝰ tecum. dice-
ret: ⁊ iam in medio fluminis eſſet. ecce demonum turba vna cuʒ eius na-
uicula eum precipitauerunt. ⁊ eius animam ſicut promeruerat rapuerūt
ad tormenta. Die autem terciō ad locum quo demones eam tormētis af

ficiebant. venit beata virgo maria cum ſanctorum turba dicens eis Ut
quid mei familiaris animam iniuſte afficitis. Nos inquiunt eam debe
mus habere. quoniam capta eſt in noſtro ope. Si illius inquit virgo eſſe
debet. cuius opa faciebat. ergo noſtra eſſe debet. quoniam matutinas no
ſtras dum vos cum peremiſtis decantabat. Unde magis rei facti eſtis
quia erga me inique egiſtis. His itaqꝫ dictis demonibus huc ⁊ illuc fu
gientibus. ſanctiſſima virgo animam reduxit ad corpus: ⁊ ꝑ brachium
hominem ab vtroqꝫ funere reſuſcitatum arripiens. aquam a dextris et
a ſiniſtris quaſi murum ſtare iubens. de ꝓfundo fluuii ad portuꝫ incolumē
adduxit. At ipſe gauiſus pedibꝰ eiꝰ proſtratꝰ ait ei Cariſſima domina mea
⁊ virgo gratiſſima. quid tibi retribuam ꝓ tantis beneficiis que mihi fe
ciſti. Precor inquit dei genitrix ne ampliꝰ in adulterii peccata cadēs cō-
ceptōnis mee feſta ſexto ydus decembris ſolenniter celebres ⁊ celebran
da denuncies. Mox vt ipſa locuta eſt. celos eo vidente aſcendit. At ipſe
heremiticam vitam ducens. quod ſibi acciderat. cunctis audire cupien
tibus enarrauit: ⁊ quamdiu vixit eadem feſta celebrauit: ⁊ celebrāda ꝑdica
uit. Et nos ergo fratres cariſſimi hoc idem noſtra autoritate epiſcopa-
li corroboramꝰ: ⁊ ꝑcipimus. vt nullꝰ veſtrum ita ſit rebꝰ temporalibꝰ aut
ꝓpriis delictis occupatus: quin beate marie virginis venerandam con
ceptōnem annuatim celebret: ⁊ eius horas ꝑ vnumquēqꝫ diem excepto
die dominico vel die nouem lectōnum decantet. Unde etiam notandū
ē q ſi aliqs ꝓpter peccatorum ſuorum deſperatōꝫ dei officiū facere noluerit
dupliciter coram deo reꝰ erit. Uno modo quia peccatum fecit. altero qꝛ
ꝓ peccato ſuo deo ſeruire noluit. Hinc ad petrum dominꝰ ait. Si te pec
catorem conſideras. oportet vt a te deum tuum non repellas. Deuꝫ a ſe
repellit. q ꝓpter peccata bonum opus facere renuit. Si nos peccatores
eſſe recognoſcimus. oportet vt dei genitricem apud filium ſuum exora
tricem et auxiliatricem habeamus. Si. n. aduerſum nos ſummus iudex
ꝓ noſtris facinoribus iratus fuerit. ipſa nobis poteſt facere filium placa
tum que eum genuit: Nullus erit tantus peccator in hoc ſeculo ſi ipſa fi
lium ſuum exorauerit ꝓ eo. quin recipiat veniam in futuro. Quidquid
enim a pio filio ſuo petierit. totū veraciter obtinebit. Quid de theo-
philo dicamus. Theophilus vicedominus cuiuſdam epiſcopi ciliciorū
extitit. Hic poſtquam accuſatus apud dominum fuit: ⁊ a proprio officō
expulſus. paupertate contritus cuiuſdam iudei conſilio qui cum dyabo
lo per artem magicam viſu loquebatur. chriſtianitatem ſuam abnegās
eidem dyabolo ſemetipſum in ſeruum commendauit. Unde valde poſt
exiguum tempus penitens. in quadam beate marie virginis baſilica ꝑ
quadraginta dies ante eius imaginem plorans vigilauit. Cui pre ni
mio labore et laſſitudine precum dormienti apparuit beata et immacu
lata mater dei virgo maria. Et corripiens eum reddidit ei cyrographū

qđ dyabolo ꝓfati iudei dederat. qđ ip̄a dei genitrix ab ip̄o vi abſtulerat
Tunc theophil⁹ euigilās ſup pect⁹ ſuum cyrographum poſitum inueit.
⁊ mox craſtino die hec ep̄o cunctiſqꝫ ciuib⁹ enarrauit. Et ſtatim idē ep̄s
data ſibi penitētia ſalutari ⁊ abſolutōe facta. duxit illum ante altare ad
cōmunicandū. Cum āt corp⁹ xp̄i de manu ep̄i acciperet deſcendit ſup illuꝫ
ſpūſſanct⁹ in ſpecie ſolis. ⁊ refulſit facies eius vt ſol Deniqꝫ in ꝓfata ba
ſilica trib⁹ dieb⁹ totidemqꝫ noctib⁹ agens deo ⁊ beate marie virgini gra
tes. inſiſtens ꝑcib⁹ et conſiliis vt dies conceptōnis beate virgīs marie
vt ꝓdictum eſt ſolenniter celebretur. ſpūm deo reddidit Ecce quia beata
dei genitrix theophilum dſperatum ad veniam reduxit: et ꝓfatum ꝓſbi
terum triduanū mortuū etiā a demonib⁹ eripuit. et ad vitam reuocauit.
quāto ergo magis fr̄es cariſſimi beatos faciet illos. q̄ eam aſſidue inuo
cabunt. ſi eos q̄ ſolo momento eam interpellauerunt miſerēs iuuit. San
ctionenſes nanqꝫ ⁊ romani ei⁹ matutinas cum nouē lectōnib⁹ die ſabba
torum bono more decantātes grām ei⁹ adq̄runt. Nulli ergo ſit pigrum
nulli onerosum celebrare ei⁹ feſta. Sciendū ꝙ ſicut in ſancta eccl'a colit̄
natiuitas ei⁹. ſic debet excoli ꝯceptō ei⁹. Sicut. n. ad ſaluandum genus
humanum olim fuit neceſſaria natiuitas. ſic fuit ꝯceptō ipſius. Niſi ꝯci
peretur mīme naſceretur. Juſſu dei cōcipitur ⁊ naſcitur: Que niſi naſce
retur mūdi redemptor ex ea nō naſceretur: Imo ſi diuina generatō per
ſpiciatur. ſpēalis conceptōnis e⁹ forma maior eſſe ap̄pbatur q̄ natiuita
tis. Sic cōceptō beate virgīs maior eſſe cōcluditur q̄ natiuitas. Mag
nū eſt ſanctiſſimū corp⁹ virgis cum beatiſſima ſui anima quā de nichilo
creauit de⁹ concipi ⁊ coniungi. q̄ p natiuitatē in eſſe cōtinuari Sicut res
maior eſt adam a deo creari q̄ filios ade de matre naturalit̄ naſci Cui⁹
ergo natiuitas ſancta eſt. ei⁹ conceptō nō immerito ſancta erit. Quiſq̄s
igitur ꝓſul abbas et ꝓlatus es. recole diligenter ei⁹ ſolennia et cunctos
iube eam colere quia ſi eam toto corde amaueris nunq̄ a gradu tuo de
poſit⁹ fueris. In memetip̄o probaui quod aio. Erubeſcant omnino inſē
ſati qui tantum diem tantaqꝫ ſacramenta ac miſteria tenebris ignorā
tie excecati reſpuunt celebrare. eo ꝙ viri et mulieris copulatio in conce
ptione virginis extitit. Si eius conceptōnem idcirco ꝙ carnalis extitit
ſtultis non placeat hodie celebrare. tamen diem illam et noctem q̄muis
ſit multis incognita. et temp⁹ et horam ſpūalis conceptōnis eius ſcꝫ ho
die celebrare delectet. qua ip̄e animarum creator animam ſue mr̄is di
gnam ſanctiſſimo corpori virginali ei⁹ angelis miniſtrantib⁹ copulauit.
Quam etiam diem primam noſtre reparatōnis et ſalutis. diſpoſitor no
ſtre ſaluatōnis inter ceteros dies fecit: preelegit et ſanctificauit. Nam
ꝙ ſunt due conceptōnes hominis omnibus notum eſt peritis. Una ſpi
ritual'. alia carnal' Una q̄dē q̄ carnal' copulatō viri et mulieris agit̄. alia
q̄ ſpūal' aīa noua ⁊ pura do opāte corpi diuit⁹ dat̄ ⁊ adunat̄. Si n̄ placꝫ

illis celebrare ſolennia conceptõis carnalis dñice matris. placeat eis colere anime ei⁹ ſpũalem creatõz ⁊ corpis aĩmeqȝ copulatõz. O quanta eſt dies illa q̃ noſtre repatricis aĩma digna creatur. ⁊ cõſecratur. ⁊ ſanctiſſimo corpi vnitur. Nõ eſt verus amator virgĩs q̃ deſpicit colere diẽ eius ꝯceptõnis. Erubeſcant itez inſani q̃ hanc diem colere nolunt. idcirco ꝙ aliorꝫ ſanctorꝫ cõceptões mĩme colere ꝯſueuit eccl'a. Maxia q̃ppe ruſticitas eſt cã aliis ſanctis in hoc compare. in q̃ de⁹ carnem aſſumpſit quam etiã ſup omnes ſanctos ⁊ archangelos in celis ſublimauit. Quãuis em̃ ceteris ſanctis dies ꝯceptõnis corꝫ nõ ſit ꝯceſſum vt celebrẽtur. illi tamen a ſpũſancto ꝯceſſuz eſt q̃ maior ⁊ excellentõr cunctis eſt. Pulcre ⁊ digne hanc dominatõz ſup ceteros ſanctos illa dñet habere p quã omnes ſancti ſanctificãtur ⁊ beatificãtur. Dicit. n. xp̃c ſanct⁹ ſanctoruz ⁊ dr̃ hec ſancta ſanctorꝫ. Et ſicut ſine more ſumm⁹ rex diſpoſitor ſuper oẽs ſanctos ⁊ ſanctas illã dignitatez ei tribuit vt verbum caro factum virgo ꝯcipet ⁊ virgo pareret. ⁊ p⁹ partũ virgo pmaneret. ſic ipẽ p̃ omĩbus abſqȝ more hanc dignitatem illi iuſte contulit. vt conceptõis ⁊ natiuitatis ei⁹ ſolennia ſacroſancta in ſancta celebrentur eccl'a. Quid lõgi⁹. Conceptõnem dñice matris colere eſt xp̃i generatõz cõmemorare. nam virginis marie conceptõ. criſti generatõnis eſt linea. Quapropter euãgelium liber generatõnis hac die ſicut in natiuitate domĩ añ matutias laudes bono more ꝺcantamus: ⁊ ad miſſam legim⁹. Merito igitur colitur et filii generatõ. ⁊ mr̃is conceptõ. quoniã conceptõ et natiuitas matris generatõ eſt filii. Celebremus ergo dignis officiis alacriter vtrãqȝ cõceptõnem ſpiritalem ſcȝ ⁊ humanã. vt ipſius meritis ⁊ precib⁹ a ſecularibus curis ⁊ a cunctis viciis mereamur eripi. et ad gaudia padiſi perduci. preſtante domino noſtro ieſu xp̃o filio eius. q̃ cum patre ⁊ ſpũſancto et matre ſua maria virgine viuit et regnat deus p infinita ſecula ſeculorum Amen

Ex ſermone anſhelmi.

Principiũ quo ſalus mũdi pceſſit michi cõſiderare volenti occurrit hodierna ſolẽnitas que de conceptõe beatiſſime matris dei marie multis in locis recolitur. Nec magni ponderis eſt om̃e quod dignitati aut honori eius humana laude defertur. ſi meritis illius et inſignibus compatur. Tantorꝫ nanqȝ honorꝫ ꝯſummatõ q̃ per ipãm domĩ matrem toti creature pueneruñt videtur admonere omnẽ mentez humanam pietatis affectu exordiũ ſuũ cõſiderare. ꝙ ſublime ꝙ diuinũ. ꝙ ineffabile fuerit. Nec mirꝫ fundamentũ ſiq̃dem et quaſi quoddã ſacrariuz ciuitatis ⁊ habitaculi ſummi boni in ea ponebatur. et manſio lucis eterne et incorporalis quã corpaliter inhabitaret ille incorporeus et incircumſcriptus ⁊ creãs ſimĩ et viuificãs oĩa ſpũs. parabatur Beatã igiť virgo maria vera

mater dei futura ſicut eū q̄ ſupra oīa eſt incomꝓhenſibilis verum erat
hominē et ineffabili mō de ſui ſubſtātia virgo paritura. ac ꝑ hoc in dei-
tatem illꝰ trāſitura. ita nō abſurde credi pōt ꝑmordia ꝯceptōis eiꝰ tante
dignitatis ſublimitate ꝓſignata vt humanaꝝ cōceptō mentiū ea plene
penetrare nō valeret. Et ideo eiuſdē ꝯceptōis dies feſtiuis laudibꝰ a cū-
ctis fidelibus merito celebretur. De ipa q̄ppe multis ſeculis añ ortū eiꝰ
eſayam ſpūſancto afflatū dixiſſe cōſtat. Egredietur virga de radice ieſ-
ſe: ⁊ flos de radice eꝰ aſcendet: ⁊ requieſcet ſuꝑ eum ſpūs domi. Hec itaqꝫ
virga q̄ talem ex ſe ꝓtulit florem nullo diſſentiente virgo maria fuit. Et
flos q̄ de radice eiꝰ aſcendit bn̄dictꝰ filius eiꝰ. ſuꝑ quo ⁊ in quem oīs ple-
nitudo diuitatis eſſentialiter requeuit. Hec igitur virgo tāti filii digniſ-
ſima parens cū in aluo ſue parentis naturali lege conciperetur. q̄s nō con-
cedat dei ſapientiā a fine vſqꝫ ad finem ꝑtingentem. cūcta implentē. cū-
cta regentem nouo q̄dam et ineffabili gaudio celū et terrā et omīa que i
eis ſunt ꝓfundiſſima ac ineffabili iubilatōe ꝓ ſua reintegratōe quam ꝑ
illā ſibi euenturā diuina et occulta inſpiratōe ꝓuidebāt pluſtraſſe. Sed
cum ipa conceptō fundamentū fuerit habitaculi ſummi boni ſi peccati
alicꝰ ex ꝑme ꝑuaricatōis origine maculā traxit. q̄d dicemus vtiqꝫ diuia
voce dicitur ad hieremiā: ꝑuſq̄ te formarem in vtero noui te. ⁊ añq̄ exi-
res de ventre ſanctificaui te: et ꝓphetam in gentibꝰ dedi te. De iohāne
quoqꝫ angelus q̄ cū naſcituꝝ ꝓnunciabat aſſeruit q̄ ſpūſancto replebit̄
adhuc in vtero matris ſue. Si igitur hieremias q̄ in gentibꝰ erat ꝓphe-
ta futurꝰ in vulua eſt ſanctificatꝰ: et iohēs dn̄m in ſpū et virtute helie ꝓ-
ceſſurus ſpūſancto eſt ex vtero mr̄is repletꝰ. q̄s diſſerere audeat totiꝰ ſe-
culi ꝓpiciatorium et vnici filii dei omipotentis verꝝ et dulciſſimū reclina-
torium mox in ſue ꝯceptōis exordio ſpūſſancti grā illuſtratōe deſtitutū
Teſtāte vero ſacra ſcriptura vbi ſpūs dn̄i ibi libertaſ a ſeruitute. Igitur
oīs peccati liberria fuit q̄ oim peccatoꝝ ꝓpiciatori aula in q̄ et ex q̄ ꝑſo-
naliter hō fieret. ſpūſſancti ꝑſentia et opatōe ꝯſtruebatur

Ex decreto concilij baſilienſis.

Sacroſancta generalis ſinodus baſilienſ in ſpūſancto legittime cō-
gregata. vniuerſalē eccl'am repreſentans. ad ꝑpetuā rei memoriā. Elu-
cidantibꝰ gr̄ie diuine miſteria mercedem gl'oſam repmiſit eterna dei pa-
tris ſapientia dn̄ ait: Qui elucidāt me vitā eternā habebūt. Nō etiā de
gl'oſa virgine q̄ ipſam pr̄is ſapientiā dei filiū eternum in vtero ꝓtulit ac
mūdo pepit ſacroſancta legit eccl'a. Nam q̄dquid de dignitate et ſubli-
mitate virginis matris educitur in lucem: h nō dubiū eſt ad laudem et
honorem filii ſui ꝑtinere: Et q̄ honorificant grām et ſanctitatē matriſ
honorificant et elucidant gl'oſum nomen filii eius: q̄ ipſaꝫ ſanctificauit

ꝛ repleuit gr̄a. Cū ſi in ceteris rebꝰ elucidatō veritatis q̄ a dn̄o deo eſt
p̄clara merita ꝑturit. in ea re ſpēaliter fructꝰ vberrimos inferre ſpectan
da eſt q̄ ſanctificatōꝫ ꝛ dedicatōꝫ templi illiꝰ concernit. in quo an̄ ſecula
anteq̄ꝫ terra fieret: ꝛ ab eterno ſibi māſioneꝫ ordinauit. p̄ma ꝛ eterna ve
ritas. Adqꝫ maxime cōgruit vt pax habeat̄ in queſtōibꝰ cōcernentibꝰ
ſanctitatem illius ꝑ quā pax diffuſa eſt in terris. Retenꝰ vero difficilis
q̄ſtio in diuerſis mundi ꝑtibꝰ ꝛ coram hac ſancta ſinodo ſuꝑ conceptōne
ipſius glo'ſe virgis marie matris dei ꝛ exordio ſanctificatōis eꝰ facta eſt
qbuſdam dicentibꝰ ipām virginē ꝛ eius aīam ꝑ aliqd̄ tempꝰ aut inſtans
tp̄is ſubiacuiſſe actualiter originali peccato. aliis āt econuerſo dicenti
bus a p̄ncipio creatōnis ſue deū ipām diligendo grām eidē ꝯtuliſſe. per
quā a macula originali illā beatiſſimā ꝑſonam liberās ꝛ p̄ſeruans ſubli
miori ſanctificatōis genere redemit: cum fundaret eā ipe altiſſimus: et
ipſā fabricaret filiꝰ dei patris vt eſſet mater eiꝰ in terris. Nos igit̄ vero
diligēter inſpectis autoritatibꝰ ꝛ ratōnibus. q̄ iam a pluribꝰ annis in pu
blicis relatōibus ex ꝑte vtriuſqꝫ doctrine corā hac ſancta ſinodo allega
te ſunt. aliiſqꝫ plurimis ſuꝑ hac re viſis et matura ꝯſideratōe penſatis
illam doctrinam diſſerentem glo'ſam virginem dei genitricem p̄ueniēte
et cooꝑante diuini muneris grā ſingulari nūq̄ꝫ actualiter ſubiacuiſſe ori
ginali peccato. ſꝫ immunē ſꝑ fuiſſe ab omi originali et actuali ruga: ſan
ctamqꝫ et immaculatā: tanq̄ꝫ piā ꝛ ꝯſonam cultui eccleſiaſtico fidei ca
tholice. recte ratōni: ꝛ ſacre ſcripture. ab omibꝰ catholiq̄ approbandā fore
tenendā. et amplectendā diffinimꝰ et declaramꝰ. nulli decetero licitū eſſe
in ꝯtrarium p̄dicare ſeu dicere. Renouātes preterea inſtitutōeꝫ de cele
branda eiꝰ conceptōe q̄ tam ꝑ romanā q̄ꝫ alias eccl'as. vi. ydus decēbris
antiq̄ et laudabili cōſuetudine celebrata eſt. ſtatuimꝰ et ordinamꝰ eandeꝫ
celebritatē prefata die in omibus eccleſiis monaſteriis et ꝯuentibꝰ xp̄ia
ne religionis. ſub noīe cōceptōis feſtiuis laudibꝰ celebrandā eſſe. Cūctiſ
qꝫ fidelibꝰ vere penitentibꝰ ac cōfeſſis eadem die miſſaꝝ ſolēniis centuꝫ
p̄mis āt ꝛ ſecūdis veſꝑis et matutinis totidem. ſermoni vero verbi de
ea feſtiuitate intereſſentibꝰ centūq̄nquaginta dies ꝯceſſione ꝑpetuis tpi
bus duratura d' iniūctis ſibi penitentiis hec ſancta ſinodꝰ elargit̄. Datū
in ſeſſiōe nr̄a publica in maiori eccl'a baſilienſi ſolennit̄ celebrata. xv. kal'
octobris. anno a natiuitate dn̄i. m. ccccxxxix.

Sequitur miracula de conceptōe beatiſſime virginis marie.

Ad informatōꝫ deniqꝫ huiꝰ veritatis de cōceptōe beatiſſime virgis
genitriꝗ dei inueniunt̄ plura ſcripta miracula in libro q̄ dr̄ defenſorium
virginis appenſo cathenis in pluribꝰ liberariis. fuitqꝫ cōpoſitus circa
annum domi. M. cccxc. Ubi ſic ſcribitur. Quidā baccalariꝰ formatꝰ de
ordine carmelitaꝝ in q̄daꝫ diſputatōe facta ꝑiſiꝰ in ſcolis. vni de ordine

p̄dicatoꝝ retulit quō tp̄e cancellariatꝰ maiſtri iohānis de tolete cū in p̄
uintia bohemie in ciuitate cracouienſi q̄dam frater p̄dicatoꝝ in ambōe
p̄dicaſſet populo virginem glorioſam in peccato originali ↄceptam. ſubito
corruit: ⁊ portatꝰ ad locū habitatōnis ſue paulo pꝰ obiit. Hec aſſerebat
referentibꝰ viris honorabilibus maiſtris in theologia. ſ. heinrico d̄ haſ
ſia: ⁊ maiſtro heinrico de huta. ⁊ maiſtro iohāne de bolonia doctore in
medicina et baccalario in theologia. q̄ hec ſe vidiſſe et interfuiſſe dicebāt
Ex his cōcluſit dictꝰ baccalariꝰ ꝙ credebat iſtā opinionem de originali
in virgine poſt tāta miracula eſſe ſufficientem in fide ¶ Itē venerabil'
doctor giroldꝰ de piſcariis ordinis minoꝝ huiꝰ pie cōcluſionis aduerſa
rius exiſtens. cū ſcl' in ſmōe de cōceptōe ↄtra ſacrā virginē diutiꝰ predi
caſſet: finito ſmone miſſam ſuā deuotiſſime celebrās. eleuatōe corporis
xp̄i facta. eadem virgīe ſibi p̄ſentialiter apparente correptꝰ fuit. et ſpe
ciebus panis ab altari ſublatis inq̄t virgo. Qua fronte corpꝰ de me ſum
ptum ſumere vis frater inique. quē hodie tā verbis ꝙ̄ factis volūtarie
maculaſti. Ipo āt magnis gemitibus petente veniā. eukariſtia ſibi red
dita fuit. miſſaꝫ finiuit. et imediate aſcendens pulpitū q̄d in p̄mo ſmōe
cōtra virginem dixerat reuocauit. et miraculū referens ad lōgum fecit
ſmonem. ſicut egoipe habui a pluribꝰ fide dignis. ¶ Item in ciuitate
ydoni cum q̄dam frater ordīs p̄dicatoꝝ ⁊ vienenſis natōis de materia ↄ
ceptōis corā maiſtro odoni cāpaneñ. ordīs btē marie reſpōdere deberet
magno pp̄lo cōgregato in eccl'a cathedrali monachoꝝ dicte ciuitatis ⁊
cum poſitōꝫ ſuā dictꝰ frater dicere vellet. a deo mirabiliter tactꝰ q̄ſi mu
tus et amens factꝰ eſt. Deportatus āt p̄ fratres ſuos ad locū religionis
eoꝝ octaua die eadem amentia cōtinuata mortuꝰ eſt. ſicut habui ab illiſ
q̄ p̄ſentialiter affuerūt. ¶ Iteꝫ in villa brine lemoniceñ. dyoceſ: quidaꝫ
lector de ordine p̄dicatoꝝ iſtū articulū cōceptōis ita odioſum hñs vt nū
ꝙ̄ ſmoneꝫ faceret q̄n virgineꝫ cōceptā in originali peccato diceret ⁊ fū
daret in ſuo cōuentu. q̄daꝫ die ſolenni. in q̄ ſmoneꝫ de dicta materia fec̄
ip̄o inter fratres ſuos. magno pp̄lo p̄ſente. ad diuinū officiū exiſte. q̄daꝫ
lupꝰ a ſiluis veniens vſqꝫ ad cōuentū iſtū ſecrete accedenſ. dimiſſis pul
⁊ magnis vſqꝫ ad choꝝ aſcendit. ⁊ dictū frēm p̄ guttur arripiēs interfe
cit. Sicut piſiꝰ ⁊ in ipa terra clara fama ⁊ publica atteſtatur. Hec in di
cto libro q̄ dēfenſorū virgīs dr̄ plenꝰ cōtinētur ¶ Illud āt inter alia mira
cula merito mirandū veit. q̄d q̄deꝫ alexāder de ales doctor in theologia
famoſiſſimꝰ ſibi accidiſſe refert in li. ab eodeꝫ ↄpoſito. q̄ dr̄ mariale. cōti
nens ſex libros ꝑtiales. in q̄bus diuerſa capitula ſunt. cꝰ p̄mū capitulū in
titulatur de genealogya btē virgīs et incipit. Sacta ⁊ ſuplaudabil' ſem
per virgo dei genitrix maria ab etno ꝓuiſa. Int̄ alia āt libro. iii. hꝰ volu
mis capi. vltio: quod īitulatur de ↄceptōe btē virgīs ⁊ icipit. Fiat luꝫ.
Hꝰ reſponſionē ad quādā inuectōꝫ dicentiū virginē ↄceptā fore copula

maritali.dicit̃ ſic. Nõne poſſibile eſt vt talis actõ ad inſpiratõz ſpūſſan
cti ꝑpetrata.ꝛ ſpēali p̄cepto cõpleta.abſqꝫ omī peccato exerceat̃.Sequit̃
p⁹pauca.Egoipe q̄ hec ſcribo dū publice legerem in theologia vehemē
ter erraui aſſerendo ꝙ dies cõceptõis beate marie celebrādus nõ eſſet.
Ulñ et q̄libet anno illa die legere decreuerā.ſicut et in ꝓfeſtis dieb⁹con-
ſueuerā.Sꝫ,preſtor ſolēniſſime qꝛ repētino morbo vexat⁹ fui vxonie ſin
gul' annis illa die ita ꝙ nullo modo illa die ſuſceptū maiſterii officium
exequi valerem.ſiue caſus ageret.ſiue diuina voluntas.q̄ſqꝫ conſidera
re põt.Sꝫ ꝛ viri prudentes q̄ me tunc tp̄is in ſcolis audiert̃. me ſecrete
corripuerũt.eo ꝙ impugnare velle videbar diē feſtū celebrātes ꝯceptõ-
nis bt̄e virgis.Ego vero doceo aſſero ꝛ credo illos bñ vidiſſe.ꝛ potius
in hoc cõmendandos fore.q̄ pie et deuote ſepedictū feſtū celebrare ſata
gunt in honorē ꝑpetue virgis marie.Hec ille. Offert ſe p̄terea illõ
cõmemorandū.ꝙ cū ſuꝑ hac materia de ſancta ꝯceptõe beatiſſime virgi
nis fierēt publice diſputatões coram ſancta ſinodo baſilienſi.ꝙ̄ plures
ex patrib⁹intereſſentib⁹retulerũt ſingularia bñficia miraculoſe a deo re
cepiſſe ob deuotõꝫ quā habebāt ad celebritatem de hac ſancta ꝯceptõe
beatiſſime virginis. Inter quos āt reuerēdus in xp̄o pater et dñs bern
ardus ep̄s montis albani die ſabbati.xxi.ap̄lis anno a natiuitate domī
M.cccc.xxxvi.qñ p̄ma allegatõ facta fuit publice de hac materia retu-
lit q̄liter eo eq̄tante ſuꝑ pontem fluuii q̄ eſt inter ciuitateꝫ ebredineñ.et
opidum ſancti criſpini.ip̄e põs erat rupt⁹in medio eo loco.ſuꝑ flumen
vbi erat nauis ꝑiculū.hñs vnū magnū foramē.eo qꝫ inaduertente equ⁹
quē eq̄tabat trāſiens ex illa ꝑte vbi pons rupt⁹ erat.poſuit duos pedes
anteriores ſuꝑ dictū foramen vacuū.Cūqꝫ rueret in p̄ceps ad aquā.et
iamqꝫ caput eq̄ eſſet quaſi infra pontem.concuſſus pauore magno inuo
cauit beatiſſimā virgineꝫ in auxiliū ſuū.vouens celebrare annuatim fe
ſtuꝫ de ſua ſācta ꝯceptõe.et neſciebat referre q̄liter exiuit.ſꝫ ſtatī abſqꝫ
leſiõe aliq̄ ſui et eq̄ vidit ſe poſitū in ſecuro ab altera ꝑte foraminis. Unde
extunc maiori ſꝑ cū deuotõne ꝯtinuauit celebratõꝫ dicte feſtiuitatis
Item maiſter iohēs roreti canonic⁹anicieñ. in ſ̄mõe ab eo facto d̄ hac
celebritate corā ſācta ſinodo baſilieñ.āno dñi.m.cccc.xxxv.inter alia mi-
racula retulit de dño heylia de leſtrangiis ep̄o dicte eccl'e anicieñ.ꝑīe
defuncto.ꝙ cuꝫ dict⁹reuerend⁹ p̄r in vniuerſitate tholoſana in die cele
britatis cõceptõnis beate marie virgis ꝯtra hāc ſanctā ꝯceptõꝫ p̄dica
re decreuiſſet:et p̄uſq̄ aſcenderet amboneꝫ ſolito more fundaret oratõꝫ
ante altare ad virginē mariā.Et eo ibi exñte omnes oratões ꝛ puncta q̄
cõtra cõceptõꝫ virgis conceꝑat ſubito de ſua memoria euanuerũt oppo
ſitis ꝛ contrariis in eadeꝫ fixe ꝑmanentibus.Coactuſqꝫ eſt ad ꝯfuſionē
vitandā oppoſitū ſui p̄mi ꝓpoſiti p̄dicare.Queꝫ caſum vt ſibi ꝯtigerat
ad exaltatõꝫ virgis q̄diu vixit p̄uatim ꝛ publice frequenti⁹ enarrauit.

¶ Item aliud aſſertũ eſt ꝙ barchinone in monaſterio beate marie d̉ mer
cede cõſuetudo eſt. ꝑterq̃ in dieb⁹ paſche et pauc̨ maximis feſtiuitatib⁹
omi die tribui fratrib⁹ panes recentes coctos eadem die ſummo mane.
Quadam ãt vice cum in die hui⁹ feſtiuitatis de ſancta ꝯceptõe virginiſ
piſtor ꝑparaſſet maſſam velletqȝ ex ea panes formare diſcooꝑiens rep-
perit eã q̃ſi eſſet coagulat⁹ ſanguis. reſpſa nigredine. aut lutũ ad moduȝ
ceni. Diuulgataqȝ poſtea noticia miraculi h⁹ publice ordinatũ eſt ꝑ ciui
tatem ſuo municipali ſtatuto ꝙ ea die cõceptõis nõ incendãtur furni. ⁊
ita in eadem ciuitate obſuatur cõtinue vſqȝ in hodiernũ diem ¶ Pre
ter hec ãt tpe iohãnis regis arrogonie bone memorie q̇ circa ãnoſ domi
ni. m. cccc. regnauit in regno arrogonie. habita ꝑmo coram ipo ſolẽni ⁊
publica ꝑ plures dies diſputatõe inter defenſores virginee innocentie
⁊ aſſertores macule originalis. regis ordinatõe ſtatuta eſt ſolennis con
fraternitas deuotoꝝ hmõi feſtiuitatem de conceptõe beatiſſime virgis
celebrantiũ. quoꝝ ꝑmus confratꝝ fuit ipe rex arrogonum. Et ordinatũ
fuit ꝙ annuatim ea die fieret ſolẽnis ꝓceſſio ad laudem ⁊ glãm huius fe
ſtiuitatis ¶ Demũ de ãno dñi. M. cccc.ix. cum ipo die beate marie vir
ginis in eccleſia gerundieñ. ꝑdicaſſet de ꝑſuatõne ab originali macula
frater iohãnes de rota ordinis minoꝝ ſacre theologie ꝓfeſſor. obqȝ h⁹-
modi ſmonem inq̇ſitor q̇dam heretice prauitatis de ordine ꝑdicatoruȝ
detuliſſet eum in iudiciũ fidei exiſtente in ꝑdicta ciuitate barchinoneñ.
ſucceſſore immediate dicti iohãnis martino rege arrogonie. habita fuit
inter predictos de mandato ac in preſentia regis ſolẽnis ac publica diſ
putatõ. Qua finita prefat⁹ rex in ſignuȝ victorie poſuit ſup caput predi
cti iohãnis ſ̄tum viride vernantiũ folioꝝ. ſicqȝ inſignitus vna cũ tubici
nis fuit honorifice aſſociatus ꝑ dictam ciuitatẽ aliaſqȝ ciuitates et opi
da circũiacentia. precone reg̨ clamãte ꝙ nemini decetero in oib⁹ regnis
ſuis et dominiis liceret aſſerere vel dogmatizare cõtra hanc doctrinaȝ
de ſancta ⁊ pura cõceptõne beate virgis. ꝯtinueqȝ imminẽte hmõi feſti
uitate fuit poſtea obſuatum ac vt cõmuniter obſuatur de die in dies.
¶ Item baſilee die lune ſexto menſis octobris anno a natiuitate domi
M. cccc.xxviii. in manibus iudic̨ fidei d̉putati ꝑ ſanctam ſinodum fuit
teſtificatum etiam cũ iuramento ꝙ nono die menſis ſeptẽbriſ ãno domi
M. cccc.xxviii. in ciuitate minoriſſe q̇dam franciſcus mileti canonicus
eccleſie collegiate dicte ciuitatis viceñ. dyoceſ. cum in extremis ageret
⁊ iam q̃ſi mortuus appareret. ſic poſtq̃ fuerat in agonia ⁊ extaſi. magno
cum ſuſpirio clamauit in hec verba: O virgo maria. Ita igitur eſt ꝙ ꝓ
pter hoc ego eram cõdemnat⁹. Tu ſcis ꝙ ego a meipſo nõ habui. Stati
qȝ vocans ad ſe ꝑorem predicatoꝝ ⁊ confeſſorem monialiũ ſancte clare.
dixit publice coram predictis ⁊ aliis aſtãtibus ꝙ cõburerent certas con
cluſiones ⁊ vnum tractatũ de conceptõne virginis in peccato originali

que ipe audierat cum eſſet ſtudens. Niſi fuiſſet alias deuot⁹ virgini ma
rie et ipa eidem ſubueniſſet. ob hoc erat ꝯdemnat⁹ in diuino iudicio. Ho
qz ipe firmiter credebat ipam fuiſſe ꝯceptā abſqz originali peccato
Fuerūt p̄terea coram dicta ſancta ſinodo baſilienſi a multis patrib⁹ oi
acceptōe maiorib⁹ q̄ plura alia de hac ſancta ꝯceptōne narrata miracu
la. etiam in ſmonibus publicis factis de hac ſolennitate. ſed nō tam cu
ra attendere fuit ad illa nec redigere in ſcriptis. Illud aūt fiducialit̄ licet
aſſerere q̄ cum de anno dn̄i. M. ccccxxxix. vigeret ḡuiſſima peſtis i ciui
tate baſilien̄. vbi dicta ſancta ſinodus celebrabatur. eo ipo quo fuit ſan
cta de hac materia ſinodalis diffinitō p ſacrū cōciliū declarando in ſua
ſolenni ac publica ſeſſione doctrinā iſtam diſſerentē gl'oſam dei genitri-
cem mariā nunq̄ actualiter ſubiacuiſſe originali peccato. ſz immunez ſp
fuiſſe ab originali ⁊ actuali culpa. ſanctāqz ⁊ immaculatā. tanq̄ piam ⁊
conſonā fidei catholice recte rōni ⁊ ſacre ſcripture ab omib⁹ catholicꝭ ap
ꝓbandam fore tenendā ⁊ amplectendā. nulli decetero fore licitū in ꝯtra-
riū p̄dicare ſiue docere. imediate p̄res q̄ erant in ꝯcilio ac tota ciuitas
experimento palpabili celeſti q̄ſi miraculo ſenſerūt auxiliū diuine miſericor
die. eādem remiſſa eſt ac ceſſauit ſtatim q̄ plurimū añ vexabat acerbiſſi-
ma peſtis. Preterea cuz d̄ hac ſinodali diffinitōe q̄ plurime bulle ex
pedite fuerāt ⁊ ad diuerſas mundi p̄tes deſtinate. p lr̄as fide dignas ſi-
gnificatum eſt in generali cōgregatōe q̄ in p̄ncipali cōuentu ordis clu-
niacenſium tp̄e quo michi p̄ſentata fuit vna ex dictis bullis. tam de reli
gioſis q̄ aliis pſonis dicti cōuent⁹ infirmabant de dicta peſte q̄ſi. xxx. p
ſone. Et ſtatim cum dictā bullam receperunt ꝓceſſionaliter magna cum
deuotōe agentes gratias deo p ipa d̄claratōne ad laudem ꝑpetuam vir
ginis glorioſe. q̄ infirmi tunc erant ꝯualuerunt. ceſſauitqz amodo i dicto
ꝯuentu p illo anno peſtilentie morbus. Multa etiam alia merito dig
admiratōe ad gl'am virginis q̄ p̄dictam veritatem cōfirmāt ſimiliter de
hac dicta fuere. ſed intentōnis fuit nō omia ſed ex multis dicere pauca
Et ſic oib⁹ conſtat q̄ ſingulariſſime de⁹ fili⁹ virgis beatiſſimaz genitricez
ſuam magnificare dignat⁹ eſt frequentatis miraculis que d̄ veritate ſā
cte conceptōnis ſue ſunt teſtimoniū domi fidele ſapientiaz preſtans par
uulis Amen

CLXXXIX.

De S. odilia

Odilie virginis pater adalric⁹ ſiue athic⁹. mater vero berhſui
dis ſiue pſinda vocabat̄. ex nobiliſſimo francoꝝ genere orti.
Athic⁹ eñi toti⁹ burgundie ſiue alſacie ſub childerico rege p̄n
cipatum habebat. in cui⁹ etiaz finib⁹ monaſterium ſanctimonialiū in ho
nore ſancte marie ſp virgīs in ſūmitate mōtis q̄ vocat̄ hohēburg ad dei
ſeruitium ꝑagendum maximo ſumptu et ornatu cōſtruxit. Huius vxor

pſinda filiam cecā pepit. Pater āt ꝓpter nimiā verecundiā ipſam occidi
iuſſit. Sed mater ipſam cuidaꝫ ancille ſue alendam cōmiſit. Que pꝰea ꝓ
pter murmur ppłi iubente matre lōgiſſime cum puero fugit ad locū qui
dicitur palma. Ubi cum ipſam puellaꝫ nutriret. dn̄s ieſus xp̄c epo erar
do de ptibꝰ bauarie apparuit dicens. Uade ad qōdaꝫ monaſteriū qd̄ di
citur palma. ibi inuenies puellā a natiuitate cecam. quaꝫ baptiſabis: no
men odilia impones ei. ⁊ mox poſt baptiſmū viſum recipiet. Cūqꝫ ocłoſ
eiꝰ criſmate liniret viſum clariſſime recepit. Hec ab infantia ſe dei ſerui
cio ſubdidit. vigiliis et oratōibꝰ ieiuniis et elymoſinis die noctuqꝫ inſi
ſtens. Habuit āt virgo fratrem in domo patris cui ſcripſit epłaꝫ globo
coccineo inuolutam: ⁊ ꝑ quendā ꝑegrinū ſibi miſit. vt eam patri recōci
lians reuocaret. Et cū frater de hoc patri loqueretur. p̄cepit ei vt de ce
tero non plꝰ de hoc cogitaret. Sꝫ iuuenis eam vocauit patre ignorante
Dum itaqꝫ dux in cacumīe montis ſedens videret currū venientē q̄ſiuit
q̄d hoc eſſet. Cui filius. Odilia filia tua. Sꝫ heu pater iracūdia motus
cū baculo quē manu tenebat filiū tm̄ verberibꝰ caſtigauit ꝙ infirmatuſ
fuit. de q̄ etiam egritudine obiit. Pater vero ſuꝑ immanitate criminis
penitēs de cetero in mōaſterio ꝑmanſit. Tunc pater iuſſit filie tm̄ d̄ die
ſtipendium vniꝰ ancille dari. Cū ſic odilia multiſ diebꝰ in miſeria vite eſ
ſet. pater miſicordia motꝰ ſuꝑ eam. p̄dictū monaſteriū cū omibꝰ appēdi
ciis ſuiſ illi tradidit. Et pꝰ pauco tp̄e ſuꝑuiuēs defunctꝰ eſt. Odilia ſciēs
patrem ſuū in purgatorio vri. in latere mōtis vbi nūc clauſtꝝ eſt ſitum.
tm̄ ⁊ tam lacrimabiliter orauit ꝙ celum ſuꝑ eam aptum eſt. et lux mag
circūfulſit eā: ⁊ vox dicit ei. Propter te liberatꝰ eſt pater tuꝰ. ⁊ in choro
patriarchaꝝ collocādus ab angelis ducitur. Cōfluebāt ergo ad eā vir
gines nobiles nō pauce. quaꝝ ſpūalis mater effecta: in ſupradicto mōa
ſterio ad exemplū ſui deo ſuire inſtituit. Habuit. n. ſub regimine: cxxx.
moniales. Inuitauit angelos ꝑcibꝰ. ⁊ quidq̄d a deo poſtulauit ſine mo
ra ꝑcipere meruit: Hec beata p̄ter dies feſtos nihil comedit. niſi panem
ordeaceū ⁊ legumina. Pellis vrſi fuit ꝓ lecto. lapis vero ꝓ cuſſino Quia
mōs altꝰ vbi cenobiū odilie ſitum eſt fecit pauꝑeſ q̄rentes elymoſinaꝫ ⁊
ꝑegrinos nimis laborare. fecit inferiꝰ monaſteriū ꝓ hoſpitali. Qui locꝰ
ſororibꝰ tantū placuit vt etiam ibi ↄuentū inſtituerent. In nomīe prīs ⁊
filii ⁊ ſpūſſancti ꝓpria manu tres tilias plantauit. q̄ vſqꝫ nunc valdē vi
les ſunt in calore. Orando vas omnino vacuū impleuit vino cū quedaꝫ
ſoror inter diuina officia vaſa eſſe vacua vidit. Item qꝛ in baptiſmo vi
ſum recepit. ſpecialiter btm̄ iohanneꝫ baptiſtā venerabatur. Qui iohā
nes baptiſta ei in viſu apparuit. ſibiqꝫ oratoriū fieri p̄cepit. Odilia aūt
q̄dam nocte ſe dedit oratōi ſupra petrā. vbi nunc magna crux lignea lo
catur ob memoriā tanti miraculi. ibi iohāneꝫ rogabat oſtendere ſibi mo
dum edificii. Quod ⁊ fecit. Johannes. n. in forma q̄ xp̄m baptizauit. ṁ

maxima claritate ſibi apparens eccľe locum longitudinem et latitudinē
oſtendit et cōſtructā ꝺdicauit. Quod vidit vna ſoror lucem videlicʒ. ſed
iohānez nō vidit. Cui odilia inhibuit. ne ante ipſius obitū alicui viſiōez
manifeſtaret. In inchoatōe clauſtri ſancti iohānis boues cū plauſtro la
pidum cadunt de monte. q̇ habʒ in latitudine .lxx. pedes ⁊ illeſi obuiant
ſeruis aſcēdendo iterꝫ onerati. Venerāt .n. ſerui cū gaudio ipos occidere
vt nō eſſent cibꝰ vermiū ſʒ hominū ⁊ inueneRūt illeſos. Habebat āt fra
trem q̇ tres filias habuit. eugeniā. attalā. ⁊ gundelindam. q̄ etiam mun
dum reliquerūt. Odilia ſuā nutricez ꝓpriis manibꝰ ſepeliuit. Et pꝰ .lxxx
annos ſepulcro apto dextra mām̄illa nutricꝭ qua eam lactauerat integra
inuenta eſt. reliquo corpe incinerato. Poſt pl'ima virtutum inſignia odi
lia ſciens finem ſibi adeſſe. ꝯuocatis ad ſe ſororibꝰ apud ſanctū iohānem
ꝑdicauit eis. Et rogauit eas orare ꝓ ſe ⁊ ꝓ p̄re ſuo. Poſt hoc p̄cepit eis
vt irent in oratorium matris dei marie ⁊ legerent pſalteriū. Interim dū
hec fierent ipſa obiit ſola tātuſqʒ odor ibi fuit quaſi oēs domꝰ plene eſſēt
aromatibꝰ. Redeuntes ſorores cum viderēt matrem ſuā ſine eukariſtia
ꝺfunctam adeo inſtanter orauerunt ꝙ de morte ſuſcitata eis dixit. Cur
me inquietaſtis. lucie coniuncta fui et illud gaudium habui quod oculꝰ nō
vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs aſcendit. Reſpōderūt. Nobis
fuiſſet confuſio dn̄a. ſi abſqʒ cōmunione ſacra obiiſſes. Tunc odilia cali
cem allatum in quo erat corpꝰ et ſanguis xp̄i ꝓpriis manibꝰ cōtrectauit
⁊ communicauit ⁊ omibꝰ cernentibꝰ emiſit ſpūm. Ipſe āt calix in hohen
burg ob memoriā venerabilis facti actenꝰ ꝑmanet. Celitus .n. creditur
illuc ꝑueniſſe. Tunc corpꝰ eiꝰ ante altare ſancti iohānis honorifice ſepe
litur: ⁊ odoris fragrātia vſqʒ ī octauā diē ibi manebat. Martiri lucie iō
ꝯiūcta fuit. qꝛ ipſa odilia duobꝰ modis martir fuit volūtate ⁊ carnis ma
ceratōe.

Cxxi.

De ſancto thimotheo

Sancti thimothei rome celebraƭ natalis q̇ ab anthiochia ro
mam veniēs ſub melchiade papa a ſilueſtro p̄ſbitero q̇ pꝰ ea
ep̄s vrbis effectꝰ eſt. ſuſceptꝰ eſt officiō. quod facere tūc tem
poris etiā ipſi pontifices formidabāt. Silueſter vero non ſo
lum hoſpitiō eū recepiſſe gaudebat ſʒ etiā timore abiecto tam vitam q̄m
doctrinā eꝰ laudabat. Qui ꝑ vnū annū ⁊ menſes tres docens xp̄i verita
tem. cū multi ꝑ euʒ populi ꝯuerſi fuiſſent. dignꝰ martirio: tentꝰ a pp̄ſ'is pa
ganorꝫ ⁊ traditus tarquinio vrbis p̄fecto tormētis plagarꝫ ⁊ carceris lō
ga cuſtodia maceratꝰ. cum ſacrificare noluiſſet ydoľ q̄ſi honꝰ adletha di
ꝰ tercō ceſus inter homicidas ꝺcollatꝰ eſt. Quem ſanctꝰ ſilueſter nocte ad
domū ſuā tulit. ibiqʒ ſanctū melchiadē ep̄m venire fecit. Qui cū omnibꝰ
p̄ſbiteris et dyaconibus ꝑ totā noctem in laudibꝰ ꝑmanēs eiꝰ martiriuʒ

dedicauit: Quedam aũt xpianiſſima mulier nomie theone. in orto ſuo iux
ſepulcꝝ pauli apl'i rogauit memoratuz papã vt ſuo ſumptu ſepulcꝝ edi
ficans ſancti thimothei corp⁹ exciperet. Quod factuz placuit oib⁹ xpianis
vt hui⁹ nomis martir. i. thimotheus paulo apl'o p eo q̄m diſcipuluz quõ
dam habuit in ſepultura adhereret

Clxxi

De S. fabiano

Sanctus fabianus rexit romanã eccl'am multis ãnis ꝛ tãdez
tpibus decii paſſus eſt. Iſte duz eligeret ad pontificatuz vrb
rome ſpũſſanct⁹ in ſpecie columbe multis viſuſ eſt apparuiſſe
Iſte paſſiões ſanctoꝝ q̃ neglecte fuerant a notariis fecit excipi ꝛ ſcribi.
et multas baſilicas p cimiteria ſanctoꝝ fabricari fecit q̃s et dedicauit.
Hic inſtituit vt criſma vetus cremaret. ꝛ nouuz oĩ anno in cena dñi cõ
ſecraretur. Alia require in feſto beati fabiani et ſebaſtiani martiꝝ.

Clxxii.

De ſancto bonifacio martire

Paſſio ſancti bonifacii martiris ſub diocleciano ꝛ maximião
apud tharſum ciuitatẽ paſſi ſed rome in via q̃ latina nũcupa
tur ſepulti. Qui cũ eſſet ꝓcurator reꝝ cuiuſdã nobil' matrõe
nomie aglaes: ꝛ cũ ea in ſtupro miſceretur. tãdem vterqz diuio nutu cõ
puncti ꝯſiliũ habuerũt. vt ad reqrendũ corpa martiꝝ bonifaci⁹ mitterẽ;
tur. ſi quo mõ fulcientes atqz obſequẽtes eis p eoꝝ orões ſaluari mererẽ
tur. Perueniens igitur p dies aliq̃t tharſum ciuitatẽ. dixit ad eos q̃ cũ
eo erãt bonifacius. Viri euntes reqrite nobis hoſpitium. ego aũt ibo vi
dere eos quos valde deſidero martires certãtes. Feſtinãs itaqz ad locũ
vidit beatiſſimos martires. aliũ ſuſpẽſum p pedes igne ſuppoſito. alium
manib⁹ abſciſſum. aliũ ſtipitem in collo habentem affixũ: et a terra eleua
tum. ꝛ ſic p diuerſa ſupplicia martirio ab impio carnifice diſpoſito. cuz
emin⁹ feruens ꝛ ip̃e amore xpi reſpiceret. magnũ deũ ſanctoꝝ martirũ
clamare cepit. et accurrens cõſedit pedib⁹ coꝝ deoſculans vincula ac di
cens. Certãtes martires xpi calcate dyabolũ. Modicũ pſeuerate. pu⁹
q̃dem labor. ſed mlta reqes ꝛ ineffabilis p⁹ modum ſatietas. Iſta. n. tor
menta q̃ p diuinitatis amore patimi. tpalia ſunt ꝛ q̃ſi in momẽto trãſeũ
tia. Poſt breuiſſimi tñ tpis ſpaciũ ad ꝑpetue felicitatis vos trãſmittet
gaudia. vbi regis veſtri viſione gaudentes. illicqz celeſtiũ cantatõnum
laudes. inter choros angeloꝝ imortalitatis decore veſtiti referentes. in
eterne calamitatis abyſſo impiiſſimo vr̃os videbitis cruciari tortores.
Aſpiciens aũt ſimplici⁹ iudex iuſſit eum applicari ad tribunal. eiqz dixit
Quis es tu. Scũs bonifaci⁹ dixit. Criſtian⁹ ſuz. ꝛ bonifaci⁹ vocor. Tũc
irat⁹ iudex iuſſit eum ſuſpendi. ꝛ tãdiu corp⁹ ei⁹ vngulis radi. donec oſſa

eius apparerēt. Deinde calamos acutos ſub vngulꝭ manuū eius affigi
Cūqꝫ ſanctꝰ dei martir celū aſpiciens alacriṫ dolores toleraret vidēſ im
piꝰ iudex iuſſit apiri os eiꝰ ⁊ plūbum bulliens infundi: Sanctꝰ āt martir
dicebat grās ago tibi dn̄e ieſu xp̄e fili dei viui. Deind̄ iudex iuſſit affer
ri ollā ⁊ eā pice īpleri. atqꝫ verſo capite ſctū̄ martirē in bullientē picē
mitti. Sꝫ cū nihil leſus eſſet. iuſſit iudex vt gladio caput eiꝰ abſcinderet.
Quo facto terremotꝰ factꝰ eſt magnꝰ. ita vt mlt̄i infideles virtutem xp̄i
in martire cernētes crederēt. Cōſui vero martiris bonifacii circūibant
vbiqꝫ reqrētes eū ⁊ n̄ inuenientes. admuicē dicebāt. Ille mō in adulterio
aut in taberna poſitꝰ epulatur. Cū ergo inṫ ſe colloqrentur ↄtigit vt ob
uiaret ei vnꝰ de ↄmentarienſibꝰ. quē interrogāt. vidiſti aliquē virꝝ pegri
num romanū. Ille ait. Heſterna die vir pegrinꝰ abſciſſus eſt capite ī ſta
dio. Et ille īterrogat qualꝭ erat aſpectꝰ eꝰ. At illi dixerūt. Vir q̄dratus et
craſſus robuſto capillo. coccinea armillaſia indutꝰ. ⁊ dicit ille. quē q̄ritiſ
apd̄ nos heſterno die martirio eſt finitꝰ. At illi Hoīem quē nos q̄rimus
adulter eſt ⁊ ebrioſus. Dicit eis ille. Venite ⁊ videte eū. Cūqꝫ oñdiſſet
eis beatiſſimi martiris corpus: ⁊ p̄cōſuꝫ caput eꝰ. dixerūt ei. Iſte ē queꝫ
q̄rimꝰ. petimꝰ vt des nobis eū. q̄ rn̄dit. Ego ḡtis corpꝰ eiꝰ vobis dare nō
poſſum. Illi āt dātes ei ſolidos q̄ngentos. accepert corpꝰ ſancti martiriſ
⁊ vngentes eū aromatibꝰ. inuoluenteſqꝫ linteamibꝰ p̄cōſis. poſuerūt illō
in baſterna. ⁊ ſic reuertebātur gaudētes ⁊ glīficātes deū. Angelꝰ auteꝫ
dn̄i apparens dn̄e cuidā ipiꝰ rem factā bt̄i martiris indicauit. q̄ ↄfeſtim
cū omi veneratōe obuiauit ſancto corpi ⁊ edificās ei domū dignā. repo
ſuit illud in ea ab vrbe romana ſpacō ſtadioꝝ q̄nqꝫ. Martirizatꝰ eſt aūt
bonifacius. xiiii. die menſ maii apud tharſum metropoli cilicie: ⁊ ſepul
tus eſt rome nonas iulii. Beata vero aglaes abrenūciauit mōo ⁊ pom
pis eius. diſtribuēs vniuerſa q̄ poſſidebat egenis ac mōaſteriis. relaxāſ
vniuerſaꝫ familiā ſuā ā iugo ſuitutis. ⁊ ipa ſine intermiſſione vacāſ orō
nibus ⁊ ieiuniis tātā grām a dn̄o ieſu xp̄o pmeruit. vt in eꝰ nōie virtutū
clareſceret ſignis: Superuixit āt in habitu ſanctimoniali ānis. xii. ſeplta
apud p̄fatum martirem opibus pus ↄſummata

CXXIII

De B: ſcolaſtica ſorore ſācti benedicti

Soror nāqꝫ beati bn̄dicti ſcolaſtica nōie. oīpotenti
dn̄o ab ipō puericie ſue tp̄e d̄dicata. ad eū ſemel p
annū venire ↄſueuerat. Ad quā vir dei nō lōge extra ianuā
in poſſeſſione monaſterii d̄ſcendebat. Quadā vero die venit ex more. at
qꝫ ad eā cum diſcipulis venerabilꝭ eiꝰ deſcendit frater. q̄ totum diē in di
laudibꝰ ſacriſqꝫ colloquiis ducentes. incūbentibꝰ iam noctis tenebris ſiꝭ
acceperūt cibos. Cūqꝫ adhuc ad mēſam ſederent: ⁊ inter ſe ſacra eloq̄a
narraſſent. tardiorqꝫ ſe hora ptraheret, eadeꝫ ſanctimonialꝭ femia ſoror

cius rogauit eũ dicens. Queſo te ne iſta nocte me deſeras et vſqꝫ mãe
aliq̃d de celeſtis vite gaudiis loq̃mur. Cui ille reſpõdit. Quid eſt qđ lo
queris ſoror. Manere extra cellã nullaten⁹ poſſum. Tãta vero ſerenitaſ
celi erat vt nulla in aere nubes appareret. Sanctimonialis ãt femina cũ
verba fratris negãtis audiſſet. inſertas digitis man⁹ ſupra mẽſaꝫ poſu
it. ⁊ caput in manib⁹ oĩpotentis dñm rogatura. declinauit. Cũqꝫ leuarꝫ
de menſa caput. tãta coruſcatõis et tonitrui virtus. tãtaqꝫ inundatõ plu
uie erupit. vt neqꝫ venerabil' pater bñdict⁹. neqꝫ fr̃es q̃ cũ eo aderãt ex
tra loci limen q̃ ꝯſederãt pedeꝫ mouere potuiſſent. Sanctimonial' q̃ppe
femĩa caput in manib⁹ declinãs. lacrimaꝝ fluuios in menſam fuderat ꝑ
quos ſerenitatẽ aeris ad pluuiã traxit. Nec paulo tardi⁹ poſt orõꝫ inun
datio illa ſecuta eſt. ſed tãta fuit ꝯuementia orõis ⁊ inundatõis vt ꝺ mẽ
ſa caput iam cũ tonitruo leuaret. q̃ten⁹ vnũ idemqꝫ eſſet momentũ et le
uare caput ⁊ pluuiã deponere. Tũc vir dei inter choruſcatõꝫ ⁊ tõitruos
atqꝫ ĩgentis pluuie inundatões. videns ſe ad monaſteriũ nõ poſſe reme
are. cepit ꝯq̃ri cõtriſtat⁹ dicens: Parcat tibi de⁹ oĩpotens ſoror. q̃d ẽ qđ
feciſti. Cui illa rñdit. Ecce te rogaui et audire me noluiſti. rogaui dñm
meũ ⁊ exaudiuit me. Nõ ergo ſi potes egredere. ⁊ me dimiſſa ad mona
ſterium recede. Ipſe ãt exire extra tectũ nõ valens. q̃ manere ſpõte nolu
it. in loco mãſit inuit⁹. Sicqꝫ fcm̃ eſt vt totã nocteꝫ ꝑuigileꝫ ducerent
atqꝫ ꝑ ſacra ſpũalis vite colloq̃a ſeſe vicaria relatõne ſatiarent. q̃ de re
dixi cũ voluiſſe aliq̃d: ſed minime potuiſſe. qꝛ ſi venerabil' viri menteꝫ aſpi
cimus. dubiũ nõ eſt ꝙ eãdem ſerenitateꝫ voluit in q̃ deſcenderat ꝑmane
re. ſꝫ ꝯ hoc quod voluit in virtute oĩpotentiſ dei ex femine peritõe miracu
lum inuenit. Nec mirꝝ ꝙ pl⁹ illa femina q̃ diu fratrem videre cupiebat. in
eodeꝫ tp̃e valuit. Quia n. iux̃ iohis vocem. de⁹ caritas eſt. iuſto valde iudi
cio illa pl⁹ potuit q̃ ampli⁹ amauit. Cũqꝫ die altero eadeꝫ venerabilis fe
mina ad cellã ꝓpriã receſſiſſet vir dei ad mõaſteriũ rediit. Cũ ecce p⁹ tri
duum in cella ꝯſiſtens. eleuatis in aera oculis vidit euiſdem ſororis ſue
aĩaꝫ de corꝑe egreſſaꝫ. in colũbe ſpẽ celi ſecreta penetrare. Qui tãte eiuſ
gl'e cõgaudens oĩpotenti deo in hymnis ⁊ laudib⁹ grãs reddidit. eiuſqꝫ
obitũ fratrib⁹ denũciauit. q̃s etiã ꝓtinus miſit vt ei⁹ corp⁹ ad mõaſteriũ
deferrent. atqꝫ in ſepulcro quod ſibi ipſe ꝑparauerat. ponerent. Quo facto
ꝯtigit vt quoꝝ mens vna ſꝑ in deo fuerat coꝝ q̃ꝫ corꝑa nec ſeparꝫ. Eo
dem vero ãno quo de hac vita b. bñdict⁹ erat exiturus q̃buſdam diſcipu
lis ſecũ ꝯuerſantib⁹. q̃buſdã lõge manentibus. ſanctiſſimi ſui obit⁹ denũ
ciauit diem. p̃ntibus indicens: vt audita ꝑ ſilentiũ tegerent. abſentibus
indicãs quod vel q̃le eis ſignum fieret. qñ ei⁹ aĩa de corꝑe exiret. Ante
ſextũ vero exit⁹ ſui diem apiri ſibi ſepulcꝝ iubet. q̃ mox correpꝰ febrib⁹
acri cepit ardore fatigari. Cũqꝫ ꝑ dies ſingulos lãguor ingueſceret. vi.
die portari ſe in oratoriũ a diſcipulis fecit. ibiqꝫ exitũ ſuũ dñici corporis

et ſanguis ꝑceptōe muniuit.atq̅ inter diſcipuloꝝ manꝰ ībecillia mēbra
ſuſtentās.erectis in celū manibꝰſtetit: ⁊ vltimū ſpūm inter verba orōis
efflauit q̄ ſcʒ die duobꝰ de eo fratribꝰ vni in cella cōmorāti. alri āt lōgiꝰ
poſito reuelatō vniꝰatq̅ indiſſil'is viſionis apparuit. Viderāt nāq̅ quia
ſtrata palliis.atq̅ innūeris choruſcās lāpadibꝰ via.recto oriētis trami-
te ab eiꝰ cella ī celū vſq̅ tendebat. Cui venerādo habitu vir deſup clarꝰ
aſſiſtens cꝰeſſet via quā cernerent.inqſiuit. Alii āt ſe neſcire ꝓfeſſi ſunt.
Quibꝰ ipe ait.hec eſt via q̄ dilectꝰ dn̄i bn̄dictꝰ celum aſcendit. Hūc itaq̅
ſancti viri obitū ſicut p̄ſentes diſcipuli viderūt ita abſentes ex ſigno qđ
eis p̄dictū fuerat ꝯgnouerunt. Sepultus vero eſt in oratorio beati iohis
baptiſte.quod deſtructa ara apollinis ipe cōſtruxit CXCIIII.

De ſancto ruperto

Hodierna feſtiuitas ſanctiſſimi ac beatiſſimi pr̄is nr̄i rupti. q̄
eiꝰ nobis in ꝑadiſuʒ trāſitum exultabilē reddit.piis mētibꝰ mi
ſtica gaudia exhibet.q̄ duʒ annoꝝ curſus inde voluit. in nr̄is
cordibꝰ ſp recenta iocunditate innouatur.cū.n.dicat ſcriptura. In mēo-
ria eterna erit iuſtꝰ.digne in memoriā vertitur hoīm q̄ ad gaudiū trāſit
angeloꝝ. Hūq̅ dicat. Glā pr̄is eſt filꝰ ſapiens.q̄nte huiꝰ ſunt glē q̄ tot
barbaricas natōes ad agnitōʒ dei in xp̄o ieſu ꝑ euāgelium regenerauit
Tpe nāq̅ hyloperti reḡ francoꝝ.āno .ſ.regni eius ſcđo ſanctꝰ ꝯfeſſor
xp̄i in zvormacia habebatur ep̄s q̄ ex regali ꝓſapia frācoꝝ nobilis ortꝰ
nobilior fide ⁊ poteſtate fuit. Erat.n.māſuetꝰ ⁊ caſtus.ſimplex ⁊ prudēſ
in laude dei d̄uotus.plenꝰ ſpūſancto.ꝓuidus in ꝯſilio:iuſtus in iudicio a
dextris ⁊ a ſiniſtris.virtutū armis munitꝰ.gregi ſuo forma bn̄ agēdi fa
ctus.qꝛ quod verbis monuit.hoc opꝫ p̄rogatiua cōfirmauit. hinc ei ſe
frequentibꝰ exercebat vigiliis.inde cōtinuatis macerabat inediis.opuſ
ſuū miſicordia ornabat q̄ theſauros diſpſit: vt ſepe egēte paupes dite-
ſceret q̄ ſuū ſolū hoc eſſe credidit quod nudꝰ aut inops accepiſſʒ. Cum
igitur ꝑcellentiſſima fama huiꝰ viri in fieſ terraꝝ exiſſet q̄ꝫ plimi illuſtreſ
viri.nō ſolū a vicinis ſʒ etiā ab exteris natōibꝰ ad eiꝰ ſanctiſſimaʒ ꝯfluxe
runt doctrinā.vt vel illius ſacratiſſimo alloq̄o in triſticia cꝰlibʒ anxieta-
tis ꝯſolatōʒ ſuſcipent.vel eccleſiaſtice religionis ab eo purā veritatē au
dirēt. Vn̄ ⁊ multi illiꝰ benigna d̄uotōe a laq̄iſ hoſtiſ ātiq̄ libati ſunt: ⁊ vi
as ꝑpetue vite ingrediebātur. Sed infideleſ q̄ plimi erāt in regiōe zvor
macenſi.illius ſanctitatem nō ferentes.mltis eū ſuppliciis affectum: ⁊
virgis ceſum a ciuitate cū mag̃ eiecerāt iniuria Igitur eodē tpe theo
da dux bauaroꝝ audiens bti viri ſanctitatē: ⁊ miracula q̄ faciebat. deſi-
derauit illum videre: ⁊ miſſis optimatibꝰ ſuis obnixe eū poſtulabat.q̄re-
nus regiones bauaroꝝ viſitare dignaretur: ⁊ eiꝰ ſalutifere credulitatis
viam inſinuaret. Factus vero ep̄us vbi tante legatōis poſtulatōnes ꝑ

cepit. ſciens huiuſmodi cauſam ex diuina diſpenſatõne procedere. gra
tias celeſti clementie agebat ꝙ ſedentes in tenebris ⁊ vmbra mortis au
torem vite lumen verum xp̄m ieſum agnoſcere optarent. Itaqꝫ cum eiſ
dem legatis ſacerdotes ſuos quaſi radios fidei ad eundem ducem p̄mi
ſit: ⁊ ip̄e nõ longo tēpis ſpacõ interpoſito poſt eos in bauarorum iter
aggreditur. Quod cum p̄fatus dux audiſſet. magno ꝑfuſus gaudio. cū
ꝯcinctu ꝓcerum ſuorum obuiam ꝑperauit: ⁊ in vrbe ratiſbona cum ſum
ma alacritate illum excepit. Tunc ibidem ſanctus ruptus indicto ieiu
nio celeſtibus miſteriis ducē informauit: ⁊ in fide vera roborauit. ⁊ ydo
lorum cultibus abrenunciare fecit. ⁊ in nomīe ſancte ⁊ indiuidue trinita
tis baptizauit. Baptizati ſunt cum eo optimates ſui ⁊ populuſ non mo
dicus nobiliū ac ignobiliū. redemptōꝫ mūdi laudantiū. q̇ eos d̄ tenebriſ
in admirabile lumen ſuū vocare dignatꝰ eſt. Beatū ꝯfeſſorē xp̄i ꝑ cꝰ ver
ba irradiata ſunt corda tenebroſa: ⁊ infideliū arentia pectora fontē vi
te ſitiebāt. Baptizato itaqꝫ duce ⁊ pp̄lo. q̇ diuīa illuſtrāte ḡtia ſacramē
tum ſalutaris lauacri ſuſcepat. obſecratꝰ a theodone ſanctꝰ ruptus naui
aſcenſa ꝑ alueum danubii deſcendendo. vicis ⁊ caſtellis libera voce euā
gelium xp̄i p̄dicauit: ⁊ ꝑ termīos noricorum vſqꝫ ad inferiorem panno
niam ip̄e clara lucerna ſuꝑ cādelabrum poſita lumen fidei miſtrando ꝑ
uenit. Indeqꝫ ꝑ terram reuerſus. lauariacēſium vrbem intrauit in q̄ mł
tos aqua baptiſmatis regenerando ab ydolorum cultura ꝯuertit. ⁊ plu
res variis languorıbꝰ oppſſos in nomīe domi ſanauit. Lauriaco nāqꝫ di
greſſus. in quocūqꝫ loco amplius feruere gentilitatis errorē cognouit.
illic intrepidus acceſſit. deſtruens ydola. diminuens ſimulacra. commē
dans vbiqꝫ domi noſtri ieſu xp̄i diuinitatem ꝑiter ⁊ ſacram eiꝰ incarna
tōem: vt vnꝰ idemqꝫ deus eſſe crederet ⁊ homo añ luciferū a p̄re deo ve
rus deus genitꝰ. in fine tempoꝝ ꝓ humana ſalute ex virgine matre ver
bum dei verꝰ homo natus. q̇ illumīat omnē hoīeꝫ venientē in hūc mūm
Sed cum iam vir dn̄i ſ̄m poſtulatõnem ducis et pp̄li ſibi locum ad
ep̄alem ſedem eligere aptum meditaretur. ſecus ſtagnum zvalarii laci
venit. vbi eccl̄am in honore p̄ncipis apoſtolorum petri cōſtruxit ⁊ dedi
cauit. Exiit inde ad iunarum fluuium vbi olim iuuano ciuitas fuit q̄ an
tiquis mirabiliter extructa temporibꝰ. inter bauaricas vrbes emiebat
nobiliſſima. ſꝫ tunc raro incola inhabitante pene dilapſa et virgľtis erat
coop̄ta. Quem locum ſuus dei ad kathedram ep̄alem conſiderans eſſe
ydoneum. q̇ppe inter montana a populari tumultu ſemotum. ꝓprietate
huiꝰ a duce ſibi tradita cum ſummo ſtudio renouauit. conſtruēs ibi baſi
licam quam in honore beati petri apl̄orum p̄ncipis dedicauit. ⁊ clerico
rum officiis rebuſqꝫ neceſſariis munificentia theodonis magnifice do
tauit. poſtea vero delegato ſacerdotum officō omnem ibidem quotidie
curſum congruo ordine fecit celebrari. Factus itaqꝫ vir domi cupi

eis augmentare loca a p̄fato duce aliquem fiſcum ſuū vocabulo dictuꝫ
pidigen. inter auꝝ ꝛ argentum cū millenis cōparauit ſolidis. ꝛ ſic dein
ceps deo auxiliāte ex traditōe regum ſiue ducum ſiue fideliuꝫ viroꝝ lo
ci res accreſcere ceperūt ¶ Porro dieb⁹ q̄dam ꝓbabiles viri beato pō
tifici cum mag̃ admiratōne narrauerūt ꝙ ipi in heremo q̄ tunc tp̄is ver
bo appellatōis caruit. nūc wongobi dicitur celeſtia ꝓdigia ardentiū lu
cernarum ter q̄terqꝫ vidiſſent. et mirifice ſuauitatis odore ibi redolere
ſenſiſſent. Mirantib⁹ aūt cunctis q̇ aderant ſup talib⁹ ꝓdigiis. ſcūs ep̄s
domingū p̄ſbiteꝝ ſuum ad eūdem locū miſit. p̄cipiens vt veritatem h⁹
ſigni diligenter apꝓbaret: ponendo in eodem loco crucem ligneā quam
ipe ſanct⁹ ſua manu bn̄dixit et illic direxit. Dommingus vero cū illuc ꝑ
ueniſſet. ſtatim p̄mo noctis exordio cum religioſis q̇ ſecum aderāt. celi
tus emiſſas aſpiciebat claras lucernas deſcendere ꝛ totā illā regionem
loci inſtar ſolaris radii irradiare. et hāc viſiōeꝫ ꝑ tres noctes cū ſuaui
tate mirifici odoris ibi viderat radiare. Tūc ipſe in eodem loco bn̄dictā
crucem erexit ꝛ ſupfabricato tugurio ad ſanctū ruptum regreſſus eſt. p̄
orem aſſertōꝫ certa relatōe ꝯfirmans ¶ Sctūs ruptus q̄ꝫ cōmunicās
cōſilio cū theodone ꝑ ſemetipm eādem heremū adiit. ꝛ videns locū hūa
nis habitatōnib⁹ poſſe fieri aptū annoſa robora extirpare. ſiluaꝝqꝫ cō
denſa in planiciem campi redigere. ac eccl'am cū habitacul' ſuoꝝ dei edi
ficare cepit. Hiiſdem vero temporib⁹ theodo aduerſam incidit valitudi
neꝫ. Cunqꝫ ſibi vite terminuꝫ apꝓpinquare ſentiret. vocauit ad ſe theo
bertum filium ſuum. ꝛ ducem noricoꝝ illum cōſtituit. p̄cipiens ei obedi
re ſancto rupto ad xp̄ianitatem ſuam ꝛ ad opus diuinum illum diligen
ter adiuuare. ſanctumqꝫ locum iuuaniens' eccl'e amore ꝛ honoribus et
dignitatib⁹ iugiter ſublimare. Cunqꝫ huiuſcemodi mādatis ꝛ oīb⁹ q̄bus
voluerat filium inſtruxiſſet. vltimū diem clauſit migrans ad dn̄m. Poſt
hoc vero theobert⁹ cum optimatib⁹ ſuis ad ſanctū ruptum viſendi gr̄a
ire ꝑrexit. et veniens ad illum in ſupradicto heremo locum pio veneraba
tur affectu. dans ad eccl'am quam ſanctus ruptus ibi cōſtruxit. ac ipſo
duce p̄ſente in honore ſancti maximiani dedicauit. tria miliaria vndiqꝫ
de eadem ſilua. et villam albinam cum ceteris donariis in alimoniā mo
nachorum quos ſanctus pontifex ibi deo ſeruiendum poſuerat ¶ His ita
geſtis videns vir dei bauarice dignitatis culmen iugo xp̄i ſeſe ſubdidiſ
ſe. ſed gentilitatis errore plures inuolutos ſupeſſe ad patriam ſuā repe
dauit: ꝛ inde cum. xii. ad p̄dicandum ſibi ſociis electis. inter quos erant
eximii criſantus. ciſilarius ambo p̄ſbiteri. ambo viri ſancti. et ſecuꝫ vir
ginem xp̄i ſanctā erudrudem nepteꝫ ſuā adducens. q̄ſi cum tot lumina
ribus ad vrbeꝫ iuuanienſem regredit̄ Tūc in ſupiori caſtro eiuſdeꝫ ciui
tatis conſtruxit in honore dn̄i nr̄i ieſu xp̄i et ſue ſancte genitricis ꝑpetue
virginis marie monaſterium ꝛ ibidem ꝯgregatōnem ſanctimonialium

poſuit ſanctā erudrudē ad ſuicíū celeſtis reg. atqʒ cum theoberti ducis
aſtipulatōe q̄ poſſeſſiones ad illud cenobiū tradidit infinitas. eaꝝ ꝯuer-
ſatōnem p̄ omnia rōnabl'r diſpoſuit. His ita expletis iſte vir bt̄s ince-
ptum p̄dicatōis op⁹ cū ſummi opificis adiutorio ſtudens ad pfectōʒ per
ducere. norica regna diſcipuloꝝ ſuoꝝ comitāte caterua circūire d̄ſtiauit
ꝛ ab vrbe egrediens iuuaníéſi. gentes q̄b⁹ nondum fidei lumē reſplēdue
rat viſitauit: ꝛ eis triticū credulitatis. lolio p̄eūte ſemiauit. Nā a cordi
bus coꝝ barbaricę hoſpitib⁹ dyabolice deceptōiſ pfugatis: illuc intromi
ſit fidem. caſtitatē. miſicordiā. hūilitatem. p̄ quos pacificos habitatoreſ
xp̄c oīm bonoꝝ largitoꝛ ꝛ origo humane mentis domiciliū intrare ſolet
Cūqʒ ſic bauaroꝝ termios circūiret. ac oīēs ad fidem ꝯuertiſſet. eos
vt in fide ſtabiles p̄manerent admonuit. ꝛ dimiſſis p̄ſbiteris q̄ ppluʒ ad
diuina miſteria cōſueſcerent. ipſe ad vrbem iuuaníéſem remeare ſtuduit
qꝛ ſpū pphetico replet⁹. diem vocatōis ſue inſtare p̄ſciuit. quem diſcipu
lis ſuis p̄nunciauit. Illi tali et tam triſti indicō ꝯſternati cur eos et tam
nouellaʒ xp̄ianitatis plebem deſereret. lacrimati ſunt Ille ſpe erecta ad
xp̄m vrbeʒ iuuanienſeʒ ꝛ pplm noricoꝝ oīpotenti deo cōmendauit ꝛ vi-
talem viꝝ ſanctū ꝛ oī pplo acceptū. ſibi fieri ſucceſſorē elegit. Cuʒ vero
dies q̄dragesimalis obſuātie agerentur febriū ardore vir dei fatigari
cepit: Cūqʒ ſanctiſſima dies reſurrectōis xp̄i illuxiſſet. ſolēnia miſſaruʒ
celebrauit. ꝛ munit⁹ ſacro ſc̄i corpis xp̄i viatico p⁹ dulces paterne pieta-
tis admonitōnes: ꝛ poſt extrema caritatis verba fr̄es ꝯfirmātia. inter lā
ctas man⁹ lacrimantiū voces. inter pios plāgentiū ſingultus. cet⁹ āgeli
ci a q̄buſdaʒ religioſis viris in celo audiebātur. q̄ voce canora aīaʒ ſc̄āʒ
ferebant ad eternā felicitatem

Cxxv

De B. floriano

Tempe dyocleciani ſanct⁹ florian⁹ p̄nceps officiū militie fuit.
de q̄. xl. milites crediderūt xp̄o: Qui ab aq̄lino p̄fecto ad par
tes noricoꝝ. i. bauaroꝝ deſtinati apud lauriatū ſuppliciis af
fecti. incarcerātur. Tunc ſanct⁹ florian⁹ vltro ſe xp̄ianum ꝯfitetur. ꝛ cuʒ
flecti nō poſſet ad cultū ydoloꝝ. bis durit ceſus eſt. ꝛ acutis fuſtib⁹ ſca-
pule ei⁹ pfodiuntur. Tādem iubʒ aq̄lin⁹ vt a pōte in flumie auiſi p̄cipite
tur. Orat ſc̄tūs. ſtudent lictores. ſed vn⁹ alijs attrocioꝛ ſc̄m p̄cipitat. c⁹
oculi ſtatim videntib⁹ oīb⁹ crepuerīt. Martir aſcendens ꝯ fluxum fluuii ī
magno ſaxo. Aq̄la aduolat expāſis alis in modū crucis tegit corp⁹. ma
trone deuote ſc̄tūs apparuit. Iungit illa aīalia et corpus virgultis iuol
uit ne a pſecutoribus videatur. ſed cum eſtu aīalia deficerent ad p̄ces ſe
mine fons erupit q̄ vſqʒ hodie fluit. Venientes ḡ boues ad locum mar
tiri patum vltra ſe mouere non poterant. ibiqʒ ſepultus miraculis mul
tipliciter coruſcat

CCCCXLIIII

CXXVI.

De ſancto eraſmo

Facta eſt ꝑſecutõ xp̄ianoꝝ a diocleciano impatore. vt ſiqͥs in
uentꝰ fuiſſet nõ ſacrificare diis. multis ſupplicijs interiret. Au j
diens h̄ bt̄s eraſmꝰ fugiens ex ãtiochia ciuitate. heremuz pe
tijt: ⁊ habitauit in ea annis. vij. vbi in mõte libano die ac nocte dn̄m de
ꝓcans. multa mirabilia egit. Nã eſca ei de celo veniebat ꝑ coruũ. etiaʒ
angeli loqͥbant̃ cum eo. Diuerſe etiam fere veniebãt in cellã eiꝰ. ⁊ ꝓſter
nebant ſe ad veſtigia eiꝰ: ⁊ fcã eſt ad eũ vox de celo dicens Eraſme dſcen
de ad tuã ciuitatem. Et ſtatĩ ſurrexit ⁊ deſcendit ad ciuitateʒ. Cũqʒ de
ſcendiſſet. mlt̃i qͥdem vexabãtur a ſpiritibꝰ imũdis ⁊ occurrebãt ei. Tũc
bt̃s eraſmꝰ iponebat eis manꝰ in noĩe dn̄i: ⁊ ſtatim ſalui fiebãt. Multos
etiã ꝑ baptiſmũ ↄuertebat ad dn̄m. Hoc audiens dioclecianꝰ impator.
iuſſit btm̄ eraſmũ teneri ⁊ p̄ſentari ſibi. Cũqʒ introduceret̃ ſedente ĩpa ij
tore ꝓ tribunali. interrogauit eũ dicens. Quid vis eſſe aut de quo gene
re es. Tũc bt̃s eraſmꝰ dixit. Criſtianꝰ ſum: ⁊ ip̄m ↄfiteor. Erat bt̃s era
ſmus nõ ſolũ ſpũ ſed etiã corꝑe pulcer. Vultꝰ etiam eiꝰ angelicꝰ. oculi eiꝰ
tanq̃ radij ſol'. loquela eiꝰ ſine vlla offenſione. ſecurus reſpõdebat nõ tre
pidabat. Et ait impator. Acqͥeſce et ſacrifica dijs meis ne male moria
ris. Dicit ei btũs eraſmꝰ. Hoc ipator nunq̃ ero facturus: vt lapidibꝰ ⁊
ſculptilibꝰ qͥbus turꝑe ſil'is es ego ſacrificem. ſʒ ego ſacrifico deo viuo.
q̃ fecit celũ ⁊ terrã mare et oĩa q̃ in eis ſunt. ipi ſoli ſuio. ⁊ aĩa mea. nam
tibi nũq̃ ↄſentõ. Tunc impator furore repletꝰ iuſſit miſtros plũbaris tũ
di latera eius. Qui dum cederet̃ reſpexit in celuʒ ⁊ dixit. Grãs tibi ago iij
dn̄e ieſu xp̄e q̄ es via in te credẽtiũ. qꝛ ꝑueni ad quod deſiderat aĩa mea
adiuua ſuum tuũ vt nõ me abſorbeat abiſſus mortis. Tũc ipator dixit.
Eraſme video te iuuenem ⁊ pulcꝝ. ↄſule aĩe tue ⁊ ſacrifica dijs meis
⁊ dabo tibi auꝝ et argentũ. veſtem ineſtimabilem: ⁊ faciã te nobilem in
palatõ meo. Dixit ei btũs eraſmꝰ. Lupe rapax. ſeductor aĩmaꝝ. non pre
mia tua ſeꝑent me a caritate xp̄i. Nã auꝝ ⁊ argentũ et veſtes tue ieſtia
biles ſint tecum in dies ꝑditõnis tue. ego ãt habeo loricã fidei quã ifer
nus corrũpe nõ põt. tu vero cũ p̄re tuo dyabolo eris in igneʒ etnũ arſu
rus. Impator furore repletꝰ iuſſit btm̄ eraſmuʒ fuſtibꝰ mactari: ⁊ ter bi iiij
nos mutãs: ⁊ in dorſo eiꝰ nulla macula videbatur. Uniuerſa vero plebs
clamabat dicẽs. Uere magnꝰ eſt deꝰ xp̄ianoꝝ q̄ tãtã virtutẽ opatur i illo
Impator dixit ad ppl'm. Errastis. artes maleficoꝛuʒ opatur iſte. Dixit
btũs eraſmꝰ Nõne et tu dyabolꝰ es ſil'is illi q̄ ꝑmo ꝓthoplaſtũ d̃ ꝑadiſo ꝓ
iecit. Impie carnifex. draco iniqͥtatis. dux maleficoꝝ. maleficia mea cri
ſtus eſt filꝰ dei viui quem virgo genuit maria ex verbo p̄ris quẽ ꝓph̄e
venturꝝ p̄dicauerĩt q̄ ſoluit pctã mũdi. illuminãs tenebras ignorãtie nr̄e

q̇ te ꝑcutiet ineternū.cui tu rōnem redditurꝰ es.impatoꝛ furoꝛe repletuſ
iuſſit beati eraſmi carnes vngulis ferꝛeis effodi.ꝯgratulās pſallēs ꝓpheti
cum pſalmū deo canebat dicens. Poſuerūt hieruſalē vt pomoꝝ cuſtodiam.
poſuerūt morticina ſuoꝝ tuoꝝ beſtiis terꝛe. Tūc impatoꝛ furoꝛe replet
v. iuſſit miniſtris plumbū:picem.ſulphur:et reſinā cū cera ⁊ oleo ſolui.⁊ be
atū eraſmū ꝑfundi. Stabat āt āgelꝰ dn̄i cum eo q̇ ei refrigeriū pſtabat.
Tunc btūs eraſmꝰ dixit impatori. Ubi ſunt mine tue et furoꝛ tuꝰ magnꝰ
ecce coꝛpi meo pſtitiſti magnū refrigeriū. Uniuerſa vero plebs clama
bat dicens. Dimitte hoīem iſtum et ep̄m ciuitatis ſue.qꝛ deꝰ xp̄ianorum
opatur in illo. Et ecce ſubito factꝰ eſt terꝛemotꝰ magnꝰ.tonitrua choru
ſcatōes.ita vt pene tercia ps ppl'i moꝛeretur. Angelꝰ vero dn̄i cū ſancto
eraſmo ſtabat:et cecos hoīes ad xp̄i lumen ꝯducebat. Impatoꝛ āt fugi
ens q̄ſi timens ciuitatem ab ira dei pire locutꝰ eſt ad ppl'm et dixit. Iſte
quē vidiſtis deū blaſfemauit.iō tal' eſt ꝯturbatō. Tunc ipatoꝛ repletꝰ fu
vj roꝛe iuſſit btm̄ eraſmū in carcerē introduci.et .lx. pōdera ferꝛi in ceruı
cem vel in māibꝰ eꝰ poni. Et pcepit miniſtris vt ſi q̇s inuentꝰ fuiſſet panem
vel aquā ei dare moꝛte moꝛeret̄. Et fecerūt miniſtri ſicut impauit eis. Im
patoꝛ āt anulo ſuo ſiguit hoſtiū carceris. Et circa mediā noctem excla
mauit btūs eraſmꝰ ad dn̄m dicens. Dn̄e iheſu xp̄e accelera et eripe me ne
ꝯgletur inimicꝰ in ſuis tuis.ne dicant gentes vbi eſt deꝰ eoꝝ. Et ecce ſubi
to carcer illuxit.et fraguit q̄ſi fuiſſꝫ aromatibꝰ plenus:et viſa ſunt velut
vij xii.cādelabra ardentia an̄ btm̄ eraſmū martirem et ep̄m. Angelꝰ dn̄i in
greſſus fuerat ad eū dicens. Eraſme ecce ego veni ad te:et ſtati liq̄factū
eſt ferꝝ tāq̄ cera.et in medio eoꝝ ſtabat pſallēs et bn̄dicebat deū dicēs
Bn̄dictꝰ es dn̄e q̇ feciſti celū ⁊ trā.cui aſtāt āgeli et archāgeli cū tremo
re:et numerꝰ martirꝝ q̇ paſſi ſunt ꝓpt̄ te.q̇ feciſti miſericordiā cū ſuo tuo ⁊
libaſti aīam meā de māibꝰ inimicoꝝ.ſicut liberaſti ſydrac myſac et abde
nago de medio foꝛnac̄ ignis ardētis:et de māu nabuchodonoſoꝛ reg̃.et
ſicut danielē ſuū tuū de lacu leonū:et oblato prādio p abacuch ꝓphetā
ſaturaſti.et ſuſannā de falſo crimīe libaſti.ita et mecū feciſti miſericordiā
et ecce āgelꝰ dn̄i dixit ad eū. Eraſme exurge et āmbula mecū vſq3 ī ytaliā.
ibi tibi dn̄s etnā vitā tribuet in ſcl'm ſcl'i. et q̄ſi colūba xp̄i plaudēs ſic i lu
grido ꝯpoſuit. Alia vero die curꝛens ad carcerē.ſigillū anuli ſui inuenit
viij Cūq3 deſigilliſſ pcepit miniſtris.adducite magū q̇ deos meos p nihilo fe
cit.ingreſſi āt carcerē nuſq̄ eū inuenerūt.ferꝝ eꝫ ſicut cinis inuentū eſt.
Et factꝰ ē clamoꝛ magnꝰ dicentiū:hoīem n̄ inuenimꝰ nā et ipm̄ ferꝝ nob
cinis videt̄ eſſe. Qd̄ vt audiuit ipatoꝛ ſibi alapā in fronte pcuſſit dī. Ue
mihi ꝯluſū eſt regnū meū q̇ dicturꝰ ero ppl'o meo: Uenerūt eni q̄ſi .xl.mi
lia viroꝝ et mulieꝝ ad ſpectacl'm militis xp̄i:turbabatur tota ciuitas in
tremoꝛe grādi poſita:xp̄iani xp̄ianū q̄rebāt:vidue et oꝛphani ep̄m req̇
rebāt dicentes:q̇d feciſti boni iuſto: Tunc impatoꝛ timoꝛe ꝑteritꝰ dixit

ꝯfitus.

q̄ a deo eiꝰ in celum raptus fuiſſet. ⁊ ꝑ p̄mium magnū ſe redemiſſet. Et cum btūs eraſmꝰ in lugrido veniſſet. multos in xp̄i noīe baptizās. omīa virtutibꝰ opabaꝛ̄. nam infirmos ⁊ cecos orōnibꝰ ſaluabat. Naz erat ibi q̄dam nobilis ⁊ p̄mariꝰ ciuitatis nomīe anaſtaſiꝰ. cꝰ filiꝰ mortuuſ fuerat ⁊ corpꝰ eꝰ ad ſepulcꝝ ducebatur. iuſſum. n. fuerat a dn̄o beato eraſmo vt cum reſuſcitaret ⁊ redderet pentibꝰ ſuis: ⁊ app̄hendens btūs eraſmꝰ corpus defuncti. dixit patri eius. Anaſtaſi ſi credis in dn̄o nr̄o ihesu xp̄o q̄ natus eſt de ſp̄uſancto ex maria virgine. recipies filiū tuū ſaluum. multa. n. turba pp̄li mirabaꝛ̄ ad hec verba. Anaſtaſiꝰ dixit. et tu potes filiū meū reſuſcitare. Btūs eraſmꝰ dixit. Non ego ſʒ dn̄s ieſus xp̄c cui ego ſuio. Anaſtaſiꝰ dixit. Si filiū meū ſaluū mihi reddideris. credo ego ⁊ domus mea et pp̄lus vniuerſus. Tūc btūs eraſmꝰ iuſſit corpꝰ eiꝰ deponi ſecreto. patrem ⁊ mr̄em iuſſit ſtare. flexis genibꝰ ſup corpꝰ eiꝰ dixit. In nomīe ihu xp̄i ſurge. Cūq̄ʒ ſurrexiſſet clamauit voce mag̃: Vere quia magnus eſt deꝰ xp̄ianoꝝ. et cōuerſus ad p̄rem ait. Pater vſq̄ʒ nunc errauimus. Dii. n. q̄s colebamꝰ nihil ſunt. vidi. n. eos in iferno n̄ hr̄e requiem a tortoribus. Deꝰ āt viuus famuli eraſmi magnꝰ eſt. Et credidit anaſtaſius et tota domꝰ eiꝰ et pp̄lus vniuerſus q̄ i illa hora fuer̄t baptizati. q̄ ſūt q̄ſi. xl. milia hoim. Tūc beatꝰ eraſmꝰ exclamauit voce mag̃ dicens Grāſ ago tibi dn̄e ieſu xp̄e q̄ cōgregaſti pp̄lm tuū i via veritatis: Tu. n. dixiſti euāgelica voce. Petite ⁊ accipietis. q̄rite et inuenietis. pulſate ⁊ apietur vobis. Bn̄dic pp̄lm tuū hūc quem acq̄ſiſti. Et fcā eſt ad eū vox de celo dicens. Eraſme ſue bone q̄. p me laboraſti in t̄ra oīa q̄cunq̄ʒ petieris dabūtur tibi: Et bn̄dixit dn̄s pp̄lʒ hunc q̄ crediderat. In illa hora oīa ydola q̄ colebātur. vertebāt. Per. vii. āt dies beatus eraſmꝰ docēs pp̄lm ⁊ ꝯfirmās i doctria xp̄i dicebat. Cuſtodite mādata eiꝰ q̄ audiſtis. ⁊ mag̃lia dei q̄ fecit in vobis. induti fide etiā fideles eſtote. Audiens h̄ maximianus impator q̄ facta fuer̄t in lugrido ciuitate a ꝓbo iniq̄ſſimo hoīe ⁊ ſacrilego. q̄ dixit. Audi pie impator q̄ facta ſunt in ciuitate tua. Regnum tuū ꝯluſum eſt: et dii nr̄i neſcio quo hoīe ātiocheno ſubuerſi ſunt q̄ ꝯfitetur illuʒ deū xp̄m q̄ crucifixꝰ eſt ab hoībꝰ i iudea deuʒ eē. Quo audito ipator iuſſit btm̄ eraſmuʒ teneri. et p̄paratuʒ tribunal aſcendit. et ingreſſus eſt bt̄s eraſmꝰ. Ad queʒ ait ipator. Dic tu ſcelerate hō q̄ tibi eſt religio. Tūc bt̄s eraſmꝰ tacuit. ſʒ ocul' ſuis reſpexit i celuʒ. Impator ait Nihil loq̄ris: et iuſſit maxillas ſuas ꝯtundi: Tūc bt̄s eraſmꝰ dixit. Lupe rapax. plenus iniq̄tate. malefice: q̄d p̄ſeq̄ris ſuuʒ dm̄: Impator dixit. Nōne h̄ ipe eſt q̄ crucifixus eſt ab hoibus i iudea. Sctūs eraſmus r̄ndit Ego ipius ſuus ſum. Maximianus dixit: Tal' ſis q̄lis et ille: ⁊ ſic moriaris. Tūc bt̄s eraſmus ſubridens ait illi Optie ipator bn̄dixiſti mihi: vtinā illius ego merear veſtigia ſeq̄: q꜡ effuſio ſanguinis ipius. nr̄a illūiatō eſt quē ſi vel agſcere et illū credere ſaluꝰ eris. impator dixit Tu i illū credaſ

et genꝰ tuū. Btūs eraſmꝰ dixit. Optīe dixiſti mihi. plane q꜠ ſic credimꝰ. Hoſtias humilitatis et tribulatōis munera offerimus ei q̄ ſaluauit populum ſuū a peccatis coꝝ. Impatoꝛ dixit. Cōſule tibi et accede et ſacrifica diis meis. Sanctus eraſmꝰ rn̄dit. Quibꝰ diis me iubes ſacrificare. Impatoꝛ dixit. Si tibi dixero. cōſentis. Btūs eraſmus dixit. Si videro forte facō. Tunc gaudio repletꝰ impatoꝛ cū vniuerſo pplo vſq꜠ ad tēplū iouis iuſſit hoīem dei deduci ad ciuitatē ſirmitanaꝫ. et ꝑcepit organa et oīne genꝰ muſicoꝝ in tēplo parari. Et hoc videns btūs eraſmꝰ ingemuit coꝛde et oculos ſuos ad celū direxit dicēs. Xp̄e fili dei eſto p̄ſens in iſta hora et mitte angelū tuū q̄ mihi auxilietᷣ. et ꝯfirmet me in iſta hora a pugna dyaboli quā mihi p̄parauit. Cūq꜠ ꝑueniſſet in templū beatus eraſmꝰ dixit. Ubi eſt deus quē iubes me adoꝛare. Impatoꝛ āt app̄hendens manum eiꝰ ingreſſus eſt tēplū et oſtendit ei ſtatuā ereā magnitudīs eiꝰ cubitorum: xii. et dixit. Ecce deus meꝰ cui ego ſuio Stati vt dyabolꝰ aſpexit faciē martiris xp̄i cecidit ſtatua: et in cinerē verſa eſt. exiuit et draco magnus ex illa. et occidit pene terciā ꝑteꝫ ppl'i. Impatoꝛ vt vidit ſe eſſe deluſum. aſcendit equū et ad palatiū ꝑgebat. ꝑcutiens pectꝰ ſuū dixit. Te mihi deluſuꝫ eſt regnū meū. neſcio a quo hoīe anthiocēno Magᷣ aūt ps ppl'i clamabat. Serue ſācte dei oꝛa ꝓ nob vt n̄ ꝑeamꝰ ab iſto dracōe. Tūc beatus eraſmꝰ impauit draconi vt quenq̄ hoīeꝫ n̄ cōtaminaret. Videns āt vniuerſus pplus ſirmitanoꝝ q̄ntas virtutes ꝑ ſuum ſuū opabatᷣ. ceperunt omēs credere xp̄o. Btūs āt eraſmꝰ dixit. Ecce q̄leſ virtutes opatur deꝰ in eos q̄ credūt in illū. et baptizati ſunt q̄ſi q̄dragīta milia hoīm. Erat. n. gaudiuꝫ i celo et ſpectacula āgeloꝝ. et quō ps dyaboli pugbat aduerſus electos dei. et n̄ valebāt mentes coꝝ auertere a cogitatōe di. Tunc āgeli voce magᷣ clamabāt. Gl'a in excelſ deo. et i tra pax hoīb꜠ bone voluntatis. Qui ſic fuerāt ad dn̄m ꝯuerſi rn̄derᷣt amen. Cōturbata eſt oīs ſirmitana. Cōterritꝰ vero impatoꝛ miſit armatos et iuſſit oēs q̄ ad dn̄m ꝯuerſi ſunt. gladio puniri. Martiriſauerᷣt etiā trecentos. xxx. hoīes ꝯmendātes ſe oꝛōibꝰ ſci eraſmi martiris. q̄bꝰ ait. Ite i noīe dn̄i ſelicif ad ſcām ciuitateꝫ quā p̄parauit vobis dn̄s: et ego pꝰ modicuꝫ tpſ ſubſeq̄ꝛ. Erāt āt āgeli currentes ꝑ nubes celi ſuſcipienteſ aīas coꝝ: ꝛ triumphātes martires vſq꜠ ad celuꝫ ꝑduxerᷣt. Et audita eſt vox pſallentuꝫ ꝛ dicentiuꝫ all'a. Uia iuſtoꝝ rcā fcā eſt: et iter ſctōꝝ p̄paratuꝫ eſt. Hō audiens beatꝰ eraſmꝰ ꝯ̄tulauit vt bonꝰ paſtoꝛ ſuꝑ oues ſuas q̄s tradidit criſto. Tunc impatoꝛ furoꝛe repletꝰ. iuſſit btm̄ eraſmum teneri et diuerſis ſuppliciis toꝛqueri: et iuſſit miſtris tunicā ereā aduerſꝰ ſtaturā eꝰ ꝛ ignem fortiſ euꝫ veſtiri dicens. Nunc video ſi deꝰ tuꝰ eripiet te de manibus meis. Tunc btꝰ eraſmꝰ dixit. Carnifex plenꝰ iniq̄tatis. filꝰ dyaboli. verecundiā tuā laudo q̄ d̄terioꝛ es cane. dixi tibi ꝛ nunc dico: n̄ timeo minas tuas ſi āpliora facias: cor meuꝫ n̄ trepidabit et ſignans ſe ſigno crucis

veſtiuit ſe tunica ignea. pſallens ꝓpheticū pſalmū dicens. trāſiuim⁹ per
ignem ⁊ aquā. ⁊ eduxiſti nos in refrigeriū. Item tāq̄ auꝝ in fornace ꝓ
baſti eos q̄ in te credunt: ⁊ ſicut olocauſti hoſtiā ſuſcipis. Statim tūica
ignea q̄ indut⁹ fuerat. facta eſt frigida ſicut nix vt nulla macula ſuꝑ euȝ
inuenta fuiſſet. Tūc beat⁹ eraſm⁹ dixit. Ecce impator ꝯfuſus es. cuȝ pre
tuo dyabolo eris in igneȝ eternū arſur⁹. nā dn̄s ihs xp̄c fili⁹ di liberauit me
Popul⁹ aūt clamauit. Uere q̄ magn⁹ eſt de⁹ xp̄ianoꝝ q̄ tātas virtutes in
illo opatur. Tūc impator ait. Artes ſunt maleficoꝝ vt igni imparet ⁊
deos nr̄os deludat. Tūc btūs eraſm⁹ dixit. Stulte impator q̄ putas ma
leficia. mecū eſt xp̄c fili⁹ dei. ipſe q̄ impat igni deos tuos deludit. lapides
⁊ eramenta ſurda ab hoib⁹ cōflata. q̄bus tu ſilis es. Naȝ dn̄s me⁹ ieſus
xp̄c viu⁹ eſt et virtutib⁹ vincit. Impator dixit. Quādiu iniurias tuas to
lerare poſſumus. Tūc btūs eraſm⁹ dixit. Etiā ⁊ ego miror verecundiaȝ
frōtis tue q̄ nō erubeſcis. Tunc impator furore repletus. iuſſit miſtris
ſuis ollā parare vrnaꝝ. xx. plūbi piq̄ ſil' cū cera ⁊ reſina ⁊ oleo ſolui ⁊ re
pleri ⁊ ſuccendi. Et fecerūt miſtri ſic̄ p̄ceptū eis fuerat et feruens facta
eſt olla. ⁊ fluctuans ſicut mare. Et dixit ei impator Nūq̄d ⁊ hic ars tua
pōt p̄ualere. Tūc btūs eraſm⁹ dixit impatori. Iſta olla meuȝ eſt refrige
riuȝ. Et facto ſignaclo cruc̄ deſcendit i eā Statiq̄ȝ vox dn̄i ſuꝑ aq̄s de⁹
maieſtatis intonuit. ⁊ effudit vnā vndā et olla. ⁊ viſulauit ipatorē. Qui
clamauit ardeo hō dei ora ꝓ me. Tūc btūs eraſm⁹ dixit impatori. Ue ti
bi lupe rapax. et gehenne ignis queȝ tibi parauit deus ſil' cuȝ patre tuo
dyabolo et miſtris eius. Scio q̄ cor tuū obduratū eſt. ſȝ ꝓpter ppl'ȝ iſtū
circūſtātem erit tibi bn̄. ⁊ q̄euit illi dolor. Multi aūt h̄ videntes in illa ho
ra crediderūt. Impator aūt videns ſe deluſum eſſe. iuſſit martireȝ dei re
cipi. et in arta cuſtodia haberi. et ingenti ferro pōderis colligari. Cūq̄ȝ
oraſſet. apparuit ei iuuenis ſilis filio dei. vocās eū ⁊ dixit illi. Ego ſum
michael angel⁹ miſſus ad te vt te ducā in cāpaniā ꝓuintiam. q̄ vocat for
mana ad docendū pplum. Apphendens eū et eiecit eū de ciuitate ſirmi
tana. veniēſq̄ȝ nauiculā a dn̄o paratā inuenit. et trāſmigauit in ꝓuītiā
cāpaniā Alia vero die turbat⁹ eſt impator q̄ n̄ inueniſſet eū dicens.
q̄ deus e⁹ eripuit eū. Seru⁹ aūt dei ⁊ martir dn̄i veit ⁊ ſedit i ciuitate for
mana. et. vii. annis docens ppl'm viā veritatis. Angel⁹ aūt dn̄i panem ei
q̄tidie miſtrabat. Poſtea orabat ad dn̄m vt i ciuitate ſua eternalit̄ q̄eſce
ret. ⁊ fcā eſt ad eū vox de celo dicens. Eraſme veni et req̄eſce i ciuitate
quā pauit deus fr̄ibus tuis martiribus et ꝓphetis ⁊ recipe laboreȝ tuū
Per te. n. honorificatus ſuȝ i celo et in t̄ra. Tūc btūs eraſmus ꝓ viduis
et orphāis dp̄cabatur. Dn̄e vnigeit⁹ di p̄ris q̄ me feciſti req̄eſcere i loco
iſto ꝯcede vt q̄ in h̄ loco habitatōis mee ꝓ ſuis neceſſitatib⁹ p̄ces ei fude
rit. ſic ind̄ trāſeat exaudit⁹. vt tu ei ſis h̄ et i fut̄o placat⁹. ⁊ rſpexit b̄tūs
eraſm⁹ i celū. viditq̄ȝ coronā ienarrabileȝ et occurſuȝ ſibi d̄ choro aploꝝ

et ꝓphetaꝝ:ꝛ inclinauit caput ſuū ꝛ dixit. Dn̄e ſuſcipe aīam ſui tui. Et
ↄpleta orōne ſanctū reddidit ſpūm. ꝛ viſa eſt aīa eiꝰ candida.tāq̄ nix quā
do ab angelꝭ deduceba͛ cū glīa mag̃. ꝛ cuꝫ illis celū penetrabat terciō no
nas iuniaꝝ regnante dn̄o noſtro ieſu xp̄o Cxxvii

De ſancto Kiliano

Kilianꝰ ſcotoꝝ genere. nobilibꝰ parentibꝰ. diuie tn̄ ḡtie factꝰ
eſt nobilitate clariſſimꝰ. Scotia q̄ ꝛ hybernia dr̄ iſula eſt ma
ris. fecūda q̄dē glebis. ſꝫ ſanctiſſimis clarioꝛ viris. Ex q̄buſ
colūbano gaudꝫ ytalia. Gallo dita͛ alemania. Kiliano theutonica nobi-
tatur frācia. Qui vt diximꝰ nobili ꝓſapia editꝰ. a puericia lib͛alibꝰ ſtudi
is traditꝰ ſilꝫ cū lr̄aꝝ incremētis diligē͛ cepit indagare viā veritatiſ. Tā
dem ꝑueniente ſe grā dei. ſpretis hūanaꝝ lr̄aꝝ ſtudiis. oībuſqꝫ hmōi il
lecebris. mōaſteriū petiit. abnegauit ſemetipm̄ tulitqꝫ crucē ſuā ꝛ ſecutꝰ
eſt xp̄m. Igitur in mōaſterio poſitꝰ q̄nte obediētie. q̄nte frugalitatis. q̄n
te fuit vigiliaꝝ ꝛ orōnū inſtātie. vite ꝑn̄tis t͛minꝰ ↄclarauit. Q̄uis etenꝫ
martirii palma ꝑ grām mag̃ q̄ ꝑ meritū ↄſtet. bonis tn̄ adimpletur opi
bus. Videtes itaqꝫ f͛res monaſterii in virtutum ꝑfectōnibꝰ bt̄i viri ꝑſe
uerantiā. ꝓmo eum ꝑ eccleſiaſticos ḡdꝰ ad officiuꝫ p̄ſbiteratꝰ ꝑcibꝰ aſcen
dere. deinde eiuſdē mōaſterii regiminis curam ſumere coegerūt. Ille āt ſci
ens ꝑfectōꝫ caritatis ſine dilectōe ꝓximi ꝑfecte cōſtare nō poſſe. paſſus
eſt in ꝓprius ſe aliq̄ntuluꝫ minorari. vt fratꝝ ꝓdeſſe poſſet vtilitati. imita
tus aplꝫ cupientē anathema fieri a xp̄o ꝑ fratribꝰ ꝛ cognatis ſm̄ carnē
Cexertū cum fama bt̄i viri lōge lateqꝫ crebreſceret. metuēs ipe ne fauor
popularis maclꝭ ſibi rugā ifigeret. cepit meditari q̄lit͛ notos ꝛ ꝓpiq̄s re
linqueret: peteretqꝫ lōge ſepoſitas t͛ras. vbi obſcurꝰ fama. ꝛ vilꝭ genere
poſſꝫ bt̄i q̄ liberꝰ diuis cultibꝰ vacare valerꝫ. Delibatōe itaqꝫ recedēdi
pacta. collectis f͛ribꝰ in q̄bꝰ idē feruoꝛ ardebat. ad vicinā ſcotie britāniā
deuenit. deīn ̄d galliā attigit. Qua ꝑeacata i ꝓuinciā germanie ducit. q̄
ab incolꝭ t͛re ipiꝰ orientalꝭ frācia vocatur. ibiqꝫ i vrbe herbipoli ſe mora
ri diſpoſuit. n̄ veritꝰ icredule gētis feritatē expiri. eo q intrepidꝰ coronā
optarꝫ martirii. ſꝫ tn̄ a ꝑdicatōis verbo inſtim abſtinuit donec romāo ſe
pōtifici ꝑſentaret. q̄tenꝰ apō ſedē romanā et integꝝ xp̄iane religiōis do
gma et licentiam ꝑdicādi accipet. Tūc āt ꝑerat romane eccl̄e canon pō
tifex humanis diuiniſqꝫ lr̄is pollens. pōtificali officiō cōgruꝰ ꝛ in rebus
eccleſiaſticis ydoneꝰ. Qui audita fide bt̄i Kiliani caritatis nexibꝰ illiga
ta. deo grās retulit eiqꝫ ſeſe caritatis amoꝛe impꝛuit. exultans ſemina
diuini eloquii ab inſulanis ac longe poſitis doctoꝛibus augeri. Erat. n.
apud egregium pontificem non modica exultatō. q cernebat paulatim
euacuari. fraudem antiqui hoſtis creſcentibꝰ miſtris diuine operatōnis

Tunc ex conſenſu totius vrbis beatū virum in preſulatus officium pro
mouit: quo ꝛ criſma ꝯficere. ꝛ eccl'ias dedicare. ꝛ ſacros ordines dare ir
repħenſibil'r valeret. His ita pactis. dimiſit eū vt cepto ope inſiſteret.
pato ſibi a dn̄o p̄mio eterne retributōis. Btūs itaqȝ kilian⁹ vrbē egreſ
ſus. pacto itinere cū colūbano pb̄ro ꝛ totnāno leuita ad locū ſibi deſtina
tum ꝑuenit. Colūbano in ytalia relicto. nam romā ꝑgens. gallū in alema
nia febre grauatū dimiſit. Peruenīēs igit' ad p̄dictaȝ vrbē herbipolim.
nō cū q̄ȝ in eadem ꝓuincia ducē reliq̄rat: inuenit: ſed aliū noīe goſbertū
Porro venerabil' vir paulatī cepit pabula diuini verbi incredul' populis
miſtrare: tantā ei dn̄s gr̄aȝ ꝯtulerat: vt in breui tp̄e gentis loq̄laȝ ꝑdiſce
ret: eiſqȝ ꝓprio ſmone ſemina veritatis erogaret. Mirabātur āt oīs n̄
ſolū nouitatē doctrine: ſȝ etiā exuberātiā eloq̄ntie. facundiā q̄ȝ ſmonis co
mitabat' efficacia virtutis. Impletū eſt in illo qđ veritas apl'is ꝓmittit:
dicēs. Ego dabo vob os ꝛ ſapiam. Et iterū. Opa q̄ ego facio ꝛ vos faci
etis. Sed cū iā ſeia diui eloquii ſuccreſcerēt: ꝛ plebs gradatī minueretur
ab errore gentilitatis vſqȝ ad p̄ncipes populi ſancti viri fama ꝑueit. vt
ducē q̄ȝ ꝓuincie nō lateret. Qui eundē ſcm̄ viꝝ ſibi p̄ntari iuſſit. expiri cu
piens q̄ eſſet hec doctrina hacten⁹ ſibi incognita. Erat aūt ipſe p̄nceps
naturali ingenio p̄dit⁹ licȝ gentilitatis errore fedat⁹ Ad q̄ȝ btūs kilian⁹
ꝑuemens ꝯſtāter vere religionis dogma inſinuare cepit. docens p̄rem ꝛ
filiū ꝛ ſpm̄ſcm̄: vnū eſſe deū incōmutabilē. viſibiliū ꝛ inuiſibiliū oīm cre
atorē. Prefat⁹ vero p̄nceps admirat⁹ tantā beati viri cōſtantiā: ꝛ ſmo
nuȝ inſuꝑabilē veritatē: qꝛ naturali. vt dixim⁹ pollebat ingenio. veris ſe
ſententiis ſuꝑatū: ad ei⁹ diſtulit auditōem. volens freq̄nti apud ſe tracta
tu rimari: vtrū quē kilian⁹ docebat: an diane cult⁹ p̄ponend⁹ foret. Dia
na nāqȝ apud illū ſūma veneratiōe hēbatur. Uerūtn̄ vir egregi⁹ iugi in
ſtantia laborabat: vt deo redderet aīas q̄s dyabol⁹ ꝑdere conabat'. Por
ro p̄noiat⁹ dux cernēs ꝯſtantiā p̄dicatōis beati kiliani: ſecreto venit ad
eū: cupiēs doctris ſuis inſtrui: q̄ten⁹ ignito tramite v̄itatis: abigere vale
ret āfract⁹ erroris. Sed a beatiſſimo viro catholice fidei documētis dili
genter inſtruct⁹, ꝓxio die dn̄ice reſurrectōnis cū m'ltis aliis dato noīe aq̄
lot⁹ baptis. abſolutōem priſtini ꝓmeruit erroris. Sicqȝ factū eſt vt pene
tota ꝓuīcia oriental' frācie. relicto demonū cultu: diuīe religioni operam
daret. Predict⁹ dux goſbert⁹ mōitu aſſiduo beati kiliani ad meliora de
die in diē ꝓficiebat Erat āt illi ꝯiunx ſm̄ gentilitatis ritū: q̄ quondā fra
tris ip̄i⁹ ꝯiugio fuerat copl'ata: noīe geilana Sȝ vir dei idcirco in inicio
fidei tale noluit ꝯiugiū ꝓhibere: ne in penitudinē credulitatis ḡuitate ī
oībus p̄libat⁹ p̄nceps duceret'. et h̄ eſt qđ apl's nōdū in fide p̄fectis dicit
Tanq̄ ꝑuulis in xp̄o lac vob potū dedi. nō eſcā. ꝑfectoꝝ eni ſolid⁹ ē cib⁹.
id qđ nouerat graui⁹ diſtulit in futuꝝ. ſilqȝ diuio reuelāte ſpū ſciens in
hac re ſibi ꝛ ſociis cāȝ ꝯſtare martiriū: vt multis interea ꝓdeſſet. interim

obmiſit tale damnare coniugiū. licet cuperet diſſolui: ⁊ eſſe cum xp̄o. imi
tatus apl̄m qui in ſporta a fratrib⁹ per murū dimiſſus eſt: nō vt mortem
timeret: ſed vt m̄ltis añ mortē ꝓdeſſet. Uerūtñ cū q̄dā die btūs p̄ſul ducē
familiariter allo q̄retur: dixiſſe iter cetera fertur. Fili mi q̄ȝ per euāgeliuȝ
genui. gaudeo valde in ꝑfectu fidei tue: ſȝ m̄ltū me mouet ꝙ illicitis nu
ptiis detineris: et vereor nimis ꝙ a recto itinere tali cōiugio retarderis.
Legitur eñ btō iacobo dicēte: qꝛ q̄ totā legē ſuauerit: offendit āt in vno
fcūs eſt oīm re⁹. Preterea in bap̄te innouat̄ hō: ⁊ non ex p̄te ſed tot⁹: vt
aūt tot⁹ innouari poſſit: michil priſtini retinere d; erroris. Audiēs aūt h̄
princeps. ꝑmo heſit ſtupore. deinde alta ſuſpiria trahēs. valde eñ dilige
bat eā quā hēbat vxorem. tale deinde fertur dediſſe r̄ſum. Audiui p̄ꝛ te
docente: qꝛ dñs ihs p̄cepit nihil ſuo amori preferendū. nō p̄rēȝ. nō m̄reȝ
nō filios. nō vxorem. ⁊ idcirco q̄uis vnice diligā iunctā michi vxorē pre
pono tñ diuinū amorē. Sȝ nūc nō adeſt michi ociū inq̄rendi q̄l'r eā dimit
tam: qꝛ ꝯ hoſtes nr̄e reipublice feſtino. Cuȝ aūt reuerſus fuero inuenta
oportūitate dimittendi ſeꝑabor ab illa. H̄ vero cū ad aures geilane pue
niſſet: q̄s eñ fallere poſſet amātem: graui incāduit ira ceu raptis catulis
leena. Diuq; ſecū bacchata ex eo cepit q̄rere quō ſcōs viros extingueret.
Nulla eñ beſtia in h̄ mūdo ſilis eſt m̄lieris male. ſic hec m̄ler nephāda
callida meditatōe perq̄rebat. q̄l'r ſine popl'ari ſtrepitu et vulgi cognitōe
ſcōs viros perderet. armabat̄ nāq; impatia ire et libidis furore. Et q̄a
dyabol⁹ iniq̄ cupientib⁹ fomenta malicie ſubmiſtrat. inuenti ſūt duo mi
niſtri crudelitatis q̄ ꝓmitterent ſe ſatiſfacturos geilane deſideriis: datiſ
ſibi mūerib⁹ miſſime executōis. Solebat itaq; btūs kilian⁹ p⁹ paruam
dormitōeȝ neceſſitatis ad ſtudiū vigilare: ꝑuecteq; ōronis. Quadā vero
nocte cū leues ſōnos caperet: ita vt nec dormirȝ integre: nec vigilarȝ ap
te: apparuit ei vir hitu: formaq; pulcerrim⁹: dicens. kiliane amice ſurge
nolo te diuti⁹ laborare. vno dūtaxat certamie tāgeris: ⁊ ſic ſemper mecū
eris. his dictis: abſceſſit. Euigilās aūt egregi⁹ vir: intelligens diuinā ſi
bi adeſſe viſitatōȝ: cōuocatis fratrib⁹: ait. Fr̄es vigilate: cito aderit dñs
⁊ pulſabit ianuā. cauendū ergo eſt: ne nos ſōno torpentes inueniat: Ad
damus oleū lampadib⁹ dum tp⁹ eſt: ne ſi forte defecerit tunc incipiamus
q̄rere qđ nō poterim⁹ inuenire. Illis itaq; media nocte ōroni vacātib⁹.
carnifices ſtrictis gladiis locū in q̄ orabant penetrant: Quē cū ſacerdos
dei intuit⁹ eēt: ait. Amici ad q̄d veniſtis. implebitis p̄ceptū: cōſūmabi
tis curſū. his dictis: interfecti ſunt. ibiq; terre mādati: ne q̄s ſcire poſſet
q̄d de illis factū foret. Ueſtimēta q̄ȝ cū q̄bus diuia officia ꝑagebāt: ſacri
q; libri ſil' cū eis defoſſa ſūt: ne q̄d indiciū necis eoꝝ dep̄rehēdi poſſet: ſȝ
clam diſceſſiſſe putarent̄: eā ſolite ꝑegrinatōis. Erat tñ q̄dā nobil' mulier
burgūda noīe: q̄ a ꝑncipio p̄dicatōis eoꝝ ſ̄ctis adheſerat viris: hūs cel
lulā iux̄ oratoriū ſcōꝝ: quo facili⁹ diuis laudib⁹ intereſſe valeret. Hec in

tenta vigilijs:que facta fuerant:diligenti ſtudio inueſtigauit. Receden
tibus qꝫ carnificib⁹:lintheolo mũdo fuſũ ſanguinẽ ſctõꝝ collegit:ac ter
re diligẽter infodit.vigilijs ⁊ orõnib⁹ vacãs:vbi ſctõꝝ corpa obruta no
uerat. Excolebat loca veneratõne q̃ poterat.licet ſilenter ne ſicut poſtea
factũ eſt geilane iuſſu remoueret̃. Eadẽ nãqꝫ ſceleratiſſima mlier̃e ſtratiſ
q̃ꝫ plãtis ſtabulũ equoꝝ in loco vbi ſãcti martires hũati erãt fieri iuſſit:
ne q̃ indicõ ſacra corpa ꝑderẽt. Ferunt tñ ab his q̃ tũc fuere poſteris re
latũ:q̄ aĩalia ibi ſtabulata ſup ſepulcra martiꝝ:nec ſtercora:nec vrinam
iacerent.honorẽ martirib⁹ exhibẽtia:vt qd̄ de capite ꝓpheta vaticinat⁹
eſt.hic in ei⁹ menbris repiret̃. Cognouit inq̄ens bos poſſeſſorem ſuũ.⁊ q̃
Iſrl' aũt nõ cognouit me. Taliqꝫ mõ.vt dcm̃ eſt.ſcõꝝ corpa hoib⁹ pene
ignota forẽt:niſi p̄fata burgũda in extremo vite poſita:q̄buſdã fidelib⁹
vbi poſita eſſent:reuelaſſet Cõtigit aũt vt dux pacta milicia reuerteret̃
ad locũ vbi ſctõs viros dimiſerat: Quos cũ nõ inueniſſꝫ:cepit ſtudioſe ꝑ
q̄rere.qñ ⁊ q̃ cã receſſerint:quo ve abierint:ei⁹ vero vxor veneno malicie
fedata.aliqñ rubore ꝑfuſa.aliqñ pallore dep̄ſſa.aliqñ cõfidentia robora
ta.diuerſos amfract⁹ nequicie ſue fraudib⁹ p̄tendebat:dicẽs. Nõ ſe eos
cuſtodiſſe:neqꝫ cuſtodes adhibuiſſe.qñ voluerint veniſſe.qñ ſibi placuit
receſſiſſe:quo ꝑegrinatõis ſue morem ſuarent. Quẽ feminea verba non
emolliũt:quẽ a ſtatu rectitudis nõ retrahũt Credul⁹ itaqꝫ verb̃ cõiugis
p̄nceps aliq̄ntulũ cepta ab iq̄uiſitõe quieuit Sꝫ q꞉ iuꝫ̄ dñicaꝫ vocẽ nihil
optũ eſt:qd̄ nõ reuelet̃:⁊ occultũ qd̄ nõ ſciatur.cũ ea q̃ fcã fuerãt paulati
obliuioni traderẽtur.vn⁹ eoꝝ qui ſcõs viros gladio inuaſerãt.ſubito de
monio arripit̃.et ꝓprijs ſe dentib⁹ laniãs a p̄ñti migrauit in eternã penaꝫ
Alter vero in rabieꝫ verſus:gladio ſemetip̄m appetijt.effuſiſqꝫ viſceri
bus ꝑ tormẽta p̄ñtis tp̄is ad eterna ꝑuenit. Non mlto p⁹ et ip̄a belua de
q̃ loquimur demonib⁹ arrepta:voce magna clamabat. Iuſte torqueor q̃
ſanctis viris tortores adhibui:⁊ cũ magno cruciatu ad cruciatũ dyabo
lo paratum peruenit.

CLXXVIII

De ſancto henrico imperatore

Anno ab incarnatõne dñi. M.i.ab vrbe aũt ꝯdita. M.dcc.lij
Ottone tercio rome defuncto vacãte regni ſolio.cũ d̄ p̄ncipe
ageretur ſubrogãdo.oĩm vota.nutu diuio ad euꝫ inclinãtur:q̃
tunc in regno potiſſim⁹ hẽbatur. Fuit nãqꝫ eodem tp̄e quidaꝫ dux baua
roꝝ noĩe henric⁹.henrici eiuſdẽ gentis ducis fili⁹:c⁹ tp̄ib⁹ ſcũs wolfgã
gus:ratiſbonenſiũ p̄fuit ep̄s tã bonitate q̄ꝫ nobilitate regia cõſpicu⁹:et
vniuerſa moꝝ hõeſtate p̄clar⁹ Hic iniciũ ſapie tiorẽ dñi pleniter ẽ ſecut⁹
q꞉ erat oĩm lr̃aꝝ ſtudio p̄ncipalr̃ imbut⁹.⁊ totus ſana fide ⁊ actõe catho
licus. Hic ergo ab oĩb⁹ pari voto ⁊ cõi ꝯſenſu oĩm aſſciſcit̃.diuina vtiqꝫ
diſponẽte clemẽtia:ut ꝑ tp̄al' regni faſtigia ad culm̃ regni celeſtis ꝑtigerꝫ

Cumqꝫ predictus rex henricus necdū ceſaris vel imꝑatoris obtinerꝫ di
gnitatē. appuit ei ratiſbone btūs wolfgāg⁹ eṗs tali viſione. Viſū nāqꝫ
eſt ei ꝙ manēs in eccia ſci emmerāmi epi ꝛ martiris accederet orādi grā
ad bti wolfgāgi ſepulcrū. in eadē baſilica ſitū. Cūqꝫ ibidēꝫ dn̄m ꝛ ſctm̄
wolfgangū intimis ꝑcib⁹ conaret̄ exorare: ſubito videbatur ei: ipſe ſcūſ
wolfgāgus aſtare. eūqꝫ huiōi verb̄ appellare. Intuere diligēter l̄ras in
muro q̄ eſt ſec⁹ tumulū ſcp̄tas. Erat aūt ſicut ſibi videbatur ſcriptuꝫ ſo
lūmō p⁹ ſex. Euigilās aūt rex retractatōe diutina ſecū reuoluit paucıſſi
ma hui⁹ viſionis ſcp̄ta. In ꝑmis ergo arbitrat⁹ ꝙ p⁹ ſex dies eſſet mori
tur⁹: multa diſpenſat paupib⁹. Cūqꝫ dierū ſex nūer⁹ p̄teriſſet: ꝛ nihil in
ſe rex moleſtie corꝑal' ſenſiſſꝫ: putauit ꝑ dictā viſionē ad ſex menſes ꝑtine
re. Trāſactis vero ſex menſib⁹ cū nichil infirmitatis in ſe pateretur: ar
bitrat⁹ eſt hūc nūerꝝ ad ſex ānos ꝑtinere. idqꝫ q̄ ꝛ ſuꝑ cepit timere. Cūqꝫ
ſex ānorꝝ nūer⁹ integer ꝑtrāſiſſꝫ: et ſeptimi āni dies reuolut⁹ ueiſſet: ipſo
die ꝑ aplicā bn̄dictōem ſuſcepit ceſaris dignitatē. Tūc tandē ſentiēs q̄l
eſſet ſua viſio. grās egit deo ſctōqꝫ wolfgāgo eṗo q̄ ſibi talē reuelare di
gnat⁹ eſt dignitatē. Unct⁹ ergo in regē beatiſſim⁹ dei famulus henricuſ
tꝑal' regni nō cōtent⁹ anguſtiis. ꝑ adipiſcēda imortalitatiſ corona ſūmi
regis: cui ſuire regnare eſt: militare diſpoſuit. Summā etem̄ diligentiā
in āplificādo cultu religionis adhibuit. ecciās dei ditare poſſeſſionibus
ꝛ immenſ ornatib⁹ augere cepit. Sedes qꝫ eṗales: hildenſhim videlicꝫ
vbi a puero fuerat enutrit⁹ ꝛ l̄ris edoct⁹. Magdeburg ꝛ argentinā. miſ
nam ꝛ merſenburg. que barbarica immanitate adiacentiū ſclauorꝝ vaſta
te fuerāt: reſtaurauit. ꝛ tam ipſ ꝙ aliis eṗatib⁹ per vniuerſum regnū in
poſſeſſionib⁹ ꝛ ornamtis innūera dona diſtribuit. Deniqꝫ cōſummatis
hui⁹ vite laborib⁹ p⁹ꝙ bone opiōnis odorē longe lateqꝫ redolere fecerat
locūqꝫ ſibi dilectū ꝛ cetera mōaſteria ditādo ꝛ ornando et excolendo ad
ꝑfectū adduxerat. ad ꝑcipiendā immarceſſibilē coronā a dn̄o vocat⁹ eſt
ab ergaſtulo carnis. Qui cernens diem mortis ſibi imminere. vocatis
ad ſe parentib⁹ beatiſſime impatricis kunegūdis. necnō etiā q̄buſdā re
gni ꝑorib⁹. manu eā apphendit et ꝯmēdauit eā illis huiōi verb mēoria di
gniſſimis. Hāc ecce inq̄t michi a vob imo a xp̄o cōſignatā: ipſi xp̄o dn̄o
nr̄o et vobis reſigno virginem immaculatā. In eius vero trāſitu terra
plorāte: celū exultauit: ſicut etiā dn̄s per ſuā miſcdiaꝫ reuelauit. In ipa
etenī hora exit⁹ illius cuidam ſuo dei in ſolitudine ꝯmorāti dyabolus in
hūana ſpecie fertur apparuiſſe. Quē vir dei per ſpm̄ ꝑtinus agnouit: et
ait ad eum: Quo pergis. At ille rn̄dit. Ad exeq̄as imperatoris pergo.
Cui ille ait. Uade et cōple negociū tuū q̄ntū a dn̄o tibi permittitur. Ue
runtamen ꝯſūmato officio tuo adiuratus per deum viuū ad me reuerter̄
vt per te rei exitū poſſum ꝯgnoſcere. Poſt modicū vero reuerſus corā ſer
uo dei gemebundus aſtitit. et voce q̄rula cum ingenti eiulatu dixit. Heu

heu deluſi ſumus inuanuz laborauimus.quin etiã ab angel' dei ꝯfuſi di
ſceſſimus.De h̄ reqre in legenda ſancti laurencii martiris CCXCIX

De ſancta barbara

ERat tp̄e maximiani impatoris vir quidaz gentil' in nichome
dia nobilitate generis p̄clarus ac tp̄aliũ rerũ abundantia ſum
mus noīe dioſcor⁹:cui erat filia ſpecioſiſſima nomīe barbara.
Ipſa aũt q2 erat corp̄e pulcerrima:eã pater plĩmũ diligebat:q̄.ppter re
cluſit eã in turri altiſſima quã eidẽ edificare fecerat:ne ab aliq̄ hoīe vide
retur.Erat aũt btã barbara ingenioſa:et a tenera etate vanas cogitatõ
nes relinqns:cepit diuia cogitare.Cũ eñ ſel' tẽplũ intraret videns ſimu
lacra:parentib⁹ ſuis ait.Quid ſibi volunt he ſĩitudĩes hoīm.Rñdent
parẽteſ.Taceas:nõ hoim:ſed deoꝝ ſunt:⁊ volunt adorari p illud qđ ne
ſcitur:⁊ qđ nõ videt̄.Barbara dixit.Fuerũt quondã hoīes q̄s nũc coli;
cens.Si hoīes fuer̄t dii nr̄i:ergo nati ſũt vt hoīes:mortui ſunt vt hoīes
Si dii eſſent:nec nati fuiſſent:nec mortui:q2 deitas:vt mihi videtur:nec
cepit:nec deſinit eſſe.Nõ etiã h3 originẽ terre:q2 terra eſt materia eius.
Si ergo hõ de terra eſt:⁊ hõ deus eſt:ergo aliq̄d p̄ceſſit eũ:qđ ei⁹ origo
ẽ.ſic apti⁹ dicerem⁹ terram deum.Sed q2 nec terra a ſe eſt:nec celuz a
ſe nec aer a ſe nec aq̄ a ſe:ex q̄bus q̄ttuor elementis cõſtat hõ:ſed creatu
re ſunt:neceſſe eſt his eſſe creatorẽ.Ecce quãta ſapia in taz iuuenili puel
la.Tandẽ tradita ſtudiis liberalib⁹ alta trãſcẽdebat:ſed defuit ei noticia
veri dei.vanos ãt deoſ occl'te ſp̄reuit Et cũ vidit diis.ſ.lignis ⁊ lapidib⁹
flectere genua ſenſibilia inſenſibilib⁹ mutis:aĩo valde correxit.Idcirco
venit rumor laudis nichomediã clamans.ſapientiſſimũ viroꝝ alexãdrie
fore.ſ.Origenẽ c⁹ facundia totã terrã p̄funderet q̄ veris indiciis daret
cognoſcere verã deitatẽ ⁊ ydoloꝝ ꝯfunderet vanitatẽ.Hec audiens btã
barbara multũ gauiſa eſt in domo pectoris ſui.⁊ cepit ſedule tractare q̄
genere poſſet eũ adire.Erat eñi p2 ei⁹ nobilis ⁊ valde potẽs.ergo miſte
riũ ſuũ ei ñ reuelauit Cũ nemĩnẽ curatorẽ h̄ret recurrit ad h̄ ꝯſiliũ vt lr̄aſ
eidẽ ſapiẽtiſſimo origeni dirigeret:⁊ ſecretuz ei patefaceret:in hec verba
Viro alexãdrie nobilitate aĩ lõge lateq3 cõſp̄ſo origei.barbara nichome
die tua ancilla.Hec⁹ ⁊ honorẽ deſiderii mei accepi fore te vere diuitatiſ
oñſorẽ.A prima eñ ſcintilla ingenii mei cũ toto corde cõcupiui vt ad ve
ri dei noticiã p̄uenirez:mente ꝯcepi nullã deitatẽ ineſſe lignis ⁊ lapidib⁹
q̄ hũana arte cõpoſita ſunt:q̄ nõ recipiũt ſenſibilitatẽ.⁊ nec loqui nec au
dire pñt.vñ ſp̄ tractaui eſſe falſos deos:nec hoīes poſſe eſſe deos:q2 hõ
incipit ⁊ deſinit eſſe.de⁹ aũt añ tp̄a fuit.ñ ergo vnq̄ deos credere potui.
q̄s hoīes mortales cognoui.In ml'tis taz motib⁹ poſita ſp̄ deũ nob̄ igno
tũ p̄culdubio eſſe putaui:q̄ ſolus cũcta fecit:q3 ſp̄ amaui:huic me ſemp̄

devoui:a quo ſum id qḋ ſum.niſi me ſententia fallit.cuius ſpū animatā
me ſentio nec deſiſtā:donec ad eū ꝑtingā. Quapropter fame tue tumultu
ꝑcuſſa:pr̄ venerabil᷑:mentē meā his apti⁹ voluere cenſui. Illū deū ſolū
mō veſtigare cui⁹ cognitōem apud te eſſe cognoui. Unde ſi ita eſt vt fa
ma refert ſupplices offero ꝑces q̄ten⁹ diſcutere digneris noctē ignoran
tie.chaos cōfuſionis ab ancilla tua.⁊ inducere ſolez iuſticie lumenq̃ȝ di
ſcretōnis. Appeto em̄ verū deuȝ ſcire qui fecit viſibilia ⁊ inuiſibilia.et
vtrum vere vnus ſit vt ipa iam nunc dudū mecū argumentata ſum ⁊c.
iij ¶ Hāc epl̄am direxit alexandriā ad origenē ꝑſbiterū q̄ eſt in ꝑtib⁹ africe.
caput regionis illi⁹.longe diſtans a nicomedia. Ne aūt ꝑuaret legatōne
quā legauerat:ad deū q̄ȝ nouerat i cubic̄lo cordis ſui lacrīas fudit dicēſ
Dn̄e firma pedem eius quē ad famulū tuū miſi:ne aut me aut illū mors
ꝑueniat vſq̃ȝ relegatio veniat. His ⁊ aliis poſtulatōib⁹ q̄b⁹ deuote po
terat nunci⁹ alexandriā ingredit̄. Origenē repit in pallatō māmee ml̄ris
alexādrie ceſaris.vbi occupatur in docendo xp̄ianā religionē. Qui leti
cia magna lr̄as barbare accepit.laudās deū qui huiōi ſemen ſuſcitabat
et talia opatur. Et ſtatim origenes doctor ꝑſtantiſſim⁹ accelerat ⁊ edidit
deſideriū barbare in hunc modū. Origenes veri dei indign⁹ ſacerdos.
et vt poſſibile eſt oſtenſor eius adhuc etiā alexandrie nunc degens Bar
bare barbarice gentis adoptōem filior̄ dei et iheſu xp̄i verā ſalutē. Sic
ſcripſeras ſcire te velle ver̄ deū q̄s ſit. Scire debes q̄ vnus eſt ver⁹ de⁹
in ſubſtātia.⁊ trinus in pſonis.ſ.pr̄ ⁊ f.⁊.ſſ.q̄cūq̃ȝ hec oīa credit oīno hȝ
quo ad deū ꝑtingere poſſit. Tu āt hec intellige ⁊ intellecta crede:⁊ ſi q̄d
defuerit ad plenitudinē deſiderii in legato req̄re.qui te legem ſcām eru
diet:et libros quos ſecū defert tibi leget. Nō eē dubites te ꝑ noīe xp̄i ml̄
tis tormētis tradi. Ipſe em̄ dicit voce euangelica. Qui ꝑdiderit aīaȝ ſu
iiij am in hoc mūdo ꝓpter me:in vitā eternā cuſtodit eam. ¶ Origenes miſit
vnū ex pl̄ib⁹ cū nuncio barbare ad barbarā qui modū magno deſiderio
eius daret. Preceſſit nunci⁹ barbare ⁊ nunciauit nunciū virū dei adeſſe
fecit ⁊ permiſit euȝ foris ſtare vtrū ꝯueniens eſſet eū intrare. Tunc illa
hoīem aduocari fecit. Qui ingreſſus offerens ſalutatōnem in xp̄o: Illa
aſſurgens inclinatur.et tā dei nomen q̄ hoīem veneratur. Pē eius gr̄a
viſitatōis ad eā venit.videns virū ignotū:tremens inq̄t:quis hic ⁊ cur
hic. Rn̄dit. Alexandrin⁹ medendi arte perit⁹:qui ſpondet mgr̄m ſe hr̄e
alexandrie:qui ꝯ vſus medicor̄ etiā aīas curat. Pr̄ audiens receſſit.et
cōceſſit fieri cum eo colloquia. Tunc valenti⁹ ſacerdos ⁊ barbara confe
runt inter ſe ſua myſteria. Ibi tunc plecta epl̄a ⁊ hn̄ docta qḋ defuit epi
ſtole ad plenitudinez deſiderii a legato q̄ſiuit:⁊ ad libitū inuenit. Cogni
to aūt q̄ūo pr̄ ⁊.f.⁊.ſſ.ſit ſolus de⁹:⁊ q̄ūo filius miſſus ſit a pr̄e.⁊ ꝑ ſuſce
ptam humanitatē hoīem ꝑditū reuocaſſet:captiuū redemiſſȝ.⁊ per ſacrū
lauacrū eius peccata lauiſſet;accelerauit ad baptiſmi grām.et ab eodem

pb̄ro valentio quem origenes ad ipſā miſerat baptizata ē ī turri in qua
eā pr̄ poſuerat. Amplius que dei erāt queſiuit: ⁊ que ſurſuȝ ſunt cupiēs
libros quos ei origenes miſ̄at: freq̄nter legit. ⁊ valde creuit in ſcia diui
nor̄ etiā ſine mḡro: ⁊ in ſapia diuia. Legitur etiā de ea: ꝙ q̄ pulcra fuit:
quidā de optimatibꝰ terre illiꝰ: pr̄i eius locuti ſunt: vt virū ſibi acciperet v
Ipſe vero accedens ad eam in turrim: pſuadebat eā: dicens. Filia mea:
quidā de potentibꝰ ꝯmēorati ſunt de te: vt accipent te in coniugio: quid
ergo vis de h̄. Ipa vero intuita prēȝ: cū ira dixit. Ne cogas me hoc age
re pr̄. At ipē receſſit ab ea. deſcendenſq̄ȝ inſtituit multitudinē artificū qui
facerēt lauacrū: cōſtituit q̄uō fieri debuit: tribuens ſingulis mercedē in
integrū. pfectuſq̄ȝ eſt in regionē longinquaȝ. Deſcendenſq̄ȝ famula dei
videre opus qđ factū eſt. vidit ꝯ ſeptentrionē duas ſolummodo feneſtraſ
dixit artificibus: Quare duas feneſtras inſtituiſtis. Dicūt ei. Pr̄ tuꝰ di
ſpoſuit. Quibus illa. Facite ⁊ michi aliā feneſtrā. Qui dixerūt. Timemꝰ
dn̄a: ne indignetur pr̄ tuꝰ ꝯ nos. Dicit eis famula dei. Facite michi fene
ſtrā: ego de hoc acq̄eſcere faciā prēm meū. Ipſi vero fecerūt aliā feneſtrā
Perambulans vero barbara in natatorio ꝯ orientē: inſtituit in marmori
bus eius digito p̄cioſam crucē. Depoſt aſcendens in turrim vidit ſimula
cra q̄ colebat pr̄ eius. ſuſcipiēs ſpm̄ſcm̄: inſpuit in faciē eor̄: et dixit. Si
miles vr̄i fiāt qui faciūt vos: ⁊ om̄s qui ꝯfidūt in vobis. Finitoq̄ȝ opere
reuerſus ē pr̄ eiꝰ de pegrinatōe: ⁊ ꝯtēplatus tres feneſtras: dixit artifici vj
bus Quare tres feneſtras inſtituiſtis: dicūt ei. Filia tua ſic nob̄ precepit
Ipſe vero ait filie. Tu impaſti tres feneſtras fieri. At illa: Etiā bn̄ feci
Nam tres feneſtre illumināt totū hoiem Et aſſumens eā pr̄ eius deſcen
dens in natatorio: ⁊ dixit ei. Q̄uō abundantiꝰ illumināt tres feneſtre du
abus. Illa rn̄dit. Tres ſunt mundū illuminantes ⁊ ſtellar̄ curſum regu
lantes pr̄ ſcȝ filiꝰ ⁊ ſpūſſanctꝰ. et hi tres vnū ſunt in eſſentia. Tunc reple
tus furore pr̄ tulit ſpatā ſuā: vt eā occideret. Ipſa aūt orabat ad dn̄m et
abſciſſa eſt petra: ⁊ ſuſcepit eam intus. ⁊ eiecit eam ſup montem in q̄ duo
paſtores erant: paſcentes oues ſuas. Et illi cōſiderauerūt ꝙ btā barbara
a facie pr̄is ex̄ petrā fugeret. Pr̄ aūt eius q̄ritando diſcurrens venit ad
p̄dictos paſtores: inquirendo: vtrū vidiſſent barbarā filiā ſuam. Vnꝰ āt
eor̄ cōſiderās iram pr̄is: iurauit ſe neſcire eam. Alter vero digito eā ꝓ
didit. Beata aūt barbara ꝓditori ſuo maledixit. ⁊ ſubito ipē verſus eſt ī
ſtatuā marmoreā et oues eius in locuſtas mutate ſunt. ~~hoc apocrifum ē.~~
At pr̄ eā repiens flagellauit: et coma trx̄it. eam cathenis ⁊ claue recluſit. vij
vt nō apiret ei quiſq̄. Cōſtituitq̄ȝ cuſtodes vſq̄ȝdū abiens nunciaret p̄ſi
di marticiano. Audiens ergo p̄ſes: iuſſit eam p̄ſ̄ntari. Preſes aūt vidēs
mirā pulcritudineȝ eius: dixit ei. Nō vis. parce tibiipſi et ſacrifica dijs.
aut acerrimis tormentis traderis. Cui illa. Ego habeo ſacrificare deo

meo ihesu xp̄o qui fecit celum et terram et mare et omnia que in eis ſunt
De demonibus tuis dicit ꝓpheta ps. cxiii. Os hn̄t et nō loqntur. oculos
hn̄t ⁊ nō videbūt. Siles illis fiāt q̄ faciūt ea: ⁊ omēs qui ꝯfidunt in eis.
Tunc preſes furore repletus: iuſſit eam expoliare: et carnes eius neruis
thaurinis ſine miſc̄dia diſcerpe: ita ut omē corpꝰ eius inq̄naret̄ ſanguīe
Et iuſſit eā carcere recludi: q̄tenꝰ tractaret q̄ pena eā cōſumerz. Media
nocte circūfulſit eā lux de celo in q̄ apparuit ei xp̄s: dicēs. Cōfortare fi
lia: q̄m̄ copioſū fit gaudiū in celo ⁊ in terra ſuꝑ paſſione tua. Non ergo
metuas minas tiranni. ego em̄ ſum tecū: vt eruaz te ab oībꝰ plagis que
inferūtur tibi: et ſtatim nuſq̄ apparuerit. Gaudebat aūt ⁊ exultabat btā
barbara ſuꝑ exhortatōe dn̄i. Mane facto iuſſit preſes afferri eaz. Et in
viij tuens qr illata tormēta nuſq̄ cōparuerūt: dicit ei. Ecce quō repropiciati
ſūt tui dii tibi: et diligūt te: qr plagas tuas ſanauerit. rn̄dit barbara. Si
miles ſūt tibi dii tui ſurdi. ceci. ⁊ muti: Et quō plagaſ meas curare poterit
qui ſibiipſ remediū ꝯferre nō pn̄t. Me āt qui curauit eſt xp̄s filius dei
viui: quē tu nō vides: qr induratū eſt cor tuū a dyabolo. Tūc p̄ſes ut leo
fremens: iuſſit ei lampades ardentes applicari ad latera: ⁊ malleo caput
eis cedi. Ipa aūt intuita in celū: dixit. Tu noſti cognitor dn̄e: qr amoris
tui occaſione patior: me ergo ne derelinq̄s. Tūc iuſſit impiꝰ p̄ſes gladio
abſcidi mām̄illas eiꝰ: que aſpiciēs in celū: ait. Ne ꝓiicias me a facie tua
dn̄e: et ſpm̄ſctm̄ tuū ne auferas a me. Cū aūt hāc plagā fortiter ſuſtine
ret: iuſſit eam nudam circūire regionē illam: ⁊ plagis inferentibꝰ flagel
lari. At martir xp̄i videns in celum: ait. Dn̄e deꝰ: q̄ opis celū nubibꝰ ad
iutor et ꝓtector meꝰ eſto. et tege nudatuz corpꝰ meū: ne videatur ab ocul'
impiorꝫ virorꝫ. Hec dicens. Deſcendit angelꝰ dn̄i: operiens eam ſtola cā
dida. Hoc cū videret impiꝰ p̄ſes: p̄cepit eā gladio trucidari. Tūc furore
repletus p̄r eiꝰ: ſuſcepit eā a p̄ſide. et ꝑduxit eaz in montē. At vero ipſa
gaudens ſuꝑ h̄ feſtinabat. vt ꝑfectū vite eterne brauiuz accipet: ⁊ addu
cta in montē: orabat ad dn̄m dicens. Dn̄e ihū xp̄e cui oīa obediūt: preſta
michi hanc petitōem: vt ſi q̄s meōr fuerit nōis tui ⁊ famule tue faciens
mēoriā paſſionis mee. Dn̄e ne memineris pcōꝝ eiꝰ in die iudicii: ſed pro
pitius eſto ei. Tu em̄ ſcis: qr caro ſumꝰ. Et facta eſt vox de celo ad eā: di
cens. Veni pulcerrima mea. requieſce in cubilibꝰ p̄ris mei qui eſt in celis
q̄d poſtulaſti: donatū eſt tibi. Quo facto martir xp̄i ad locū ſuꝑdictū ve
nit: et ibi martiriū ſuū finiuit. A ꝓprio em̄ p̄re decollata eſt. Pr̄e eiꝰ de
monte deſcendēte: ignis de celo deſcendit: ⁊ ꝯbuſſit eū: ita ut nec puluis
eius inueniretur. ¶ Fuit vir nobilis comes ſaxonie qui inimicū ſuū ca
ptiuauit quē ſtati in turrim recludi fecit: ⁊ familie ſue ſub pena magna
mādauit: ne ſibi aliq̄s cibū vel potuz miſtraret: vt ſic eo citiꝰ moreret̄ fa
me. Cūq3 ꝑ aliq̄d tp̄s ſine cibo et potu mā̄ſiſſet: cuſtodē turris voce lugu

bñi ⁊ lamẽtabil'r rogauit: vt ei modicũ daret de pane: ob reuerentiã glori
oſe virginis barbare: ne ſic fame moreref. Cuſtos nec clamorem nec pre
ces aduertebat: ⁊ ſic p aliqđ tpus iacebat: ⁊ nemĩ rñſum dabat. Cuſtos
vero eſtimabat illum iam mortuũ. Rogauit ergo dñm: vt illũ exbi pmit
teret: ꝓuſq corp⁹ mortuũ exalaret fetorem. Iniecerũt igit funem in collũ
detenti: ⁊ ad ſummitatem deducentes ſic eum de alto proiecerũt: qui cum
ad terrã ꝑueniſſet: ſtatim ſe erexit: ⁊ oĩs q̄ aderãt hoc videntes: in fugã
cõuerſi ſunt: quos ille dulciter monuit: ac ꝓpter deũ rogauit ne fugerent
ſed ut ꝓpius accederent. Et cũ acceſſiſſent ad eũ: interrogauerũt eũ quõ h
fieret: aut quõ viuere poſſet. Quib⁹ ille rñdit. Btã virgo barbara me in
oib⁹ anguſtiis meis cuſtodiuit: et in electiõe turris. ſuis ſanctiſſimis ma
nibus me ſuſtentauit: ⁊ mori nõ poſſum: niſi cõfeſſus: ⁊ ſacra cõione mu
nitus: ⁊ inunct⁹. Interrogatus vnde hanc grãm hẽt: dixit. Ieiuniis et
orõnib⁹ oĩ die. oĩ anno honoraui eam. ⁊ hanc grãm michi apud deuz ob
tinuit: ut mori nõ poſſũ abſq ſacris: quib⁹ ꝑceptis: ſtatim ſpm exalabat

¶ Aliud exemplũ legim⁹. Tpe ſereniſſimi adolfi regis rõanoꝝ accidit.
vt qdã comes ex mãdato regis in ptib⁹ orientalib⁹ ꝑſideret Labente ve
ro tpe: famul⁹ qdã de ꝓſapia militari q virginem violauerat: incuſatur.
q capt⁹ vincul' incluſus: quouſq cogitaret de cõſilio nobiliũ: ac ciuitatiſ
q ꝯ eũ eſſet ſententia facienda. ⁊ tpe ſtatuto oĩs cõuenerũt: ⁊ iuuenis ad
ductus eſt qui intime rogauit ut cõfiteref. Vocat ꝯfeſſor: audiens eum
innocentẽ ipſuz inuenit. vnde cõfeſſor eũ induxit: ut btẽ barbare ꝑpetuũ
ſuiciũ voueret: nec ad domũ veniret ⁊ rediret: niſi ꝓus locũ antiquũ cul
men in pruſſia viſitaret: qđ ⁊ iuuenis fecit. Interea mulier clamãs iudi
ciũ implorat. iuuenis ille ad iudiciũ ducif: iudex qrit de ſnĩa. iuuenis iaz
de vita ſua deſperãs. qdã ignot⁹ acceſſit qm nemo nouit: exhortans iuue
nem vt iudicem rogaret ipm ſuũ verbũ loq: qđ fcm̃ eſt. Nũc tota vniuer
ſitas cucurrit: q ⁊ qlr ille deſpect⁹ vellet fari. Et rõnabil'r oñdens ꝓlatã
ſnĩam ꝯ iuuenẽ eſſe nullã: ⁊ ꝯſtãter ꝓbans: q oĩs tã nobiles q ciues et
oĩs q aderãt illud veꝝ eſſe dicebãt: ⁊ ſic ſnĩam reuocauerũt: qꝛ vltra hũa
num ſenſum ꝓtulit q nullus ꝯdicere potuit. Et cuz ꝑdict⁹ iuuenis añ tri
bunal exiſtebat: ꝑ nimio gaudio ꝓſternere ſe volens: caſu accidit vt collũ
iudicis amplecteref: qđ videntes ſui iudicis. hoſtil'r irruerũt in eũ. Hoc
pr̃ et amici videntes deſꝑati flentes et lamentãtes: qſi mortuũ eum reliq
runt: qđ intelligens ꝯfeſſor ſuus ꝯfidenter amicis ſuis ait. Nequaq ſic
de bñficiis beate barbare diffidetis: qꝛ veraciter ſcio q ſan⁹ eſt: et nullã
patitur corpis moleſtiã. Accedentes pr̃ et amici ei⁹ cũ feſtinatõe. nulluz
veſtigiuz vulneris inuenerũt in eo: gratulabantur illi et meritiſ et bñficiiſ
beate barbare ei preſtitis. et magnifice eaz laudauerũt. et ſic iuuenis tan
dem in ſuicio beate barbare vitam ſuam finiuit.

De ſancta brigida

Sancta brigida virgo religioſa videns ſibi inſtare tp̄s deſpon
ſatōnis: dn̄m rogauit ut aliquā deformitatē ſibi immitteret: ut
ſaltē hoc mō ꝓcerū inſtantiā vitaret. Tunc vnꝰ oculꝰ eius cre
puit ⁊ liq̄factꝰ eſt in capite ſuo. Accepto ergo ſacro velamīe brigida cū
aliis virginibꝰ ſacris velatis et deo deuotis in oppido medi extitit: vbi
dn̄s eius orōne plīma dignatꝰ eſt facere miracula. Hoſpitē quendam
marcū noīe: ſanauit. Decem ⁊ octo ecclīis de vno modio ceruiſiā a cena
dn̄i vſq3 in finē paſche ſufficienter miſtrauit. Leproſo cuidā petenti lac:
cum nō hr̄ēt: aquam frigidam porrexit: ſed in lac aqua cōuerſa eſt. eoq3
hauſto: puella quedā ſanata eſt. Deinde leproſum curauit. duos cecos il
luminauit. Cōtigit ut eā cogente iter faciens in vadum fluuii laberet̄
et fracto capite: ſanguis emanauit: quo mulieres due mute linite: voce3
receperūt. Poſt hoc vas ꝓcioſum regis a manu ruſtici lapſum: diſſiluit: et
ne ruſticus damnaretur: a brigida integrum reſtitutū eſt. Cumq3 mlier
q̄dā leproſo poma negaret: Brigide ꝓcibus: pomeriū funditus exaruit.
et poma nouiter intus relicta penitus euanuerūt. Hinc iter faciens in cur
ru: vidit pauperē quendā cum familia ſua multo ſudore ligna ferentē: et
miſerta: dedit illi equos ſuos. Et illa cum puellis ſuis iux̄ viam ꝯſedit
et ait. fodite ſub ceſpite ꝓpinquo: vt aqua prorūpat ꝓpter ꝑegrinantes.
mox ceſpite eiecto: fons ꝓſiliens emanauit. Hoc facto dux inde tranſiēs
brigide duos equos dedit. Appropinq̄nte die paſche: dixit brigida
puellis ſuis: que lauabit infirmas nr̄as ſorores. Cūq3 ille: vtpote inuēcu
le omnes recuſarent: brigida intrauit manibus illas lauās et ab infirmi
tate ſanauit q̄rū vna erat palitica. alia demoniaca. alia lepſa. In domo
q̄daz aliena ſctā brigida manente: caſu cōtigit ut oēs exirēt: ⁊ venerūt q̄dā
petētes panē: ⁊ brigida circūſpiciēs dixit puero ꝓpe cubāti palitico ⁊ mu
to q̄ tn̄ ipſa ignorabat: puer ſcis vbi ſit clauis: et ille rn̄dit. Scio. dixit ei
brigida. Surge ⁊ miniſtra illis. Et factū eſt ita. In domo vna. xii. in
firmos curauit. In concilio magno: mulier quedā vni ep̄o crimen ſui
partꝰ impoſuit: cui cū btā brigida os ſigno crucis ſignaſſ3: illa intumuit
a vertice capitis vſq3 ad plantā pedis. nec tn̄ veritatē cōfeſſa eſt. Dixit.
Dic infantule: q̄s ē pr̄ tuꝰ. Et ille rn̄dit. Ep̄us pater meus non eſt: ſ3 qui
dam in extrema parte concilii vltimus ⁊ turpis ⁊ vilis. In diebus ill' ve
nit ad ſanctā brigidaz q̄daz virgo q̄rens elemoſinā ab illa. Cui brigida
dixit. Accipe vaccam meā et abduc. Cui illa rn̄dit. Vacca michi nichil
ꝓdeſt. venient ergo latrones ⁊ auferent ea3 michi. Brigida dixit. Acci
pe cingulū meū ⁊ eo aq̄ intincto ſpargens: et ſanab infirmos. Quo arre
pto leta abiit: et ab infirmis ſanatis lucra multa cōtraxit: et pauperibuſ

xp̄i diſtribuit. In tp̄e famis brigida pꝛexit ad ep̄m iboꝝ: vt ab eo pe
teret fruges. Ille tp̄e q̄dragesime cū aliū nō h̄ret. panē durū cū lardo p
poſuit. ꝛ illa cū ep̄o comedit. Due aūt illius puelle nolentes carnez come
dere abſcondert: ſʒ ille verſe ſunt in duos ſpentes vn̄ grauiter a brigida
corā ep̄o increpate ſūt. Nūc eis penitentib⁹ illis orātib⁹ ſpentes muta
ti ſunt in panem. Poſt multa talia admirāda brigida migrauit ad dn̄m

De ſancto gangolfo CCXI

Gangolfus ex nobili genere burgundie oriundus fuit. Qui q̄
dam vice in campania ad fontem veniens ꝛ de aqua bibens.
venit dn̄s loci vbi fons emanauit: ꝛ ei fontē venalem exhibuit
Sanct⁹ vero memoꝛ illius verbi dn̄ici. Si dixeritis huic monti: tolle te.
ꝛc̄. emit fontem centū ſolidis. Cum aūt hoc vxori domū veniens narra
ret. et ab ea deriſus. baculū quem manu tenebat: ſolo infixit. quo retrac
to ſtatim fons erupit: ſicut ille quē emerat. ꝛ in loco vbi in campania fue
rat nunq̄ plus emanauit. Uxoꝛ aūt eius a quodā clerico nephario pol
luitur. ita ꝙ de h̄ eā ſup his interpellaret. ꝛ ipſa inſtāter negaret Immit
te inquit manū in fontem: vt deus qui cuncta videt veritatem oſtendat.
Illa impterrita immiſit: ſtatim carnes vſqȝ ad oſſa dependebant. Tunc
ille. Moꝛte quidē digna es: ſed ei qui cuncta iudicat reſuo te. Cleric⁹ ve
ro mulieri adherens q̄dam nocte ceruicē gangolfi abſcindere volens. ip
ſum in coxa vulnerauit. Qui poſt aliquos dies ſumpta ꝯmuniōe ad dn̄m
migrauit. q̄ miracul' multis claruit. Cleric⁹ vero vt iudas moꝛtu⁹ crepuit
medius. Uxoꝛ aūt gangolfi cum audiuit ꝙ maritus eius egros ſanaret
Reſpondit. Sic facit virtutes gangolfus. ſicut anus meus. ſtatim a pte
illa turpis ſonus pdiit. Taliqȝ deinceps ſubiacuit oppꝛobꝛio. vt omi vi
ta ſua eodeȝ die. ſ. ſexta feria. quot verba ꝓtulit. tot turpes ſonos ab illa
parte emiſit

De ſācto Udalrico CCXII

Udalricus ex nobili alemanoꝝ genere ortus in monaſterio ſan
cti galli enutritur: vbi dum habitū vellet accipe: ab incluſa p
hibetur: dicente ſibi: ꝙ futurus eſſet ep̄s in auguſta. Quod p
cedente tp̄e factum eſt. Quadam vero die cum ſancto Conrado con
ſtantienſi ep̄o ad menſam conſedit: a qua conſurgens ter miſſam celebra
uit. Quod dum conrado innotuit: dixit. Nemo illi hodie ſaturioꝛ ad miſ
ſam acceſſit: credenſ eum comediſſe. Per oleum in cena domini ab eo
conſecratum multi ſunt ſanati: et oculi plurimi illuminati. Quodam
tempoꝛe in die ſancti iohānis baptiſte graui infirmitate oppꝛeſſus. duo
iuuenes aſtiterūt ei: quoꝝ vnus ait Quare nō ſurgis. debes eīm ad ſan
ctum Iohannem miſſam hodie celebꝛare. Qui ſurgens. bis eodem die